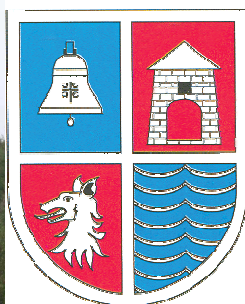

ДОО "ЗАВОД ЗА УРБАНИЗАМ И ПРОЈЕКТОВАЊЕ"
БИЈЕЉИНА, Милоша Црњанског 10
Е-mail: doozavod@gmail.com; zavod@terra.net.ba
тел.: 055/211-810 (директор);
055/225-050; 055/225-055;
фах: 055/225-051

ПРОСТОРНИ ПЛАН ОПШТИНЕ ЗВОРНИК

- КЊИГА 1/2 –
ТЕКСТУАЛНИ ДИО ПЛАНА

Бијељина, ЈУН 2014. године

ДОО "ЗАВОД ЗА УРБАНИЗАМ И ПРОЈЕКТОВАЊЕ"
БИЈЕЉИНА, Милоша Црњанског 10
Е-mail: doozavod@gmail.com; zavod@terra.net.ba
тел.: 055/211-810 (директор);
055/225-050; 055/225-055;
фах: 055/225-051

ВРСТА ДОКУМЕНТА: ПРОСТОРНИ ПЛАН ОПШТИНЕ ЗВОРНИК 2012-2032

ИНВЕСТИТОР: ОПШТИНА ЗВОРНИК

НОСИЛАЦ ПРИПРЕМЕ ПЛАНА: Одјељење за просторно уређење
Административне службе општине Зворник

НОСИЛАЦ ИЗРАДЕ ПЛАНА: ДОО "Завод за урбанизам и пројектовање" Бијељина

ДИРЕКТОР:

Славко ЛУКИЋ, дипл.инж.арх.

РАДНИ ТИМ:

Руководилац израде плана:

Славко ЛУКИЋ, дипл.инж.арх.

Координатори:

Проф.др. Стево ПАШАЛИЋ

Др. Милан БУРСАЋ

Проф.др. Ђојо АРСЕНОВИЋ

Проф.др. Митар ПЕРУШИЋ

Мр. Мирко БАБИЋ

Мр. Душан ЛУКИЋ

Анђа ЂУЈИЋ, дипл.инж.геол.

Драган СТАНИМИРОВИЋ, дипл.инж. саоб.-мастер

Мирослав СТОЈАНОВИЋ, дипл.инж.ел.

Мирјана ЛУКИЋ, дипл. прав.

Радни тим ДОО "Завода за урбанизам и пројектовање" Бијељина

Координатор:

Драган СТАНИМИРОВИЋ, дипл.инж.саоб.-мастер

Сарадници:

Младен КОПРИВИЦА, дипл.инж.арх.

Живко НИКОЛИЋ, дипл.инж.грађ.-хидро

Драган ГЛИШОВИЋ, дипл.инж.грађ.-нискоградња

Зоран МИТРОВИЋ, дипл.инж.ел.

Лазар САВИЋ, дипл.инж.грађ.

Мирјана ЛУКИЋ, дипл. прав.

Јована КАЛАБА, дипл.екон.

Милан БОБАР, дипл.инж.посл.инф.

Миланка ЦАЦАНОВИЋ, геом.

Ранка ШОЈА, арх.тех.

Радмила МАТКОВИЋ, геом.

ОПШТА ДОКУМЕНТАЦИЈА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА ОПШТИНЕ ЗВОРНИК

1. ЛИЦЕНЦА ЗА ИЗРАДУ ПРОСТОРНО-ПЛАНСКЕ ДОКУМЕНТАЦИЈЕ;
2. ОДЛУКА О УСВАЈАЊУ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА ОПШТИНЕ ЗВОРНИК (Број: 01-022-72/2014 од 12.јун .2014. године);

РЕПУБЛИКА СРПСКА

МИНИСТАРСТВО ЗА ПРОСТОРНО УРЕЂЕЊЕ,
ГРАЂЕВИНАРСТВО И ЕКОЛОГИЈУ

Министар за просторно уређење, грађевинарство и екологију Републике Српске, на основу члана 120. став 5. Закона о уређењу простора („Службени гласник Републике Српске“, бр. 84/02 – пречишћени текст) и рјешења о испуњености услова за израду просторно-планске документације број 4233/2010 од 16.08.2010. године, издаје

ЛИЦЕНЦУ

ДОО „ЗАВОД ЗА УРБАНИЗАМ И ПРОЈЕКТОВАЊЕ“ Бијељина испуњава услове за израду просторних, урбанистичких и регулационих планова и урбанистичких пројеката.

Ова лиценца важи од 16.08.2010. године до 16.08.2014. године. Провјера испуњености услова за израду просторно-планске документације утврђених овом лиценцом, вршиће се у складу са одредбама Закона о уређењу простора.

Број регистра: 4233/2010

Бања Лука, 16.08.2010. године

МИНИСТАР
Фагија Фетићковић, дипл.инж.арх.

На основу члана 192. Закона о уређењу простора и грађењу ("Службени гласник Републике Српске", број: 40/13), а у вези са чланом 23. став 2. Закона о уређењу простора и грађењу ("Службени гласник Републике Српске", број: 55/10), члана 26. и 43. Статута општине Зворник-пречишћен текст („Службени гласник општине Зворник“, број: 3/10, 14/12 и 3/13) Скупштина општине Зворник на својој сједници одржаној 12. јуна 2014. године, донијела је

**ОДЛУКУ
О УСВАЈАЊУ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА ОПШТИНЕ ЗВОРНИК**

Члан 1.

Усваја се Просторни план општине Зворник на период од 2012-2032. године (у даљем тексту Просторни план).

Члан 2.

Просторни план се односи на подручје територије општине Зворник у површини од 371,95 км².

Члан 3.

Просторни план општине Зворник садржи текстуални и графички дио.

Текстуални дио Просторног плана садржи следеће цјелине:

А. ОРГАНИЗАЦИОНА И СТРУЧНА ПРИПРЕМА ПЛАНА,
Б. АНАЛИЗА И ОЦЈЕНА ПОСТОЈЕЋЕГ СТАЊА И ПРОБЛЕМИ РАЗВОЈА И УРЕЂЕЊА ПРОСТОРА,
В. ЦИЉЕВИ ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА,
Г. ПРОГРАМ ПЛАНА И КОНЦЕПЦИЈА РАЗВОЈА,
Д. ПРАВИЛА УРЕЂЕЊА, КОРИШЋЕЊА И ГРАЂЕЊА,
Ђ. СМЈЕРНИЦЕ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА.

Графички дио Просторног плана садржи следеће графичке прилоге:

А) КАРТЕ СТАЊА

Р.бр.	Назив прилога – карте	Размјера
1.	Положај Општине Зворник у ширем окружењу	1:700 000
2.	Микроокружење Општине Зворник	1:150 000
3.	Топографска карта	1:25 000
4.	Извод из Просторног плана Републике Српске до 2015. - Карта минералних сировина -	1:1 200 000
5.	Извод из Просторног плана Републике Српске до 2015. - Коришћење вода и водна инфраструктура -	1:1 200 000
6.	Синтезна карта геолошких тематских области	1:25 000
7.	Намјена простора	1:25 000
8.	Мреже насеља и инфраструктурних система – Мрежа насеља, саобраћајна и гасоводна мрежа –	1:25 000
9.	Мреже насеља и инфраструктурних система – Мрежа насеља, електро-енергетска, телекомуникациона и водоводна мрежа –	1:25 000
10.	Границе катастарских општина	1:25 000
11.	Заштићени простори	1:25 000
12.	Прилог из Просторног плана Општине Зворник из 1988. године - Кориштење простора – (Обрађен и дигитализован прилог)	1:25 000

В) КАРТЕ ПЛАНИРАНОГ РЈЕШЕЊА

Р.бр.	Назив прилога – карте	Размјера
1.	Основна планирана намјена површина	1:25 000
2.	Мрежа насеља и центара	1:25 000
3.	Карта инфраструктурних система - Саобраћајна и гасоводна мрежа –	1:25 000
4.	Карта инфраструктурних система - Електро-енергетска, телекомуникациона и водоводна мрежа –	1:25 000
5.	Посебна подручја - Зоне природних и створених ризика и зоне угрожености са мјерама заштите –	1:25 000
6.	Заштићени простори - Непокретна културно-историјска добра и природне вриједности –	1:25 000
7.	Карта спровођења плана	1:25 000

Члан 4.

Просторни план је урадио предузеће ДОО "Завод за урбанизам и пројектовање" Бијељина.

Члан 5.

Просторни план као јавни документ се излаже у графичком и текстуалном дијелу на стални јавни увид у Одјељењу за просторно уређење.

Члан 6.

О спровођењу ове Одлуке стараће се Одјељење за просторно уређење.

Члан 7.

Саставни дио ове Одлуке је Просторни план општине Зворник.

Члан 8.

Ова одлука ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику општине Зворник“.

Број:01-022-72/2014

Датум, 12.јун 2014.године

Зворник

Административна служба општине Зворник
Одјељење за општу управу
Зворник

Ов. бр. 07-056-6-8004/2014

Датум: 02.07.2014. године.

Овај препис истовјетан је са ЊЕГОВИМ
ОРИГИНАЛОМ написан МАШИНОМ који се састоји
од 2-е стране, а налази се код странке ТИЈАНИЋ
ВЕСЕЛИН СЛУЖБЕНО.

Такође Ослобођено по члану 5/1

М.П.

Овјеравање извршио
БУРИЋ САЊА

ПОТПРЕДСЈЕДНИК
СКУПШТИНЕ ОПШТИНЕ

Марко Ристановић

Marko Ristanovic

ТЕКСТУАЛНИ ДИО ПРОСТОРНОГ ПЛАНА ОПШТИНЕ ЗВОРНИК

- A. ОРГАНИЗАЦИОНА И СТРУЧНА ПРИПРЕМА
ПЛАНА**
- B. АНАЛИЗА И ОЦЈЕНА ПОСТОЈЕЋЕГ СТАЊА И
ПРОБЛЕМИ РАЗВОЈА И УРЕЂЕЊА ПРОСТОРА**
- В. ЦИЉЕВИ ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА**
- Г. ПРОГРАМ ПЛАНА И КОНЦЕПЦИЈА РАЗВОЈА**
- Д. ПРАВИЛА УРЕЂЕЊА, КОРИШЋЕЊА И
ГРАЂЕЊА**
- Ђ. СМЈЕРНИЦЕ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ ПРОСТОРНОГ
ПЛАНА**

**А. ОРГАНИЗАЦИОНА И СТРУЧНА
ПРИПРЕМА ПЛАНА**

**Б. АНАЛИЗА И ОЦЈЕНА ПОСТОЈЕЋЕГ
СТАЊА И ПРОБЛЕМИ РАЗВОЈА И
УРЕЂЕЊА ПРОСТОРА**

САДРЖАЈ ТЕКСТУАЛНОГ ДИЈЕЛА ПЛАНА

(А. ОРГАНИЗАЦИОНА И СТРУЧНА ПРИПРЕМА ПЛАНА И
Б. АНАЛИЗА И ОЦЈЕНА ПОСТОЈЕЋЕГ СТАЊА И ПРОБЛЕМИ
РАЗВОЈА И УРЕЂЕЊА ПРОСТОРА)

А. ОРГАНИЗАЦИОНА И СТРУЧНА ПРИПРЕМА ПЛАНА	1
І. ОРГАНИЗАЦИОНА ПРИПРЕМА ПЛАНА	1
І. 1. Радни тим за припрему плана	2
І. 2. Носилац израде плана	2
І. 3. Радни тим за израду плана	2
І. 4. Савјет плана	2
І. 5. Организација сарадње са институцијама, јавним предузећима и другим правним и физичким лицима	3
І. 6. Организација стручне расправе	3
І. 7. Организација јавног увида	4
І. 8. Процедуре усвајања фаза плана	4
ІІ. СТРУЧНА ПРИПРЕМА ПЛАНА	8
ІІ. 1. Анализа одлуке о приступању изради плана	8
ІІ. 2. Подлоге за израду плана	8
ІІ. 3. Природна добра од великог и изузетног значаја	8
ІІ. 4. Непокретна културно-историјска добра	11
ІІ. 5. Анализа претходног Просторног плана	14
ІІ. 6. Наслијеђене планске обавезе	20
ІІ. 7. Информациони основ плана	20
ІІ. 8. Извод из Просторног плана Републике Српске	23
ІІ. 9. Документациона основа плана	28
Б. АНАЛИЗА И ОЦЈЕНА ПОСТОЈЕЋЕГ СТАЊА И ПРОБЛЕМИ РАЗВОЈА И УРЕЂЕЊА ПРОСТОРА	31
І. ТЕРИТОРИЈА	31
І. 1. Границе подручја обухвата плана	31
І. 2. Географски положај	31
І. 3. Вањске везе и околина	33
І. 4. Рељеф	34
І. 5. Хидрографија	38
І. 6. Клима	44
І. 7. Геологија и инжињерска геологија	49
І. 8. Хидрогеологија	63
І. 9. Сеизмичност	66
І. 10. Структура површина по намјени	66

II. СТАНОВНИШТВО	69
II. 1. Демографски развој	69
II. 1.1. Проблеми демографског развоја	81
II. 2. Систем насеља (Мрежа, функције, хијерархија)	85
III. РАЗВОЈНИ ПОТЕНЦИЈАЛИ	87
III.1. Природни ресурси	87
III. 1.1. Пољопривредно земљиште	87
III. 1.2. Шумско земљиште	88
III. 1.3. Водно земљиште	88
III. 1.4. Рудно земљиште	92
III. 1.5. Грађевинско земљиште	95
III.2. Антропогени ресурси	96
III. 2.1. Изграђени фондови и функције	96
IV. ИЗГРАЂЕНОСТ И ФУНКЦИОНИСАЊЕ ПРОСТОРА	103
IV.1. Стамбени фонд	103
IV.2. Привреда	104
IV.2.1. Пољопривреда	117
IV.2.2. Шумарство	123
IV.2.3. Водопривреда	124
IV.2.4. Лов и риболов	125
IV.2.5. Рударство	126
IV.2.6. Енергетика	126
IV.2.7. Грађевинарство	128
IV.2.8. Саобраћај	129
IV.2.9. Телекомуникације и поштански саобраћај (ПТТ)	130
IV.2.10. Трговина	130
IV.2.11. Туризам и угоститељство	131
IV.2.12. Занатство	135
IV.3. Непривреда	136
IV.3.1. Образовање	136
IV.3.2. Здравство	136
IV.3.3. Култура	137
IV.3.4. Наука	137
IV.3.5. Социјално старање	138
IV.3.6. Спорт и рекреација	140
IV.3.7. Управа	140
IV.3.8. Финансије	141
IV.3.9. Интелектуалне услуге	142
IV.4. Инфраструктура	142
IV.4.1. Саобраћајна инфраструктура	142
IV.4.2. Водна инфраструктура	162
IV.4.3. Енергетска инфраструктура	165
IV.4.4. Телекомуникациона и информациона инфраструктура	173
IV.4.5. Комунална инфраструктура	174
IV.5. Специфична подручја и објекти	175
IV.5.1. Заштићени простори	175
IV.5.2. Угрожена подручја	175

V. ЗАШТИТА ПРОСТОРА	176
V.1. Заштита животне средине	176
V.1.1. Анализа загађења тла	178
V.1.2. Анализа загађења вода	182
V.1.3. Анализа оптерећености ваздуха	188
V.2. Евакуација отпада	189
V.2.1. Технолошки отпад	189
V.2.2. Санитарни, индустријски и остали отпад	190
V.3. Природне непогоде	191
V.4. Техничке опасности	193
V.5. Ратна дејства	194
V.6. Насељски стандард	194

A. ОРГАНИЗАЦИОНА И СТРУЧНА ПРИПРЕМА ПЛАНА

I. ОРГАНИЗАЦИОНА ПРИПРЕМА ПЛАНА

Методолошки оквир за израду цјелокупне просторно-планске документације у Републици Српској, укључујући и просторне планове локалне самоуправе, је дефинисан **Законом о уређењу простора и грађењу** („Службени гласник Републике Српске“, бр. 55/10), као и подзаконском регулативом и општим правилима струке.

У чл. 22. Закона о уређењу простора и грађењу дефинише се општи оквир просторних планова јединица локалне самоуправе: *„Просторни план јединице локалне самоуправе преузима и детаљније разрађује планска опредјељења из Стратегије или Просторног плана Републике уз уважавање природних и културно-историјских вриједности подручја града, односно јединице локалне самоуправе.“*

Просторним планом Зворника се дефинишу дугорочни циљеви просторног планирања и развоја општинског подручја Зворника.

Просторним планом утврђују се: основна намјена простора, систем насеља (урбаног и руралног карактера) и њихово повезивање, критеријуми за ширење урбаних дијелова, намјене ван урбаних подручја, зоне комуналне инфраструктуре (развој саобраћајног система јединице локалне самоуправе или градског саобраћајног система, водоснабдијевање, енергија, телекомуникације), објекти од значаја за друштвену инфраструктуру јединице локалне самоуправе (здравство, школство, култура, спорт), мјере заштите животне средине, мјере заштите градитељског и природног наслеђа, мјере заштите животне средине, мјере санације девастираних подручја (клизишта, плавна подручја), мјере заштите становника и материјалних добара од елементарних и других непогода, услови за изградњу у подручјима за која се не доносе документи просторног уређења нижег реда, обавезе приликом израде урбанистичких планова и спроведбених докумената просторног уређења и друге неопходне елементе.

Детаљнији методолошки оквир за израду просторних планова јединица локалне самоуправе се дефинише кроз подзаконску регулативу.

Просторни план општине Зворник се, у погледу садржаја и начина израде и доношења, ради у складу са Правилником о садржају, начину израде и доношења докумената просторног уређења („Службени гласник Републике Српске“, бр. 59/11) који представља подзаконски акт **Закона о уређењу простора и грађењу** („Службени гласник Републике Српске“, бр. 55/10).

Организациона припрема за израду Просторног плана општине Зворник, обухвата:

- формирање радног тима за припрему плана,
- избор Носиоца израде плана,
- формирање радног тима за израду плана,
- формирање савјета плана,

- организацију сарадње са институцијама, јавним предузећима и другим правним и физичким лицима,
- организацију стручне расправе,
- организацију јавног увида,
- процедуре усвајања фаза плана и плана и
- друго.

I. 1. Радни тим за припрему плана

Носилац припреме Просторног плана општине Зворник је Одјељење за просторно уређење административне службе општине Зворник, што је одређено Одлуком о приступању изради Просторног плана општине Зворник, бр. 01-022-14/2012 од 28.02.2012. године.

I. 2. Носилац израде плана

У складу са Одлуком о приступању изради Просторног плана општине Зворник, проведен је поступак јавних набавки у складу са Законом о јавним набавкама, и као најповољни понуђач за израду Просторног плана општине Зворник, је изабран Д.О.О . „Завод за урбанизам и пројектовање“ Бијељина.

I.3. Радни тим за израду плана

На изради Просторног плана општине Зворник агажован је радни тим Д.О.О. „Завода за урбанизам и пројектовање“ Бијељина и поједини стручњаци различитих струковних профила, који су ангажовани по питању тематских области које су овим планом обрађене.

I.4. Савјет плана

Одлука о именовању Савјета за израду Просторног плана општине Зворник

Скупштина општине Зворник је, на својој сједници одржаној дана 28.02.2012. године, донијела Одлуку, бр. 01-022-23/2012 године, о именовању Савјета за праћење израде Просторног плана општине Зворник.

У Савјет плана су именовани:

1. Зоран Стевановић, председник – Начелник општине Зворник,
2. Данијел Драгичевић, замјеник председника – Потпредседник Скупштине,
3. Миле Јовић, члан – Савјет за безбједност саобраћаја,
4. Бошко Којић, члан – в.д. Начелника Одјељења за просторно уређење,
5. Бранислав Шаровић, члан – Одјељење за просторно уређење,
6. Радмила Јовић, члан – Одјељење за просторно уређење,
7. Владан Стевановић, члан – Одјељење за просторно уређење,
8. Веселин Тијанић, члан – Одјељење за просторно уређење,

9. Зоран Ђукановић, члан – Предсједник МЗ Локањ,
10. Сениша Марковић, члан - Предсједник МЗ Пађине,
11. Петар Максимовић, члан – Одјељење за стамбено-комуналне послове и послове саобраћаја,
12. Данило Кулишић, члан – Одјељење за инспекцијски надзор,
13. Данијел Милошевић, члан – Одјељење за привреду, пољопривреду и друштвене дјелатности,
14. Фахир Ферхатбеговић, члан - Одјељење за привреду, пољопривреду и друштвене дјелатности,
15. Дејан Галић, члан – Служба цивилне заштите,
16. Ненад Тохол, члан – Републички завод за геолошка истраживања,
17. Радан Миличевић, члан – РЈ "Електродистрибуција Зворник",
18. Раде Савић, члан – Одјељење за стамбено-комуналне послове и послове саобраћаја,
19. Стојан Перих, члан – АД "Водовод и комуналије" Зворник,
20. Славица Андрић, члан – Туристичка организација општине Зворник,
21. Вујадин Лукић, члан - "Телекомуникације РС" АД Бања Лука,
22. Рајко Аврамовић, члан- ЈУ "Народна библиотека и музејска збирка" Зворник,
23. Милан Кикић, члан – Дом здравља Зворник,
24. Жељко Радовић, члан – Општа болница Зворник,
25. Младенко Радуловић, члан - Ш.У. "Зворник" Зворник,
26. Томо Симић, члан – Пољопривредна задруга "Агроподриње" Зворник и
27. Божо Милић, члан "Удружење малих и средњих предузећа" Зворник.

Савјет плана прати израду Просторног плана општине Зворник, прати вођење јавне расправе и усаглашавање ставова и интереса током израде овог документа просторног уређења, заузима стручне ставове према питањима општег, привредног и просторног развоја општине Зворник, заузима стручне ставове у погледу рационалности и квалитета предложених планских рјешења, те врши друге послове у складу са чланом 33. став 2. Закона о уређењу простора и грађењу („Службени гласник Републике Српске“, бр. 55/10).

I. 5. Организација сарадње са институцијама, јавним предузећима и другим правним и физичким лицима

У процесу израде Просторног плана општине Зворник остварени су контакти и сарадња са институцијама, јавним предузећима и другим правним и физичким лицима од којих су прикупљени подаци и информације по различитим областима које регулише просторни план, а које су биле неопходне у процесу израде плана. Сарадњу са важнијим институцијама, јавним предузећима, те правним и физичким лицима потврђује и документација која је достављена Носиоцу израде просторног плана.

I.6. Организација стручне расправе

У складу са одредбама Закона о уређењу простора и грађењу („Службени гласник Републике Српске“, бр. 55/10), прије утврђивања нацрта, носилац припреме плана разматра преднацрт на стручној расправи којој присуствују и чланови Савјета плана

и на коју се обавезно позивају овлашћени стручни представници организација у чијем дјелокругу су:

- снабдијевање водом и одвођење отпадних вода,
- снабдијевање електричном енергијом,
- снабдијевање топлотном енергијом,
- телефонски саобраћај,
- управљање јавним путевима у насељу и ван насеља,
- заштита културно-историјског и природног наслеђа,
- противпожарна заштита,
- управљање комуналним отпадом и
- заштита животне средине.

Позив за стручну расправу свим предходно наведеним субјектима се доставља најкасније седам дана прије расправе са изводима из преднацрта који се односе на питања из њиховог дјелокруга. На овој сједници се разматрају примједбе носиоца припреме, чланова савјета и представника позваних организација.

Носилац израде разматра примједбе, мишљења и сугестије на преднацрт и прихваћена рјешења уграђује у нацрт документа просторног уређења с којим почиње јавна расправа. Стручну расправу одржавати како је дефинисано члановима 37. и 39. Закона о уређењу простора и грађењу („Службени гласник Републике Српске“, бр. 55/10).

I.7. Организација јавног увида

Надлежна скупштина, на приједлог носиоца припреме плана, утврђује нацрт документа просторног уређења и мјесто, вријеме и начин излагања нацрта на јавни увид.

Трајање јавног увида се утврђује Одлуком о приступању изради плана и траје најмање 30 дана. О мјесту, времену и начину излагања нацрта Просторног плана општине Зворник на јавни увид, јавност се обавјештава огласом који се објављује у најмање два средства јавног информисања. Обавјест мора садржавати датум, мјесто почетак и трајање јавног увида у просторни план, те рок до којег се могу послати приједлози, сугестије, примједбе и мишљења на нацрт просторног плана.

Нацрт Просторног плана се излаже у :

- просторијама органа надлежног за послове просторног уређења,
- просторијама носиоца израде документа и
- просторијама у којима се одржавају стручне расправе или другим просторијама (дом културе, предворја јавних установа и сл.).

I. 8. Процедуре усвајања фаза плана

Преднацрт

Носилац израде Просторног плана дужан је да преднацрт плана, као и сваку сљедећу фазу документа просторног уређења изради у складу са Законом о уређењу

простора и грађењу („Службени гласник Републике Српске“, бр. 55/10), прописима донесеним на основу поменутог Закона, Одлуком о приступању изради Просторног плана општине Зворник, као и у складу са документацијом достављеном од стране Носиоца припреме плана.

Носилац израде Просторног плана општине Зворник мора обезбиједити усклађеност Просторног плана општине Зворник са важећим Просторним планом Републике Српске, као планом ширег подручја.

Носилац израде Просторног плана општине Зворник обавезан је да Носиоцу припреме плана преда овјерен Преднацрт Просторног плана општине Зворник, са свим дијеловима које треба да садржи у складу са Правилником о садржају, начину израде и доношења докумената просторног уређења и Законом о уређењу простора и грађењу.

Носилац припреме разматра Преднацрт просторног плана на стручној расправи којој присуствују и чланови савјета плана и на коју се обавезно позивају и овлашћени стручни представници организација надлежних за снабдијевање водом и одвођење отпадних вода на територији обухвата плана, снабдијевање електричном и топлотном енергијом, телефонски саобраћај, управљање јавним путевима на подручју општине Зворник, заштиту културно-историјског и природног наслеђа, противпожарну заштиту, управљање комуналним отпадом и заштиту животне средине.

Позив за стручну расправу, свим поменутих субјектима, се доставља најкасније седам дана прије расправе. Уз позив им се достављају и изводи из преднацрта који се односе на питања из њиховог дјелокруга.

На сједници се разматрају примједбе носиоца припреме плана, чланова савјета плана и представника позваних организација.

Носилац израде разматра примједбе, мишљења и сугестије на Преднацрт Просторног плана и прихваћена рјешења уграђује у нацрт документа просторног уређења с којим почиње јавна расправа.

Нацрт

На приједлог носиоца припреме плана, надлежна Скупштина општине Зворник утврђује Нацрт Просторног плана општине Зворник, мјесто, вријеме и начин излагања нацрта на јавни увид.

Трајање јавног увида се утврђује Одлуком о приступању израде плана и траје најмање 30 дана. О мјесту, времену и начину излагања Нацрта Просторног плана општине Зворник, на јавни увид, јавност се обавјештава огласом који се објављује у најмање два средства јавног информисања. Обавијест мора садржавати датум, мјесто, почетак и трајање јавног увида у документ просторног уређења, те рок до када се могу послати приједлози, примједбе и мишљења на нацрт документа.

Нацрт Просторног плана се излаже у

- просторијама органа надлежног за послове просторног уређења,

- просторијама носиоца израде документа,
- у просторијама у којима се одржавају стручне расправе или другим просторима као што је нпр. дом културе и сл.

Носилац припреме Просторног плана је обавезан да на сваком мјесту на којем је изложен Нацрт Просторног плана, обавијести јавност да се детаљније информације, објашњења и помоћ у формулисању примједби могу добити код носиоца израде Просторног плана општине Зворник.

Примједбе, приједлози и мишљења о нацрту плана се уписују у свеску са нумерисаним странама која се налази у просторији у којој је изложен Нацрт Просторног плана општине Зворник, или се у писаној форми достављају носиоцу припреме плана који је обавезан да их проследи носиоцу израде Просторног плана општине Зворник.

Носилац израде је обавезан да размотри све примједбе, приједлоге и мишљења који су достављени током јавног увида и да прије утврђивања приједлога плана, о њима заузме свој став и обавезно га образложи, те да га у писаној форми достави носиоцу припреме као и лицима који су доставили своје примједбе, мишљења и сугестије.

Приједлог

На основу Нацрта плана, након јавног увида и заузетог става о примједбама, приједлозима и мишљењима на нацрт, утврђује се Приједлог Просторног плана општине Зворник. У приједлогу плана се не могу мијењати рјешења из нацрта документа, осим оних на која је била стављена основана примједба, приједлог или мишљење. Став носиоца израде плана о примједбама, приједлозима и мишљењима се разматра на стручној расправи. На стручну расправу се позивају представници носиоца припреме плана, носиоца израде плана, чланови савјета плана, као и организација и органа од којих је у току израде Просторног плана потребно прибавити мишљење на приједлоге планских рјешења.

Зависно од постојећег стања и планиране намјене простора у обухвату просторног плана, обавезно се прибавља мишљење организација у чијем су дјелокругу:

- снабдијевање водом и одвођење отпадних вода,
- снабдијевање електричном енергијом,
- снабдијевање топлотном енергијом,
- телефонски саобраћај,
- управљање јавним путевима на територији општине Зворник,
- заштита културно-историјског и природног наслеђа,
- противпожарна заштита,
- управљање комуналним отпадом и
- заштита животне средине.

Стручна расправа се мора организовати у року од 30 дана од дана затварања јавног увида. Носилац припреме плана објављује јавни позив за стручну расправу у најмање једном дневном листу који је доступан на цијелој територији Републике Српске, три дана прије и на дан одржавања јавне расправе којој могу присуствовати и сва заинтересована лица.

Уколико орган или организација, предходно поменута, не присуствује стручној расправи, сматра се да су одговарајуће организације прихватиле Приједлог Просторног плана општине Зворник.

Ако се приједлог просторног плана у значајној мјери, након прихваћених приједлога, примједби и мишљења достављених у току јавног увида, значајно разликује од нацрта плана, носилац припреме је дужан да поново организује јавни увид. Значајне разлике подразумијевају сва она рјешења која нису у складу са смјерницама за израду плана датим у Одлуци о приступању изради плана, и све друго дефинисано важећим законским прописима.

Ако се поновни јавни увид односи на промјене које су предложене на првом јавном увиду, трајање јавног увида може бити од 8 до 30 дана а објава се врши на исти начин као и при првом јавном увиду.

Приликом поновног јавног увида се могу подносити нови приједлози, мишљења и примједбе али само на дијелове документа измјењене након првог јавног увида. (Поновни јавни увид може се спроводити највише два пута а након тога се доноси нова одлука о изради просторног плана).

Након одржане стручне расправе – носилац израде Просторног плана утврђује приједлог документа у складу са закључцима са расправе.

Приједлог просторног плана се доставља Министру на сагласност у складу са чланом 41. Закона о уређењу простора и грађењу („Службени гласник Републике Српске“, бр 55/10). Министар може да одбије давање сагласности на Приједлог просторног плана, уколико утврди да документ није урађен у складу са одредбама Закона о уређењу простора и грађењу и прописима донесеним на основу тог закона, односно ако утврди да Приједлог просторног плана општине Зворник није усаглашен са планом ширег подручја тј. Просторним планом Републике Српске. Ако Министар у року од 15 дана од дана подношења Приједлога просторног плана на усвајање не изда сагласност нити обавијести носиоца припреме о утврђеним неправилностима, сматраће се да је сагласност дата, чл. 41. Закона о уређењу простора и грађењу („Службени гласник Републике Српске“, бр. 55/10).

План

Просторни план општине Зворник усваја Скупштина општине Зворник на својој сједници.

Просторни план је јавни документ и излаже се на стални јавни увид код органа управе надлежног за послове урбанизама.

Просторни план општине Зворник се ради у складу са одредбама Закона о уређењу простора и грађењу („Службени гласник Републике Српске“, бр. 55/10) и Правилника о садржају, начину израде и доношења докумената просторног уређења („Службени гласник Републике Српске“, бр. 59/11).

II. СТРУЧНА ПРИПРЕМА ПЛАНА

II.1. Анализа Одлуке о приступању изради Просторног плана општине Зворник

Одлуку о приступању изради Просторног плана општине Зворник, донијела је Скупштина општине Зворник, на сједници одржаној дана 28.02.2012. године.

Одлуком о приступању изради Просторног плана општине Зворник бр.01-022-14/2012 од 28.02.2012. године, одређено је да се подручје планирања односи на просторни обухват општине Зворник у укупној површини од 371,95 km².

Одлуком је одређено да се Просторни план доноси на период од 2012 - 2032 године. Одлуком је за Носиоца припреме просторног плана одређено Одјељење за просторно уређење Административне службе општине Зворник.

II. 2. Подлоге за израду плана

Од Носиоца припреме плана, Носилац израде плана је добио катастарске и геодетске подлоге израђене од стране Републичке управе за геодетске и имовинско-правне послове.

Све друге подлоге неопходне за израду Просторног плана општине Зворник су преузете од Носиоца припреме плана – Одјељења за просторно уређење општине Зворник.

II. 3. Природна добра од великог и изузетног значаја

При изради Просторног плана општине Зворник, кориштени су програмски елементи и смјернице за израду Просторног плана општине Зворник – заштита културно–историјског и природног наслеђа – Републичког завода за заштиту културно-историјског и природног наслеђа Републике Српске Министарства просвјете и културе РС, број 07/1.20,30/625-080/13 од 06.03.2013. године.

Републички завод за заштиту културно-историјског и природног наслеђа Републике Српске Министарства просвјете и културе је за израду пописа евидентираних природних добара општине Зворник користио своју расположиву документацију, Просторни план Републике Српске до 2015. године, податке из евиденције Завода, документ Културно-историјско и природно наслеђе општине Зворник (Завод за заштиту и коришћење културно-историјског и природног наслеђа. Тузла 1991. године).

ПРОСТОРНИ ПЛАН ОПШТИНЕ ЗВОРНИК

Табела бр. 1 : Приказ евидентираних природних добара према достављеном попису Министарства просвјете и културе Републике Српске – Републичког завода за заштиту културно-историјског и природног наслеђа, на подручју општине Зворник

Назив природног добра	Категорија према извору	Приједлог категорије (IUCN)	Мјесто, локалитет
Кушлат	Парк природе	Заштићени пејзаж -парк природе	Кушлат(ушће Јадра у Дрињачу)
Мајевица	Парк природе	Заштићени пејзаж -парк природе	Подручје општине Зворник
Ријека Дрињача	Хидролошки	Парк природе	Подручје општине Зворник
Ријека Јадар	Хидролошки	Споменик природе	Подручје општине Зворник
Ријека Дрина са акумулацијом Зворничко језеро	Хидролошки	Заштићени природни пејзаж „Зворничко језеро“	Подручје општине Зворник
Дрворед липа	Споменик обликоване природе	Заштићено подручје за управљање ресурсима	Улица Светог Саве у Зворнику
Кула Град	Предио природне љепоте	Заштићени културни пејзаж	
Рожањска ријека	Предио природне љепоте	Заштићени природни пејзаж	Сапна
Спомен парк са извором минералне воде	Меморијални	Заштићено подручје за управљање ресурсима	Козлук
Витинички кисељак	Предио природне љепоте	Заштићени природни пејзаж	Витинички кисељак
Извориште "Врело"	Хидролошки	Споменик природе	Ковачевићи
Стари пут за Тузлу	Предио природне љепоте	Заштићени природни пејзаж	Подручје општине Зворник
Пећина Будишевац	геоморфолошки-хидролошки	Споменик природе	Дрињача
"Орловине", букова шума, флиш Мајевица	Резерват	Заштићена природна подручја-посебни резерват	Мајевица
"Годуш" храстова шума,кварц	Резерват	Заштићена природна подручја-посебни резерват	Мајевица
"Равни завид" шума китњака	Резерват	Заштићена природна подручја-посебни резерват	Мајевица
"Лекањска пл." шума китњака и цера	Резерват	Заштићена природна подручја-посебни резерват	Мајевица
"Црни врх"	Резерват	Заштићена природна	Мајевица

шума сладуна и цера		подручја-посебни резерват	
"Каменица"	Резерват	Заштићена природна подручја-посебни резерват	
"Просјек" флористички	Резерват	Заштићена природна подручја-посебни резерват	
"Нова ада" (Дрињача)	Резерват	Заштићена природна подручја-посебни резерват	Јадар
"Тирина вода"	Споменик природе	Споменик природе	Мајевица
Извор Сапне	Споменик природе	Споменик природе	
Извор Растошнице	Споменик природе	Споменик природе	
Извор Јасенице	Споменик природе	Споменик природе	
Извор Тавне	Споменик природе	Споменик природе	
Годуш	Споменик природе	Споменик природе	
Просјек	Споменик природе	Споменик природе	
Три стабла храста китњака (Quercus petraea Liebl.)		Споменик природе	Роћевићи
Три стабла крунолисне липе (Tilia platyphyllos Scop..)		Споменик природе	Козлук

Овим просторно-планским документом се предвиђа категоризација IUCN, која је прописана Законом о заштити природе („Службени гласник Републике Српске“, бр. 113/08). Истим Законом је дата и дефиниција „заштићених природних добара“ – природне вриједности проглашене заштићеним од тијела утврђеног Законом о заштити природе, и уписане у регистар заштићених природних добара, а односе се на заштитне категорије (заштићена природна подручја, националне паркове, споменике природе, подручја управљања стаништем, заштићене пејзаже, заштићена подручја за управљање ресурсима) укључујући и водене површине које су у њиховом саставу, заштићене минерале и фосиле, те заштићене врсте биљака, гљива и животиња, укључујући и мртве примјерке дивљих врста, њихове дијелове и деривате заштићене на основу Закона о заштити природе, посебних закона и међународних уговора чија је БиХ потписница.

Уредбом о црвеној листи заштићених врста флоре и фауне Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“, бр. 124/12), је утврђена црвена листа заштићених врста флоре и фауне Републике Српске. Црвену листу чини скуп угрожених врста и она је израђена у складу са међународном методологијом утврђивања садржаја и мјера за очување угрожених врста флоре и фауне Републике Српске. Црвену листу чини скуп угрожених врста биљног и животињског свијета,

које се штите у складу са одредбама Закона о заштити природе („Службени гласник Републике Српске”, бр. 113/08). На црвеној листи се налазе 818 биљних врста и 762 животиљске врсте (укључујући птице, рибе и водене змије, сисаре, водоземце, гмизавце, врсте из потцарства Metazoa и инсекте.

II. 4. Непокретна културно-историјска добра

У оквиру културно-историјског наслеђа Републике Српске, са општинског подручја Зворник, на листи националних споменика се налазе:

- Стари град Зворник и
- Хаџибегова кућа – стамбена градитељска цјелина.

Завод за заштиту културно-историјског и природног наслеђа Републике Српске је на подручју општине Зворник евидентирао списак сљедећих културних добара:

- Андрашева вила – Болничка улица 1, Зворник,
- Стамбени објекат у Улици Браће Стефановић 18, Зворник,
- Стамбени објекат - Јадарска улица 14, Зворник,
- Стамбени објекат у Улици Симе Перића 22, Зворник,
- Стамбени објекат у Улици Симе Перића 10, Зворник
- Стамбени објекат у Улици Вука Караџића 20, Зворник,
- Стамбено-пословни објекат – Козлук 14,
- Стамбено-пословни објекат у Улици Краља Петра 22, Зворник,
- Стамбено-пословни објекат у Улици Краља Петра 28, Зворник,
- Стамбено-пословни објекат у Улици Вука Караџића 8, Зворник,
- Кућа Славка Ђукановића у Улици Браће Стефановић 1, Зворник,
- Кућа Милоша Ерића – Челопек 151,
- Кућа Вељка Хајдуковића – Китовница,
- Кућа породице Јовичић у Улици Симе Перића 14, Зворник,
- Кућа Петре Машановића – Пилица,
- Кућа Милана Милићевића – Кисељак,
- Кућа Славка Милићевића – Кисељак,
- Кућа Николе Милићевића – Кисељак,
- Кућа Мира Перића – Козлук,
- Кућа Сава Ристића – Пилица 59,
- Кућа Раде Симанића – Улица Браће Обрадовић 20, Зворник,
- Кућа Маре Стојановић, Рођевићи,
- Кућа Момира и Симе Танацковића – Кисељак,

- Кућа породице Ковачевић - Симе Перића 5, Зворник
- Кућа Бошка Радића- Буложани,
- Уцера и качара Николе Писића – Роћевићи,
- Стара болница, Улица Браће Стефановић 3, Зворник,
- Кула - Горња Пилица,
- Амбијентална цјелина – Улица Браће Југовића, Зворник,
- Митрополија – Улица Браће Обрадовић 7, Зворник,
- Музеј збирка – Касина - Улица Светог Саве, Зворник,
- Зграда општине - Улица Светог Саве, Зворник,
- Старо православно гробље – Баљковица,
- Старо православно гробље – Горње Снагово,
- Старо православно гробље – Пилица,
- Старо православно гробље – Растошница,
- Старо православно гробље – Роћевић,
- Старо православно гробље – Тршић,
- Старо православно гробље – Витиница,
- Старо јеврејско гробље,
- Црква Светих Апостола Петра и Павла – Козлук,
- Црква Рођења светог Јована Претече - налази се на привременој листи националних споменика,
- Некропола с тумулима језеро Роћевић - налази се на привременој листи националних споменика под називом Језеро Роћевић,
- Костурница са спомен – обелиском – Дрињача,
- Костурница са спомен – обелиском – Грбавци,
- Спомен костурница – Козлук,
- Спомен костурница – Лијешањ,
- Костурница са спомен – обелиском – Петковци,
- Костурница са спомен – обелиском – Пилица,
- Спомен плоча жртвама фашистичког терора – Рожањ,
- Воденица Марка Вукотића – Тршић.

Такође, Завод за заштиту културно-историјског и природног наслеђа Републике Српске је на подручју општине Зворник евидентирао списак сљедећих археолошких локалитета:

- Бандера, Кучић Кула, Антички каменолом,
- Терковина, Кучић Кула, Римско утврђење,

- Главица, Кучић Кула, Средњевјековна некропола,
- Башче, Дардагани, Праисторијско насеље,
- Црквиште, Ражањ, Средњевјековна црква и гроб,
- Црна Стијена, Доње Снагово, Праисторијско насеље,
- Градац, Брањево, Римска утврда, појединачни налаз,
- Градац, Трновица, Праисторијска градина и римско насеље,
- Крчевине, Трновица, Праисторијско насеље, некропола са хумкама и гробље из средњег вијека,
- Градина, Шетићи, Праисторијска градина, Рим и средњевјековно утврђење,
- Улице, Шетићи, Римско насеље,
- Гробље, Дулићи, Римско насеље,
- Громиле, Зелиње, Римско насеље,
- Крчевине, Зелиње, Праисторијска некропола,
- Хамзиновача, Скочић, Праисторијска некропола са тумулима,
- Мрамори-Мујевина, Скочић, Средњевјековна некропола,
- Језеро, Роћевић, Праисторијска некропола са тумулима,
- Камењара, Јордан-Каракај, Римска зграда,
- Каракај, Јордан, Праисторијско насеље,
- Каравлашке куће, Пађине, Праисторијска некропола са хумкама,
- Шудиновача, Пађине, Праисторијска некропола,
- Кучлат, Зворник, Средњевјековни град са подграђем,
- Зворник 1, Зворник, Средњевјековни град,
- Зворник 2, Зворник, Средњевјековна Црква Св. Марије,
- Кућиште, Доњи Шепак, Римска зграда,
- Кулине, Доњи Шепак, Праисторијска градина,
- Мрамор, Растошница, Средњевјековна некропола,
- Мраморје 1, Бошковићи, Средњевјековна некропола,
- Мраморје 2, Бошковићи, Средњевјековна некропола,
- Поље, Бошковићи, Средњевјековна некропола,
- Мраморје, Глумина, Средњевјековна некропола,
- Мраморје у Гају, Паргани, Средњевјековна некропола,
- Ограда, Дивићи, Остаци зидова и уломака жртвеника с посветом Јупитеру (IOM co(ho)rtali). Мање утврђење из времена касне антике,
- Пасји гроб, Јајићи, Средњевјековна некропола,
- Сеферовићи, Крижевци, Средњевјековна некропола,

- Стара кућа, Сапна, Римска зграда.

Просторним планом Републике Српске до 2015. године, на подручју општине Зворник су из времена праисторије евидентирани:

- Сарачев бријег, Челопек, Праисторијско насеље,
- Башча, Дардагани, Праисторијско насеље (Митрин култ),
- Сувар, Каракај, Праисторијско насеље,
- Каравлашке куле, Пађине, Праисторијски тумулус,
- Заштићено Језеро, Роћевић, Праисторијски тумулус. (На листи националних споменика Босне и Херцеговине),
- Ливаде, Роћевић, Праисторијска некропола,
- Крчевине, Зелиње, Праисторијска некропола.

Из доба Рима су Просторним планом Републике Српске до 2015. године, на подручју општине Зворник, евидентирани:

- Градац, Брањево, Римска утврда,
- Камењара, Каракај, Римска вила рустица,
- Чарковине, Кочић Кула, Римска утврда,
- Кућиште, Доњи Шепак, Римска зграда,
- Замлаз, Зворник, Античка гробница.

Из доба Средњег вијека су Просторним планом Републике Српске до 2015. године, на подручју општине Зворник, евидентирани:

- заштићени Кушлат, Подкушлат, Средњевјековни град Кушлат.
- Баре, Скочић, Средњевјековна некропола стећака,
- заштићени Зворник, Зворник, Средњевјековни град,
- Кучлат, Зворник, Средњевјековни град са подграђем.

Из доба Праисторије, Рима, Средњег вијека, су Просторним планом Републике Српске до 2015. године, на подручју општине Зворник, евидентирани:

- Крчевине, Трновица, Праисторијско насеље, некрополе са хумкама и гробље из Средњег вијека,
- Градина, Шетићи, Праисторијска градина, Римско и Средњовјековно утврђење.

II. 5. Анализа предходног Просторног плана

Општина Зворник је једна од ријетких општина у Републици Српској која је имала урађен Просторни план општине и прије рата. Просторним стратешким документом

се прописују основна правила организације, уређења и коришћења простора и обавезна је његова примјена.

Циљ Просторног плана општине Зворник из 1988. године био је усклађивање процеса индустријализације, деградације и урбанизације, а то би се постигло развојем центара на подручју општине који представљају кључни елемент организације коришћења простора.

Планирани развој центара – подразумијевао је, прије свега, усмјеравање привредног развоја у ове центре, водећи рачуна да најмање 30% од планираних нових радних мјеста буде лоцирано у секундарним центрима. Досадашњи развој општине Зворник карактерише велики број насеља дисперзионог типа изградње, са разбијеним засецима унутар заштићене површине.

Предходни Просторни план општине Зворник је рађен 1988. године, од стране Општинског завода за урбанизам из Зворника, док је организација рада била повјерена Институту за архитектуру, урбанизам и просторно планирање Архитектонског факултета у Сарајеву.

Просторним планом општине Зворник из 1988. године су одређена основна правила заштите, унапређења, уређења, организације и коришћења простора и добара у простору, детаљније разрађена и просторно дефинисана одређења утврђена Просторним планом Републике, одређена намјена површина на подручју општине Зворник, утврђене привредна, комунална и друштвена инфраструктура, које су од посебног значаја за општину Зворник, утврђена подручја привредних дјелатности, културно-историјског и природног наслеђа, туризма, спорта и рекреације, здравства те уређење простора са потребама одбране и заштите животне средине.

Општина Зворник, у поређењу са другим општинама у Републици, има веома значајан геостратешки положај, што јој омогућава брз напредак у оквиру привредног развоја, као и успон друштвених дјелатности. Општина Зворник, спада у ред већих општина по броју становника у Републици Српској.

На подручју општине Зворник, као и у другим подручјима, услед ратних и послератних догађања, десили су се процеси урбанизације и деаграризације, као и низ других процеса, који су условили значајне трансформације становништва, како у просторном смислу, тако и у погледу промјене социо-економске структуре преласком из аграрних у неаграрне дјелатности. Оба процеса су била условљена развојем привреде и њеном динамиком. Процеси индустријализације и деаграризације одређеног подручја показују уједно и већи степен развоја тог подручја и обрнуто. Сами процеси урбанизације и деаграризације на територији општине Зворник, нису текли усклађено и плански, за разлику од процеса индустријализације, који је био на првом мјесту, у укупном развоју друштва. Процес деаграризације се одвијао интензивније, поред важнијих путних праваца, те у непосредном градском окружењу, подручјима која су се брже развијала, у односу на она која су припадала брдским предјелима и оних који се не налазе у близини важнијих саобраћајница те су тако на маргинама градских утицаја.

Циљ Просторног плана општине Зворник из 1988. године био је усклађивање процеса индустријализације, деаграризације и урбанизације, а што би се постигло развојем центара на подручју општине Зворник, који ће представљати кључни елемент организације и коришћења простора. Планираним развојем центара, тежило се усмјеравању привредног развоја у ове центре, водећи рачуна да најмање 30% укупно планираних радних мјеста буде лоцирано у секундарним центрима. Уз ову активност је планирано и опремање насеља урбаном опремом.

До сада је развој насеља, на подручју општине Зворник, карактерисао велики број насеља дисперзивног типа изградње, са разбијеним засеоцима унутар заштићене површине.

Праћење кретања становништва показало је тренд његовог смањења у мањим насељима, те њихово постепено гашење. С друге стране, у Зворнику и Козлуку је број становника у порасту, а такође и услови и квалитет живота су на изразито већем нивоу.

Сам општински центар Зворник, заједно са насељима Дивич, Каракај и Челопек, формира линеарну англомерацију са тенденцијом лонгитудиналног ширења уз магистрални и регионални пут. Велики број насеља се развио на пољопривредном земљишту II, III и IV категорије, или на атрактивним површинама уз ријеку Дрину и Зворничко Језеро, па је потребно преузети све неопходне мјере, у циљу спречавања даљег стихијског ширења насеља и заузимања вриједног пољопривредног земљишта.

Што се тиче укупног привредног и друштвеног развоја, а у констелацији нових политичких односа, општина Зворник је имала период потпуне дезорјентисаности, стагнације и деградације, у скоро свим областима. Након тог периода, долази до израде првих конкретних програма за ревитализацију постојећих те подизања нових капацитета и нивоа услуга у новим друштвено-политичким односима.

Просторни план општине Зворник, из 1988. године, је као најзначајнији привредни капацитет општине Зворник дефинисао Творницу глинице Бирач, капацитета око 600.000 t/g. У вријеме израде Просторног плана општине Зворник, из 1988. године, структура привреде је била на задовољавајућем нивоу. Висок проценат учешћа, у укупној привреди, су имале секундарне дјелатности, док су примарне дјелатности учествовале малим процентом, што показује да је и у том периоду индустрија била главни развојни правац општине Зворник.

Општина Зворник је носилац привредног развоја у регији Бирач, јер је општина са највишим степеном индустријализације на цијелом подручју. На подручју општине Зворник је дуга традиција неколико индустријских области, а прије свега се мисли на металну, прехранбену индустрију, текстилну и дрвну индустрију. Данас је велики број капацитета ван функције, а њихови објекти, који су претрпјели процес приватизације су сада у власништву других привредних субјеката. Неки су опет стављени у погон, неки мјењајући а неки задржавајући своју намјену.

У области привредног развоја, у Просторном плану општине Зворник из 1988. године, наведене су одређене претпоставке и пројекције развоја у периоду до 2000. године. С обзиром на дешавања у протеклом периоду, на овом простору, јасно је да велики дио развојних опредјељења, које је наводио план, није остварен. Нека од њих су:

- Творница глинице, као носилац развоја општине Зворник и будућа модернизација производње,
- Пораст производње и промјена структуре привреде у општини и диверзификација производње, како на територији општине, тако и у сусједним општинама,
- Давање значаја развоју и осталих дјелатности у односу на индустрију, конкретно потенцирање развоја услужних дјелатности, као што су трговина, угоститељство и различити сервис и
- Пораст броја запослених у будућем периоду.

Индустријски развој на територији општине Зворник, према плану, ће се базирати на задовољавање потреба домаћег тржишта, првенствено, а потом и на постепеном расту конкурентности производње и на иностраном тржишту.

На подручју општине Зворник, најважнији циљеви развоја и размјештаја индустрије, који су постављени предходним просторним планом су:

- усклађивање размјештаја погона са територијалном структуром расположивих развојних фактора, условима за изградњу објеката и размјештањем инфраструктуре.
- на подручју града Зворника, усмјеравати нове капацитете у индустријску зону, као локацију са највећим локационо-развојним потенцијалом.
- заштита животне средине од потенцијално неповољних утицаја индустрије.

Развој индустрије се заснива на:

- Развоју малог и средњег предузетништва и изградња малих погона, посебно на ванградском подручју, односно, у постојећој индустријској зони.
- Модернизација и ревитализација постојећих индустријских погона. Велике зоне индустрије које су наслијеђене из прошлог времена и као такве сасвим другачијег друштвено-економског и политичког окружења, у констелацији данашњих услова, неопходно је, у што краћем временском периоду, преорјентисти у намјене, које подразумјевају укључивање индивидуалног-приватног сектора и сродних дјелатности, како би се најадекватније искористио са једне стране расположиви простор, а са друге стране постојећа инфраструктура, као најважнији ресурси и основа будућег развоја. Само у тим условима, простор ће бити намјенски и адекватно искоришћен, а улога ових цјелина ће бити од значаја за уже и шире окружење. Генерално се може констатовати да постојећи индустријски капацитети никада нису достигли своју потпуну искоришћеност, нити су у развојном смислу, успјели пратити технолошки напредак.
- Развоју свих економски ефикасних и тржишно перспективних програма.

На подручјима ван града Зворника, требало би индустрију и малу привреду усмјеравати у секундарни центар Каракај. Мања насеља требају добити на значају, како би се насељавање усмјерило у том правцу и тако растеретиле централне зоне општине Зворник.

За развој комерцијалних дјелатности планом је предвиђено подизање квалитета услуга, проширење асортимана услуга као и роба, те повећање нивоа опремљености корисника услуга.

Основни циљеви развоја трговине као једне од најзначајнијих компоненти развоја у представљању Зворника као трговачко-саобраћајног центра, који су постављени предходним Просторним планом општине Зворник, су:

- проширење малопродајне мреже уз проширење асортимана производа и квалитета услуга,
- усмјеравање трговачких капацитета, уз обезбјеђење вишег нивоа услуга у секундарне центре,
- у градском подручју је неопходно реструктурирање малопродајне мреже на ужем урбаном подручју, а у циљу измјештања магацинске, административне и свакодневне прометне функције, те обезбјеђење вишег нивоа опремљености основним услугама становништва које живи у мјестима на периферији.

За угоститељство и туризам, били су прописани циљеви развоја:

- проширење врста угоститељских услуга у дијелу смјештајних и ресторанских капацитета,
- подизање нивоа опремљености постојећих и будућих капацитета и нивоа услуга,
- адекватно коришћење и заштита природних потенцијала погодних за спорт и рекреацију, при чему се развој туризма ослања на развој инфраструктуре.

За развој туризма у општини Зворник су, као значајни, одређени сјеверни дио општине, који је дио регионалног парка Мајевица, јужни дио општине Зворник, тј. подручје Јадра, Дрињаче и Зворничког језера, планиране акумулације на ријеци Дрини, као и значајни простори за развој туризма. Планом је усмјерено коришћење и начин организовања простора и дати основни параметри који су рачунати за општинско подручје популационе величине до 80.000 становника.

Планом је предвиђено да ће у градском подручју бити повећан број запослених у терцијалном или услужном сектору и у различитим јавним службама у односу на примарни и секундарни сектор гдје је планом предвиђено смањење запослених.

У развоју мреже насеља општине Зворник пажњу треба посветити развоју секундарних центара који ће у будућности растеретити само градско насеље. Према пројекцији броја становника из Просторног плана општине Зворник из 1988. године, укупан број становника општинског центра би износио 20% од укупног становништва општине. Према доступним подацима данас, процјењује се да на

територији општине Зворник живи око 60.000 становника, од тога у самом градском центру око 15.000, што нам показује да се пројекције не подударају са стварним стањем и да је интензивнији развој градског насеља, а да се остала насеља у општини неравнојерно развијају.

Процеси индустријализације, деаграризације и урбанизације су имали за посљедицу напуштање сеоских насеља. Према процјенама предходног Просторног плана општине Зворник из 1988. године, за период до 2000. године, предвиђен је пораст деаграризованог становништва са 77,3% у 1981. години на око 90%, на крају планског периода, док ће ниво урбанизације према предходном Просторном плану, порастати на 29,7%, у истом периоду.

Предходним просторним планом су постављени критеријуми за избор секундарних општинских центара:

- полицентрични развој насеља,
- рационално коришћење природних и створених вриједности,
- динамичнији привредни развој,
- развој саобраћаја и остале инфраструктуре,
- развој становања и централних дјелатности,
- развој мјесних заједница у складу са постојећим и будућим просторним размјештајем становништва и развојем мреже насеља.

Сам општински центар има веома мале могућности за даље ширење, што значи да у његовом будућем развоју водећу улогу треба да преузму приградска насеља. Та насеља су Каракај, Јардан, Кула Град и Дивич. Каракај већ сада има јаке функционалне везе са градским насељем Зворника.

У будућем равномјерном развоју система мрежа насеља општине, значајни ће бити и центри заједнице села. Секундарни општински центри су обезбјеђивали дисперзију и равномјеран просторни размјештај услужних дјелатности, а центри заједнице села, представљали би центре поновног оживљавања традиционалне пољопривреде и сточарства и у њима би се развијале оне дјелатности које би задовољавале потребе сеоског становништва.

Стратегија урбанизације за период до 2000. године, према предходном Просторном плану општине Зворник, односи се на усмјеравање постојеће мреже урбаних подручја у пожељним правцима и то проширењем урбаних подручја у пожељним правцима и то проширењем урбаних подручја са резерватима за будући развој, концентрацијом изградње у простору и повећањем густине насељености.

Код повећања урбаних подручја насеља, у предходном просторном плану општине Зворник, су коришћени следећи критеријуми:

- значај у оквиру система насеља општине Зворник;
- демографска прогноза;
- постојећи ресурси и планирани привредни развој;

- густина насељености, односно, потрошња земљишта по становнику;
- геопрометни саобраћај;
- природни услови (топографија, пољопривредно земљиште или заштићено земљиште друге врсте).

II. 6. Наслијеђене планске обавезе

Наслијеђене планске обавезе које се поштују овим планским документом су најприје Просторни план Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“, бр. 86/07), предходни Просторни план општине Зворник урађен 1988. године као и Урбанистички план града Зворника („Службени Гласник општине Зворник“, бр. 17/08), као и сви други плански документи који су усвојени а односе се на територију која улази у обухват Просторног плана општине Зворник.

II. 7. Информациони основ плана

1. Стратегија интегрисаног развоја општине Зворник за период 2012-2017 година, издање из 2012. године;
2. Акциони план енергетски одрживог развоја општине Зворник, издање из 2012. године;
3. Стратегија безбједности саобраћаја општине Зворник 2013-2023 година;
4. Шумско-привредне основе за приватне шуме на подручју општине Зворник, издање из 2006. године;
5. Правилник о категоризацији путева и улица на подручју општине Зворник, Начелник општине Зворник ;
6. Информација о стању изграђености инфраструктуре по мјесним заједницама, Начелник општине Зворник и Одјељење за стамбено-комуналне послове и послове саобраћаја, фебруар 2011. год.;
7. Одлука о измјени и допуни статута општине Зворник, Скупштина општине Зворник, Одлука бр. 01-022-117/12 од 25.12.2012. год.;
8. Одлука о заштити изворишта воде за пиће на подручју општине Зворник, Скупштина општине Зворник, бр. 023-142/77-01 од 02.12.1977. године (Сл. гл. општине Зворник бр. 10/77);
9. Одлука о допуни Одлуке о заштити изворишта воде за пиће на подручју општине Зворник, Скупштина општине Зворник, бр. 01-123-91/89 од 20. 06. 1989. године;
10. Одлука о заштити изворишта "Сопотник" општина Зворник, Скупштина општине Зворник, бр. 01-022-164/09 од 17.09.2009. године (Сл. гл. општине Зворник бр. 13/09);

11. Одлука о заштити изворишта воде за пиће "Зелињско поље", Скупштина општине Зворник, бр. 01-022-165/09 од 17.09.2009. године (Сл. гл. општине Зворник бр. 13/09);
12. Одлука о заштити изворишта "Ђевање" општина Зворник, Скупштина општине Зворник, бр. 01-022-113/09 од 16.06.2009. године;
13. Одлука о усвајању Програма санитарне заштите воде изворишта у алувијалним седиментима "Витинка" Козлук, општина Зворник, бр. 01-022-63/07 од 24.04.2007. године;
14. Одлука о заштите изворишта "Козлук", Скупштина општине Зворник, од 16.06.2009. и 18.06.2009. године;
15. Просторучни попис изворишта за град Зворник од А.Д. "Водовод и комуналије" Зворник, достављен од Одјељења за просторно уређење општине Зворник;
16. Извјештај о испитивању воде за пиће на захтјев А.Д. "Водовод и комуналије" Зворник, који је урадио Институт за јавно здравство Бања Лука, а носиоцу израде плана доставило Одјељење за просторно уређење општине Зворник;
17. Извјештај контроле квалитета воде водоводног система Зворник у 2011. години и програм за 2012. годину од А.Д. "Водовод и комуналије" Зворник, а који је носиоцу израде плана доставило Одјељење за просторно уређење општине Зворник;
18. Подаци о регистрованим општинским редовима вожње за период 2009-2014 година и распоредима полазака са аутобуске станице у Зворнику, од А.Д. Холдинг "Дрина транс"-а Зворник, а који је носиоцу израде плана доставило Одјељење за просторно уређење општине Зворник;
19. Подаци за израду Просторног плана - ТК подаци, достављени од МТЕЛ-а Бања Лука, ИЈ Зворник, бр. 1-05/07-6-153-1/13 од 22.04.2013. године, достављено носиоцу израде од Одјељење за просторно уређење општине Зворник;
20. Подаци за израду Просторног плана, достављени од Зворникпутева а.д., бр. 1-02-755/13 од 03.06.2013. године, достављено носиоцу израде од Одјељења за просторно уређење општине Зворник;
21. Подаци и информације о транспортном систему природног гаса на територији општине Зворник, достављени од "Гас промета" Источно Сарајево, бр. 03-196/13 од 05.04.2013. године, носиоцу израде достављено од Одјељења за просторно уређење општине Зворник;
22. Информација и подаци о усвојеној просторно-планској документацији, у периоду до 2005. године у општини Зворник, бр. 04-363-1/2013 од 29.03.2013. године, Одјељења за просторно уређење општине Зворник;

23. Информација Агенције за идентификациона документа, евиденцију и размјену података РС, регионални центар Бијељина, бр. 15-07-29-2-376/2013 од 12.03. 2013. године, носиоцу израде достављено од Одјелења за просторно уређење општине Зворник;
24. Информација Жељезница РС, послови инфраструктуре Добој, бр. Ш-1-4839/13 од 11.03. 2013. године, носиоцу израде достављено од Одјелења за просторно уређење општине Зворник;
25. Програмски елементи и смјернице за израду Просторног плана општине Зворник – заштита културно-историјског наслеђа, бр. 07/1.20,30/625-080/13 од 06.03.2013. године, дати од Министарства просвјете и културе Републичког завода за заштиту културно-историјског и природног наслеђа, носиоцу израде достављено од Одјелења за просторно уређење општине Зворник;
26. Карте грађевинског земљишта/урбаних подручја дефинисаних Одлуком о спровођењу просторног плана општине Зворник из 1990 године;

Подаци достављени у дигиталном облику:

27. Подаци упућени од стране Министарства за просторно уређење, грађевинарство и екологију РС, за израду Просторног плана општине Зворник, носиоцу израде достављени од Одјелења за просторно уређење општине Зворник;
28. Скица новопланираног пута Локањ-Растошница које је дана 17.04.2013. године, носиоцу израде достављена од Одјелења за просторно уређење општине Зворник;
29. Карта локалних путева и некатегорисаних путева од значаја за општину Зворник;
30. План парцелације који чини саставни дио Стручног мишљења и урбанистичко-техничких услова за изградњу гасовода Шепак-Бијељина, достављен од адвокатске канцеларије Стевановић из Бијељине, а носиоцу израде достављени од Одјелења за просторно уређење општине Зворник;
31. План управљања отпадом општине Зворник 2012-2017 године;
32. Друга документација потребна за израду просторног плана по мишљењу Одјелења за просторно уређење општине Зворник.

II. 8. Извод из Просторног плана Републике Српске

Просторни план Републике Српске, као стратешки плански документ, је усвојен 12.09.2007. године.

Просторним планом Републике Српске је дефинисано шест мезорегијалних цјелина, и то:

- мезорегија Бања Лука,
- мезорегија Бијељина,
- мезорегија Добој,
- мезорегија Приједор,
- мезорегија Источно Сарајево и
- мезорегија Требиње.

Просторним планом Републике Српске до 2015. године, је дефинисано да општина Зворник припада мезорегионалној цјелини – мезорегија **Бијељина**, у којој су слједеће општине: Бијељина, Братунац, **Зворник**, Лопаре, Угљевик, Милићи, Осмаци, Пелагићево, Доњи Жабар, Сребреница, Власеница и Шековићи.

Дакле, према планираној регионализацији Републике Српске, Просторним планом Републике Српске, је дефинисано да Општина Зворник, припада мезорегији Бијељина.

Просторним планом Републике Српске је Зворник одређен као субрегионални центар. Поред Зворника су субрегионални центри и Градишка, Мркоњић Град и Фоча.

Субрегионалном центру Зворник, поред Зворника припадају још и Братунац, Сребреница, Власеница, Милићи, Осмаци и Шековићи

Графикон бр. 1 : Графички приказ мезорегије Бијељина

Привредни и урбани центар Зворник се налази на другом развојном правцу у Републици Српској. На овом развојном правцу се налази седам значајних привредних и урбаних центара – Зворник, Источна Илиџа, Лукавица, Пале, Вишеград, Фоча, Гацко, Требиње и још мањих десет центара.

Источни дио Републике Српске, гдје се налази и општина Зворник, карактеришу велики потенцијали у природним ресурсима (хидроенергија, шуме, минерални ресурси, природне вриједности) и виша просјечна надморска висина. Просторним планом РС до 2015. године, дефинисане су једна примарна и двије секундарне осовине правца развоја Републике Српске. Прва секундарна осовина развоја РС, у источном дијелу Републике Српске, је осовина развоја Бијељина–Зворник–Милићи–Власеница–Хан Пијесак–Соколац–Пале–Лукавица.

Општина Зворник спада у групу најразвијенијих општина Републике Српске.

Табела бр. 2 : Планирана регионализација Републике Српске III РС

ХИЈЕРАРХИЈСКИ НИВО	РЕГИЈА	Припадајуће општине
МЕЗОРЕГИОНАЛНИ	БАЊА ЛУКА	Бања Лука, Градишка, Језеро, Кнежево, Котор Варош, Лакташи, Мркоњић Град, Петровац, Приједор, Рибник, Србац, Источни Дрвар, Купрес, Челинац, Шипово
	БИЈЕЉИНА	Бијељина, Братунац, Власеница, Зворник, Лопаре, Милићи, Осмаци, Пелагићево, Сребреница, Доњи Жабар, Угљевик, Шековићи
	ДОБОЈ	Вукосавље, Дервента, Добој, Модрича, Петрово, Брод, Теслић, Шамац
	ПРИЈЕДОР	Козарска Дубица, Крупа на Уни, Нови Град, Приједор, Костајница, Оштра Лука
	ИСТОЧНО САРАЈЕВО	Вишеград, Калиновик, Пале, Рогатица, Рудо, Соколац, Фоча, Источна Илиџа, Источни Стари Град, Ново Горажде, Источно Ново Сарајево, Трново, Чајниче, Хан Пијесак
	ТРЕБИЊЕ	Берковићи, Билећа, Гацко, Љубиње, Невесиње, Источни Мостар, Требиње
СУБРЕГИОНАЛНИ	ГРАДИШКА	Градишка, Србац
	ЗВОРНИК	Братунац, Власеница, Зворник, Милићи, Осмаци, Сребреница, Шековићи
	МРКОЊИЋ ГРАД	Језеро, Мркоњић Град, Петровац, Рибник, Источни Дрвар, Купрес, Шипово
	ФОЧА	Фоча, Чајниче

Показатељи стања простора, из Просторног плана Републике Српске, за мезорегију Бијељина, којој припада и општина Зворник, су сљедећи:

- Учешће пољопривредног земљишта у укупној територији мезорегије Бијељина износи за 2000. годину - 50,77 %,
- учешће шумског земљишта у укупној територији мезорегије Бијељина учествује са 46,49 %,
- густина становништва 2005. године износи 78,78 st/km², што је највећа густина насељености од свих мезорегија у Републици Српској,
- стопа урбанизације за 2005. годину, износи 36,9% и
- густина путне мреже вишег ранга 2005. год, износи 0,2084 km/km².

Графикон бр. 2 : Приказ Субрегионалног центра – Општине Зворник

Изграђени потенцијали (индустријски капацитети, мрежа саобраћајница, мрежа насеља) не одговарају природним могућностима простора, јер на овим просторима постоје услови за интензивнији развој, а то значи и за повећање степена изграђености простора. Нешто већи степен изграђености, посматрано по појединим привредним дјелатностима и активностима становништва, остварен је у енергетици и туризму.

Просторним планом Републике Српске је дотадашња секундарна осовина развоја Бијељина–Зворник–Лукавица, у источном дијелу Републике Српске, трансформисана у примарну осовину развоја.

Према профилисању насеља, која имају одређени централитет, (Просторним планом Републике Српске до 2015. године), Зворник је планиран као субрегионални центар.

Међу најзначајније планиране инфраструктурне пројекте на подручју Републике Српске, у периоду важења Просторног плана, је и брзи пут у источном дијелу Републике Српске – Бијељина-Зворник- Соколац. Овај пут ће, са свим другим планираним путним правцима у Републици Српској, прије свега стварањем мултимодалних саобраћајних чворишта (међу којима је и Зворник), којима ће се повећати приступачност и доступност територије Републике Српске према окружењу, а такође, и њеној бољој унутрашњој интеграцији.

Важећим Просторним планом Републике Српске до 2015. године, конкретно на подручју Општине Зворник, у области саобраћаја је планирано извођење сљедећих радњи (разврстано према врстама саобраћаја):

Друмски саобраћај

- Завршити реконструкције примарне путне мреже (у фази од 2010. до 2015. године);
- Завршити рехабилитацију секундарне путне мреже (у фази од 2010. до 2015. године);
- Оспособити објекте за већа саобраћајна оптерећења (у фази од 2010. до 2015. године);
- Почети изградњу брзог пута Бијељина-Зворник-Соколац (у фази од 2010. до 2015. године);
- Модернизовати степен локалних путева, тако да на крају 2020. године достигне 100%, чиме би сва рубна подручја, изузетне друштвено-економске и стратешке важности имала квалитетне везе до нивоа путне мреже више категорије.

Жељезнички саобраћај

- Извршити електрификацију пруге Добој-Зворник, са припремом за реализовање (у периоду до 2015. године);
- Изградити робно-транспортни центар у Зворнику (у периоду до 2015. године);
- Спровести потребна техно-економска истраживања за утврђивање оправданости градње пруге за повезивање Зворника са Вишеградом и Требињем (у периоду до 2015. године);
- На коридорним правцима обезбједити услове за одвијање квалитетно компатибилног саобраћаја са Европском унијом – повећањем сигурности, редовности, брзине кретања, уз смањење времена путовања и задржавања на гранично-царинским операцијама, уз спровођење еколошке заштите околине (у периоду до 2015. године);
- Подићи техничко-технолошки ниво жељезнице (у периоду до 2015. године):
 1. примјеном савремене механизације и опреме веће продуктивности и поузданости,
 2. увођењем и развојем технолошко-управљачких информационих система и
 3. обезбјеђењем неопходних стручних кадрова.
- Квалитет превоза на мрежи Жељезница Републике Српске приближити нивоу услуга жељезница Европске уније (у периоду до 2015. године).

Водни саобраћај

Основни приоритет на ријечи Дрини, према Просторном плану Републике Српске до 2015. године, јесте резервација доњих дијелова водотока за спровођење мјера регулације и продубљење и изградња хидротехничких објеката за пловидбу (све у периоду до 2015. године). У том смислу потребно је почети припреме за успостављање будућих пловних путева Дрине у оквиру хидроенергетског рјешења

од ушћа Дрине у Саву па све до Зворника (90 km). Акције на ријеци Дрини треба организовати у оквиру привредне активности на експлоатацији шљунка и пијеска, ради одржавања корита водотока по дубини и траси тока. Потребно је утврдити услове пловидбе и могућности развоја ријечног саобраћаја на ријеци Дрини, те одредити приоритете и радове за претварање њеног водотока у пловни пут. Уз све напријед наведено, потребно је изградити пристаниште у Зворнику.

Ваздушни саобраћај

На подручју Општине Зворник, Просторним планом РС, остављена је могућност за планирање мањег објекта намијењеног за прихват и отпрему мањих летилица за потребе пословних и туристичких путовања у локалном саобраћају, за обављање спортских активности и пољопривредне дјелатности.

- Сва напријед наведена планска рјешења до 2015. године (у области друмског, жељезничког и водног саобраћаја) овим просторно-планским документом се одгађају за десет година, што значи да се продужавају до 2025. године. Претходна констатација проистекла је из чињенице да планска рјешења до 2015. године нису проведена те да се Просторним планом општине Зворник даје императив њиховом провођењу до 2025. године.

II. 9. Документациона основа плана

Закони, подзаконски акти, општинске одлуке, просторно-планска документација

Законски акти:

1. Закон о уређењу простора и грађењу („Сл. Гласник РС“ бр. 55/10);
2. Закон о грађевинском земљишту Републике Српске („Сл. Гласник РС“ бр. 112/06);
3. Закон о пољопривредном земљишту („Сл. Гласник РС“ бр. 93/06, 86/07; 14/10 и 05/12);
4. Закон о водама („Сл. Гласник РС“ бр. 50/06, 92/09 и 121/12);
5. Закон о шумама („Сл. Гласник РС“ бр. 75/08);
6. Закон о заштити природе-пречишћен текст („Сл. Гласник РС“ бр. 113/08);
7. Закон о заштити животне средине („Сл. Гласник РС“ бр. 53/02, 109/05, 41/08 и 29/10);
8. Закон о јавним путевима-пречишћен текст („Сл. Гласник РС“ бр. 16/10);
9. Закон о основима безбједности саобраћаја на путевима у Босни и Херцеговини („Сл. Гласник БиХ“ бр. 06/06, 75/06, 44/07, 84/09 и 48/10) ;
10. Закон о безбједности саобраћаја на путевима Републике Српске („Сл. Гласник РС“ бр. 63/11);
11. Закон о заштити ваздуха („Сл. Гласник РС“ бр. 124/11);
12. Закон о заштити вода („Сл. Гласник РС“ бр. 53/02);
13. Закон о експропријацији („Сл. Гласник РС“ бр. 112/06, 37/07, 66/08, и 110/08);
14. Закон о концесијама („Сл. Гласник РС“ бр. 25/02, 91/06 и 92/09);
15. Закон о геолошким истраживањима („Сл. Гласник РС“ бр. 51/04 и 75/10);
16. Закон о заштити од нејонизујећег зрачења („Сл. Гласник РС“ бр. 02/05);
17. Закон о електричној енергији („Сл. Гласник РС“ бр. 08/08, 34/09, 92/09 и 01/11);
18. Закон о енергетици („Сл. Гласник РС“ бр. 49/09);
19. Закон о цјевоводном транспорту гасовитих и течних угљоводоника и дистрибуцији гасовитих угљоводоника („Сл. Гласник РС“ бр. 52/12);
20. Закон о телекомуникацијама („Сл. Гласник РС“ бр. 19/96, 71/02 и 64/06);
21. Закон о заштити од пожара („Сл. Гласник РС“ бр. 71/12);
22. Закон о националним парковима („Сл. Гласник РС“ бр. 75/10);
23. Закон о управљању отпадом („Сл. Гласник РС“ бр. 53/02 и 65/08);
24. Закон о премјеру и катастру Републике Српске („Сл. Гласник РС“ бр. 06/12);
25. Закон о гасу („Сл. Гласник РС“ бр. 86/07 и 121/12);
26. Закон о рударству („Сл. Гласник РС“ бр. 59/12);
27. Закон о комуналним дјелатностима („Сл. Гласник РС“ бр. 124/11);
28. Закон о комуналним таксама („Сл. Гласник РС“ бр. 04/12);
29. Закон о грађевинским производима („Сл. Гласник РС“ бр. 05/12);
30. Закон о културним добрима („Сл. Гласник РС“ бр. 11/95 и 103/08);
31. Закон о заштити на раду („Сл. Гласник РС“ бр. 01/08 и 13/10);
32. Закон о гробљима и погребној дјелатности („Сл. Гласник РС“ бр. 31/13).

Подзаконски акти:

1. **Правилник о садржају, начину израде и доношења докумената просторног уређења** („Сл. Гласник РС“ бр. 59/11);
2. **Правилнику о мјерама заштите, начину одређивања и одржавања зона и појасева санитарне заштите подручја на којима се налазе изворишта, као и водних објеката и вода намјењени људској употреби** („Службени гласник РС“ бр. 07/03);
3. **Уредба о пројектима за које се спроводи процјена утицаја на животну средину и критеријумима за одлучивање о потреби спровођења и обиму процјене утицаја на животну средину** („Сл. Гласник РС“ бр. 7/06);
4. **Правилник о третману и одводњи отпадних вода за подручја градова и насеља гдје нема јавне канализације** („Сл. Гласник РС“ бр. 68/01);
5. **Правилник о третману и одводњи отпадних вода за подручја градова и насеља гдје нема јавне канализације** („Службени гласник РС“ бр. 68/01);
6. **Правилник о условима испуштања отпадних вода у површинске воде** („Службени гласник РС“ бр. 44/01);
7. **Правилник о условима за планирање и пројектовање објеката за несметано кретање дјецe и особа са умањеним тјелесним способностима** („Сл. Гласник РС“ бр. 44/11);
8. **Правилник о катастарском класирању и бонитирању земљишта** („Сл. Гласник РС“ бр. 34/13);
9. **Правилник о техничким нормативима за изградњу надземних електроенергетских водова називног напона од 1 kV до 400 kV** („Сл. Гласник РС“ бр. 07/12);
10. **Уредба о постројењима која могу бити изграђена и пуштена у рад само уколико имају еколошку дозволу** („Сл. Гласник РС“ бр. 7/06);
11. **Правилник о мјерама заштите, начину одређивања и одржавања зона и појасева санитарне заштите, подручја на којима се налазе изворишта, као и водних објеката и вода намјењених људској употреби** („Сл. Гласник РС“ бр. 07/03);
12. **Правилник о вођењу евиденције о јавним путевима и објектима на њима** („Сл. Гласник БиХ“ бр. 05/07);
13. **Правилник о основним условима које јавни путеви, њихови елементи и објекти на њима морају испуњавати са аспекта безбједности саобраћаја** („Сл. Гласник БиХ“ бр. 16/07);
14. **Правилник о изворима нејонизујућег зрачења од посебног интереса** („Сл. Гласник РС“ бр. 112/05);
15. **Правилници, из области природног гаса, који су дефинисани у Закону о гасу и Закону о цјевоводном транспорту гасовитих и течних угљоводоника и дистрибуцији гасовитих угљоводоника;**
16. **Правилник о техничким нормативима заштите од пожара у објектима намјењеним за јавну употребу у којима се окупља, борави или ради већи број лица** (Сл. гл. РС бр. 64/13);
17. **Правилник о техничким нормативима за приступне путеве, окретнице и уређене платое за ватрогасна возила у близини објеката код којих је повећан ризик од пожара** (Сл. гл. РС бр. 39/13);

18. Правилник о техничким нормативима за хидрантску мрежу за гашење пожара (Сл. гл. РС бр. 39/13);
19. Правилник о техничким нормативима за заштиту електроенергетских постројења и уређаја од пожара (Сл. гл. РС бр. 42/13);
20. Правилник о техничким захтјевима за заштиту гаража за путничке аутомобиле од пожара и експлозије (Сл. гл. РС бр. 19/10);
21. Правилник о изградњи станица за снабдијевање горивом моторних возила и о складиштењу и претакању горива (Сл. гл. РС бр. 26/12).

Општинске одлуке:

1. Одлука о приступању изради Просторног плана општине Зворник (Одлука СО Зворник бр. 01-022-14/2012 од 28.02.2012. године);
2. Одлука о именовању Савјета плана за праћење израде Просторног плана општине Зворник (Одлука СО Зворник бр. 01-022-23/2012 од 28.02.2012. године);
3. Одлука о спровођењу Просторног плана општине Зворник бр. 01-023-195/90;
4. Одлука о грађевинском земљишту (Одлука СО Зворник бр. 01-022-62/07 од 24.04.2007. године);
5. Друге општинске одлуке наведене у поглављу II. 7. Информациони основ плана.

Просторно-планска документација:

1. Просторни план Републике Српске до 2015. године, Урбанистички завод а.д. Републике Српске Бања Лука;
2. Просторни план општине Зворник, Група аутора, Скупштина општине Зворник 1988. година;
3. Одлука о спровођењу Просторног плана општине Зворник из 1990. године;
4. Урбанистички план "Зворник 2020" (Службени Гласник општине Зворник бр. 17/08);
5. Урбанистички ред Гуштери из 1989. године;
6. Урбанистички ред насеља Доња Каменица из 1987. године;
7. Урбанистички ред Крижевићи из 1988. године;
8. Урбанистички ред насеља Кисељак из 1984. године;
9. Урбанистички ред Козлук из 1988. године;
10. Урбанистички ред насеља Дрињача из 1986. године;
11. Регулациони план ужег урбаног подручја града Зворника са његовим измјенама;
12. План парцелација насеља Економија;
13. План парцелације насеља Улице.

Б. АНАЛИЗА И ОЦЈЕНА ПОСТОЈЕЋЕГ СТАЊА ПРОСТОРНОГ ОБУХАТА И ПРОБЛЕМИ РАЗВОЈА И УРЕЂЕЊА ПРОСТОРА

I. ТЕРИТОРИЈА

I. 1. Границе подручја обухвата плана

Општина Зворник се граничи на западу са општином Шековићи и Осмаци (Република Српска) и са Сапном и Калесијом и Теочаком (Ф. БиХ), као и Угљевиком и Бијељином на сјеверу, док се на југу граничи са Братунцем, Милићима и Власеницом (такође у Републици Српској). Источна граница општине Зворник је ријека Дрина, а граничи се са општинама Љубовијом, Малим Зворником и Лозницом у Републици Србији.

Општина Зворник се простире на површини од 371,95 km².

Граница општине Зворник, у ствари је и граница просторног обухвата Просторног плана општине Зворник.

I.2 Географски положај

Општина Зворник са општинским центром Зворник смјештена је на крајњем сјевероисточном дијелу Републике Српске, односно Босне и Херцеговине. Подручје општине Зворник заузима простор од 44°15'30" до 44°37'00" сјеверне географске ширине и од 18°54'30" до 19°10'00" источне географске дужине. Град се налази на крајњем источном дијелу општине, уз границу са Републиком Србијом и то на 44°22'40" сјеверне географске ширине и 19°06'00" источне географске дужине.

Општински центар Зворник има повољан геостратегијски положај јер представља раскрсницу важних путева према унутрашњости Републике Српске, Федерацији БиХ и Србији. У постојећем стању саобраћајне повезаности, највећи значај има магистрални пут којим је Зворник повезан, скоро на једнакој удаљености, са Сарајевом, Београдом и Новим Садом.

Са Републиком Србијом везе су вишеструке и одвијају се на четири гранична прелаза смјештена на територији општине Зворник. Гранични прелаз Каракај 1 и гранични прелаз Шепак намијењени су за све врсте друмског саобраћаја са изузетком забране за теретна возила на граничном прелазу Шепак. Стари мост у Зворнику намијењен је пјешачком саобраћају, а преко прелаза Каракај 2 одвија се жељезнички транспорт према Србији.

Важан саобраћајни коридор је жељезничка пруга Зворник–Тузла, преко које је успостављена веза са индустријски развијеном регијом Тузле.

Постојеће саобраћајне везе довеле су Средње Подриње (Бирач) у близину развијених пољопривредних рејона, као што су Семберија и Мачва, те значајних индустријских центара као што су Тузла, Шабац, Брчко и др.

Изградњом планираних саобраћајница, нарочито брзог пута Бијељина–Зворник–Соколац, општина Зворник добија веома значајно мјесто преко којег ће се регија Биач односно Средње Подриње повезати са паневропским коридором Vc и аутопутем Бања Лука–Добој. На тај начин општина Зворник ће се повољним путним правцима повезати са централним дијелом Републике Српске и Бања Луком, а такође и са земљама средње Европе. У таквим условима, ријека Дрина и Зворничко језеро, као најважнији ресурси општине Зворник, добијају на још већем значају, било као енергетски потенцијали или као туристички и спортско-рекреативни потенцијали, те као веома битан потенцијал у пољопривреди (мелиорације, наводњавање), а такође и као саобраћајни коридор. Обзиром да се граница ријеком Дрином протеже у дужини од 56 km, наведени потенцијали Дрине и Зворничког језера пружају веома добре основе за планирање дугорочног развоја општине и читаве регије.

Слика бр. 1 : Дрина низводно од бране

Слика бр. 2 : Дрина низводно од Зворника

Општински центар Зворник смјештен је на лијевој обали Дрине. Брдовити терен у залеђу града оставио је мало простора за ширење по дубини. Могућности урбаног развоја су низводно од садашњег центра, у подручју Каракаја и Челопека. Са аспекта инфраструктурних потреба града то је неповољна околност, али је повољна са аспекта одрживог развоја према којем је потребно осигурати равномјеран развој не само општинских центара него и секундарних центара по дубини територије општине.

Слика бр. 3 : Општински центар Зворника

I. 3. Вањске везе и околина

Са западне стране општина Зворник се граничи са општином Шековићи и Осмаци (Република Српска) и са Сапном и Калесијом и Теочаком (Ф. БиХ), као и Угљевиком и Бијељином на сјеверу, док се на југу граничи са Братунцем, Милићима и Власеницом (такође у Републици Српској). Источна граница општине Зворник је ријека Дрина, а граничи се са општинама Љубовијом, Малим Зворником и Лозницом у Републици Србији.

Зворник се налази на важном саобраћајном правцу – тзв. Динарски правац. Зворник се налази на јужној ивици пространог Панонског басена и уз последње изданке Динарских планина. Општина Зворник је лоцирана у близини два велика пољопривредна рејона Семберије и Мачве. Такође, западно од Зворника се налази привредно-административни центар Тузла, као и важна енергетска и рударска подручја Угљевик, Бановићи и Лукавац.

Зворник је са свим околним градовима повезан магистралним и регионалним путевима. Од посебног значаја је саобраћајница дуж источног дијела Републике Српске, која спаја Бијељину, Зворник, Романију, Фочу, Требиње и Црногорско приморје.

Од попречних путних праваца су важне саобраћајнице Зворник-Тузла, као и низ саобраћајних праваца нижег реда. Такође, задовољавајућа је мрежа саобраћајница која повезује град Зворник са насељеним мјестима унутар општинског подручја.

Захваљујући жељезничкој прузи која пролази кроз индустријску зону Каракај и повезује је, на једној страни са Тузланским басеном и на другој страни са Републиком Србијом, лакше се уклапа овај простор у привредне токове ширих околних простора.

I. 4. Релјеф

Територија општине Зворник има обиљежја брдско-планинског релјефа а само ужи појас уз Дрину је равничарски терен.

Изразито планинском релјефу припада јужни, средишњи и западни дио територије општине.

У јужном дијелу територије општине, у подручју доњег и средњег тока Дрињаче, планински релјеф карактеришу стрмије, високе, најчешће кречњачке планине, које се од долине Дрињаче са висином од око 200 mnm (у средњем дијелу тока) уздижу до висина између 500 и 600 mnm. Изузетак је врх Угљерица са висином од 709 mnm који је највиши врх у овом подручју. Припада планини Гркиња са врховима Јасенић (692 mnm), Кријчев гај (680 mnm) и Лупоглава (650 mnm). Карактеристично је за планинске врхове овог подручја да су заравњени а поточне, уске и дубоке јаруге формиране су одмах од врха планине. Нагиби падина су најчешће од 20 до 30⁰, а на јужним падинама Козјака су клисурасти облици. У подручју Глоди и Лијешањ брда су благих падина, често са заравнима на којима су се развила сеоска насеља.

Подручје Зелиње, такође, карактеришу планински облици али само уз гранични дио општинског територија који припада кречњачком развоју. Подручјем доминира врх Зелињски дол са висином од 645 mnm. Ближе ријеци Дрини је зелињска зараван формирана, једним дијелом, на Дрињској тераси, на висини од 170 до 190 mnm а већим дијелом је на палеозојским стијенама – шкриљцима и пјешчарима. Падине су благих нагиба, до 15⁰ а само у јаругама повремених токова нагиби су преко 20⁰. Насеља су се формирала до висине 371 mnm (Караула).

Подручје Каменице Доње и Каменице Горње је подручје горњег и средњег тока Каменичке ријеке. Крај је брдовит али су брда широких, благих падина које се од ријечне долине постепено уздижу према врховима околних планина. На лијевој обалној страни ријеке то је Веља глава са највишим врхом Громилица (619 mnm) а на десној обалној страни то су планине: Јевик са врхом од 726 mnm који је највиши врх у овом дијелу терена. Одатле према истоку, односно према Дрини нижу се обронци планине Лемино брдо (613 mnm), Глођанско брдо (454 mnm), Дуги дио и Дубочин брдо (око 500 mnm), те на крају Љута страна, односно врхови и падине планине Гркиње са висинама од 600 до 700 mnm. Преко узвишења Рид (360,2 mnm) и подручја Ђевање стрмо се спуштају до Дрине односно Зворничког језера, чију обалу карактеришу клисурасти облици све до Дивича.

Дуге и благе падине карактеристичне су нарочито за лијеву обалну страну ријеке Каменичке на којој су се насеља развила до висине око 500 mnm у Каменици Горњој и око 450 mnm у Каменици Доњој. Локално се у подручју истичу усамљени

врхови са висинама око 400 до 500 mnm (Оструг, Виноград, Њиве, Мали гај), са падинама у нагибу до 30⁰.

Подручје Снагово Горње и Снагово Доње, затим јужни дијелови Глумине, југозападни дијелови Гуштера, југозападни дијелови Крижевића те шире подручје западно од Дивича, Зворника и Каракаја су брдовито-планински крајеви са висинама од 400 до 600 mnm. Подручје уз Дрину је стрмих падина што је карактеристика кречњачке подлоге. Терен, на малој удаљености од ријеке односно језера постиже висину од преко 500 mnm. Истиче се брдо Млађевац које доминира читавим простором, са врхом Црни камен који је уједно и највиши врх у овом дијелу терена (525 mnm). Од Млађевца преко насеља Кула Град са висинама од око 470 mnm, планине Змајевца (310 mnm) и врхова Вратоломац (379 mnm), Зелени камен (353 mnm), Врањача (264 mnm) и Пашино брдо (171 mnm), терен се спушта у алувијалне заравни ријека Дрине, Хоче и Сапне, са висинама од 135 mnm, на крајњем сјевероисточном дијелу терена, до 154 mnm у подручју села Јовићи.

Врхови су јасно изражени и усамљени, а ако су повезани тада чине узани гребен. Падине брда су генерално уједначених али стрмих нагиба (до 30⁰), локално са оштрим, субвертикалним прегибима у залеђу којих су заравни мањих површина. Крашки облици нису учестали на површини терена. Падине веома високих нагиба (преко 25⁰), присутне су југоисточно и источно од врха Црни камен, затим источно од Куле Града и источно од врха Вратоломац.

Брдовити дио терена којему су у подлози пјешчари, глинци, серпентинити и слабо метаморфисани кварцни пјешчари, простире се западно и сјеврозападно од Куле Града, затим у ширем подручју Радаковца, врха Зелени Камен, подручја Липовац и ширег простора око врха Врањача. Карактеристично је за наведене терене да немају изражене врхове као код кречњачких масива.

Падине оваквих терена су стрме (најчешће од 20⁰ до 25⁰), често разбијене дубоко усјеченим уским јаругама повремених површинских токова. Честе су локалне заравни које су последица различитог трошења појединих литолошких чланова, а нису усамљени случајеви потпуно огољеле падине, подложне површинској ерозији, под утицајем атмосферилија (слика бр. 4).

Слика бр. 4 : Еродованеи несаниране падине у подручју Гуштери

На благим падинама наведених подручја развила су се сеоска насеља и већи рурални центри. У подручју Снагово Горње и Доње, насеља се пењу до висине најчешће 400 mnm, рјеђе до 500 mnm. У подручју Глумина и Гуштери највећи број насеља смјештен је на висини од око 200 до 250 mnm, а само расута планинска насеља формирана су на висинама од 500 и преко 500 mnm. У подручју брдовитог дијела Крижевића и Китовнице сеоска насеља и сам центар Крижевићи су на висини од око 350 mnm.

У подручју ближе Дрини, односно Зворнику и Каракају урбана насеља заузела су доста стрме падине околних брда. Такав примјер су падине брда Вратоломац и Змајевац (слика бр. 5)

Слика бр. 5 : Урбанизација блажих – јужних падина брда Вратоломац и Змајевац

Подручје општинског територија, од ријеке Сапне па на сјевер, генерално је са мањим висинама али и даље брдовит крај. Од подручја Челопек са врхом Столице (350 mnm) и Караула (321 mnm), у правцу сјеверозапада, нижу се усамљени брдовити врхови као што су: Овчаревац (335 mnm), Градина (380 mnm), Висока Глава (466 mnm), Мали и Велики Дебељак (407 и 455 mnm) и на самој граници општинског територија је врх Пећина (539 mnm). Ланац врхова међусобно је разбијен дубоко усјеченим јаругама а као морфолошки низ представља природну баријеру између брежуљкасто-брдовитог подручја, ближег ријечи Дрини (шире подручје Козлука), и подручја планинских карактеристика као што су Витиница и Клиса. Највећи дио терена Клисе, Малешића и Шетића припада падинама благих нагиба на којима су се развила већа сеоска насеља.

Шире подручје горњег тока Јасеничке, Локањске и Пилићке ријеке такође је планински крај којем, по морфолошким карактеристикама, припада и крајњи сјеверни дио територије општине Зворник, односно брдовито-планинско подручје десне обалне стране ријеке Тавне. Читав простор карактеришу усамљени врхови као што су Драгића брдо (440 mnm), Њивице (517 mnm), Граб (381 mnm), Црквина (485 mnm) и др. У подручјима Доњи и Горњи Локањ те Јасеница сеоска насеља су

формирана најчешће у долинама потока, а на падинама брда сежу до висина 350 mnm.

Уже подручје између алувијона ријеке Дрине и планинских узвишења, од Доње Пилице и Брањева на сјеверу до Каракаја на југу те у подручју Зелиња, има обиљежја брежуљкастих терена са висинама до 100m изнад алувијалне равни ријеке Дрине. Такви терени развијени су и на долинским странама већих водотока као што су: Локањска ријека, Јасеничка ријека, Сапна и Хоча. Падине оваквих терена су редовито блажих нагиба у односу на околни брдовит терен (од 10 до 20⁰), са честим заравнима – платоима, благим и широким гребенским превојима и са заравњеним, широким врховима на којима су такође формиране заравни.

Слика бр. 6 : Благе падине у подручју западно од Каракаја

Равничарски дио терена највеће распрострањење има на сјеверном дијелу простора обухвата Просторног плана општине Зворник. То је подручје непосредно уз ријеку Дрину, односно подручје акумулације ријеке Дрине. Значајније површине су од Доњег Шепка до Козлука, и од Козлука до Каракаја (слика бр. 7). У подручју Зелиње, то је подручје Зелињског поља.

Равничарски терени мањих површина развијени су и уз долине већих водотока као што су: Пилићка ријека, Локањска ријека, Јасеничка ријека, мање површине у долини Козлучке ријеке, значајне површине у долини Сапне и Хоче те мање површине уз Јошаничку и Каменичку ријеку.

Слика бр. 7 : Равничарски дио терена у подручју Челопека

I.5 Хидрографија

Хидрографска мрежа општине Зворник је јако добро развијена, на читавој територији.

На терену општине Зворник издвојено је дванаест ријечних сливова и 3 подручја у којима се потоци улијевају директно у Дрину.

Хидрографска мрежа на територији општине Зворник је изузетно добро развијена. Велики број мањих и већих површинских токова и извора равномјерно је распоређен по читавој територији општине. Представљају директне или индиректне притоке Дрине, а то значи да припадају Обласном сливу ријеке Саве.

Главни ток је ријека Дрина са Зворничким језером која је уједно и источна граница територије општине Зворник. Укупна дужина ријечно-језерске границе је 56 km.

Сви већи површински токови теку од западних планинских подручја према истоку. Њихове долине предодредиле су лонгитудиналне саобраћајне правце повезивања са дубином територије дуж којих су формирана рурална насеља.

Највећи стални токови су:

- Ријека Дрина,
- поток Тавна,
- Пилићка ријека,
- Локањска ријека,

- Јасеничка ријека,
- Козлучка ријека,
- ријека Сапна,
- ријека Хоча,
- ријека Златица,
- Јошаничка ријека,
- Каменичка ријека,
- ријека Дрињача,
- ријека Јадар,
- Поломски поток.

Заједничка карактеристика је да су сви стални токови, бујичног типа у горњем току, а најчешће равничарски тип ријеке у средњем и доњем току. За вријеме хидролошких максимума излију се из корита и поплаве непосредну околину.

За ниво просторног плана издвојени су ријечни сливови у односу на површинске вододјелнице.

Ријека Дрина

Због велике важности ријеке Дрине као хидроенергетског, туристичког, спортско-рекреационог и др. потенцијала не само за општину Зворник него и шире, даје се приказ њених основних хидролошких података за читав ток (Извод из Студије изводљивости за пројекат квалитета водних ресурса у општини Зворник; Пројекат: Прекогранична сарадња кроз планирање и инвестирање у околину, Пројекат финансиран од стране Холандске Владе Имплементиран од РЕЦ БиХ).

Основне карактеристике ријеке Дрине су:

- укупна површина слива ријеке Дрине је 19.677 km²;
- у Босни и Херцеговини површина слива ријеке Дрине је 7.240 km²;
- укупна дужина тока од састава Пиве и Таре је око 396 km;
- дужина Дрине са Таром је 496 km;
- средњи годишњи проток ријеке Дрине је 401 m³/s, а минимални проток је 24.1 m³/s.
- Дрином отиче око 12-14 x 10⁹ m³ воде.
- хидролошке показатеље водног режима карактерише изразита неравномјерност, већа од 1:100, а то је однос између минималних протицаја ($Q_{\min}= 45 \text{ m}^3/\text{sek}$) и поплавних таласа ($Q_{\max}= 4500-5000 \text{ m}^3/\text{sek}$)
- просјечна годишња висина воденог талога у сливу је око 1.000 mm.
- средња надморска висина Дрине је 934 mm.
- њен главни ток дијели се на три дијела:
 - Горњи ток који почиње од Шћепан Поља па све до ушћа Лима, има дужину од 82 km и укупан пад од 138 m. Пад Дрине на том дијелу креће се од 1,5 - 1,9 ‰. Средњи пад је 1,67 ‰.
 - Средњи ток ријеке Дрине је од ушћа Лима до Зворника. Дужина тока износи 173 km. Укупни пад је 161 m, генерално пад тока у овом дијелу је нешто блажи и креће се у границама од 0,5 - 1,35 ‰. Средњи пад је 0,94 ‰.

ПРОСТОРНИ ПЛАН ОПШТИНЕ ЗВОРНИК

- Доњи ток Дрине је од Зворника до ушћа у Саву. Дужина тока износи 91 km. Укупан пад на овој дионици износи 59,4 m. Пад тока је у границама од 0,5 - 0,7 ‰. Средњи пад је 0,64 ‰.

У табели број 3. приказане су вриједности средњег мјесечног и годишњег протицаја на хидролошкој станици Зворник, а у табели број 4. дати су хидролошки подаци о ријеци Дрини до Зворника.

Табела бр. 3 : Средњи мјесечни и годишњи протицаји на хидролошкој станици Зворник

Период мјерења	Q (m ³ /s) по мјесецима												Q _{sr} год. (m ³ /s)
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
1926/96	378,1	101,1	499,4	637,3	610,9	372,5	211,3	136,9	148,4	253,8	438,5	466,5	379,6
1946/96	375,1	405,8	465,8	618,4	579,3	363,0	206,0	141,6	150,9	236,8	404,6	477,3	368,7

Табела бр. 4 : Хидролошки подаци за ријеку Дрину до Зворника

Хидролошки подаци за ријеку Дрину на ВС Зворник	F (km ²)	L (km)	Кота (mm)	Средња апсолутна висина слива	Просјечни пад слива (m/km)	Год.обор. h (mm)	Ср.прото k (m ³ /s)
	17.787	410	135,00	1.026	6,37	1.240	382,5
	Izmjerenom Q_{max}(m³/s)	Q1 (m³/s)	Q5 (m³/s)	Q20 (m³/s)	Q50 (m³/s)	Q100 (m³/s)	Q1000 (m³/s)
	4.960	1.500	2.749	3.805	4.492	5.006	6.680

Долина Дрине усјечена је до Зворника (подручје општине) у пермо-карбонским и тријаским шкриљцима, а низводно у терцијарним и квартарним наслагама. Својом композитном долином спада у најразвијеније долине у РС и БиХ те и шире (смјењују се проширења и сутјеске). Од подручја Челопек Дринска долина је нагло проширена са карактеристикама малог пада, честим меандрима и интензивним акумулацијским просесима.

Ријечни сливови и притоке Дрине - Зворничког језера

Слив ријеке Тавне се мањим дијелом простире на територији општине Зворник. Разлог томе је што се Тавном пружа сјеверна граница општинског територија те је у границама општине терен који се дренира десним притокама Тавне. То су углавном кратки праволинијски потоци, стрмих и уских долина смјера југ-сјевер. Највећи дио слива формиран је на кречњачкој подлози са израженим облицима крашког рељефа. Потоци се од висине 400 односно 500 mm спуштају до потока Тавне са висином, у подручју средњег тока, од 146 mm а у подручју ушћа у Дрину, висина је 122 mm.

Слив Пилићке ријеке формиран је у уском појасу у подручју Горње и Доње Пилице. Изворишно подручје ријеке је на западној граници територије општине, на висини од 490 mnm одакле се, у подручју Брањево, спушта до Дрине. Пилићка ријека, у свом средњем току, нема разгранату мрежу притока из разлога што су у том дијелу терена кречњачке стијене са обиљем вртача и каверни те нема услова за формирање површинских токова. Све количине падавина издренирају се у подземље.

Слив Локањске ријеке обухвата све потоке који теку подручјем Горњи Локањ, Доњи Локањ, Локањско Брањево и Брањевачки поток који тече подручјем Шепак Горњи. Изворишно подручје ријеке је изван граница општинског територија. Мрежа притока је развијена изузев на десној долинској страни доњег тока када се долина усијеца у кавернозне кречњашке масе.

Слив Јасеничке ријеке обухвата шире подручје насеља Кисељак, затим подручје Јасенице, Буложани и Трновица. Изворишно подручје Јасеничке ријеке формирано је дубоко изван граница општине Зворник, у подручју Шкриљ и Церик (око 600 mnm). Читавом дужином од око 11,5 km ријека прима лијеве и десне притоке. У ширем подручју Кисељака су извори минералне воде те је овај слив од посебне важности и подлијеже посебним мјерама заштите од загађења. Корито је регулисано у дијелу насеља Кисељак.

Подручје Пађине, Роћевић и Шепак Доњи дренира се поточима Пецка и Врела односно Пађинским каналом директно у Дрину. Мрежа мањих потока развијена је само у вишим дијеловима терена гдје су формиране уске и дубоке јаруге које су активни токови само за вријеме јаких киша.

Подручја Козлук, Угљари, Малеших, Табанци и Тршић такође се дренирају директно у Дрину поточима: Шипуља, Козлучка ријека, Рашковац, Табаначки поток и Кокића поток. Изворишна подручја су на висинама од 300 mnm до 350 mnm. Једино у горњем току имају развијену мрежу притока. Ушћа у Дрину формирана су у подручју Суваре. Козлучка ријека дренира највеће подручје. Дужина тока је око 5,5 km, а површина слива је око 10,9 km². У вријеме високог водостаја често се излије из корита. Регулисано корито је кроз насеље Козлук, а радови на смањењу ерозије, изведени су у горњем и средњем току.

Потоци слива ријеке Сапне дренирају велику површину најзападнијег дијела терена општине Зворник. То су дијелови подручја Витиница, затим подручја: Шетићи, Клиса, дијелови подручја Баљковица и Засеок, подручје Засаде, Китовнице, Петковци, Кучевић Кула, Челопек и Јардан. Изворишни дио ријеке Сапне формира се дубоко у територији Федерације БиХ. У подручју Доње Баљковце, као лијеву притоку прима ријеку Стрмну са својом разгранатом хидрографском мрежом. Највећом дужином, ријека Сапна тече широком долином смјера сјеверозапад- југоисток, а од подручја Јардан, долина је смјера запад – исток. Због великих количина воде, која се највише оцјеђују површински, у вријеме високог водостаја, Сапна се излије из корита. Критично стање настаје подудараньем великог водостаја ријеке Дрине и Сапне када, због успора, настају поплаве већих размјера.

Површина слива овог водотока је 104,3 km², дужина тока 25,0 km а са сливним потоцима 64 km. Регулација корита ријеке урађена је поред круга Творнице глинице. Изграђено је ново корито ријеке и одбрамбени насип поред обале.

Потоци слива ријеке Хоче дренирају подручја Крижевићи, Грбавци Доњи и Грбавци Горњи, Гуштери, Глумина и Каракај. Површина слива је око 45 km², дужина слива је око 13,5 km, релативни пад тока је 3,11 %. Изворишно подручје потока који формирају Хочу (Креић поток, Завлака) је изван граница општинског територија. Највећа десна притока – Окануша такође се формира на територији Федерације БиХ. Ријека Хоча, у свом средњем току, тече широком долином у смјеру сјеверозапад – југоисток до Чоловника, а затим улази у стијешњену долину све до падина Пашиног брда, у залеђу мјеста Каракај. Њен доњи ток, од саобраћајне петље на магистралном путу Тузла-Зворник до Каракаја, односно ушћа у Дрину, има карактер равничарске ријеке са израженим меандрима. При врло високој води, плави терен до коте 141,5 m, мјерено по профилу у непосредној близини моста на путу Бијељина–Зворник.

Крајњи дио тока у подручју Чоловник, поток је регулисан у дужини од 240,0 m. Постоји Техничка документација за изградњу објеката за заустављање и сакупљање наноса.

Планински дио терена сјеверно, западно и јужно од Зворника највећим дијелом дренира се потоком Златица, а источне падине Зеленог камена и Вратоломца те падине подно Кула Града дренирају се кратким повременим потоцима директно у Дрину. Поток Златица формиран је од мањих водотока: Мекињске ријеке и потока Бјелобара који се спајају те као поток Златица прима воде лијеве притоке Лисишњак и улијева се у ријеку Дрину, у средишњем подручју града. Површина слива је око 15 km² а просјечан пад 35 ‰ што указује на велику енергију рељефа. Дужина водотока кроз урбано подручје Зворника је 3,3 km. Покривен је и регулисан у зони града, од медицинског центра до ушћа у Дрину. На тај начин, добрим дијелом, ријешене су поплаве у граду. Узводно је урађено неколико брана, а дјелимично и обложни зид. Њена лијева притока, поток Лисишњак такође је регулисан у подручју града.

Протицаји за ријеку Златицу, поток Бјелобара и Мекињску ријеку дати су у табели бр. 5.

Табела бр. 5 : Протицаји за временске периоде

Ријека	Протицаји: Q (m ³ /s)		
	За 10 год.	За 50 год.	За 100 год.
Златица	25,80	37,50	44,81
Мекињска	16,91	25,15	29,86
Бјелобара	15,36	22,56	27,84

Куљански поток је повремени ток са извориштем на падини брда Мајур, сјевероисточно од Кула Града. Ушће у Дрину је на коти 140,0 mm. Висинска разлика од извора до ушћа је око 267 m што на дужини од око 1200,0 m колико је

укупна дужина тока, представља велики пад корита. Поток је изразито бујичног карактера те у вријеме јаких обора наноси велике штете граду у облику поплава и наноса еродованог материјала. Максимални проток воде је $6,0 \text{ m}^3/\text{s}$.

Доњи дио тока је регулисан, потпуно затворен и претворен у пјешачку саобраћајницу.

Потоци слива Јошаничке ријеке дренирају сјеверне планинске падине Веље главе, затим подручја Снагово Горње и Снагово Доње. Хидрографска мрежа слива је густа, али са кратким повременим поточима бујичног типа. Долине су редовито уске, стрмих страна а у подручју Власиње, западно од каменолома, долина ријеке Јошаничке је кањонског типа. Изворишно подручје слива је на територији општине Зворник на висинама од око 500 mnm. Најдужа притока је Чамлијска ријека, која као десна притока дренира сјеверне падине Веље Главе. Ушће у Зворничко језеро је у зони активног каменолома, на коти од око 163 mnm. Велик пад тока условљава јаку ерозију и донос великих количина материјала у Зворничко језеро.

Слив Каменичке ријеке је развијен слив, са најзначајним притокама на лијевој страни долине. Изворични дио Каменичке ријеке је у подручју Каменице Горње односно подно Каменичког брда. Остале притоке у сливу имају такође изворишта на територији општине Зворник. Поточима слива дренирају се подручја Каменице Горње, Каменице Доње, сјеверне падине Љуте стране и јужне падине Изгаље. Ушће у Зворничко језеро је у подручју Шахмани, на коти од 168 mnm. Дужина тока Каменичке ријеке је око 15 km а површина слива је око 40 km^2 . Као и код Јошаничке ријеке, и овдје је пад тока велик те су развијени ерозиони процеси, а као посљедица тога, присутан је велик донос материјала у Зворничко језеро (сл. бр. 8). Долина Каменице, у горњем току, је широка све до Бакрача одакле до Шарматовца је стијешњена околним планинским падинама. У дијелу подножја брда Изгаље, долина има обиљежја кањонског типа.

Слика бр. 8 : Ушће Каменичке ријеке у Зворничко језеро

Источне падине Жљебац планине, Велико брдо и подручје Новог Села дренирају потоци који се уливају директно у Зворничко језеро. Карактеристично је за овај дио

терена да главни ток који, од подножја Виса, протиче кроз Ново Село, има долину скоро паралелну са долином акумулације, што је последица структурно тектонских услова терена.

Шире подручје Бевање и већим дијелом Костјерево, јужно од ушћа ријеке Каменице, дренирају се потоцима који се директно уливају у Зворничко језеро.

Слив ријеке Дрињаче заузима веома мали простор на крајњем јужном дијелу територије општине Зворник. Дио слива чине веома кратки планински бујични токови који се са Козјака и Глођанског брда уливају у Дрињачу или у њену лијеву притоку. Значајна десна притока Дрињаче је ријека Јадар, чија долина, на кратком потезу, представља границу просторног плана. Ушће Дрињаче у Зворничко језеро је на коти 165 mnm. Дрињачом се допрема велика количина материјала који запуњава језеро а као последица тога мијења се комплетан природни амбијент ширег подручја.

Слика бр. 9 : Запуњени дио Зворничког језера у зони ушћа Дрињаче

Подручје Сопотник и Зелиње дренира се потоцима којима је изворишни дио на падинама Оћеновског брда, на висини од око 300 mnm а уливају се у Зворничко језеро на висини од око 159 mnm. Највећи поток у том подручју је Поломски поток са извориштем изван граница територије општине.

I. 6. Клима

Климатске карактеристике на подручју општине Зворник одговарају умјерено-континенталној клими коју, у основи, дефинишу топла лjeta и оштре зиме. Климатске прилике условљене су, између осталог, и рељефом, тако да постоје одређене разлике између низијских и планинских дијелова терена. У високим областима влада планинска клима док је у низијама, нарочито уз Дрину, изражен утицај Панонске низије, односно континенталне климе.

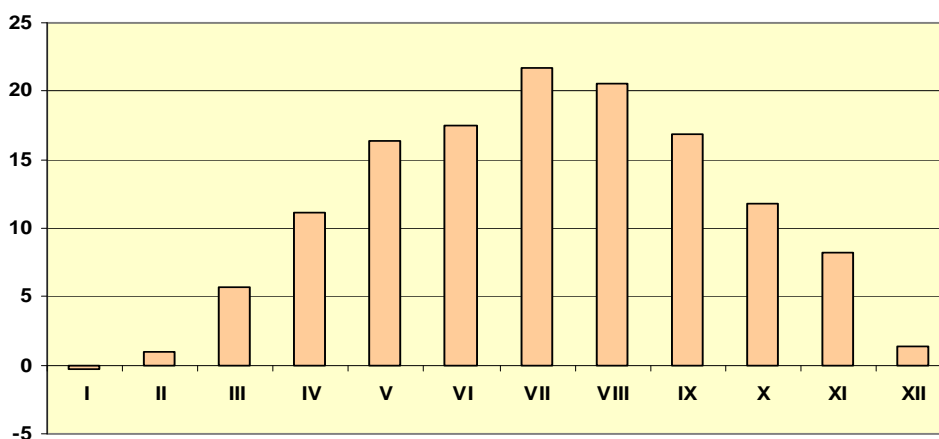
Анализа температура показује знатне варијације температуре у току године. Највеће варијације и највеће средње вишегодишње температуре јављају се у низијама, а најмање у високим планинама.

Температурни параметри показују да је мјесец јули најтоплији мјесец у години са просјечном температуром између 20° и 22°C, а најхладнији јануар и фебруар са просјечном температуром од 0 до -1°C. На графикону бр. 3. и табели бр. 6. приказане су средње мјесечне температуре у години.

Број мразних дана је 77 на једну годину, а ледених дана, са теperaturом испод нуле, је просјечно на годину 12 дана. Средњи број љетних дана је око 92 од чега 35 дана је са температуром већом од 30°C, те се сврставају у тропске дане. Дужина вегетационог периода износи у просјеку 150-200 дана са просјечном температуром од 16-18°C.

Табела бр. 6 : Средње мјесечне температуре(°C)

СМТ Зворник (°C)	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Год.
	-0,3	1,0	5,7	11,2	16,3	17,5	21,7	20,5	16,9	11,8	8,2	1,4	11,2

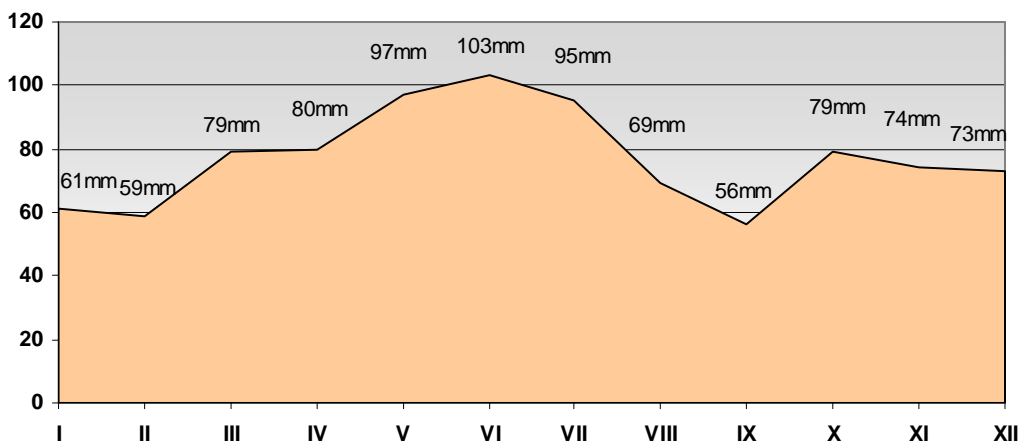

Графикон бр. 3 : Графикон средњих мјесечних температура

Падавине на територији Просторног плана општине Зворник сагледане су кроз релевантне параметре који регулишу ову област. По атмосферским падавинама, територија општине Зворник спада у сиромашнија подручја. Просјечне годишње падавине износе око 850 mm/m³ (републички просјек 1250 mm/m³) и равномјерно су распоређене у току године са највећим интензитетом у јесен и прољеће. Висина сњежног покривача може износити и до 1,20 m са честим сметовима, што угрожава саобраћај и прави штете на крововима објеката. Укупан број дана са падавинама је 121 или у просјеку 33%. Висина падавина по мјесецима приказана је у табели бр. 7 и на графикону бр. 4.

Табела бр. 7 : Годишња висина падавина (mm)

ГВП Зворник (mm)	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Год.
	61	59	79	80	97	103	95	69	56	79	74	73	925

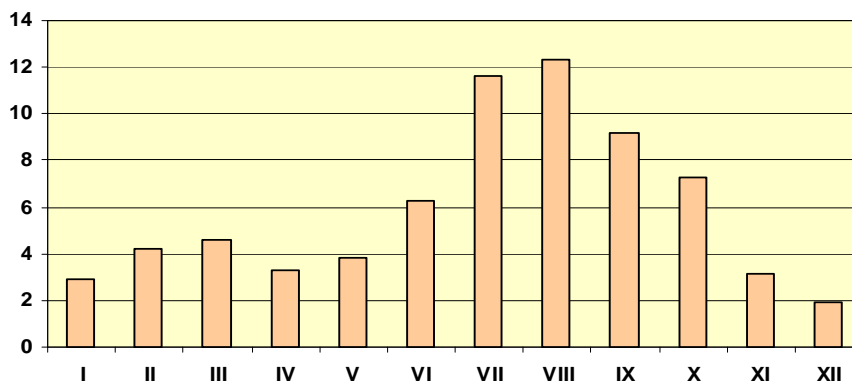

Графикон бр. 4 : Графички приказ годишње висине падавина (mm)

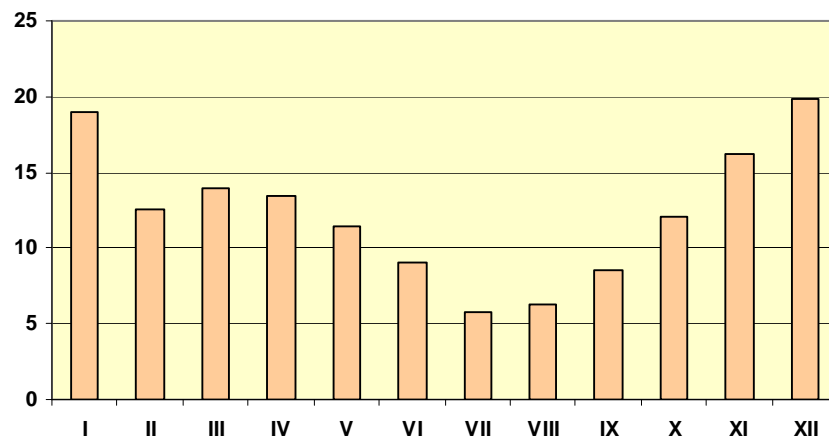
У погледу годишњег хода падавина, у сливу ријеке Дрине се јављају два основна плувиометријска режима, маритимни и континентални. Маритимни плувиометријски режим одликује се великим и честим оборинама у зимској половини године, нарочито у касној јесени. Љето је суво. Континентални режим падавина одликује се честим и обилним падавинама у љетној половини године, нарочито у мају и јуну, и сувом зимом, са најмање падавина у фебруару. На јужном дијелу влада маритимни, док на сјеверном дијелу влада континентални режим падавина.

Влажност ваздуха на подручју читаве територије општине Зворник је врло висока. Средња годишња релативна влажност износи 78 % а најмања је у љетном периоду, око 60 %, и зими је преко 85 %. Високе вриједности су изразитије од периода изградње акумулације Зворник.

Осунчаност у подручју Зворника креће се од 1800 до 2000 часова годишње. Најсунчанији мјесеци су јуни и јули, а најмање осунчани децембар и јануар.

Графикон бр. 5 : Приказ средњег броја сунчаних дана по мјесецима

Графикон бр. 6 : Приказ средњег броја облачних дана по мјесецима

Облачност средња годишња је доста висока и износи 6. Најоблачнији су мјесеци децембар са средњом облачности 8, и јануар са 7,7. Најмања облачност је у јулу и августу и износи око 4,1 %.

Вјетар је доминантан из правца југозапада, затим сјевера и сјеверозапада. То су уједно и правци највећих брзина вјетрова. На оваква ваздушна струјања велик утицај има конфигурација терена у којој доминира долина ријеке Дрине, са којом је терен отворен према сјеверу, и планински ланци у њеном окружењу. Јаки вјетрови јављају се 2,1 дан годишње, а најчешћи су у априлу, марту и октобру.

Зворничко језеро као модификатор климе

Језеро својим положајем, пространством, величином и дубином, у области у којој је створено, дјелује као модификатор климе.

У језеру је, због његове дубине, у прољетним и љетним мјесецима, могућа акумулација топлотне енергије, јер вода магацинира много већу количину топлотне енергије него копно и равномјерније је отпушта од копно. Тако језеро у зимском периоду утиче на ниске температуре на тај начин што их чини вишим. Због овога језеро по свом топлотном билансу има карактеристичну црту маритимне климе. Језеро дјелује на температуру ваздуха у својој непосредној околини и хоризонталном смјеру и због тога мјеста поред језера, у периоду од септембра до марта, имају топлији ваздух него мјеста удаљенија од језера, а у периоду од априла до септембра мјеста поред језера имају свежији ваздух.

Будући да језеро представља велики резервоар воде, ваздух изнад њега се увијек може заситити воденом паром. Због тога, љети када су температуре ваздуха врло високе, изнад језера и у непосредној околини честе су магле.

Језеро утиче и на падавине, односно плувиометријске одлике његове области. Интензивно испаравање у љетним мјесецима, потпомогнуто сталним асцедентним ваздушним струјањем изнад копно у околини језера, изазива локалне пљусковне падавине. И у јесен ваздушна струјања низ Дрину условљавају повећање локалних

падавина на сјеверозападним и сјевероисточним падинама језерског оквира. Вјетрови који дувају низ долину Дрине потпуно су суви и када наиђу изнад језера апсорбују већу количину влаге, па долази до кондензације на оближњим падинама.

У режиму вјетрова, језеро је показало највише утицаја, јер је изазвало појаву локалних вјетрова, нарочито у љетњем периоду. Претпоставља се да је овај вјетар последица разлике у ваздушном притиску.

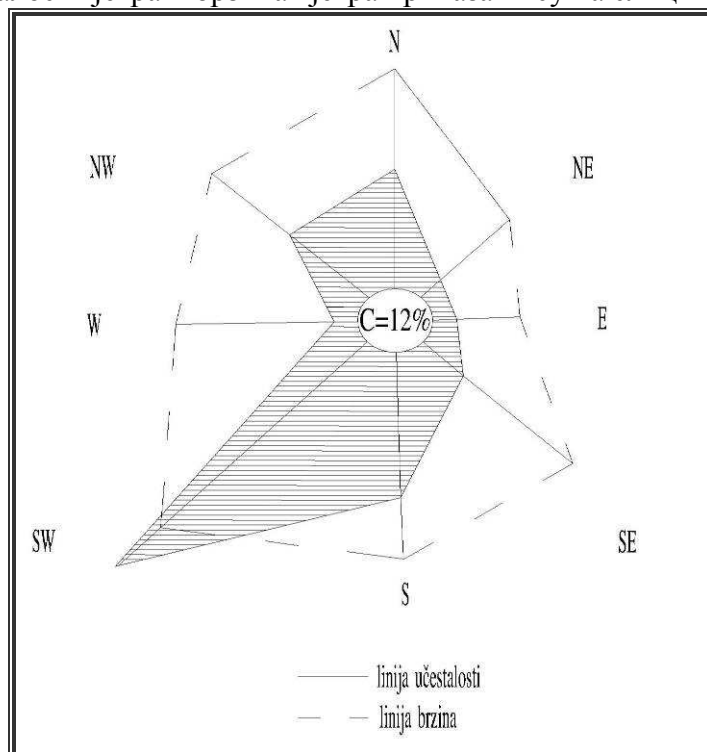
Општи утицај Зворничког језера на климу његове области сличан је утицају шума на њихову околину. Тај се утицај огледа у повећању влажности ваздуха, у повећању локалних падавина током љетњег и у једном дијелу јесењег периода, у изразитијим локалним ваздушним струјањима током љета.

Језеро има већи топлотни промет и због тога знатније утиче на термичке прилике области. Оно својим присуством омогућава брже кретање регионалних ваздушних струја. Због тога, језерски утицај осјећа се хоризонтално врло далеко, можда и много више изван граница његове области.

Табела бр. 8 : Средњи број дана са вјетром од 6 бофора и више

Средњи број дана са вјетром од 6 бофора и више	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Год.
	-	0,1	0,4	0,5	0,1	-	0,1	0,1	-	0,4	0,3	0,1	2,1

Годишња учесталост вјетра и брзина вјетра приказани су на слици бр. 10.

Слика бр. 10 : Годишња учесталост вјетра и брзина вјетра у m/s

I. 7. Геологија и инжињерска геологија

У току геолошке еволуције, на територији Зворника и околним теренима стваране су и депоноване творевине литолошки хетерогене по саставу и различите старости (палеозојске, тријаске, јурске, кредне, терцијарне и квартарне).

Приказ основне геолошке грађе терена, на графичком прилогу постојећег стања – Графички прилог бр. 6. – Синтезна карта геолошких тематских области, преузет је са Основних геолошких карата Р 1:100 000 (ОГК) СФРЈ и њихових тумача-листиви:

- Зворник, (аутори: С. Мојсиловић, И. Филиповић, Ч. Јовановић са сарадницима)
- Љубовија, (аутори: И. Кубат, Д. Рељић, С. Мојсиловић са сарадницима)
- Власеница, (аутори: В. Страјин, М. Мојићевић, Ј. Олујић са сарадницима)
- Тузла, (аутори: С. Ћићић, М. Мојићевић, Ч. Јовановић са сарадницима)

Терени подложни нестабилностима, терени са развијеним ерозионим процесима, локације већих извора, локације замочварених терена, подручја подложна поплавама, техногене творевине и друге елементе значајне за планирање простора, регистроване су теренским радом за потребе израде Просторног плана.

Стијене палеозојске старости (Pz) су најстарије стијене у терену унутар граница Просторног плана општине Зворник. Представљене су амфиболитима (А), серпентинитима (Se, Pz) и мета дијабазима. Стијене су масивне текстуре, у површинским дијелу су редовно измјењене. Простиру се, као уска зона, у подручју од Сопотника у правцу југоистока, према Караули и Томином брду, затим у подручју Оштри бријег у долини Дрињаче и у подручју потока Каменице – на лијевој долинској страни, у зони ушћа у Дрину.

Стијене доње и средње карбонске старости ($^1S_{1,2}$, $^2S_{1,2}$, $^3S_{1,2}$) представљене слабо метаморфисаним кварцним пјешчарима, кварцитима, филитима, аргилошистима и, у мањој мјери, шкриљцима. Припадају доњем и средњем карбому, а по свом развоју познати су као Дрински палеозоик. Појављују се најчешће усложњени са израженом фолијацијом која је често истовјетна са слојевитошћу. Изграђују терен у ширем подручју Зелиња и Костјерева, уже подручје у долини ријеке Јадар и шире подручје Радаковца, сјеверозападно од Зворника.

Стијене тријаске старости изграђују знатан дио терена а највеће распрострањење имају у јужном дијелу територије општине и у подручју јужно од Зворника.

Стијене доње тријаске старости развијене су у двије серије:

- **Кварцно – кластична серија доњег тријаса ($T_1^{1,2}$, T_1^1)** простире се, у ужем појасу, на десној обали Дрињаче, а затим се преко Игришта, на лијевој обалној страни Дрињаче, и Костјерева пружа до Зворничког језера. У подручју сјеверно од Зворника, изграђују западне падине брда Вратоломац. У пакету седимената

су пјешчари, глинци, глинени шкриљци и рјеђе конгломерати који трансгресивно леже на седиментима палеозоика.

- **Зворничка серија ($T_{1,2}$)** представља серију седимената који се надовезују на кластичне седimente тријаса. У почетном, најнижем, дијелу то су кварцити и глинци љубичасте и зелене боје који су прослојени кристаластим кречњацима, углавном услојеним. Изнад њих слиједи пакет најприје плочастих а затим масивних кречњака, укупне дебљине око 200 m. Велико распрострањење имају у подручју Зворника те од Зворника, уз Зворничко језеро до Новог Села.

Стијене средње тријаске старости представљене су различитим литолошким типовима.

На лијевој обали Дрињаче, пакет средње тријаских кречњака чине: слојевити сиви кречњаци и доломитични кречњаци, затим слиједе плочасти сивоцрвени кречњаци са прослојцима рожнаца и, као завршни члан серије, долазе банковити и масивни доломитични кречњаци (T_2).

У подручју Паљевићи – на десној обалној страни Дрињаче, затим на падинама Јасика и Зелињског дола, те у подручју Мијатовог брда, источних падина Угљерице, сјеверних падина Љуте стране и западних падина Лупоглава стијене доњег тријаса представљене су свијетло сивим слојевитим кречњацима и пјесковито – лапоровитим кречњацима (T_2^1).

Стијене средње тријаске старости изграђују и дио терена од Угљерице, преко Јасенића до Ђевања. То су стијене вулканогено–седиментне формације представљене пјешчарима, рожнацима, дијабазима и туфитима ($^1T_2^2$). Веома мало се појављују и кречњаци.

Стијене јурске старости представљене су дијабаз – рожном формацијом у којој су издвојени:

- **Серпентинити (Se)** који се појављују у уској зони од ријеке Хоче, преко врха Зелени камен до Дрине. Јако су шкриљави, бречастии испресјечани бројним пукотинама. Друга зона серпентинита простире се од Јошаничке ријеке, у правцу сјеверозапада, преко подручја Камаре и потока Бјелобара, све до насеља Ораховац, али је континуитет прекинут у подручју потока Окануша. Друго веће подручје серпентинита је зона терена која се, од потока Јошаничка ријека у подручју Снагова Горњег, протеже до подручја Кундаковина, на крајњем дијелу Просторног плана општине Зворник.
- **Дијабаз – рожна формација ($J_{2,3}$)**, као пакет нерашчлањених седимената јурске старости, појављује се на неколико већих и мањих локалитета. Највеће простирање је на сјеверном дијелу проучаваног терена, у широком подручју око насеља Липовац и планине Врањача. Мања подручја изграђена овим седиментима су западно и југозападно од Зворника. То су: Кула Град, југозападне падине брда Гај те подручје у близини ушћа Мекињске ријеке у поток Бјелобару. У литолошком погледу, стијене дијабаз – рожне формације

најчешће су представљене глинцима, рожнацима, пјешчарима, дијабазима и спилитима а рјеђе рожнацима и лапоровитим кречњацима.

Стијене горње кредне старости простиру се на већим површинама у сјеверном дијелу територије општине, затим у средишњем и у јужном дијелу терена. Представљене су са неколико различитих литолошких комплекса.

Вапновити пјешчари (K_2^3) изграђују терен у подручју лијеве и десне стране ријеке Сапне. То је широки појас који се од подручја насеља Дулићи протеже узводно уз Сапну и Стрмну све до границе Просторног плана општине Зворник. Друго веће подручје изграђено стијенама исте литостратиграфске припадности је подручје које се од насеља Брезик и Церик, преко ријеке Окануше, у правцу сјеверозапада, простира до падина врха Металка. Треће подручје изграђено истим стијенама је подручје десне долинске стране Јошаничке ријеке и подручје Снагова Горњег, одакле се као непрекинути низ протеже до Новог Села. Мање локације издвојене су у долини Дрињаче али су у том подручју заступљене углавном кречњачке масе представљене лапоровитим и пјесковитим кречњацима ($^1K_2^2$).

Масивни, банковити и слојевити кречњаци (K_2^3 , $^2K_2^2$) изграђују терен који се протеже од планине Лисине, преко горњег тока потока Мишљача до насеља Ораховац. На мањим испрекиданим површинама појављују се у горњем току Јошаничке ријеке те на падинама Леминог брда, Козјака и Соколне, на лијевој долинској страни Дрињаче.

Слојевити кречњаци ($K_2^{3,4}$, K_2^3) издвојени су у подручју Тавне, затим западно од Козлука – подручје Малог Дебељака, Високе главице и Кик планине. У подручју Дрињаче простиру се у ужој зони на падинама Леминог брда и као изолиране мање површине на Козјаку и Соколни.

Пјешчари, конгломерати и глинци ($K_2^{3,4}$) као кластичан развој кредних седимената изграђују терен у ширем подручју западно од Козлука и мање дијелове на крајњем сјеверу територије општине. У том дијелу превладавају кречњачке масе слојевите до банковите.

Стијене терцијарне старости изграђују највећи дио простора општине Зворник. Развијене су као комплекси палеогенске и неогенске литостратиграфске припадности.

Комплексе палеогенских седимената чине:

- **глиновити, лапоровити и пјешчарски седименти са пјесковито – лапоровитим органогеним кречњацима, старости средње еоценске (E_2).** Изграђују сјеверозападни дио територије општине, подручје Баре и дио Горње Пилице.
- **банковити кварцни пјешчари, конгломерати, трошни сиви и зеленкасти, понекад звожђевити пјешчари, глинци и веома ријетко глине, горње еоценске старости (E_3).** Чине основну геолошку грађу терена у подручју Локањ Горњи и

Доњи, одакле се, као широка непрекинута зона, простиру све до замишљене линије Угљари – Ковачевићи, јужно од Кисељака и Јасеничке ријеке. Комплекс седименат представља горње еоценски флиш у којем се ритмички смјењују поједини литолошки типови стијена.

Конгломерати и глине, старости олигомиоценске (ОI,М) изграђују узану зону терена у подручју Новог Села и на лијевој обали Дрињаче.

Комплекс магматских стијена терцијара представљен је **дацито – андезитима, (ада), кварцлатитима (ха) и пирокластитима и туфовима (θ)**. Изграђују значајне површине терена. Нарочито велико пространство заузимају пирокластички и туфити који изграђују читаво подручје Веље главе, од Новог Села на истоку до границе општине Зворник. Значајан развој имају у подручју десне долинске стране ријеке Сапне, затим јужно од Крижевића, те у подручју Челопека, на падинама Столице и на мањем простору у Табанцима. Веће масе дацито – андезитских стијена и кварцлатита појављују се у долини Јошаничке ријеке и Матешинке ријеке – десне притоке Козлучке ријеке.

Комплекс стијена неогенске старости развијен је углавном са миоценским седиментима и само на мањим просторима, развој је плиоценски.

Седименте стијене миоценске старости чине:

- **плочасте пјесковити и банковити литотамнијски кречњаци ($^1M_2^2$)** који изграђују читаво подручје Рођевића односно читаво сливно подручје Пађинског потока и Потока Пецка. Друго велико подручје са овим седиментима је подручје Доњи Локањ и терени западно од Доње Пилице, а као непрекинут низ, протежу се дуж десне обалне стране Локањске ријеке (сл. бр. 11), у њеном доњем току.

Слика бр. 11 : Литотамнијски кречњаци уз долину Локањске ријеке

У подручју Витинице и Малешинца такође су значајне површине изграђене овим стијенама.

Често се појављују као изулирани остаци у оквиру глиновито – лапоровитог развоја средњег миоцена односно тортона. Такви примјери су у подручју горњи и Доњи Локањ и у долини Сапне.

- *пјешчари, глинци и лапорци* ($^2M_2^2$) изграђују највећи дио сливног подручја ријеке Хоче. У пакету седимената превладавају пјешчари и пијесци који су често конгломератилни.
- *глине, пијесци и шљунци* ($^3M_2^2$) издвојене су као уске зоне у подручју Доњег Шепка и Доње Пилице
- *глиновити пијесци, пјесковити лапорци и оолитични кречњаци* (M_3^1) изграђују терен у подручју Брањево, и западно од Доњег Шепка.

Комплекс стијена плиоценске старости (Pl, Ng^3) односно најмлађе неогенске стијене развијене су на долинским странама горњег и средњег тока ријеке Каменице. Представљене су кварцним шљунцима и пијесцима, пјесковитим глинама и слабо везаним конгломератима.

Квартарни седименти представљени су седиментима ријечних тераса ријеке Дрине (t_1, t_2 и t_3) и алувијалним наносима ријеке Дрине и већих водотока као што су: Локањска ријека, Јасеничка ријека те ријеке Сапна и Хоча.

Терасне седименте сачињавају глине и заглињени пијесци и шљунци. Најчешће је најмлађа тераса (t_1) изграђена глинама, пијесцима и шљунцима али у укупној маси превладавају шљунци и пијесци. Глина је доминантна у најстаријој тераси. Терасни седименти простиру се у широј зони, ближе Дрини, од Старог Села на сјеверу до Каракаја

Овисно о старости терасе Алувијални су изграђени наплавним седиментима, у површинском дијелу терена, те пијесцима и шљунцима, у дубљим дијеловима. Простиру се у сјеверном дијелу терена, сјеверно, источно и западно од Каракаја, те као ужа непрекинута зона - долина ријеке Хоче, која се прати од подножја брда Перчини до Каракаја и у подручју Зелиња. Висинске разлике најчешће су замаскиране техногеним радовима, тако да се прегиби у терену тешко уочавају. Дебљине су око 25 m.

Алувијални седименти (al) су савремени седименти ријечног корита. То су углавном шљунковито-пјесковити седимент, заглињени. Значајне површине су непосредно уз корито Дрине али у широким долинама ријеке Хоче, Сапне, Јасеничке ријеке, Локањске ријеке и Пиличке ријеке.

Делувијалне и пролувијалне творевине су регистроване проспекцијом терена. Представљају распаднути дио стијена супстрата терена који је одложен најчешће на хипсометријски нижем дијелу падине, те се третирају као падински седименти. Без обзира што за потребе урбанизације терена имају велик значај, нису посебно издвајане из разлога што је за њихово рашчлањивање неопходно имати податке детаљних истражних радова са којима би се утврдила њихова дубина простирања и карактеристике неопходне за дефинисање геотехничких услова. Осим тога размјера

карте на којој су приказани подаци геолошке грађе терена није адекватна за њихов детаљан приказ. За ниво планирања у нижем планском документу то је неопходно урадити.

Највеће масе пролувијалних материјала су у најдоњим токовима Дрињаче и Каменице гдје се појављују у облику конуса. По саставу су слабо заобљени већи и мањи одломци стијена, најчешће кречњака, доломита, ефузива, а садрже и мање количине глиновито – пјесковитих материјала.

Инжењерско-геолошке карактеристике терена

Инжењерско-геолошке карактеристике терена представљају скуп веома битних природних особина стијена и тла на основу којих се, у процесу планирања, дефинише намјена простора са циљем очувања природне средине. Детаљност дефинисања природних особина стијена и тла односно терена овисна је о нивоу планирања простора.

Инжењерско-геолошке карактеристике терена у границама Просторног плана општине Зворник оцијењене су на основу интерпретације и реинтерпретације резултата претходних истраживања и резултата проспекције терена. У оквиру проспекције терена највећа пажња посвећена је савременим процесима и појавама и то на оним подручјима која би могла бити перспективна за урбанизацију. Резултати су приказани на графичком прилогу карте стања бр 6. Синтезна карта геолошких тематских области.

Овакав начин утврђивања инжењерско-геолошких карактеристика терена није довољан за детаљније радове, али пружа основне информације о терену и упозорава на природне процесе и појаве који имају велик утицај на урбанизацију, најчешће као природни ограничавајући фактори. Прије реализације плана, у оквирима планских докумената нижег реда, а нарочито у фази израде техничке документације сваког појединачног објекта чија површина прелази 400 m² (чл. 65. Закона о уређењу простора и грађењу, Сл. гласник РС, бр. 55/10 и чл. 9. Закона о геолошким истраживањима, Сл. гласник РС, бр. 51/04 и 75/10) детаљно се морају дефинисати геотехнички услови реализације планираних садржаја.

Генерално се све стијене које учествују у грађи терена, до дубина до којих се очекује утицај од објеката (око 10 - 15 m од површине терена, за надземне објекте), могу сврстати у неколико група. То су:

- чврсто везане стијене,
- слабо везане стијене и
- невезане и сипке стијене.

Чврсто везане стијене изграђују највећи дио територије општине Зворник. Представљене су кварцитима, шкриљцима, серпентинитима, кречњацима, конгломератима, бречама, пјешчењацима, лапорцима. По литостратиграфској припадности то су стијене палеозојске, тријаске, јурске, кредне и терцијарне старости. Тектонски су јако оштећене и испуцале. Врло ријетко се појављују на површини терена из разлога што су најчешће прекривене делувијалним

творевинама односно слабо везаним и сипким стијенама. Дубина њиховог простирања, у односу на површину терена, углавном је овисна о подложности трошењу механичкој оштећености и физичко – хемијској распаднутости стијене. На проучаваном терену, оцијењено је сљедеће:

- ако је супстрат терена изграђен стијенама палеозојске и доње тријаске старости: шкриљцима, серпентинитима, пјешчарима, конгломератима, бречама и глинцима, тада се здраве стијене супстрата очекују на дубини већој од 3 m без обзира да ли морфологија терена одговара заравнима или благим падинама. Стијене су јако изломљене, подложне трошењу и измјењене физичко-хемијским процесима. Услијед тога, формирана је дебела кора трошења коју, у материјалном смислу, чине одломци стијена уложени у глиновиту масу. На стрмим падинама, гдје је присутан процес линијске ерозије, којем су ове стијене подложне, формиране су дубоке и уске јаруге стрмих страна уједначеног нагиба.

Према грађевинским нормама ГН200 припадју групи стијена IV до VI категорије по тежини ископа.

- ако супстрат терена чине кречњаци, дубине до супстрата су веома различите и могу бити у распону од 1,0 m до преко 10,0 m. Посебан проблем код оваквих стијена је окршеност (вртаче, шкрапе, пећине, веће запуњене и отворене пукотине и слично) која је јако изражена у кречњацима миоценске старости, у сјеверном дијелу терена. Кречњачке масе тријаске и кредне старости су углавном слојевите, банковите и масивне без јасно изражених појава окршености на површини терена. С обзиром на високу пукотинску и кавернозну порозност, циркулација воде је изражајна, те су могуће каверне и веће отворене пукотине, у дубљим дијеловима терена. Терени са кречњачким масама у подлози су углавном устрмљени те по том параметру, неподобни за урбанизацију.

Према грађевинским нормама ГН200 припадју групи стијена V до VII категорије по тежини ископа.

- стијене дијабаз-ројне формације јурске старости су веома хетерогеног литолошког састава, како по хоризонталном простирању тако и по вертикалном залијегању. У пакету седимената честе су неправилне измјене стијена подложних трошењу као што су глинци и трошни пјешчари са стијенама отпорним на трошење под утицајем атмосферилија, као што су дијабази и рожнаци. Овисно о њиховом положају у терену, на површини терена се формира тања или дебља кора трошења. Процјењује се да је на оваквим теренима чврста стијена на дубини већој од 3 m.

Према грађевинским нормама ГН200 припадју групи стијена IV до VII категорије по тежини ископа.

- стијене еоценског флиша такође припадају чврсто везаним стијенама. Комплекс седимената чине пјешчари, глинци, лапорци и кречњаци, танко до дебело услојени, често листаста. У вертикалном пресеку често се измјењују. Кречњаци се могу појавити као масивни. Глинци и лапорци су меке стијене, лако се деградирају и троше, те се на површини терена формира невезани

глиновити материјал са одломцима стијена, често са нерастрошеним блоковима пјешчара и кречњака. Дебљина таквог покривача овисна је о положају у терену, на већим стрминама дебљине су око 2 m, а на подножју падина или у јаругама дебљине могу бити и преко 5 m.

Према грађевинским нормама ГН200 припадју групи стијена IV до VII категорије по тежини ископа.

- стијене миоценске старости кластичног развоја, изграђују терене углавном мањих апсолутних висина и блажих нагиба падина. Пакет седимената најчешће чине усложњени пјешчари, глинци и лапорци. Наглашено су подложни трошењу, а продукти трошења су глиновити материјали који се депонују у подножју падине. Депоновани материјал може досећи дебљину и до 10 m. На заравњеним дијеловима терена, процјењује се да је дебљина растрошеног материјала око 5 до 10 m.

Према грађевинским нормама ГН200 припадју групи стијена IV до VI категорије по тежини ископа.

Слабо везане стијене представљене су глинама и глиновитим материјалима. Глине чине завршни, површински слој ријечних тераса (t_1 и t_2) и алувијалних седимената (al). У природним условима подложни су поплавама, у дијелу терена ближе кориту ријека. Процес ерозије корита ријека такође је развијен.

У групу глиновитих материјала сврстани су они падински седименти који су настали распадањем матичне стијене, али у којима је глина много више заступљена у односу на ситне одломке нерастрошеног дијела матичне стијене. Такви материјали формирају се углавном на хипсометријски нижем дијелу падине изграђене глинцима и лапорцима. У природним условима подложни су развоју савремених процеса и појава. Најчешћа су клизања и линијска ерозија. У условима засијецања падина веома често се развију клизишта, уколико се услови засијецања не прилагоде условима терена.

Према грађевинским нормама ГН200 припадју групи стијена II до III категорије по тежини ископа.

Невезане и сипке стијене представљене су пјеском, шљунком и дробиним. Дио су седимената ријечних тераса и алувијалних творевина. Не појављују се на површини терена изузев уског дијела око корита ријека Дрине, Сапне и Хоче. Простиру се на дубини, у просјеку око 7,0 m испод површине терена. Водоносни су и значајни за придобивање воде.

Сипким стијенама припадају и дробински материјали чији састав карактеришу одломци стијена различитих димензија који су слабо заглињени. То су падински седименти настали распадањем супстрата терена – матичне стијене и који су процесима спирања и ерозије одложени на хипсометријски ниже дијелове терена. Њихов литолошки састав, својства, стање и дебљина првенствено овисе о стијенама супстрата од којих су настали. У природним условима углавном су стабилни. У условима засијецања могу се развити нестабилности у виду клизања, затим клизања комбинованог са откидањем већих блокова матичне стијене која је у залеђу. Линијска ерозија такође је наглашена.

Према грађевинским нормама ГН200 припадју групи стијена II до IV категорије по тежини ископа.

Савремени процеси и појаве

За урбанизацију простора један од најзначајнијих параметара терена као грађевинског медија је његова стабилност у природним условима и у условима изградње. За ниво просторног плана, оцијењена је стабилност терена у природним условима на основу процеса и појава регистрираних проспекцијом терена, а његову стабилност у условима изградње обавезно је утврдити прије реализације плана. Појединачне локације активних клизишта и лабилних падина нису приказане на графичком прилогу иако су регистриране на терену из разлога што за овај ниво планирања није неопходно приказати микро локације, али је неопходно дати генералну оцјену стабилности појединих дијелова терена у односу на његове инжењерско-геолошке карактеристике, што је и урађено и приказано на графичком прилогу.

У границама Просторног плана општине Зворник савремени процеси регистровани су у облику:

- клизања,
- одроњавања,
- површинске и линијске ерозије,
- карстификације,
- замочварења,
- подложност поплавама.

Клизање терена најчешће су развијена на терену изграђеном седиментима еоценског флиша: пјешчарима, конгломератима, глинама и лапорцима те на теренима изграђеним пјешчарима, глинцима и лапорцима средњег миоцена. То су подручја сјеверног и средишњег дијела терена која су уједно и најгушће насељена. У сјеверном дијелу терена веће површине клизања, у природним условима, регистроване су на долинским странама Локањске ријеке (сл. бр. 12). Падине терена подложне су клизању те је неопходно да се на нивоу нижег плана односно прије урбанизације подручја изврше геомеханичка испитивања и утврде геотехнички услови изградње.

Слика бр. 12 : Клизиште на локалном путу за Горњи Локањ

Веће површине клизања терена регистроване су у подручју Кисељака, такође у седиментима горње еоценског флиша.

У подручју Клисе – Малешићи клизање терена угрозило је поједине стамбене објекте (слика бр. 13). Клизишта и лабилне падине формирана су у миоценским седиментима - глинцима и лапорцима.

Слика бр. 13 : Клизањем терена оштећени стамбени објекат у Клиси

Читавим путем од Клисе до подручја Матешићке ријеке терен је подложен развоју нестабилности. Активна клизања регистрована су и уз асфалтни пут Каракај – Сапна (слика бр. 14).

Слика бр. 14 : Санирана падина уз пут Каракај - Сапна

Иразито нестабилни терени регистровани су у подручју Крижевићи. Активна, умирена и снирана клизишта угрожавају стамбене објекте, а такође и жељезничку пругу. Асфалтни пут према Мотову је високо ризичан за учеснике у саобраћају (слика бр. 15).

Слика бр. 15 : Пут Крижевићи – Мотово оштећен клизањем

У јужном дијелу територије општине, у долини ријеке Каменице такође су евидентирана клизишта већих размјера. Једно такво је на падинама Глођанско брдо. Нестабилности на долинским странама Каменице угрозиле су објекте а нарочито пут којим се долази до Каменице Горње. Клизишта су развијена у глинама неогенске старости.

Активна клизања регистрована су и на засјеченим падинама палеозојских шкриљаца уз регионални пут од Дрињаче према Зелињу, те уз магистрални пут Зворник – Дрињача (слика бр. 16).

Слика бр. 16 : Клизиште уз магистрални пут Зворник - Дрињача

На падинским седиментима формираним на стијенама дијабаз – рожне формације и трошним стијенама палезоика такође су развијена клизиша. Углавном су смјештена у нижем дијелу падине гдје је највећа њихова дебљина. У природним условима, падине већих нагиба су на граници стабилности. Благе падине су углавном стабилне изузев оних дијелова којима су у ножичном дијелу бујични токови који подсијецају падину и на тај начин чине је нестабилном. У условима засијецања или неадекватног рјешавања отпадних вода, и једне и друге постају нестабилне. Клизишта и лабилне падине формиране у наведеним условима регистроване су сјеверно од насеља Липовац, гдје је активирано клизиште услед неадекватног засијецања падине и неријешеног система канализације, затим на југоисточној падини брда Враџача те на падини јужно од насеља Радаковац као и мање локације у ширем подручју Кула Града.

Одроњавања су најчешће везана за терене стрмих нагиба којима су у ножичном дијелу падине смјештени сипки – дробински материјали са повећаним садржајем ситне и глиновите фракције, а у њиховом залеђу су чврсте стијене јако тектонски оштећене, испресјечане пукотинама. У природним условима падине су стабилне или су на граници стабилности. У условима засијецања, дробински материјал је склон клизању услед чега блокови у чврстим стијенама губе ослонац и откидају се. Овакве нестабилности развијене су уз магистрални пут од Зворника према Дрињачи.

Површинска и линијска ерозија развијене су најчешће на огољелим падинама серпентинита. Огољеле површине са дубоким правцима линијске ерозије појављују се на десним падинама пута од Каракаја према Тузли (слика бр. 17) и од Каракаја према Зворнику.

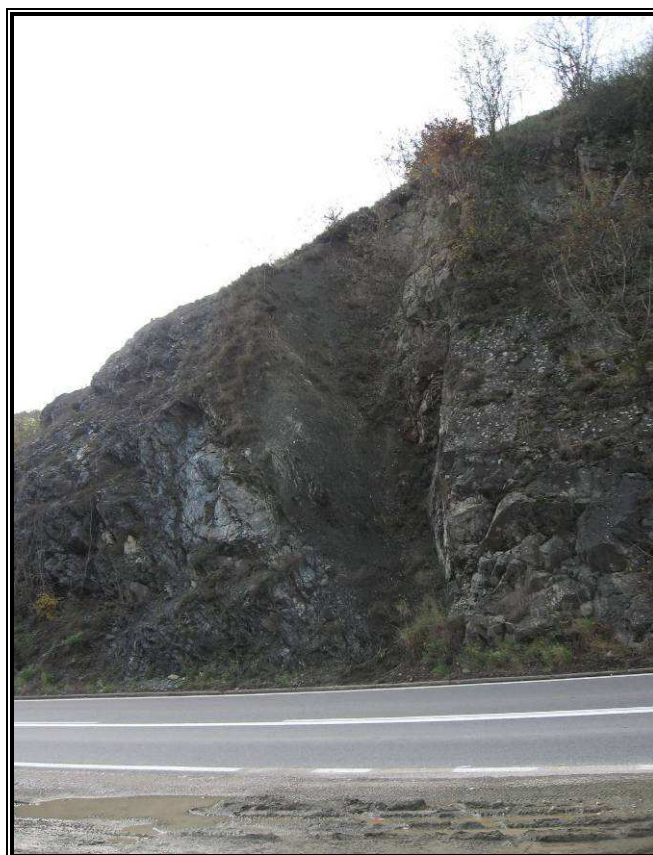
Бујични тип ријека и потока, нарочито у њиховом горњем току, узрокује ерозију обала чиме се врши подсијецање ножице падина, што доводи до развоја нестабилности. Овакви процеси учестали су дуж тока ријеке Каменице и Локањске ријеке (слика бр. 18). Еродован материјал депонује се у Зворничко језеро односно допрема до Дрине. Тиме се негативни процеси и појаве настављају јер се врши запуњавање и замочварење плићих дијелова језера или корита ријеке. Иначе, процеси ерозије у сливу Дрине су највише развијени процеси, гдје је око 94% површине подвргнуто неким обликом ерозије.

Процеси линијске ерозије јако су изражени и на свим падинама које су прекривене ситно дробинским материјалима као продуктима трошења матичне стијене. Учестали су на падинама у чијој подлози су стијене дијабаз – рожне формације. Овакви правци најчешће су правци повремених токова.

Карстификација је присутна у кречњачким стијенама, а изражена је у кречњацима миоценске старости (лајтовачки кречњаци) у сјеверном дијелу терена. У кречњацима Зворничке серије, на површини терена нема учесталих појава, што је за очекивати обзиром да су такве појаве најчешће замаскиране продуктима трошења стијена. Нешто учесталије појаве везане су за дио падина сјеверно од Кула Града које чине десну и лијеву долинску страну потока Златица.

Слика бр. 17 : Ерозија у долини Локањске ријеке

Слика бр. 18 : Линејска ерозија на путу Каракај – Тузла

Подложност поплавама изражена је у долинама ријеке Хоче, Сапне, Златице, Козлучке ријеке, Јасеничке, Каменичке и Локањске ријеке. Све су бујичног

карактера, и изливањем из својих корита причињавају велике штете на стамбеним и другим објектима те на пољопривредним површинама.

Замочварени терени регистровани су на просторима непосредне околине корита ријеке Дрине од подручја Челопек па на сјевер до Шепка Доњег. Углавном су то денivelисани терени у којима се, након поплавног таласа, вода задржи дужи временски период, а има локација са којих се никада потпуно не оциједи. Мање површине замочварених терена регистроване су и непосредно уз корито већих притока Дрине и то у њиховом доњем току гдје имају обиљежја равничарске ријеке.

Процес замочварења нарочито је изражен у Зворничком језеру, највише у зони ушћа већих притока као што су Дрињача и Каменица на којима нису урађене регулације и преграде да се спријечи превелико допремање материјала (слика бр. 18).

Слика бр. 18 : Мочвара у Зворничкој акумулацији узводно од Дрињаче

Штете су вишеструке, од смањења запремине језера до негативних утицаја на читав екосистем језера и непосредне околине. Рјешење проблема захтјева израду мултидисциплинарних студија и пројеката.

Основни структурно – тектонски односи у терену

Према прегледној тектонској карти листа Зворник и њених аутора, највећи дио терена Просторног плана општине Зворник припада Дринској области, а у оквиру ње, као посебној јединици, терен припада јединици Зворничке зоне расједања и краљуштања. Само крајњи сјеверни дио простора представља неоген Хоче са којим је, Зворничка зона расједања и краљуштања, углавном у расједном контакту. На западу су јој јурске и горњокредне творевине и велика зона терцијарних пирокластита са пробојима кварцлатита незнатних димензија (Веља глава, Снагово, Дрина).

Основно обиљежје ове зоне је знатно већи кристалинитет свих стијена „Зворничке серије“ који се јављају као посљедица интензивних тектонских покрета. Дугачким дислокацијама правца пружања СЗ – ЈИ издваја се неколико зона. Главна Зворничка дислокација је реверсна. На простору територије општине пружа се западно и

југозападно од Зворника. Њен почетак је подручје сјеверно од ушћа потока Бјелобаре у Мекињску ријеку те, у правцу југоистока, континуирано се прати до ријеке Дрињаче односно Дрине. Читавом њеном дужином „Зворничка серија“ је навучена преко јурских серпентинита и горњокредних кластичних стијена у смјеру југозапада. Јужно од Дивича такође су јасне дислокације у „Зворничкеј серији“, обично између кластичних кречњака и кластита.

У крајњем југоисточном дијелу (Полом), прати се на дискордантном контакту доњетријаских и палеозојских седимената. Према ауторима ОГК Љубовија то је дио Унутрашње палеозојске зоне, односно тектонске јединице Јелеч – Кравица у чијој грађи највеће учешће имају средње тријаски кречњаци и творевине вулканогено седиментне формације. Према структурном облику то је сунклинала у којој је јужно, једино откривено крило, изграђено од тријаских кречњака преко којих, у дискордантном односу, су горње кредни кречњаци. Синклинала је поремећена реверсним расједом Удрча.

Од структурних елемената, на читавом простору, најбоље је изражена фолијација. Остали планарни и линеарни елементи тешко се уочавају.

1.8 Хидрогеологија

Хидрогеолошке функције стијенских маса и хидрогеолошке карактеристике терена у зависности су од геолошке грађе терена, тектонског склопа, литолошког састава и стања стијена, те структуре порозности стијена које учествују у његовој грађи.

У терену општине Зворник издвојене су сљедеће хидрогеолошке категорије стијена:

- добро водопрпусне стијене,
- средње водопрпусне стијене и
- непропусне стијене.

Доброводопрпусне стијене су седименти ријечних тераса и кречњачки масиви.

Седименти ријечних тераса су шљунак и пијесак ријечног корита те шљунковито-пјесковито-глиновити седименти млађе и старије терасе ријеке Дрине. Највеће распрострањење имају седименти ријеке Дрине. Значајне масе седимената ријечног корита депоноване су и дуж већих водотока, на локацијама проширених долина. Такве локације регистроване су у долинама ријека: Пилићка и Локањска - у дијелу доњег тока, Јасеничка - читавом дужином тока, Козлучка - мањи дио у зони средњег тока, Сапна - читавом дужином тока, Хоча - у дијелу средњег тока те Јошаничка и Каменичка ријека – мање површине у дијелу средњег тока.

Ријечни седименти имају функцију приповршинског водоносника међузрнске порозности. Дијелови водоносника гдје преовлађује шљунковита компонента, као што су седименти корита, одликују се добрим филтрационим карактеристикама. Прихрањивање се врши од падавина, из ријека и из седимената на ободу терасе. Ниво подземних вода у водоноснику је субартешког карактера.

Кречњаци су добро водопрпусне стијене кавернозне и пукотинске порозности. Имају функцију хидрогеолошког колектора већег распрострањења. Прихрањивање издани се обавља инфилтрацијом атмосферских вода и из потока, а дренирање се обавља преко извора који су формиран на контакту са водонепропусним стијенама палеозоика, палеогена и неогена. Дебљина кречњачких седимената је око 100 m.

Средње водопрпусне стијене представљене су такође са два хидрогеолошка комплекса.

Један хидрогеолошки комплекс чине пијесци, пјесковите глине и шљунци из серије палеогенских (миоценских и плиоценских) седимената. Интергрануларне су порозности, умањених филтрационих карактеристика због честог прослојавања са глиновитим седиментима и због повећаног учешћа глине у свом материјалном саставу. Водоносни хоризонти се појављују на дубинама већим од 20 m.

Други хидрогеолошки комплекс слабо водопрпусних стијена су пјешчари и конгломерати миоцена и средњег еоцена те седименти горње еоценског флиша у којему се често смјењују слабо водопрпусне стијене са водонепропусним лапорцима, глинцима и алевролитима. Стијене карактерише пукотинско-прслинска порозност те по параметру испуцалости могу функционисати или као слаби колектор подземне воде или као баријера односно изолатор.

Водонепропусне стијене су глинци, шкриљци, туфови и друге метаморфисане стијене палеозоика. У овај хидрогеолошки комплекс сврстани су и лапори, глиновити лапори, лапоровите глине горњег тортона. Ове стијене имају слабо изражену прслинско пукотинску порозност. У хидрогеолошком погледу, овисно о положају у терену, имају функцију хидрогеолошке баријере или су изолатори у којима нису формиран водоносници нити се појављују извори.

Издани подземне воде издвојени су у зависности од типа порозности и хидрогеолошке функције појединих стијенских маса. У терену општине Зворник издвојени су слjedeћи типови издани:

- збијени тип издани,
- карстни тип издани,
- пукотински тип издани,
- условно безводни дијелови терена.

Збијени тип издани међузрнске порозности формиран је у оквиру алувијалних и терасних наслага и у шљунковито–пјесковитим седиментима из серије палеогенских (миоценских и плиоценских) интергрануларних седимената. Основне карактеристике издани у ријечним-терасним седиментима су слjedeће:

- дебљина пјесковито-шљунковитог, водоносног хоризонта у долини Дрине је око 25 m, а у долинама осталих већих водотока до 5 m;
- прихрањивање издани се врши се углавном директно из атмосферских вода или из вода;

- дренирање се врши у површинске токове за вријеме мањег водостаја, испаравањем са површине издани као и преко већег броја копаних и бушених бунара за водоснабдјевање;
- издан се одликује доста добрим филтрационим карактеристикама, обзиром на велико учешће крупнозрне компоненте;
- површинско распрострање је велико те се, у оквиру ове издани, могу формирати веће количине подземних вода;
- у погледу заштите, издан је у зони високог ризика из разлога што није успостављен систем пречишћавања отпадних вода него се оне непречишћене упуштају у површинске токове, насеља уз водотоке су углавном руралног типа, простор је под обрадивим површинама, често интензивирани пољопривредне производње.

Издан која се формира у дубини панонских, плиоценских и пликвартарних седимената је такође збијена издан, међузрнске порозности, веома промјенљива по издашности и по дубини на којима се формира. Досадашњи захвати воде су индивидуални бунари за водоснабдјевање, најчешће дубине преко 30 метара. Поједини бунари, у љетним бескишним мјесецима, понекад пресуше. Заштита издани од загађења је веома добра из разлога што се у кровинском дијелу налазе глиновити седименти, углавном водонепропусни, те припада зони ниског ризика.

Карстни тип издани формиран је у оквиру миоценских, средње еоценских, кредних и тријаских кречњака. Основне карактеристике издани су сљедеће:

- дебљина ове издани је преко 100 m;
- прихрањивање ове издани врши се директно падавинама у отвореном дијелу гдје су ови седименти констатовани на површини терена, те инфилтрацијом воде из површинских токова;
- дренирање се врши, једним дијелом, истицањем преко извора, док други дио вода истиче у површинске токове, директно или посредно;
- поред природног начина, издан формирана у тортонским и тријаским кречњацима, тренутно се дренира вјештачким путем, преко бунара за индивидуалну водоопскрбу у подручју Горње Пилице;
- процјењује се да су резерве подземних вода, које се могу захватити из карстне издани, далеко веће од садашњих, тако да, у наредном периоду, хидрогеолошка истраживања треба усмјерити у том правцу;
- у односу на ризик од загађења, припадају зони високог ризика из разлога што се водоносници често појављују на површини и плитко испод површине терена при чему су, управо у тим зонама, јако скаршћене, односно водопропусне и подложне загађењу

Пукотински тип издани формиран је у еоценским пјешчарима и конгломератима те у оквиру миоценских седимената. Комплекси стијена наведене страгирафске припадности одликују се честом измјеном водонепропусних и средње водопропусних стијена. Стијене су јако испуцале те се дуж пукотина могу проциједити значајне количине воде које могу формирати издан у зони изражене пукотинске порозности. Основне карактеристике издани су сљедеће:

- дебљина седимената у којој се формира издан је знатна;
- прихрањивање издани врши се директно падавинама, ако се ови седименти простиру на површини терена, или инфилтрацијом воде из површинских токова;
- дренарање се врши, једним дијелом, истицањем преко извора, док други дио вода истиче у површинске токове, директно или посредно;
- у односу на ризик од загађења, издан је у зони умјереног ризика.

Овом типу издани припадају издани минералне воде Витиничког кисељака и Козлука. Издан је формирана у конгломератима а просјечне моћности је преко 50 m. Минерална вода избија на површину терена на преко 9 извора, формираним на расједним линијама.

Условно безводни терени су терени изграђени лапоровитим седиментима миоцена те терени доње тријаске и палеозојске серије седимената и туфитичне и пирокластичне стијене миоценског магматизма које уједно имају и највеће распрострањење.

I.9 Сеизмичност

Сеизмичност терена утврђена је на основу Сеизмолошке карте СФРЈ из 1987. године према којој је највећи дио простора општине Зворника, подручје са максималним интензитетом очекиваних земљотреса $I = 7^0$ МСК- 64 за повратни период од 100 година. Ужи дио дуж Дрине и сам град Зворник је у зони са интензитетом $I = 8^0$ МСК- 64 а само мањи дио на крајњем сјеверу је у зони и $I = 5^0$ МСК- 64 такође за повратни период од 100 година, и вјеројатноћом појаве 63 %. За повратни период од 500 година и вјеројатноћом појаве 63 %, ужа зона дуж Дрине је простор са очекиваним интензитетом потреса $I = 9^0$ МСК- 64, а за читав остали простор очекивани интензитет потреса је $I = 7^0$ МСК- 64.

I. 10. Структура површина по намјени

Намјена површина на подручју просторног обухвата општине Зворник, класификована је на основу груписања земљишта, сличних категорија. Површине на подручју одређеног просторног обухвата се групишу према предодређеним намјенама (индустрија, школство, здравство и друге институције).

Према намјени површина, а ради лакшег разумијевања и спровођења планског документа, структура површина по намјени се класификује као:

- површине слободног земљишта (земљишни потенцијали),
- земљиште неповољно за урбанистички развој (из различитих услова као нпр. топографских, климатских, геолошких и сл.),
- култивисано земљиште (грађевинско, пољопривредно, шумско),
- земљишни простори са изворима минералних сировина,
- археолошко-историјске површине,
- инфраструктурна мрежа...

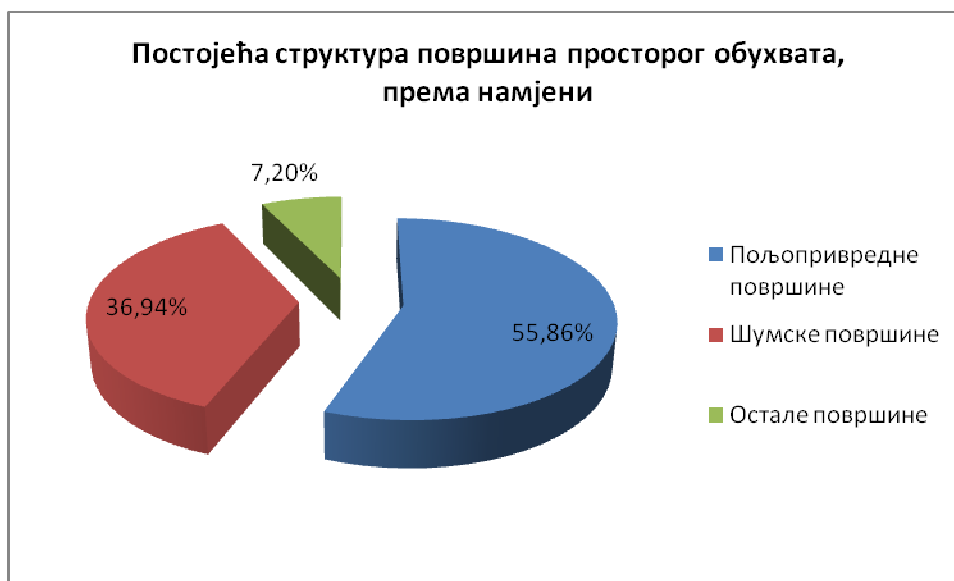
Према намјени површина на просторном обухвату општине Зворник доминантну улогу имају површине култивисаног земљишта и то прије свега површине пољопривредног, грађевинског и шумског земљишта, значајну улогу имају и површине под хидротехничким и индустријским објектима, те инфраструктурне површине и водно земљиште.

Укупна површина обухвата Просторног плана општине Зворник је 371,95 km². Од тога су :

- пољопривредне површине заступљене на 20.760 ha што је 55,86 %,
- шумске површине 13.741 ha што је 36,94 %,
- остале површине износе укупно 2.694 ha што је 7,20 %.

Табела бр. 9 : Постојећа структура површина просторог обухвата, према намјени

1. Пољопривредне површине	20.760 ha (55,86 %)
2. Шумске површине	13.741 ha (36,94 %)
3. Остале површине	2.694 ha (7,20 %)
Укупна површина:	37.195 ha (100 %)

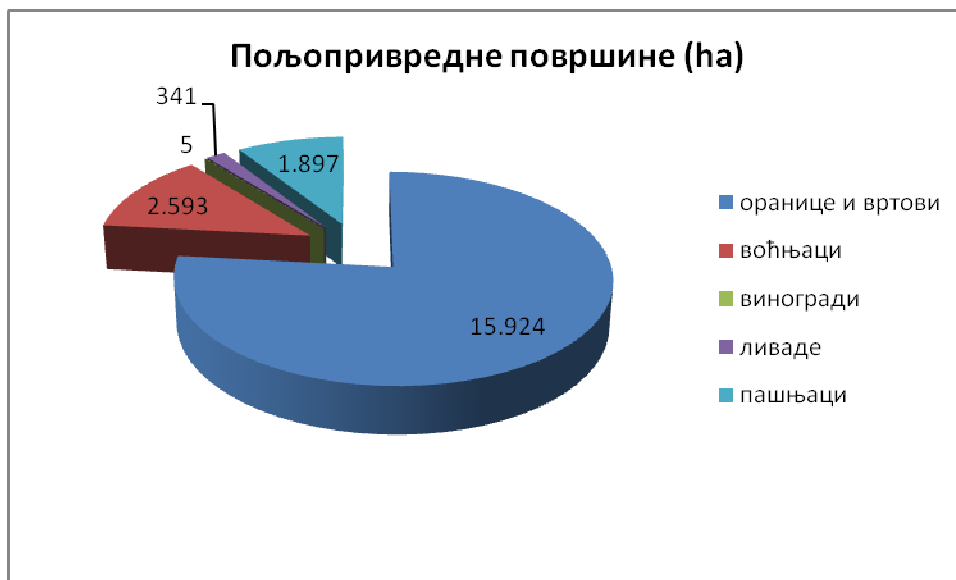
Графикон бр. 7 : Графички приказ структура површина просторог обухвата, према намјени

Пољопривредне површине чини земљиште различитих култура, и то :

- оранице и вртови обухватају 15.924 ha,
- воћњаци обухватају 2.593 ha,
- виногради обухватају 5 ha,
- ливаде обухватају 341 ha,
- пашњаци обухватају 1.897 ha.

Табела бр. 10 : Табеларни приказ пољопривредних површина према култури

Пољопривредне површине	
Култура	Површина
1. оранице и вртови	15.924 ha
2. воћњаци	2.593 ha
3. виногради	5 ha
4. ливаде	341 ha
5. пашњаци	1.897 ha

Графикон бр. 8 : Графички приказ пољопривредних површина према култури

II. СТАНОВНИШТВО

II.1. Демографски развој

Развитак становништва кроз историју и анализа постојећег стања

Простор Босне и Херцеговине често се мијењао. Некадашња Босна захватала је простор око врела ријеке Босне, њене долине, са сарајевско-зеничком котлином (Босна у ужем смислу).

У 14. вијеку територија Босне била је највећа (вријеме владавине Стјепана I Котроманића, 1324-1353, и краља Твртка, 1353-1391. године).

Послије пада Босне (1463) и Херцеговине (1482) године, простор Босне и Херцеговине често се мијењао, а границе помјерале. Био је то, уствари, најсложенији простор на Балканском полуострву. Границе су се нарочито мијењале у вријеме турске владавине од 1463-1878. године.

Од 1878-1941. године спољне границе су се мијењале, да би на Другом засједању АВНОЈ-а (Јајце, 29. и 30. новембар 1943. године), простор био дефинисан, као и границе.

Сви периоди насељавања, пресељавања, миграционих кретања, имали су одређене карактеристике, законитости и утицаје на домицилно становништво, с којим се током времена прилагођавања стапало.

За предримски период карактеристична су многобројна археолошка налазишта, а из овог периода су најстарији познатији народи који су живјели на територији Босне и Херцеговине.

Римска цивилизација оставила је више материјалних доказа о свом утицају на Балкану, па тиме и у Босни и Херцеговини (стари градови, остаци путева, мостове...).

Словенска племена знатно су измијенила организацију живота, економске и цивилизацијске односе. Два најмоћнија племена на Балкану (српско и хрватско), борили су се за територијалну и економску превласт, па је овај период карактеристичан сталним борбама и несугласицама, искористила прво Турска, а затим Угарска, Аустрија, које су скоро до 20-тих година 20. вијека биле присутне на овом простору, као освајачи и експлоататори.

Турски период карактерише се ратовима, бунама, честим мијењањем граница, насиљима, порезима, наметима, исламизацијом, данком у крви, вјерским прогонима, епидемијама, досељавањем турског и муслиманског становништва, исељавањем словенског становништва.

Аустроугарски период карактерише се великим друштвено-економским промјенама које су утицале на економски развој и популационе промјене.

Почиње се развијати индустрија, експлоатација руда, саобраћај, уводи катастар и савремена администрација. Чести су устанци и буне, против Срба муслимана, као и њихово иселавање у сусједне и прекоморске земље.

Досељава се масовно становништво из Аустро-Угарских земаља (католичко), нарочито занатлије, сељаци, службеници... Градови добијају градску физиономију. Период пред формирање Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца карактерише се великим губитком становништва у Првом свјетском рату, а послије тога значајним иселавањем становништва у Војводину, Косово и Метохију, Западну Европу, прекоморске земље. Развијају се капиталистички односи, али земља остаје пољопривредна са архаичном производњом.

Босна и Херцеговина од 1941-1945. године, карактеристична је по великим губицима српског становништва у Другом свјетском рату (700.000 погинулих или 41% свих погинулих у Југославији). Стално становништво се иселава у земље матице.

Неравномјеран и неравноправан регионални развој условио је неравномјерну насељеност простора. Планинско-брдска подручја су се празнила, а индустријски региони, низије и долински простори су пренасељени.

Становништво Зворника у турском периоду

Овај период оставио је значајан утицај на вјерске и социјалне прилике, као и на формирање свијести муслиманског становништва у Босни и Херцеговини. У том периоду проводе се и први пописи становништва, који су у методолошком приступу били далеко испод европских критерија пописа становништва. Отоманско царство интересовао је број потенцијалних војника, па се попис орјентисао на попис мушких глава.

Први попис становништва био је 1540. године, а према неким изворима, први званични (детални) попис Босне и Херцеговине извршен је 1831. године. Међутим, први опширнији и бројчани подаци износе се тек за попис 1850/52. године.

Највише података о становништву Босне и Херцеговине, његовом броју, конфесионалном саставу, становништву по санџацима, броју кућа из 1850/52. године дао је Паско Васа – Ефендија.

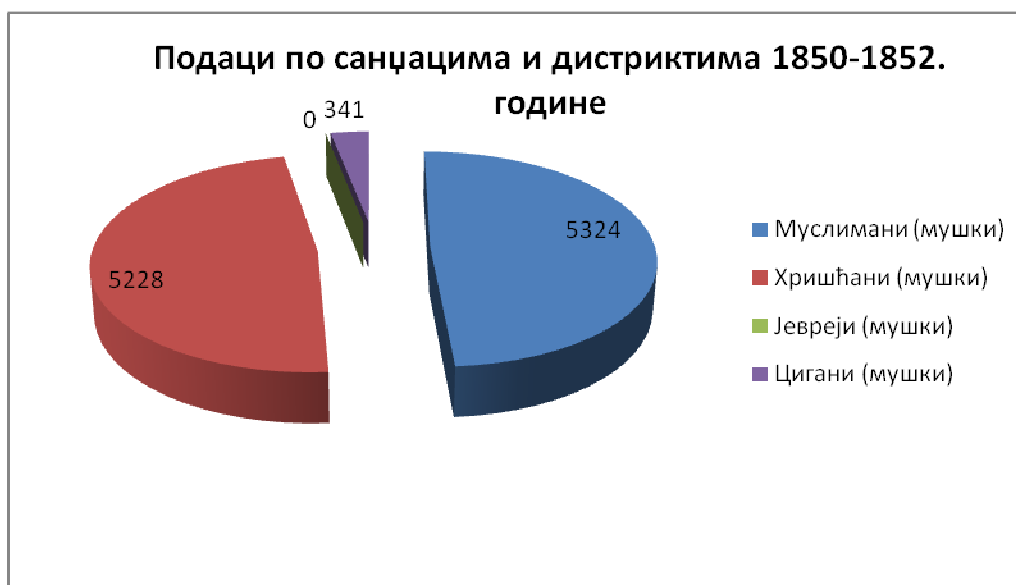
*Табела бр. 11 : Подаци по санџацима и дистриктима 1850-1852. године
САНѢАК ЗВОРНИК*

<i>Санџак</i>	<i>Дистрикт</i>	<i>Муслимани (мушки)</i>	<i>Хришћани (мушки)</i>	<i>Јевреји (мушки)</i>	<i>Цигани (мушки)</i>
Зворник 119.288	Зворник	5.324	5.228	-	341
	Бијељина	4.284	10.765	-	277
	Доња Тузла	2.896	781	-	57
	Горња Тузла	10.089	3.555	-	379
	Сребреница	6.942	6.901	-	440

ПРОСТОРНИ ПЛАН ОПШТИНЕ ЗВОРНИК

Брчко	2.388	4.322	-	216
Кладањ	1.640	788	-	9
Грачаница	16.802	25.117	-	533
Маглај	3.353	6.023	-	88
Укупно:	52.918	64.030	-	2.340

Извор: Сердар Екрем, Омер паша, у вријеме уласка у Босну (1850-1852.)

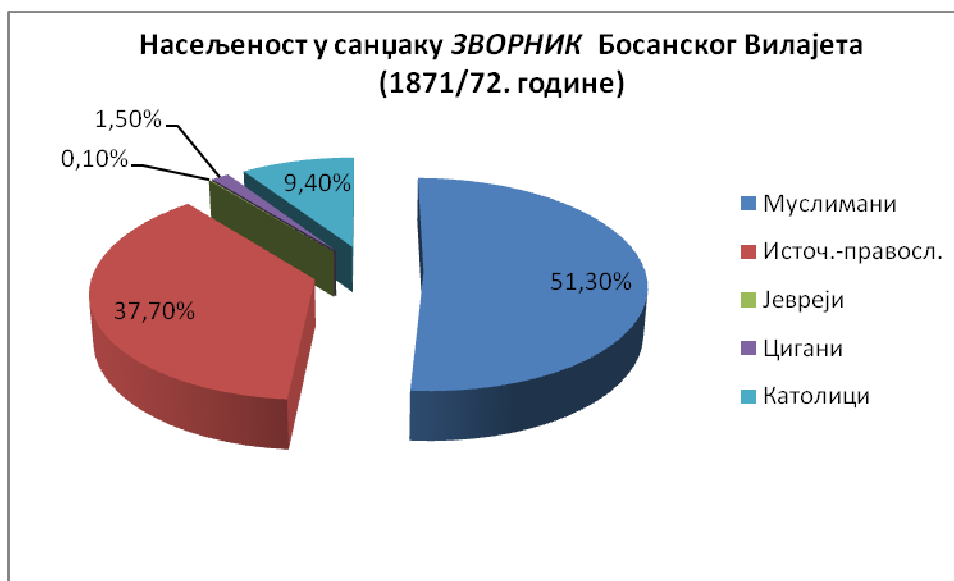
Графикон бр. 8 : Графички приказ броја становника према САНѢАЦИМА

Према пописним подацима половином 19. вијека, у Босни, хришћанско становништво било је већинско у четири санџака: Бања Лука, Бихаћ, Травник и Зворник, а у два муслиманско: Сарајево и Нови Пазар.

Табела бр. 12 : Насељеност у санџаку ЗВОРНИК Босанског Вилајета (1871/72. године)

Муслимани	63.661	51,3 %
Источ.-правосл.	46.757	37,7 %
Јевреји	126	0,1 %
Цигани	1.964	1,5 %
Католици	11.633	9,4 %
СВЕГА:	<i>124.181</i>	100,0 %

Извор: Дедијер, Ј.: Поријекло босанско-херцеговачког становништва, Сарајево, 1911. године

Графикон бр. 9 : Графички приказ броја становника у санџаку ЗВОРНИК

Муслимани су живјели претежно у градовима, а католици и православни у селима. Највише кућа било је у варошицама (у Зворнику 800 кућа).

Турски државни календар за годину 1877/78. према А. Фрајху наводи број санџака, округа и број становника:

Санџак	Број округа	Становника
Зворник	7	362.352
од тога:		
Мухамеданаца		63.661
Ортодокса – православних		46.767
Католика		11.663
Јевреја		126
Цигана		1.964
УКУПНО:		124.181

Значајни подаци у % дати су за санџаке – „житеље по вјери“ Босне, Старе Србије и Херцеговине, 1875. године:

Санџак	Грчко-источњак	Мухамеданаца	Католика	Жидова
Зворник	39,3	45,0	15,7	-

Извор: Клаић, В.: Подаци о земљопису и повијести Босне и Херцеговине, Загреб, 1878. године

Грчко-источњаци су чинили већину у четири санџака (Бања Лука, Бихаћ, Нови Пазар и Мостар), мухамеданци у три санџака (Сарајево, Зворник, Травник), док католици ни у једном санџаку нису били у већини.

На основу изложеног, остаје недвосмислен утисак, да је за истраживаче – демографе, велики изазов проучавање становништва Босне и Херцеговине у доба Османлијске владавине.

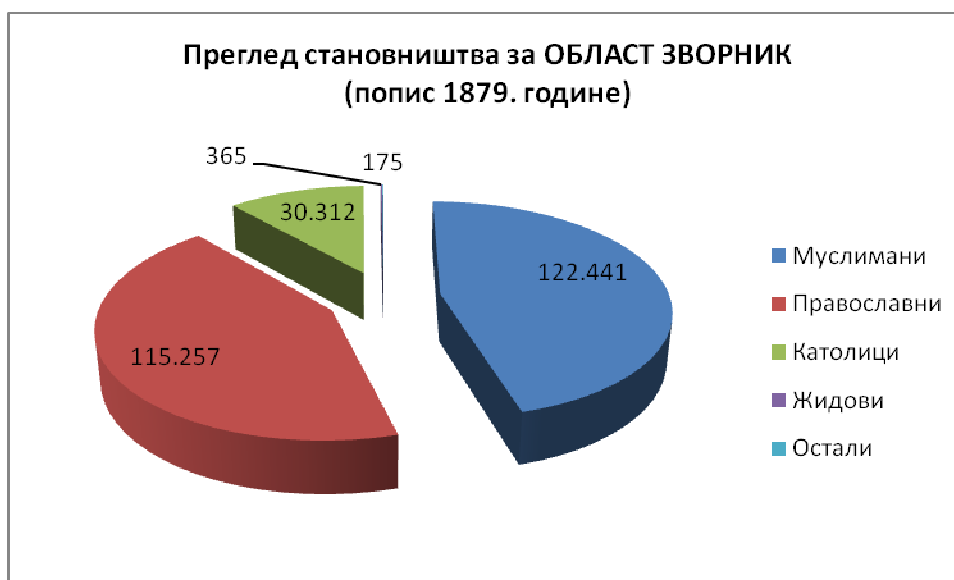
Становништво Зворника у Аустроугарском периоду (1878-1918)

Аустро-Угарска је берлинским конгресом (1878. године) добила мандат да преузме управу у Босни и Хрцеговини. До првог пописа становништва 1879. године, није било тачних података о становништву. Били су то непотпуни подаци, непрецизне процјене и најчешће „узимање“ података од ока.

Табела бр. 12 : Преглед становништва за ОБЛАСТ ЗВОРНИК (попис 1879. године)

Муслимани	Православни	Католици	Жидови	Остали	УКУПНО
122.441	115.257	30.312	365	175	268.520

Извор: Статистика мјеста и пучанства Босне и Херцеговине, Сарајево, 1880.

Графикон бр. 10 : Графички приказ броја становника за област Зворник

Зворник је област која је по наведеном попису имала највише становника (од укупно шест области: Сарајево, Бања Лука, Бихаћ, Зворник, Травник, Мостар).

Табела бр. 13: Преглед становништва у котару ЗВОРНИК (област Зворник – Доња Тузла) 1879. године

Муслимани	Православци	Католици	Жидови	Остали	Укупно
13.262	14.156	0	50	0	27.468

Извор: Статистика мјеста и пучанства Босне и Херцеговине, Сарајево, 1880.

Графикон бр. 11 : Графички приказ броја становника у котару Зворник

Поређењем броја становника по котарима у области Зворник – Доња Тузла, највећи број био је у котару Брчко (58.068), а најмањи у Грачаници (13.613). Поред Брчког, већи број становника од котара Зворник имали су котари: Маглај (51.804), Власеница (47.565), Тузла Доња (43.575), Бијељина (34.480), Сребреница (28.145).

Од шест котара, православно становништво било је у већини у четири: Бања Лука, Бихаћ, Зворник, Травник, док је муслиманско становништво било у већини у два: Сарајево и Мостар.

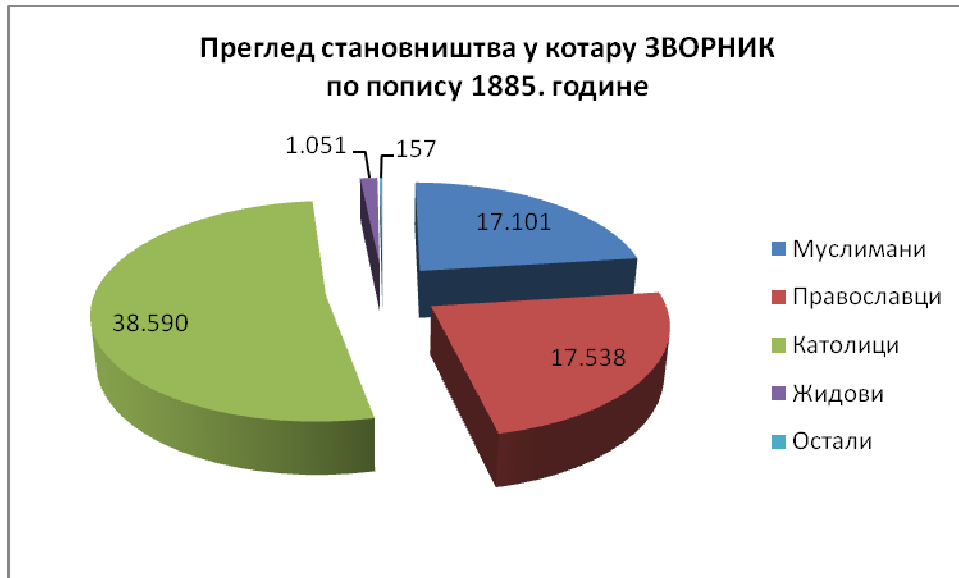
Други попис становништва Босне и Херцеговине за вријеме аустроугарске власти организован је 1885. године. Прилике у земљи у многоме су се стабилизовале, власт и административно-политичке прилике биле су под пуном контролом државе.

У вријеме пописа 1885. године Зворник је био котар у оквиру области Тузла. Поред Зворника у области Тузла били су и котари: Тузла, Бијељина, Брчка (Бруч), Грачаница, Кладањ, Маглај, Сребреница, Власеница.

*Табела бр. 14 : Преглед становништва у котару ЗВОРНИК
по попису 1885. године*

Муслимани	Православци	Католици	Жидови	Остали	Укупно
17.101	17.538	38.590	1.051	157	34.949

Извор: Статистика мјеста и житељства Босне и Херцеговине по попису народа од 1.маја 1885. године

Графикон бр. 12 : Графички приказ броја становника у котару Зворник

Од шест области, по попису 1885. године, већинско становништво православци су чинили у области Бања Лука и Бихаћ, католици у областима Мостар и Травник, а муслимани у областима Сарајево и Доња Тузла.

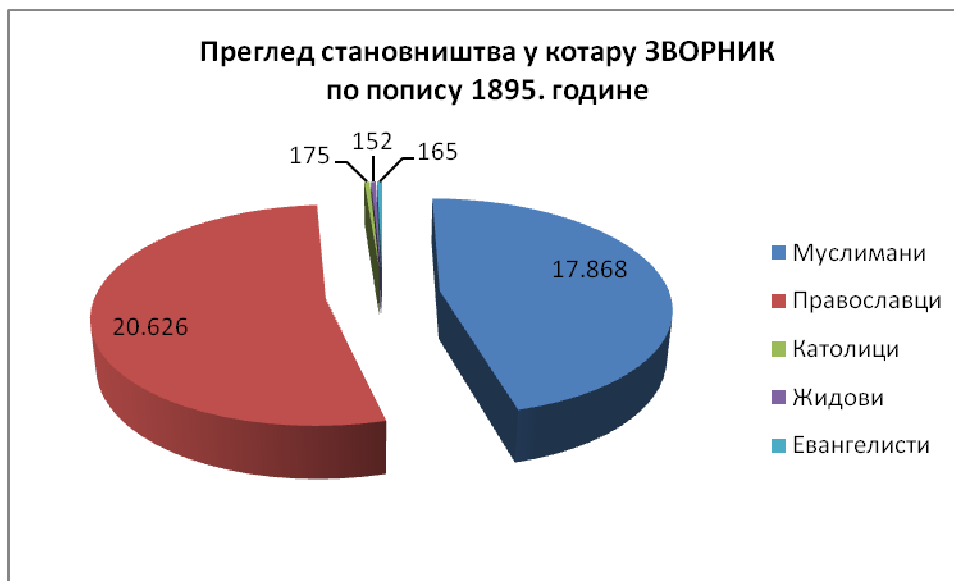
Попис становништва 1885. године био је боље организован и стручније обрађен, али се подаци нису могли поредити због тога што претходни, први попис (1879) није био најсигурнији и најстручније обрађен.

Трећи попис становништва Босне и Херцеговине био је 1895. године, коме је највећа промјена била у томе да се пронађе фактичко (присутно) житељство и на јединствен начин попише у „кућним списима“. Босна и Херцеговина била је подијељена на 476 пописних рејона, а попис је обавило укупно 464 повјереника. Један пописивач пописивао је просјечно 3.294 становника, односно 555 кућа. Зворник је и у овом попису био котар у оквиру области Доња Тузла.

*Табела бр. 14 : Преглед становништва у котару ЗВОРНИК
по попису 1895. године*

Муслимани	Православци	Католици	Жидови	Евангелисти	Укупно
17.868	20.626	175	152	165	38.986

Извор: Landesregierung for Bosnien und Hercegovina, Sarajevo, 1986.

Графикон бр. 13 : Графички приказ броја становника у котару Зворник – 1895. год.

Котар Зворник имао је нешто више од 10% становништва од укупог броја становника у области Доња Тузла. Већи број становника имали су котари: Доња Тузла, Бијељина, Брчко, Градачац, а мањи број имали су котари: Грачаница, Кладањ, Маглај, Сребреница, Власеница.

По попису 1895. године, од шест области, највише православних живјело је у областима Бања Лука и Бихаћ, већинско католичко становништво било је насељено у областима Мостар и Травник, а муслимани у областима Сарајево и Доња Тузла.

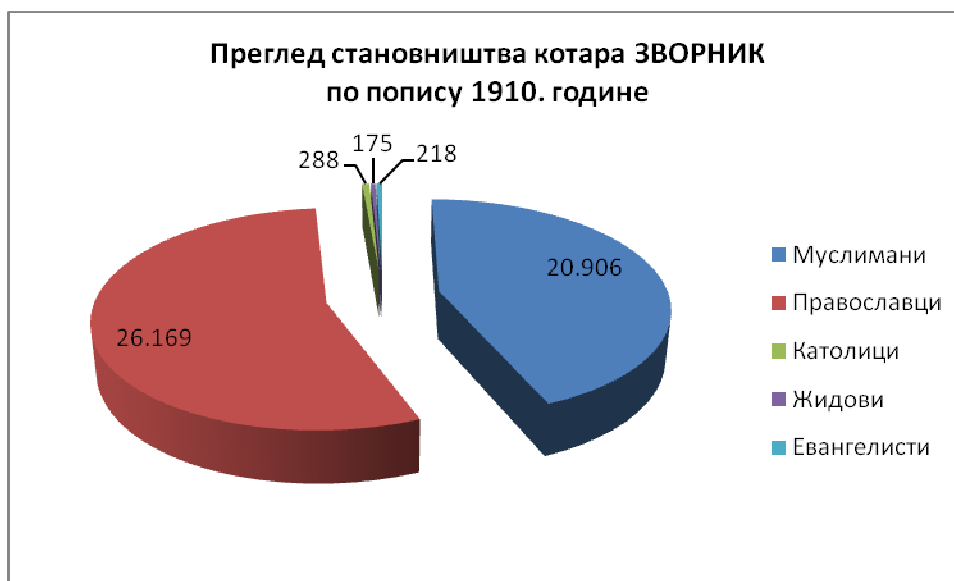
Попис становништва Босне и Херцеговине 1910. године био је најквалитетнији и најсадржајнији у односу на раније пописе. То је резултат добро обављених претходних припрема које су почеле 1908. године.

По попису 1910. године, Босна и Херцеговина била је подијељена на шест области (Сарајевска, Бањалучка, Бихаћка, Тузланска, Травничка, Мостарска). Подаци пописа 1910. године указују да је у Босни и Херцеговини највише било Православаца 43,49%, затим Муслимана 32,25%, Католика 23,30%, Жидова, Евангелиста и осталих 0,96%.

*Табела бр. 15 : Преглед становништва котара ЗВОРНИК
по попису 1910. године*

Муслимани	Православци	Католици	Жидови	Евангелисти	Укупно
20.906	26.169	288	175	218	47.756

Извор: Попис житељства у Босни и Херцеговини 1910. године, Сарајево, 1912. године

Графикон бр. 14 : Графички приказ броја становника у котару Зворник – 1910. год.

Највише становника било је у котару Тузла (са градом), а најмање у котару Кладањ. Четири котара имала су већи број становника од котара Зворник (Тузла, Бијељина, Брчко, Градачац).

Природни прираштај становништва био је висок, као и годишњи прираст. Издвајало се и шест највећих градова, и то: Сарајево, Мостар, Бања Лука, Тузла, Травник, Бихаћ.

Зворник је спадао у котаре у којима је православно становништво чинило апсолутну већину (27 котара). Удио православних у укупном становништву у котару Зворник износио је 54,78%.

Према подацима из 1910. године, српско-православним језиком говорило је 96,02 % становништва у Босни и Херцеговини. У котару Зворник било је преко 80% неписмених.

Краљевина Југославија формирана је 1918. године, у чији састав је ушла и Босна и Херцеговина. Од 1922. године умјесто округа, уведене су области, срезови и испоставе.

Формирањем бановина 1929. године, територија Босне и Херцеговине подијељена је и њени дијелови припадали су: врбаској, динској, зетској и приморској бановини.

Попис становништва 1921. године извршен је само нешто више од двије године од формирања нове државне творевине.

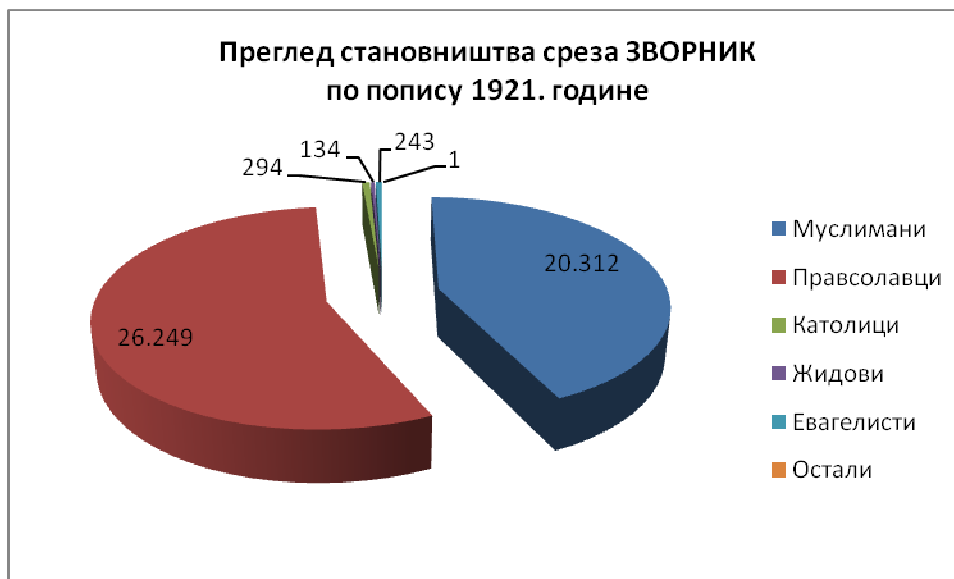
Зворник је по попису становништва 1921. године био срез у оквиру округа Тузла.

*Табела бр. 16 : Преглед становништва среза ЗВОРНИК
по попису 1921. године*

Муслимани	Православци	Католици	Жидови	Евангелисти	Остали	Укупно
20.312	26.249	294	134	243	1	47.233

Извор: Попис становништва од 31. јануара 1921. године, Сарајево, 1932., Државна штампарија

Највише становника било је у срезу Бијељина (58.142). Више становника од среза Зворник било је и у срезовима Тузла, Брчко и Градачац.

Графикон бр. 15 : Графички приказ броја становника среза Зворник – 1921. год.

Просјечна старост становништва била је 25 година, индекс старења 0,113, а индекс виталности 21,639.

Други попис у краљевини Југославији 1931. године, дао је много разноврсније, боље, детаљније и садржајније резултате. Током 1929. године извршена је територијално-политичка подјела на бановине.

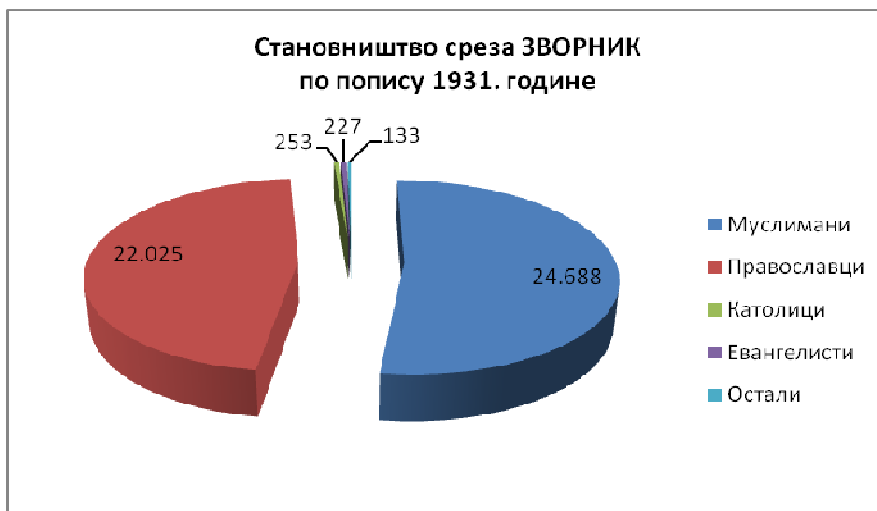
Територија Босне и Херцеговине подијељена је на четири бановине: врбаску, дринску, зетску и проморску, те 53 среза.

Срез Зворник припадао је Дринској бановини у којој је живјело 850.934 становника, а у срезу Зворник 47.326 становника или 5,56% од укупног становништва Дринске бановине.

**Табела бр. 17 : Становништво среза ЗВОРНИК
по попису 1931. године**

Муслимани	Православци	Католици	Евангелисти	Остали	Укупно
24.688	22.025	253	227	133	47.326

Извор: Дефинитивни резултати пописа становништва, Београд, 1938. године, Државна штампарија

Графикон бр. 16 : Графички приказ броја становника среза Зворник – 1931. год.

Наведена табела указује да су, по први пута, највећи број становника чинили муслимани, као и то да се укупан број становника није повећао у односу на попис из од 1921. године.

Развитак становништва Зворника од Другог свјетског рата до 1991. године је врло динамичан и биљежи стални пораст.

*Табела бр. 18 : Становништво општине Зворник
по попису 1948-1971.*

Година Пописа	1948.	1953.	1961.	1971.
Број Становника	39 751	44 964	52 213	60 910

Извор: Становништво Босне и Херцеговине, Државни завод за статистику Републике Хрватске, Загреб, 1995.

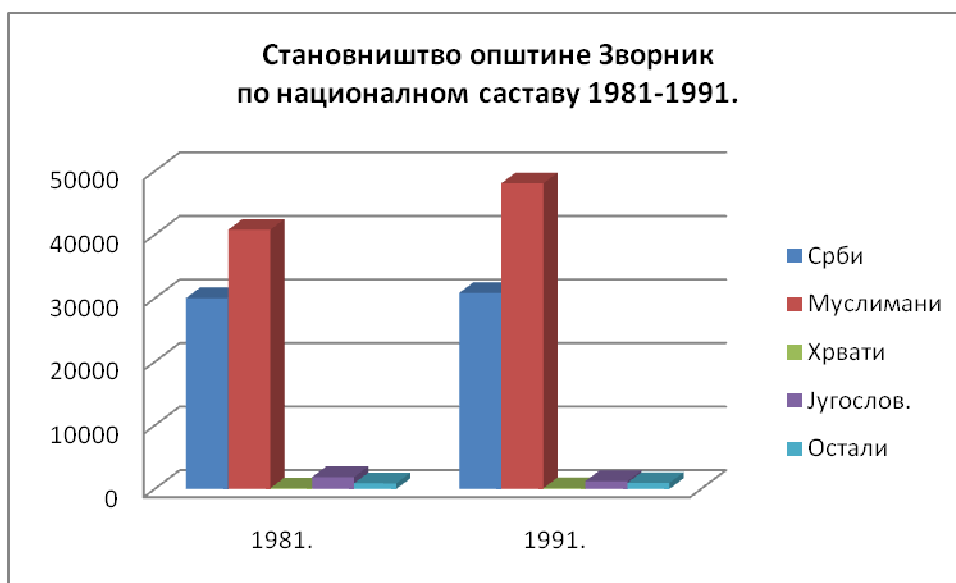
Графикон бр. 17 : Графички приказ броја становника општине Зворник 1948 – 1971. год.

Број становника општине Зворник од 1948-1971. године показује доста равномјеран пораст и неравномјеран размјештај по насељима.

Табела бр. 19 : Становништво општине Зворник по националном саставу 1981-1991.

Година/ становниш.	Срби	Муслимани	Хрвати	Југослов.	Остали	Укупно
1981.	30 064	40 801	104	1 910	906	73 845
1991.	30 863	48 102	122	1 248	960	81 295

Извор: Становништво Босне и Херцеговине, Државни завод за статистику Републике Хрватске, Загреб, 1995.

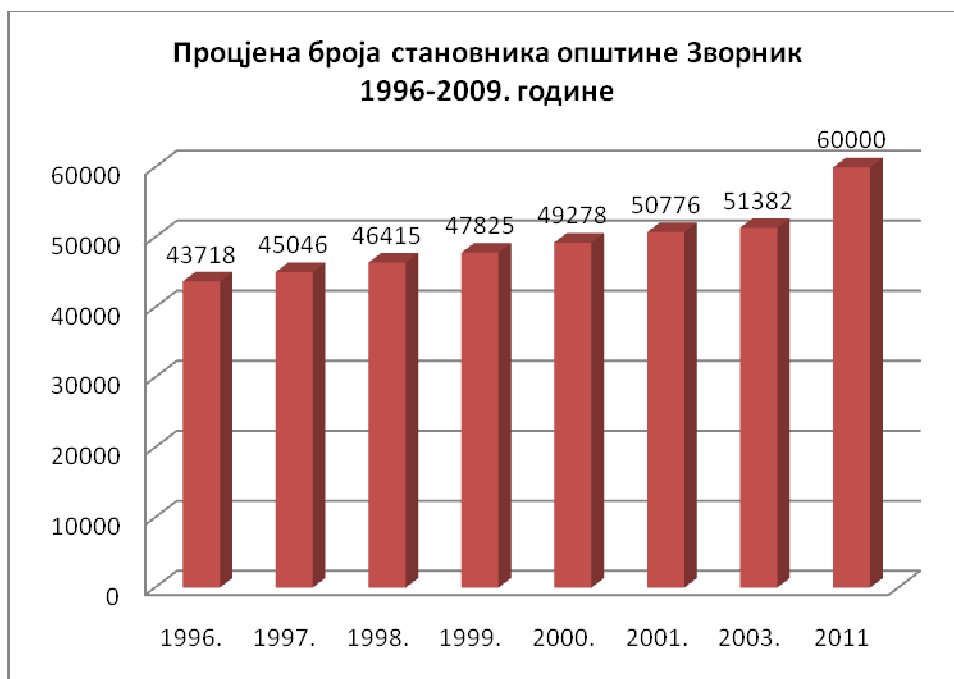
Графикон бр. 18 : Графички приказ броја становника општине Зворник 1981 – 1991. год.

Подаци у табели 19. показују апсолутни пораст становништва општине Зворник, а по националном саставу пораст биљеже само Муслимани.

Табела бр. 20 : Пројена броја становника општине Зворник 1996-2009. године

Општина	1996.	1997.	1998.	1999.	2000.	2001.	2003.	2011.
Зворник	43 718	45 046	46 415	47 825	49 278	50 776	51 382	60 000

Извор: РЗС и сопствена обрада

Графикон бр. 19 : Графички приказ броја становника општине Зворник 1996 – 2009. год.

II.1.1 Проблеми демографског развоја

Промијене у становништву БиХ биле су разноврсне и обимне, па се с разлогом може говорити о демографском преображају, нарочито у посљедњој деценији 20. вијека, што је настављено и у првој деценији 21. вијека.

Демографски развој БиХ био је позитиван, посматрано кроз дужи историјски период и као такав одговарао је захтјевима и потребама времена.

Почетком деведесетих година 20. вијека суочавамо се са неповољним демографским кретањима услед конфликтног стања на простору бивше СФР Југославије, посебно у БиХ. То се нарочито испољавало у интензивним миграцијама тзв. „присилног“ типа, смртности највиталније категорије становништва, већим поремећајима у територијалном распореду становништва.

Сваки од насталих поремећаја одразио се на становништво Републике Српске и њених општина (локалних заједница), што представља мањи или већи проблем са становишта демографских посљедица у бројним областима социјалног и економског развоја. Посљедице демографских поремећаја Републике Српске, а тиме и општине Зворник, на једној страни, и изгледи њиховог рјешавања у догледној будућности, на другој страни, основне су теме овог сегмента у Просторном плану општине Зворник.

Основни проблеми са којима се сусрећу готово све општине Републике Српске су **недовољно рађање**, као позитивна природна компонента, која непосредно утиче на ревитализацију обима становништва и његове старосне структуре. Општина

Зворник, од 1996. до 2011. године има константни пад наталитета, од 11⁰/₀₀ до тренутно испод 7,7⁰/₀₀.

Број умрлих (**смртност становништва**) и општа стопа смртности као синтетски показатељ у општини Зворник, одражавају промјене у висини смртности у свим старосно-полним групама становништва. Од 1996. до 2011. године стопа смртности има варирајуће кретање. Од 8,4⁰/₀₀ расте на 10,3⁰/₀₀, потом пада на 7,1⁰/₀₀ (2010). Стопа природног прираштаја је константно позитивна, иако врло ниска (0,6%₀ 2010.године).

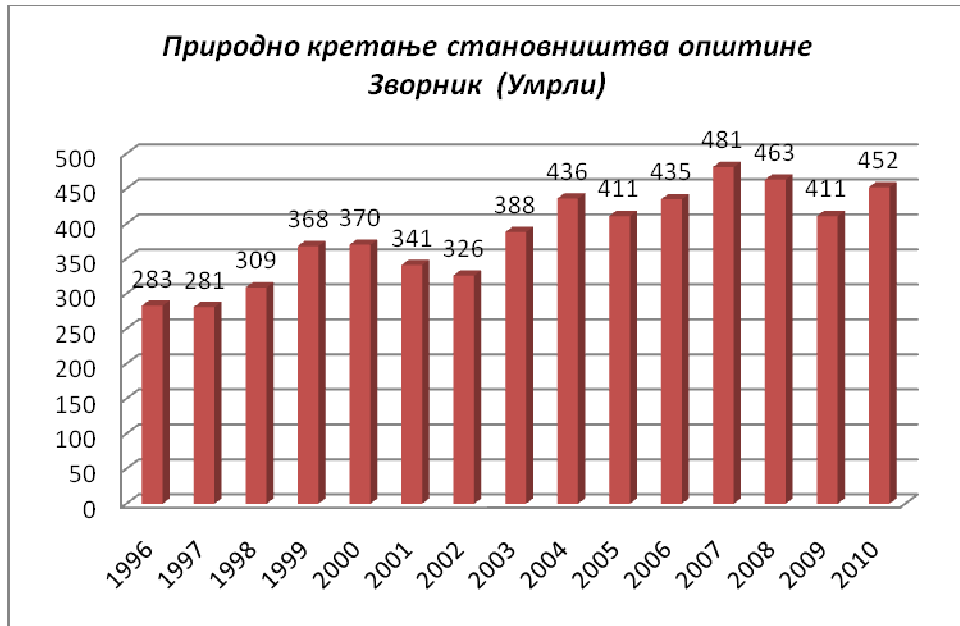
Табела бр. 21 : Природно кретање становништва општине Зворник (1996-2011)

<i>Година</i>	<i>Рођени</i>	<i>Умрли</i>	<i>Природни прираштај</i>
1996.	334	283	51
1997.	417	281	136
1998.	380	309	71
1999.	703	368	335
2000.	626	370	256
2001.	614	341	273
2002.	583	326	257
2003.	408	388	20
2004.	472	436	36
2005.	413	411	2
2006.	549	435	114
2007.	546	481	65
2008.	533	463	70
2009.	484	411	73
2010.	484	452	32

Извор: Републички завод за статистику Републике Српске

Графикон бр. 20 : Графички приказ природног кретања општине Зворник - рођени

Графикон бр. 21 : Графички приказ природног кретања општине Зворник - умрли

У посматраном периоду у општини Зворник рођено је укупно 7.546 дјеце, а умрло укупно 5.755 лица. Ово је једина општина у Републици Српској која има константно позитиван природни прираштај. Међутим, стопа наталитета и стопа природног прираштаја су доста ниске и не утичу битније на повећање броја становника. Према процјенама о броју становника, те података виталне статистике, општина Зворник у посматраном периоду има просјечне стопе:

$$n = 8,4\% \quad m = 6,4\% \quad j = 2,0 \%$$

Графикон бр. 22 : Графички приказ природног кретања општине Зворник – природни прираштај

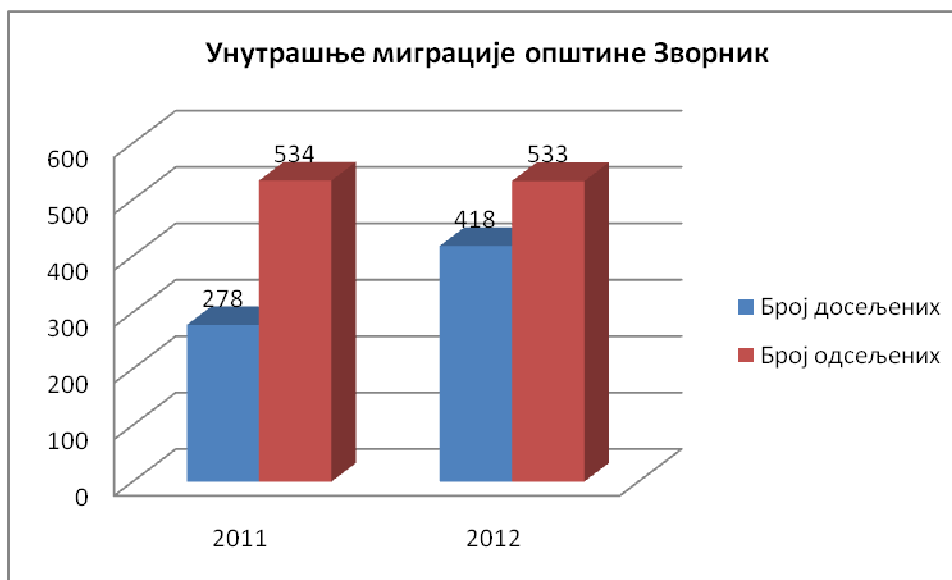
Миграције становништва имају врло важно мјесто у демографском развоју општине Зворник. Губици због исељавања становништва представљају веома озбиљан демографски проблем. Избјеглиштво као специфична врста миграција, такође изискује да му се посвети посебна пажња са становишта демографских посљедица на овом простору.

Депопулација се испољава на више начина. Уколико се демографски раст препусти спонтаном развоју депопулација ће достићи велике размјере, што не би требало да се догоди у овој општини, с обзиром на добре предиспозиције економског развоја, али и још позитиван природни прираштај. **Старосни модел** становништва представља преображај старосних структура становништва, гдје је присутно старење популације, како у Српској у цјелини, тако и у општини Зворник. И коначно, **територијални размјештај** становништва у овој општини има за циљ да укаже на неке од особина распореда становништва у граду и руралним срединама.

Табела бр. 22 : Унутрашње миграције општине Зворник

Година	Број досељених	Број одсељених	Миграциони салдо
2011	278	534	-256
2012	418	533	-115

Извор: Саопштење РЗС РС – унутрашње миграције, РЗС, Бања Лука, 2012.

Графикон бр. 23 : Графички приказ унутрашњих миграција општине Зворник

II. 2. Систем насеља (Мрежа, функције, хијерархија)

Структура насеља по величини у општини Зворник је издиференцирана. Мали је број насеља већих од 5.000 становника, а само једно насеље има преко 10.000 (урбано подручје – град Зворник), које има централну улогу у мрежи насеља.

Постојећа мрежа насеља је консеквенца неравномјерне насељености и концентрације становништва. Усљед неразвијености секундарних и терцијарних дјелатности у локалним центрима долази до исељавања радне снаге. Постојање великог броја насеља испод 2.000 становника, уз мали удио непољопривредних активности као главних аниматора урбанизације, не погодује савременим виталним токовима развоја. У таквим условима превазилажење разлика између села и града је успорено, а социјални и економски развој, као и квалитативна трансформација сеоских средина су отежани.

Мрежа насеља у општини Зворник представља хијерархичан скуп елементарних јединица (насеља), које се одликују великом разноврсношћу у погледу величине, морфологије, генезе и функције.

На основу сложености функционалне структуре, могу се издвојити функционални типови насеља.

Сада општину Зворник чини 68 насељених мјеста која су организована у 60 мјесних заједница.

Постојећа мрежа насеља је консеквенца неравномјерне насељености и концентрације становништва. Усљед неразвијености секундарних и терцијарних дјелатности у локалним центрима долази до исељавања радне снаге. Такође, постојање великог броја насеља са мање од 1.000 становника, уз мали удио непољопривредних активности као главних аниматора урбанизације, не погодује савременим виталним токовима развоја.

Мрежа насеља на простору општине Зворник представља хијерархијски скуп елементарних јединица (насеља), које се одликују високом разноврсношћу у погледу величине, морфологије, генезе и функције.

Насељена мјеста на подручју општине Зворник су:

Назив насељеног мјеста
1. Андравићи
2. Баљковица
3. Баљковица Доња
4. Бошковићи
5. Брањево
6. Буложани

7. Витиница
8. Врела
9. Глоди
10. Глумина
11. Горња Каменица
12. Горња Пилица
13. Горње Снагово
14. Горњи Грбавци
15. Горњи Локањ
16. Горњи Шепак
17. Гуштери
18. Дивич
19. Доња Каменица
20. Доња Пилица
21. Доњи Грбавци
22. Доњи Локањ
23. Доњи Шепак
24. Дрињача
25. Дуги Дио
26. Бевање
27. Ђулићи
28. Економија
29. ЗВОРНИК
30. Зелиње
31. Јардан
32. Јасеница
33. Јошаница
34. Јусићи
35. Каракај
36. Кисељак
37. Китовнице
38. Клиса
39. Козлук
40. Костијерево
41. Крижевићи
42. Кула Град
43. Кучић Кула
44. Лијешањ
45. Липље
46. Малешић
47. Ново Село
48. Ораовац
49. Оџачина
50. Пађине
51. Паљевићи
52. Петковци

53. Поточани
54. Роћевић
55. Самари
56. Скочић
57. Снагово
58. Сопотник
59. Средњи Шепак
60. Султановићи
61. Табанци
62. Трновица
63. Тршић
64. Угљари
65. Улице
66. Цер
67. Челопек
68. Шетићи

Град Зворник је средиште – центар општине. Према Зворнику гравитирају сва околна мјеста која припадају подручју општине Зворник.

За потребе просторног планирања нарочито је важно код насеља анализирати:

- услове њиховог развоја,
- положај и размјештај у простору,
- њихову класификацију,
- морфолошке карактеристике,
- њихове функције,
- просторну структуру,
- гравитационе односе.

III. РАЗВОЈНИ ПОТЕНЦИЈАЛИ

III.1. Природни ресурси

Подручје општине Зворник, располаже са разноврсним природним богатством (ресурсима), које уз рационално коришћење може бити важан ослонац у будућем развоју општине Зворник. Природни ресурси општине Зворник су минералне сировине, земљиште, те водни ресурси и клима.

III.1.1. Пољопривредно земљиште

Општина Зворник располаже са 6.056 ха земљишта друге до четврте и са још 11.260 ха пете и шесте катастарске класе. Од укупно 20.760 ха пољопривредног земљишта под ораницама и баштама је 15.924 ха.

Табела бр. 23 : Укупни табеларни приказ земљишта на подручју општине Зворник

Врста земљишта		Површина [km ²]	Процентуални удио у површини општине [%]
Пољопривредно земљиште	<i>I група Категорије 2-4</i>	60,56	16,28
	<i>II група Категорије 5-6</i>	112,60	30,32
	<i>III група Категорије 7-8</i>	34,44	9,26
Шумске површине		137,41	36,94
Неплодно земљиште – Градови, насеља, водне површине		26,94	7,20
Укупно		371.95 [км²]	100,00 %

*Извор: Подаци добијени експертском обрадом са Карте достављене од стране Министарства за просторно уређење, грађевинарство и екологију

III.1.2. Шумско земљиште

Шумско земљиште заузима 13.741 ha а неплодно 2.694 ha. Шумски простори су са шумама треће до седме категорије квалитета и услова за развој. На територији општине Зворник има веома мало шума које припадају трећој категорији, чија су станишта високопродуктивна. Високу продуктивност имају и шуме четврте и пете категорије. Шумска станишта пете категорије немају посебна ограничења ни за једну врсту намјена и коришћења простора.

Шуме шесте категорије су на стрмијим теренима, гдје су израженији и процеси ерозије земљишта. Ово су простори који траже више пошумљавања и мањи интензитет сјече. На теренима са седмом категоријом шума дубина земљишта је ограничена и зато ове шуме имају само заштитни карактер.

III.1.3 Водно земљиште

Општина Зворник располаже са великим количинама површинске и подземне воде. Све оне не улазе у категорију водних ресурса јер су услови њиховог искориштења веома ограничени па се третирају као присутне воде. Захваљујући ријеци Дрини, ипак се може рећи да је општина Зворник богата водом као ресурсом.

У односу на могућности развоја темељен на том ресурсу, мало се улагало у њихову заштиту, кориштење и рационално газдовање. Такође се мало улагало у заштиту од њиховог негативног утицаја на остале природне ресурсе и изграђене садржаје.

Највећа површина водног земљишта је акумулација **Зворничко језеро** смјештено узводно од Зворника. Изграђена је 1955. године и њене основне карактеристике су:

○ Запремина акумулације	9 милиона m ³
○ Површина акумулације	690 ha
○ Површина слива ријеке Дрине до акумулације	17.423 km
○ Средњи годишњи протицај на водомјерној станици Зворник	379,60 m ³ /s
○ Минимални средњи протицај на водомјерној станици Зворник	40,5 m ³ /s
○ Квалитет воде у ријеци Дрини низводно од акумулације	II класа
○ Максимална дубина језера	30,0 m
○ Максимални ниво подземне воде	160,4 mm
○ Максимална површина	1.380,00 ha

Нормални проток на брани акумулације је око 800 m³/s. При обилним падавинама и високим водостајима протоци на брани акумулације могу достићи и око 5.000 m³/s. У том случају били би поплавлени нижи дијелови града као и дијелови насеља Каракаја.

Слика бр. 19 : Брана Зворничке акумулације

Ријека Дрина од Зворника до ушћа је најмање искориштен природни ресурс. Постојеће кориштење у сврху спорта, рекреације, риболова и сличних мањих манифестација је потпуно занемарљиво у односу на могућности које пружа, па и на потребе, не само становништва њених обала него и на нивоу Републике Српске.

Експлоатација шљунка, онако како се сада проводи, проузрокује више штете него што регулише ријеку, а што би требала бити основна сврха експлоатације.

Ријека Дрина је ријека са најнестабилнијим коритом у Републици Српској, са веома израженим флувијалном ерозијом, у свом доњем току, низводно од Зворника. На тој дионици Дрина је типично равничарска ријека, усјечена у алувијалном наносу. Корито је разуђено, настабилно, са бројним меандрима, старачама, адама и спрудовима.

Генерално, у задњем вијеку се основно корито помијерало према истоку. У новије вријеме процеси дестабилизације основног корита су се још више убрзавали неконтролисаном експлоатацијом пијеска и шљунка, на мјестима која су најпогоднија за приступ машина и возила, а не тамо гдје би то било хидраулички и морфолошки допустиво. О како великим погоршањима морфологије корита се ради свједочи чињеница да су почетком XX вијека на потезу Дрине од ушћа до Зворника пловили пароброди „Дрина“, „Лим“ и „Зворник“, док сада не би била могућа пловидба ни најлакших пловила, због дисконтинуитета у кориту, испресијецаног спрудовима и плићацима. Основно корито је плитко, са недовољном пропусном способношћу, тако да се протоци већи од око 1000 до 1100 m³/s изливају у инундацију.

Највеће деформације корита Дрине се одигравају при поплавним таласима, када долази до дестабилизације основног корита, просијечања нових рукаваца и појаве нових продора и рушења на конкавним кривинама, што генерише нестабилност на дугим потезима.

Редовна мјерења суспендованог наноса у Србији показују једну важну законитост, везану за таложење наноса у Зворничкој акумулацији. Наиме, мјерењем је доказано да низводно долази до великог повећања проноса наноса које највећим дијелом настаје као резултат флувијалне ерозије Дрине, и повећане енергије тока који, ослобођен наноса исталоженог у Зворничкој акумулацији, ерозијом корита преузима из истога нове количине наноса у суспензију. Оквирно се може рачунати да се у просјечним условима на доњем току Дрине транспортује око 500.000 t суспендованог наноса. Радови на регулацији доњег тока Дрине углавном су се сводили на санирање најугроженијих локација, тако да се тај проблем тек мора рјешавати у оквиру пројекта интегралног уређења, коришћења и заштите доњег тока Дрине.

Морфолошки и хидраулички је нестабилна и читава зона ушћа Дрине у Саву, са веома оштром кривином Саве у зони ушћа и уливом под хидраулички неповољним углом. Та кривина Саве и зона ушћа ће захтијевати регулациону корекцију у условима уређења пловног пута на Сави и успостављања латералног пловног пута на доњем току Дрине (Извод из Оквирног плана развоја водопривреде РС).

Подземне воде

Аквифери подземне воде и природне могућности њене акумулације описани су у тч. I.8. у оквиру хидрогеолошких карактеристика терена. У овом дијелу приказано је постојеће стање захваћања и коришћења подземних вода са њиховим зонама заштите које се третирају као водно земљиште.

Град Зворник и приградска насеља Дивич и Каракај снабдјевају се водом из више изворишта.

- Дио градског подручја (доња зона града), Каракај са дијелом Јардана, индустријска зона, Дивич, повремено дио насеља Кула Град и Дрињача из

каптираних извора Сопотник и Ђевање (до коте 160 m) и са бунарског захвата у Зелињу.

- дио градског подручја (горња зона града) из бунарског постројења „Мејдан” (Гробнице, Бајр, Фетија, Лисишњак, дио Палучака и дио Видакове њиве).
- Видакова њива, Буковик, Тузланска малта и дио Вароши из каптираних изворишта Буковик, Змајевац и Вран поток.
- Насеље Кула Град користи воду са каптираног изворишта Грохот.
- Козлук користи воду са бунарског захвата Козлук.
- Бунар Брањево за снабдијевање водом за пиће становништва Брањева.

Сви наведени каптирани извори припадају пукотинско-карстним изданима која имају знатна колебања нивоа воде у току године, а подложна су замућењима за вријеме јаких киша (Сопотник и Ђевање). Прихрањивање издани се врши из оборинских вода, у ширем брдовитом подручју, западно од изворишта, као и водом из повремених и сталних водотока са тог подручја.

Сви бунарски захвати су у алувијалним изданима. Издан подземних вода је формирана у шљунковито-пјесковитом седименту, дебљине сса 8 m. Издан се прихрањује из ријеке Дрине. Водоносне седименте чине средње до крупнозрни шљункови са пијеском.

Табела бр. 24 :Извори и капацитети издашности

Извориште	Капацитети воде у l/s		
	max	средње	min
Сопотник	40	30	20
Ђевање	30	22,5	15
Буковик	1,2	0,85	0,5
Змајевац	2	1,25	0,5
Вран поток	1,2	0,85	0,6
Црпна станица „Мејдан”	23	19	15

У оквиру Студије изводљивости за пројекат квалитета водних ресурса у општини Зворник (пројекат: Прекогранична сарадња кроз планирање и инвестирање у околину), највећи значај дат је изворишту Тилић Ада, као једином перспективном изворишту подземних вода за водоснабдијевање питком водом становника Зворника. Извориште је бунарског типа у алувијалним седиментима капацитета 90 l/s.

У складу са Законом о заштити вода („Службени гласник Републике Српске“, бр. 52/02), а према Правилнику о мјерама заштите, начину одређивања и одржавања зона и појасева санитарне заштите, подручја на којима се налазе изворишта, као и водних објеката и вода намјењених људској употреби („Службени гласник Републике Српске“, бр. 7/03) за изворишта: Зелиње, Сопотник, Ђевање, Мејдан, Тилић Ада и Козлук, општина Зворник донијела је Одлуку о зонама заштите и мјерама заштите за: зону непосредне заштите, ужу и ширу зону заштите (документациони материјал).

Заштита извора на нивоу општинске одлуке, прописана је за све каптиране и некаптиране изворе који су или могу бити у функцији водоснабдијевања становништва у руралним подручјима, у границама катастарских општина (документациони материјал).

Минералне воде

Сјеверо-западно од Зворника, на удаљености од око 24 km, на подручју села Витинички Кисељак, налази се девет минералних извора (1–9), чији бројеви су сагласни њиховом проналаску. а минерални извори Козлук удаљени су 8 km од Витиничког Кисељака према Зворнику.

Квалитет природних минералних вода Кисељака и Козлука је следећи:

- минералне воде извора Витиничког Кисељака и Козлука су хидрокарбонатно-натријум-хлоридне воде. Према правилима о квалитету природних минералних вода, ове воде се могу окарактерисати и као калцијумове, калијумове, магнезијумове и гвожђевите воде.
- температура свих ових извора су 13–18 °С, а Ph вриједност 6,4–7,1, па се може рећи да су то хладне и неутралне воде.
- према садржају калцијума, воде извора Козлук, Витинички Кисељак 1, 2, 4, 8 и 9 спадају у групу врло тврдих вода (153–297 mg/dm³), а воде извора Витиничког Кисељака 5–7 у групу тврдих вода (100–141 mg/dm³).
- садржај минералних соли (рачунат као суви остатак на 180 °С) код свих вода извора Витиничког Кисељака и Козлука је већи од 1500 mg/dm³, што говори да су то воде богате минералним солима.
- садржај натријума, калијума, калцијума и магнезијума је значајан у овим водама, а с обзиром на њихов значај при уносу у организам, за ове воде се може рећи да су љековите воде.
- минерална вода извора Козлук и извора Витиничког Кисељака број 2 и 8 имају мирис водоник-сулфида, као што и хемијска анализа потвђује.
- квалитет ових вода није се мијењао деценијама.

На основу квалитета воде Витиничког Кисељака и Козлука, може се констатовати, да се ове воде могу користити и у терапеутске сврхе за: тегобе желуца, хроничне упале дисајних органа, болести метаболизма, дијабетеса, гастритиса и хроничних улкуса, жучи и жучних путева, бубрежних болести и каменца, малокрвности, крвотока и срчаних обољења.

III.1.4 Рудно земљиште

На подручју општине Зворник постоји неколико врста минералних сировина, које су у ранијем периоду биле предмет основних и детаљних геолошких истраживања. По завршеним истраживањима елабориране су резерве и квалитет следећих минералних сировина на одређеним локалитетима:

- Технички, грађевински камен кречњак на локалитету „Јошаница“,
- Кварцни конгломерати и пјешчари на локалитету „Бијела стијена“ Скочић,

- Кварцни конгломерати и пјешчари на локалитету „Бусија“ код Козлука,
- Шљунак и пијесак.

За све наведене сировине постоје урађени Елаборати о класификацији и категоризацији резерви, односно, ради се о потпуно испитаном квалитету и квантитету. У питању су искључиво неметаличне минералне сировине. На простору општине има још појава истих и на другим локалитетима који нису довољно испитани.

Технички, грађевински камен кречњак на локалитету „Јошаница“

Према подацима, материјал располаже са добрим квалитетом у смислу физичко-механичких својстава, а хемијски квалитет задовољава потребе стандарда за индустрију у производњи шећера и производњи пунила. Тренутна производња не прелази 25% капацитета. Површинским копом и сепарацијом тренутно газдује предузеће „Каменолом“ АД Зворник.

Кварцни пијесци на локалитету „Бијела стијена“ Скочић

Лежиште кварцног пијеска „Бијела стијена“ према резултатима истраживања има укупно 1,5 милиона тона резерви свих категорија, са веома високим садржајем SiO₂ као корисне компоненте. Штетни састојци су механички одвојиви од корисне компоненте тако да добијени садржај SiO₂ од 99,65%, уз безначајне примјесе штетних компоненти, у потпуности задовољава захтјеве стандарда за стакларску индустрију. Ово лежиште експлоатише А.Д. „Боксит“ Милићи.

Кварцни седименти на локалитету „Бусија“ код Козлука

Ово лежиште има скоро идентичне карактеристике у смислу квалитета и квантитета са претходним лежиштем. Локацијски су удаљени 5 километара и припадају истој геолошкој серији. Истражним радовима утврђено је да кварцни седименти локације Бусије чине јединствен хоризонт са локацијама Шипуље, Бијела стијена и Јасенице на којима су такође регистрирани кварцни седименти. На ширем простору Козлука евидентирано је већи број појава кварцних седимената (Шабића брдо). Локације нису у експлоатацији.

Шљунак и пијесак

Највећи дио свих количина пијеска и шљунка на територији општине Зворник, смјештене су у алувијалним наносима ријеке Дрине, Сапне и у мањим алувијонима осталих притока Дрине. Алувијон ријеке Дрине протеже се у континуитету од моста на Дрини у Каракају па до Дебеле међе у Доњем Шепку у дужини од 12 km и просјечне ширине 1,7 km. Иако нумерички показатељи о распрострањењу шљунковито-пјесковитих наслага указују на енормно велико богатство реда величина од 400.000.000 m³, само 2% могуће је искористити за експлоатационе сврхе, и то под условом да на том дијелу задовољава квалитет (око 30% је покривено насељеним мјестима, око 10% индустријским и осталим пословним објектима, а око 58% пољопривредним земљиштем).

Највеће могуће количине природног пијеска финих гранулација налазе се у језерским наслагама Зворничког језера, али за сада не постоје егзактни подаци о количинама и квалитету нити о диспозицији на самом простору кога покрива језеро. Тренутно се експлоатација врши на лијевој обали и у кориту ријеке Дрине (сл. бр. 20).

Слика бр. 20 : Експлоатација шљунка у Зворничком језеру - Зелиње

Експлоатација се врши на основу прибављене сагласности од Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде РС и врше је предузећа регистрована за те дјелатности. У просјеку, у току једне календарске године, количина експлоатисаног материјала се креће од 50.000 m³ – 90.000 m³. Сваке године стварају се нови наноси у периоду великих вода.

Остале минералне сировине су на локалитетима који су у границама општине Зворник. Најчешће су то сировине потенцијалне за експлоатацију које до сада нису детаљно истражене или, из разних разлога, нису приведене експлоатацији. У првом реду то је украсни камен на локалитету Мрчевац, затим кварцни пијесак у околини Козлука, сига на долинским странама ријеке Сапне и цигларске глине у подручју Улице у Челопеку. Неке од њих представљају позајмишта материјала за индивидуални употребу (Пећине).

Металичне минералне сировине

На територији општине Зворник вршена су углавном проспекцијска истраживања на металичне минералне сировине у јужном дијелу терена – подручје Дрињаче и Каменице. Том приликом утврђене су појаве олова и цинка у подручју Мајданиште. У том дијелу терена постоје стари рударски радови а развијен је истовјетан андезитски вулканизам као у околини Сребренице, који је носиоц орудњења. Детаљна истраживања ширег подручја нису рађена.

На локацији Јасенић утврђене су појаве галенита, а у подручју Спасојевица, појаве сфалерита. У подручју Веоче такође је регистрована појава олова. Читава шира зона

је зона орудњења металичним минералним сировинама која има основа за даљња истраживања.

Остале минералне сировине су на локалитетима који су у границама општине Зворник и такође су сировине потенцијалне за експлоатацију које до сада нису детаљно истражене или, из разних разлога нису у експлоатацији. У првом реду то је украсни камен на локалитету Мрчевац, затим сига на долинским странама ријеке Сапне, цигларске глине у подручју Улице у Челопеку и бентонитске глине у Горњој Каменици.

III.1.5. ГРАЂЕВИНСКО ЗЕМЉИШТЕ

Грађевинско земљиште је у смислу Закона о уређењу простора и грађењу („Службени гласник Републике Српске“, бр. 55/10) класификовано као градско грађевинско земљиште и остало грађевинско земљиште.

Градско грађевинско земљиште

Градско грађевинско земљиште је изграђено и неизграђено земљиште у градовима и насељима градског карактера, које је одговарајућим плановима намијењено за изградњу објеката у складу са одредбама Закона о уређењу простора и грађењу („Службени гласник Републике Српске“, бр. 55/10), а раније је одређено законом и другим прописима, односно које је као такво одређено одлуком скупштине јединице локалне самоуправе, односно града.

Законом о грађевинском земљишту Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“, бр. 112/06) уређени су услови и начин одређивања градског грађевинског земљишта и осталог грађевинског земљишта у градовима и насељима градског карактера и другим подручјима предвиђеним за стамбену и комплексну изградњу, начин коришћења, управљања и располагања грађевинским земљиштем у државној својини као и начин плаћања накнада за коришћење грађевинског земљишта.

Одлуком о грађевинском земљишту Скупштине општине Зворник (Одлука бр. 01-022-62/07 од 24.04.2007 године) утврђени су услови и начин коришћења, управљања и располагања градским грађевинским земљиштем у државној својини, као и основи и мјерила за утврђивање и плаћање накнаде за природне погодности и накнаде за коришћење грађевинског земљишта.

Остало грађевинско земљиште

Остало грађевинско земљиште је, у смислу Закона о грађевинском земљишту Републике Српске, дефинисано као изграђено и неизграђено земљиште, намијењено за изградњу објеката, у складу са одредбама Закона о уређењу простора и грађењу, а које се налази ван зоне градског грађевинског земљишта, односно, ван градова и насеља градског карактера, а одређено је одлуком скупштине општине, односно града.

Просторним планом општине Зворник из 1988. године и Одлуком о спровођењу Просторног плана општине Зворник (Одлука бр. 01-023-135/90 од 19.06.1990 године) утврђена су урбана подручја општине Зворник и грађевинска земљишта.

Остала земљишта

Ради планске изградње, стварања повољних услова за живот, рад и здравље човјека, те дугорочног управљања природним добрима, поред грађевинског земљишта, у одређеном простору се утврђују и остала земљишта, као што је пољопривредно земљиште, шумско земљиште, водне површине, експлоатациона поља, инфраструктурни системи, заштићена и рекреациона подручја, те неплодно земљиште, итд.

Колико год да је значајно грађевинско земљиште, нарочито у урбанистичком планирању, то је, за просторно планирање значајно и остало земљиште, односно неопремљено, некоришћено или коришћено земљиште, а нарочито, водно, пољопривредно и шумско – својим категоријама, бонитетом и карактеристикама.

III.2. Антропогени ресурси

На сваком просторном обухвату за који се ради плански документ, најважнија вриједност, поред становништва, јесте и територија као животни простор тог становништва. Брига о простору јесте, у ствари, брига и о становништву које живи на одређеном просторном обухвату.

Развој простора се планира у складу са потребама становништва на том простору. Простор може бити природни или антропогени – измјењен. Природни простор подразумијева све природне карактеристике, услове и ресурсе на одређеном просторном подручју, док антропогено измјењен простор подразумијева изграђеност простора објектима инфраструктуре, супраструктуре и субструктуре.

Антропогени (створени) ресурси на простору општине Зворник су прије свега

- објекти становања (зграде породичног и вишепородичног становања),
- изграђени привредни капацитети,
- изграђеност комуналне и друге привредне и пратеће инфраструктуре која доприноси и коришћењу непољопривредног земљишта као трајног природног ресурса и
- бројни капацитети који омогућавају развој многих привредних грана и пољопривредне производње.

III.2. 1. Изграђени фондови и функције

Што се тиче изграђености фондова – укупног потенцијала материјалних добара на подручју општине Зворник, може се говорити о доброј изграђености стамбеног фонда, мреже основне инфраструктуре, изграђеност индустријских капацитета, а

што се тиче функција – односно дјелатности, присутни су објекти из области школства, здравствене и социјалне заштите, те објекти из области културе и спорта, вјерски објекти, објекти за спорт и рекреацију и сл.

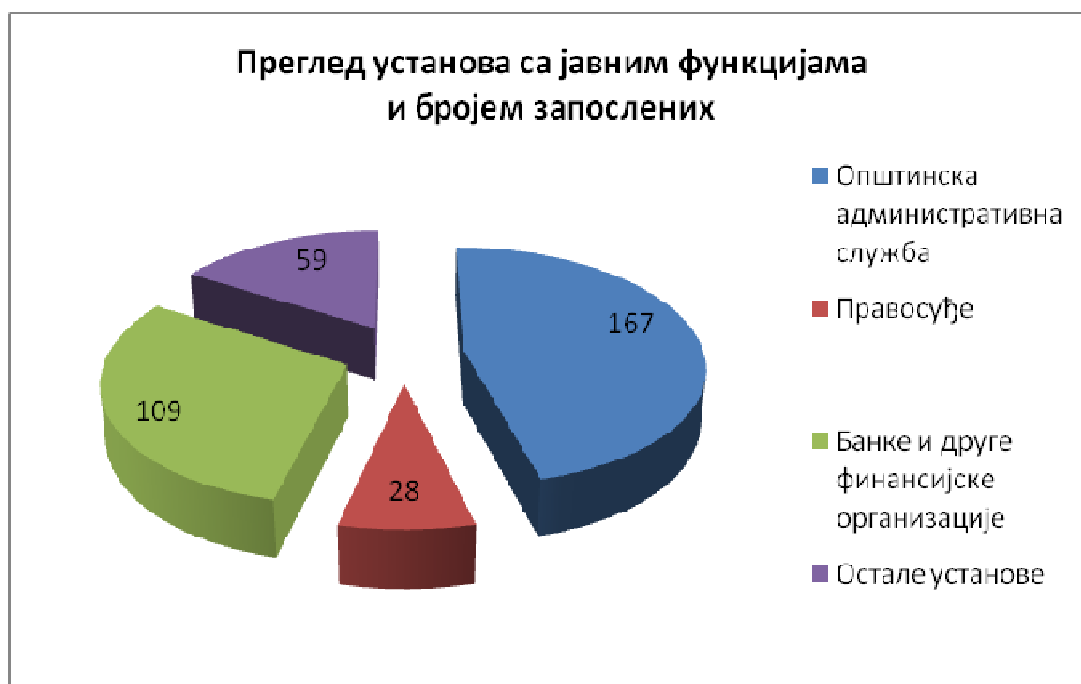
Јавне функције

Јавне функције обухватају установе у којима се обезбјеђује остваривање права, односно задовољавање потреба и интереса грађана и организација (као што су: Општинска административна служба, правосуђе, удружења, фондови, банке и др.). Концентрација објеката овог типа је углавном у централној зони града, што омогућава ефикаснију доступност грађанима.

Табела бр. 25 : Преглед установа са јавним функцијама и бројем запослених

Р.бр.	НАЗИВ УСТАНОВЕ – ОРГАНИЗАЦИЈЕ	Број запослених
1.	Општинска административна служба	167
2.	Правосуђе	28
3.	Банке и друге финансијске организације	109
4.	Остале установе	59
	УКУПНО:	363

Извор: Одјељење за привредне и друштвене дјелатности општине Зворник

Графикон бр. 24 : Графички приказ прегледа установа са јавним ф-јама и бр. запосленик

Друштвене дјелатности

Друштвене дјелатности и развијеност њихове мреже објеката битна је претпоставка за укупну организацију и уређење простора, као и за укупан друштвени развој.

Образовање

Предшколско васпитање и образовање постаје све важнији фактор у процесу васпитања.

На урбаном подручју града Зворника постоји један Дјечији вртић „Наша радост“. Смјештен је у централној зони у улици Светог Саве. У оквиру наведеног објекта организован је боравак и игра дјеце и то у категоријама: јаслице, млађи, средњи и старији узраст. Такође, Дјечији вртић има и своје центре у већим урбаним насељима, што утиче на већи обухват дјеце предшколством.

Табела бр. 26 : Преглед постојећег капацитета Дјечијег вртића „Наша радост“ у Зворнику

Установа	Површина m ²	Обухват дјеце	Број запослених
Дјечији вртић „Наша радост“	610	177	20

Извор: Дјечији вртић „Наша радост“ Зворник, 2007

Потребе за дјецу предшколског узраста превазилазе постојеће капацитете, те је неопходно планирати веће капацитете.

У планском периоду основни циљ и задатак је да се повећа обухват дјеце предшколског узраста у похађању предшколских установа. Садашњи обухват је на нивоу просјека за Републику Српску (око 10%), што је изузетно ниска стопа.

Основно образовање подразумијева основне школе као васпитно-образовне деветогодишње установе које врше потпун обухват младог континента становништва од 6-15 година.

Укупно бројно стање основаца на подручју општине Зворник који похађају основну школу у школској 2012/2013. години износи 4.203 ученика, или 4,28% од укупне основношколске популације у Републици Српској. Повољна околност је што је Зворник једна од врло ријетких општина гдје основношколска популација у укупном скору не биљежи запажен бројчани пад, насупрот простору Републике Српске гдје је тај проблем врло изражен.

На подручју града Зворника постоји једна основна школа: Основна школа „Свети Сава“, која се налази у истоименој улици у централној зони града.

Основна школа „Свети Сава“ у Зворнику има највећи број основаца (1.404) међу основним школама у општини, а истовремено је и једна од највећих основних школа у Српској. То говори о оптерећености њених капацитета и школском подручју које захвата ужу градску, ширу градску и изванградску зону.

Основна школа „Свети Сава“ има 4 подручне школе изван града: Снагово (43 ученика), Кула Град (14 ученика), Дивич (16 ученика) и Липље (26 ученика). Ради се о подручним школама чији је број ученика у процесу депопулације.

Основну музичку школу у граду похађа преко 230 ученика, са 21 запослених.

У руралним срединама има пет матичних основних школа са 16 подручних школа и укупно 2.799 ученика.

Однос броја ученика који похађају матичне основне школе и подручне школе је 2.730:1.473 ученика, односно 64,9%:35,1%. Основне школе у руралним срединама показују већи тренд транзиције ка малим патуљастим школама са већим бројем комбинованих одјељења.

Табела бр. 27 : Преглед матичних и подручних основних школа на подручју општине Зворник (2012/2013. г.)

Мјесто	Назив школе	Број уч. у матич. школи	Број подр. школ.	Број учен. у под. школ.	Укупан број учен.
Зворник	„Свети Сава“	1.305	4	99	1.404
Челопек	„Д. Макимовић“	473	6	771	1.244
Козлук	„П. Кочић“	359	3	165	524
Рођевић	„В. Караџић“	246	2	320	566
Пилица	„Н. Тесла“	198	2	55	253
Дрињача	„Ј. Цвијић“	149	3	63	212
УКУПНО:		2.730	20	1.473	4.203

Извор: Одјељење за привреду и друштвене дјелатности општине Зворник

Очигледно, тренд кретања основношколске популације у наредном планском периоду, захтијева оптимализацију мреже школа на подручју општине Зворник, као што је неминовно и за цијели простор Републике Српске.

Средње образовање на територији општине Зворник заступљено је са двије средње школе: Гимназија и средња стручна школа „Петар Кочић“ која је смјештена у урбаној зони Б блокови, те Технички школски центар са локацијом у секундарном центру Каракај. Наведене школе задовољавају потребе становништва општине Зворник.

Табела бр. 28 : Постојећи капацитети средњих школа у Зворнику

Средња школа	Број ученика	Број запослених
Гимназија и средња стручна школа „Петар Кочић“	1.041	
Технички школски центар	781	
УКУПНО:	1.822	188

Извор: Одјељење за привреду и друштвене дјелатности општине Зворник

Локације средњих школа у Зворнику су добро одабране и неопходно их је у том статусу и даље одржавати и прилагођавати према потребним капацитетима. У наредном планском периоду приоритет је у редистрибуцији образовних профила, односно већи обухват са занимањима природно-техничких струка.

Високо образовање има свој центар и у Зворнику, у саставу Универзитета у Источном Сарајеву. Високошколска установа постоји од 1993. године, када је основан Технолошки факултет.

Технолошки факултет је лоциран у секунадарном центру Каракај на врло повољној локацији са великим могућностима за ширење својих капацитета. Факултет похађа 330 студената, а број запослених износи око 50. Веома је индикативно да Зворник нема ниједну приватну високошколску установу, иако оне постоје у свим већим, па и неким мањим урбаним центрима у Српској. У наредном планском периоду, евидентно је, да општина Зворник треба да повећа број укупне студентске популације, с обзиром да највећи број свршених средњошколаца из Зворника одлази на даље школовање изван ове општине. Такође, ни јавно-приватно партнерство више не треба да буде табу тема. Више квалитетних високошколских установа са знатно већим бројем студената имали би битан утицај на развојне импулсе овог простора.

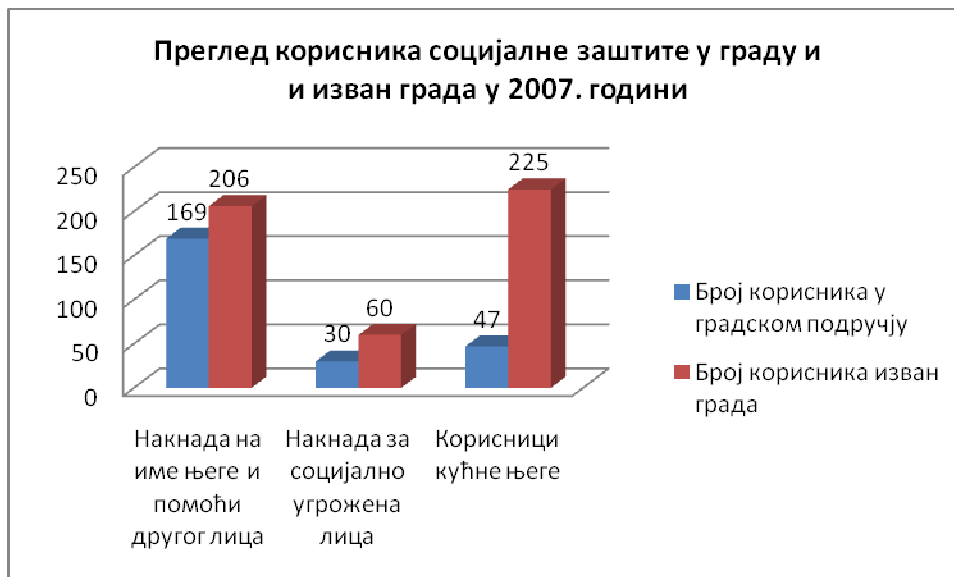
Социјална заштита

Највећи број питања из области социјалне заштите обављају се путем Центра за социјални рад. Остали објекти социјалне заштите (смјештај дјеце без родитељског старања, школе и установе за ретардирана лица) нису лоцирани на територији града. На основу података и извјештаја из Центра за социјални рад евидентно је да његови садашњи капацитети не задовољавају реалне потребе становништва.

Табела бр. 29 : Преглед корисника социјалне заштите у граду и изван града у 2007. години

Врста социјалне Заштите	Број корисника у градском подручју	Број корисника изван града	Укупан број корисника
Накнада на име његе и помоћи другог лица	169	206	375
Накнада за социјално угрожена лица	30	60	90
Корисници кућне његе	47	225	272
УКУПНО:	246	491	737

Извор: Социоекономска база података о становништву општине Зворник, IDEС, Бијељина, 2007.

Графикон бр. 25 : Графички приказ прегледа корисника социјалне заштите у граду

Несумњиво је да потребе становништва за социјалном заштитом превазилазе постојеће капацитете Центра за социјални рад, те је неопходно да се планирају повећани капацитети за већи обухват корисника социјалне заштите.

На подручју општине Зворник, Јавна установа Центар за социјални рад се бави пружањем свих врста социјалне заштите грађанима, породицама и појединим угроженим групама.

Установе социјалне заштите подразумијевају смјештај дјете без родитељског старања, домове за стара лица, школе и установе за лица са посебним потребама и сл.

Здравство

Здравствена дјелатност у граду обавља се у Општој болници и у Дому здравља. Општа болница у Зворнику пружа услуге за цијелу регију Биач (општине: Братунац, Сребреница, Власеница, Милићи, Шековићи, Осмаци) са око 140.000 становника. Објекти нису у стању ефективног задовољавања потреба становништва, као ни њихова инфраструктурна опремљеност.

Дом здравља пружа услуге примарне здравствене заштите и располаже ограниченим капацитетима за комплексније услуге, нарочито у погледу примјене породичне медицине.

Објекти здравствене заштите смјештени су у централној урбаној зони са потребама проширивања својих капацитета и савременог опремања.

Укупан број запослених у Општој болници је 322 а у Дому здравља 223 радника, те у Фондовима ПИО и ФЗО 34 радника, што укупно чини 579 запослених у области здравства.

Укупно посматрано, здравствена дјелатност имала је интензивнији развој и достигла је квантитативан и квалитативан успон.

Међутим, и поред повољног односа броја становника и здравствених радника у примарној здравственој заштити, доступност овог нивоа није потпуно задовољавајућа због лошије дисперзије јединица ове заштите на простору општине.

Култура

Објекти културе у граду налазе се у његовој централној зони, гдје и могу остварити најфункционалније ефекте. То су: Народна библиотека и музејска збирка, Дом омладине, Архив Републике Српске (регионално сједиште Зворник), Завод за уџбенике и наставна средства (Одјељење у Зворнику), КУД „Просвјета“ и др.

Наведени објекти пружају скромне услуге за потребе становништва и проширивање њихових капацитета је неминовност.

Сви објекти су смјештени у ужој урбаној зони и њихова локација представља најбоље рјешења, уз неопходност појачавања њихових капацитета.

Укупан број запослених у области културе је 15 радника, што потврђује констатацији о неразвијености ових капацитета.

Развој културе у планском периоду зависиће од општег степена развијености општине Зворник. План је да се развој интензивира и дисперизује ка руралним центрима, гдје би корисници били широки слојеви становништва.

Физичка култура

На територији града постоје два репрезентативнија спортска објекта: Спортска дворана и Соколски дом. Оба су лоцирана у најужој градској зони, што може у догледно вријеме ограничити ширење њихових капацитета усљед нарасталих потреба становништва.

У истој зони су и два отворена спортска терена: Фудбалски стадион „Дрина“ и игралиште за мале спортове у склопу објекта Соколског дома.

У руралним срединама углавном су објекти отвореног типа, а у већим срединама и спортске сале, изграђене намјенски за школску популацију.

Укупан број запослених у области физичке културе износи 16 радника.

У планском периоду развој физичке културе треба усмјерити ка томе да се експонира као садржај одмора, опоравка, рехабилитације људи, односно као битна компонента других привредних грана.

Значајно питање у наредном периоду је јасан статус објеката физичке културе у развоју урбаног и руралних центара.

Сакрални објекти

Црквене грађевине припадају категорији јавних садржаја у којима становништво испуњава своје духовне потребе, али неки од тих објеката представљају и културно-историјске вриједности (Црква из 1823. године са осам икона и шест икона на иконостасу). Налази се у ужој урбаној зони града.

Од културно-историјских споменика у граду је и Сјеверна капија Доњег града Зворничке тврђаве, потом Жељезни мост саграђен 1928. године, Касина, некадашњи официрски клуб аустроугарске војске из 1910. године, смјештена у срцу уже урбане зоне.

IV. ИЗГРАЂЕНОСТ И ФУНКЦИОНИСАЊЕ ПРОСТОРА

На основу резултата анализа досадашњег развоја општине Зворник неопходно је реализовати и одређене циљеве од значаја за будуће коришћење простора.

Укупан привредни развој Републике Српске, па и Зворника, је такав да не омогућава потребно запошљавање радно способног становништва па су, зато, пожељни процеси интензивног искоришћавања свих природних потенцијала на простору ове Општине, како аграрних тако и шумских, водних, минералних, геолошких и других.

На територији општине остварује се интензивно коришћење простора у зони урбаног подручја града Зворника (становане, индустрија, трговина и друге дјелатности) и на ријеци Дрини коришћењем њеног енергетског потенцијала (ХЕ Зворник). Ова производња је од изузетног значаја за развој општине Зворник, али и за развој Републике Српске у цјелини. Производња електричне енергије и изграђена мрежа далековода повезује ову општину са другим дијеловима Републике Српске, а и са ширим просторима у окружењу. Још увијек, наведени потенцијали нису довољно искоришћени.

IV.1. Стамбени фонд

Сталним развојем и ширењем урбане зоне града Зворника постепено се повећавају површине под грађевинским објектима. Међутим, овај процес, до сада, није био толико интензиван да би у већој мјери смањивао укупне пољопривредне површине. Са развојем града и других насеља и инфраструктуре постепено ће се смањивати удио пољопривредних површина. Како су те површине са малим удјелом земљишта бољих катастарских класа то је неопходно изградњу нових објеката усмјеравати, гдје год је то могуће, на земљишта слабијег квалитета.

Рјешавање овог проблема је важан циљ који треба остваривати у планском периоду. До одређене мјере Зворник се може ширити (продужавати) дуж главне саобраћајнице у правцу Бијељине, али то није модел развоја града који спада у категорију перспективних и одрживих за развој урбаног центра. То је модел града са изграђеним ужим градским центром и дугачким, више руралним, простором –

због постепеног и непланског спајања приградских сеоских насеља. На овај начин се интензивира и процес превођења пољопривредног у грађевинско земљиште.

У развоју сеоских насеља евидентна је стихијност у њиховом ширењу. Због тога је у планском периоду неопходно интензивирање њиховог усмјереног ширења и развоја са посебним нагласком на уређењу унутарнасељских простора и њихових централних зона (изградња система за водоснабдијевање и одвођење отпадних вода, побољшавање квалитета насељских саобраћајница, увођење реда у изградњу насеља поред главних општинских саобраћајница, уређење обала потока и ријека и регулисање њихових корита итд.).

Од посебног је значаја за даљи развој општине уређење обале Дрине у циљу заштите обалног појаса од плављења и њеног искоришћавања за потребе привредних активности, а посебно за развој туристичке дјелатности, али и за активирање алувијалних изворишта воде за снабдијевање становништва.

Осим тога, даљом експлоатацијом природних богатстава у виду минералних сировина биће ангазоване одређене површине земљишта и то на локалитетима: Јошаница (технички камен), Бијела стијена и Бусија (кварцни конгломерати и пјешчари) и другим (експлоатација шљунка и пјеска). Према досадашњим резултатима геолошких истраживања на подручју општине Зворник има још неколико локалитета која могу бити ангажована за експлоатацију геолошких ресурса.

IV.2. Привреда

Временски осврт привредног развоја општине Зворник

Зворник је током историјске прошлости био трговачки и занатски центар до 70-тих година XX вијека, када у граду, а самим тим и у општини почиње да се, значајним интензитетом, развија индустрија. Прва индустријска предузећа била су везана за прераду дрвета и израду грађевинског материјала, да би се касније развили и индустрија текстила, коже и гуме, минералне воде и глинице (алумине). Углавном сви производни капацитети су смјештени ван града, у индустријској зони, у Каракају, те један дио производње минералне воде у Козлуку и Рашеву.

У односу на развој привреде у региону, општина Зворник је, у периоду до 90-тих година XX вијека, имала динамичан раст, нарочито када је у питању развој индустрије и саобраћаја. Последња ратна дешавања која су претходила, довела су до стагнације развоја, као и великог пада привредне активности. Овдје треба истаћи, да већина значајних индустријских постројења не ради или ради са смањеним капацитетом. Значајну искориштеност капацитета има фабрика за производњу минералне воде „Витинка“ у Козлуку, те Фабрика „Бирач“ Зворник. У индустријској зони Каракај смјештена је готово цјелокупна индустрија општине.

Тренутно, у општини Зворник је укупно запослено 8.731 радника, а незапослено 5.115 радника. Окончани процес приватизације је у републичком просјеку није дао

очекиване резултате и у великој мјери се одразио на стандард и куповну моћ грађана.

Слика бр. 21 : Фабрика глинице „Бирач“ Зворник

Када говоримо о зворничкој привреди, просто није могуће не поменути нека предузећа, која је затекао процес приватизације. То су: ТГ „Бирач“, АД „Инжењеринг“, АД „Метално“, АД „Стари град“, АД „Нови Извор“, АД „Житопромет-Дрина“, АД „Велепромет“, АД „Агропром“, ДОО „Обућа“, АД „Водопривреда Дрина“, АД „Ветеринарска станица“, АД „Витинка“, АД „Штампарија“, АД „Декор“, АД „Каменоломи“, АД „Дрина транс“, АД „Зворник-путеви“, АД „Аутотранспорт“, АД „Фагум“. Један број ових предузећа физички не постоји или се налази у стечајном поступку или је исти у потпуности окончан, док други дио послује у отежаном пословном амбијенту.

Но, без обзира, што је један број наведених предузећа у стечају или је исти поступак окончан, постоје инсталирани капацитети или објекти истих као потенцијал. Наиме, производни капацитети су смјештени изван града, у индустријској зони у Каракају, а то су:

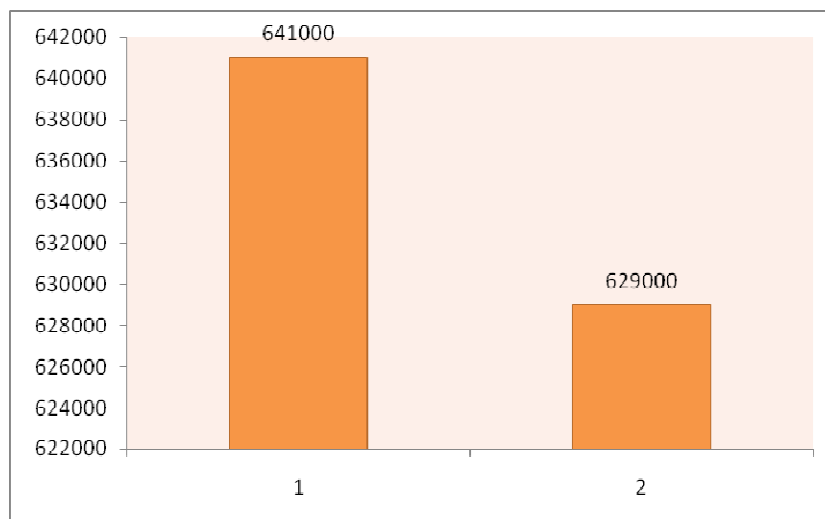
- Фабрика глинице „Бирач“ - једна од највећих фабрика алумине (глинице) у Европи;
- „Везионица“ - конфекција и механички вез;
- „Метално“ - металне конструкције;
- „Нови извор“ - грађевински и опекарски производи;
- „Житопромет“ - производња хљеба и пецива;
- „Јадар“ - прерада дрвета, производња панел плоча и фурнира;

- „Фагум“ - производња производа од гуме;
- „Инжењеринг“ - грађевинско предузеће;
- Водопривредно предузеће „Дрина“;
- „Фамод“ - модна конфекција;
- „Мирјам“ фабрика конфекције;
- СП „Аутотранспорт“ - саобраћај и транспорт;
- „Хладњача“ - прерада и чување воћа и поврћа;
- „Мљекара Бјанка“ – производња млијека и млијечних производа.

Постојећи индустријски капацитети на територији општине Зворник су сачувани у току рата, а њихови капацитети су сведени на минимум коришћења, тако да се у будућем периоду треба прецизно утврдити који од постојећих погона имају перспективу у модернизацији и ревитализацији, кориштењу земљишта или објеката за нова предузећа или пословне објекте или нове центре пословне конгломерације. На простору бивше фабрике „Јадар“ успостављена је истоимена пословна зона чија површина износи 8,09ха и у истој је изграђено 25.000 m² пословног простора од чега је 18.000 m² неупотребљиво а 7.000 m² је употребљиво.

Тренутно стање привредних активности

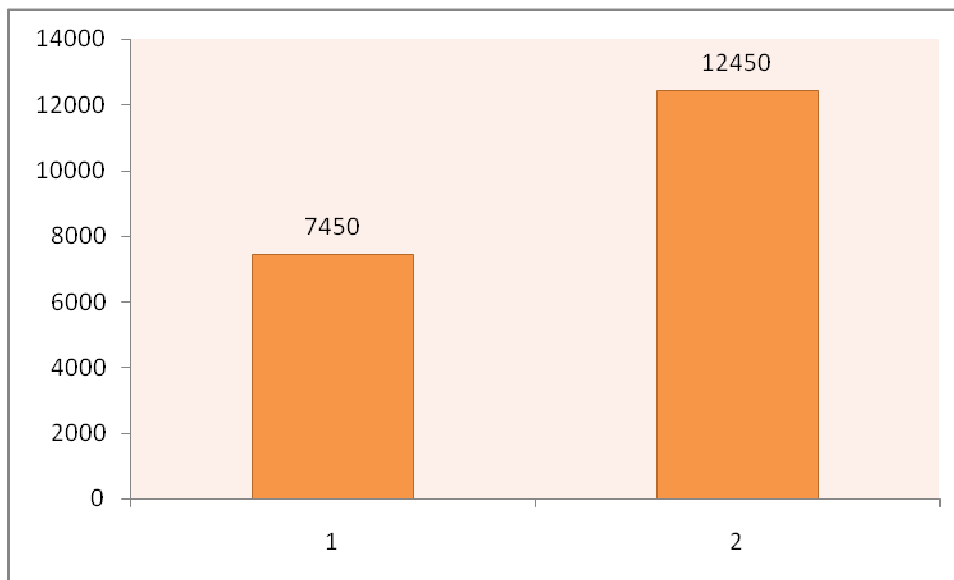
Зворничка привреда¹ је у 2011. години остварила укупне приходе у висини 641 милион КМ, исти су већи за 2% или за 12 милиона КМ од прихода у 2010. години. Свеукупна добит зворничке привреде (збир остварених добити минус исказани губици) је 7,45 милиона КМ и мања је за 5 милиона или 40% у односу на 2010. годину када је била 12,45 милиона КМ.

Графикон бр. 26 : Приход привреде општине Зворник, 000КМ 1-2011; 2-2010

¹ Подаци о пословању привреде општине Зворник у 2011. години, на основу података добијених од АПИФ-а, Пореске управе, Фонда здравства и Привредне коморе регије Бијељина. Информација СО Зворник.

Добит у пословању зворничке привреде (152 правна лица) у 2011. години износи 12,63 милиона КМ и мања је за 8,7 милиона КМ или 40% од добити остварене у 2010. години, када је остварена добит у висини 21,3 милиона КМ. Зворничка предузећа исказала су губитак у пословању (48 правних лица) у 2011.години у висини 5,2 милиона КМ и исти је мањи за 3,7 милиона КМ или 38% него у 2010. години (овдје нису обрађени губици предузећа у стечају).

Графикон бр. 27 : Добит привреде општине Зворник, 000КМ, 1-2011; 2-2010

Појединачно је у 2011. години добит исказало 12 предузећа која су у претходној години пословала са губитком, док је 24 предузећа у 2010. години пословало са добити а у 2011. години исказало губитак. Већу добит у односу на 2010. годину исказало је 53 предузећа а мању добит је остварило 72 предузећа у односу на 2010. годину. Добит у пословању у обје пословне године остварило је 125 предузећа, а губитак у обје године исказало је 24 предузећа.

Сума доприноса који су пријављени Пореској управи Републике Српске за правна лица у 2011. години на територији општине Зворник износе **39,5 милиона КМ и већа је за 16% у односу на 2010. годину**, овдје се у највећој мјери ради о повећању стопа доприноса.

Протекле године показују, да је у Зворнику, а због додатних тешкоћа (економска рецесија, социјална проблематика као посљедица претходних ратних дешавања и друга бројна неријешена питања) уобичајени рецесиони период до 5 година је значајно продужен и има своје специфичности. За разлику од демографског раста, у сфери привреде дошло је до наглог пада, што се непосредно одразило на низак ниво запошљавања.

Дубок и рецесиони пад који дуго траје представља основну карактеристику привреде општине. У 1990. години општина је остваривала износ бруто друштвеног производа од око 340 милиона КМ односно око 5.000 КМ по становнику (око 3.500

ПРОСТОРНИ ПЛАН ОПШТИНЕ ЗВОРНИК

\$/становнику). У 2002. години бруто друштвени производ је износио 111 милиона КМ или 1.850 КМ по становнику што представља тек око трећине предратног нивоа. Процјена је да бруто друштвени производ општине износио у 2006. години око 150 милиона КМ што је око 2.500 КМ по становнику. Процјене су да је БДП грађана општине Зворник, растао у периоду 2006-2011. година, да би исти у периоду 2011.-2013. почео опадати. Битна ограничења привредног развоја су видљива и из привредне структуре.

Табела бр. 30 : Број предузећа; остварени укупан приход и број радника

	Осварен укупан приход (у 000 КМ)	Број правних лица		индекс		Број радника	Број правних лица		индекс
		2010.	2011.				2010.	2011.	
1	Преко 50.000	3	3	100					
2	20.000-25.000	2	2	100		>300	3	3	100
3	10.000-20.000	5	6	120		200-300	5	5	100
4	5.000-10.000	7	9	129		100-200	4	4	100
5	2.000-5.000	24	15	62		50-100	8	9	113
6	1.000-2.000	18	21	117		30-50	13	9	69
7	500-1.000	24	32	133		15-30	16	20	125
8	300-500	30	21	70		10-15	21	19	90
9	200-300	16	23	144		5-10	37	35	95
10	100-200	18	25	139		До 5	94	96	102
11	50-100	22	13	59					
12	20-50	14	17	121					
13	10-20	11	16	145					
14	Нове фирме	9							
	Укупно	200	200				200	200	

Укупан приход преко 50 милиона КМ имала су два предузећа, преко 2 милиона КМ остварила су два предузећа, а преко један милион КМ остварило је 17 предузећа. Приход од 10-100 хиљада КМ остварило је 46 предузећа.

Табела бр. 31: Број предузећа са оствареном добити и исказаном губитку, у 000КМ

	Остварена добит	Број правних лица		%		Исказани губитак	Број правних лица		%
		2010.	2011.				2010.	2011.	
1	>1.000	2	2	100					
2	500-1.000	4	4	100		1-10	12	15	125
3	200-500	16	11	69		10-30	9	16	177
4	100-200	20	15	75		30-50	5	5	100
5	50-100	22	24	109		50-100	1	4	400
6	30-50	12	17	142		100-300	7	5	71
7	10-30	36	31	86		300-1.000	2	3	150
8	5-10	17	16	94		1.500-2.000	2	0	-
9	до 5	26	34	131					-
10	нова	9							
	Укупно	152	152				38	48	

Губитак већи од 100.000 КМ исказало је осам правних лица, губитак од 30-100 хиљада КМ исказало је девет правних лица, а до 50 хиљада КМ 36 предузећа.

Табела бр. 32 : Преглед правних лица према врстама дјелатности²

Редни број	Врста дјелатности	Број	Учешће у %
1.	Пољопривреда	8	3,29
2.	Производне дјелатности	71	29,22
3.	Грађевинарство	29	11,93
4.	Трговина и угоститељство	59	24,28
5.	Остале дјелатности	76	31,28
	Укупно	243	100%

Преко једне половине (55,55%) регистрованих правних лица је у трговини, угоститељству и осталим услужним дјелатностима. То на свој начин говори о стању привреде. Углавном се ради о продаји увозне робе јер је властита производња крајње оскудна. Учешће субјеката који се баве производњом (29,21%) и посебно пољопривредом (3,29%) је релативно веома ниско. Веома значајан пад правних лица, у области трговине и угоститељства забиљежен је задњих 10-так година, наиме укупан број правних лица 2004. године, износио је 515, од тога у трговини и угоститељству 237, док тај број данас износи свега 59. На ову чињеницу утицало је више фактора, посебно увођење стопе ПДВ-а, смањење куповне моћи грађана али и укрупњавање овог сегмента и долазак трговачких ланаца на подручје општине Зворник.

На први поглед, у питању је крајње уситњена структура која је неспособна за било који значајнији привредни резултат. Просјечно је свега 4,2 запослена по правном лицу.

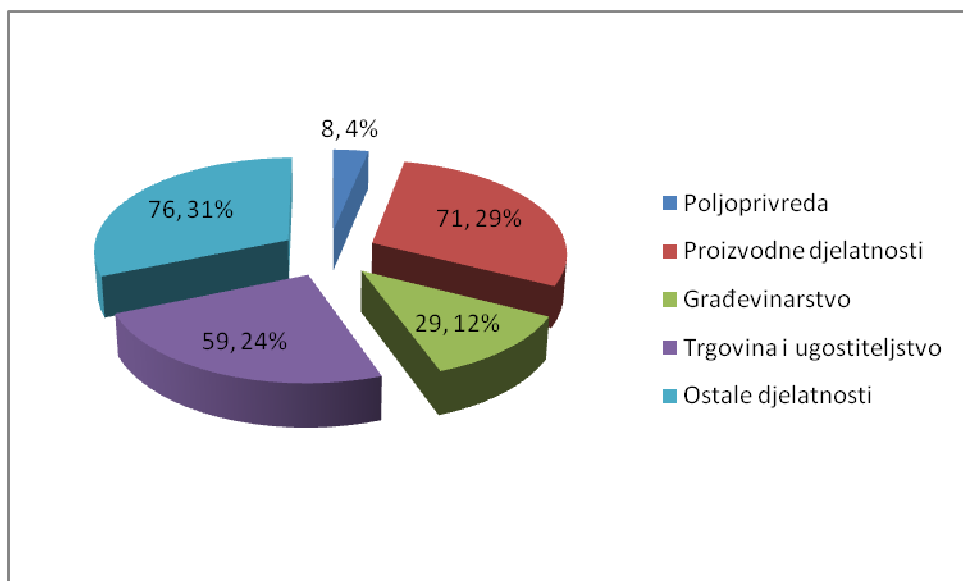
Табела бр. 33 : Број регистрованих правних лица према дјелатностима

Врста дјелатности	2010.	2011.	2011.
Пољопривреда, лов и шумарство	8	8	8
Вађење руда и камена	6	6	6
Перађивачка индустрија	64	67	65
Производња и опскрба електричном енергијом, плинком и водом	3	3	3
Грађевинарство	29	29	29
Трговина на велико и мало и одржавање	67	55	55
Угоститељство	5	4	4
Транспорт, складиштење и комуникације	22	20	20
Финансијско посредовање	3	3	3

² Подаци за текућу 2013. годину.

ПРОСТОРНИ ПЛАН ОПШТИНЕ ЗВОРНИК

Некретнине, изнајмљивање и пословне услуге	14	14	14
Јавна управа и одбрана	2	2	2
Образовање	8	8	8
Здравство и социјални рад	18	18	18
Остале друштвене, социјалне и особне услужне активности	8	8	8
Укупно	257	245	243

Графикон бр. 28 : Регистрована правна лица по дјелатностима (когломерација), %

Са слике се може видјети да највећи број правних лица по дјелатностима припада производним дјелатностима, укључујући прерађивачку индустрију, те трговини и угоститељству и осталим дјелатностима. Сама структура предузећа, по дјелатностима није незадовољавајућа, али са аспекта квантитета (броја правних лица) је изузетно испод просјека у развијеним локалним заједницама.

ПРОСТОРНИ ПЛАН ОПШТИНЕ ЗВОРНИК

Табела 5. Показатељи стања привреде-приходи, расходи, добитак, губитак, просјечна бруто плата, број радника

Р.б.	ОПИС	БРОЈ ЛИЦА	УКУПАН ПРИХОД		ИНД 11/10	УКУПНИ РАСХОДИ		ИНД 11/10	ДОБИТ - ГУБИТАК		ИНД 11/10	ПРОСЈЕЧНА БР.ПЛАТА		ИНД 11/10	БРОЈ РАДНИКА		ИНД 11/10
			2010.	2011.		2010.	2011.		2010.	2011.		2010.	2011.		2010.	2011.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
1	ПОЉОПРИВРЕДА И ШУМАРСТВО	6	4.151	4.817	116	4.031	4.742	118	120	75	63	618	792	128	46	40	87
2	ВАЂЕЊЕ РУДА И КАМЕНА	4	1.381	1.199	87	1.371	2.071	151	10	-872	-8.720	596	956	160	49	48	98
3	ПРОИЗВОДЊА ХРАНЕ	15	58.631	53.888	92	65.058	55.662	86	-6.427	-1.774	28	920	837	91	592	549	93
4	ПРОИЗВОДЊА ТЕКСТИЛА	4	1.632	2.327	143	1.625	2.253	139	7	74	1.057	502	540	108	88	96	109
5	ПРОИЗВОДЊА КОЖЕ И ПРОИЗ.	3	3.561	4.080	115	3.162	3.792	120	399	288	72	505	515	102	293	302	103
6	ПРЕРАДА ДРВЕТА, ЦЕЛ.ПАПИРА	17	11.595	14.627	126	11.028	14.086	128	567	541	95	792	886	112	149	159	107
7	ПРОИЗВОДЊА ГУМЕ И НЕМЕТАЛ	8	2.395	3.355	140	3.948	4.184	106	-1.553	-829	53	575	864	150	95	102	107
8	ПРОИЗВОДЊА МЕТАЛН. ПРОИЗВ.	6	287.424	283.404	99	276.004	278.124	101	11.420	5.280	46	934	1.200	128	1.076	967	90
9	ЕЛЕКТРООПРЕМА	4	3.465	1.692	49	3.222	1.558	48	243	134	55	871	936	107	20	20	100
10	ЕНЕРГИЈА И ВОДА, ГАС	4	49.982	58.125	116	48.819	57.696	118	1.163	429	37	956	1.043	109	280	284	101
11	ГРАЂЕВИНАРСТВО	27	41.932	58.033	138	39.099	55.963	143	2.833	2.070	73	680	962	141	515	480	93
12	ТРГ. НА ВЕЛИКО И МАЛО	59	122.535	115.485	94	118.010	112.688	95	4.525	2.797	62	706	786	111	714	717	100
13	УГОСТИТЕЉСТВО	4	2.637	680	26	2.588	624	24	49	56	114	537	648	121	18	17	94
14	ПРОМЕТ, СКЛАДИШТЕЊЕ И ВЕЗЕ	16	17.030	20.732	122	17.735	20.097	113	-705	635	-90	756	874	116	363	332	91
15	НЕКРЕТНИНЕ И ИЗНАЈМЉИВАЊЕ	12	2.809	3.271	116	2.806	3.020	108	3	251	8.367	631	821	130	63	57	90
16	ЗДРАВСТВО И СОЦ.ЗАШТИТА, ЈУ	11	17.700	15.500	88	17.900	17.200	96	-200	-1.700	850	1.490	1.630	109	559	582	104
	УКУПНО	200	628.860	641.215	102	616.406	633.760	103	12.454	7.455	60	876	1.019	116	4.920	4.752	97

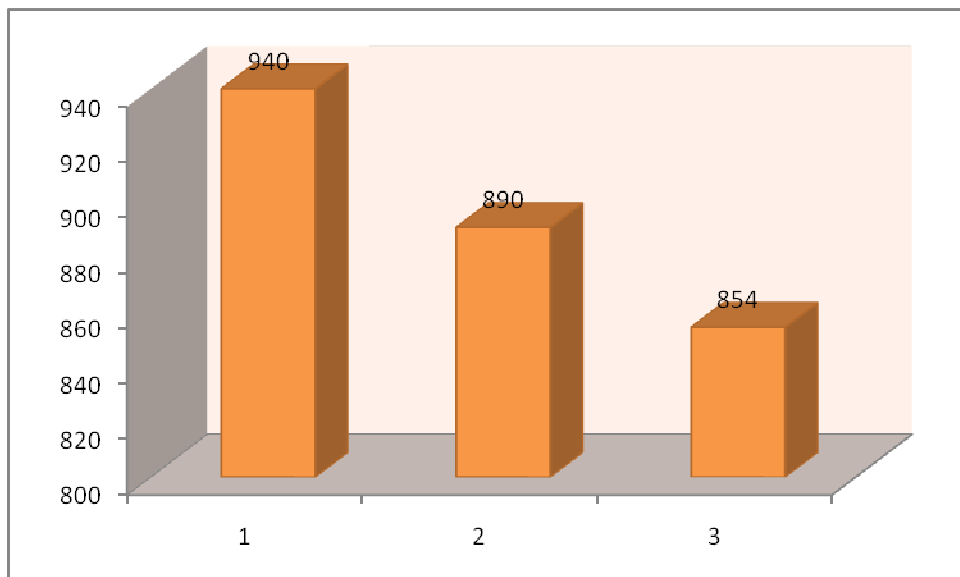
Табела бр. 34 : Број регистрованих предузећа- класификована по броју запослених и власничкој структури

Врста предузећа	2010.		2011.		2012.	
	Приватно	Јавно	Приватно	Јавно	Приватно	Јавно
Микро (до 9 запослених)	127	2	120	2	120	2
Мала (од 10 до 49 запослених)	105	4	100	4	98	4
Средња (50-250 запослених)	13	2	13	2	13	2
Велика (преко 250 запослених)	4	-	4	-	4	
Укупно	249	8	237	8	235	8

Табела бр. 35 : Број предузетничких радњи 2009.-2011.

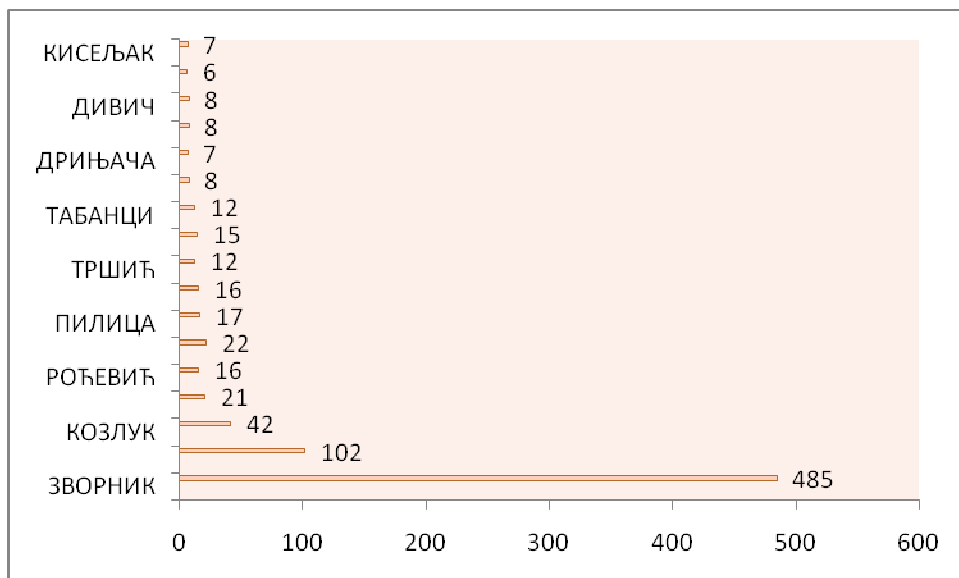
РБ	ДЈЕЛАТНОСТ	2009.	2010.	2011.			ХИИ-2011
				Основано	Затворено	Разлика	
1	Трговинске	348	310	36	67	-31	279
2	Угоститељске	210	203	41	49	-8	195
3	Занатске	196	187	35	34	1	188
4	Остале	186	190	17	15	+2	192
	Укупно	940	890	129	165	-36	854

До новембра 2012. године број новооснованих и одјављених предузетничких радњи је био на истом нивоу. Масовнија одјава радњи десила се у току децембра мјесеца, када је одјављено више, него што је отворено нових, за 30 радњи.

Графикон бр. 29 : Кретања броја занатско-предузетничких радњи 1-2009.; 2-2010.; 3-2011.

Највише су се „затварале“ трговачке, мање радње под закупом и то у граду, претходна година је повољнија за 15 радњи, јер је у претходне двије године, више одјављивано годишње по 50 предузетничких радњи.

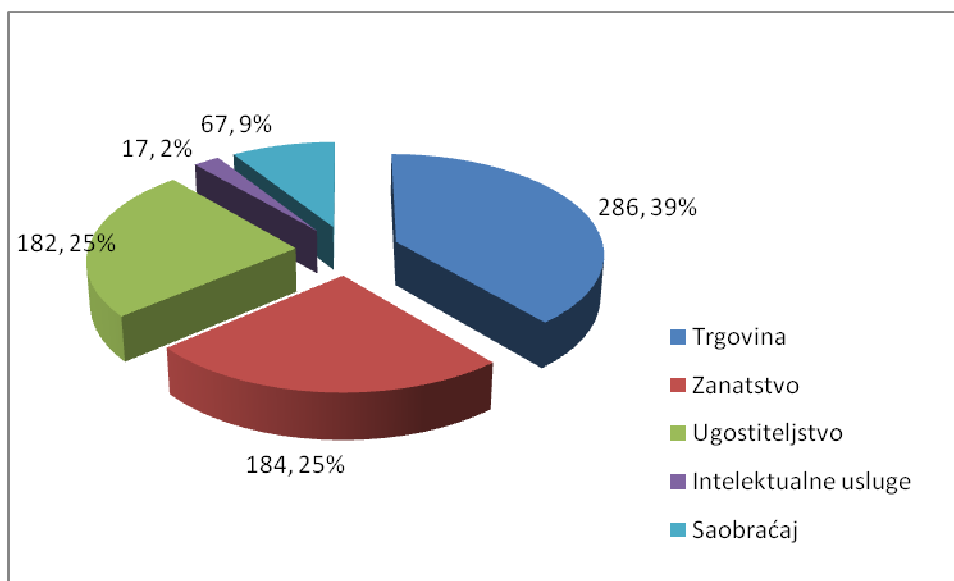
Графикон бр. 30 : Број предузетничких радњи по мјестима општине Зворник-2011.

Дакле, видимо да постоји општи тренд смањења броја занатско-предузетничких радњи, но и поред тога ова област привређивања показала је високу флексибилност чак и у условима опште рецесије у друштву.

Табела бр. 36 :Преглед предузетника по врстама дјелатности³

Редни број	Врста дјелатности	Број
1.	Трговина	286
2.	Занатство	184
3.	Угоститељство	182
4.	Интелектуалне услуге	17
5.	Саобраћај	67
	Укупно	736

³ Текући подаци за 2013. годину.

Графикон бр. 30 : Преглед предузетника по врстама дјелатности⁴, %

Запосленост и незапосленост

Број запослених као и број незапослених радника су свакако једна од најважнијих посљедица смањеног обима привредних активности у окружењу али и у општини Зворник. Наиме, простим погледом на податке, приказане у табели, види се да је чак 31,18% свих запослених, запослен у јавним предузећима, установама и државним органима, те да је тај број већи од укупног броја запослених у приватним предузећима општине Зворник или свим акционарским друштвима, тј. углавном предузећима која су окончала процес приватизације.

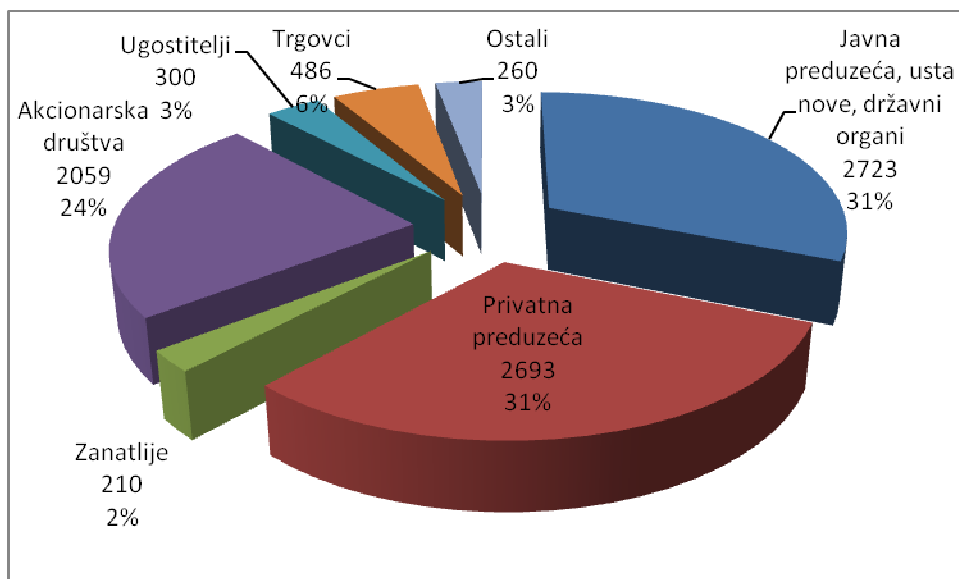
Табела бр. 37 : Структура запослених у општини Зворник⁵

Редни број	Сектор	Број запослених
1.	Јавна предузећа, установе, државни органи	2.723
2.	Приватна предузећа	2.693
3.	Занатлије	210
4.	Акционарска друштва	2.059
5.	Угоститељи	300
6.	Трговци	486
7.	Остали	260
	Укупно	8.731

Овај податак на свој начин говори о тренутно суженим могућностима запослења у привреди, односно оскудности привредне активности на простору општине Зворник.

⁴ Текући подаци за 2013. годину.

⁵ Подаци Завода за запошљавање Републике Српске, текућа година.

Графикон бр. 31 : Графички приказ структуре запослених на општини Зворник, % (2013. године)

Охрабрује чињеница, да предузетништво општине Зворник је доста флексибилно, те да број запослених у занатско-предузетничким радњама износи 1.256 запослених или 14,38% од укупног броја запослених. Укупан **број незапослених** у општини Зворник износи **5.115 незапослена**.

Дакле, дубок и рецесиони пад који дуго траје представља основну карактеристику привреде општине. У 1990. години општина је остваривала износ бруто друштвеног производа од око 340 милиона КМ односно око 5.000 КМ по становнику (око 3.500 \$/становнику). У 2002. години бруто друштвени производ је износио 111 милиона КМ или 1.850 КМ по становнику што представља тек око трећине предратног нивоа. Процјена је да бруто друштвени производ општине износи у 2006. години око 150 милиона КМ што је око 2.500 КМ по становнику. Процјене су да је БДП грађана општине Зворник, растао у период 2006.-2011. година, да би исти у периоду 2011.-2013. почео опадати.

Сиромаштво и социјално раслојавање

Без обзира колико то било неугодно али преживљавамо вријеме продуженог сиромаштва. Остварује се тек око половине предратног нивоа друштвеног производа и око половине броја запослених. Око једне трећине је у сиромаштву а друга трећина је на самој горњој граници са свим пријетњама да и у околностима малог економског погоршања падну испод граничне линије. На другој страни, присутно је не мало социјално раслојавање. Већ израста слој богатијих са увећањем разлика у односу на раширено сиромаштво.

Наравно да су то крајње неповољне околности за привредни развој. Тржиште је, због раширеног сиромаштва, веома сужено и ограничене структуре. На другој страни нараста потрошња релативно луксузних производа (електроника,

аутомобили и др.) углавном из увоза, те који се купују изван територије општине Зворник. Све ово има утицаја на развој и просторну структуру општине гдје се простим погледом може видјети разлика у богатству појединих заједница, примјер локалних заједница општине на релацији Зворник-Бијељина и релације Зворник-Дрињача-Милићи.

Буџет

Динамика раста буџета је изразито висока и далеко је бржа од раста друштвеног производа, што јасно говори о расту пореског оптерећења. Удио капиталних улагања у последње вријеме се нагло увећава, те превазилази износе једногодишње планираног буџета, што са једне стране може имати и добру и лошу страну (привлачи се новац из других извора финансирања али и врши кредитно оптерећење). Највећи прилив, буџет општине Зворник, остварује од пореских прихода, од којих су најзначајнији од индиректних пореза, порез на доходак и пореза на имовину. Ови порески приходи у 2012. години остварују 66,7% од укупно остварених буџетских прихода општине Зворник.

Tabela бр. 38 : Буџет општине у периоду 2010.-2013.

Редни број	Година	Износ оствареног буџета у КМ	Остварена капитална улагања	Учешће у %
1.	2010.	14.147.768	2.433.853	17,20
2.	2011.	18.086.415	1.153.286	6,37
3.	2012.	16.349.171	4.821.612	29,49

У укупном износу буџета порески приходи учествују са 66,7 %, а непорески са 23,1 %. Структура буџетских прихода на свој начин говори о распрострањеном сиромаштву.

Посебно пада у очи ниско учешће пореза на лична примања и приходе од самосталних дјелатности, свега 11,44% у укупном износу пореза. Овакво њихово ниско учешће јасно говори о дубини сиромаштва и примањима грађана.

Опште разматрање стања привреде

Ако се посматра по дјелатностима може се констатовати да је позитивно пословање остварено у областима: пољопривреде, текстила, производњи коже и обуће, прераде дрвета, производње базних метала и металних производа, грађевинарству, производње енергије, воде и гаса, трговини на велико и мало, угоститељству, док су губици исказани у дјелатностима вађење руда и камена, производње хране, производње гуме и неметала, и здравству. Просјечна бруто плата у 2011. години остварена је у висини 1.019 КМ и већа је за 16% у односу на 2010. годину када је износила 876КМ. Ово повећање бруто плата је у највећем дијелу генерисано порастом издвајања за порезе и доприносе. Број радника у 2011. години за 200 правних лица је смањен за 3% или 168 радника.

IV.2.1. Пољопривреда

На подручју општине Зворник пољопривредном производњом, као основном или допунском дјелатношћу, бави се око 9.000 домаћинства⁶. Најзаступљенија пољопривредна култура је кукуруз, најзаступљенија воћка шљива, док је у структури производње меса прво мјесто заузимала свињогојска производња. Пољопривредно земљиште у овој општини заузима 20.760 ha, од чега је под ораницама и баштама 15.924 ha. Домаћинства у већини случајева организују производњу на уситњеним посједима, чији је просјек од око 1,5 ha.

Евидентна је тенденција опадања засијаних површина под стрним житима, док производња повртларских култура заузима значајне површине. Под воћњацима налази око 2.593 ha. На подручју општине евидентан је проблем у области воћарства и повртларства због недостатка прерађивачких капацитета, али се очекује да ће се стање у овој области поправити.

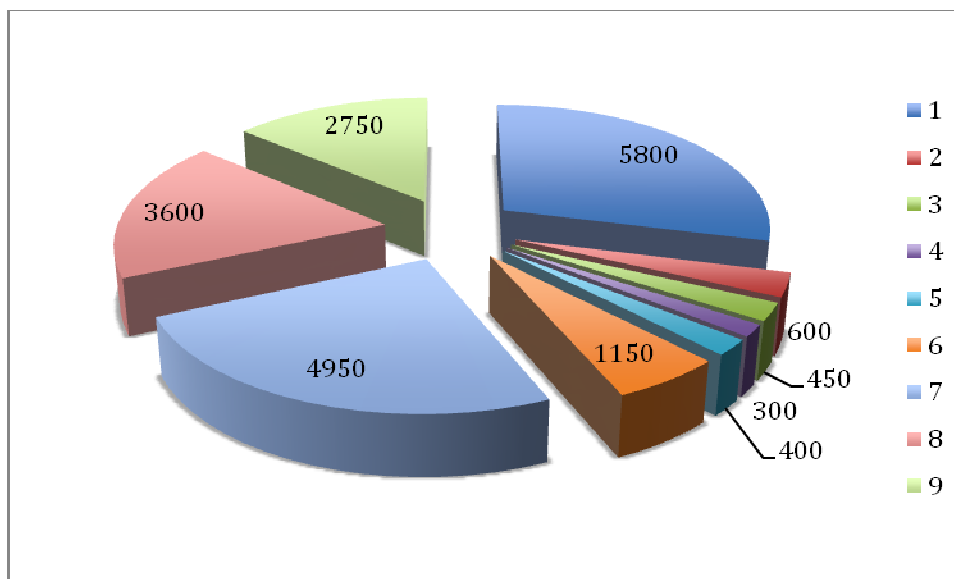
Општина Зворник се карактерише врло израженом хетерогеношћу земљишног покривача, како у погледу заступљености појединих системских јединица, тако и у погледу својстава земљишта. То је условљено разликама у геолошкој подлози, надморској висини, рељефу, клими и вегетационом покривачу.

Према статистичким подацима, од укупне површине општине Зворник која износи 37.195 ha, пољопривредно земљиште заузима око 20.760 ha, од чега је под ораницама и баштама 15.924 ha, што уз повољне агроколошке и климатске услове пружа могућности организовања биљне производње, а посебно унапређења и повећања површина под јагодичастим воћем, обнављању засада под шљивом, јабуком и крушком, док је обим производње житарица и крмног биља такав да даје добре предуслове за већу производњу меса и млијека.

У надлежној подручној јединици АПИФ-а у Зворнику регистрацију пољопривредног газдинства је извршило око 1.900 пољопривредних произвођача, уз напомену да се тај процес и даље наставља и број регистрованих се повећава свакодневно.

Анализирајући податке о сјетвеној структури уназад неколико година, може се закључити да скоро 25% ораничних површина није приведено култури, углавном због наслијеђа из скорије прошлости, али се поновним враћањем једног дијела становништва у сектор пољопривреде може очекивати динамичнији развој ове гране привреде.

⁶На основу података добијених пописом пољопривредних газдинстава.

Графикон бр. 32 : Структура заступљених култура 1-Кукуруз; 2-Стрна жита; 3-Поврће; 4-Кромпир; 5-Дјетелина; 6-Воћњаци; 7- Ливаде; 8- Пашњаци; 9-Необрађено земљиште

Биљна производња

Биљна производња на подручју општине Зворник је заступљена углавном кроз узгој кукуруза као основне ратарске културе која има доминантан значај за сточарску производњу. У 2010. години са обране површине од око 5.800 ha процјењује се да је остварена производња од око 29.000 тона меркантилног кукуруза. Сва произведена количина је ускладиштена код индивидуалних пољопривредних произвођача и користи се за исхрану стоке тако да нема тржишних вишкова, док производња стрних жита има тенденцију смањења засијаних површина као и у претходној години, првенствено због високих трошкова производње жита и ниских откупних цијена.

Производња кабасте сточне хране се карактерише ниским приносима, како на сијаним, тако и на природним травњацима, а обзиром на значајне површине и велике потребе за овим хранивом, неопходно је приступити рекултивацији ових површина, као и подизању нових поддјетелинско-травним смјешама. У 2010. години засијано је 20 ha силажног кукуруза што је веома значајно у смислу производње квалитетне сточне хране.

Производња повртларских култура, као и претходних година, заузима значајне површине од којих су површине под краставцем корнишоном уговорене за потребе прерађивачке индустрије, док се остале културе гаје за подмирење властитих потреба и продаје на пијаци. Повећање површина под повртним биљем, те примјена савремене технологије у производњи, као и подизање пластеника, ову област сврстава у најдоходовније. Основна карактеристика воћарске производње је њена екстензивност, застарио сортимент, неадекватна агротехника и посебно слабо спровођење заштите од биљних болести и штеточина. У структури површина под воћем најзаступљенија је још увијек шљива „пожегача“, коју постепено потискују

„чачанске“ сорте, док је произвођа јабука и крушака остала на истом нивоу. Међутим, у другој половини 2009. године и током цијеле 2010. године се постепено приступило занављању и подизању нових засада воћа уз употребу квалитетнијег сортимента и побољшања агротехнике, а што је подстакнуто општинским и републичким подстицајима за унапређење пољопривредне производње.

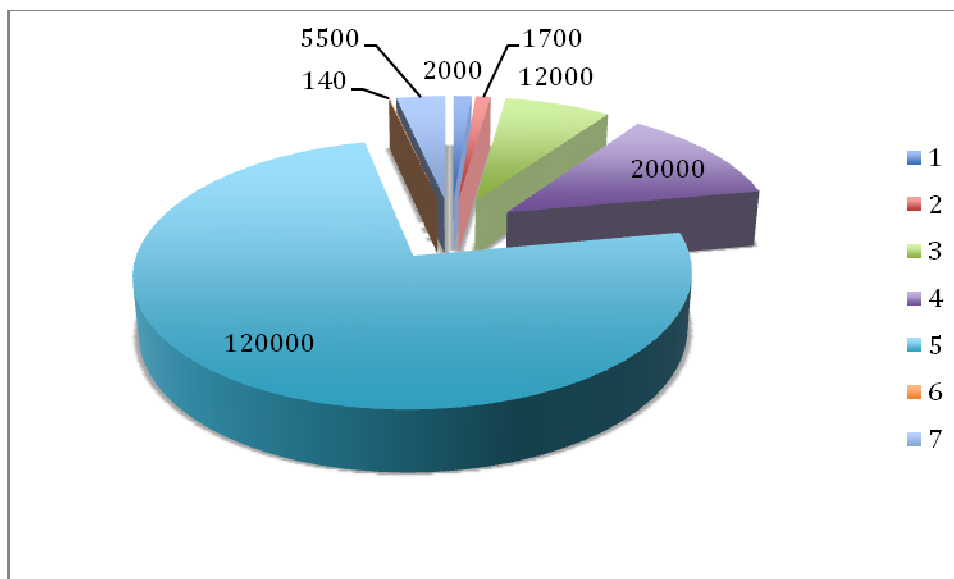
Подизање нових засада малине, купине и јагоде је све присутније тако да ће производња овог воћа врло брзо достићи предратни ниво, уз посебну напомену да је понуда квалитетног и здравствено исправног садног материјала недовљна, а и откупне цијене, посебно малине, нестабилне и варирају из године у годину. Поред чињенице да су природни услови за узгој разноврсног воћа изузетно повољни, као и сама традиција овог краја у узгоју шљиве и јагодичастог воћа можемо констатовати да је врло мало урађено по питању финализације ових производа у смислу изградње мањих прерађивачких капацитета, чиме би се поспјешила производња у овој грани пољопривреде.

Сточна производња

Услови за развој сточарске производње са становишта обезбјеђења обима и квалитета сточне хране нису још увијек најповољнији, иако су расположиви агро-еколошки потенцијали знатни. Повећање производње крмног биља на ораницама, мелиорација природних пашњака као и повећање површина под силажним кукурузом, уз добру понуду концентроване сточне хране, добар је ослонац за бржи развој сточарске производње. Поред чињенице да је у 2010. години дошло до пада производње млијека због смањења броја музних крава, драстичног пада откупне цијена млијека, нередовне исплате и кашњења премија за млијеко прерађивачи су откупили око 1.100.000 литара овог производа.

Посебно треба истаћи проблем у откупу млијека који се огледа у вишемјесечном кашњењу исплата, што утиче на редукацију броја музних грла због недостатка обртних средстава. Ради сузбијања лоших трендова у производњи млијека од стране надлежних предузете су активности на формирању удружења произвођача млијека којим би се заштитили интереси истих. Уколико се наведене негативности отклоне или смање процјена је да се откуп млијека може значајно повећати. Што се тиче обима производње јунећег меса она није на задовољавајућем нивоу имајући у виду расположиве потенцијале, а разлог се огледа у чињеници што на овим просторима још увијек нема довољно у понуди квалитетног товног материјала.

Проблем у овој производњи је и у диспаритету цијена између телади за тов и утовљене јунади, као и коришћењу традиционалних, али економски неисплативих врста хранива умјесто много јефтиније али, нажалост, на овом простору много мање заступљеније силаже. Такође, проблем слабог коришћења силаже присутан је и у производњи млијека. Свињогојска производња по својим природним карактеристикама и реалним могућностима заузима прво мјесто у структури производње меса. Иако је ова производња усмјерена прије свега на задовољавање властитих потреба, појављују се и тржишни вишкови за које нема организованог откупа.

Графикон бр. 33 : Структура сточне производња 1-Музне краве; 2-Јунад; 3-Свиње; 4-Овце и козе; 5-Живина; 6-Коњи; 7-Пчеле-кошнице

На подручју општине Зворник ради неколико фарми које се баве узгојем приплодних грла и товом свиња. Међутим, велике и честе осцилације цијена сточне хране и товљеника су лимитирајући фактор за подизање већег броја фарми. Треба истаћи да је дошло до значајног побољшања расног састава товних свиња у односу на период од прије неколико година.

Овчарска производња у задње вријеме показује извјестан напредак, поготово код повратничке популације, али појава бруцелозе је успорила динамику повећања броја грла. Живинарство је грана сточарства која посједује највећу репродуктивну способност, што је поред осталих предности чини врло профитабилном граном са изузетно брзим обртом производње.

У нашим условима ова производња је орјентисана прије свега на подмирење властитих потреба у пилећем месу, изузимајући двије фарме које врше услужни тов за познатог купца капацитета 15.000 бројлера у турнусу.

На подручју општине Зворник кроз удружење пчелара „Багрем“ регистровано је преко 5.500 друштава пчела што показује да су природни услови за бављење овом дјелатношћу на подручју општине погодни. Удружење пчелара „Багрем“ више фокусира своје активности на едукацију својих чланова и промоцију удружења, тако да је мање посвећена пажња организованом наступању и пласману пчелињих производа, првенствено меда, па то пчелари раде индивидуално.

Прерада пољопривредних производа

Општина Зворник располаже одређеним капацитетима из области прерађивачко-прехранбене индустрије, а то су прије свега капацитети за прераду жита и производњу брашна, тјестенина, пекарских производа, кондиторских производа и сточне хране, а који сировине углавном обезбјеђују увозом из Р. Србије и других земаља.

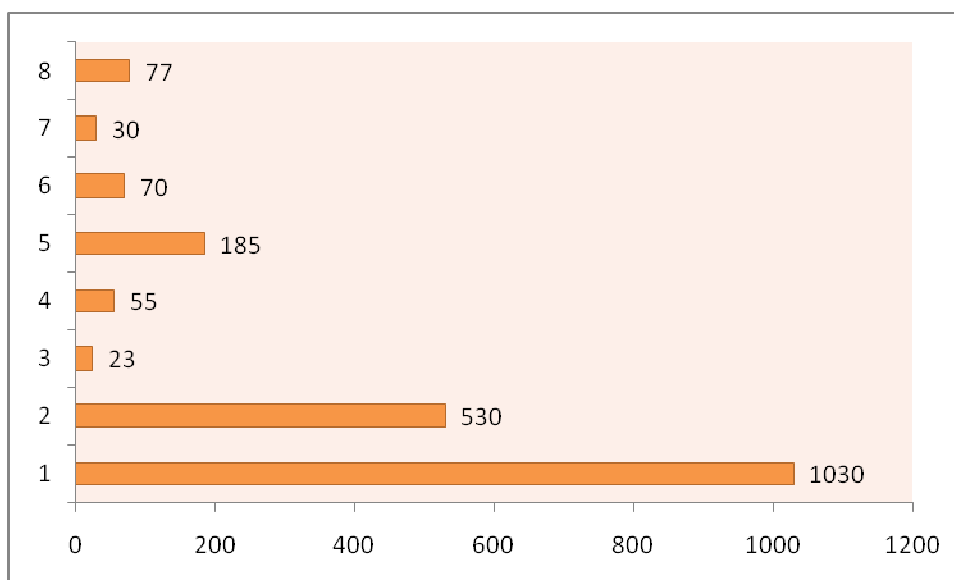
Прерада млијека била је везана за мљекару „Бјанка“ која потребу у сировини подмирује дијелом са подручја општине Зворник, а већим дијелом са подручја других општина. Нажалост физички капацитети мљекаре су очувани, али исти се налазе у поступку стечаја.

Прерада воћа и поврћа по потенцијалу представља велику развојну шансу, међутим за сада су прерадни капацитети веома мали. Неопходно је приступити подизању мањих прерађивачких капацитета за дестилацију алкохола, воћне сокове, сушено воће и друге производе. Пошто прерађивачки капацитети у области прехранбене индустрије имају веома значајну улогу у подизању обима производње одређених пољопривредних производа нужно је да они подстичу производњу сировина стимулативним мјерама и заједничким улагањима у примарну пољопривредну производњу.

Проблематика пољопривредне производње

Један од проблема пољопривредне производње је тај што се за обављање пољопривредне производње користи углавном застарјела механизација која се карактерише разноврсношћу по типу и марки произвођача и лошим радним особинама, мада се у последње вријеме врши и обнова механизације када су у питању и прикључна оруђа. Поред наведеног, обрада земљишта и обављање других радова у пољопривреди се успјешно завршавају у кратким роковима, уколико то временски услови дозвољавају.

Један број регистрованих пољопривредних произвођача искористио је изузетно повољне услове за куповину нове пољопривредне механизације, те је на тај начин извршио набавку потпуно нове механизације под изузетно повољним условима.

Графикон бр. 34 : Структура пољопривредне механизације 1-Трактори; 2-Мотокултиватори; 3-Комбајни; 3-Берачи; 4-Косилице; 5-Пнеуматске сијачице; 6-Балирке; 7-Сило-комбајни; 8-Приколице за разбацивање стајњака

У оквиру спровођења активности на унапређењу пољопривреде предузимају се неке од мјера. Примјера ради, Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде сваке календарске године доноси Правилник о условима и начину остваривања новчаних подстицаја за развој пољопривреде и села којим се за регистроване пољопривредне произвођаче дају новчани подстицаји за разне видове пољопривредне производње према утврђеним критеријумима.

У току 2010. године право на регрес за прољетну сјетву стакло је 45.549 регистрованих пољопривредних газдинстава који су преузели регресирану нафту и ђубриво путем Републичке дирекције за робне резерве у складу са уредбом Владе РС. Поред тога, за друге врсте подстицаја (обнова пољ. механизације, тов стоке, узгој приплодних грла, нови засади воћа и изградње објеката за тов) поднесено је око 100 захтјева регистрованих пољопривредних произвођача.

По основу премија за остварену организовану производњу краставца процјењује се да ће министарство платити пољопривредним произвођачима око 70.000,00КМ а за откупљених 1.100.000 литара млијека премија није у цјелости исплаћена а износи приближно око 200.000,00 КМ. По основу премије за производњу и узгој пчела на подручју општине Зворник новчану премију је остварило 37 корисника са 3.299 друштава.

По програму коришћења буџетских средстава за унапређење пољопривреде у 2010. години захтјеве за остваривање права на подстицај поднијело је 225 пољопривредних произвођача и удружења произвођача (251 предмет) којима је одобрен укупан износ од 149.100 КМ за остварену робну пољопривредну производњу. Просјек попољопривреднику износи 663 КМ. Општински подстицаји развоју пољопривреде у 2010. години одвијали су се на основу Програма које је усвојила Скупштина општине фебруара 2010. године.

Непосредни подстицаји пољопривредницима утврђени овим програмом односе се на тов и узгој стоке (јунад, музне краве, свиње, приплодне јунице), засаде воћа и повртларство (краставци).

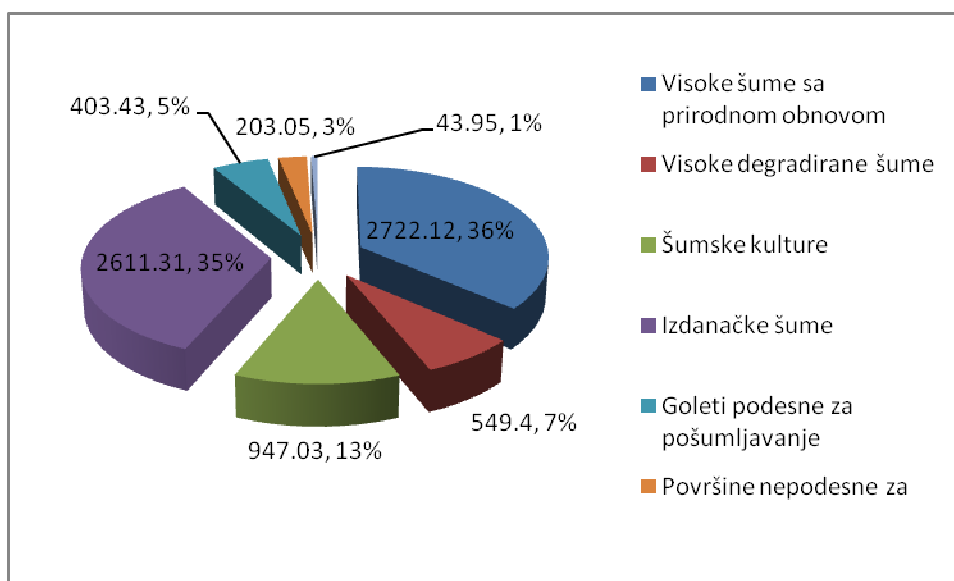
Укупно је обрађено 250 захтјева пољопривредника за подстицаје плус један захтјев са 30 произвођача краставаца корнишон (захтјев обрађен у пакету на основу података о откупу од стране задруга), те је укупно 225 пољопривредника остварило општинске подстицаје, што је за 24% више у односу на претходну годину.

Просјечан подстицај по једном пољопривреднику у 2010. години износио је 663 КМ, и већи је у односу на 2009. годину за 50%. Укупна средства непосредних подстицаја пољопривредницима у 2010. години су већа за 90% (са 78.266 КМ у 2009. години на 149.100 КМ у 2010. години). На основу ових података може се закључити да је значајно увећана производња код једног броја пољопривредника, као и пораст броја пољопривредника који су остварили подстицаје. Што се тиче мјесних зајеница највеће подстицаје остварили су пољопривредници Пилице, Тршића, Челопек, Локањ, Крижевићи, Шепак. Појединачно подстицај 1.600-2.000 КМ остварило је 27 пољопривредника, од 1.000-1.500 КМ 25 пољопривредника,

620-1.000 КМ 27 корисника, 200-600 КМ остварило је 105 пољопривредникаи 41 пољопривредник по 120 КМ.

IV.2.2. Шумарство

Шумарство као привредну грану на територији општине Зворник, можемо посматрати кроз призму рада ШУ „Зворник“ у оквиру ШГ „Бирач“ у Власеници, ЈП „Шуме Републике Српске“ Соколац. Наиме, ШУ „Зворник“ послује као радна јединица у саставу ШГ „Бирач“ Власеница. ШУ „Зворник“, покрива подручје двије општине, Зворник и Осмаци. Површина шума и шумског земљишта којим газдује ШУ „Зворник“ износи 7.480,29 ха, подијељено у пет привредних јединица. Од тога 5.017,84 ха на подручју општине Зворник и 2.462,45 ха на подручју општине Осмаци. Наведене површина по категоријама су приказано на слици.

Графикон бр. 35 : Површине категорија шума ШУ „Зворник“

Укупна површина општине Зворник под шумама износи 13.741 ха. Из наведене слике види се да структура шума по квалитету није најповољнија, тј. да површина најквалитетнијих високих шума са природном обновом чини 36% од укупне површине. Нешто повољнија структура по квалитету је на подручју општине Осмаци.

Годишњим планом шумско-узгојних радова за 2012. годину је предвиђено пошумљавање 1,0 ха у оквиру прости репродукције шума и овај план је испуњен, планирано је пошумљавање 6,0 ха у оквиру проширене репродукције шума а остварено је 5,2 ха. Истим планом је предвиђено чишћење садница на површини од 46,3 ха а извршено је чишћење на површини од 13,44 ха. Планираних 17,0 ха под садницама за чишћење је изгорјело у шумским пожарима. Сви наведени радови извршени су сопственом радном снагом, тј. радове су вршили стално запослени радници шумске управе.

Бесправне сјече су велики проблем за ово подручје и у 2012. години је регистрована штета од стране чуварске службе износила 760,79 m³, или обрачунато по одштетном цјеновнику 113.433,40 KM. Други велики проблем у оквиру заштите шума у 2012. години били су шумски пожари. У 2012. години на подручју ШУ „Зворник“ регистрована су 45 пожара у државној шуми а на површини од 248 ha. Ови пожари су проузроковали велику материјалну штету, уништено је 26,3 ha под садницама старости од 3- 10 год.

Планом експлоатационих радова у 2012. години је предвиђена сјеча 16.923 m³ ШДС у фази сјече израде и отпреме истих. План сјече је испуњен са 6%, план довоза са 11%, а план отпреме са 17%. Разлог за низак ниво испуњења физичког обима производње је нереалан план и неприпремљени услови за остварење истог. Да би се извршила сјеча наведених количина ШДС потребно је било у 2011. години извршити дознаку планираних одјељења за сјечу, што није био случај. Такође планирани обим сјеча превазилази реалне могућности шума на подручју наше управе у погледу квалитета и квантитета. Доказ томе је и просјечан план сјече до краја уређајног периода 2020. године који износи 10.764 m³.

У приватним шумама током 2012. године извршена је дознака 2675 m³ свеукупне дрвне масе, а власници шуме су извршили сјечу 1.207 m³ нето масе.

IV.2.3. Водопривреда

Водопривреда је дјелатност којом се на интегралан начин управља водама и спроводе припадајуће услужне дјелатности. Интегрално подразумијева обједињавање свих аспаката који се у дјелатости појављују, као што су:

- Интегрално управљање водним ресурсима;
- Коришћење вода;
- Заштита од штетног дјеловања вода;
- Заштиту вода;
- Уређење водотока, других водних тијела и јавног добра;
- Финансирање управљања водама;
- Институционално организовање.

Када говоримо о водопривреди општине Зворник онда се она прије свега односи на заштиту од штетног дјеловања (поплава), уређење водотока и кориштење пијеска и шљунка. Највећи дио свих количина пијеска и шљунка, на територији општине Зворник, смјештене су у алувијалним наносима ријеке Дрине, Сапне и у мањим алувијонима осталих притока Дрине. Алувијон ријеке Дрине протеже се у континуитету од моста на Дрини у Каракају па до Дебеле међе у Доњем Шепку у дужини од 12 km и просјечне ширине 1,7 km. Досадашња истраживања која су рађена на простору Дринског алувијона, углавном због истраживања подземних вода, показала су да дубина алувијона није иста на свим мјестима односно да дебљина расте идући низводно. Тако је дебљина алувијона у Каракају 15 m, у околини Козлука 17 m а на потезу Роћевић-Дебела међа 25 m на бази геофизичких мјерења.

Алувијални нанос ријеке Сапне знатно је мањи и заузима површину од око 4 km², просјечне дебљине око 6 m. Овакви нумерички показатељи, који говоре о распрострањењу шљунковито-пјесковитих наслага, стварају слику о енормно великом богатству реда величина од 400.000.000 m³ што је погрешно из више разлога. Наиме, од поменуте површине око 30% је покривено насељеним мјестима, око 10% индустријским и осталим пословним објектима, а око 58% пољопривредним земљиштем. Дакле само 2% могуће је искористити за експлоатационе сврхе и то под условом да на том дијелу задовољава квалитет.

Највеће могуће количине природног пијеска финих гранулација налазе се у језерским наслагама Зворничког језера, али за сада не располажемо са егзактним подацима о количинама и квалитету нити о диспозицији на самом простору кога покрива језеро. Експлоатацију из језера треба стимулирати из више разлога. Поред тога што се том дјелатношћу отварају нова радна мјеста, повећава укупна продукција роба, успорава се процес одумирања језера као енергетске акумулације а поврх свега добија се велика количина језерског муља који је у највећем проценту органског поријекла и може се искористити за рекултивацију деградираних пољопривредних земљишта.

Тренутно се експлоатација врши на лијевој обали и у кориту ријеке Дрине. Она се врши на основу прибављене сагласности од ресорног Министарства и врше је предузећа регистрована за те дјелатности. У просјеку, у току једне календарске године, количина експлоатисаног материјала се креће од 50.000 m³-90.000 m³. Сваке године стварају се нови наноси у периоду великих вода. Нелегална експлоатација шљунка је такође честа појава, која најчшће води ка деградацији ријечног корита и околног земљишта.

IV.2.4. Лов и риболов

Ријеке и језеро на подручју Зворника одликују се изузетно разноврсним рибљим фондом, гдје је настањен шкобаљ, деверика, буцов, мрена, сом, штука, шаран, пастрмка, амур, а у дијелу Дрињаче и младица. Удружење, односно рибочуварска служба изузетно води рачуна о очувању рибљег фонда, а порибљавање се обавља сваке године. У Зворнику постоји СРУ „Бистро“. У понуди је изнајмљивање чамаца и објеката у приватном власништву, као и пратња и услуге риболовачке службе за спортски риболов. У општини Зворник, постојало је више предузећа или лица који су у претходном периоду производили товљену рибу. Дакле, треба истаћи да је било покушаја организованог кавезног това шарана на Дринском језеру, међутим, потенцијали Дрине и језера и даље нису искоришћени за развој ове привредне гране.

Према последњим подацима на територији општине Зворник не постоји нити једно предузеће које се на комерцијалној основи бави рибарством. За **љубитеље лова** природа је створила разноврсне могућности уживања у ловиштима **Гркиња** и **Млађевац**, који су богати ситном али и високом дивљачи (дивокозама, дивљим свињама, срнећом дивљачи и мрким медвједима). У општини Зворник постоје два ловачка удружење по једно у Зворнику и Козлуку.

IV.2.5. Рударство

На подручју општине Зворник постоји неколико врста минералних сировина, које су у ранијем периоду биле предмет основних и детаљних геолошких истраживања. По завршеним истраживањима елабориране су резерве и квалитет следећих минералних сировина на одређеним локалитетима:

- Технички, грађевински камен кречњак на локалитету „Јошаница“;
- Кварцни конгломерати и пјешчари на локалитету „Бијела стијена“, Скочић
- Кварцни конгломерати и пјешчари на локалитету „Бусија“ код Козлука.

За све наведене сировине постоје урађени Елаборати о класификацији и категоризацији резерви, односно, ради се о потпуно испитаном квалитету и квантитету. У питању су искључиво **неметаличне минералне сировине**. Са аспекта рударства комерцијално се експлоатише технички и грађевински камен кречњак на локалитету „Јошаница“, прерађује се у сепарацији инсталираној у непосредној близини површинског копа, а иста има инсталисани капацитет од 600.000 тона годишње свих фракција.

Према подацима, материјал располаже са релативно добрим квалитетом у смислу физичко-механичких својстава, а хемијски квалитет задовољава потребе стандарда за индустрију у производњи шећера и производњу пунила. Површинским копом и сепарацијом тренутно газдује предузеће „Каменолом“ АД Зворник. Такође једна концесије је додијељена на локалитету „Жлијебац“ око 4km, јужно од Зворника.

IV.2.6. Енергетика

Подручје општине Зворник обилује хидроенергетским изворима значајним за цијелу општину. Поред постојеће **ХЕ Зворник**-која припада електро-енергетском систему Републике Србије и планиране ХЕ Козлук и ХЕ Дрињача, као и могућности изградње малих електрана, постоје могућности за коришћење биогаса и доста ограничене могућности коришћења соларне енергије. Стога се за подручје града и општине Зворник може рећи да је један од битних елемената развоја и штедње енергије као и заштите свих изворишта енергије.

На подручју општине Зворник изграђени су електроенергетски објекти напонских нивоа: 400 кV, 110 кV, 35 кV, 10 кV и 0,4 кV. Објекти напонских нивоа: 10кV и 0,4кV су власништво ЗЕДП „Електро-Бијељина“ РЈ „Електродистрибуција“ Зворник. Објекти напонског нивоа 35 кV су већим дијелом у **власништву ЗЕДП „Електро-Бијељина“ РЈ „Електродистрибуција“ Зворник** али због близине границе са Србијом један дио 35 кV далековода пролази кроз подручје општине Зворник а власништво су „Електро-Србије“ Краљево, Пословница Лозница. Објекти напонског нивоа 110 кV су власништво компаније „Електропренос“ Бања Лука а један дио далековода, такође због близине границе са Србијом, су власништво јавног предузећа „Електромрежа Србије“. Кроз подручје општине Зворник пролази и 400 кV далековод Вишеград-Тузла који је власништво компаније „Електропренос“ Бања Лука. Управљање и одржавање објеката врше власници објеката. Сви купци на

подручју Општине Зворник као и Општине Осмаци снабдјевају се електричном енергијом преко ЗЕДП „Електро-Бијељина“, РЈ „Електродистрибуција“ Зворник.

Мјеста преузимања електричне енергије су из: ТС 110/35 кV **Зворник (Беглук Поље)** од „Електропреноса“ **Бања Лука** и од Електропривреде Србије из ТС 110/35 кV РПХЕ Зворник у Малом Зворнику и ТС 110/35 кV Лозница. Од мјеста преузимања електричне енергије преко 35 кV далековода електрична енергија се преноси до трафо станица 35/10 кV. Изграђено је укупно 5 трафо станица на подручју Општине Зворник и једна на подручју Општине Осмаци. Из ТС 35/10 кV преко 10 кV далековода електричном енергијом напајају се трафо станице 10/0,4 кV а из њих преко 0,4 кV мреже купци електричне енергије на ниском напону. Укупан број ТС 10/0,4 кV је око 300. Већим дијелом мреже су надземне, а укупна дужина мреже је око 1.500 km од чега је највећи дио нисконапонске мреже (напона 0,4 кV) у дужини око 1.100 km.

Основна дјелатност **предузећа АД „Зворник-стан“** у Зворнику је дистрибуција и продаја гасовитих горива дистрибутивном мрежом, производња и снабдијевање паром и топлим водом, одржавање објеката високоградње, нискоградње и њихових дијелова, постављање цијевних инсталација, цијевоводни транспорт.

Такође, на територији општине Зворник постоји преносна мрежа којом управља **„Гас-Промет“ АД Пале**. Ово предузеће обавља дјелатност управљања транспортним системом природног гаса у Републици Српској. Транспортни систем природног гаса у РС чине:

- магистрални гасовод „Шепак- Каракај“ са БС „Шепак“ и прихватном чистачком станицом у Каракају;
- ППС „Каракај“ (мјери све количине природног гаса које улазе у БиХ);
- ГМРС „Бирач“ (два посебна гасна постројења: Регулациона станица и Мјерна станица; снабдијева ФГ „Бирач“ и Индустријску зону „Каракај“);
- гасовод високог притиска „Каракај- Зворник“ са БС „Каракај“;
- ГМРС „Зворник“ (снабдијева Мали Зворник у Р. Србији и град Зворник; дистрибутера гаса у Зворнику);
- магистрални гасовод „Каракај-Ентитетска граница“ са БС „Шековићи“ и прихватном чистачком станицом у Каракају.

„Гас Промет“ АД Пале запошљава 11 радника од чега **2 радника у ОЈ у Каракају**. Транспортном мрежом природног гаса у Републици Српској (магистрални гасовод РГ-05-08) у протеклој 2010. години је транспортована укупна количина од 241.429.134 cm³ природног гаса, што је у поређењу са 2009. годином када је транспортовано 230.084.506 cm³ више за око 5%. Преко МРС „Бирач“ је транспортовано 32.337.455 cm³ (ФГ „Бирач“ 31.800.635 cm³ и Индустријска зона у Каракају 536.820 cm³). Преко МРС „Зворник“ је транспортовано 3.277.055 cm³ (Зворник 2.667.823 cm³ и Мали Зворник у Р. Србији 609.232 cm³).

IV.2.7. Грађевинарство

Грађевинарство је важан сектор привредне дјелатности, посебно у Зворнику. Тренутно у Зворнику постоји више грађевинских предузећа или предузећа која као једну од својих облика дјелатности имају грађевинарство, посебно високоградњу. Сам град Зворник али и нека насеља у општини Зворник су последњих година имала значајан и динамичан раст изградње објеката. Током 2012. године дошло је до одређеног смањења интензитета градње, што је видљиво и по броју поднијетих захтјева ресорном одјељењу општине Зворник.

Табела бр. 39. Упоредни преглед броја поднијетих захтјева за 2011./2012.

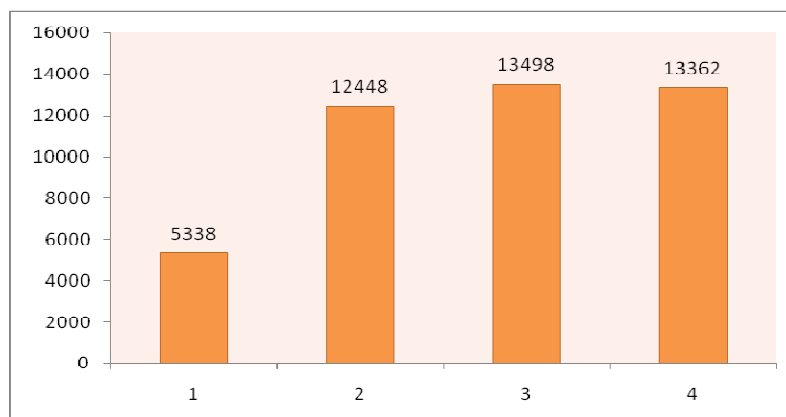
Р.бр.	Врста захтјева	2011.	2012.	2011./2012. (%)
1.	Локацијски услови	142	102	28,17
2.	Одобрење за градњу	76	39	48,68
3.	Одобрење за употребу	27	11	59,26

На основу података из претходне табеле, види се, да, постоји тренд пада, у броју поднешених захтјева, у погледу легалне стамбене изградње, овај тренд, не само да постоји у формалном смислу (број захтјева) но исти је, и суштинског карактера, што се може видјети из табеле и укупне површине изграђених објеката.

Табела бр. 40: Преглед стамбено-пословних објеката у изградњи у току 2011./2012.

Укупно (m ²)	Посл. (m ²)	Стамбе. (m ²)	По.пр. (ком.)	Стано. (ком.)
5.338,73	460,02	4.105,00	11	82

Такође, у односу на последње године, површина изграђених објеката је пала на неких 30% у претходних година интензивне градње. Један од разлога је хронични недостатак квалитетног простора за грађење, а остали финансијке природе и разлога потражње.

Графикон бр. 36 : Површина изграђених стамбено-пословних објеката (m²), 1-2011/12; 2-2010; 3-2009; 4-2008

Једна од проблематика у области грађевинарства је нелегална градња и сам поступак легализације објеката. Наиме, након усвајања низа Одлука и планова поступак легализације само је дјелимично проведен, односно легализован је релативно мали број објеката на подручју општине.

Разлоге за „неуспјелу легализацију“ има више, а неопходно је напоменути да је и непостојање „Плана парцелације Браћево“ једна од главних препрека што се на подручју те МЗ, према нашим процјенама, налази око 1.000 нелегалних објеката. Предуслов приступања изради „плана парцелације насеља Браћево“ је усвајање и овог предметног Просторног плана општине Зворник, којим би се регулисао статус земљишта додијељеног избјеглим и расељеним лицима. Слична је ситуација и у насељима Вишње и Скочић. За један дио објеката у насељима Економија, Улице и Каракај покренут је поступак легализације, односно око 120 накнадних локацијски услова.

Када говоримо о нискоградњи, на подручју општине Зворник, она је, такође, значајног интензитета. Од предузећа у области нискоградње, постоји неколико приватних предузећа, од којих посебно треба издвојити АД „Зворник-путеви“ Зворник, као једно од најактивних предузећа у области нискоградње.

IV.2.8. Саобраћај

Општина Зворник има значајан саобраћајни положај у односу на саобраћајну мрежу Републике Српске, јер се налази у граничном подручју са Републиком Србијом. Основна улична мрежа је ослоњена на путне правце:

- магистрални пут М-19, Сарајево - Власеница - Зворник,
- магистрални пут М-4, Сарајево - Тузла - Зворник,
- регионални пут Р-456, Каракај - Сапна.

Град је у претходном периоду предузео низ планерских и градитељских активности у циљу рјешавања постојећих проблема, али које су биле парцијалне, односно нису се одвијале у контексту јединственог концепта града. Сам положај града Зворника на ријеци Дрини је омогућио да град од свог настанка буде раскрсница путева који воде из једног дијела Републике у други, док је данас на самој граници Републике Српске, БиХ са Републиком Србијом. Постојећи магистрални пут на правцу Зворник-Власеница-Сарајево (М-19), пролази паралелно са ријеком Дрином дуж цијеле територије општине, од Кушлата до Пилице у дужини од око 50 km. Један крак се одваја од Каракаја према Тузли у дужини од око 10 km, данас магистрални пут М4.

По питању саобраћаја најзначајније саобраћајно предузеће у Зворнику је АД „Дрина-транс“ једно од ријетких предузећа, које успјешно реструктурирано у процесу приватизације, најалост друго транспортно предузеће АД „Аутотранспорт“ проводи поступак стечаја. Такође на територији општине Зворник постоји мањи број приватних превозника, но највећи број њих је из пословних разлога извршио процес регистрације у сусједној општини Осмаци.

Жељезнички саобраћај у општини Зворник постоји на дијелу жељезничке саобраћајнице Зворник-Тузла којом тим дијелом управља предузеће АД „Жељезнице Републике Српске“. Путнички жељезнички саобраћај се не обавља. Превоз терета се обавља са жељезничке станице у Каракају – жељезничка станица Зворник Нови. Пругом нормалног колосјека од Каракаја преко моста на Дрини, Зворник је повезан са Србијом, тј. преко Шапца са Београдом. Пругом Тузла-Зворник општина је повезана са жељезничким саобраћајем у Федерацији БиХ. Према расположивим подацима, реализује се 6 полазака дневно са теретним возовима-композицијама, а количина превезене робе је око 1.000.000 тона годишње. Роба која се најчешће превози јесу расути терети за потребе фабрике глинице.

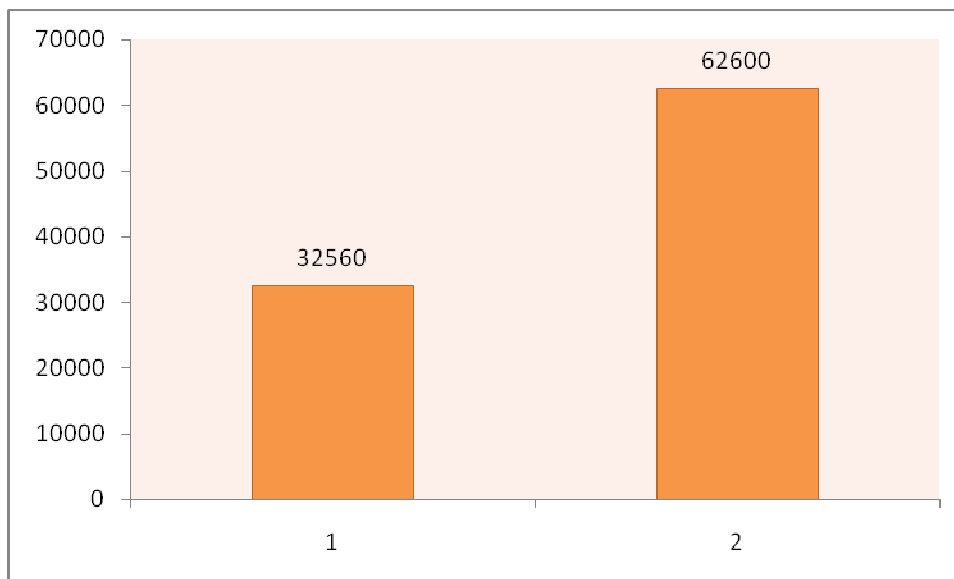
IV.2.9. Телекомуникације и поштански саобраћај (ПТТ)

Предузеће за поштански саобраћај РС, А.Д. Бања Лука, конституисано је као акционарско друштво власничком трансформацијом од 2002. године, са већинским власничким удјелом државе од 65% капитала, 20% удјела акција ваучер понуде, 10% Фонда ПИО, док акције Фонда за реституцију заузимају 5% капитала у Предузећу. Поштама Српске данас управљају органи друштва, Скупштина акционара као орган власника, Надзорни одбор као орган надзора, те Управа као орган управљања. Иначе, правни је следбеник Јединственог јавног предузећа ПТТ саобраћаја Српске Републике БиХ, основано одлуком Владе 1992. године, а раздвајање од Телекома РС, од када и послује као предузеће за поштански саобраћај, извршено је 1996. године. Предузеће је организовано и функционише са 9 радних јединица које територијално покривају подручје РС. Радна јединица са сједиштем у Зворнику, јединицама поштанске мреже и доставом покрива подручја општина Шековићи, Осмаци, Власеница, Милићи, Братунац, Сребреница и Зворника.

Телекомуникације Републике Српске а.д. са сједиштем у Бања Луци, правни је следбеник ЈОДП-а за телекомуникације РС од новембра 2002. године. Наиме, у току 2002. године, на основу Закона о приватизацији у Републици Српској и Одлуке Владе Републике Српске, 20% државног капитала зависног привредног друштва је приватизовано. Од 2002. године уписана је промјена имена у Телекомуникације РС а.д., Бања Лука и статусна промена продајом дијела државног капитала. Од 2007. године, куповином 65% државног капитала, Телеком Србија а.д. званично постаје већински власник зависног привредног друштва „Телеком Српске“. Приходе од продаје највећим дијелом чине приходи од саобраћаја у фиксној и мобилној мрежи, мјесечне претплате обрачунате за кориштење услуга, приходи од продаје уређаја, интерконеције, интернета и осталих сличних услуга. Регионални центар у Зворнику Телекома РС је саставни дио транзитног центра Бијељина.

IV.2.10. Трговина

У 2011. години зворничка привреда је извезла роба у вриједности 32,56 милиона КМ што је учешће од 8,92% у извозу ПК Бијељина или 1,24% у извозу РС, а увезла роба 62,6 милиона КМ.

Графикон бр. 37 : Извоз(1)-Увоз(2) општине Зворник

Увоз роба општине Зворник представља 10,85% учешћа ПК Бијељина, а покривеност увоза извозом је 52%. За охрабрење су прва три мјесеца 2012. године, када је зворничка привреда извезла роба у висини **44,6 милиона КМ што је учешће од 59,9% регије Бијељина или 2,05% извоза РС**, а извршила увоз вриједности 20,66 милиона КМ што је 16,6% увоза привреде регије Бијељина. Реално, годишњи извоз зворничке привреде износи неколико стотина милиона КМ, захваљујући ФГ „Бирач“ Зворник, но предузећа која извозе производе ФГ „Бирач“ нису регистрована на територији општине Зворник.

IV.2.11. Туризам и угоститељство

Туризам на подручју општине није довољно развијен иако за то постоје услови имајући у виду ријеку Дрину, Зворнички језеро, Ђурђев Град, нетакнуту природу са обиљем дивљачи што ствара предиспозиције за развој ловног туризма. Познати манастири у близини, Ловница, Папраћа и Тавна, као и природне карактеристике предјела, представљају веома добру основу за развој туризма. За обезбјеђење потребних услова за развој туризма на овом подручју, између осталог потребно је и уређење обале Дрине и других водотока, чиме би се спријечило загађивање вода, али и заштита од елементарних непогода као што су поплаве. На овом подручју постоје могућности за развој раличитих видова развоја туризма као што су наутички туризам (на Дрини), зимски и бањски туризам (Витинички кисељак) као и потенцијал за развој сеоског туризма.

Општина Зворник има добру сарадњу са већим бројем институција у области туризма као што су Савезни центар за унапређење туризма Републике Српске, Министарство трговине и туризма Републике Српске, Завод за заштиту културно-историјског и природног наслеђа Републике Српске, те већим бројем институције на нивоу БиХ и међународних организација.

Ријека Дрина постаје из двије мање ријеке Пиве и Таре које се спајају код Шћепан поља. Дужина Дрине од изворишта код Шћепан поља до ушћа у ријеку Саву (у близини Сремске Раче) износи 346 километара. Дрина спада у најбрже ријеке на Балкану.

Дрињача је десна притока Дрине, извире испод планине Коњух и дуга је 77 km, а главне притоке су јој Јадар и Тишча. Има кристално чисту воду. Амбијентални склоп водотока употпуњују шумовите падине, заједно са скупинама долињских извора, од којих је један термални тзв. „Бањица“ недалеко од села Глоди.

Зворничко језеро се пружа 25 km узводно од бране код Зворника и Малог Зворника. Површина језера износи 8,1km², ширина од 0,3 km до 3 km, а дубина максимално до 39 m. У језеру је акумулирано око 90 милиона m³ воде. Зворничко језеро је прва акумулација на Дрини. Зворничко језеро пружа бројне могућности за спортове на води. Ријеке и језеро на подручју Зворника одликују се изузетно разноврсним рибљим фондом, гдје је настањен шкобаљ, деверика, буцов, мрена, сом, штука, шаран, пастрмка, амур, а у дијелу Дрињаче и младица. Удружење, односно рибочуварска служба изузетно води рачуна о очувању рибљег фонда, а порибљавање се обавља сваке године. Стратегија развоја туризма Републике Српске 2010.-2020. године препознаје Зворничко језеро, као један од потенцијала за развој туризма. Зворничко језеро, заједно са другим вјештачким језерима (као што су: Перућачко, Билећко, Горичко и Бочац на Врбасу), значајно је за спортове на мирним водама који се већ традиционално одржавају, али има излетничку и спортско-риболовну функцију. Изградња неопходне туристичке инфра и супра-структуре у зони вјештачких језера може знатно допринијети развоју и унапређењу различитих видова туризма на поменутих језерима. Постојеће стање, у поменутом смислу, није адекватно и dostatно. Уз транзитне комуникације преовлађују мотели и ресторани намијењени туристима у транзиту. У потпуности изостају рибарска насеља и објекти прилагођени потребама туриста и туризма на мирним водама. У том погледу, неопходни су подстицаји који ће створити предуслове развоја туризма на вјештачким језерима, поштујући еколошке стандарде, стандарде у туризму, локалну архитектуру и сл.

Витинички Кисељак је мало и гостољубиво насељено мјесто, на само 24 километра од града Зворника. Одликује се еколошки очуваном околином, док у централном дијелу насеља, дуж тока мале ријеке Јасеница извире девет по квалитету, капацитету, љековитости и укусу различитих минералних вода, по много чему јединствених у Европи. Такође, **планинарити** је могуће у Зворнику, постоји и планинарско друштво „Младост“. За сада постоји само једна уређена маркирана стаза, а у догледно вријеме планирано је да се обиљежи још неколико. Стратегија развоја туризма РС иницира и развој сеоског туризма. Улагање у развој индивидуалних смјештајних капацитета и развој сеоског, етно, еко, излетничког и ловног туризма дало би позитиван економски ефекат у приходима сеоских домаћинстава и било подстицај обнови села и развоју руралних подручја. Развој сеоског туризма изискује финансијску подршку сеоским домаћинствима у циљу јачања социјалног статуса и унапређења туристичке понуде (инфраструктуре, услуга). Овај вид туризма подразумијева потребне мјере едукације локалног становништва.

Посебно обиљежје Зворнику даје тродијелно а истовремено јединствено утврђење - Доњи, Средњи и Горњи град, највеће и најособеније утврђење у Босни и Херцеговини. **Зворничка тврђава – Ђурђев град**, као један од највреднијих објеката ове врсте у земљи проглашен је Националним спомеником Босне и Херцеговине. **Градска капија** је дио комплекса Доњег града у оквиру Зворничке тврђаве, један од препознатљивих симбола града.

Римски каменолом у Дардаганима, вриједно археолошко налазиште налази се у близини града Зворника, у Дардаганима на подручју мјесне заједнице Цер. Локалитет се састоји од подземног каменолома из периода од 1. до 5. вијека нове ере, као и два површинска копа. Исти је вјероватно био највећи римски каменолом на Балкану.

Кушлат је средњовјековни град, настао у XIII вијеку. Овај културно-историјски споменик се налази на ушћу Јадра у Дрињачу, 15 километара јужно од Зворника, на једној окомитој стијени. Као значајан споменик материјалне културе свједочи нам о једном прохујалом времену, љепотом свог изгледа, те снагом и чврстином бедема.

Андрашева вила-објекат је саграђен 1913. године по пројекту аустроугарског техничара, грађевинског предузетника Скибор Андрије. Евидентирани објекат је лоциран на каменој падини, те на источној фасади има темеље дубоке шест метара. Накнадно је постављен на терен, тако да сваки спрат има улаз са улице.

Зграда Касина је архитектонски вриједан објекат из Аустро-Угарског периода изграђен почетком XX вијека за потребе аустријске војске. Тачније Касина датира из 1910. године и некада је имала функцију официрског дома. Од знаменитости у граду издваја се стари жељезни мост који је такође један од симбола града.

Мост је саграђен 1929. године, а носи име по Краљу Александру I Карађорђевићу, чија су средства помогла градњу моста.

Стећци-на подручју општине Зворник евидентирано је укупно 56 некропола са око 850 стећака распоређених на различитим локацијама широм општине Зворник (Козјак, Скочић и др.), од којих су три са натписима, а 44 имају рељефне украсе. Стратегија развоја туризма РС препознаје и средњовјековне утврђене градове као могуће туристичке циљеве. На основу ових потенцијала у туризму може да се промовише вјерска и етничка разноликост територије као предност и основ за дијалог у развоју. Такође, коришћење културно-историјског наслеђа у туристичке сврхе дало би допринос у социјалном развоју становништва кроз додатну едукацију, преквалификацију и обуку како би у области туризма било омогућено повећано запошљавање.

Побољшање животних услова на темељу туризма утицало би, истовремено, на развој свијести о заштити наслеђа као вриједног извора могућности за квалитетнији живот. Коришћење културно-историјског наслеђа као туристичког ресурса омогућило би интеракцију са другим областима привређивања, пољопривредом (рурална подручја са очуваном културно-историсјком вриједношћу), развојем услужних дјелатности, саобраћаја, али и очувањем и јачањем

традиционалног занатства (обrade метала, текстила, дрвета, кулинарства и др.).

Када говоримо о искориштености туристичких и угоститељских потенцијала исти се прије свега огледају кроз рецептивни туризам и смјештајне капацитете. Од смјештајних капацитета потребно је нагласити да на подручју општине Зворник постоје функционални следећи капацитети:

Мотел „Лагуна“ Зворник – 2 кревета, 13 комфорних соба и 2 луксузна апартмана. Налази се на магистралном путу Бијељина-Зворник, посједује ресторан са великом терасом –капацитет 350 мјеста за сједење, са погледом на ријеку Дрину, великим паркинг простором. Специјалитети из домаће кухиње мотела, богат избор јела и пића.

Мотел „Новак“ Каракај – савремено опремљен мотел, са 50 лежаја, на магистралном путу Зворник-Бијељина, обезбијеђеним паркинг простором, добром кухињом са традиционалним јелима и интернационалним менијем, богат избор пића и посластица.

Мотел „Victoria“ Каракај – мотел се налази на магистралном путу Зворник-Бијељина (насеље Економија, Зворник), удаљен 3 km од града. Објекат је категорисан са три звијездице, а има капацитет од 22 лежаја распоређених у 10 соба. Мотел посједује љетњу терасу, ресторан капацитета до 600 мјеста, салу за славља која располаже са 1.000 мјеста.

Мотел „Долина мира“ Ораовац – 40 кревета, 9 апартмана, ресторан са 350 мјеста, великим паркинг простором. Удаљен 8 километара, на магистралном путу Зворник-Тузла. Погодан за велика славља, манифестације, промоције, групне посјете, екскурзије.

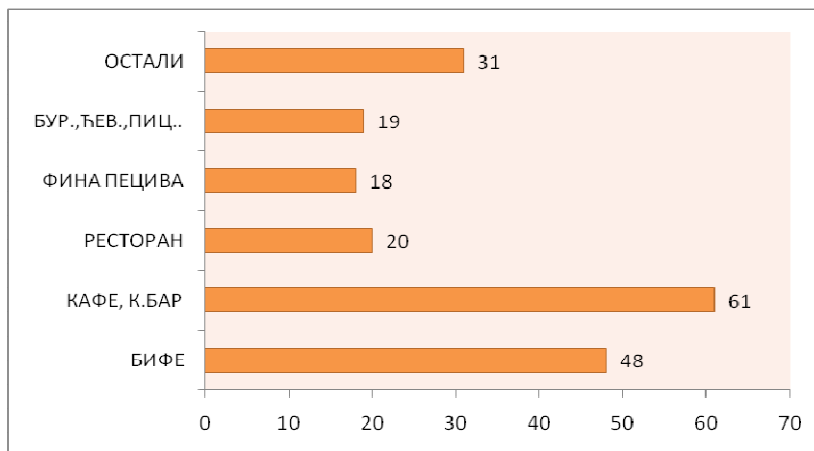
Мотел „Боро“ Средњи Шепак – мотел се налази на магистралном путу Зворник-Бијељина, у непосредној близини граничног прелаза на Шепку и удаљен је 50 m од ријеке Дрине. Мотел располаже са седам соба, а ресторан је капацитета 80 мјеста.

Хостел „Ипак“ налази се у Крижевићима у мирном окружењу и погодан је за вишедневни боравак до 30 особа. Хостел има савремено опремљену информатичку и другу техничку опрему потребну за организацију и успјешно извођење семинара, тренинга, савјетовања, конференција и других форума и манифестација.

У изградњи је и хотел који се налази у центру града. Хотел „Видиковац“ и Хотел „Дрина“ у центру Зворника који су били обиљежје Зворника нису у функцији. У окружењу Зворника налазе се следеће знаменитости:

- Манастир „Папраћа“, на путу Зворник-Шековићи;
- Манастир „Ловница“ у Шековићима;
- Манастир „Тавна“ у близини магистралне саобраћајнице Зворник-Бијељина;
- Бања Ковиљача, на путу Зворник-Лозница;
- Вуков Тршић и др.

Када се говори о угоститељству, у смислу занатско-предузетничких радњи укупан број истих је током 2010. године био 203, а током 2011. године је забиљежен лагани пад на 197 угоститељских радњи.

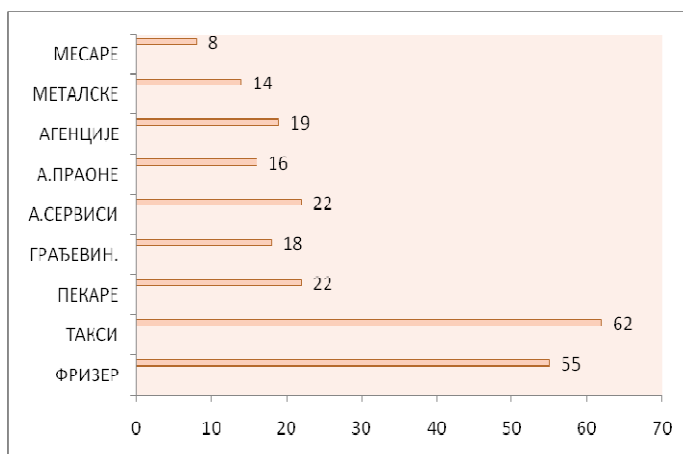

Графикон бр. 37 : Структура угоститељских радњи у 2011. години

Када посматрамо структуру угоститељских радњи, видимо да у квантитативном погледу доминирају кафеи, кафе-барови и бифеи, што је изузетно неповољна структура угоститељства како са аспекта укупног прихода, тако и са аспекта запошљавања.

IV.2.12. Занатство

У значајном периоду прошлог вијека Зворник је био познат као занатски центар. По дефиницији занатство је грана привреде коју врши појединац као уско-стручно обучено лице или у сарадњи са више стручних, помоћних радника. Дијели се на двије области: производно занатство (обућарство, дуборезачки радови, коларство и др.) и услужно занатство (зидарство, берберско-фризерске услуге и др.).

Графикон бр. 38 : Структура занатских радњи у 2011. години

На подручју општине Зворник може се констатовати да је услужно занатство у развоју, док производно занатство губи на значају. Када се посматра број занатских радњи, он је лагано растао у 2011. години (236) у односу на 2010. годину (230), али структура занатских радњи указује на значајно већи број услужних занатских радњи, посебно броја таксиста без довољног броја паркинг мјеста, такође је значајно видјети да расте број пекара (22) на цијелом простору општине Зворник, као посебан вид производно-услужног занатства што представља нови допринос развоју занатства општине Зворник.

IV.3. Непривреда

IV.3.1. Образовање

Давне 1866. године у Зворнику је почела са радом државна основна школа, а 1920. године Зворник добија средњу школу. То је до Другог свјетског рата била једина средња школа. Од 1945. године саграђено је већи број школа, тако да данас на територији општине Зворник постоји:

- једна предшколска установа која има 170-оро дјеце, 100 % попуњеност капацитета узраста од 1-6 година;
- шест основних школа и то: ОШ „Свети Сава“ у Зворнику која је по броју ученика била једна од највећих школских установа у бившој СФРЈ, ОШ „Петар Кочић“ у Козлуку, ОШ „Вук Караџић“ у Роћевићу, ОШ „Десанка Максимовић“ Челопек и ОШ „Никола Тесла“ у Пилици и ОШ „Јован Цвијић“ у Дрињачи;
- двије средње школе: Средња стручна школа „Петар Кочић“ и Технички школски центар које обухватају смјерове: економски техничари, трговци, угоститељи, електротехничари, машински техничари и др.
- једна високошколска установа: Технолошки факултет који је био зачетник високог школства у Зворнику.

IV.3.2. Здравство

Здравствена дјелатност у граду обавља се у Општој болници и у Дому здравља. Општа болница у Зворнику пружа услуге за цијелу регију Бирач (општине: Братунац, Сребреница, Власеница, Милићи, Шековићи, Осмаци) са око 140.000 становника. Објекти нису у стању ефективног задовољавања потреба становништва, као ни њихова инфраструктурна опремљеност.

Дом здравља пружа услуге примарне здравствене заштите и располаже ограниченим капацитетима за комплексније услуге, нарочито у погледу примјене породичне медицине.

Објекти здравствене заштите смјештени су у централној урбаној зони са потребама проширивања својих капацитета и савременог опремања.

Укупан број запослених у Општој болници је 322 а у Дому здравља 223 радника, те у Фондовима ПИО и ФЗО 34 радника, што укупно чини 579 запослених у области здравства.

Укупно посматрано, здравствена дјелатност имала је интензивнији развој и достигла је квантитативан и квалитативан успон.

Међутим, и поред повољног односа броја становника и здравствених радника у примарној здравственој заштити, доступност овог нивоа није потпуно задовољавајућа, због лошије дисперзије јединица ове заштите на простору општине.

IV.3.3. Култура

Објекти културе у граду налазе се у његовој централној зони, гдје и могу остварити најфункционалније ефекте. То су: Народна библиотека и музејска збирка, Дом омладине, Архив Републике Српске (регионално сједиште Зворник), Завод за уџбенике и наставна средства (Одјељење у Зворнику), КУД, Просвјета и др.

Наведени објекти пружају скромне услуге за потребе становништва и проширивање њихових капацитета је неминовност.

Сви објекти су смјештени у ужој урбаној зони и њихова локација представља најбоље рјешење, уз неопходност појачавања њихових капацитета.

Укупан број запослених у области културе је 15 радника, што потврђује констатацији о неразвијености ових капацитета.

Развој културе у планском периоду зависиће од општег степена развијености општине Зворник. План је да се развој интензивира и дисперизује ка руралним центрима, гдје би корисници били широки слојеви становништва.

IV.3.4. Наука

Високо образовање има свој центар и у Зворнику, у саставу Универзитета у Источном Сарајеву. Високошколска установа постоји од 1993. године, када је основан Технолошки факултет.

Технолошки факултет је лоциран у секунадарном центру Каракај на врло повољној локацији са великим могућностима за ширење својих капацитета. Факултет похађа 330 студената, а број запослених износи око 50. Веома је индикативно да Зворник нема ниједану приватну високошколску установу, иако оне постоје у свим већим, па и неким мањим урбаним центрима у Српској. У наредном планском периоду, евидентно је да општина Зворник треба да повећа број укупне студентске популације, с обзиром да највећи број свршених средњошколаца из Зворника одлази на даље школовање изван ове општине. Такође, ни јавно-приватно партнерство више не треба да буде табу тема. Више квалитетних високошколских установа са знатно већим бројем студената имали би битан утицај на развојне импулсе овог простора.

IV.3.5. Социјално старање

Носилац социјалне заштите на локалном нивоу је Центар за социјални рад, чији је оснивач општина Зворник.

Дјелатност Центра је област социјалне и дјечије заштите на подручју општине Зворник.

Остали објекти социјалне заштите (смјештај дјеце без родитељског старања, школе и установе за ретардирана лица) нису лоцирани на територији града.

На основу података и извјештаја из Центра за социјални рад евидентно је да његови садашњи капацитети не задовољавају реалне потребе становништва.

Сви корисници социјалне заштите у циљу сагледавања њихових проблема и пружања адекватне помоћи, сврстани су у групације малољетних и пунољетних лица.

Табела бр. 41 : Преглед корисника социјалне заштите у граду и изван града у 2007. години

Врста социјалне заштите	Број корисника у градском подручју	Број корисника изван града	Укупан број корисника
Накнада на име њега и помоћи другог лица	169	206	375
Накнада за социјално угрожена лица	30	60	90
Корисници кућне њега	47	225	272
УКУПНО:	246	491	737

Извор: Социоекономска база података о становништву општине Зворник, IDES, Бијељина, 2007.

Несумњиво је да потребе становништва за социјалном заштитом превазилазе постојеће капацитете Центра за социјални рад, те је неопходно да се планирају повећани капацитети за већи обухват корисника социјалне заштите.

Табела бр. 42 : Преглед корисника социјалне заштите у општини Зворник у 2013. години – малољетна и пунољетна лица

Малољетна лица		Пунољетна лица		Свега
Врста соц. заштите	Број	Врста соц. заштите	Број	
Дјеца без родитеља	19	Матер. необез. и неспособна за рад	137	
Дјеца напуштена од родитеља	6	Корисници права на туђу његу и помоћ	417	
Дјец родит. спријече. да врше род. дуж.	17	Стара лица без породичног стар.	84	

ПРОСТОРНИ ПЛАН ОПШТИНЕ ЗВОРНИК

Дјеца из пор. са порем. породичним односима	47	Смјештај у дому	23	
Дјеца родит. у бракоразв.	119	У породичном смјештају	9	
Дјеца у домском смјештају	4	Ометени у психофизич.разв.	54	
Дјеца са смјештајем у специј. установама	4	Алкохоличари	18	
Дјеца на породичном смјештају	17	Одрасла лица са асоцијалним пон.	238	
Дјеца из соц. угрожених породица	132	Одрасла лица под старатељством	34	
Дјеца под старатељством	23	Одрасла лица под привр. старатељст.	119	
Дјеца под привременим старатељством	54	Душевни болесници	24	
Малољетна лица са поремећ. у понашању	37			
Малољетна лица ометена у психоз. разв.	171			
УКУПНО:	650		1.157	1.807

Извор података: Центар за социјални рад, Зворник

Графикон бр. 39

Графикон бр. 40

IV.3.6. Спорт и рекреација

На територији града постоје два репрезентативнија спортска објекта: Спортска дворана и Соколски дом. Оба су лоцирана у најужој градској зони, што може у догледно вријеме ограничити ширење њихових капацитета усљед нараслих потреба становништва.

У истој зони су и два отворена спортска терена: Фудбалски стадион „Дрина“ и игралиште за мале спортове у склопу објекта Соколског дома.

У руралним срединама углавном су објекти отвореног типа, а у већим срединама и спортске сале, изграђене намјенски за школску популацију.

Укупан број запослених у области физичке културе износи 16 радника.

У планском периоду развој физичке културе треба усмјерити ка томе да се експонира као садржај одмора, опоравка, рехабилитације људи, односно као битна компонента других привредних грана.

Значајно питање у наредном периоду је јасан статус објеката физичке културе у развоју урбаног и руралних центара.

IV.3.7. Управа

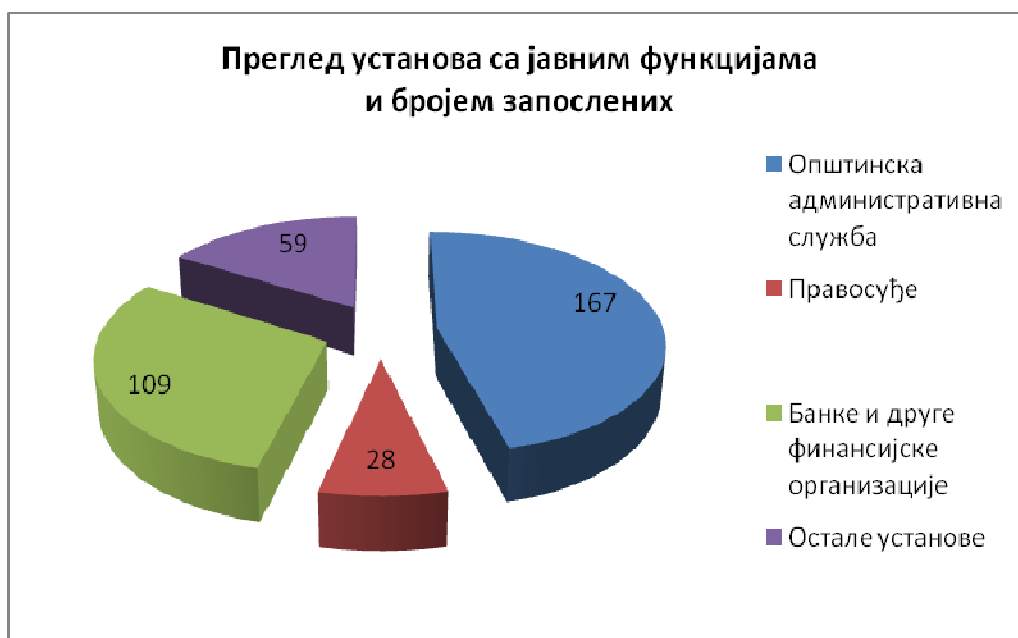
Јавне функције обухватају установе у којима се обезбјеђује остваривање права, односно задовољавање потреба и интереса грађана и организација (као што су: Општинска административна служба, правосуђе, удружења, фондови, банке и др.).

Концентрација објеката овог типа је углавном у централној зони града, што омогућава ефикаснију доступност грађанима.

Табеле бр. 43 : Преглед установа са јавним функцијама и бројем запослених

Р.бр.	НАЗИВ УСТАНОВЕ – ОРГАНИЗАЦИЈЕ	Број Запослених
1.	Општинска административна служба	167
2.	Правосуђе	28
3.	Банке и друге финансијске организације	109
4.	Остале установе	59
	УКУПНО:	363

Извор: Одјељење за привредне и друштвене дјелатности општине Зворник

Графикон бр. 41

Друштвене дјелатности и развијеност њихове мреже објеката битна је претпоставка за укупну организацију и уређење простора, као и за укупан друштвени развој.

IV.3.8. Финансије

У оквиру финансија доминантну улогу има банкарски систем, али и друге финансијске институције чије је сједиште, или филијала у општини Зворник. Њихов развој и функционисање још увијек није у потпуности достигао објективне потребе становништва и реалног сектора у општини.

IV.3.9. Интелектуалне услуге

Развој интелектуалних услуга у досадашњем периоду није попраћен системским рјешењима, нити битнијим достигнућима, иако се ради о врло значајним активностима за свеукупан бржи развој општине.

IV.4. Инфраструктура

IV.4.1. Саобраћајна инфраструктура

Опште карактеристике

Захваљујући повољном географском положају, Зворник је одувijek представљао важну раскрсницу путева и незаобилазно комуникацијско средиште на стратешком правцу запад-исток и сјевер-југ. Највећа повезаност успостављена је друмским саобраћајем. Општина Зворник је повезана са Републиком Србијом преко три гранична прелаза: преко старог пјешачког моста на Дрини који је лоциран у граду Зворнику, граничним друмским прелазима, преко мостова на Дрини у Каракају и Шепку. На тај начин Зворник је повезан са Србијом, односно са источним дијелом региона. Магистралним путем Зворник-Тузла остварена је веза са западом, а магистралним путем Бијељина-Зворник-Сарајево успостављени су токови са сјевером и југом.

Жељезнички саобраћај, с обзиром на могућности изграђене пруге, није максимално искоришћен. Пругом од Тузле преко Каракаја и моста на Дрини (жељезнички прелаз Каракај 2), Зворник је повезан са Србијом на истоку, а на западу са централним и западним дијелом Босне и Херцеговине и Републике Српске, односно централним дијелом региона.

Водни и ваздушни саобраћај на територији Општине Зворник нису развијени.

Друмски саобраћај

Општина Зворник је смјештена у источном дијелу Републике Српске. Лоцирана је уз магистрални путни правац који води од Бијељине до Милића и Власенице, представљајући транзитну везу између сарајевско-романијско-бирчанске и семберско-мајевичке регије. Општина Зворник има значајан саобраћајни положај у односу на саобраћајну мрежу Републике Српске јер се налази у граничном подручју са Републиком Србијом.

Општина Зворник је од ауто-пута Е-70 (Београд-Загреб) удаљена 80 km. Од зрачних лука Општина Зворник је удаљена:

- Београд 170 km;
- Сарајево 145 km;
- Бања Лука 225 km и
- Тузла 60 km.

У обухвату Просторног плана Општине Зворник, мрежа друмских саобраћајница је веома развијена. Постојеће саобраћајнице (путеви) заступљене на обухвату Просторног плана Општине Зворник су:

- Магистрални,
- Регионални,
- Локални и
- Некатегорисани.

Од магистралних путева, на територији Општине Зворник присутни су:

- Магистрални пут М-14.1 Бијељина – Шепак (дужине 4,5 km)
- Магистрални пут М-19 Шепак – Власеница (дужине 45,6 km)
- Магистрални пут М-4 Зворник – Тузла (дужине 10,3 km)

Укупно магистрални путеви ----- 60,40 km

Магистрални пут паралелно са ријеком Дрином пролази дуж цијеле територије Општине Зворник, од Дрињаче до Пилице, уз напомену да се један крак магистралног пута одваја од Каракаја према Тузли.

Мрежу регионалних путева чине:

- Регионални пут Р-456 Сапна – Каракај (дужине 12,9 km)
- Регионални пут Р-454А Дрињача – Братунац (дужине 8,4 km)

Укупно регионални путеви ----- 21,30 km

Магистралних и регионалних путева на територији Општине Зворник има 81,7 km (60,4 km магистралних и 21,3 km регионалних путева) и њихово стање је, глобално гледајући, задовољавајуће (уз неопходно предузимање мјера дефинисаних у наредним поглављима).

Табела бр. 44: Мрежа магистралних и регионалних путева

Ознака пута	Путни правац	Дужина (km)
М-14.1	Бијељина – Шепак	4,5
М-19	Шепак – Власеница	45,6
М-4	Зворник – Тузла	10,3
Р-456	Сапна – Каракај	12,9
Р-454А	Дрињача – Братунац	8,4
Укупно	Магистрални и регионални путеви на подручју Општине Зворник	81,7

График бр. 42 : Мрежа магистралних и регионалних путева

Мрежу локалних путева према Правилнику о категоризацији путева и улица на подручју Општине Зворник чине дионице (путни правци) приказане у доле приложеној табели.

Табела бр. 45 : Мрежа локалних путева

Ознака пута	Путни правац	Дужина (km)		
		Асфалт	Макадам	Укупно
ЛП01	Камени мост – Горња Каменица	12,0	3,0	15,0
ЛП02	Каменичка ријека – Лијешањ	0,5	3,5	4,0
ЛП03	Јошаничка ријека-Липље-Бијељевина	5,0	0	5,0
ЛП04	Зворник – Кула Град	5,0	0	5,0
ЛП05	Златне воде – Снагово – Бијељевина	6,4	3,6	10,0
ЛП06	Снагово (Р.Хан) – Црни Врх	4,6	0	4,6
ЛП07	Зворник – Глумина (преко Шћемлије)	1,8	1,2	3,0
ЛП08	Ораовац-Крижевићи-Парлог-Балковица	8,0	4,0	12,0
ЛП09	Јардан (надв.)-Д.Грбавци-Китовнице-Д.Дио	11,5	1,0	12,5
ЛП10	Цер – Горњи Грбавци	3,6	0	3,6
ЛП11	Б.Поток-Сјенокос-Калудрани-Клиса	1,3	4,3	5,6
ЛП12	Петковци – Клиса – Малешић	5,8	1,2	7,0
ЛП13	Шетићи – Бошковићи	2,5	0	2,5
ЛП14	Козлук – Малешић – Јусићи	8,0	0	8,0
ЛП15	Доњи Скочић-Горњи Скочић-С.Витиница	2,5	1,5	4,0
ЛП16	Кисељачки Пут – Кисељак	6,0	0	6,0
ЛП17	С.Шепак – Г.Шепак	2,1	0	2,1
ЛП18	С.Шепак-Брањево-Локањ-Брањево-	12,0	0	12,0

ПРОСТОРНИ ПЛАН ОПШТИНЕ ЗВОРНИК

	Д.Пилица			
ЛП19	Д.Пилица-Кула-Баре-Коса-Пећина-Д.Пилица	19,0	3,0	22,0
ЛП20	Јошаничка Ријека – Ново Село (Узовница)	4,0	1,5	5,5
ЛП21	Махмутовићи – Глумина – Ораовац	3,2	0	3,2
ЛП22	М.пут – М. Челопек	2,0	0	2,0
ЛП23	Глиница – Улице – Челопек	2,0	0	2,0
ЛП24	Челопек-Цер (преко Бошњаковића и Савића)	0,8	0,7	1,5
ЛП25	Маг.пут – Економија – Маг.пут	1,5	0	1,5
ЛП26	Пећина – Бањица	1,5	0	1,5
ЛП27	Надвожњак-Жељ.станица-Клаоница-Школа-Гран.прелаз	2,0	0,6	2,6

Локалних путева у Општини Зворник има укупно око 175 km, од чега је асфалтирано 130 km, а под макадамом је 45 km.

Некатегорисану путну мрежу на подручју Општине Зворник, према Правилнику о категоризацији путева и улица на подручју Општине Зворник, чине путеви приказани у табели бр. 46.

Табела бр. 46 : Мрежа некатегорисаних путева

Ознака пута	Назив пута	Ознака пута	Назив пута
АН01	Пут за Андравиће	КА04	Насеље Фагум 100m
БО01	Пут за Бошковиће	КА05	Пут испод школе
БР01	Пут за ТП Таргет	КА06	Пут изнад Зворник путева
БР02	Кружни пут у Брањеу	КА07	Пут према кући – Рашо
БР03	Пут према гробљу	КА08	Пут за Липовац
ЦЕ01	Цер – Бошњаковићи	КА09	Путеви у Каракају
ЧЛ01	Јасик – Орашје Брдо	КА10	Улица Рибарска
ЧЛ02	Јасик – Љубомира Г.	КИ01	Г.пут – Кућа Раде учитеља
ЧЛ03	Камени мост – Улице	КИ02	Г.пут – Милојкина кућа
ЧЛ04	М.пут – Стадион	КИ03	Кисељак – Ковачићи
ЧЛ05	Пут за гробље	КИ04	Путеви у Кисељаку
ДГ01	Дом културе – Џамија	КТ01	Бербенци – Бабићи
ДГ02	Пут у Шахбеговићима	КТ02	Китовнице – Готовци
ДШ01	Кружни пут (главни)	КТ03	Новичићи – Гробље
ДШ02	Пут према Табуши	КТ04	Путеви у Китовницама
ДШ03	Пут за Лазаревиће	КЛ01	Клиса – Калудрани
ДШ04	Пут за Арсеновиће	КР01	Хамидовићи – Хрустановићи
ДШ05	Пут за гробље	КР02	Крижевачки мост – Сјече
ДШ06	Пут за Јевтиће	КР03	Крижевићи – Стријежево
ДВ01	Приобални пут	КР04	Пут према мезарју

ПРОСТОРНИ ПЛАН ОПШТИНЕ ЗВОРНИК

ДР01	Главни пут – Паљевићи	КР05	Пут за Г. Крижевиће 250m
ДР02	Луке – Црква	КР06	Пут за Мотово
ДР03	Пут за Костјерево	КР07	Пут за Сеферовиће 400m
ДД01	Пут за Дуги Дио	КР08	Пут за Шиб 300m
ДД02	Мотово – Поточани	КР09	Рецина кућа – Цамија
ЂЕ01	Пут за Ђевање	КК01	Пут у насељу Лупе
ЂУ01	Ђулићи – Радава 495m	КГ01	Пјешачка стаза за Ђурђев град
ЂУ02	Л.Мост-Хамзићи-Рамићи	КГ02	Пут на Кула граду
ЂУ03	Махмутовићи-Челишмани	КГ03	Пут за Цркву
ЕК01	Главна улица	КГ04	Везлук – Бунар
ЕК02	Пут ка Економији	КГ05	Златне воде – Кула Град
ГГ01	Пут за засеок Ивановиће 450m	ЛИ01	Пут за Лијешањ
ГШ01	Брђани – Раскрсница (мезарје)	ЛЕ01	Каменолом – Липље
ГШ02	Цамија – Кућа Авдић М.	ЛО01	Њиверице – Антићи – Савићи
ГИ01	Глођанско Брдо – Дуге Њиве	ЛО02	Пут у Локању
ГИ02	Пут за Глоди	ЛО03	Пут за Маринковиће
ГМ01	Пут за цамију 150 m	ЛО05	Пут за Њиверице
ГМ02	Махмутовићи – Арнаути 200m	МА01	Пут за засеок Томићи
ГМ03	Махмутовићи – Цамија	МА02	Радићи-Клиса-П.Брдо 400m
ГМ04	Пут за Глумину	ШЋ03	Пут за Шћемлију
ЈА01	Радићи – Кућа М.Чворка	ТА01	Табанци-Крижевина гробље 650m
ЈА02	Депонија – Гробље	ТА02	Гајићи – Табанци
ЈС01	Пут за засеок Ивановићи450m	ТА03	Гајићи – Зоркићи
ЈС02	Пут кроз Јасеницу	ТА04	Пут за Гајиће
ЈС03	Пут за кућу С. Милошевића	ТА05	Путеви у Табанцима
ЈС04	Пут за Лазаревиће	ТА06	Табанци-Радићи-Колибре 540m
ЈС05	Пут за Молитвишта	ТН01	Пут за игралиште 100m
ЈС06	Пут за Ракановиће	ТН02	Трновица – Илићи 500m
ЈС07	Пут за Ракиће	ТН03	Трновица – Радићи 500m
ЈС08	Пут за Стојановиће	ТШ01	Соколина – Раскршће
ЈС09	Тодоровићи – Гробље	ТШ02	Гај – Бријесница
ЈШ01	Пут за Јошаницу	ТШ03	М.пут – Доњи Гај
ЈУ01	Јусићи – Оџачина 260m	ТШ04	М.пут – Крстићи
ЈУ02	Туковина – Ентитетска линија	ТШ05	Пут за Ристановиће
ДК01	Бакрачи – Чикарићи	ТШ06	Пут за Аћимовиће
ДК02	Г.Каменица-Бакрачи-Д.Камен.	ТШ07	Пут за Мирковиће
ДК03	Главни пут – Чанчари	ТШ08	Ристановићи – Јанковина
ДК04	Лучица – Мехидићи	УЛ01	Пут за Улице
КА01	Пут у насеље 5. Јули	УЛ02	Путеви на Улицама
КА02	Каракајско Поље	ЗЕ01	Путеви у Зелињу
КА03	М.пут – Липовац	ЗЕ02	Сопотник – Извориште

Пјешачки саобраћај утврђен Правилником о категоризацији путева и улица на подручју Општине Зворник чине јавне стазе: Пјешачка стаза за Ђурђев Град (ЈС01) и Пјешачка стаза поред Дрине (ЈС02).

Према укупним прикупљеним и обрађеним подацима може се табеларно приказати укупно стање категорисане путне мреже на територији Општине Зворник (дато у табели бр. 47).

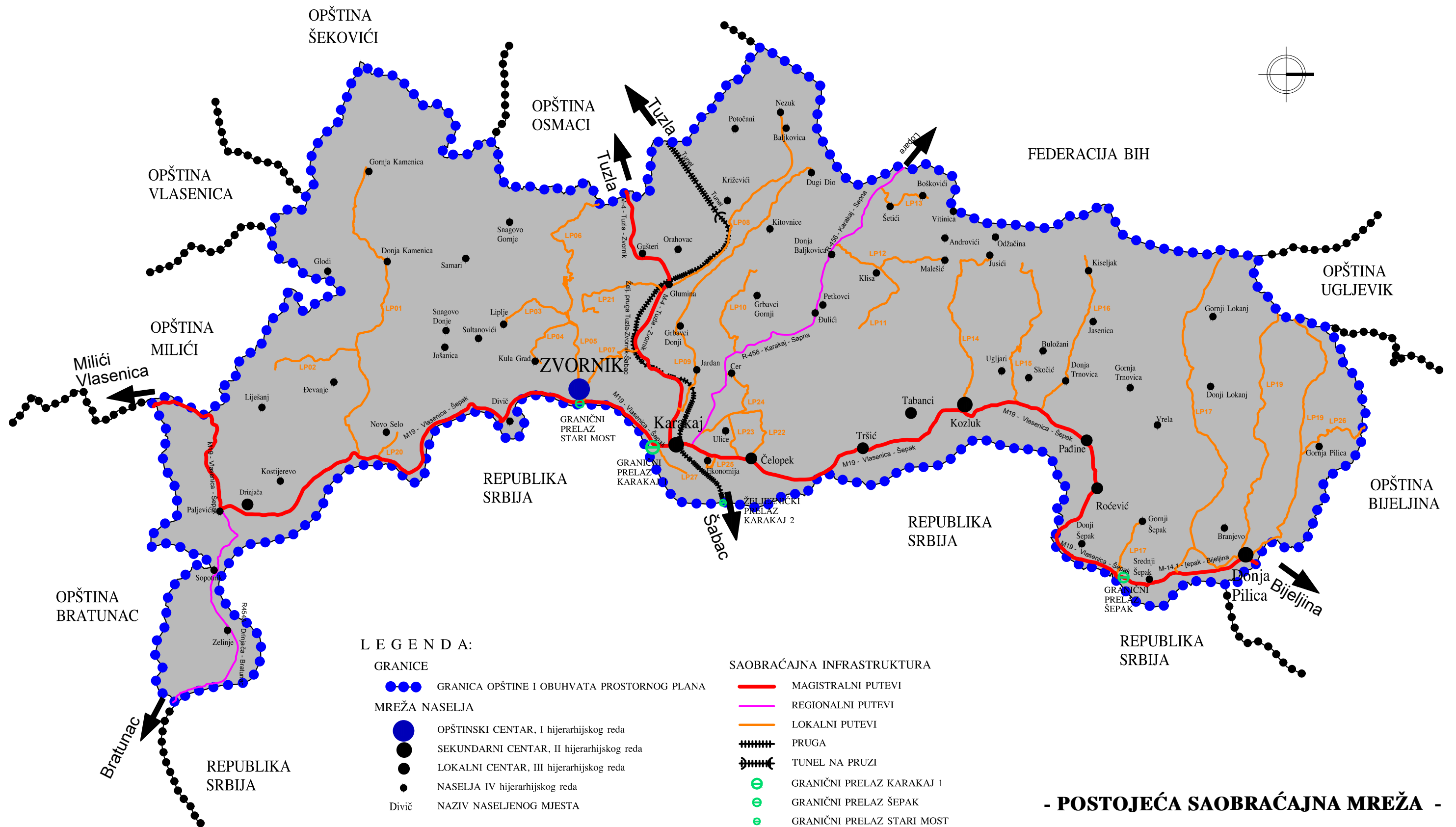
Табела бр. 47: Укупно стање категорисане путне мреже

Врста пута	Дужина (km)	%	Ширина (просјечна) (m)	Стање (добро/лоше)	Површина (km ²)
Магистрални	60,40	23,53	7,00	Добро	0,42
Регионални	21,30	8,30	12,9 x 5,50 8,4 x 6,00	Добро	0,12
Локални (асфалтни)	130,00	50,64	4,00	Лоше	0,52
Локални (макадамски)	45,00	17,53	4,00	Лоше	0,18
Укупно	256,70	100,00	---	----	1,24

График бр.43: Стање категорисане путне мреже

PROSTORNI PLAN OPŠTINE ZVORNİK

LEGENDA:

GRANICE		SAOBRAĆAJNA INFRASTRUKTURA	
	GRANICA OPŠTINE I OBUHVATA PROSTORNOG PLANA		MAGISTRALNI PUTEVI
MREŽA NASELJA			REGIONALNI PUTEVI
	OPŠTINSKI CENTAR, I hijerarhijskog reda		LOKALNI PUTEVI
	SEKUNDARNI CENTAR, II hijerarhijskog reda		PRUGA
	LOKALNI CENTAR, III hijerarhijskog reda		TUNEL NA PRUZI
	NASELJA IV hijerarhijskog reda		GRANIČNI PRELAZ KARAKAJ 1
	Divič		GRANIČNI PRELAZ ŠEPAK
			GRANIČNI PRELAZ STARI MOST
			ŽELJEZNIČKI PRELAZ KARAKAJ 2

- POSTOJEĆA SAOBRAĆAJNA MREŽA -

R 1:120 000

LIST BR. 1.

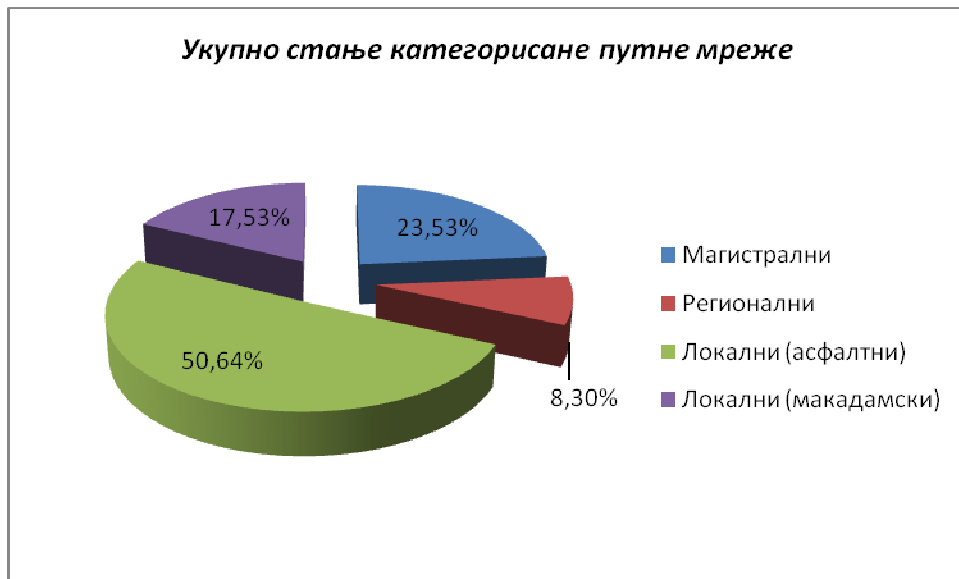

График бр. 44: Стање категорисане путне мреже приказано процентуално

За оцјену постојећег стања од изузетног значаја је и Информација о стању изграђености инфраструктуре по мјесним заједницама приказана у табели бр. 48.

Табела бр. 48: Стање изграђености путева по мјесним заједницама

Назив мјесне заједнице	Стање пута – укупно км (асфалт км + макадам км)	Назив мјесне заједнице	Стање пута – укупно км (асфалт км + макадам км)
М.З.Горња Каменица	16,00(5,05+10,95)km	М.З. Кучић Кула	7,12 (2,57+4,55) km
М.З. Доња Каменица	16,40 (9,70+6,70) km	М.З. Ђулићи	10,35 (2,65+7,70) km
М.З. Глоди	6,54 (1,54+5,00) km	М.З. Петковци	2,30 (1,30+1,00) km
М.З. Лијешањ	4,00 (0,50+3,50) km	М.З. Шетићи	2,70 (0,70+2,00) km
М.З. Ђевање	4,30 (3,20+1,10) km	М.З. Горњи Шетићи	3,80 (2,50+1,30) km
М.З. Дрињача	14,63 (3,78+10,85)km	М.З. Клиса	10,60 (4,90+5,70) km
М.З. Зелиње	6,70 (0,80+5,90) km	М.З. Бошковићи	9,23 (2,48+6,75) km
М.З. Јошаница	16,40 (9,70+6,70) km	М.З. Малешић	18,52 (6,92+11,60) km
М.З. Ново Село	10,70 (5,30+5,40) km	М.З. Андровићи	3,02 (0,72+2,30) km
М.З. Липље	21,30(7,10+14,20) km	М.З. Јусићи	5,06 (2,96+2,10) km
М.З. Самари	6,80 (1,80+5,00) km	М.З. Челопек	9,75 (7,25+2,50) km
М.З. Дивич	0,50 (0,25+0,25) km	М.З. Економија	5,53 (2,53+3,00) km
М.З. Кула Град	13,28(13,08+0,20) km	М.З. Улице	6,31 (4,01+2,30) km
М.З. Средње Снагово	6,20 (0,20+6,00) km	М.З. Тршић	20,95 (13,25+7,70) km
М.З. Горње Снагово	21,24(9,94+11,30) km	М.З. Табанци	9,32 (9,32+0,00) km
М.З. Каракај	12,35 (6,15+6,20) km	М.З. Козлук	6,90 (1,55+5,35) km
М.З. Глумина	14,55 (4,85+9,70) km	М.З. Скочић	7,30 (1,30+6,00) km
М.З. Јардан	5,74 (4,91+0,83) km	М.З. Јасеница	21,71 (7,36+14,35) km
М.З. Ораовац	4,24 (2,34+1,90) km	М.З. Кисељак	15,24 (3,04+12,20) km

ПРОСТОРНИ ПЛАН ОПШТИНЕ ЗВОРНИК

М.З. Доњи Грбавци	10,85 (3,65+7,20) km	М.З. Грновица	19,55 (12,45+7,10) km
М.З. Горњи Грбавци	11,50 (8,50+3,00) km	М.З. Пађине	6,09 (3,16+2,93) km
М.З. Китовнице	12,08 (5,08+7,00) km	М.З. Рођевић	21,41 (13,86+7,55) km
М.З. Крижевићи	18,48(5,70+12,78) km	М.З. Доњи Шепак	5,36 (4,16+1,20) km
М.З. Баљковица	5,30 (1,90+3,40) km	М.З. Средњи Шепак	7,75 (6,45+1,30) km
М.З. Дуги Дио	4,90 (1,50+3,40) km	М.З. Брањево	8,20 (5,70+2,50) km
М.З. Цер	5,70 (2,25+3,45) km	М.З. Пилица	76,11(35,11+41,00)km
М.З. Ристићи	5,00 (2,70+2,30) km	М.З. Локањ	63,10(17,80+45,30)km

Општина Зворник има 69 km категорисаних путева (магистралних, регионалних и локалних) на 100 km² површине, што је далеко мање од просјека развијених земаља, који износи од 100-150 km/100 km².

Преко магистралног градског путног правца директно се долази у град, без јасног усмјеравања токова ка циљним одредиштима, што узрокује и вођење неприпадајућих токова саобраћајном мрежом шире и уже централне зоне града. Дуж овог потеза засновани су и многи садржаји са директним уласцима/изласцима на коридор, што је допунско оптеретило вођење транзитног тока и стање на овом, за град најзначајнијем, дијелу саобраћајне мреже.

Проходност саобраћајница кроз градско и индустријско подручје се обезбјеђује у више праваца, без слијепих улица и слијепих путева.

Стање постојећих магистралних и регионалних путева је, глобално гледајући, задовољавајуће (уз неопходно предузимање мјера дефинисаних у наредним поглављима). Сходно климатским и теренским условима појављују се одговарајућа оштећења коловозног застора која се адекватно (а сходно економски расположивим средствима) санирају и адаптирају, те се врши законски неопходна рехабилитација ових путних праваца.

Стање локалних и некатегорисаних путева на подручју Општине Зворник не испуњава све прописане услове за нормално одвијање саобраћаја. Асфалтне дионице локалних путева се на појединим путним правцима одликују великим деформацијама, због чега пријети реална опасност да поједини локални путеви буду чак и обустављени за аутобуски саобраћај, као што су: Крижевићи – Парлог, Китовнице – Дуги Дио, Шетићи – Бошковићи, Улице – Челопек, Златне воде – Снагово и Брањево – Локањ.

Најлошије стање локалних и некатегорисаних прикључних (макадамских) путева је у сљедећим мјесним заједницама: Пилица, Локањ, Јасеница, Скочић, Малешаћ, Бошковићи, Китовнице, Каменица, Крижевићи, Глумина, Лијешањ, Ђевање и Дрињача. Неке од напријед наведених мјесних заједница имају и по четрдесет километара прикључних макадамских путева који су у јако лошем стању.

На локалним и некатегорисаним путевима у зимском периоду, због већих снијежних падавина и леда, може доћи до прекида саобраћаја, нарочито на правцима: Козлук-Малешић, Зворник-Снагово, Каменички мост-Горња Каменица, Ораховац-Китовнице и Коса-Пећине.

Улична мрежа града се одликује магистралним и регионалним саобраћајем, приобалним путем М-19, улицама Вука Караџића и Браће Југовића до пута М-19, улицама Симе Перића-Трг Побједе-Трг Краља Петра I Карађорђевића.

За уличну мрежу града Зворника је карактеристично да нема јасне хијерархије у функционалном повезивању. У појединим дијеловима мреже (нарочито у најужем центру града) се јављају кратке дионице са честим раскрсницама.

Овавезно треба истаћи и затечени несклад између нарасле урбане физичке структуре (објеката) и физичке структуре мреже саобраћајница. Изградњу објеката није пратила и адекватна изградња елемената градске мреже саобраћајница, нарочито у погледу системског рјешавања свих градских структура. Томе је допринијела и честа парцијална измјена спроведбене просторно-планске документације, као посљедица општег стања и велике грађевинске активности у простору, којима су се рјешавали дневни проблеми и потребе, потенцирани обимном миграцијом становништва.

Мале регулационе ширине постојећих улица су „заковане“ ивичном изградњом нових вишеспратних објеката. Консеквенца оваквог стања јесте озбиљна потешкоћа у изради новог концепта система мреже саобраћајница града, који се мора формирати у лимитираним просторним условима и ограничењима уз примјену бројних рестриктивних режимских мјера, снажнијег развоја система јавног превоза, система паркирања и система бицикличког и пјешачког саобраћаја.

Концентрација јавних служби у ужем градском центру, уз постојање удаљених насеља и садржаја, те моноцентрични постојећи модел града, су узроковали неравномјеран развој мреже саобраћајница. Периферни дијелови града, на којима је такође изражена спонтана и непланска изградња објеката, и даље почивају на улицама-сокацима из претходних историјских периода, ван било какве концепције и система.

Велике промјене у простору генеришу нови значај и хијерархију саобраћајних токова коју није пратило и одговарајуће физичко успостављање хијерархије и капацитета елемената уличне мреже. Чест је случај да се један, по природи континуални ток, води двјема или дуж више постојећих улица уз лијева и десна скретања на постојећим раскрсницама. Категоризација уличне мреже се дефинише Урбанистичким планом Зворника, и није предмет разраде овог стратешког документа просторног уређења.

Већи дио уличне мреже нема одговарајуће ширине попречног профила и има велике уздужне нагибе што негативно утиче на параметре саобраћајног тока. Такође, евидентирана је и недовољна ширина тротоара или потпуни недостатак стазе за пјешаке дуж уличне мреже.

На неким дијеловима мреже гдје постоје тротоари, кретање је отежано због задирања изграђених објеката на тротоар или због паркираних возила у зони тротоара. Велики недостатак представља и слабо развијени бициклички саобраћај.

Коловозни застор, хоризонтална и вертикална саобраћајна сигнализација и опрема пута захтијевају редовно обнављање и одржавање.

Општа одлика уличне мреже града Зворника јесте недостатак јасног система, недовољне ширине регулација и некомплетност функционалних елемената геометријског попречног профила.

- Подаци о ПГДС-у

Просјечни годишњи дневни саобраћај (ПГДС) на магистралним и регионалним саобраћајницама је приказан у доле приложеној табели (а према подацима које је утврдило ЈП „Путеви РС“).

Табела бр. 49 : Просјечан годишњи дневни саобраћај

Година		2008.	2009.	2010.	2011. год.	2012. год.	2013. год.
Путни правац		год.	год.	год.	(процјена)	(процјена)	(процјена)
Путни правац М-19	Шепак – Каракај 3	6.025	6.189	6.190	6.195	6.207	6.220
	Каракај 3 – Каракај 1	12.799	13.149	13.152	13.159	13.167	13.178
	Каракај 2 – Дрињача	3.901	4.008	4.009	4.013	4.019	4.027
Путни правац М-4	Доње Цапарде – Каракај 1	3.355	3.459	3.469	3.477	3.483	3.488
	Каракај 1 – Каракај 2	17.309	17.794	17.848	17.858	17.861	17.866
	Каракај 2 – Граница РС (Каракај)	2.281	2.348	2.355	2.362	2.369	2.374
Путни правац М-14.1 Главичице – Шепак		4.436	4.529	4.549	4.558	4.564	4.569
Путни правац Р-456 Каракај 3 – Граница РС (Шетићи)		3.308	3.399	3.401	3.407	3.414	3.419
Путни правац Р-454А Братунац 3 – Дрињача		1.145	1.199	1.203	1.207	1.213	1.219

Из претходне табеле може се закључити да просјечан годишњи дневни саобраћај изражен по годинама биљежи благи пораст до 2011. године, након чега ће, према процјенама, у сљедећем временском периоду, такође бити у благом порасту.

- *Подаци о стању безбједности саобраћаја*

На територији Општине Зворник је, у периоду од 2002. године до 2011. године, на годишњем нивоу евидентирано у просјеку више од 300 саобраћајних незгода у којима је сваке године повријеђено више од 150 лица, односно у свакој другој незгоди је повријеђено једно лице. У истом временском интервалу (од 2002. год. до 2011. год.) од посљедица изазваних саобраћајним незгодама живот су изгубила 54 лица, односно више од пет на годишњем нивоу.

У табели бр. 50 је приказан укупан број саобраћајних незгода са посљедицама, за временски интервал од 10 година, односно за период 2002. година – 2011. година.

Табела бр. 50 : Укупан број саобраћајних незгода са посљедицама

Година	Погинула лица	Број СН са ПЛ	Тешко повријеђени	Број СН са ТТП	Лакше повријеђени	Број СН са ЛТП	Укупно СН са настр. лицима	Број СН са матер. штетом	УКУПНО СН
2002.	6	6	24	18	108	74	98	250	348
2003.	7	7	36	29	106	60	96	243	339
2004.	2	2	29	25	107	70	97	239	336
2005.	7	7	27	20	70	46	73	232	305
2006.	5	4	44	27	97	77	108	222	330
2007.	6	6	33	26	78	45	77	230	307
2008.	5	5	31	25	90	59	89	179	268
2009.	4	3	27	20	145	80	103	170	273
2010.	3	3	24	18	126	68	89	211	300
2011.	3	3	18	17	100	60	80	213	293
Σ	48	46	293	225	1027	639	910	2189	3099

У табели бр. 51 приказано је процентуално учешће саобраћајних незгода са посљедицама, за временски интервал од 10 година, односно за период 2002. година – 2011. година.

Табела бр. 51: Процентуално учешће саобраћајних незгода са посљедицама

Година	Број СН са ПЛ	%	Број СН са ТТП	%	Број СН са ЛТП	%	Број СН са матер. штетом	%	УКУПНО	Σ%
2002.	6	1.72	18	5.17	74	21.26	250	71.85	348	100
2003.	7	2.06	29	8.55	60	17.70	243	71.69	339	100
2004.	2	0.60	25	7.44	70	20.83	239	71.13	336	100
2005.	7	2.30	20	6.56	46	15.08	232	76.06	305	100
2006.	5	1.52	27	8.18	77	23.33	222	66.97	330	100
2007.	6	1.95	26	8.47	45	14.66	230	74.92	307	100
2008.	5	1.87	25	9.33	59	22.01	179	66.79	268	100
2009.	4	1.47	20	7.33	80	29.30	170	61.90	273	100
2010.	3	1.00	18	6.00	68	22.67	211	70.33	300	100
2011.	3	1.02	17	5.80	60	20.48	213	72.70	293	100
Σ	48	1.55	225	7.26	639	20.62	2189	70.57	3099	100

Укупан број саобраћајних незгода за период од 2002. године до 2011. године, као и укупан број саобраћајних незгода разврстан по настрадалим лицима и материјалном штетом за период од 2002. године до 2011. године представљен је графиком бр. 45 и графиком бр. 46.

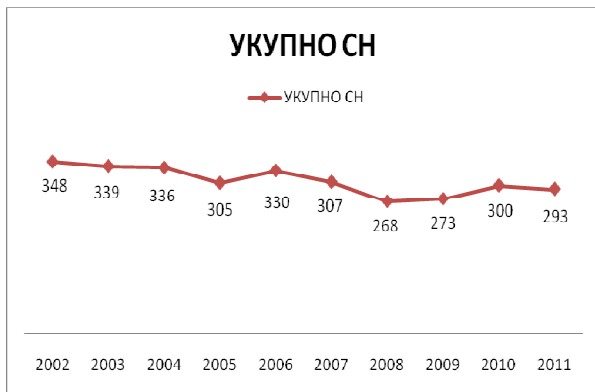

График бр.45: Графички приказ укупног броја СН по годинама за период 2002. година – 2011. година

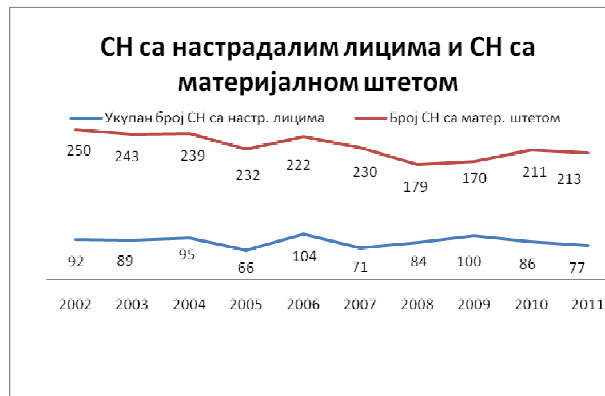

График бр.46: Графички приказ укупног броја саобраћајних незгода са настрадалим лицима и саобраћајних незгода са материјалном штетом за период 2002. година – 2011. година

Очигледно је да је број саобраћајних незгода у периоду 2002. година – 2011. година смањен са 348 у 2002. години на 293 у 2011. години, односно за 55 саобраћајних незгода или процентуално за 15,80% .

У почетној години анализе саобраћајних незгода (2002. година) на подручју Општине Зворник догодило се 348 саобраћајних незгода, од чега 92 са повријеђеним лицима и 6 (шест) саобраћајних незгода са погинулим лицима, а у овим саобраћајним незгодама је погинуло или повријеђено 138 лица, од чега је 6 лица погинуло, 24 лице теже повријеђено и 108 лица задобило лакше повреде, док се у завршној години анализе саобраћајних незгода (2011. година) на подручју Општине Зворник догодило 293 саобраћајне незгоде, од чега 150 са повријеђеним лицима и 2 (двје) саобраћајне незгоде са погинулим лицима. У овим саобраћајним незгодама је погинуло или повријеђено 152 лица, од чега су два лица смртно страдала, 24 лица теже повријеђена и 126 лица је задобило лакше повреде.

Евидентно је да је број саобраћајних незгода са настрадалим лицима у периоду 2002. година – 2011. година смањен са 250 у 2002. години на 213 у 2011. години, односно за 37 саобраћајних незгода или процентуално за 14,80%, а број саобраћајних незгода са материјалном штетом смањен са 92 у 2002. години на 77 у 2011. години, односно за 15 саобраћајних незгода или процентуално за 16,30% (график бр 46).

Преглед броја саобраћајних незгода са погинулим лицима и саобраћајних незгода са тешким тјелесним повредама за период 2002. година – 2011. година такође је графички приказан (график бр. 47).

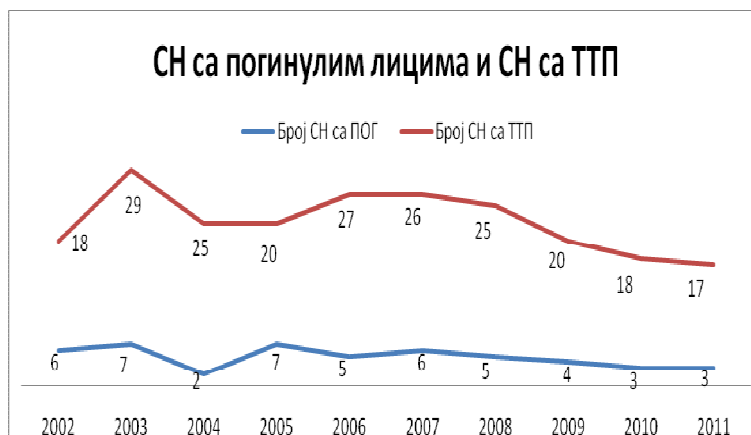

График бр.47: *Преглед броја саобраћајних незгода са погинулим лицима и саобраћајних незгода са тешким тјелесним повредама за период 2002. година – 2011. Година*

Број саобраћајних незгода са тешко повријеђеним лицима варирао је у периоду 2002. година – 2011. година и посматрајући полазну и завршну годину анализе укупан број саобраћајних незгода је на приближно истом нивоу (у 2002. години 18 саобраћајних незгода са тешко повријеђеним лицима, а у 2011. години 17 саобраћајних незгода са тешко повријеђеним лицима), док је број саобраћајних незгода са погинулим лицима смањен са 6 (шест) у 2002. години на 3 (три) у 2011. години, односно за 3 саобраћајне незгоде или процентуално за 50,00% (график бр. 47).

Разлог побољшања у области безбједности саобраћаја су резултат одговарајућих планских мјера проведених удруженим активностима републичких и локалних власти (Министарства саобраћаја и веза, Министарства унутрашњих послова, Аутомото савеза РС, Агенције за безбједност саобраћаја, Пuteва РС, Инспектората РС, Завода за образовање одраслих, локалних органа задужених за послове управљања, одржавања путева и област безбједности саобраћаја, Ауто-школа, локалних инспекцијских служби и др.).

- Подаци о јавном превозу путника и терминалима

Јавни превоз путника у аутобуском саобраћају, на територији Општине Зворник, обавља А.Д. „Дринатранс“ Зворник. Други превозници врше само међуградске поласке.

На територији Општине Зворник егзистира аутобуска станица лоцирана уз магистрални пут М-19 Шепак–Власеница, на којој је организован превоз путника. Напријед наведена аутобуска станица је мјешовитог типа (приградска и међуградска аутобуска станица) која својим капацитетом задовољава потребе свих корисника. Аутобуска станица је лоцирана у широј централној зони града код пјешачког старог жељезничког моста на ријечи Дрини, са свим објектима одређеним капацитетом и структуром станице. Укупно је евидентирано двадесет локалних/приградских линија са 74 поласка дневно, петнаест линија међуградског

ПРОСТОРНИ ПЛАН ОПШТИНЕ ЗВОРНИК

саобраћаја са 59 полазака дневно, и тринаест међународних линија, а све приказано у наредним табелама.

Табела бр. 52 : Линије локалног (приградског) превоза

Р.бр.	Релације локалних линија	Број полазака на дан
1.	Зворник – Горњи Шепак	1
2.	Зворник – Пилица	4
3.	Зворник – Кисељак	3
4.	Зворник – Малешаћ	4
5.	Зворник – Локањ	1
6.	Зворник – Бошковићи	2
7.	Зворник – Сапна	8
8.	Зворник – Михајловићи	3
9.	Зворник – Горњи Грбавци	5
10.	Зворник – Китовнице	6
11.	Зворник – Папраћа	1
12.	Зворник – Крижевићи	4
13.	Зворник – Осмаци	6
14.	Зворник – Снагово	4
15.	Зворник – Дивич	4
16.	Зворник – Липље	4
17.	Зворник – Крушке	4
18.	Зворник – Зелиње	4
19.	Зворник – Кула Град	4
20.	Зворник – Лучице	2

Табела бр. 53 : Линије међуградског превоза

Р.бр.	Релације међуградских линија	Број полазака на дан
1.	Зворник – Бања Лука	3
2.	Зворник – Бијељина	14
3.	Зворник – Брчко	2
4.	Зворник – Братунац	2
5.	Зворник – Фед. Сарајево	1
6.	Зворник – Источно Сарајево	10
7.	Зворник – Вишеград	1
8.	Зворник – Пале	1
9.	Зворник – Власеница	2
10.	Зворник – Сребреница	6
11.	Зворник – Шековићи	7
12.	Зворник – Хан Пијесак	1
13.	Зворник – Тузла	6

14.	Зворник – Фоча	1
15.	Зворник – Требиње	1

Табела бр. 54: Линије међународног превоза

Р.бр.	Релације међународних линија	Број полазака
1.	Зворник – Београд	8 (дневно)
2.	Зворник – Нови сад	4 (дневно)
3.	Зворник – Ниш	1 (дневно)
4.	Зворник – Лозница	4 (дневно)
5.	Зворник – Херцег Нови	2 (дневно)
6.	Зворник – Минхен	3 (седмично)
7.	Зворник – Беч	2 (седмично)
8.	Зворник – Салзбург	1 (седмично)
9.	Зворник – Љубљана	3 (седмично)
10.	Зворник – Крањ	2 (седмично)
11.	Зворник – Нова Горица	2 (седмично)
12.	Зворник – Велење	1 (седмично)
13.	Зворник – Цирих	1 (седмично)

Градски превоз путника обавља се аутобуским саобраћајем до насељених мјеста Улице и Челопек, и то двадесет полазака дневно.

У превозу путника учествују и такси возила (око четрдесет) из Такси удружења Зворник.

- Подаци о броју регистрованих возила и броју станица за технички преглед возила

Подаци о броју регистрованих возила које покрива СЈБ Зворник су приказани према подацима објављеним на званичној интернет страници Агенције за безбједност саобраћаја Републике Српске.

Табела бр. 55 : Број регистрованих возила по годинама

Година	2007. год.	2008. год.	2009. год.	2010. год.	2011. год.	2012. год.
Број рег. возила	10.058	9.775	9.525	10.114	10.287	10.928

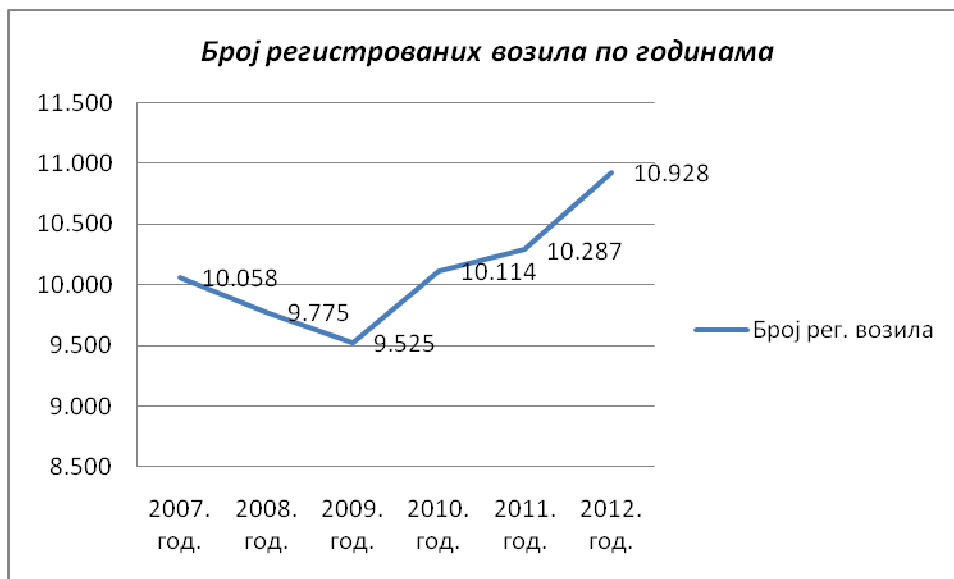

График бр. 48: Број регистрованих возила по годинама

На подручју Општине Зворник према изворима из публикације Агенције за безбједност саобраћаја живи 52.306 становника (процјена). Степен моторизације према напријед наведеним подацима износи 192 воз/1.000 становника (2007. година), 187 воз/1.000 становника (2008. година), 182 воз/1.000 становника (2009. година), 193 воз/1.000 становника (2010. година), 196 воз/1.000 становника (2011. година) и 209 воз/1.000 становника (2012. година).

На територији Општине Зворник тренутно је у раду осам станица техничког прегледа возила које су увезане у систем регистрације возила. Број станица за технички преглед возила у претходном временском периоду се кретао на начин приказан у табели која слиједи, и у потпуности задовољава потребе становништва Општине Зворник.

Табела бр. 56 : Број станица за технички преглед возила

Година	2007. год.	2008. год.	2009. год.	2010. год.	2011. год.	2012. год.
Број рег. станица	7	7	7	8	9	8

График бр. 49 : Број станица за технички преглед возила по годинама

- Стање мирујућег саобраћаја

Као у већини градова у Републици Српској и у граду Зворнику је евидентиран проблем недостатка паркинг простора, како за путничка, тако и за теретна возила. Посљедица тога јесу конфликтне ситуације и са моторним саобраћајем и са пјешачким токовима.

Ради несметаног протока саобраћаја, избјегавања беспотребног застоја, гужви и загушења саобраћаја, забрањено је паркирање и заустављање у улицама које чине основну мрежу саобраћаја у граду и неким улицама које спадају у главне саобраћајнице.

Велики проблем око паркинг простора нарочито се јавља у оквиру објеката од јавног значаја (Болница, Дом здравља, Робна кућа, Спортски центар итд.).

- Теретни саобраћај

У индустријској зони у Каракају је лоциран и теретни саобраћај „Аутотранспорт“ као и жељезничка и путничка и утоварна станица.

Проблем који треба истаћи јесте недостатак организованог паркинг простора за теретна возила. Паркирање теретних моторних возила дозвољено је само на посебно одређеним и обиљеженим мјестима, као и у кругу радних и других организација.

У градску зону долазе теретна возила искључиво ради утовара или истовара робе. Вријеме утовара или истовара је релативно кратко и зависи од врсте робе која се превози. Та задржавања су кратка, али и поред тога отежавају проблем паркирања.

У теретном саобраћају јављају се проблеми из разлога што улична мрежа није прилагођена овим потребама како по геометријским карактеристикама раскрсница и улица, тако и по стању коловозног застора. Ради постизања веће безбједности у саобраћају теретних моторних возила и његовог несметаног одвијања забрањен је саобраћај за теретна моторна возила и тракторе у једном броју градских улица у центру Зворника.

Жељезнички саобраћај

Жељезнички саобраћај у Општини Зворник је развијен. Превоз терета се обавља са жељезничке станице у Каракају – жељезничка станица Зворник Нови. Путнички жељезнички саобраћај се не обавља.

Пругом нормалног колосјека од Каракаја преко моста на Дрини, Зворник је повезан са Србијом, тј. преко Шапца са Београдом. Пругом Тузла-Зворник општина је повезана са жељезничким саобраћајем у Федерацији БиХ.

Према расположивим подацима реализује се 6 полазака дневно са теретним возовима-композицијама, а количина превезене робе је око 1.000.000 тона годишње. Роба која се најчешће превози јесу расути терети за потребе фабрике глинице.

Жељезнички саобраћај је заступљен у дужини од око 15,5 km на релацији Каракај-Цапарде, а дио је пруге која се пружа из Србије према Тузли и даље.

Као и у осталим општинама Републике Српске, и у Зворнику, овај вид саобраћаја захтијева модернизацију и осавремењавање. Активан је теретни саобраћај са жељезничке станице у Каракају – жељезничка станица Зворник Нови, док се путнички саобраћај не обавља.

Превоз робе у и кроз жељезничку станицу у Зворнику (жељезничка станица Зворник Нови) у периоду од 2010. године до 2012. године изражен је у табели.

Табела бр. 57 : Количина превезене робе у и кроз жељезничку станицу у Зворнику за период од 2010. до 2012. год.

Траса превоза	Врста робе	2010. год.	2011. год.	2012. год.
Лукавац – Смедерево	Кокс	286.000 [t]	332.000 [t]	98.100 [t]
Бановићи – Србија	Угаљ	58.000 [t]	86.000 [t]	85.000 [t]
Србија – Зеница	Жељезо	8.800 [t]	-----	9.600 [t]
Крека – Србија	Инд. со	7.600 [t]	12.300 [t]	9.800 [t]
Србија – Тузла	Сода и амонијак	9.500 [t]	25.700 [t]	26.100 [t]
Градачац – Србија	Бетонски елементи	2.900 [t]	1.000 [t]	-----
Зворник – Србија	Хидрат	10.100 [t]	7.200 [t]	1.000 [t]
Зворник – Србија	Глиница	225.000 [t]	177.500 [t]	184.500
Плоче – Зворник	Лужина	1.900 [t]	52.700 [t]	2.000 [t]

ПРОСТОРНИ ПЛАН ОПШТИНЕ ЗВОРНИК

Зворник – Плоче	Зеолит	1.300 [t]	3.100 [t]	10.300 [t]
Зворник – Плоче	Глиница	14.100 [t]	34.600 [t]	11.200 [t]
Мостар – Зворник	Боксит	65.000 [t]	72.200 [t]	59.900 [t]
Бања Лука – Зворник	Боксит	-----	1.200 [t]	9.000 [t]
Србија – Зворник	Боксит	17.300 [t]	12.200 [t]	9.400 [t]
Бановићи – Зворник	Угаљ	-----	-----	26.000 [t]
Плоче – Зворник	Боксит	163.000 [t]	101.000 [t]	-----
Укупно	-----	870.518 [t]	918.700 [t]	541.900 [t]

Неопходно је истаћи и податке који приказују да се у последње вријеме знатно смањило коришћење жељезничког транспортног система. Према расположивим подацима навешћемо два примјера:

1. Превоз глинице од Зворника до Плоча се знатно смањило у периоду од 2005. год. до 2012. год., тако што је 2004. године превезено 305.000 тона, 2005. године – 430.000 тона, 2006. године – 350.000 тона, 2007. године – 290.000 тона, 2008. године – 176.000 тона, 2010. године – 14.100 тона, 2011. године – 34.600 тона и 2012. године – 11.200 тона. Дакле, за период од 2005.год. до 2012. год. превоз глинице од Зворника до Плоча се смањило са 305.000 тона (2005. год.) на свега 11.200 тона (2012. год.), односно превоз глинице од Зворника до Плоча у наведеном временском периоду се смањило за 293.000 тона или 96% .
2. Други примјер који ћемо навести јесте превоз боксита из Плоча до Зворника који је 2004. године износио 76.000 тона, 2005. године 275.000 тона, а 2006 године 293.000 тона, 2010 године 163.000 тона, 2011. године 101.000 тона, након чега ова врста превоза робе жељезничким саобраћајем у потпуности престаје.

Као продукт резултата приказаних у напријед наведеној табели произилази да су скоро подједнако оптерећени и правци за Србију и из Србије као и правац за Калесију који иде кроз четири тунела од којих је тунел Крижевићи дугачак 4911,84m и којем је потребна честа санација све до момента када се уради стручна и квалитетна реконструкција пруге Калесија-Зворник која укључује и електрификацију пруге, чиме би се повећала пропусна моћ пруге за око 150%. Тренутно станица Зворник у времену од 24 часа превезе 6 (шест) возова, а електрификацијом пруге, доградњом два станична колосјека у станици Зворник Нови, и уз већу заинтересованост привреде за превоз жељезницом капацитет рада станице би достигао превоз од скоро 16 (шеснаест) возова у периоду од 24 часа и на тај начин би се избјегло да станица Зворник Нови као гранична станица (царина, шпедиције, сан. инспекције и др.) избјегне ситуацију да буде уско грло у промету робе. Треба истаћи да би превоз нафте и бензина код увоза требало преусмјерити на жељезнички саобраћај (због свих предности које овај вид саобраћаја пружа), чиме би се превоз робе преко станице у Зворнику увећала за 150 % у односу на тренутну ситуацију.

Главни проблем који се јавља у жељезничком саобраћају јесте немогућност потребних улагања и преусмјеравања превоза на овај изузетно погодан вид саобраћаја по многим елементима (економичност, брзина, поузданост...).

Водни саобраћај

Водни/ријечни саобраћај на територији Општине Зворник није развијен. Ријека Дрина тренутно није пловна, те је потребно основне приоритете на ријеци Дрини усмјерити ка резервацији доњих дијелова водотока за спровођење мјера регулације, продубљењу и изградњи хидротехничких објеката за пловидбу. У том смислу потребно је почети припреме за успостављање будућих пловних путева Дрине у оквиру хидроенергетског рјешења од ушћа ријеке Дрине у Саву па све до Зворника (око 90 km). Акције на ријеци Дрини треба организовати у оквиру привредне активности на експлоатацији шљунка и пијеска, ради одржавања корита водотока по дубини и траси тока. Потребно је утврдити услове пловидбе и могућности развоја ријечног саобраћаја на ријеци Дрини, те одредити приоритете и радове за претварање њеног водотока у пловни пут.

Регулација корита ријеке Дрине урађена је насипом од бране до излаза из града, дужине 3.250,0 метара. У зони града обала је уређена као шеталиште.

Велики потенцијали које ријека Дрина обезбјеђује нису адекватно искоришћени. Да би се ријека Дрина пловно искористила на најбољи могући начин, неопходно је, дакле, извршити продубљивање ријечног корита и спровођење мјера регулације. Док се не проведу напријед наведене мјере немогуће је говорити о значајној улози овог вида саобраћаја у укупном транспортном систему, односно о коришћењу водотока ријеке Дрине као пловни пут.

Слика бр. 22 : Уређена обала ријеке Дрине у подручју града

Ваздушни саобраћај

На подручју Општине Зворник нема изграђених објеката намијењених ваздушном саобраћају, али је планом вишег реда остављена могућност за планирање мањег објекта намијењеног за прихват и отпрему мањих летилица за потребе пословних и туристичких путовања у локалном саобраћају, за обављање спортских активности и пољопривредне дјелатности.

IV.4.2. Водна инфраструктура

Цијела општина Зворник нема на адекватан начин ријешено питање водоснабдијевања становништва и индустрије водом за пиће. Водоснабдијевање контролисаног квалитета је ријешено у појединим урбаним центрима а то су:

- Град Зворник и приградска насеља која гравитирају општинском центру.

Питање водоснабдијевања општине Зворник ријешено је путем градског водоводног система. Са градског водоводног система снабдијева се: општински центар Зворник, Каракај са индустријском зоном, те насеља која гравитирају општинском центру као и успутна насеља уз доводни цјевовод Дрињача и Дивич. На овом систему је прикључено око 12.600 становника што представља свега око 20 % укупног становништва општине.

- Насеље Козлук се снабдијева водом са аутономног локалног водоводног система са водозахватом (бунаром) у алувиону ријеке Дрине.

- Насеље Брањево се такође снабдијева водом са аутономног локалног водоводног система са водозахватом (бунаром) у алувиону ријеке Дрине.

Остала насеља и становници општине Зворник имају неконтролисано водоснабдијевање путем бројних сеоских водовода (153), индивидуалних водоводних система и бунара. Квалитет и квантитет воде у овим насељима је дискутабилан.

Водоводни систем града Зворника

Водоводно-дистрибутивни систем Зворник покрива урбано подручје Зворника те насеља која се налазе на транспортном цјевоводу као и насеље Каракај.

На овај систем поред стамбених објеката прикључена је и индустрија. Осим централног водовода постоје и други водоводи у овим насељима (интерни водоводи технолошке воде са бунарима у индустријској зони).

Водоводни систем Зворника је изграђен на подручју дугом око 25 km и веома је сложен. Има више висинских зона снабдијевања, више извора, бунара, гравитационих водовода, пумпних станица, дистрибутивну мрежу са цијевима различите врсте, пречника и старости.

Дистрибутивну мрежу града карактерише директна прикљученост већине потрошача на доводни цјевовод са изворишта Зелиње – Сопотник – Ђевање (нижи дијелови града са највећом густином становања и највећом потрошњом воде). Ово има за последицу недовољне притиске у мрежи прве зоне водоснабдијевања и повећање ефекта редукције у водоснабдијевању цијелог подручја града. Из претходно датог описа водоводног система Зворник може се закључити да је овај систем сложен и скуп, односно економска цијена воде је доста висока.

Водоводни систем у граду Зворнику има капацитет изворишта око 140 l/s, али је због мале пропусне моћи магистралног цјевовода могуће ангажовати свега 80 l/s.

Главни водозахвати за снабдијевање питком водом града Зворника су:

- Извориште Сопотник - минимална издашност од **15 l/s**.
- Бунарски захвати у Зелињском пољу-минимална издашност Бунар Б1 од **34 l/s** и Бунар Б2 **50 l/s**. Бунари се активирају и упуштају у

експлоатацију приликом замућења и у случају смањене издашности изворишта Сопотник и Ђевање.

- Извориште Ђевање-минимална издашност од **12,5 l/s**.
- Бунарски захвати у градском центру на локалитету ПС Мејдан-минимална издашност од **15 l/s**.
- Бунарски захвати у Тилић Ада, два бунара капацитета **90,0 l/s**

Генерално се може констатовати да стање у водоснабдијевању није задовољавајуће. Овакво стање проузроковано је енормно великом потрошњом воде код свих категорија становништва, значајним губицима на дистрибутивној мрежи и ограниченом пропусном моћи доводног цјевовода са Сопотника (Зелиња), односно Ђевања.

Главни транспортни цјевовод је стар и неопходна је његова санација. Дистрибутивна мрежа водоводног система Зворника је углавном надограђивана и до сада се није приступило планској замјени и увезивању постојећих дистрибутивних цјевовода.

Од укупног процента којег чини дистрибутивна мрежа, 65 % дистрибутивних цјевовода је дијаметра испод DN 100 mm, а чак 59 % дистрибутивних цјевовода је профила DN 75 mm и мањег. Све мање профиле од DN 80 mm потребно је замијенити. Узимајући у обзир да се већим дијелом ради о гранатој дистрибутивној мрежи, овај податак нам показује да је пропусна моћ мреже ограничена и да се мора приступити планској реконструкцији. Поред тога притисци у већем дијелу система су ниски док у дијелу II висинске зоне ови притисци иду и до 7 бара.

Водоводни систем Зворник покрива сам град Зворник те насеља која се налазе на транспортном цјевоводу као и насеље Каракај. Успутни потрошачи су насеља Дрињача, Дивич (Св. Стефан). Има и успутних мањих скупина потрошача као што су дио насеља Сопотник, Кафана у Новом Селу, Викендице на Јошаници, дио насеља Видакова Њива и Метеризе. Према подацима ЈП АД РАД који су дати у пројекту „Санација дијела водоводног система Зворник“, укупан број становника који се снабдијевају са овог система је 12.600. На овај систем поред стамбених објеката прикључена је и индустрија. Осим централног водовода постоје и други водоводи у овим насељима (интерни водоводи технолошке воде са бунарима у индустријској зони Каракаја и то Везионици, Дринатрансу, Ауто транспорту, Хладњачи, Новом Извору, Инжењерингу, Јадру, Агропрому и водовод технолошке воде у фабрици Глинице Бинач који добија воду са водозавода на Дрини). Неки од ових фабричких водовода технолошке воде су искориштени за снабдијевање водом околних кућа и чак угоститељских објеката и др. пословних простора (водовод Дринатранса, Ауто транспорта, Инжењеринга и са највише прикључених потрошача водовод Фабрике шперплоча Јадар). Наравно, вода из ових водовода не одговара нормативима, нема зона санитарне заштите бунара нити се вода претходно дезинфикује хлорисањем па пријети опасност од хидричних епидемија.

Градски водоводни систем Зворника се налази под управом Јавног предузећа А.Д. РАД Зворник. Водоводни систем Зворника је изграђен на подручју дугом око 25 km и веома је сложен. Има више висинских зона снабдијевања, више извора, бунара,

гравитационих водовода, пумпних станица, дистрибутивну мрежу са цијевима различите врсте, пречника и старости.

Из претходно датог описа водоводног система Зворник може се закључити да је овај систем сложен и скуп, односно економска цијена воде је доста висока.

Уопштено, стање у водоводним системима на територији Зворника карактерише следеће:

- Недовољна покривеност становништва градским водоводним системима;
- Транспортни систем и дистрибутивна мрежа су генерално стари и у лошем стању;
- Постојање великог процента необрачунате количине воде (нарочито физички губици), због чега се јавља недостатак воде;
- Занемарене су инвестиције и одржавање водоводног система;
- Не постоје мјерења у систему;
- Недостатак стручног кадра.

Губици воде су физички и они губици настали од немјерене количине воде која је ослобођена плаћања, а неки од њих су: вода која се испоручује за фонтане, пијацу, вода коришћена од службених установа, религијских друштава и вода коришћена у домаћинствима, радничким предузећима и сл.

Водоводни систем Козлук

Водовод у Козлуку узима воду из бунара капацитета **7,5 l/s** док је капацитет уграђене опреме **5,8 l/s**. Преко резервоара од **150 m³** вода се секундарном мрежом дистрибуира у насеље од око 1.000 домаћинстава. За сада цијело насеље Козлука није покривено сервисом водоснабдијевања.

Главни транспортни цјевовод дијаметра, DN 125 mm, PEHD, NP 10 бара има укупну дужну L= 2 km.

Укупно је прикључено око 2.700 становника (званичан податак добијен у АД Рад - 90% прикљученост становништва) на водоводни систем Козлук. Укупно је изведено око 400 прикључака од чега су два прикључка за стамбене зграде. Такође је урађено и око 40 прикључака за објекте мале привреде.

Укупна дужина дистрибутивне мреже је око 3,50 km и то пречника до DN 100 mm.

Потрошња у систему се углавном паушално наплаћује тако да нема мониторинга количина воде.

Водоводни систем Брањево

Насеље Брањево налази се на око 30 km сјеверно од града Зворника и смјештено је на површини од око 1 km². Насеље је мањим дијелом смјештено између магистралног пута Бијељина - Зворник и ријеке Дрине, док је већина објеката смјештена изнад магистралног пута на већим котима - између магистралног пута и узвишења „Сенокос“. Планом парцелације предвидјети планско рјешавање овог

локалитета, уз констатацију да је на локацији је изграђено 1.551 индивидуалних објеката Р+2 за становање, те објекти друштвеног садржаја (школа, амбуланта итд.). Тренутно је изграђено око 1.000 објеката од којих је 85 % стално настањено.

Снабдијевање питком водом и проблем отпадних вода углавном је рјешавано индивидуално и то за незнатан број становништва. Значи да не постоји организовано снабдијевање становништва водом.

Циљ пројекта којим се рјешава питање водоснабдијевања насеља Браћево је да у потпуности задовољи потребе становништва у погледу водоснабдијевања

Планирани водоводни систем Браћево конципиран је од следећих објеката у систему:

- извориште „Ада“ које се налази у алувијуму ријеке Дрине (тренутне потребе за водом су 18,41 l/s а за крај планског периода 2030. године 38,91 l/s),

У оквиру припремних радова за изградњу водоводног система до сада су извршена испитивања изворишта „Аде“ и на основу три истражне бушотине закључено је да се може приступити изградњи водоводног система.

Водоводни систем Зворник сјевер

Планира се да водоводни систем Зворник сјевер снабдијева водом насеља: Кисељак, Јасеница, Трновица, Скочић, Пађине, Роћевић и Доњи Шепак. Поједини дијелови ових насеља имају индивидуални систем водоснабдијевања који је давно изграђен, цијеви су малих пречника тако да се не могу уклопити у будуће стање и практично се занемарују.

На овај водоводни систем није предвиђено прикључивање великих индустријских потрошача, а потрошња ванпривреде и мале привреде ће се прадвидјети кроз увећање потребне количине воде за становништво за сса 15%.

IV.4.3. Енергетска инфраструктура

Електроенергетска инфраструктура

На подручју општине Зворник постоје електроенергетски објекти напонских нивоа 400 kV, 110 kV, 35 kV, 10 kV и 0,4 kV. Специфичност подручја општине Зворник, што због близине Србије, кроз територију општине пролазе високонапонски водови напона 110kV и 35 kV, који су власништво предузећа „Електропривреде Србије“. Према садашњој организацији електропривредних предузећа, власништво, па и употребљавање и одржавање објеката напонског нивоа 110 kV, је у надлежности Електропреноса (у БиХ „Електропренос-Електропријенос“ а.д. Бања Лука и у Србији „Електро mreжа Србије“).

Управљање и одржавање објеката напонског нивоа 35 kV, 10 kV и 0,4 kV је у надлежности електродистрибутивних предузећа (у Републици Српској ЗЕДП „Електро-Бијељина“ РЈ „Електродистрибуција“ Зворник, односно „Електросрбија“ Краљево-огранак Лозница), за објекте који су на територији општине Зворник а власништво су тог електродистрибутивног предузећа.

Постојећи објекти преносне мреже на подручју општине Зворник су:

Редни број	Назив објекта	Година изградње	Година значајне реконструкције
1.	ДВ 400 kV Вишеград - Зворник	1990.	2004.
2.	ДВ 400 kV Зворник - Тузла	1990.	2004.
3.	ТС 110/35 kV Зворник	1997.	
4.	ДВ 110 kV Тузла - Зворник	1956./1977.	
5.	ДВ 110 kV Зворник - ХЕ Зворник	1956./1977.	
6.	ДВ 110 kV Сребреница - Зворник	1974.	
7.	ДВ 110 kV Зворник - Глиница/І	1977.	
8.	ДВ 110 kV Зворник - Глиница/ІІ	1977.	
9.	ДВ 110 kV Угљевик - Зворник	1994.	

Општина Зворник снабђева се електричном енергијом преко 35 kV далековода из TS 110/35/10 kV Зворник која је 110 kV водом Зворник – Угљевик везана на електроенергетски систем БиХ и 110 kV водом ТС Зворник – ХЕ „Зворник“ на електроенергетски систем Србије.

Потрошња општине Зворник у претходних пет година приказана је у наредној табели:

Година	Вршно оптерећење (MVA)	Испоручена енергија (GWh)
2008.	12,0	49,75
2009.	15,5	71,85
2010.	15,0	74,36
2011.	15,8	69,95
2012.	14,6	70,30

У посљедњих пет година вршно оптерећење и потрошња енергије ТС Зворник има тренд раста, прије свега због наглог пораста у 2008. години. Тренд раста вршне снаге износи 4%, а тренд пораста енергије око 6%. Даљњи пораст оптерећења ТС Зворник очекује се преласком напајања конзума општине Зворник са ХЕ Зворник на ТС 110/35 kV Зворник.

Најлошији дио дистрибутивних постројења су мреже ниског напона. До 1967. године ове мреже су грађене за 300 W једновременог оптерећења по домаћинству, а до тада је електрифицирано 52 домаћинства. Поред тога ова мрежа изграђена је на храстовим импрегнираним стубовима, а дешавало се често да се умјесто трофазне пројектоване на бази оптерећења по домаћинству, градила монофазна мрежа. Оваква мрежа је током времена продужавана да би обухватила и остала домаћинства. Након измјене норматива за пројектовање 1970. године уочене су све слабости постојеће мреже и мрежа изграђена након те године је задовољавајућа. Међутим до тада је било електрифицирано 70% домаћинстава.

Овакво димензионисане мреже ниског напона могле су служити док је електрична енергија у селима и приградским насељима кориштена скоро искључиво за расвјету.

Са увођењем све богатијег асортимана апарата за домаћинства у употребу, мрежа постаје уско грло, а то се првенствено одражава кроз лоше напонске прилике.

Сагледавајући карактеристике дистрибутивно-раздјелне мреже (10 и 0.4 kV) може се констатовати сљедеће:

- Мрежа 10 kV је углавном незадовољавајућа те је треба дограђивати и скраћивати, изузетак чини мањи дио мреже у градским подручјима.
- Мрежа 0,4 kV је најлошији дио дистрибутивне мреже и треба је темељито санирати. Напонске прилике су изузетно лоше те се у вечерњим сатима висина напона креће и до 110 V.

Електрификација насеља у подручју општине је углавном завршена.

Табела бр. 58 : Праћење пораста конзума градских домаћинстава

Година	1967.	1970.	1975.	1980.	1987.	1990.	2002.
Број прикључених домаћинстава	1.655	2.052	2.506	3.633	4.412	16.650	16.470

У области електроенергетике обухваћен је развој мреже, на свим напонским нивоима, чворних трафо станица 110/35 kV, 35/10 kV, 10/0,4 kV и високонапонских и средњенапонских мрежа а на основу прогноза о могућем развоју Општине у области електроенергетике, сведеном на пораст конзума у категоријама домаћинства и индустрије.

Комплетно подручје општине Зворник као и подручја општине Осмаци покрива РЈ „Електродистрибуција“ Зворник која је у саставу ЗДП „Електро Бијељина“ а.д.. Преузимање ел. енергије РЈ Зворник врши углавном на 35 kV напонском нивоу од „Електропренос-Електропријенос БиХ“ а.д. Бања Лука (ТС 110/35 kV Зворник) као и од Електропривреде Србије (ТС 110/35 kV ХЕ Зворник и ТС 110/35 kV Лозница). Далеководима 35 kV електрична енергија се преноси до ТС 35/10 kV гдје се након трансформације преко 10 kV водова прослијеђује до већих потрошача као и до дистрибутивних ТС 10/0,4 kV гдје се потом трансформише на напонски ниво 0,4 kV који је прилагођен већини потрошача. Изузетак је Фабрика глинице Бирач која се снабдијева директно из трафо станице 110/35 kV на напонском нивоу 110 kV.

Електроенергетски објекти напонског нивоа 35 kV као и већина објеката напонског нивоа 10 kV и 0,4 kV су основно средство ЗЕДП „Електро-Бијељина“ а.д. односно РЈ „Електродистрибуција“ Зворник. Неки потрошачи, углавном већи привредни субјекти, имају сопствене електроенергетске објекте напонског нивоа 10 kV и 0,4 kV. Такви су Јадар, Везионица, Метално, Хладњача, Витинка и сл.

Купци електричне енергије, на подручју Зворника према мјесту преузимања електричне енергије а према важећем тарифном систему, сврставају се у категорије:

- „Потрошња на 110 kV напону“ за купце који преузимају електричну енергију на 110 kV напону (Фабрика глинице);

- „Потрошња на 10 kV напону“ за купце који преузимају електричну енергију на 10 kV напону;
- „Остала потрошња на ниском напону“ за купце који преузимају електричну енергију на 0,4 kV напону осим купаца из категорије „Домаћинства“ и „Јавна расвјета“;
- Потрошња „Домаћинства“;
- Потрошња „Јавна расвјета“.

Израђеност електроенергетских објеката у садашњем тренутку омогућава релативно добро снабдијевање ел. енергијом потрошача.

У 2002. години у Каменици је израђена трафо станица ТС 35/10 kV која омогућава боље снабдијевање потрошача у јужном дијелу општине. Такође је 2004. год. израђена трафо станица 35/10 kV у Брањевоу која је побољшала електро-енергетске прилике на сјеверном дијелу општине.

Санација ратом оштећених објеката донаторским средствима у највећем обиму је извршена у периоду од 1998. до 2002. год. Санирани су и израђени нови објекти у насељима: Каменица, Дрињача, Глумина, Снагово, Крижевићи и другим. На тај начин је обезбјеђено квалитетно напајање електричном енергијом у насељима у коју се вратило становништво које је због ратних догађања избјегло са подручја општине.

Ратом избјегло становништво које се након рата задржало на подручју општине Зворник углавном су се населили у такозваним „избјегличким насељима“: Брањево, Економија и Улице. Заједничким средствима: Електродистрибуције, Мјесних заједница и Општине Зворник израђени су електроенергетски објекти: ТС 10/0,4 kV, 10 kV каблови и НН мрежа. Радови на овим објектима у највећем обиму су извршени у периоду од 2001. до 2004.год.

Кроз пројекат „Енергија 4“ („Power 4“) извршена је санација нисконапонских мрежа на ширем подручју општине и замјена опреме у трафо станицама 35/10 kV: Зворник, Каракај и Козлук.

Кроз санацију нисконапонских мрежа извршена је замјена голих водича недовољног пресека са самоносивим кабловским снопом већег пресека као и замјена дотрајалих дрвених стубова бетонским стубовима.

Замјеном опреме у трафо станицама 35/10 kV: Зворник, Каракај и Козлук као и изградњом нових трафо станица 35/10 kV са новом опремом: Каменица и Брањево омогућено је да се повезивањем свих трафо станица 35/10 kV преко „Scada“ система обезбиједи даљинско управљање и надзор над овим објектима.

Уколико би се поредило стање из 1990. и садашње може се уочити да је структура потрошње знатно измјењена и да је релативно учешће потрошње домаћинства знатно повећано. У наредном периоду очекује се даљњи пораст броја потрошача а самим тим и потрошња код домаћинства. То је последица тога што значајан број

избјеглог и расељеног становништва рјешење стамбеног проблема види на овом простору, а очекује се и додатни број повратника.

Напомињемо да је 1990. Електродистрибуција Зворник покривала тадашње подручје општине изузев насеља: Горњи Локањ, Растошница и Зелиње а укључујући подручје Сапне која је тада припадала општини Зворник.

Након 1995. Електродистрибуција Зворник покрива подручје Општине Зворник (изузев Сапне која је сада општина у Федерацији БиХ) и подручје Општине Осмаци.

Ради бољег сагледавања ствари у сљедећој табели су дати неки електроенергетски параметри за Електродистрибуцију Зворник

Табела бр. 59 : Електроенергетски параметри за ЕД Зворник

Опис	мјера	1990. г.	2002. г.	2012. г.
Ваздушни вод 35 kV	km	15	88	55
Ваздушни вод 10 kV	km	206	225	263
Ваздушни вод 0,4 kV	km	985	1200	1250
Кабловски вод 35 kV	km	0.2	0,5	0.76
Кабловски вод 10 kV	km	10	26,5	29.81
Кабловски вод 0,4 kV	km	7	29	35
Трафо станице 35/10 kV	ком	3	6	6
Трафо станице 10/0,4 kV	ком	155	254	343

Напомена: Податак о водовима 88 km за 35 kV водове је већи од данашњег зато што смо сада двосистемски вод (вод гдје преко истих стубова прелазе два вода) рачунали као једну дужину а 2002. као дуплу дужину.

Што се тиче потрошње електричне енергије, уколико се пореде 1990. и 2012. година уочава се да је знатно измјењена структура потрошње што се илуструје и табеларно.

Табела бр. 60 : Број купаца електричне енергије

Година	Број потрошача		
	домаћинства	остали	укупно
1990.	16.650	750	17.400
2002.	16.470	1.340	17.810
2012.	20.115	1.492	21.607

Табела бр. 61 : Преглед потрошње електричне енергије у протеклих неколико година

Год.	Потрошачи				
	110 kV (kWh)	10 kV (kWh)	0.4 kV (kWh)	Домаћинст ва (kWh)	УКУПНО (kWh)
2009.	83.413.220	13.168.331	17.018.614	63.012.317	176.612.482
2010.	67.310.320	12.902.612	17.396.022	64.045.110	161.654.064
2011.	77.427.020	12.172.581	17.638.166	63.431.281	170.669.048
2012.	69.960.220	12.812.438	18.129.667	63.472.266	164.374.591

- **Трафо станице 110/35 kV**

Постоји једна ТС 110/35 kV (ван обухвата УП-а) која је повезана далеководима 110 kV са: ХЕ Зворник, термоелектраном Угљевик, ТС 110/35 kV Сребреница и Власеница, као и са два 110 kV далековода према фабрици АД „Бирач“. Ова трафостаница је лоцирана у Беглук пољу и она има сталну посаду (приказана на одговарајућој слици).

Инсталисана снага трансформације је 20 MVA. Власник објекта је „Електропренос“ Бања Лука, који је уједно надлежан за одржавање и управљање. Диспечерски центар „Електропренос“ Бања Лука, је надлежан за вршење манипулација у објекту ТС.

- **Трафо станице 35/10 kV**

На подручју општине Зворник трафо станице напонког нивоа 35/10 kV су:

- ТС Зворник (снаге 8+4 MVA),
- ТС Каракај (снаге 8+8 MVA),
- ТС Каменица (снаге 4 MVA),
- ТС Козлук (снаге 8 MVA)
- ТС Брањево (снаге 8 MVA) .

Власник објекта је ЗЕДП „Електро Бијељина а.д., РЈ „Електродистрибуција“ Зворник, која је уједно надлежна за одржавање и управљање. Манипулације у ТС се врше преко Диспечерског центра ЗЕДП „Електро-Бијељина“ а.д. у Бијељини.

Слика бр. 23 : 110/35 kV (ТС) постројење у Беглук пољу

- **Трафо станице 10/0,4 kV**

Дистрибутивне трафо станице 10/0,4 kV су углавном власништво ЗЕДП „Електро Бијељина“ РЈ „Електродистрибуција“ Зворник. Постоји и већи број трафо станица 10/0,4 kV које су власништво других предузећа, посебно у индустријској зони у Каракају. Одржавање трафо станица врши власник, а манипулације укључења и искључења објеката обављају електродистрибутивна предузећа.

Највећи број трафо станица су стубне жељезно-решеткасте трафо станице, које су распрострањене на сеоском подручју а у градском и приградском подручју су већином блиндиране трафо станице и нешто трафо станица смјештених у стамбеним, односно индустријским објектима. Инсталисане снаге трафо станица су: 50 kVA, 100 kVA, 160 kVA, 250 kVA, 400 kVA, 630 kVA и 1.000 kVA.

Укупан број трафо станица 10/0,4 kV на подручју општине је 285. Од укупног броја трафо станица у власништву РЈ „Електродистрибуције“ Зворник је 237 јединица, а остале су у власништву других привредних субјеката.

На основу наведених критеријума дошло се до коначних података који би могли бити релевантни до 2032. године.

Топлификација и гасификација

Анализом постојећег стања термоенергетских објеката и инсталација може се констатовати да се у том погледу у граду Зворнику доста урадило, посебно у области гасификације. Разлог за постигнути степен гасификације вјероватно је близина привредног гиганта фабрике глинице „Бирач“ у Каракају одакле је гасификација путем гасовода кренула у правцу града и индустријске зоне.

Гас као енергетски ресурс има велике предности над осталим енергентима, посебно по питању економичности код производње топлотне енергије. Поред овог параметра од значаја је и еколошки аспект обзиром на чињеницу да код сагоријевања гасова нема загађења животне средине. Главни магистрални гасни цјевовод у Босну и Херцеговину, односно Републику Српску улази у рејону Средњег Шепка, 700-800 m низводно од моста и то из правца Батајница. Вањски пречник гасовода је $\varnothing 406,4$ mm, притисак 50 barg.

Главна мјерна регулациона јединица (GMRS) Каракај, лоцирана је уз локални пут Зворник-Сапна на удаљености 5 km од Зворника, односно 2 km од капије Фабрике глинице „Бирач“ АД Зворник. Налази се у ограђеном простору са инсталацијама гасног чворишта и манипулативном зградом. Главни цјевовод се грана на три мјерне линије:

- Магистрални вод према Сарајеву $\varnothing 406,4$ mm

Слика бр. 24 : Мјерна станица у ГМРС Каракај

- Гасовод према АД „Бирач“ $\text{Ø}406,4$ mm, у дужини од 1.000 m,
- Магистрални гасовод за град Зворник вањског пречника $\text{Ø}168,3$ mm, у дужини од 3.073 m и вањског пречника 114,3 mm у дужини од 1.687 m. На мјесту редукције гасовода са 168,3 на 114,3 налази се одвајак за Братунац.

Слика бр. 25 : Редукциона станица у ГМРС Каракај

Слика бр. 26 : Мјерно-регулациона станица Зворник

Комплетан транспортни систем је изграђен 1979. године, што значи да је у експлоатацији око 35 година.

Преостали корисни вијек трајања гасовода процијењен је на око 25 година што би се уз правилно руковање и одржавање овај период могао и продужити.

У септембру 2010. године извршени су радови на детектованим перфорацијама на гасоводу Шепак – Каракај, тј. замијењено је око 80 m цијеви као и извршени радови редовног одржавања.

IV.4.4. Телекомуникациона и информациона инфраструктура

На подручју општине Зворник посредством телеком оператера понуђене су сљедеће врсте услуга:

- Фиксна телефонија,
- Фиксна телефонија кроз мобилну мрежу,
- Мобилна телефонија,
- Интернет,
- Информационе технологије – широкопојасне услуге.

Да би се неведене услуге могле понудити претплатницима потребна је телекомуникациона инфраструктура која се састоји од сљедећих елемената:

- Приступна мрежа,
- Комутациони системи,
- Системи за широкопојасни приступ и информационе технологије,
- Системи мобилне телефоније са базним станицама,
- Спојни путеви и преносни системи.

У урбаним подручјима Зворник, Каракај, Козлук и Роћевић је дијелом израђена кабловска канализација у коју су увучени бакарни каблови, а ван канализације као и у свим осталим мјестима су положени директно у земљу.

По бакарним парама се пружају сви сервиси фиксне телефоније, с тим да постоје извјесна ограничења у погледу пуштања широкопојасних сервиса у зависности од брзине која се нуди и удаљености претплатника.

Због недовољног капацитета у приступној мрежи на неким локацијама претплатницима се омогућавају услуге преко система за вишеструко искориштење парама (телефонија и интернет).

Поред бакра, већим корисницима се приступна мрежа ради оптичким кабловима и на тај начин пружају неограничене могућности брзина у широкопојасном приступу.

На подручјима гдје не постоји приступна мрежа по бакарним парама и оптици претплатницима се нуди фиксни телефон преко базних станица мобилне телефоније.

Окосницу интернет мреже Републике Српске чини „Vaskbone Network“ која повезује интернет чворове у Требињу, Фочи, Палама, Зворнику, Бијељини, Добоју,

Брчком и Приједору са главним чвором у Бања Луци. Главни чвор у Бања Луци посједује рутер за везу са међународним чвором интернета и управљачки центар за контролу мреже. Сви интернет чворови се повезују преко чвора у Бања Луци који представља транзитни чвор за остале мрежне чворове.

Мобилну телефонију на подручју општине Зворник чине базне станице које су системом преноса везане за мобилну платформу у Бања Луци као јединствену цјелину за остваривање саобраћаја преко мобилних апарата, како говора тако и пренос података и интернета. На подручју општине зворник инсталисано је 14 базних станица које мобилним сигналом покривају читаво подручје општине.

Транспортну мрежу телекомуникационог саобраћаја чине оптички каблови, оптички преносни системи. Кроз општину Зворник од границе ка Бијељини до границе ка Братунцу и Власеници пролази магистрални оптички кабл капацитета 48 влакана. Приводи према локалним системима су рађени са капацитетом од 12 влакана.

IV.4.5. Комунална инфраструктура

На подручју општине Зворник не можемо говорити о систематском прикупљању и одвођењу отпадних вода.

У овом тренутку канализационе системе на подручју општине посједују насеља:

- Зворник,
- Дивич,
- Дрињача,
- Козлук,
- Каракај (дјелимично),
- Улице,
- Економија,
- Брањево.

Карактеристика свих система канализације је да се сви отворено изливају у водотоке без било каквог третмана.

Зворник има званично четири фекална колектора који се директно улијевају у ријеку Дрину.

Канализација на Дивичу и Дрињачи се улива у језеро (Зворничко), а у Козлуку у Козлучки поток, низводно 1 km од Козлука.

У Каракају, у индустријској зони, постоји главни колектор који је направљен у вријеме изградње фабрике глинице „Бирач“ и исти је првенствено служио индустријским објектима.

У непосредној близини дистрибутивног центра налази се сабирна септичка јама за коју се не зна да ли је у функцији.

Канализационим системом у Каракају званично не управља нико.

Канализација из насеља Улице се улива у ријеку Сапну испод исковне школе у Чelopeку.

Управљање чврстим санитарним отпадом званично се бави АД „Водовод и комуналије“ Зворник, а активности у том смислу своде се на насеља:

- Зворник,
- Дивич,
- Козлук,
- Каракај индустријска зона,
- Брањево,
- Улице,
- Економија,
- Трновица,
- Пађине,
- Јасеница,
- Кисељак и
- Челопек.

IV.5. Специфична подручја и објекти

IV.5.1. Заштићени простори

Сви заштићени простори (природна и културно-историјска добра) наведени су, предходно, у поглављу А.П.3. и А.П.4. и Просторним планом општине Зворник се прописује њихова заштита и третирање у складу са важећом законском и подзаконском регулативом.

IV.5.2. Угрожена подручја

Чињеница да на територији општине Зворник развијена фидриграфска мрежа носи са собом и одређене ризике поплава. Сви површински токови који се дренају у ријеку Дрину су бујичног типа са великим количинама воде коју, у хидролошким максимумима, допреме у равничарски дио терена. Обзиром да корита нису регулисана за такве протоке и нису успостављени системи одбране од поплава, излију се и поплаве терен непосредно уз корито, а неке од њих изазову и поплаву ширих размјера. Највећи ризик поплаве носе са собом ријеке Сапна и Хоча, које у својим долинама поплаве пољопривредно земљиште и стамбене објекте, те ријека Златица која пролази градском зоном и угрожава стамбене, пословне и објекте друштвене дјелатности – конкретно објекте болнице. Одређене мјере санације у сврху одбране од поплава су урађене али нису довољне.

Терени угрожени поплавама бујичних токова су и терени уз ријеке: Локањску, Јасеничку, Јошаничку и Каменичку. Поплаве уже подручје уз корито. Обзиром да су се насеља, на појединим дијеловима, спустила уз обале ријека, поплавама су угрожени објекти и пољопривредне површине.

Ријека Дрина такође поплави веће површине низводно од Челопека. Углавном се под водом нађу пољопривредне површине. Највећи дио поплављеног подручја припада инундационом подручју ријеке односно водном земљишту.

Други тип угрожених подручја су терени који су, у природним условима, нестабилни или су у граничном стању равнотеже. Такви терени су назначени на карти геолошких тематских области. Највеће површине таквих терена су падине долинских страна ријеке Локањ, ријеке Хоче – подручје Крижевићи и Каменичке ријеке. Читаво подручје око депоније црвеног муља као и подручје од насеља Клиса до насеља Галићи такође је нестабилно. Нестабилности су оштетиле локални пут и стамбене објекте.

Трећи облик угрожениости терена је депонија црвеног муља. Сливно подручје око депоније је широко, а с обзиром на водонепропусну подлогу, атмосферске воде се слију у депонију. Брана депоније својом висином није гарант да се воде не прелију преко бране, али само у екстремно високим хидролошким условима. У брани је урађен прељев чије техничке карактеристике нису такве да, у тако екстремним условима, може одвести сву воду. Због тога постоји ризик од прељева којим би се угрозили природни и створени капацитети долине ријеке Хоче и Дрине.

V. ЗАШТИТА ПРОСТОРА

V.1. Заштита животне средине

Утврђивање стања животне средине у планским документима са којима се утврђује организација, уређење и кориштење простора, је обавезујуће и прописано Законом о уређењу простора и грађењу („Службени гласник Републике Српске“, бр. 55/10) као и Законом о заштити животне средине („Службени гласник Републике Српске“, бр. 53/02, 109/05, 41/08 и 29/10).

- У оквиру планских докумената морају бити утврђени услови, мјере заштите и унапређења:
 - природе,
 - природних вриједности,
 - културно-историјског наслеђења и његове околине и
 - урбаног стандарда.

Под заштитом природе, у смислу наведеног закона о уређењу простора, подразумијева се нарочито заштита земљишта, вода, ваздуха и шума, налазишта руда и друго.

Под заштитом природних вриједност, подразумијева се заштита националних паркова, меморијалних подручја, паркова природе, резервата природе, као и споменика природе и природних ријеткости.

Под заштитом културно-историјског наслеђења и његове околине подразумијева се заштита градитељског наслеђења, споменика и споменичких цјелина, археолошких локалитета, спомен обиљежја, као и простора значајних историјских и амбијенталних вриједности и карактеристика.

Под заштитом урбаног стандарда, у процесу планирања и грађења насеља, подразумијева се обезбјеђење основних хигијенских, градитељских и социјалних услова становања, рада и рекреације становника, у смислу утврђивања коефицијента изграђености насеља и густине насељености, структуре станова и стандарда становања, комуналне опремљености насеља, површина и објеката намијењених друштвеном стандарду и рекреацији, услова за саобраћај пјешака и возила као и других услова изградње.

Просторним, урбанистичким и регулационим плановима, односно урбанистичким пројектима, утврђују се услови и мјере заштите од елементарних непогода, техничких катастрофа и ратних дејстава, у смислу изградње заштитних објеката, одговарајуће просторне организације насеља, размјештаја објеката од виталног значаја и индустријских зона, размјештаја саобраћаја и других објеката инфраструктуре, размјештаја здравствених ватрогасних и других објеката од значаја за пружање помоћи становништву, као и у смислу обезбјеђења основних потреба одбране и заштите становништва и материјалних добара у случају рата и непосредне ратне опасности.

Да би се могле утврдити мјере заштите наведених елемената и фактора животне средине неопходно је утврдити њихово стање првенствено у смислу квалитета и ризика загађења. Мјерних података, који би били резултат мониторинга квалитета основних елемената и фактора животне средине, је јако мало из разлога што мониторинг квалитета није успостављен. Због тога је стање животне средине утврђено на основу података прикупљених на терену а добар дио преузет је из документације:

- Студија изводљивости за пројекат квалитета водних ресурса у општини Зворник; Пројекат: Прекогранична сарадња кроз планирање и инвестирање у околину, Пројекат финансиран од стране Холандске Владе Имплементиран од РЕЦ БиХ;
- Рјешавање проблема комуналног чврстог отпада у општинама сјеверо-источне Босне и Херцеговине, Пројекат суфинансиран од стране European Commission, Delegation of the European Commission to Bosnia and Herzegovina,
- План заштите од пожара општине Зворник;
- Стратегије развоја општине Зворник за период 2012 до 2017;
- Акциони план енергетски одрживог развоја општине Зворник;
- Стратегија безбједности саобраћаја општине Зворник за период 2013.–2023.;
- Стратешки план руралног развоја РС од 2009. до 2015.;
- Регионализација у РС – моделски приступ и
- Осталих пројеката, стручних и научних радова из разних области, рађених за општину Зворник.

ЛЕАП је законска обавеза локалних заједницау Републици Српској прописана Законом о заштити животне средине. ЛЕАП ће се темељити на међународним документима у области заштите животне средине као што су локална агеда 21 (Документ Уједињених нација око којег су се 1992. године споразумјели свјетски лидери а у циљу промоције начела одрживог развоја) која позива локалне управе широм свијета да сачине и проведу локалне планове дјеловаља у смјеру одрживог развоја, и то у партнерском односу са локалном заједницом.

Израда ЛЕАП-а је у току а као базни документи урађене су Стратегије напред наведене.

V.1.1. Анализа загађења тла

Као основни елемент природе, тло је врло сложен еколошки систем, јако осјетљив на различите утицаје и промјене. На територији општине Зворник, у фази израде Просторног плана, регистрирани су потенцијални узроци загађења тла. Регистрација потенцијалних загађивача обавеза је Локалне самоуправе општине Зворник.

Негативни утицаји на тло, на територији општине Зворник, најчешћи су:

- неправилно одлагање разног отпада,
- таложење штетних честица као продуката сагорјевања у индустријским погонима, превозним средствима, домаћинствима,
- површинска експлоатација чврстих минералних сировина,
- неконтролисано грађење,
- прекојерна употреба средстава за заштиту биља и минералних ђубрива,
- загађења која могу настати након поплавног таласа и
- остали утицаји који су индиректни, а преносе се водом или ваздухом.

Чврсти отпад је извор полутаната који утичу на сва подручја животне средине. Поред загађења земљишта, што је неповољно са естетског, хигијенског и санитарног становишта, посебно када је у питању пољопривредно земљиште, чврсти отпад неповољно утиче на водене системе и доводи до аерозагађења. Посебно је важно истаћи могући утицај чврстог отпада на производњу еколошки здраве хране као значајног економског фактора за домаћу употребу и извоз. Европска Унија, као и друге земље, посебну пажњу поклањају еколошки чистој храни, тако да, поред воде и ваздуха који на то утичу, пресудну улогу има квалитет и очуваност (незагађеност) земљишта.

Посљедњих деценија нагло је порастао ризик загађења земљишта које се користи у пољопривредне сврхе (примарна производња хране) што може имати и велике економске посљедице, посебно када је у питању извоз пољопривредних производа. Овај проблем је посебно дошао до изражаја када је почело масовније коришћење пластичне амбалаже, неповратне стаклене амбалаже, половних увезених аутомобила, изградње порушених објеката и друго, што је ништа мање наглашено у руралним подручјима, у односу на урбане дијелове. Обзиром да сакупљање и одлагање отпада није организирано на читавој територији општине, посебно није организирано у руралним подручјима гдје се одвија пољопривредна производња, отпад се најчешће одлаже у ријеке, шуме (слика бр. 27 и 28), или на земљиште које се не обрађује.

Сл. бр. 27 : Отпад повучен поплавом – Локањсака ријека

Сл. бр. 28: Разноврсни отпад одложен поред пута Кула – Богдановићи

У руралним подручјима у којима је организиран одвоз комуналног отпада (Савићи, Томићи) отпад се депонује уз регионални пут у пластичној амбалажи. Такав начин је потпуно неадекватан из разлога што се амбалажа брзо оштети и отпад се разноси унаоколо (сл. бр. 29).

Сл. бр. 29: Организирано али неадекватно сакупљање чврстог отпада

Посебан проблем који захтијева мултидисциплинарну анализу је проблем депоновања чврстог отпада у Зворничко језеро те проблем пливајућег отпада који се допрема притокама језера (сл. бр. 30). Рјешење проблема захтијева плански период и фазно рјешење уз координацију свих корисника језера. Овдје је потребно нагласити да загађење језера спада у ред прекограничних загађења.

Сл. бр. 30: Ушће Каменичке ријеке у Зворничко језеро

Веома битно загађење тла у виду девастације је корито ријеке Дрине у подручјима експлоатације шљунка и пијеска. Обзиром да се експлоатација не одвија у складу са мјерама регулације корита, не постижу се позитивни ефекти него се корито девестира. Овај тип загађења тла потребно је што хитније свести у оквире прихватљивог из разлога што се девестира природни потенцијал за развој општине и шире.

Загађење тла исто као и загађење вода наглашено је уз саобраћајнице. Углавном су то загађења тешким металима који се ваздухом и водом преносе у тло.

Један од негативних утицаја на тло је његова ерозија која је поспјешена неконтролисано сјечом шуме. За територију општине Зворник урађена је Шумско привредна основа и имплементацијом зацртаних циљева сигурно је да ће се проблем смањити и временом елиминисати.

Девастација земљишта експлоатацијом чврстих минералних сировина није учестала. Ипак треба напоменути да се на каменолому у долини Јошаничке ријеке не врши рекултивација која је обавезна и према Закону о рударству. Осим тога све воде сепарације без таложника упуштају се у поток те на тај начин најситније честице доспију у језеро и формирају муљевити талог.

Могућа загађења након поплавног таласа присутна су у долинама свих већих водотока а наглашена су у долини Сапне и Хоче.

Комунални отпад збрињава се на градску депонију у подручју Тилић Аде која је смјештена на неадекватној локацији, неограђена, непокривена инертним материјалом, са неријешеним проблемом процједних вода, итд. Такође, је регистровано више дивљих депонија као и појава одлагања отпада директно у ријечна корита. Градска депонија на којој се свакодневно врши спаљивање отпада, смјештена је у индустријској зони Каракај, на самој обали ријеке Дрине, што је чини веома еколошки ризичном по животну средину у овом подручју. Као таква, представља ризик за загађење постојећег изворишта за водоснабдијевање града Зворника као и ријеке Дрине.

У ширем подручју око творнице глинице Бирач, постоји ризик загађења тла прашинастим честицама боксита, водом из процеса производње и честицама које се таложе из ваздуха. Творница има успостављен мониторинг квалитета воде, тла и ваздуха и испитивања су показала да су оптерећења животне средине у границама прихватљивих.

На западном рубном подручју општине, територији општине Осмаци, збрињавање отпада на самој локацији није адекватно те се довежени материјал вјетром разноси на шире подручје (сл бр. 31). Осим што разасути материјал има негативан визуелни ефекат, могућа су дуготрајна загађења и негативан утицај на флору и фауну јер се ради о лаким пластичним материјалима који се веома дуго распадају.

Слика бр. 31 : Отпад донешен вјетром са регионалне депоније

Потребно је нагласити да је неконтролисано одлагање отпада увелико смањено у односу на претходни период од само пар година. Дивље депоније постају усамљени случајеви, али и даље је неопходно проблем истицати, све до потпуног рјешења односно све дотле док адекватно одлагање отпада не постане пракса.

V.1.2. Анализа загађења вода

У текстуалном дијелу овога плана површинске воде су детаљно описане у смислу њихове хидрографске мреже, а подземне воде у смислу њихових аквифера, дубине и типа издани. Овдје се дају описне карактеристике њиховог квалитета и оцјене могућности загађења.

Површинске воде

Сваки водоток је сложени живи систем у коме живе биљке, специфични организми и микроорганизми троше унесено загађење тако да вода брзо враћа своју чистоћу. Загађена вода има моћ да се спонтано регенерише уколико сталним новим и тешким загађењем то не буде онемогућено. У водотоцима се самопречишћавање остварује свеукупним дјеловањем организама који насељавају водоток: бактерија, воденог биља и виших водених биљака и животиња. Зато је једна од најважнијих задаћа да се екосистем водотока не мијења.

Испуштање отпадних вода у најближи водоток може изазвати низ узрочно повезаних промјена у водотоку које ограничавају његово кориштење. При испуштању непречишћених или недовољно пречишћених отпадних вода у водотоке, долази до низа промјена у квалитету воде реципијента:

- мијењају се физичке особине воде (бистроћа, боја, мирис),
- на површини воде појављују се материје које пливају, а на дну талог,
- мијењају се хемијске особине воде (реакција, садржај неорганских и органских примјеса, појава отровних материја),
- смањује се количина раствореног кисеоника у води,
- мијења се број и врста бактерија.

Отпадне воде становништва (домаће, фекалне, санитарне) као и отпадне воде из многих индустрија, посебно прехрамбене индустрије, садрже знатне количине загађења у виду биоразградљиве органске материје. Ако се ова органска материја испусти у воду пријемника - ријеку, језеро или море, микроорганизми који живе у води ће их користити као извор хране. Међутим, ако се ради о већој количини органског загађења, у пријемнику могу настати озбиљни поремећаји јер ће доћи до потрошње кисика из воде и угрожавања живог свијета у водотоку. У талогу на дну, долази до потпуног одсуства кисика, што доводи до развоја анаеробних процеса и појаве неугодних мириса и, на крају, доводи до потпуне девастације водотока. Зато се биолошки разградљиво загађење у отпадним водама мора уклонити прије њиховог испуштања у воду пријемника.

У погледу квалитета вода ријеке Дрине и акумулације Зворник, стање је сљедеће:

- квалитет вода ријеке Дрине и Зворничког језера задовољавају услове II класе водотока (мјерни податак), што је прописано Уредбом о класификацији вода и категоризацији водотока („Службени гласник Републике Српске“, број 42/01 од 31.08.2001. године)
- Квалитет свих површинских токова који се уливају у Дрину и Зворничко језеро треба такође да задовољи услове квалитета II класе водотока.

Све отпадне воде становништва и индустрије са територија урбаног дијела Зворника, тренутно се испуштају у Зворничко језеро и већи дио у ријеку Дрину, без претходног третмана. Мјерењем ВРК₅ на мјесту испуста у Зворнику (рачунато само за Зворник), утврђено је да је вриједност ВРК₅ повећана што значи да имају негативан утицај на квалитет воде ријеке Дрине. Повољна околност је што су, на мјесту испуста, велики протицаји у ријеци Дрини, тако да је разблажење доста велико.

На подручју индустријске зоне у Каракају, ријешену одводњу отпадних и оборинских вода има једино Творница Глинице „Бирач“. Санитарне отпадне воде ове фабрике се преко РУТОН постројења упуштају у атмосферску канализацију а затим у ријеку Дрину. Остале индустрије које се налазе у близини колектора своје санитарне отпадне воде диспонирају у исти колектор или директно у ријеку Сапну и Хочу (сл. бр. 32). Становништво Каракаја своје отпадне воде испушта директно у водоток или у септичке јаме. Канализација из насеља Улице се улива у ријеку Сапну испод основне школе у Челопеку.

Слика бр. 32 : Испуст канализације у ријеку Хочу(индустријска зона Каракај)
(прузето из Студије изводљивости за пројекат квалитета водених ресурса у
општини Зворник)

Санитарна опремљеност руралног подручја је врло лоша. Отпадне воде се одводе у импровизоване, пропусне септичке јаме, а често се непосредно изливају у оближње мање водотоке или депресије на терену. Осока из штала се често слива, такође, неконтролисано у мање водотоке и загађује их веома оптерећеним органским садржајима, амонијаком, макроелементима (азот, фосфор, итд.) који стварају услове за еутрофикацију и дуготрајно загађивање водних екосистема (слика бр. 33). Тај процес загађивања властитих и сусједних локалних изворишта карактеристичан је и за алувијална изворишта у ријечним долинама, али и за изворишта у карсту, код којих се због карстних формација и повезаности подземних каверни загађење течним и чврстим отпаcima може да преноси на доста велике удаљености.

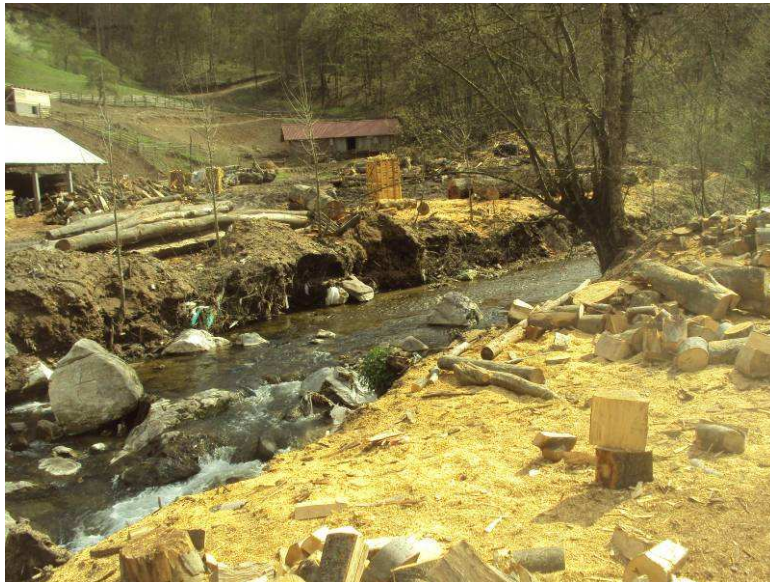

Слика бр. 33: Испуст отпадне воде у Локањску ријеку

Проблем директног загађења површинских токова не огледа се само у испуштању отпадних вода, без икаквог третмана, у њихове токове. Један од веома наглашених загађивача површинских токова је неконтролисано одлагање комуналног и осталог отпада директно у ток ријеке или на њену обалу што је исто обзиром да за вријеме високог водостаја сав отпад опет доспије у ријеку. Овакве ситуације су увелико смањене у долинама Сапне и Хоче али су још увијек изражене у долинама Локањске, Јошаничке и Каменичке ријеке и у долинама мањих водотока у руралним подручјима. Заузимање обала комуналним или грађевинским отпадом не само да хемијски утиче на квалитет воде него мијења протицајну моћ ријеке што, у узводном дијелу, може изазвати поплаве те, узводно и низводно, може условити измјену корита.

Потенцијални загађивачи су индустријски погони, без обзира на капацитет, као што су производни програми хране, дрвне и металске индустрије, затим погони услужне дјелатности као што су фарбаре, ауто-сервиси, ауто-праоне, бензинске пумпе и сл. (сл. бр. 34).

На територији општине Зворник регистровано је неколико фарми (свињогојство и живинарство) које су такође потенцијални загађивачи воде.

Слика бр. 34: Пилана у долини Локањске ријеке

Творница глинице Бирач потенцијални је загађивач површинских вода не само са течним, крутим и гасовитим штетним продуктима који се јављају у процесу производње него и са депонијом црвеног муља. Квалитет воде ријеке Сапне у који се упуштају отпадне воде редовито се прати и резултати показују да отпадне воде немају негативан утицај на квалитет воде ријеке Хоче. Успостављен је систем за пречишћавање отпадних вода.

Загађења вода могућа су, и вјеројатно присутна у површинским токовима, услијед неконтролисаног разлијевања вода са саобраћајница. Највећом дужином магистралног пута у границама просторног плана нема уређених канала површинске одводње са коловоза. Оптерећеност саобраћајнице је велика и реално је за претпоставити да се повећане концентрације тешких метала могу наћи и у води.

Загађење Зворничког језера, како у односу на квалитет воде тако и у односу на процес његовог запуњавања изражен је дуги низ година. Највеће количине отпадног материјала допреме се Дрином и Дрињачом и то као плутајући отпад а није усамљен случај да се довуче хабасти и органски отпад (угинуле животиње). Чишћења плутајућег отпада проводи се у зони бране, али су све то појединачне акције мањих друштава, најчешће риболовних, којима се тренутно очисте посљедице али се не рјешавају узроци. Тај проблем остаје да се ријеша у наредном периоду. Акције електропривредних предузећа, на међудржавном нивоу, су у току.

У границама општине Зворник највећа загађење језера допреме се Дрињачом, Каменичком ријеком и Јошаничком ријеком. У сливном подручју Дрињаче, односно у сливном подручју ријеке Јадар која је десна притока Дрињаче, смјештена су лежишта боксита и лежишта сасе са активном експлоатацијом. Због тога је Јадар често мутан а концентрација честица глине измјешане са бокситом, је тако висока да замути и воде Дрињаче и језеро. Након уливања у језеро потребно је неколико стотина метара до километар да се вода разбистри (слика бр. 35).

Слика бр. 35 : *Мутан ток Дрињаче у Зворничком језеру*

Сва загађења која приме Јошаничка ријека, Каменичка ријека и мањи потоци који се директно уливају у језеро као што је Полом поток, пренесу се у Зворничко језеро. Сливна подручја Јошаничке и Каменичке ријеке су ријетко насељена подручја те су мање количине отпадног материјала којег допреме у језеро. Најчешће су то пластичне амбалаже домаћинства и заштитних средстава пољопривреде. Највећа загађења ријеке донесу у облику стјеновито-глиновитог материјала којим запуњавају језеро. Донос великих количина материјала врши се и ријеком Дрињачом. Обзиром да су бујичног карактера, у вријеме високих водостаја, ерозија обала је јако изражена, а како на водотоцима нису урађене преградне грађевине за акумулацију еродованог материјала, све се депонује у језеро. Оплићавање језера је евидентно. Процјене су да је запремина акумулације (9 милиона m^3) од периода изградње (1955. год.) смањена на 50 %. Наноси су формирали већа и мања острва и мочварне терене на којима и око којих се развијају потпуно нови екосистеми биљног и животињског свијета (сл. бр. 36).

Слика бр. 36: Острво у језеру низводно од ушћа Дрињаче

Подземне воде

Ризик загађења подземних вода анализиран је у односу на могућности њиховог загађења. Највећи ризик загађења подземних вода присутан је на локацијама извора и његове непосредне околине. Уколико су подземне воде захваћене бунарском конструкцијом у алувијалним седиментима у којима аквифер подземне воде чине седименти интергрануларне порозности (шљунци и пијесци) тада је ризик загађења наглашен у подручју око бунара. Ако су бунарском конструкцијом захваћене воде аквифера кавернозне или пукотинско прслинске порозности тада ризик загађења није само подручје непосредне околине бунара него може бити далеко шири простор, што овиси о комплексности геолошко–хидрогеолошких односа у терену.

На терену општине Зворник егзистира много извора капацитета од 0,1 l/s до 15 l/s. Многи од њих су каптирани за организирано водоснабдијевање становништва у урбаним подручјима и у руралним зонама, у оквиру мјесне заједнице. Чест је случај да су извори каптирани за индивидуално водоснабдијевање. Исто као каптаже извора, постоје и бунарски захвати за организирано и индивидуално водоснабдијевање.

Могућности загађења подземне воде за пиће су присутне како на водозахватима у алувијалним долинама ријека тако и на водозахватима у брдско–планинским предјелима. У алувијалним долинама, подземна вода је под истим утицајима загађења као и површинска из разлога што се прихрањивање издани врши атмосферским падавинама и из ријеке. Према томе, незбринуте комуналне и остале отпад, хемијска средства пољопривреде, отпадне воде домаћинства, обртничких радионица и индустрије, поплаве, неконтролисано одведене воде са саобраћајница и др. могу бити узрок загађења подземних вода. Сва наведена загађења ограничена су на сливно подручје ријеке у чијој долини је урађен водозахват.

Загађења подземних вода акумулираних у чврстим стијенским масама, осим наведених могућности подлијежу и загађењима изазваним ерозионим процесима а који су посљедица неконтролисане сјече шуме. Управо такав ефекат загађења у

виду замућења, јавља се на каптажама Сопотник и Ђевање који су у функцији водоснабдијевања Зворника. Загађења подземних вода у чврстим стијенским масама често нису ограничена површинским вододјелницама што је карактеристично за подземне воде акумулиране у кречњачким масивима а управо такве су воде захваћене са каптажама Сопотник и Ђевање. Због тога је заштита оваквих вода много сложенија са аспекта дефинисања праваца негативних утицаја на водозахват, а са друге стране много повољнија јер су то углавном слабо насељена подручја.

На свим водозахватима, било да се ради о каптажама или о бунарском водозахвату, а који су у функцији водоснабдијевања становништва, општина Зворник је донијела Одлуку о заштити изворишта на територији читаве општине. Одлуком су дефинисане заштитне зоне и утврђене мјере заштите за све изворе и бунаре:

- са којих се водом за пиће снабдијева више од 500 становника,
- са којих се водом за пиће снабдијева мање од 500 становника и
- некаптирани извори.

Мониторинг квалитета захваћене воде за пиће и провођење мјера заштите прописаних Одлуком, недовољно је успостављено на свим захватима. У руралним подручјима квалитет воде на захваћеним изворима веома ријетко се проводи или се не проводи никако, а квалитет воде захваћене индивидуалним бунарима се не прати никако.

Тилића ада као потенцијална локација за укључивање у систем водоснабдијевања Зворника смјештена је низводно од свих испуста отпадних вода, те низводно од ушћа ријека Хоче и Сапне. Ризик загађења је веома наглашен тим више што је у непосредној близини изграђено насеље Економија, без канализационог система, а читаво подручје је нападнуто погонима мале привреде. На удаљености од пар стотина метара је станица секундарних сировина, мини фарма, клаоница и највећи потенцијални загађивач – градска депонија. Могућности загађења подземне воде изворишта са површине терена су смањене због изолаторског слоја глине дебљине до 7,0 m. Међутим истраживања су показала да се аквифер подземне воде храни водама површинских токова Дрине, Хоче и Сапне. Такви природни услови омогућавају загађење потенцијалног изворишта.

Сва загађења са саобраћајница и већих паркинг платоа као што је Царински терминал такође могу доспјети до локације будућег изворишта уколико се не осигурају строге мјере заштите.

V.1.3. Анализа оптерећености ваздуха

Највећи потенцијални загађивачи лоцирани су у урбаној зони града и у Каракају. У урбаној зони града оптерећења ваздуха најизраженија су у зимским мјесецима када су активна многобројна ложишта на чврсто и течено гориво. Моторни саобраћај кроз град такође је загађивач јер се због високе фреквенције и мале проходности ствара велики број издувних гасова. Транспорт руде камионима одвија се такође кроз град, те се ставарају повећане количине прашине.

Заштитно зеленило није заступљено у мјери у којој би ефикасно заштитило становништво од утицаја прашине и издувних гасова из застарјелих возила.

Скупштина општине Зворник, у току 2011. године, донијела је Одлуку о усвајању Иницијативе Савеза градоначелника „*The Covenant of Mayors Initiative*“ о смањењу емисије CO₂ до 2020. године. Тиме се обавезала да ће урадити Акциони план енергетски одрживог развоја (SEAP - „Sustainable Energy Action Plan“) са стратешким циљевима и мјерама чијом примјеном ће се смањити емисија CO₂ за 20%, повећати енергетска ефикасност за 20% и повећати коришћење обновљивих извора енергије такође за 20%. План је донешен у току 2012. године и представља дио Стратегије интегрисаног развоја општине Зворник 2012.-2017.

Анализом стања за базну годину 2009. утврђено је да:

- највећу емисију CO₂ има зградарство са укупно 64.659 t CO₂/god, или 53,3%, од чега се највеће емисије CO₂ емитују из подсектора стамбени сектор, у износу од 54.993 t CO₂/god.
- затим слиједи саобраћај са 55.610 t CO₂/god, или 45,84 %, и на крају
- јавна расвјета 1.057 t CO₂/god. или 0,87%.

На бази података утврђени су стратешки циљеви и мјере које ће се предузимати у циљу смањења потрошње енергије, а да се при томе не нарушавају услови рада и живота.

V.2. Евакуација отпада

За одлагање комуналног чврстог отпада који настаје у граду Зворнику користи се депонија (сметлиште) која се налази на локалитету Тилић Ада, непосредно уз лијеvu обалу ријеке Дрине, 4 km сјеверно од центра града. Депонија није уређена и не задовољава ни минимум санитарних и других захтјева који су законски прописани за депоније.

V.2.1. Технолошки отпад

У процесу прераде боксита и производње глинице, у Фабрици глинице „Бирач“ настаје технолошки отпад познат под називом црвени муљ. Евакуација отпада врши се на депонију у долини бијелог потока, лијеve притоке ријеке Сапне. Депонија заузима површину од око 110 ha и формирана је у морфолошком удубљењу које је на југоисточној страни затворено земљаном браном (слика бр. 37). На јужној страни је насеље Клиса, руралног типа.

Слика бр. 37 : Депонија црвеног муља у подручју Баљковица

Депонија има сталан негативан утицај и на земљиште и на површинске воде. Заузетост земљишта је неповратна, али се појављује проблем за којег треба пронаћи рјешење, а то је разношење прашкастог материјала по околним падинама који се формира у љетним мјесецима када муљ очврсне. С обзиром на лужнати састав депонованог материјала, сигурно је да негативно утиче на квалитет животне средине околних подручја.

Осим тога, депонија је високо ризичан објекат у смислу елементарних непогода. Услед обилних падавина, на сливу бране, или услед потреса, може доћи до преливања или пуцања бране из које би црвени муљ могао поплавити и угрозити дио површина око ријеке Сапне до ријеке Дрине, што би проузроковало велике негативне посљедице, како на пољопривредним усјевима, тако и на стамбеним и пословним објектима и објектима изграђеним уз обалу ријеке Сапне и пут Каракај – Шетићи, од Ђулића до Челопека и Каракаја. С обзиром на састав муља и велику концентрисаност лужине, изливање већих количина представља велику опасност по живот становништва у том подручју општине.

V.2.2. Санитарни, индустријски и остали отпад

Како на подручју општине Зворник није успостављен систем селективног прикупљања отпада, домаћинства која су обухваћена услугом сав свој произведени отпад (неопасни и опасни) одлажу у посуде за кућно смеће чији садржај преузима и одвози на локалну депонију АД „Водовод и комуналије“, без икаквог претходног третмана. Такав отпад из осталих домаћинстава заврши на некој од дивљих депонија.

У Одлуци о комуналном отпаду, члан 34-35, стоји да се крупни отпад (стари намјештај, већи комади покућства, санитарни уређаји) одвози према посебном плану, одређеног дана у седмици. Власници оваквог отпада који га не одложе на одређено место, у одређено вријеме, дужни су сами или преко даваоца услуга уз надокнаду трошкова, исти одвести на депонију.

Истом Одлуком је прописано да лешеви животиња морају у најкраћем року бити уклоњени са јавних и других површина и закопани на одговарајућем мјесту, у јами дубокој најмање 2 метра, уз претходну дезинфекцију и сагласност ветеринарске инспекције. На исти начин би требало да се поступа са отпацама из клаоница, а да се они из месница одлажу у најлон вреће или посебне посуде које се предају даваоцу услуге одвоза смећа. Међутим, пракса показује другачије.

Члановима 70-73. Одлуке, забрањено је истресање и испуштање фекалија, отпадних вода из нужника, септичких јама, дворишних чесми, стаја за крупну и ситну стоку на јавне површине, канале поред путева, баште, ријеке, потоке и земљиште сусједних парцела. Пражњење септичких и нужничких јама дужан је, уз наканду, вршити давалац комуналних услуга који се иначе стара о одржавању чистоће, уређења и одржавања комуналних објеката у граду и другим насељима на подручју општине Зворник, и то помоћу херметички затворених цистерни. Депонување фекалија врши се у одређену фекалну јаму на депонији смећа или посебно ископану јаму која мора бити удаљена најмање 20 метара од стамбених и комуналних објеката за снабдијевање водом и прекривена слојем земље дебљине најмање 50 cm.

Остале врсте специјалног отпада (медицински и фармацеутски отпад, слупана и стара возила, гуме, уља и масти, електронски и електронични отпад и сл), а самим тим ни начин одвајања, транспортовања и третирања истих, најчешће се збрињавају на неадекватан начин.

V.3. Природне непогоде

Чињеница је да општина Зворник располаже са великим количинама воде које са једне стране су основ за привредни развој, а са друге стране су узрок природним непогодама. Због недовољно изграђених система за одбрану од поплава, велик дио простора општине Зворник је под високим ризиком од поплава, нарочито у прољетним мјесецима када су највећи водостаји.

Ријека Дрина, која чини хидрографску окосницу општине, са притокама, располаже знатним хидроенергетским потенцијалом. Дрина и ријека Сапна често при већем водостају плаве пољопривредна земљишта у приобалним теренима и тако причињавају штету пољопривредним културама, стамбеним и другим објектима, а у случају великих и обилних падавина и наглог раста водостаја, ријека Дрина може да угрози подручје општине Зворник.

Ако проток воде на брани у Зворнику износи $800-1.000 \text{ m}^3/\text{s}$, нема опасности од поплава. Међутим, ако проток воде на брани у Зворнику достигне $2.500 \text{ m}^3/\text{s}$ и више, морају се увести мјере приправности за одбрану од поплаве. Ако проток воде достигне $5.500 \text{ m}^3/\text{s}$ биће поплављени нижи дијелови града (Бексуја), као и дијелови насеља Каракаја, Челопека, Тршића, Табанаца, Козлука, Роћевића и Средњег Шепка. При протоку од $9.000 \text{ m}^3/\text{s}$ биће поплављен Зворник од обале до Ул. Светог Саве и Лисичњака, као и улица Вука Караџића и насеља од Зворника до Брањева, тј. све пољопривредне површине од обале Дрине до пута Зворник - Бијељина.

Треба навести да је у природним условима, 1896. године, читава долина ријеке Дрине била поплављена. То је био екстремни хидролошки догађај, али он показује какве се неповољне коинциденције хидролошких и метеоролошких феномена могу појавити, који могу да изазову поплаве катастрофалних размјера. Евентуално понављање неке сличне хидрометеоролошке ситуације сада би изазвало поплаве које би имале катаклизмичке размјере, због интензивног насељавања и урбанизације ријечне долине, и њеног запосједања врло значајним привредним и инфраструктурним објектима и системима.

Ријека Дрина је регулисана насипом од бране до Метериза у дужини од око 3.250 m на подручју Зворника, и од бране према старом мосту око 1.500 m. Од Каракаја низводно заштита обала зависи од будуће бране код насеља Козлук.

Ријека Сапна, чије сливно подручје има површину од 104 km², а дужина тока је 25km, може да достигне максимални проток од 14 m³/s. Због велике потисне моћи воде из горњег и средњег дијела водотока, а због тога што има мали пад водотока у доњем дијелу, Сапна врло често плави околна земљишта, а критично стање настаје када истовремено дође до великог водостаја Дрине. У таквој ситуацији Сапна поплави веће површине плодног земљишта и добар број стамбених и других објеката, као и путне саобраћајнице Каракај - Шетићи и Каракај - Бијељина.

Регулација корита ријеке Сапне урађена је поред круга Фабрике глинице. Изграђено је ново корито ријеке и одбрамбени насип поред обале. У доњем дијелу тока, у подручју Челопека, ријека и даље поплави терен.

Поток Хоча има површину сливног подручја од око 45 km² и дужину водотока 18km. При обилнијим падавинама максимални проток воде достигне 1,5 m³/s па плави терен у околини корита, а посебно у рејону Каракаја, чиме угрожава индустријске објекте и добар број стамбених објеката, чинећи при том велике материјалне штете. Ријека Хоча, при врло високој води, плави терен до коте 141,5 m (мјерено по профилу у непосредној близини моста на путу Бијељина – Зворник). Крајњи дио тока, у подручју Чоловник, је регулисан у дужини од 240,0 m. Постоји Техничка документација за изградњу објеката за заустављање и сакупљање наноса.

Поток Златица протиче кроз град и има површину слива око 5 km² док је дужина водотока кроз урбано подручје 3,3 km. Максимални проток Златице забиљежен је у мјесецу јуну 1987. год, и износио је око 75 m³/s. Вода се тада излила из корита и поплавила објекте Здравственог центра Зворник и више стамбених и других објеката, чиме је причинила и велику материјалну штету. Поток Златица покривен је и регулисан у зони града, од медицинског центра до ушћа у Дрину. На тај начин, добрим дијелом, ријешене су поплаве у граду. Узводно је урађено неколико брана, а дјелимично и обложни зид. Њена лијева притока, поток Лисишњак, такође је регулисан у подручју града. На оба, напријед наведена потока, предузете мјере регулисања нису довољне, и не дају гаранцију заштите у случају нових катастрофалних падавина.

До коначне регулације ових токова неопходно је забранити градњу стамбених објеката у рејонима који могу бити поплављени.

Куљански поток је изразито бујичног карактера, те у вријеме јаких обора на наноси велике штете граду у облику поплава и наноса еродованог материјала. Доњи дио тока је регулисан, потпуно затворен и претворен у пјешачку саобраћајницу.

Јасеничка, Каменичка и Локањска ријека се такође изливају при великим водостајима и причињавају штете у пољопривреди, а и угрожавају више стамбених и других објеката. На Козлучкој и Јасеничкој ријеци предузете су одређене превентивне мјере које у доброј мјери позитивно утичу на ублажавање од посљедица поплава.

Поред наведеног, ризик елементарне непогоде представља и депонија црвеног муља, из разлога што, у условима изнимно обилних падавина или у случају јачег земљотреса, може доћи до преливања или рушења земљане бране из које би црвени муљ могао поплавити и угрозити дио терена око ријеке Сапне све до ријеке Дрине. То би проузроковало велике штете на животној средини и опасност по здравље људи. У постојећем стању, врше се осматрања на брани и нема показатеља који би упућивали на оштећеност бране у смислу њене стабилности.

V.4. Техничке опасности

Општина Зворник има израђен детаљан План заштите од пожара општине Зворник. У Плану, између осталог, констатовано је сљедеће:

На подручју општине Зворник, од укупних предузећа, других правних лица, предузетника и осталих привредних капацитета, има:

- 14 са високим пожарним оптерећењем,
- 32 са средњим и
- 12 са ниским пожарним оптерећењем.

Може се закључити да је на подручју општине Зворник средње просјечно пожарно оптерећење.

Највећи ризик од пожара присутан је у предузећима са технолошким процесима, друштвеним приватним бензинским станицама и приватној станици за снабдијевање пропан-бутан гасом моторних возила, лоциране у кругу предузећа АД „Метално“. На наведеним локацијама потребно је посебно водити рачуна о даљем планирању мјера заштите. У случају катастрофалних пожара, на овим локалитетима, поготово праћеним климатским непогодама, град би увелико био угрожен отровним гасовима, као продуктом сагоријевања запаљивих материја.

У ужем дијелу града повећане су пожарне опасности, с обзиром на концентрацију стамбених објеката, а код којих се, приликом изградње и доградње, нису примјењивале адекватне мјере заштите. У индустријским комплексима у МЗ Каракај и на бензинским станицама ускладиштавају се или прерађују лако запаљиве и експлозивне материје.

Највеће пожарне опасности класе I су у пожарним секторима у којима су смјештени објекти за колективно становање Z14, Z15, Z16, насеље Змајевац, објекти за колективно становање – Б блокови, три градске котловнице на земни гас изведене у склопу објеката за колективно становање Z16, испод стамбеног блока на Змајевцу и котловница у близини стамбених Б блокова. У наведеном пожарним секторима смјештене су васпитно образовне установе – Основна школа „Свети Сава“, Основна музичка школа, Гимназија и средња стручна школа „Петар Кочић“, Културно спортски центар, хотел Дрина, остали објекти јавне намјене, пословни центри итд.

На ужем урбаном дијелу града инсталисана је градска хидрантска мрежа.

Индустријско насеље Каракај, класификовано је у класу II, са средњим пожарним оптерећењем и са пожарним сектором у коме постоји могућност ширења пожара.

Остали градски пожарни сектори сврстани су у класу III у којима је мало пожарно оптерећење и у којима се пожар ограничава само на објекте које је захватио.

У многим објектима није у потпуности изведена вањска и унутрашња хидрантска мрежа. Објекти нису заштићени довољним бројем апарата за почетно гашење пожара, а неке основне и средње школе немају изведену паник расвјету и системе за дојаву пожара.

Потребно је напоменути да у граду егзистира Професионална ватрогасна јединица Зворник, која својим саставом и техничком опремљеношћу не задовољава потребе града и општине Зворник.

V.5. Ратна дејства

Планови заштите од техничких опасности такође су урађени на нивоу Општине. За њихово провођење задужен је Штаб/Служба цивилне заштите.

V.6. Насељски стандард

Сагледавање стања урбаног стандарда, у процесу планирања, подразумијева утврђивање основних хигијенских, градитељских и социјалних услова становања, рада и рекреације становника, у смислу утврђивања коефицијента изграђености насеља и густине насељености, структуре станова и стандарда становања, комуналне опремљености насеља, површина и објеката намијењених друштвеном стандарду и рекреацији, услова за саобраћај пјешака и возила као и других услова изградње.

Планска изградња простора је основни корак за увођење реда у насељу у смислу организације простора како би се све активности одвијале несметано и у складу са основним принципима планирања, организације и уређења простора.

У погледу нивоа урбаног стандарда може се примјетити да се ниво елемената урбаног стандарда подигао у новије вријеме (3-4 године) како у градској зони тако и

у приградским и руралним насељима. Ипак и даље има неријешених проблема везаних за основне потребе становништва.

Неадекватни урбани стандард присутан је у оквиру комуналне опремљености, саобраћајне инфраструктуре, неравномјерне изграђености и густине насељености као и неравномјерне заступљености објеката друштвеног стандарда и рекреације. Проблеми су наглашени у ужем урбаном подручју града те у насељима Дивич и Каракај. У насељима Липовац, Радаковац, Јардан и Кула Град урбани стандард је на веома ниском нивоу, тако да се за наведена насеља може рећи да су руралног типа без обзира што су одређена као дијелови ужег урбаног подручја.

Већи дио уличне мреже нема одговарајуће ширине профила и има велике уздужне нагибе, а присутна је недовољна ширина тротоара или потпуни недостатак стазе за пјешаке. На неким дијеловима мреже, гдје постоје тротоари, кретање пјешака је отежано због задирања изграђених објеката на тротоар или због паркираних возила у зони тротоара.

Нова насеља, и насеља удаљенија од центра, углавном су повезана неасфалтираним саобраћајницама.

Поједини дијелови града су густо насељени и карактеришу се малим животним простором, а најбољи примјер тога су Гробнице које због морфолошких карактеристика немају ту могућност да се даље шире и изграђују.

Број природних елемената пејзажа, као што су жива ограда, појединачно дрвеће, скупине дрвећа, су заступљене у недовољном броју.

Бука и вибрације

Дијелови ужег центра града, затим Дивич и Каракај, смјештени уз саобраћајнице, највише су угрожени буком, а проласком тешких камиона и вибрацијама. Због близине граничног прелаза и чињеница да су наведени дијелови града смјештени уз магистрални пут, фреквенција возила је значајна, те се може претпоставити да бука и вибрације, у одређене дане и временске периоде у дану, прелази дозвољене границе.

Бука, као вид загађења, највише угрожава дијелове насеља уз саобраћајнице, и то највише Дивич и Каракај. Насеље Каракај је истовремено у неповољном положају и због тога што је највећи дио индустријских капацитета лоциран управо у њему и на тај начин је угрожена животна средина емитовањем продуката сагоријевања различитог састава из производних погона. Велика концентрација и висока фреквентност саобраћаја такође негативно утичу на стање и квалитет животне средине тиме што спречавају несметано одвијање основних функција.

В. ЦИЉЕВИ ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА

САДРЖАЈ ТЕКСТУАЛНОГ ДИЈЕЛА ПЛАНА

(В. ЦИЉЕВИ ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА)

В. ЦИЉЕВИ ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА	1
I. ПРОСТОР И СТАНОВНИШТВО	1
I.1. Простор	1
Основни циљеви	1
Оперативни циљеви	1
I.2. Карактеристична подручја (зоне, цјелине и подцјелине)	1
I.3. Становништво	2
I.3.1. Циљеви демографског развоја	2
I.3.2. Систем насеља (мреже, функције и хијерархија)	2
II. РАЗВОЈНИ ПОТЕНЦИЈАЛИ	4
II.1. Природни ресурси	4
II.1.1. Пољопривредно земљиште	4
II.1.2. Шумско земљиште	4
II.1.3. Водно земљиште	5
II.1.4. Рудно земљиште	6
II.1.5. Грађевинско земљиште	7
II.2. Антропогени ресурси	7
II.2.1. Изграђени фондови и функције	7
II.2.2. Други потенцијали	7
III. ИЗГРАЂЕНОСТ И ФУНКЦИОНИСАЊЕ ПРОСТОРА	8
III.1. Стамбени фонд	8
III.2. Привреда	8
III.3. Непривреда	13
III.3.1. образовање	13
III.3.2. Здравство	14
III.3.3. Култура	14
III.3.4. Наука	14
III.3.5. Социјално старање	14
III.3.6. Спорт и рекреација	14
III.3.7. Управа	15
III.3.8. Финансије	15
III.3.9. Интелектуалне услуге	15
III.4. Инфраструктура	15
III.4.1. Саобраћајна инфраструктура	15
Друмски саобраћај	16
Жељезнички саобраћај	17
Водни саобраћај	18
Ваздушни саобраћај	19
III.4.2. Водна инфраструктура	19
III.4.3. Електроенергетска инфраструктура	20
III.4.3.1. Гасификација и топлификација	21
III.4.3.1.1. Гасификација	21

III.4.3.1.2. Топлификација	21
III.4.4. Телекомуникациона и информациона инфраструктура	22
III.4.5. Комунална инфраструктура	22
IV. ПОСЕБНА ПОДРУЧЈА	23
IV.1. Културно историјска добра и природна добра	23
IV.2 Угрожена подручја	24
IV.2.1 Поплавна подручја	25
IV.2.2 Нестабилна подручја	25
IV.2.3 Девастирана подручја	26
V ЗАШТИТА ПРОСТОРА	26
V.1. Заштита животне средине	26
V.1.1. Заштита тла	27
V.1.2. Заштита воде	27
V.1.3. Заштита ваздуха	29
V.2. Евакуација отпада (индустријског, технолошког, санитарног и осталог)	29
V.3. Природне непогоде	30
V.4. Техничке опасности	30
V.5. Ратна дејства	30
V.6. Насељски стандард	30

V. ЦИЉЕВИ ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА

I. ПРОСТОР И СТАНОВНИШТВО

I.1. Простор

Основни циљеви

- Дестимулисати развој пољопривреде на земљиштима 7 и 8 катастарске класе,
- Смањивати пољопривредне површине на 5 и 6 катастарској класи,
- Интензивирати пољопривредну производњу од 2 – 4 катастарске класе,
- Постојеће шумске површине одржавати у складу са потребама општине уз њихово проширење на земљиштима лошије категорије и нестабилним теренима,
- Грађевинске површине интензивније користити, а проширивање остварити у складу са просторно планском документацијом нижег реда.

Оперативни циљеви

- Развијање радних зона на бази зелених приступа и зелених технологија и коришћење технологија и технолошких рјешења у садејству са заштитом околине и рационалног просторног развоја,
- Остваривати сопствени развој на бази природних ресурса и интегралног повезивања са свим дијеловима општине,
- Снажење општинског центра Зворника на основу културне, природне и привредне идентификације,
- Ојачати конкурентност сектора пољопривреде и везати га са сектором услуга,
- Стимуласати повећање броја становника на руралним подручјима општине (кроз планове, пројекте и субвенције),
- Побољшати здравствене услуге у руралном дијелу општине,
- Унапређење предузетништва и туризма у руралним дијеловима општине,
- Образовање и подизање капацитета на афирмацији заједничког партнерства у пољопривреди.

I.2. Карактеристична подручја (зоне, цјелине и подцјелине)

У складу са пројекцијама становништва за територију општине Зворник наставити са развојем појединих дијелова територије и то :

- у урбаној зони Зворника (I категорија изграђености) усмјеравати градњу ка даљем повећавању густине становања,

- у другој зони изграђености (II категорија изграђености), у приобаљу Дрине односно нижем дијелу општине, подстицати изградњу привредних и других објеката у циљу растерећења централне урбане зоне и
- у трећој зони (III категорија изграђености), у осталим сеоским насељима, брдско-планинском простору општине Зворник, подстицати инфраструктурно опремање и обнову постојећег стамбеног фонда.

I.3. Становништво

I.3.1. Циљеви демографског развоја

Очекиване промјене у природном прираштају становништва општине Зворник заснивају се на екстраполарним тенденцијама које указују на стагнирање рађања и смртности. Циљ је достићи ниво тзв. стационираног становништва (што је генерални циљ за Српску), тј. изједначен број рођених и умрлих. Овај циљ може се достићи активним мјерама демографске (популационе) политике, при чему се мисли на оне које проводе републичке институције, али и оне које као комплементарне проводи и општина Зворник.

Неповољне тенденције у редистрибуцији становништва и успостављање просторно-демографске поларизације, одражава се у поремећајима демографских структура становништва. Бржи економски развој општине Зворник (а што је реално) треба да онемогући демографско пражњење руралних средина.

Такође, унутрашње миграције, на релацији село-град, губе на интензитету, па се очекују значајније промјене на овом простору.

Процес редистрибуције становништва на простору општине Зворник одражаваће се на промјене у мрежи и структури насеља. Те промјене ће бити квантитативно-квалитативног карактера.

I.3.2. Систем насеља (мреже, функције и хијерархија)

У општини Зворник издвајају се следеће категорије стабилноасти насеља:

*Насеља са великом стабилношћу ($S < 0,5$), има их више међу којима су град Зворник, али и насеља даље од утицаја града Каракај, Челопек, Тршић, Козлук, Роћевић, Пилица, Пађине, Табанци...

*Насеља са просјечном стабилношћу (0,5-0,6), која су у већини на умјереној дистанци од града и на важнијим саобраћајним правцима: Центар општине је град Зворник који је општински центар I хијерархијског реда, као самостално – аутаркично насеље.

Секундарни центри II хијерархијског реда су: Каракај, Козлук, Пилица, као дјелимично самодовољна насеља.

Локални центри III хијерархијског реда су: Челопек, Тршић, Роћевић, Дрињача, Пађине и Табанци, која се могу сврстати у дјелимично зависна насеља.

Насеља IV хијерархијског нивоа су потпуно зависна насеља, у која убрајамо сва остала насељена мјеста у општини Зворник.

Табела 1. Степен зависности насеља општине Зворник 2013.

Тип	Самодовољна	Дјелимично самодовољна	Несамодовољна	Потпуно несамод.
I	1			
II		3		
III			6	
IV				58

Функционална зависност насеља се ослања на концепт централитета, гдје је у центру пажње фактор покретљивости активног становништва. За типологију насеља општине Зворник треба уврстити и однос функције рада и функције становања. У изразито неаграрним (град), као и изразито аграрним насељима структура активног становништва у великој мјери одговара структури њихових функција. До несклада може доћи код умјерено неаграрних и мјешовитих насеља, гдје је веће учешће дневних миграната.

Ако би се примјенио образац за степен функционалности веза насеља, који рачунамо по обрасцу:

$$S = 0,5 (kD/M + kO/B)$$

Вриједност S се може кретати од 0 до 1. Ако је та вриједност 0 та насеља су потпуно стабилна, или ако је 1 значи да су насеља потпуно нестабилна.

На основу примјењеног Дрињача, Зелиње, Дивич, Ораовац, Шепак, Брањево, Економија, Улице...

*Насеља са малом стабилношћу (0,6-0,7), која се простиру од села приградског типа до села у утицајној сфери примарног и секундарних центара.

*Насеља са врло малом стабилношћу ($S > 0,7$), су насеља која су на периферној зони насељености општине, демографски празнија и са врло малим бројем активног становништва, као на примјер: Лијешањ, Китовнице, Шетићи, Бошковић и др.

На основу предложене квалитативне класификације функционалне структуре, функционалне зависности и функционалне стабилности насеља, може се закључити да се насеља која спадају у исту категорију – на основу структуре активног становништва по дјелатностима, запослености и дневних миграција – карактеришу неком сличношћу, али истовремено се разликују у погледу величине социо-економског потенцијала којим располажу. Величина социо-економског потенцијала и дomet функционалног утицаја могу бити додатни критеријум на основу којег можемо издвојити насеља хијерархијског нивоа функција, односно различитог нивоа централитета.

На простору општине Зворник, издвајају се:

- -Центри заједнице села;
- -Центри општинског значаја;
- -Центри републичког значаја (град Зворник).

Коначно, питање функционалне типологије насеља је крупно научно питање и ту влада велико методолошко шаренило. Оно је важно не само из научних него и практично-планерских разлога, зато што доприноси бољем познавању функционалне диференцијације и других процеса у мрежи насеља општине Зворник.

II. РАЗВОЈНИ ПОТЕНЦИЈАЛИ

II.1. Природни ресурси

II.1.1. Пољопривредно земљиште

- Модернизација и развој пољопривреде и допунских активности, развијати пољопривредна газдинства (фармерско сточарство, укрупњавање посједа, органска пољопривредна производња и друго),
- Унапређење објеката јавне службе, комуналне инфраструктуре у сеоским насељима,
- Развој сеоског туризма,
- Заштита пољопривредног земљишта од деградације,
- Усмјеравање пољопривредне производње према воћарству на подручју општине Зворник,
- Рекултивација деградираниог пољопривредног земљишта,
- Рекултивација сеоских задруга,
- Производња здраве хране,
- Побољшање прераде и маркетинга пољопривредних производа,
- Кроз пројекте и програме пољопривреде оживјети напуштена села и задржати младе људе,
- Побољшање производње са новим технологијама у пољопривреди.

II.1.2. Шумско земљиште

- Пошумљавање девастираних шумских површина,
- Смањење експлоатације дрвета,
- Уклањање депонија по шумама,
- Одржавање здравља и виталности шумских површина,
- Деминирање површина под шумама,
- Одрживо газдовање шумама,
- Побољшање и унапређење ловишта и ловне дивљачи,
- Унапређење развоја туризма и лова и других дјелатности,
- Заштита површина шума од ерозија,
- Унапређење свеопштег стања шума.

II.1.3. Водно земљиште

Највеће површине водног земљишта представљају акумулација Зворничко језеро и ријеке Дрина и Дрињача. Као развојни потенцијали имају велике капацитете али је искориштеност веома мала. Зворничко језеро јесте у функцији своје намјене, али су његови капацитети далеко већи и разноврснији који би могли, а у наредном планском периоду, и требали постати важан сегмент развојних потенцијала. Дрина и Дрињача, као развојни потенцијали су потпуно неискориштени. У оваквом стању често су узрок негативних ефеката односно изазову проблеме поплава.

Циљеви:

- створити услове да вода и водно земљиште стварно егзистирају као развојни потенцијали,
- усвајати планска рјешења која ће задовољити потребе свих корисника таквог потенцијала, нарочито водоснабдијевања изградњом творнице воде,
- планска рјешења ускладити са рјешењима водопривреде која требају бити компатибилна са садржајима водопривредних планова,
- стварати услове за интензивније кориштење Зворничког језера за потребе развоја туризма, спорта, рекреације, пловидбе, гајење риба, и др.
- израдити одговарајућу документацију којима ће се одредити потенцијални локалитети предвиђени као хидроакумулације за комунална и ватрогасна возила на Локањској ријечи, Козлучкој ријечи и Сапни, које ће се користити уз већ постојеће на ријечи Дрини.

Подземне воде

Могућности придобивања подземних вода су далеко веће него што су захваћене воде у постојећем стању, било да се ради о подземним водама чији аквифери су у стијенским масама кречњака или у алувијону ријеке Дрине. И поред овакве чињенице још увијек је много становништва Општине снабдијевено са недовољним количинама воде. Проблем је нарочито изражен у љетним мјесецима и то у руралним подручјима, која нису у централном систему водоводне мреже.

Један од **циљева** развоја треба бити обезбјеђење одређених количина воде за водоснабдијевање првенствено привреде а потом и становништва.

Неопходно је све изворе који јесу или ће бити у функцији водоснабдијевања, увести у систем заштите. Општина Зворник је то урадила још давне 1977. године када је донијела Одлуку о заштити свих таквих извора на читавој територији Општине. Одлуку је потребно обновити на основу катастра извора којег је потребно урадити и који би био стратешки документ у области водоснабдијевања.

Локација извориште Тилић Ада оптерећено је разним садржајима који су потенцијални загађивачи воде. Сви садржаји су смјештени а неки, предходним планским рјешењима, планирани у широј зони изворишта, као што је депонија комуналног отпада. У наредном периоду требало би утврдити оправданост намјене изворишта на тако, у погледу могућности загађења, високо ризичној локацији.

Минерална вода Кисељака и Витинке, као природни потенцијали имају велико значење у укупном развоју Општине. Експлоатација се врши у сврху флаширања. Квалитет и до сада утврђене количине су темељни основ за далеко већу примјену. Обзиром на љековите карактеристике Кисељака урађени су планови за развој бањског туризма. Туризам је и сада значајан али изградњом бањских и туристичких капацитета сигурно је да ће постати окосница развоја ширег подручја.

II.1.4. Рудно земљиште

Рудна земљишта на територији општине Зворник не заузимају велике површине. Позната су углавном као неметаличне минералне сировине. Активна експлоатација врше се једино на каменолому Јошаница. Са производњом од око 25% задовољава потребе и захтјеве наручиоца.

Појаве осталих неметаличних сировина као што су кварцне минералне сировине нису до краја дефинисане како локацијски тако и по квалитеу и резервама.

Такође, је познато да постоје појаве неметаличних минералних сировина (олово, цинк, манган). Истраживања су остала на нивоу регионалних.

Наведено стање минералних сировина није задовољавајуће. У наредном планском периоду, потребно је стварати услове за сљедеће циљеве:

- на постојећем активном каменолому експлоатацију вршити на начин да буде економски исплатива и еколошки прихватљива. Један од услова за то је примјена савремене опреме и савремених метода придобијања и оплемењивања,
- на локацијама на којима је досадашњим истраживањима утврђено да минералне сировине, у односу на количине и квалитет, могу бити експлоатабилне (кварцне минералне сировине) треба проводити додатна геолошка истраживања на основу којих ће се урадити Елаборати о класификацији и категоризацији резерви чврстих минералних сировина те на основу којих се могу резервисати простори за њихову експлоатацију,
- на локацијама за које је познато да постоје појаве металичних минералних сировина потребно је проводити геолошка проспекторска истраживања на основу чијих резултата би се утврдиле зоне перспективне за детаљне истражне радове и за евентуалну експлоатацију,
- експлоатацију шљунка и пијеска потребно је вршити у сврху регулације корита ријеке, у складу са смјерницама водопривреде којима се прописује ниво техничке документације за добијање сагласности за експлоатацију. Строге критерије водопривредних смјерница нарочито је битно проводити у дијелу тока Дрине, од Каракаја низводно гдје је већ нарушена морфологија корита услјед неадекватне експлоатације шљунка.

II.1.5. Грађевинско земљиште

- Основни циљ је рационално коришћење и управљање грађевинским земљиштем,
- Успорити конверзију пољопривредног у грађевинско земљиште,
- Претварати девастирана земљишта која се не могу рекултивасати у грађевинско земљиште,
- Кординација израде планских аката свих нивоа ради очувања и унапређења грађевинског земљишта,
- Смањење грађевинских парцела у општинском центру ради очувања грађевинског земљишта,
- Повећање спратности у породичним и вишепородичним објектима ради рационалнијег коришћења грађевинског земљишта,
- Изградња подземних гаража ради смањења паркинг површина и ослобађање истих за зелене површине.

II.2. Антропогени ресурси

- Стварање компактне форме и структуре градских насеља прогушћавањем грађевинских рејона,
- Заустављање бесправне изградње и неконтролисана урбанизације строжијом контролом грађевинског земљишта,
- Повећање урбаног стандарда у избјегличким насељима,
- Квалитетније комунално опремање насеља ван општинског центра,
- Измјенити досадашњу слику урбаних насеља и промијенити комплетан амбијент у исти у складу са новим тенденцијама.

II.2.1. Изграђени фондови и функције

Основни циљеви у оквиру становања, индустрије, привреде, непривреде итд су:

- очување постојећих изграђених фондова и функција са потребним реконструкцијама, доградњама, унапређењем комплетног изграђеног (антропогеног потенцијала) општине Зворник,
- унапређење, изградња нових објеката разних функција и намјена са циљем побољшања услова за развој општине Зворник.

II.2.2. Други потенцијали

- унапређење и изградња нових инфраструктурних објеката и мрежа (саобраћајна, комунална, електроенергетска инфраструктура и др.)

III. ИЗГРАЂЕНОСТ И ФУНКЦИОНИСАЊЕ ПРОСТОРА

III.1. Стамбени фонд

Основни циљеви који се морају поставити Просторним планом општине Зворник, а тичу се стамбеног фонда јесу да треба предвидјети побољшање квалитета различитих облика постојећих стамбених јединица и наћи најоптималније могућности за изградњу нових стамбених јединица, имајући у виду да граду Зворнику недостаје простор за изградњу (едидентифицирано и у важећем Урбанистичком плану града Зворника) што ће се постићи замјеном старијег стамбеног фонда и изградњом стамбених објеката веће спратности. У сеоским насељима је у великој мјери заступљена индивидуална стамбена изградња и потребно је ту изградњу усмјерити плански, како би се омогућила боља инфраструктурна опремљеност грађевинских парцела на којима би се градили индивидуални стамбени објекат, а самим тим би била и боља опремљеност свих врста стамбених јединица.

III.2. Привреда

Према Просторном плану Републике Српске до 2015. године издваја се шест мезорегионалних цјелина с центрима: Бања Лука, Бијељина, Добој, Приједор, Источно Сарајево, Требиње и четири под-или субрегионална центра: Градишка, **Зворник**, Мркоњић Град и Фоча. Ако се има у виду географски положај Зворника, као једног од најзначајнијих урбаних центара Републике Српске, а посебно за регионално окружење, развој веза са сусједним регионима (трансграничне и трансрегионалне) је у великој мјери условљен убрзањем транзиционих процеса. Развој овог процеса је у великој мјери условљен нормативним и другим активностима које су у надлежности државе, али која истовремено треба да брине и о заштити домаће привреде и подстицању њеног развоја у циљу повећане конкурентности. Захваљујући квалитету регионалног окружења неопходно је промовисати развој индустрије на принципима одрживог развоја.

Иако је креирање новог нормативног окружења посао државе, локална самоуправа ће са своје стране да предузме све мјере које могу да убрзају процес транзиције, а прије свега у домену афирмације и промоције Зворника у циљу привлачења капитала (нпр. промоцијом простора и локација у оквиру постојеће индустријске зоне и зоне за развој мале привреде, изградњом инфраструктуре, понудом изграђених, а данас неискоришћених објеката, појачаним мјерама за очување животне средине, повољном пореском политиком на локалном нивоу, подстицањем партнерства јавног и приватног сектора, и сл). У тој функцији су и рјешења из овог плана, које у фази имплементације мора да својим активностима прати локална самоуправа формирањем институција, доношењем одређених прописа, стандарда и норматива, развојем партнерства јавног и приватног сектора, као и укључивањем банкарског сектора у овај вид сарадње на конкретним програмима.

Имајући у виду остварени развој и уочене проблеме, као и потребу да се оствари амбијент који ће омогућити да се локална привреда трансформише, може се закључити да су раније постављени правци и стратегија њиховог постизања остали у највећој мјери актуелни и за наредни плански период, а односе се на: подизање општег нивоа економске развијености, на основу заустављања рецесије, обнављања одрживих привредних функција и побољшања квалитативних елемената привређивања и успостављање економије градског земљишта, на основу увођења економских принципа у газдовању грађевинским земљиштем. Да би се ово постигло неопходно је да се настави процес реструктуирања на:

- **међугранском нивоу**, у правцу даљег јачања услужног сектора, али и реструктуирањем индустрије и грађевинарства. У сфери услужног сектора акценат је на развоју не само прометног већ и других услужних дјелатности (занатских, угоститељско-туристичких), а посебно финансијских, банкарских, информатичких, интелектуалних и других, без којих нема амбијента за модерно пословање. Овај развој мора се ослањати на Зворник као један од урбаних центара Републике Српске и града, који већ 20 година баштини традицију универзитетског центра. **Дакле, свој будући развој конципирати кроз блиску сарадњу са научно-истраживачким и иновационим центрима као нуклеусима будућег привредног развоја Зворника.**
- **гранском нивоу**, у правцу модернизације, рационализације и интензификације производње. Производна структура треба да се трансформише у правцу пропульзивних, профитабилних и еколошки одрживих програма, што упућује да се кроз развој малих и средњих предузећа овај концепт може најбоље реализовати на цијелој територији општине Зворник.
- **нивоу предузећа**, кроз финансијско (финансијском консолидацијом-рјешавање питања покривања губитака, наплате потраживања и подмирења дуговања потражиоцима, улагањима), организационо (постављање нове организације послова, издвајања дијелова који могу самостално да функционишу) и производно реструктуирање (увођење нових програма тржишно оријентисаних, стицање "бренда" тј. робне марке производа, и сл.). Докапитализација је један од кључних метода оздрављења, а који поред финансијских и социјалних елемената треба да садржи и аспект заштите животне средине, који у савременом пословању постаје све важнији елемент вриједности акционарског капитала.

Такође је неопходно да се:

- успоставе институције и механизми који би омогућили да се средства уложена у уређење и опремање земљишта инфраструктуром (електро-енергетска, путна, канализациона и сл.) поврате у реалном економском износу, како би се омогућила одговарајућа понуда локација и простора (кроз

развој новог земљишта, урбану обнову, реструктурирања постојећих простора, и сл.) и

- успоставе инструменти који би обезбиједили кохерентност економске, фискалне, посебно пореске и кредитне политике. Уређење и обезбјеђење функционалног развоја урбаних подручја општине (ширењем урбаног подручја, новоизграђеним стамбеним насељима) ће захтјевати велика финансијска средства, а самим тим и унапређење досадашње пореске политике како би се захватио приход од земљишта и промета непокретности, гдје се, такође, одвија један вид “сиве” економије и тражење додатних извора прихода, укључујући и приватна средства.

Приједлог мјера и активности локалне управе у циљу давања доприноса успјешнијем пословању привреде, може се огледати у одређеним садржајима на стварању повољнијег пословног амбијента, који се односе на брзо и квалитетно рјешавање питања из належности општине који су битни за нормално пословање предузећа. Од конкретних питања реално могући допринос локалне управе огледа се у следећим активностима:

- реалног утврђивања општинских такса,
- ослобађања од таксе на измјену рјешења због нових прописа из области класификације дјелатности,
- подстицај запошљавању нових радника (повећање броја запослених),
- подстицај увођењу ISO стандарда,
- информисање привредника о подстицајима запошљавању и извозу од стране Владе РС,
- делегирања питања из области привреде ка Влади РС и надлежним министарствима у смислу измјена постојећих прописа, гдје су захтјеви објективни и могуће прихватљиви,
- презентирање привредних потенцијала општине на пригодне начине.

Према наведеном дефинише се следећи стратешки циљ привредног развоја:

„Створити флексибилну привредну структуру и омогућити развој свих грана привреде по принципима одрживог развоја и у пажљивој корелацији са другим функцијама просторног планирања општине Зворник.“

По моделу просторног распореда привредних дјелатности, обзиром на географски положај и „издуженост“ општине Зворник, да један број становника општине гравитира неким другим центрима (Бијељина, Лозница, Тузла), будући развој привреде треба посматрати кроз 4 просторна центра.

Слика 1. Нуклеуси привредног развоја општине Зворник

Зворник са индустријском зоном у Каракају

У овом центру (нуклеусу) привредног развоја, евидентне су потребе за земљиштем што је последица постојећих:

- просторних расположивости,
- структуре привреде,
- динамике привредног раста,
- динамике запослености и
- динамике и структуре урбаног раста.

Недостатак простора је допринео основној урбаној диспозицији града. Транзит, како није могуће наћи повољније рјешење, одузима најквалитетнији дио градског простора – излазак на ријеку. Овај висок саобраћајни зид у суштини одузима ријеку граду. Град није могао да изађе на ријеку, да је запосједне. Није било могућности да, због тога, реализује сву урбану атрактивност смјештања на великој ријеци. Моћна и атрактивна ријека Дрина само је у свом ограниченом изразу присутна у урбаној атрактивности и развоју града (климатске погодности и ограничена рекреативна функција).

Друга битна карактеристика и настојања савлађивања присутног просторног лимита је у изразитом порасту густина становања. Густина од око 400-500 становника/ha је крајње непримјерена овој величини града.

Обзиром да град није могуће градити у ширину, он се гради у висину. Вишеспратна колективна и густа стамбена изградња представља настојање превладавања присутног просторног лимита. То је међутим битно ограничење у развоју града.

Досељавање у град је веома селективно. У град могу да се доселе и настане се у њему само становници вишег нивоа доходака, они који су у стању да купе стан и да поднесу све трошкове те врсте становања. Тиме је могуће искористити само дио расположивог урбаног потенцијала, што је у досадашњем развоју града доста видљиво. Град је растао знатно спорије од расположивог урбаног потенцијала на општини.

Скоро једина могућност смјештања у колективну стамбену изградњу спријечила је не мали број сиромашнијих неаграрних становника да се доселе у град, те су остали да живе у околним селима.

Под утицајем просторног лимита мијењају се и пејзажне карактеристике града. Доминира крупна урбана структура, крупни грађевински габарити, скоро у цијелом простору града, што је доста неуобичајено, посебно када се има у виду да се ради о малом граду скромне демографске величине. Уобичајена пејзажна карактеристика градова ове величине је само неколико крупних објеката, са раширеном ситном урбаном структуром, гдје доминирају улице малих трговинских и услужних радњи ближе центру са раширеним индивидуалним становањем у окружењу.

Недостатак раширеног индивидуалног становања у којем је смјештен сиромашнији слој становништва, посебно је урбано ограничење града. Са економског становиштва то спречава нарастање града, као основе економских користи које из тога излазе.

Недостатак потребног грађевинског земљишта у граду Зворнику је изразито, што је и видљиво већ на први поглед. Развој града је под великим теретом те врсте оскудности¹. Ријетко је наћи примјер града код којег је толики несклад између урбаног потенцијала на једној и просторних лимитираности да се тај потенцијал реализује. Град једноставно у свом развоју удара у зид свог природног просторног ограничења којег веома тешко може да савлада. Град се простира на уском простору дужине око 1,5km и просјечне ширине око 200m између ријеке Дрине и несавладиве оштре падине брда које је уз то геолошки доста нестабилан терен и не дозвољава неке грађевинске захвате (изградња пута или стамбених објеката).

У дијелу привредних дјелатности недостатак земљишта остварује посебну врсту утицаја. То је утицало на изградњу широке индустријске зоне на релативној удаљености од града од око 2km низводно (подручје Каракаја) што је климатски доста повољно. Ту је и економска повољност јер је омогућило јефтино и квалитетно инфраструктурно опремање простране индустријске зоне. У предратној прошлости ту су били смјештени крупни индустријски капацитети за чије потребе је обезбијеђен потребан и не мали простор. Обзиром да је добар дио Каракаја изграђен са индивидуалним стамбеним и другим објектима, посебно на потезу Зворник-Челопек, **једини логичан правац развоја ове индустријске зоне намеће се у правцу Тузле** и насеља Глумине и Ораовац, гдје је већ сада видљива динамичнија пословна активност.

¹ Урбанистички план Зворник.

Козлук са околним насељима

У овом дијелу посебно због одређених лимита у људским и другим ресурсима, треба тражити могућности за развој трговине, прерађивачке индустрије и занатства, посебно ослањајући се на природне ресурсе и могућности искориштења минералне воде и ресурса љековитих вода (Кисељак).

Шепак-Брањево-Пилица

Овај дио општине свакако је изузетно атрактиван али не и довољно искориштен. Посебно је интересантно да на овом подручју живи значајан број становништва општине са значајним људским и другим ресурсима. Овдје се као пресудан фактор намећа близина граничног прелаза „Шепак“ и довољно простора од моста ка Брањевоу и Пилици за развој трговине, лаке индустрије (нпр. обућа, текстил), прерађивачке индустрије и др. Развој овог центра посебно би био значајан, с обзиром на структуру, број и високу стопу незапослености садашњег становништва ових насеља.

Дрињача са околином

Можда у овом периоду и релативном приходу скромнији центар, али посебног значаја, ако се има у виду могућност кориштења ресурса Дрине, Дрињаче и Језера, те посебног богатства које нуди природа (објекат за производњу воде налази се у Рашеву).

Ш.3 Непривреда

Ш.3.1. образовање

Потребе за дјецу предшколског узраста превазилазе постојеће капацитете, те је неопходно планирати веће капацитете.

Очигледно, тренд кретања основношколске популације у наредном планском периоду, захтијева оптимализацију мреже школа на подручју општине Зворник, као што је неминовно и за цијели простор Републике Српске.

Локације средњих школа у Зворнику су добро одабране и неопходно их је у том статусу и даље одржавати и прилагођавати према потребним капацитетима. У наредном планском периоду приоритет је у редистрибуцији образовних профила, односно већи обухват са занимањима природно-техничких струка.

Ш.3.2. Здравство

Објекти здравствене заштите смјештени су у централној урбаној зони са потребама проширивања својих капацитета и савременог опремања.

Међутим, и поред повољног односа броја становника и здравствених радника у примарној здравственој заштити, доступност овог нивоа није потпуно задовољавајућа због лошије дисперзије јединица ове заштите на простору општине.

Ш.3.3. Култура

Наведени објекти пружају скромне услуге за потребе становништва и проширивање њихових капацитета је неминовност.

Развој културе у планском периоду зависиће од општег степена развијености општине Зворник. План је да се развој интензивира и дисперзује ка руралним центрима, гдје би корисници били широки слојеви становништва.

Ш.3.4. Наука

У наредном планском периоду, евидентно је да општина Зворник треба да повећа број укупне студентске популације, с обзиром да највећи број свршених средњошколаца из Зворника одлази на даље школовање изван ове општине. Такође, ни јавно-приватно партнерство више не треба да буде „табу тема“. Више квалитетних високошколских установа са знатно већим бројем студената имали би битан утицај на развојне импулсе овог простора.

Ш.3.5. Социјално старање

Несумњиво је да потребе становништва за социјалном заштитом превазилазе постојеће капацитете Центра за социјални рад, те је неопходно да се планирају повећани капацитети за већи обухват корисника социјалне заштите.

Ш.3.6. Спорт и рекреација

У планском периоду развој физичке културе треба усмјерити ка томе да се експонира као садржај одмора, опоравка, рехабилитације људи, односно као битна компонента других привредних грана.

Значајно питање у наредном периоду је јасан статус објеката физичке културе у развоју урбаног и руралних центара. Циљ је обнављање постојећих капацитета и изградња нових по потреби (нпр. изградња спортско-рекреативног комплекса у МЗ Локањ, непосредно уз Локањску ријеку, на подручју/у непосредном окружењу постојећег игралишта и др.).

Ш.3.7. Управа

Управа и развијеност њене мреже објеката битна је претпоставка за укупну организацију и уређење простора, као и за укупан друштвени развој.

Ш.3.8. Финансије

Циљ је у планском периоду даљи развој мреже финансијских установа, повећање броја запослених, те ширење мреже ка руралним секундарним центрима.

III.3.9. Интелектуалне услуге

Јачање пружања интелектуалних услуга кроз институционални систем, у циљу бржег развоја општине у складу са научно-стручним и технолошко-техничким достигнућима.

III.4. Инфраструктура

III.4.1. Саобраћајна инфраструктура

Зворник се налази на важном саобраћајном правцу (тзв. Динарском правцу) који повезује јужне динарске предјеле са панонским басеном. Од Зворника је подједнако удаљена јадранска обала, као и мађарска и румунска граница, Ђевђелија и Марибор, Сарајево и Београд. Територија града Зворника се наслања на лијеву обалу Дрине, која спаја Републику Српску са Србијом. Управо у овом дијелу Дрине су три гранична прелаза: Зворник-пјешачки прелаз (Стари мост), Каракај (градска територија) и Шепак (изванградска територија). Прелази су посебно фреквентни у току љетне сезоне, када се туристи крећу ка црногорском приморју. Жељезничка пруга премошћује ријеку Дрину у подручју мјеста Челопек. Царинарница је успостављена и лоцирана у Зворнику.

Захваљујући повољном географском положају, Зворник данас, као и у прошлости, представља важну раскрсницу путева и незаобилазно комуникацијско средиште на стратешком правцу запад-исток и сјевер-југ. Највећа повезаност успостављена је друмским саобраћајем. Граничним друмским прелазом Каракај-Мали Зворник, преко моста на Дрини, Зворник је повезан са Србијом, односно са источним дијелом региона. Магистралним путем Зворник-Тузла остварена је веза са западом, а магистралним путем Бијељина-Зворник-Сарајево успостављени су токови са сјевером и југом.

Жељезничком пругом од Тузле преко Каракаја и моста на Дрини, Зворник је повезан са Србијом на истоку, а на западу са централним и западним дијелом Босне и Херцеговине и Републике Српске, односно централним дијелом региона.

Саобраћајна мрежа представља основ привредног и социјалног живота становништва. Саобраћајна мрежа задовољавајућег квалитета је услов за коришћење територије и њених ресурса. Стога, генерални циљ који се поставља у Просторном плану Зворника, у организацији саобраћајне мреже (планирања, а затим сукцесивног пројектовања и грађења), јесте таква мрежа која ће омогућити привредно коришћење свих потенцијала територије (рударство, индустрија, шумарство, пољопривреда, туризам и др.).

Циљеви и задаци које транспортни систем Зворника треба да задовољи у периоду до 2032. године, сврстани су по хијерархијском нивоу у основне групе:

- они који проистичу из Просторног плана Републике Српске;
- они који проистичу из потреба развоја града и

- они који проистичу из захтјева стручних служби и локалне заједнице.

Саобраћајна инфраструктура је основ за развој саобраћаја, а тиме и остваривање планиране организације коришћења простора. Сходно томе, основни саобраћајни циљ јесте усаглашавање развоја намјена површина и саобраћајног система, што као посљедицу, у планском периоду, треба да има балансиране параметре квалитета транспортног система (капацитет, брзина, комфор, поузданост, безбједност и економичност).

Друмски саобраћај

Концепција просторног развоја друмског саобраћаја у Општини Зворник претпоставља активну сарадњу локалне и републичке управе на модернизацији, реконструкцији и проширењу путне мреже од локалног, регионалног и државног значаја. То подразумијева:

- одрживи развој, прије свега, са неопходном интеграцијом друмског и железничког саобраћаја. Дефинисану основну путну мрежу на нивоу просторног плана општине, односно регије, треба изградити, развијати и допунити према највишим стандардима;
- дијаметралне везе дате у Просторном плану општине Зворник реализовати што прије да би се успоставила равнотежа у комуникацији и у кретању корисника према новим развојним центрима;
- успоставити непосредну везу циљног саобраћаја са мрежом региона и логичну концепцију код надовезивања мреже нижег ранга на мрежу вишег реда;
- на укрштању важнијих и небезбједних путних праваца могу се изградити у нивоу раскрснице са кружним током саобраћаја, а према идејној и изведбеној пројектно-техничкој документацији;
- квалитет живљења поставити као императив, организовану и еколошки уређену мобилност и комуникације становника и афирмисање развоја саобраћаја за немоторизована кретања.

Општи циљеви у формирању путне мреже су:

- економски рационална путна инфраструктура;
- добра повезаност подручја општине, њеног центра и свих њених дијелова, са сусједним територијама, а тиме и са ширим просторима;
- добра повезаност свих дијелова територије, прецизније сваког насељеног мјеста са општинским центром;
- добра међусобна повезаност зона секундарних/локалних центара на подручју општине;
- конкурентни интермодални транспортни систем;
- транспортне операције засноване на европским нормативима;
- дефинисати простор коридора брзог пута планираног у Просторном плану Републике Српске и прецизирати услове који се њиме постављају;

- дефинисати коридоре будућих друмских веза са брзим путем приликом израде просторно-планске документације брзог пута и израде планова нижег реда.

Начином формирања путне мреже мора се створити основа за материјално рентабилан и социјално квалитетан живот становника у мјестима која они настају. Овај се захтјев нарочито оштро поставља имајући у виду постојеће стање. То је услов да се аутохтоно становништво задржи у својим мјестима, те да не прибјегава миграцији (миграција доводи на једној страни до напуштања и пропадања потенцијала и ресурса територије, а на другој страни до великих материјалних издатака који су без покрића и социјалних проблема). Према томе, генерални циљ би био покривеност територије путевима који задовољавају критеријуме коришћења у привреди и социјалне сврхе. Конкретно, то за сваку поједину саобраћајницу значи да саобраћајнице треба да буду планиране, а затим пројектоване и изграђене тако да се њима могу нормално кретати привредна и путничка возила, укључујући и аутобусе.

Жељезнички саобраћај

Жељезница као државни систем подразумијева разумијевање одређених потреба Општине Зворник. Ово значи:

- Неспоран квантитет и успостављање квалитетних веза на траси жељезнице Добој-Тузла-**Зворник**-Шабац-Београд, уз неопходну модернизацију и електрификацију ради повећања квалитета у циљу повећања превезене робе;
- Жељезнички чвор Добој је основна тачка развоја жељезнице, зато станица у Каракају (жељезничка станица Зворник Нови) задржава карактер пролазности;
- Основни циљ планиране модернизације и електрификације пруге је у обезбјеђењу уштеде у времену, већа безбједност на пружним прелазима који остају у нивоу и превозних капацитета, као и могућност за ефикасно извршење транспортног рада;
- Израда студијске и просторно-планске документације планиране једноколосјечне пруге Зворник-Вишеград;
- Изградња робно-транспортног центра. Овакав развој жељезнице подразумијева повезивање свих већих изворишта роба увођењем комбинованог превоза, побољшање у домену интегралног транспорта. Стварањем повољнијих услова за конкурентске способности жељезнице треба рачунати са другачијом логиком и прерасподјелом робних токова у укупном транспортном раду; За изградњу РТЦ-а одговарајућом срповедбеном просторно-планском документацијом/студијском и другом документацијом детаљније ријешити питања која се односе на начин финансирања изградње и експлоатације РТЦ-а, као и рјешавање имовинско-правних односа између Општине Зворник и Жељезница РС а.д. Добој; С обзиром да се ова локација налази у зони заштите изворишта „Тилић Ада“ предвиђа се заштита изворишта уградњом сепаратора према важећим прописима који регулишу ову област;

- Инфраструктурна и комунална опремљеност је веома битна за планирани робни центар, јер само побољшањем експлоатационо-техничких елемената терминала према европским стандардима може се квалитетно повезати у мрежу европских жељезница.

Потреба за модернизацијом и осавремењавањем жељезничког саобраћаја ће се нарочито појавити у наредном периоду, с обзиром да Фабрика глинице Бинач умјесто плина планира да почне користити угаљ као главни енергент, тако да би само за њихове потребе било неопходно ангажовати један воз дневно који би превозио око 500 тона.

- Трансграничне везе и интеррегионални утицаји

Просторни развој саобраћаја и саобраћајних објеката у систему управљања границом и граничним прелазима, инфраструктурни и технички услови морају да задовоље стандарде Европске Уније из области које се односе на трансграничну сарадњу.

Иницијативе се дају у слjedeћем:

- Уређење и просторно усаглашавање функционалних потреба граничних прелаза, ГП „Стари жељезнички мост“ (пјешачки прелаз у централној зони града), ГП „Каракај“ (градска територија) и ГП „Шепак“ (изванградска територија), са могућношћу коришћења прелаза за немоторизована кретања;
- Извршити модернизацију и осавремењавање граничних прелаза;
- Обезбиједити континуитет коридора за немоторизована кретања до туристичких садржаја и до граничних прелаза;
- Обезбиједити прикључење сусједних општина на мрежу немоторизованих кретања;
- Максимално користити постојећу мрежу жељезничких пруга;
- Иницијатива за израду спроведбене просторно-планске и пројектно-техничке документације за изградњу робно-транспортног центра (РТЦ);
- Иницијатива за израду спроведбене просторно-планске и пројектно-техничке документације за бицикличке и пјешачке стазе у пружном и путном појасу, као и уз обалу ријеке Дрине;
- Иницијатива за израду спроведбене просторно-планске и пројектно-техничке документације за успињачу и марину;
- У оквиру развоја система јавног превоза путника, потребно је вредновати простор према мотиву путовања и линија жеља.

Водни саобраћај

Основни циљ на ријеци Дрини јесте успостављање пловног пута на ријеци Дрини, односно спровођење мјера регулације, продубљење и изградња хидротехничких објеката за пловидбу. Сходно томе, потребно је почети припреме за успостављање ријечног саобраћаја. Акције на ријеци Дрини треба организовати у оквиру

привредне активности на експлоатацији шљунка и пијеска, ради одржавања корита водотока по дубини и траси тока. Потребно је утврдити услове пловидбе и могућности развоја ријечног саобраћаја на ријеци Дрини, те одредити приоритете и потребне радове за претварање њеног водотока у пловни пут. Као пратећи циљ јесте и изградња пристаништа у Зворнику, на зворничком језеру.

Ваздушни саобраћај

Циљеви у оквиру ваздушног саобраћаја на територији Општине Зворник неће се детаљније разматрати, из простог разлога што тренутно не постоје детаљнији плански и економски основи и потребе за његово развијање у периоду од наредних двадесет година. Изузетно, у складу са просторно-планском документацијом вишег реда, у свему према важећим законским прописима, у случају потребе и оправдане студије изводљивости (у техничком, економском и др. смислу), може се навести као циљ лоцирање мањег објекта намијењеног ваздушном саобраћају, који ће се користити искључиво за прихват и отпрему мањих летилица за пословна путовања (потребе хитне помоћи, посјете високих и других делегација и др.), туристичке потребе и слично. Локацију и врсту истог је потребно одредити према детаљној документацији која регулише област ваздушног саобраћаја и према спроведбеној просторно-планској документацији.

III.4.2. Водна инфраструктура

Као интегрални циљ у водоснабдијевању је проширење новим водоизвориштима и реконструкције постојеће мреже а како слиједи у опису:

Изворишта којим се подручје Зворника и уже околине снабдијевају су:

- Извориште Сопотник, минимална издашност је 15 l/s,
- Извориште Ђевање минимално 12,5 l/s,
- Бунарски захвати у Зелињском пољу минимално 80,0 l/s се активирају у случају замућења изворишта Сопотник и Ђевање,
- Бунарски захвати у градском центру на локалитету Мејдан минимално 15,0 l/s.

Минималне количине воде које улазе у водоводни систем града Зворника износе око 100 l/s што може да задовољи око 25.000 – 30.000 становника. Због великих губитака у систему око 75% количина воде у систему је недовољна.

Због наглог пораста броја становништва у граду Зворнику а посебно у ужој околини приступило се изградњи црпилишта Тилић Ада. У првој фази активирала би се два бунара капацитета 90,0 l/s који би директно убацивали воду у дистрибутивни систем и резервоар Каракај. У другој фази је могуће изградити још два бунара што би укупно чинило капацитет око 200,0 l/s. Вишак воде са овог изворишта би допуњавао градски дистрибутивни систем, у случају да се у експлоатацију убаци довољан број бунара.

Процент прикључености на водоводни систем Зворника треба у будућности повећати. Ово повећање прикључености можемо подијелити у двије групе:

- нови прикључци у дијелу водоводног система гдје већ постоји водоводна мрежа,

- нови прикључци у дијеловима насеља гдје се планира проширење система.

Пројектовано извориште Тилић Ада обухвата насеља од резервоара „Каракај“ и то: насеље Каракај са индустријом, насеље Економија, Улице, Јардан, Цер и Челопек. План је био да се до 2010. године на извориште Тилић Ада прикључи око 9.400 становника односно до 2035. године око 20.400 становника. Односно до 2010. године на цјелокупни систем је требало да гравитира 24.385 становника а 2035. године 37.161 становника.

III.4.3. Електроенергетска инфраструктура

Стратешки циљ овог планског документа је модернизација постојећих и изградња нових електро-енергетских капацитета у циљу обезбјеђења и сигурности снабдијевања постојећих и нових потрошача на подручју општине Зворник.

Поред постојеће ХЕ Зворник и планираних ХЕ Козлук и Дрињача планира се и изградња МХЕ. Према подацима добијеним од стране Министарства индустрије, енергетике и рударства Републике Српске, Влада Републике Српске је потписала уговоре о концесији за изградњу и кориштење МХЕ „Парни Луг“, МХЕ „Барски поток“, МХЕ „Медашевац“, МХЕ „Чајкуша“, и МХЕ испод „Кушлата“ на ријеци Дрињачи. У току је поступак утврђивања јавног интереса за додјелу концесије за изградњу мале хидроелектране „Медош“ на ријеци Дрињачи, инсталисане снаге 3975 kW. Поред поменутих МХЕ, оставља се могућност и за изградњу и кориштење других МХЕ. Напријед поменути подаци (МХЕ) се у потпуности задржавају/планирају овим просторно-планским документом. Поред изградње планираних МХЕ (напријед наведених), оставља се могућност за изградњу и других МХЕ које се не наводе у овом плану и чија ће се изградња рјешавати плановима нижег реда или локацијским условима а на мјестима која задовољавају услове који ће се навести у Студијама изводљивости за сваку МХЕ посебно.

Потребно је урадити детаљне анализе (студије изводљивости) у погледу искоришћавања свих видова обновљивих извора енергије (соларна, геотермална, био-маса, енергије вјетра, енергије из отпада – спаљивање смећа, гас, те осталих неконвенцијалних видова енергије).

Уколико се поменуте анализе (из Студија изводљивости) покажу оправданим и локације за њихову изградњу повољне, оставља се могућност за кориштење ових видова енергије на подручју општине Зворник.

За подручје општине Зворник може се рећи да је један од битних циљева штедња енергије, као и заштита свих изворишта енергија.

Поузданих проблема око снабдијевања електричном енергијом за дужи период не би требало бити обзиром да преко овог подручја иду трасе водова из изворних подручја.

Као циљ на поручју града и општине нужне су реконструкције примарне и секундарне мреже како на водовима тако и на трафостаницама.

III.4.3.1. Гасификација и топлификација

III.4.3.1.1. Гасификација

Град Зворник има разведену гасоводну мрежу у свим главним улицама, са прикључивањем одређеног броја вишепородичних индивидуалних стамбених објеката, рачунајући и већ наведене котларнице на гасни погон, **а основни циљ је проширење гасификације на цијело подручје општинског центра као и шире подручје.**

Дистрибуција гаса као енергента до привредних објеката тренутно се обавља преко заједничког гасовода који снабдијева гасом предузећа АД „Бирач“, који је далеко највећи потрошач, АД „Александрија“, АД „Нови извор“, АД „Житопромет-Дрина“ и остали. Због могућег настанка евентуалних неусаглашености код коришћења гасовода (што се сматра у наредном периоду), **један од циљева јесте и побољшање дистрибуције гаса као енергента и његово континуирано снабдијевање.**

III.4.3.1.2. Топлификација

Централизована топлификација у Зворнику је изведена у једном дијелу града, гдје су изграђене три гасне котларнице („Z16“ (5,8 MW), „Змајевац“ (8,7 MW) и „Б-блокови“ (9,3 MW)) и оне задовољавају тренутне потребе потрошача, **па се као циљ издваја њихова модернизација и реконструкција, ради уштеда енергије.**

За преостали дио града гдје није извршена топлификација (ни централизована ни индивидуална), **као циљ поставља се следеће:**

- a) Централизована топлификација са градњом нових гасних котларница те развођењем топлоте до објеката вреловодном и топловодном мрежом. Рационалније би било изводити само вреловодну мрежу до објеката са подстаницама и измјењивачима. Прије изградње нових централних гасних котларница требали би наћи начин како наплатити утрошену топлотну енергију од потрошача обзиром на тренутну отежану ситуацију по овом питању. У циљу централизовања коришћења топлотне енергије урађен је регулациони план топлификације 2005. године према коме је у једном дијелу града планирана изградња четири нове гасне котларнице са планираном и учртаном вреловодном топловодном мрежом до одређених објеката. Овај регулациони план топлификације остаје на снази за наредни период, а његова реализација ће вјероватно зависити од ширења града и финансијских могућности.
- b) Индивидуална топлификација је такође опција о којој има одређених размишљања. Према истој нема градњи централизованих котларница него се гас разводи према већ урађеним пројектима гасификације до постојећих или новоизграђених објеката. У сваком објекту или установи би се градиле индивидуалне гасне котларнице о којима би сву бригу водио власник објекта (потрошња гаса, плаћање трошкова одржавања и слично). Посебно би било

нерационално градити топловодну мрежу у циљу централизоване топлификације у улицама гдје је већ изведена гасоводна мрежа и могућа примјена индивидуалне топлификације.

Као један од циљева је и централизована топлификација (даљинско гријање) које има предност над индивидуалном код гријања установа привредних објеката и вишепородичних стамбених објеката. У наведеним објектима у том случају нема потребе градити гасне котларнице које су сложене и скупе, а присутна је и велика брига око сигурности руковања гасним инсталацијама у котларници. Недостатак централизоване топлификације су доста велика улагања топлана на гасни погон, као и извођење вреловодне и топловодне мреже до потрошача. Уколико се у студијама изводљивости покаже оправдана изградња топлана на гасни погон онда је плановима нижег реда потребно одредити локацију топлане и магистралних цјевовода.

III.4.4. Телекомуникациона и информациона инфраструктура

У складу са технолошким развојом телекомуникационих система које неможемо предвидјети за дужи временски период телеком оператери ће чинити све напоре да корисницима пруже најсавременије услуге које у датом периоду буду на располагању

III.4.5. Комунална инфраструктура

Изградња канализације на подручју самог града Зворника рађена је парцијално без цјелокупног сагледавања проблематике и будућег система, резултат тога је функционисање више независних мјешовитих канализација са диспонирањем отпадних вода у најближи водоток без икаквог третмана. Овакав начин прикупљања и диспозиције отпадних вода на ужем подручју града узрокује, нарочито у сушним периодима године, функционисање тих водотока као отворених канала што може довести до појаве и ширења разних заразних обољења, **те је основни циљ израда централизоване канализације за цио град и модернизација постојеће.**

Постојећи систем прикупљања и одвођења отпадних санитарних и атмосферских вода на урбаном подручју Зворника је мјешовитог типа, дотрајао и недовољног капацитета да прими све дотичуће воде, тако да су у вријеме киша честе поплаве централног градског подручја, праћене изливањем канализације по саобраћајницама, **те је такође циљ модернизација система отпадних атмосферских и санитарних вода и спречавање изливања на саобраћајнице истих.**

Сагледавајући стање цјелокупне канализације на урбаном подручју Зворника, може се констатовати да је иста у веома лошем стању а узрок томе је:

- непланско ширење града, нарочито падинских дијелова, праћено стихијском изградњом цјелокупне инфраструктуре,
- велико сливно подручје и велике дотичуће брзине због утицаја нагиба терена,

- слабо одржавање,
- непостојање улазних грађевина на мјестима упуштања сталних или повремених потока у изграђену канализациону мрежу,
- непостојање кишних прелива,
- неповезаност канализационих објеката у јединствен систем.

При изради приједлога одводње отпадних вода (атмосферских и употребљених), **као циљ морамо поштовати следеће параметре:**

- да је захваћена територија хетерогена и да цијела територија, како због конфигурације терена – различитих сливних површина тако и због удаљености појединих ужих урбаних подручја, мора бити разматрана по ужим урбаним подручјима,
- да се посебна пажња посвети насељима Зворник, Дивич, индустријској зони Каракај и насељима Улице, Економија, Челопек и Цер водећи рачуна о заштити животне средине јер остала урбана подручја су сеоског карактера и третираће се појединачно у септичке непропусне јаме и
- да се одабере систем одвођења отпадних вода водећи рачуна о количини отпадних и атмосферских вода (густина становања), захваћеној територији, потрошњи воде, интезитет кише итд).

Будући систем прикупљања и одвођења отпадних вода до планираног постројења за пречишћавање обухватио би следећа насеља: Зворник, Дивич, Каракај, Улице, Економија, Челопек и Цер.

У зависности од начина прихватања и одвођења отпадних вода проблем њихове диспозиције могуће је ријешити:

- мјешовитим системом канализације или
- сепаратним системом канализације.

IV. ПОСЕБНА ПОДРУЧЈА

IV.1. Културно-историјска добра и природна добра

Основни циљеви који се намећу у погледу заштите и очувања културно-историјских добара су:

- Систематска евиденција свих објеката културно-историјског наслеђа,
- Утврђивање археолошких локалитета као културних добара,
- Истраживање и прикупљање података о уништеним археолошким локалитетима,
- Провођење мјера техничке и физичке заштите свих објеката културно-историјског наслеђа,

- Публиковање и презентација културно-историјског наслеђа општине Зворник, које је изузетно богато,
- Економски експлоатисати, у виду туризма, објекте културно-историјског наслеђа,
- Боља саобраћајна повезаност културно-историјских објеката са општинским центром, а тиме и са цијелом регијом,
- Спријечити пропадање постојећих простора и физичке структуре,
- Путем пројеката, планова и публикација интегрисати културно наслеђе у шире регионалне и европске културне токове,
- Путем програма утврдити начине реализације ових циљева,
- Обезбиједити стални надзор културно-историјског наслеђа Зворника,
- Путем пројеката и планова и просторно планске документације покушати ревитализацију „Кула (Ђурђев) града“ и искористити је као туристички потенцијал,
- Урадити посебну просторно планску документацију нижих нивоа за културно-историјских добара (гдје је то могуће).

Основни циљеви у погледу заштите и очувања природних добара на подручју општине Зворник, који се овим планом дефинишу, јесу:

- Сачувати од даље деградације сва природна добра, која имају фитоценолошки, еколошки и раритетни карактер и значај, а којима општина Зворник обилује (сва природна добра су наведена у поглављу А.П.3. у оквиру овог просторно-планског документа),
- Предузимати све неопходне мјере техничке и физичке заштите и ревитализације заштићених природних простора у складу са важећом законском регулативом и прописима који се односе на заштиту природних вриједности,
- На организован и плански начин приступити одређеним интервенцијама које се тичу уређења и ревитализације ових природних простора, па тек онда, у складу са планском документацијом, градити потребне туристичко-рекреативне садржаје у том природном окружењу,
- Омогућити бољу презентацију, а тиме и бољу искоришћеност, природних добара у туристичке сврхе и др.

IV.2 Угрожена подручја

Основни циљ за угрожена подручја на територији општине Зворник је заштита људи и материјалних добара изразом прије свега планова заштите за сва угрожена подручја и предузимање превентивних мјера за иста.

IV.2.1 Поплавна подручја

Поплавна подручја су долине доњег тока ријека Хоче, Сапне и Локањске ријеке.

У мањој мјери своје долине плаве и ријеке Пилићка и Јасеничка, ријека Златица, те Јошаничка и Каменичка ријека. Највеће штете изазивају Хоча и Сапна које поплаве објекте становања и пољопривредно земљиште. Хоча поплави дио индустријске зоне у Каракају и причини велике материјалне штете.

Велике воде потока Златице такође носе са собом знатне проблеме из разлога што се излију у градску зону гдје су објекти друштвеног становања, стамбени и стамбено – пословни.

До сада су изведене одређене мјере санације - регулација корита на Хочи и Златици али нису довољне за потпуну заштиту од поплава. На Козлучкој и Јасеничкој ријечи такође су изведене регулације корита. Без обзира што су дјелимичне, ипак је околни простор заштићен од поплава. У циљу трајне заштите од плављења потребно је:

- регулисати водене токове у складу са смјерницама водопривреде,
- регулацију изводити у складу са потребама становништва за одређеним активностима,
- не би се смјело радовима санације онемогућити прилаз до ријеке а исто тако обале би се требале уредити материјалима који неће пореметити екосистем потока.

Горњи и средњи токови напријед наведених ријека имају на појединим мјестима сужене долине које би се могле искористити за мале акумулације. На тај начин би се спријечиле поплаве у доњем току а осигурале би се одређене количине воде у периоду малих вода.

IV.2.2 Нестабилна подручја

Нестабилна подручја на територији општине Зворник регистрована су као активна клизишта и лабилне падине те подручја са активним одронима. То су уствари терени подложни развоју савремених процеса. На многима од њих изграђени су објекти који су оштећени накнадним процесима клизања. Грађевински радови неприлагођени условима терена изазвали су ширење нестабилности. У циљу заштите имовине и људи, на свим таквим површинама не би требало дозволити градњу објеката све док се детаљним геотехничким радовима не утврде услови градње. Уколико се provedбеним планским документима на таквим површинама планира изградња већих објеката тада су детаљна истраживања неопходна на локацији објекта. За рурална подручја, гдје су објекти индивидуалног становања површине мање од 400 m², простори намијењени урбанизацији могу се испитати не по локацији објеката него као веће зоне на којима би била утврђена подобност за изградњу. Овакав докуменат требао би бити подлога изради provedбеног детаљног плана.

За читаву територију Општине, обзиром на учесталост појаве клизања управо на просторима који су атрактивни за изградњу, требао би се урадити катастар клизишта као стратешки докуменат за дефинисање намјене простора.

IV.2.3 Девастирана подручја

Девастирана подручја регистрована су у подручјима напуштених каменолома, активне експлоатације камена и на локацијама позајмишта материјала. На активним каменоломима не проводи се рекултивација на дијелу завршене експлоатације а што је прописано Законом о рударству. То је један од циљева које треба проводити да би се спријечила даљња девастација земљишта као природног ресурса.

V. ЗАШТИТА ПРОСТОРА

У условима повећане потражње за простором повећава се и потреба за заштитом тог простора од нерационалног кориштења. У том смислу неопходно је остваривати следеће циљеве:

- неопходно је само плански користити простор и то на основу усвојених урбанистичких планова и општинских одлука о регулацији стамбене, привредне, инфраструктурне и изградње других објеката,
- неопходно је да Општина има развијен систем за контролу извршења својих одлука и планских рјешења као и систем за санкционисање оних корисника који не поштују те одлуке и планска рјешења,
- Општина мора да прати процесе на свом простору и да правовремено спречава или усмјерава своје активности.

Наведене циљеве посебно треба поштовати дуж магистралних и регионалних коридора као и дуж коридора водених токова при чему се посебно истиче коридор ријеке Дрине, послуже њеног регулисања и уређења обале.

Заштита природних и културних добара оствариваће се кроз заштиту њихових амбијенталних вриједности.

V.1. Заштита животне средине

У процесу заштите животне средине неопходно је да се сви корисници простора понашају у складу са прописима и нормама из ове области, ради очувања животне средине и њене заштите за будуће генерације.

Одрживи развој животне средине остварит ће се ако се, као приоритет, поставе следећи циљеви:

- очување, заштита и рационално коришћење обновљивих и необновљивих природних ресурса,

- заштита и обнова оштећених подручја и дијелова природе,
- смањење и спречавање емитовања загађујућих материја изнад дозвољених граничних вриједности,
- очување биолошке разноликости кроз очување и обнову природних станишта биљног и животињског свијета.

Наведене циљеве није могуће остварити без мониторинга квалитета елемената животне средине.

Праћење квалитета животне средине дјелимично се реализује кроз оне субјекте привреде за које је прописана обавеза прибављања еколошке сагласности. Контрола извршења прописаних услова проводи се на нивоу инспекцијских општинских односно републичких органа, овисно о категорији потенцијалног загађивача.

Потребно је да се квалитет животне средине прати за читав урбани дио града и на локацијама које су оптерећене индустријом или саобраћајем.

V.1.1. Заштита тла

На простору општине Зворник више је узрока загађења и девастације тла. Неки од њих су следећи:

- непотпуно изграђена канализационна мрежа објеката становања и индустрије,
- неадекватно одлагање комуналног и осталог отпада,
- недовољно изграђен систем одбране од поплава,
- недовољна опремљености саобраћајница каналима површинске одводње и друго.

Основни циљеви у домену заштите тла требају се тако успоставити да се заштита тла проводи у више праваца а то су:

- заштита тла као грађевинског медија од деградације непланираним садржајима,
- заштита површинског дијела тла који је заштитни слој подземних вода од загађења са површине терена,
- заштита тла као пољопривредног земљишта,
- заштита тла од ерозије и др.

V.1.2. Заштита воде

Највећи и директан негативан утицај на квалитет воде површинских вода, а посредно, и подземних вода, у општини Зворник имају отпадне индустријске воде,

санитарне отпадне воде из домаћинстава и процједне воде санитарних дивљих депонија.

У градском подручју и неким мјесним заједницама приградских дијелова постоје канализациони системи. Овим системом вода се, без икаквог третмана и пречистача, одводи директно у ријеку Дрину.

Испуштање нетретиране отпадне воде у ријеку Дрину води знатном загађивању ријечног еко-система, што прекорачује капацитет самопречишћавања ријека, нарочито при ниском водостају током љета.

Исти проблем је и у зонама индустрије као што је Каракај. Једино Творница глинице Бирач има самостално ријешен систем за пречишћавање воде и третиране воде, затвореним системом, одводи у Дрину.

Одређени број објеката у урбаним подручјима није спојен са системом канализације те отпадне воде испушта у септике. Техничке карактеристике септика, у погледу непропусности нису утврђене.

Отпадне воде свих руралних подручја директно се испуштају у водотоке или у тло.

Квалитет воде ријеке Дрине мора задовољити услове II класе водотока. Да би се то остварило и очувало, основни и приоритетан задатак је:

- изградња канализационе мреже ,
- повезивање свих објеката на систем канализације,
- изградња пречистачких постројења и третман воде прије упуштања у водоток .

Заштита вода, површинских и подземних, на територији читаве Општине моћи ће се трајно и циљно проводити тек након израде катастра свих потенцијалних загађивача. Катастар би се требао допуњавати са сваким новим објектом за којег је Општина односно Министарство издало еколошку дозволу.

Заштита изворишта

За сва изворишта питке воде било да се ради о слатким или минералним водама за пиће, потребно је примјенити најстрожије мјере заштите које су у складу са Правилником о мјерама заштите, начину одређивања и одржавања зона и појасева санитарне заштите, подручја на којима се налазе изворишта, као и водних објеката и вода намијењених људској употреби („Службени гласник Републике Српске“, број 7/03).

Такође је потребно да се на свим извориштима која су захваћена са бунарима или каптажом одржавају зоне санитарне заштите на начин прописан Одлуком.

Праћење квалитета воде за пиће је неопходна у складу за законским прописима о квалитету воде за пиће.

V.1.3. Заштита ваздуха

На подручју општине Зворник, потенцијални загађивачи ваздуха могу бити:

- погони индустрије,
- издувни гасови саобраћаја,
- ложишта пећи на круто и течно гориво у зимским мјесецима,
- прашина улијед претовара боксита у погоне за прераду,
- димне честице у случају самозапаљења депоније отпада.

Наведени потенцијални загађивачи сконцентрисани су углавном на подручју Каракаја. Творница глинице Бирач има успостављен мониторинг квалитета ваздуха и досадашња мјерења су показала да су оптерећења ваздуха у границама прихватљивог.

Основни циљ у сврху побољшања квалитета ваздуха је кориштење обновљивих извора енергије, прије свега соларне а затим и водених система. Примјеном оваквих енергија смањује се оптерећеност ваздуха са CO₂ што је у складу са преузетим обавезама из „Споразума градоначелника европских градова“.

За праћење квалитета ваздуха потребно је успоставити мониторинг.

V.2. Евакуација отпада (индустријског, технолошког, санитарног и осталог)

Један од стратешких циљева којим ће се заштитити животна средина, првенствено вода, тло и ваздух је правилна евакуација и збрињавање отпада.

У постојећем стању не врши се селекција отпада него се сав отпад одвози на привремену депонију у Тилић Аду. Једино Творница Глинице Бирач свој отпад рјешава на начин да се врши рециклажа а отпад који се не рециклира творница одвози на депонију Тилић Ада.

Отпад Творнице глинице Бирач, познат као црвени муљ пумпама се, кроз затворени систем, одводи на депонију црвеног муља која је изграђена у те сврхе.

Квалитет животне средине, у окружењу локације као и у окружењу читавог комплекса творнице, прати се редовито, односно творница има организован мониторинг квалитета животне средине.

Изградњом санитарне депоније на локацији Црни врх-сјевер ријешит ће се многи проблеми који сада оптерећују животну средину. Успоставит ће се рециклажа,

изградња трансфер станице за селекцију отпада на мјесту настанка и, што је најбитније, вршит ће се подизање свијести грађана о заштити животне средине кроз програм примарне селекције отпада.

V.3. Природне непогоде

Најизраженије природне непогоде на територији општине Зворник су поплаве. Израда планова одбране од поплава и провођење мјера заштите у домену је Општине Зворник – Општински штаб цивилне заштите.

V.4. Техничке опасности

Планови заштите од техничких опасности такође су урађени на нивоу Општине. За њихово провођење задужен је Штаб цивилне заштите.

V.5. Ратна дејства

У циљу заштите објеката и становништва од ратних дејстава, у општинском центру, у оквиру изградње стамбених, стамбено-пословних и пословних објеката предвидјети у подрумским етажама склоништа за заштиту становништва, станара и запослених. У градском центру, спроведбеним плановима нижег реда предвидјети засебна склоништа за становништва.

У осталом дијелу обухвата просторног плана, руралним подручјима, секундарним и локалним центрима, кроз локацијске услове надлежни општински орган, условит ће инвеститоре да у оквиру породичних објеката, у подрумској етажи, изгради склоништа за заштиту становништва од ратних дејстава.

Планови евакуације за збрињавање становништва у случају ратних дејстава и већих природних непогода – потреси, реализоват ће се преко општинског штаба цивилне заштите и то посебним планом за сваки вид непогоде.

V.6. Насељски стандард

Планска изградња простора је основни корак за увођење реда у насељу у смислу организације простора како би се све активности одвијале несметано и у складу са основним принципима планирања, организације и уређења простора. Проведбеним плановима нижег реда потребно је предвидјети садржаје који су прихватљиви за њихове кориснике.

Проритетни циљеви чијом реализацијом ће се побољшати услови насељског стандарда су:

- простор планирати тако да се постигне равномјерна изграђеност и густоћа насељености,
- комуналним објектима покрити сва насељена мјеста,
- настојати развити комунални систем и у руралним подручјима,
- стварање услова да што већа територија општине буде покривена развијеном саобраћајном инфраструктуром довољних попречних пресека,
- у урбаном дијелу осигурати простор за тротоаре и бицикличке стазе,
- постићи равномјерну заступљеност објеката друштвеног стандарда и рекреације,
- осигурати организовани начин снабдијевања водом,
- осигурати адекватно збрињавање отпада уз селекцију,
- осигурати простор за елементе пејзажа, дрвореде и зеленило.

Г. ПРОГРАМ ПЛАНА И КОНЦЕПЦИЈА РАЗВОЈА

САДРЖАЈ ТЕКСТУАЛНОГ ДИЈЕЛА ПЛАНА

(Г. ПРОГРАМ ПЛАНА И КОНЦЕПЦИЈА РАЗВОЈА)

Г. ПРОГРАМ ПЛАНА И КОНЦЕПЦИЈА РАЗВОЈА	1
I. ПРОСТОР И СТАНОВНИШТВО	1
I.1. Територија	1
I.1.1. Структура површина према намјени	1
I.1.2. Карактеристична подручја (зоне, цјелине и подцјелине)	2
I.2. Становништво	2
I.2.1. Демографски развој	2
I.2.1.1. Концептуална основа будућег демографског развоја	2
I.2.1.2. Валоризација демографских ресурса и потенцијала општине Зворник	4
I.2.2. Систем насеља (мреже, функције и хијерархија)	8
II. РАЗВОЈНИ ПОТЕНЦИЈАЛИ	11
II.1. Природни ресурси	11
II.1.1. Пољопривредно земљиште	11
II.1.2. Шумско земљиште	12
II.1.3. Водно земљиште	12
II.1.4. Рудно земљиште	16
II.1.5. Грађевинско земљиште	17
II.2. Антропогени ресурси	18
II.2.1. Изграђени фондови и функције	18
II.2.2. Други потенцијали	19
III. ИЗГРАЂЕНОСТ И ФУНКЦИОНИСАЊЕ ПРОСТОРА	20
III.1. Становање	20
III.2. Привреда	20
III.2.1. Општи концепт развоја	20
III.2.1.1. Концепт индустријског развоја	20
III.2.1.2. Пољопривредни развој	21
III.2.1.3. Грађевинарство	23
III.2.1.4. Саобраћај	23
III.2.1.5. Услужни сектор	23
III.2.1.6. Трговински сектор	23
III.2.1.7. Угоститељско-туристички сектор	23
III.2.2. Основни параметри пројекције развоја	24
III.3. Непривреда	31
III.3.1. Образовање	31
III.3.2. Здравство	33
III.3.3. Култура	33
III.3.4. Наука	34
III.3.5. Социјално старање	34
III.3.6. Спорт и рекреација	36
III.3.7. Управа	37

III.3.8. Финансије	38
III.3.9. Интелектуалне услуге	38
III.4. Инфраструктура	38
III.4.1. Саобраћајна инфраструктура	38
Опште карактеристике	38
а) Друмски саобраћај	39
б) Жељезнички саобраћај	46
в) Водни саобраћај	49
г) Ваздушни саобраћај	50
III.4.2. Водна инфраструктура	50
III.4.3. Енергетска инфраструктура	53
Топлификација и гасификација	56
III.4.4. Телекомуникациона и информациона инфраструктура	57
III.4.5. Комунална инфраструктура	57
IV. ПОСЕБНА ПОДРУЧЈА	58
Увод – општи подаци историјат	58
IV.1. Заштићени простори (природни, антропогени)	59
IV.1.1. Заштита природних простора	60
IV.1.2. Заштита културно историјских добара	61
IV.2. Угрожена подручја	64
IV.2.1. Поплавна подручја	64
IV.2.2. Нестабилна подручја	65
IV.2.3. Девастирана подручја	66
V. ЗАШТИТА ПРОСТОРА	66
V.1. Заштита животне средине	67
V.1.1. Заштита тла	67
V.1.2. Заштита воде	74
V.1.3. Заштита ваздуха	75
V.2. Евакуација отпада	76
(индустријског, технолошког, санитарног и осталог)	
V.3. Природне непогоде	77
V.4. Техничке опасности	77
V.5. Ратна дејства	77
V.5.1. Минска поља	77
V.6. Насељски стандард	78

Г. ПРОГРАМ ПЛАНА И КОНЦЕПЦИЈА РАЗВОЈА

I. ПРОСТОР И СТАНОВНИШТВО

I.1. Територија

I.1.1. Структура површина према намјени

Иако је становање доминантна функција која носи битан проценат у намјени површина, сви ови дијелови имају своје специфичности, по којима се разликују и те специфичности се огледају у смислу густине насељености, нивоа опремљености пратећим садржајима и инфраструктуром, те типа стамбене изградње, начина уређења и коришћења грађевинских парцела.

На просторном обухвату се издвајају површине различитих намјена као што су шумске површине, пољопривредне површине, грађевинске површине, водне површине, комуналне површине, површине посебне намјене као и инфраструктурне површине.

Велики дио територије општине Зворник заузимају пољопривредне и шумске површине, које су детаљно обрађене у другим поглављима плана (пољопривредно и шумско земљиште) и пошто ове површине имају велики значај за општину Зворник, морају се заштити овим планом у смислу да дефинисане пољопривредне и шумске површине утврђене овим планом не смију бити знатно узурпирани у предвиђеном планском периоду. Такође, неопходно је рационално и планско коришћење постојећег шумског фонда, те повећање површина под шумама на свим локацијама гдје је присуство шуме неопходно. Потребно је увести и константан третман на побољшању стања постојећих шума.

Грађевинске и остале површине су простори који су намијењени изградњи и ширењу насеља и пратећих садржаја у служби опремања насеља. Површине за насеља подразумијевају површине за становање, пратеће садржаје и опрему одређене рангом насеља и усклађене са потребама и бројем становника. Највећи простор у центрима ће заузети, дакле, објекти становања са пратећим садржајима на грађевинској парцели као основној планској јединици.

Грађевински рејони према димензијама и облицима зависе од физичке структуре појединих насеља, тако да само код већих насеља грађевински рејони изгледају компактно док су у сеоским подручјима они разуђени и испресјечани површинама друге намјене.

Површине намијењене за индустрију у наредном планском периоду ће се развијати у оквиру индустријске зоне, али је могуће и њихово усмјеравање (одеђених дјелатности) у зоне секундарних, па и локалних центара.

Комуналне површине обухватају површине на којима се налазе постојећа водоизворишта те је неопходно спровођење свих мјера заштите истих, а које су наведене овим планским документом. У комуналне површине се убрајају и површине под гробљима те је неопходна и заштита и евентуална проширења истих. Површине намјењене за инфраструктуру обухватају површине за различите саобраћајне, електроенергетске, хидротехничке, комуналне и друге водове и њихове пратеће објекте.

Водне површине обухватају акумулацију и водотоке а њихова регулација и уређење је наведено овим планом.

Површине посебне намјене обухватају подручја каменолома, постојеће хидроелектране и планиране ХЕ, Кула Град – објекат под заштитом, Видиковац и друга амбијентална подручја чија заштита ће се проводити у складу са планом.

I.1.2. Карактеристична подручја (зоне, цјелине и подцјелине)

Територија општине Зворник према искоришћености и изграђености земљишта, се може подијелити у три категорије. Прву категорију припадају град Зворник и индустријска зона Каракај са изграђеношћу преко 50%. Другој категорији припадају густо насељена мјеста у нижем дијелу Општине са приобаљем Дрине (Дивич, Шћемлија, Кула Град, Козлук, Горњи Шепак, као и нова насеља Економија, Улице и Брањево) гдје изграђеност достиже 20%. У трећу категорију убрајају се села у брдско-планинском дијелу општине Зворник са разбијеним засеоцима дисперзионог типа изградње од око 5%.

I.2. Становништво

I.2.1. Демографски развој

I.2.1.1. Концептуална основа будућег демографског развоја

У савременом пројектовању становништва је, поред анализе прошлих трендова и сагледавање актуелне демографске слике популације за коју се припремају пројекције, важно утврђивање степена сагласности резултата ранијих пројекција са оствареним емпиријским резултатима добијеним кроз пописе становништва, виталну статистику и друге званичне статистичке акције.

Утврђивање разлика између пројектованог и стварног развоја становништва кроз односе збирних величина, али и кроз динамику и структуру популације, коначно доприноси адекватнијем сагледавању кретања главних демографских компоненти. У овом просторном плану учиниће се управо један такав покушај вредновања резултата до сада објављених савремених пројекција становништва, примјењено на простор општине Зворник.

Из овог шире дефинисаног задатка произилазе конкретнији циљеви. Како је основна потреба за пројекције становништва везана за процесе планирања најразличитијих сфера будућег укупног развоја општине Зворник, важно је сазнати колико су анализиране прогнозе и претпоставке највјероватније варијанте пројекција успјеле да предвиде величину и структуру становништва ове општине.

Важан елеменат људског развоја овог простора јесу демографски ресурси, који обухватају укупна квантитативна и квалитативна, стварна и потенцијална друштвена и биолошка обиљежја становништва у одређеном времену и простору. Савремени демографски развој Српске, а и општине Зворник, обиљежавају неповољни процеси и структурне вриједности: општа депопулација, депопулација великог броја административно-територијалних јединица (општина, насеља), биорепродукциона депопулација, рурално-урбано подвајање, убрзано старење, па и

врло висок степен остарјелости становништва у одређеним микропросторима Српске. Сва ова обиљежја карактеришу већим дијелом и општину Зворник, али са нешто блажим трендом од бројних других локалних заједница и Српске у цјелини.

Од пописа 1991. године промјене у БиХ, Српској, као и њеним административно-територијалним јединицама, дешавале су се под јаким утицајима дестабилизирајућих фактора: рата, послеријатних транзиционих тешкоћа и др.

Неповољни демографски процеси придонијели су смањењу укупног „људског капитала“ као темељног носиоца друштвено-економског развоја, што је за ову општину од капиталног значаја. Ради смањења неједнакости у друштвено-економском развоју у Српској, важно је користити се ендогеним (*in situ*) развојним ресурсима и потенцијалима одређеног простора, па тако и демографским ресурсима.

У документу о популационој политици Републике Српске „Политика развоја становништва Републике Српске“ (усвојен крајем 2005. године од стране Народне скупштине), општи циљ одрживог демографског развоја је да се достигне ниво стационарног становништва, тј. становништво у коме ће будуће генерације бити исте величине као и постојеће (проста репродукција). Долажење до овог општег циља захтијева и претходно остваривање низа посебних циљева. То су, прије свих, ублажавање економске цијене родитељства, промоција репродуктивног здравља адолесцената, усклађивање рада и родитељства, борба против стерилитета, популациона едукација, активирање локалне самоуправе, итд.

У прогнози броја становника општине Зворник користиће се хипотезе које се у тренутку њихове конструкције чине највјероватнијим. Прогнозе су да ће се кретање укупног броја становника ове општине до пописне 2021. године одвијати под овим околностима: становништво ће и даље депопулирати, наставиће се сличне тенденције у биорепродукцији, а ублажити негативни процеси у механичком кретању (миграције), што ће и даље резултирати незнатним смањењем становништва.

Ако би се користио сложени математички приступ који показује будући демографски развој становништва утемељен на хипотезама које не требају бити вјероватне, већ очекиване, које су темељене на хипотезама које су експлицитно демографске (наталитет, фертилитет, морталитет, диворцијалитет итд., те укључимо механичку компоненту кретања становништва која имлицира прије свега економске, те друге социјалне претпоставке, вјеродостојност тих пројекција увјерљивија је за краћи период (у нашем случају до 2021.).

Подаци у табелама у поглављу Б.П.1. Демографски развој, показују апсолутни пораст становништва општине Зворник, а по националном саставу пораст биљеже само Муслимани.

Полну структуру чини приближан донос мушког и женског становништва, па су коефицијенти маскулинитета и феминитета готово изједначени (50%:50%).

Процјена старосне структуре становништва изгледа овако:

- До 18 година око 15.000
- Од 18-30 година око 10.000
- Од 30-35 година око 10.000
- Од 35-45 година око 10.000
- Од 45-55 година око 10.000
- Од 55-65 година око 5.000
- Од 65 година старости и више око 3000 становника.

На основу процијењених података о старосној структури може се одредити индекс старења становништва који износи: 0,4 и чини дозвољену границу која се може повећати највише до 0,6.

I.2.1.2. Валоризација демографских ресурса и потенцијала општине Зворник

Према наведеним варијаблама, израчуната су четири основна индикатора, а на основу следећих формула:¹

1. индекс виталитета: $I_v = f \cdot P_{20-39} / m \cdot P_{65+}$
2. индекс образованости: $I_o = O_{II} \cdot O_{III} / O_I / < O_I \cdot 10$
3. млада женска фертилна доб ($P f(20-29)$) – удио у укупном женском контингенту
4. релативна промјена броја становника ($P 2011/1991$).

Прва три индикатора су од великог значаја за демографску слику неког подручја, док последњи показује релативне промјене у броју становника. Добијени резултати често могу бити нејасни за обичне читаоце уколико се не објасне на адекватан начин. Из тог разлога се користи типологоја просторних јединица на основу које се лако може видјети тренутно демографско стање неке општине, регије, као и државе у цјелини.

Типологија простора често је примјењивана метода географских и сродних истраживања. Њена је основна функција идентификација, симплификација и поредак података како би били упоредиви. Бројни радови и други извори показују да дијелови националног простора имају различите проблеме, различита демографска обиљежја и процесе, различиту садашњост и изгледе у будућности. Управо из нехомогености, тј. просторне неуравнотежености демографских ресурса

¹ Индикатори према наведеним варијаблама су израчунати на основу анкетног истраживања и процјена.

и потенцијала, проистиче важност типологијске методе као инструмента истраживања и планирања простора те регионалног развоја.

Табела бр. 1: Типологија демографских ресурса општине Зворник

Ознака типа	Тип	ID
A	Демографски изразито прогресивно подручје	$\geq 220,0$
B	Демографски стабилно подручје	100,0 - 219,9
C	Демографски ослабљено (регресивно) подручје	70,0 – 99,9
D	Демографски угрожено подручје	45,0 – 69,9
E	Демографски крајње угрожено подручје	$\leq 44,9$

Приликом сврставања просторних јединица у типове демографских ресурса може се догодити да поједина просторна јединица у потпуности не задовољава обиљежје типа којем припада по вриједности индекса (*ider*). Тако нпр. нека просторна јединица која припада типу В – *повољни демографски ресурси* може имати изразито добра демографска обиљежја (карактеристично за тип А), али и врло низак степен образованости какву има тип Е. Како индекс демографских ресурса неке просторне јединице анализирани у различитим скуповима поприма различите вриједности, једна просторна јединица може припадати различитим типовима демографских ресурса, зависно од скупа у којем је анализирана.

Досадашња истраживања и анализе популационог потенцијала општина у пограничним подручјима Републике Српске и општине Зворник, показали су изражену просторну разноликост. На релацији између општина утврђен је широк распон вриједности индекса демографских ресурса (*ID*) – најмања вриједност очекивано је забиљежена у пограничним насељима општине Зворник (*ID* = 34,6), док највишу вриједност индекса има урбани и субурбани простор (*ID* = 60,1). Тиме је потврђена претпоставка о израженим и великим просторним разликама.

Већ почетком седамдесетих година 20. вијека дошло је до исељавања радноспособног становништва, што је било изазвано индустријализацијом. Емиграција је „однијела” највиталније, репродуктивно и радно способно становништво те на тај начин негативно утицала на природно кретање становништва, односно довела до депопулације многих дијелова у овим крајевима и смањивања укупног људског потенцијала.

Образовна структура укупне популације у општини Зворник је на завидном нивоу у односу на друге чиниоце, а износи $IO = 2,67$. Примарно образовање чини према процјени око 25,3% становника у доби 15 и више година, 52,2,% има секундарно, док 11,5% терцијарно образовање, што је значајан пораст у односу на број високообразованих у попису становништва 1991. Највећи индекс образованости има град Зворник са $IO = 3,04$. Таква образовна слика одраз је великог броја високообразованих који су највећи пораст достигли од почетка деведесетих до данас. Што се тиче примарног образовања и оно чини велики удио (25,3) у укупном контингенту, јер је дошло до досељавања великог броја становника из руралних средина за које је иначе карактеристичан нижи степен образовања.

Удио женског становништва старости 20–29 година према процјенама становништва 2011. ($Pf(20-29)$) у већини насеља општине је око вриједности (15 %). Распон вриједности тог млађег фертилног контингента није велик – од 13,7% рубним насељима, до 19,8% у градској средини.

Табела бр. 2: Општина Зворник према појединим демографским индикаторима

Општина	Io	Pf (20-29)	P '11/'91	Iv	ID	TIP	Rang
Зворник	3,04	12	0,736	5	60,1	B,C	1

Виталитет или живост комплексније је обиљежје стварне и потенцијалне биодинамике становништва. Индекс виталитета (IV), који предочава синтезу између показатеља природног кретања и старосне структуре становништва те се узима као један од показатеља главних релација старости и степена старења одређене популације је низак. Да су то ниске вриједности видимо тек када упоредимо са вриједностима индекса виталитета. Добијени подаци указују на биодинамику становништва општине Зворник.

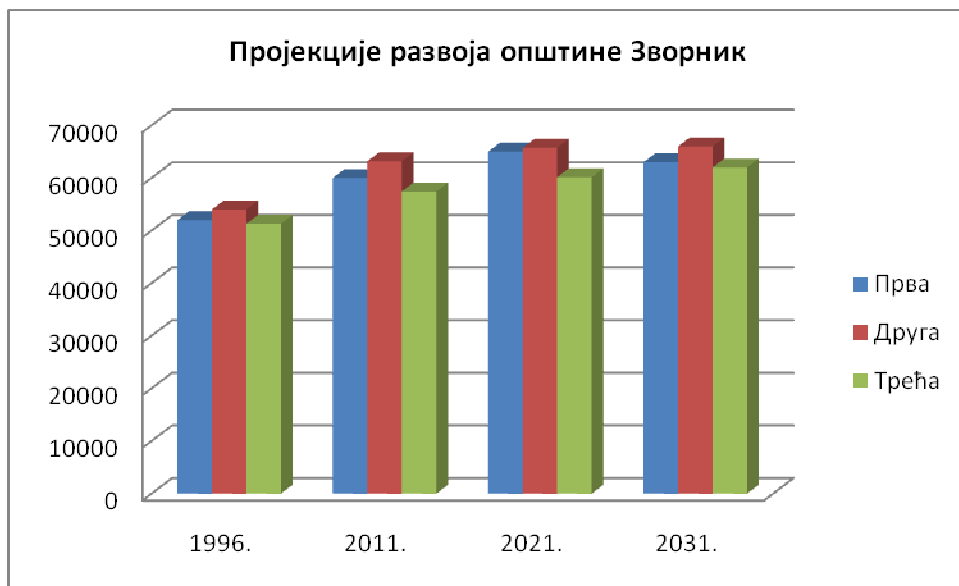
Анализа демографских ресурса на простору општине Зворник, па и средњег Подриња, показала је да је ријеч о простору слабог популационог потенцијала с неравномјерним размјештајем становништва и неуравнотеженом насељском структуром. Према типологији демографских ресурса, просторе општине Зворник сврставамо у двије групе: Б и Ц.

Према приказаној демографској слици и тренутној ситуацији између руралних средина и центра општине, сигурно ће се наставити већ започети тренд миграрања.

Табела бр. 3: Пројекције развоја општине Зворник²

Варијанта/ Година	1996.	2011.	2021.	2031.
Прва	52 000	60 000	65 000	63 000
Друга	54 000	63 186	65 724	66 000
Трећа	51 300	57 433	60 141	62 000

² Према пројекцији развоја становништва општина РС, Просторни план РС до 2015.

Графикон бр. 1 : Приказ пројекције развоја општине Зворник

Прва варијанта заснована је на анализама досадашњег кретања, са реалним процјенама. Друга и трећа варијанта базирају се на досадашњим демографским кретањима и порасту становништва. Ипак, након обрађених варијабла за идентификацију, вредновање и пројекцију демографских ресурса у општини Зворник које се дијеле на двије групе: варијабле о обиму, саставу и просторном размјештају становништва и варијабле о величини укупног или одређеног континента становништва, те на основу природног и механичког кретања, моћи ће се одредити: индекс демографских ресурса, кога чине двије саставнице и то: демографски индекс и индекс образованости. Након тога биће могуће израдити типологију просторних јединица (насеља) општине Зворник према индексу демографских ресурса. Наведени синтетички показатељ демографских ресурса до сада је тестиран на нивоу насеља и општина, и показао се релевантним.

Кроз историју се мијењала демографска слика становништва на подручју општине Зворник.

Нема сигурних и поузданих података проистеклих из пописа становништва те је укупно социо-економско исказивање везано искључиво за процјене, јер је последњи верификовани попис становништва рађен 1981.године а неверификовани 1991. године. Од тада до данас је дошло до великих и брзих демографских промјена, узрокованих највећим дијелом ратним дешавањима.

Бројност и структура становништва се непрестано мијења али нема прецизне и потпуније демографске анализе, тако да је неопходно што прије извршити попис становништва по методологији која је дефинисана Стандардима и Перепорукама UN и EUROSTAT-а.

Према подацима из 2011. године на подручју општине Зворник живи између 60.000 и 65.000 становника. Од укупног броја на подручју града Зворник живи

16.000 становника што је изражено у процентима више од 25%, док у руралном дијелу општине Зворник живи 44.000 становника, што је близу 75%. Однос броја урбаног и руралног становништва је и даље 1:3, што је испод просјека за РС у цјелини (приближан однос 1/2:1/2).

Процјена броја становника изведена на основу више варијабли, и то:

- броја бирачког тијела у општини Зворник,
- индекс виталитета: $I_v = f \cdot P_{20-39} / m \cdot P_{65+}$
- индекс образованости: $I_o = O_{II} \cdot O_{III} / < O_I \cdot 10$
- млада женска фертилна доб ($P f(20-29)$) – удио у укупном женском контингенту
- релативна промјена броја становника ($P 2011/1991$).

У општини Зворник живи око 2/3 % домицилног становништва, а око 1/3 избјеглог и расељеног становништва које је током и после ратних дешавања дошло из других подручја и то из крајева Босне и Херцеговине и Хрватске.

Иначе, према активности, становништво у општини Зворник може се категорисати у двије категорије, и то су радно активно становништво као и издржавано становништво. Према дефиницији, издржавано становништво су дјеца до 15 година и старија лица која имају више од 60 година старости, али у пракси је то сасвим другачије јер се у групу активног становништва сврставају лица од 18 до 65 година за мушкарце и до 60 година за жене.

1.2.2. Систем насеља (мреже, функције и хијерархија)

Мрежа насеља на простору општине Зворник представља хијерархијски скуп елементарних јединица (насеља), које се одликују високом разноврсношћу у погледу величине, морфологије, генезе и функције.

Град Зворник је средиште – центар општине. Према Зворнику гравитирају сва околна мјеста која припадају подручју општине Зворник.

За потребе просторног планирања нарочито је важно код насеља анализирати:

- услове њиховог развоја;
- положај и размјештај у простору;
- њихову класификацију;
- морфолошке карактеристике;
- њихове функције;
- просторну структуру;
- гравитационе односе.

*Насеља са великом стабилношћу ($S < 0,5$), има их више међу којима су град Зворник, али и насеља даље од утицаја града Каракај, Челопек, Тршић, Козлук, Роћевић, Пилица, Пађине, Табанци...

*Насеља са просјечном стабилношћу (0,5-0,6), која су у већини на умјереној дистанци од града и на важнијим саобраћајним правцима: Центар општине је град Зворник који је општински центар I хијерархијског реда, као самостално – аутаркично насеље.

Секундарни центри II хијерархијског реда су: Каракај, Козлук, Пилица, као дјелимично самодовољна насеља.

Локални центри III хијерархијског реда су: Челопек, Тршић, Роћевић и Пађине, Табанци, Челопек, која се могу сврстати у дјелимично зависна насеља.

Насеља IV хијерархијског нивоа су потпуно зависна насеља, у која убрајамо сва остала насељена мјеста у општини Зворник

Табела бр. 4: Степен зависности насеља општине Зворник 2013.

Тип	Самодовољна	Дјелимично самодовољна	Несамодовољна	Потпуно несамод.
I	1			
II		3		
III			6	
IV				58

Функционална зависност насеља се ослања на концепт централитета, гдје је у центру пажње фактор покретљивости активног становништва. За типологију насеља општине Зворник треба уврстити и однос функције рада и функције становања. У изразито неаграрним (град), као и изразито аграрним насељима структура активног становништва у великој мјери одговара структури њихових функција. До несклада може доћи код умјерено неаграрних и мјешовитих насеља, гдје је веће учешће дневних миграната.

Ако би се примјенио образац за степен функционалности веза насеља, који рачунамо по обрасцу:

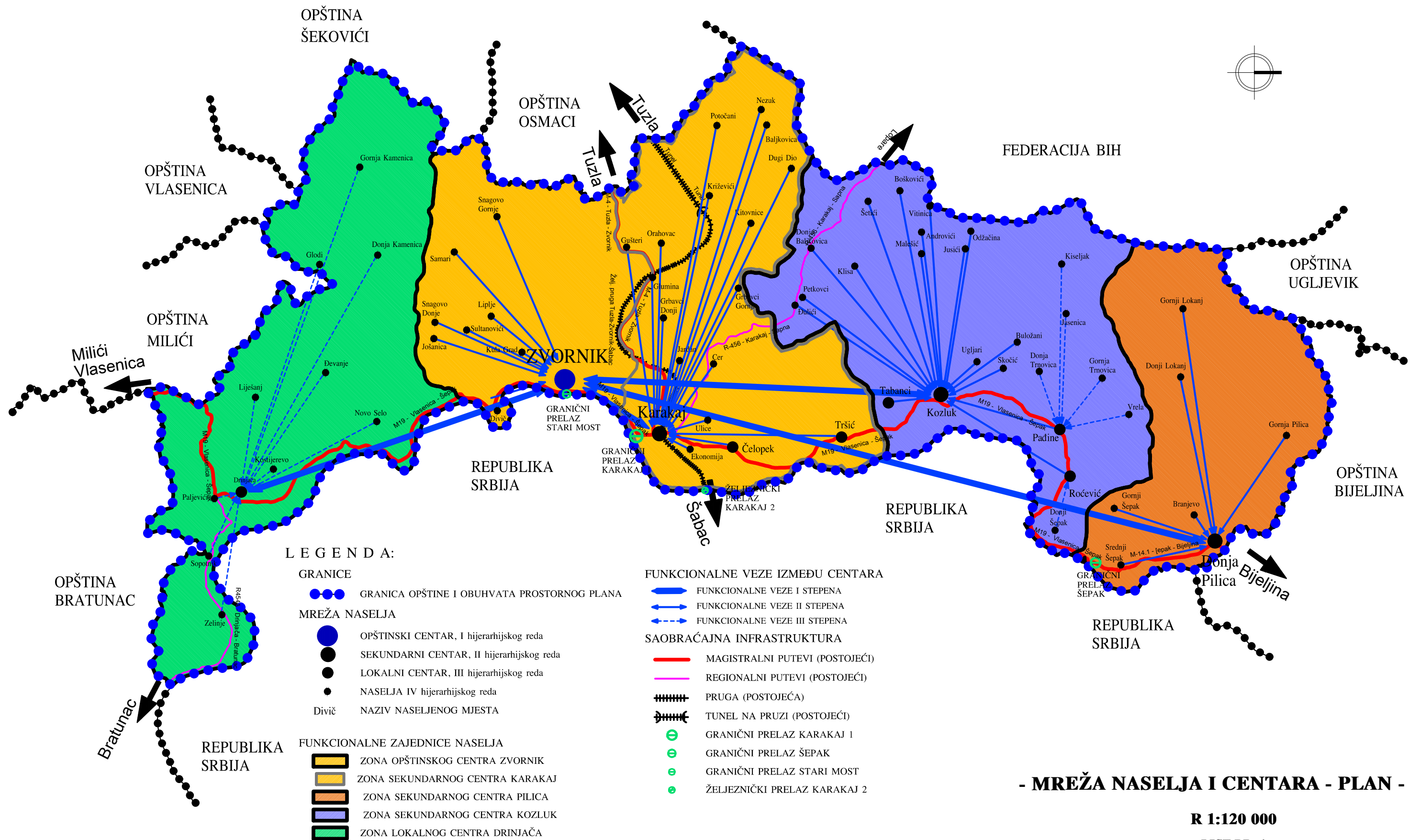
$$S = 0,5 (kD/M + kO/B)$$

Вриједност S се може кретати од 0 до 1. Ако је та вриједност 0 та насеља су потпуно стабилна, или ако је 1 значи да су насеља потпуно нестабилна.

На основу примјењеног Дрињача, Зелиње, Дивич, Ораовац, Шепак, Брањево, Економија, Улице...

*Насеља са малом стабилношћу (0,6-0,7), која се простиру од села приградског типа до села у утицајној сфери примарног и секундарних центара.

PROSTORNI PLAN OPŠTINE ZVORNIK

- MREŽA NASELJA I CENTARA - PLAN -

R 1:120 000

LIST BR. 1.

*Насеља са врло малом стабилношћу ($S > 0,7$), су насеља која су на периферној зони насељености општине, демографски празнија и са врло малим бројем активног становништва, као на примјер: Лијешањ, Китовнице, Шетићи, Бошковић и др.

На основу предложене квалитативне класификације функционалне структуре, функционалне зависности и функционалне стабилности насеља, може се закључити да се насеља која спадају у исту категорију – на основу структуре активног становништва по дјелатностима, запослености и дневних миграција – карактеришу неком сличношћу, али истовремено се разликују у погледу величине социо-економског потенцијала којим располажу. Величина социо-економског потенцијала и дomet функционалног утицаја могу бити додатни критеријум на основу којег можемо издвојити насеља хијерархијског нивоа функција, односно различитог нивоа централитета.

На простору општине Зворник, издвајају се:

- Центри заједнице села;
- Центри општинског значаја;
- Центри републичког значаја (град Зворник).

Коначно, питање функционалне типологије насеља је крупно научно питање и ту влада велико методолошко шаренило. Оно је важно не само из научних него и практично-планерских разлога, зато што доприноси бољем познавању функционалне диференцијације и других процеса у мрежи насеља општине Зворник.

У планском периоду неопходно је дефинисати функционалну стабилност насеља. Концепт економске базе насеља треба да се ослања на економску структуру активног становништва, а концепт централитета се ослања на истраживање функционалне зависности насеља.

У критеријуме за наредну типологију насеља треба уврстити и однос функције рада и функције становања. У изразито неаграрним (град), као и изразито аграрним насељима структура активног становништва у великој мјери одговара структури њихових функција. До несклада може доћи код умјерено неаграрних и мјешовитих насеља, гдје је веће учешће дневних миграната. Степен функционалности веза насеља можемо израчунати по обрасцу:

$$S = 0,5 (kD/M) \text{ plus } kO/B$$

То значи:

D – број запослених који долази на посао из другог мјеста,

M – број радних мјеста,

O – број запослених који одлазе на посао у друго насеље,

B – број запослених у датом насељу,

k – константа.

Вриједност $S = 0$ ће бити ако нико не одлази, и нико не долази на посао, из другог насеља, тада је насеље потпуно стабилно.

Вриједност $S = 1$ значи да је насеље потпуно нестабилно, ако је број који долазе на посао једнак броју радних мјеста (сви долазе), а број који одлазе на посао једнак броју запослених (сви одлазе).

На основу тога, у наредном планском периоду у општини Зворник, хијерархијски, моћи ће се издвојити сљедеће категорије стабилности насеља:

- 1. Насеља са великом стабилношћу ($S < 0,5$), гдје је град Зворник.**
- 2. Насеља са просјечном стабилношћу ($0,5 - 0,6$), већина су на умјереној дистанци од града Зворник и на важнијим саобраћајницама, као што су: Каракај, Козлук, Пилица, али и субцентри насеља са великом стабилношћу: Челопек, Тршић, Роћевић, Доњи Шепак, Брањево...**
- 3. Насеља са малом стабилношћу ($0,6 - 0,7$) су насеља у утицајној сфери прве двије категорије насеља.**
- 4. Насеља са врло малом стабилношћу ($S > 0,7$), су насеља на периферним дијеловима територије и која су демографски доста испражњена (Лијешањ, Костијерево, Каменица Г., Шетићи, Бошковићи...).**

II. РАЗВОЈНИ ПОТЕНЦИЈАЛИ

II.1. Природни ресурси

II.1.1. Пољопривредно земљиште

Кад је реч о квалитету земљишта у оквиру територије општине Зворник нема земљишта прве катастарске класе.

Земљишта друге, треће и четврте катастарске класе има 6.056 ha, или (само) 15,88%. Укупно, дакле, нема више од наведене вриједности земљишта на којим је могуће достизати веће степене интензитета биљне производње. Ово, прије свега, важи за земљишта друге катастарске класе квалитета.

На земљиштима треће и четврте катастарске класе непходна су већа улагања у примјену савремених агротехничких мјера у циљу подизања нивоа пољопривредне производње.

Удио земљишта друге, треће и четврте катастарске класе са више од 25% евидентна је у катастарским општинама Сапна, Витиница, Челопек, Козлук, Незук, Скочић, Тршић и Роћевић. Ово значи да за становништво у наведеним катастарским општинама постоје релативно повољни природни услови за производњу пољопривредних производа. За становништво у насељима у другим катастарским општинама удио ових земљишта је мањи од наведене вриједности.

На још 11.260 ha, или 30,32%, земљишта (пете и шесте катастарске класе) је могућа екстензивна пољопривредна производња, а на осталих 3.444 ha, или око 8,41%, земљишта су врло слаби природни услови (земљишта седме и осме катастарске класе).

Планом предвиђамо постепене структурне промјене у коришћењу површина за потребе пољопривредне производње и то тако да се ова производња интензивира на квалитетнијим земљиштима (уз неопходну примјену хидромелиоративних и других агротехничких мјера), а дестимулише на земљиштима слабијег квалитета. Најслабија земљишта ће постепено бити трансформисана у шумска.

II.1.2. Шумско земљиште

Природни услови за **гајење шума** на висинама на којим се налазе у оквиру општине Зворник су повољни (испод 800 метара апсолутне висине). Међутим, потребе становништва за производњом пољопривредних производа су, увијек, имале приоритет у односу на гајење шума па су се шуме задржале на земљиштима слабијег квалитета и то на просторима који у оквиру општине Зворник заузимају 13.741 ha, или 36,94%, од укупне површине. При томе, ове шуме имају мањи производни потенцијал за већу индустријску прераду. Њихово коришћење у планском периоду ће бити у складу са потребама развоја шумарства и дрвне индустрије и утврђених вриједности прираста дрвета.

Због тога шуме имају већи значај као заштитна компонента у простору општине Зворник и то је планска компонента у сврху заштите земљишта од ерозије.

Собзиром на рељеф, територија Зворника се може сматрати добро пошумљеном. У неколико катастарских општина пошумљеност прелази и 50% (Дрињача, Каменица, Зворник, Тршић, Зелиње, Незук, Козлук и Крижевићи).

Ова карактеристика, уз постојање других природних вриједности (обала ријеке Дрине, водена површина ове ријеке са Зворничким језером, минерални извори, видиковци, културно-историјски споменици и друго), има изузетно вриједан туристички потенцијал, који, још увијек, није довољно искоришћен.

Дио шумских површина се, дакле, планира и за коришћење у сврху развоја туризма и других дјелатности (инфраструктура, изворишта).

II.1.3 Водно земљиште

Водно земљиште општине Зворник треба довести на такав ниво да представља окосницу развоја не само општине него и Републике Српске и Србије. При томе се мисли на воде и водно земљиште ријеке Дрине чије кориштење се може усмјерити на више кључних грана привреде као што су:

- снабдијевање водом насеља и индустрије,
- наводњавање,
- хидроенергетско коришћење вода у оквиру интегралних система,
- пловидба,
- рибарство и рибничарство,
- планска експлоатација грађевинских материјала из водотока у складу са потребама водотока,
- уређење и коришћење вода, обала и ријечних сливова за туризам и рекреацију на водама, итд.

Коришћење воде за снабдијевање становништва, како је то и Законом о водама децидно дефинисано, има предност у односу на остале видове њене употребе. Ово

тим прије што таквих вода нема довољно, или их је све мање у неким дијеловима Републике Српске. Зато у наредном периоду треба водити рачуна о заштити постојећих изворишта и побољшању квалитета неких загађених водотока, посебно оних који прихрањују алувијална изворишта која се користе за снабдијевање водом насеља. Исто тако, да би се створили предуслови за обезбјеђење будућих потреба за водом насеља у дужем периоду, као основни задатак се намеће очување, заштита и резервација тог преосталог дијела вода као главних потенцијалних изворишта, посебно оних који треба да служе за регионалне системе.

Ријека Дрина је изузетно значајан природни ресурс за захватање, првенствено воде за пиће. Данас се у свијету све чешће иде на изградњу творнице воде а све мање на заштиту изворског или бунарског захвата. Таквим рјешењима отварају се могућности водоопскрбе не само урбаним примарним него и секундарним центрима и руралним подручјима.

Потребе за наводњавањем пољопривредних површина све више су изражене обзиром на чињеницу да су у вријеме пољопривредне сезоне и сазријевања већине пољопривредних култура, све чешће суше. Ако се то доведе у везу са климатским промјенама, тада су реалне претпоставке да ће потребе за наводњавањем бити још израженије. Према предвиђањима FAO и UN организација у скорој будућности бит ће неопходно да се са 60% свјетских потреба у храни добије са наводњаваних земљишта. У долини Дрине, од Зворника до ушћа, има око 1700 ha пољопривредног земљишта за наводњавање.

Хидроенергетско кориштење вода ријеке Дрине, од Зворника до њеног ушћа, представља развојни потенцијал не само за подручје њене лијеве и десне обале него и за читаву Републику Српску и Србију. Тај потез Дрине рјешава се Пројектом интегралног уређења, коришћења и заштите доњег тока ријеке Дрине. Пројектом су предвиђене четири степенице („Козлук“ и „Дрина I, II и III“), али је наговјештена могућност и конфигурације са пет степеница, ради што складнијег уклапања у окружење. Системом заштите приобаља уредили би се режими подземних вода у ширем подручју приобаља, чиме би се створиле могућности и за комплексне хидромелиорације долинских дијелова Подриња и Семберије.

Дрина као пловни пут, од Зворника до ушћа у Саву а преко Саве до Србије и Хрватске је обавеза коју је Република Српска преузела као држава у сливу ријеке Саве. У оквиру БиХ, Република Српска је активни судионик у реализацији Оквирног споразума о сливу ријеке Саве и Протокола о режиму пловидбе, који су потписани у Крањској Гори (3.12.2002. год.), а који су допуњени у Љубљани 2.04.2004. год. Тим споразумом и протоколом договорено је:

- успостављање међународног режима пловидбе ријеком Савом;
- успостављање одрживог управљања водама слива;
- предузимање мјера за спречавање или ограничавање опасности и за смањивање и уклањање штетних посљедица, укључујући и посљедице поплава, леда, суша и случајеве испуштања у воду опасних материја;
- стварање механизма за успостављење дјелотворне мултилатералне сарадње.

Република Српска, као државни ентитет који великом дужином излази на десну обалу Саве, има посебан интерес да се реализује управљање тим сливом, посебно у домену заштите вода (укључујући и спречавања хаваријских загађења вода), заштите од поплава, уређења режима вода, **уређења корита за пловидбу**. Тај пловни пут се може остварити само заједно са Србијом, те је битно да је унесен у кључна планска документа (Просторне планове, Водопривредне основе). Остварује се каналисањем тока Дрине на слиједeћи начин: од ушћа у Саву до око km 11,0 пловидбени габарити се остварују само потпуно усклађеном комерцијалном експлоатацијом шљунка и пијеска, уз стабилизацију обала. Пошто су седимент Дрине на том потезу најквалитетнији, уколико се заустави садашња непланска и дивља експлоатација, која дјелује деструктивно на читаво приобаље, већ се усмјери и дозволи искључиво у зони планираног габарита пловидбеног корита, тај дио се може ријешити на тај начин. Потез узводно од km 11,0 до Зворника ријешити би се у оквиру четири планиране енергетско-пловидбене степенице (ХЕ Дрина I, II, III и ХЕ Козлук). Уколико се уз сваку од степеница реализује преводница, може се остварити пловни пут до Зворника.

У Србији је урађена студија регулације доњег тока Дрине, као и Водопривредна основа дијела тока низводно од Зворника, која је дала стратешка одређења.

Ријека Дрина има приоритет регулације са становишта стабилизације корита и уређења обала на потезу низводно од Зворника до ушћа. Анализа у оквиру *Генералног пројекта заштите од поплава и уређења речног корита у доњем току Дрине* (Енергопројект, 1998) показују да радове на регулацији Дрине на том потезу треба обавити искључиво на санацији корита, уређењу оштећених дионица и санирању недовољно поузданих дионица насипа, а да не треба градити нове насипе, јер су трошкови њихове изградње (претворени у годишње трошкове) вишеструко већи од годишње добити која се остварује смањењем штета од поплава. То је важан закључак, имајући у виду услове грађења енергетских степеница на Дрини (ХЕ Дрина I, II, III и Козлук). На тај начин регулациони радови на доњем току Дрине своде се на:

- заштиту нападнутих обала и стабилизацију корита на угроженим дионицама, преграђивање секундарних токова (рукавци, стараче, итд), ради концентрације протока у основном кориту и заустављања даљег „лутања“ корита,
- скраћивање неких оштрих кривина, просијецањем (кинетирањем) веома развијених меандара. Радове треба изводити типским грађевинама од мјесног материјала (обалоутврдама од габионских мадраца и само тамо гдје је нужно од ломљеног камена), а посебно угрожене приоритетне локације су: Адица (km 2+850), Кутовића Ада (km 20+900), Шкуљевића Ада (km 40+500), Пуревине (22 km), Попови (18 km), итд.

Као нераздвојни дио радова на стабилизацији корита доњег тока Дрине треба ставити под стриктну управљачку контролу, радове на експлоатацији пијеска и шљунка, који се на том дијелу тока сада одвијају врло стихијски, доприносећи дестабилизацији корита. Убудуће би се радови на експлоатацији грађевинског материјала смјели дозволити само на бази **ревидованих** пројеката, и само на начин да су ти радови у функцији стабилизације тока и извршења регулационих радова

(експлоатација са спрудова које треба скинути, на мјестима гдје се планирају просјечи корита).

Треба напоменути да је Дрина водно земљиште и да се њена намјена, кориштење и заштита рјешава у грани Водопривреде. Због тога се сви просторни/урбанистички планови околних мјеста морају урадити у складу са смјерницама водопривреде, односно у процесу планирања потребно је усагласити захтјеве са обавезом да планом зацртани садржаји морају бити економски исплативи и еколошки прихватљиви.

Подземне воде

Подземне воде на територији општине Зворник захваћене су за водоснабдијевање становништва. Захвати су изведени каптажама извора у кречњачком масиву Дрињаче и бунарским типом у долини Дрине у подручју Зелиње и Тилића Аде. Укупне количине захваћених вода које су уведене у систем водовода за водоснабдијевање су око 220 l/s. У ове количине нису сврстане количине руралних подручја које су, водоводним системима, захваћене по мјесним заједницама. Такође нису урачунате ни количине које се експлоатишу индивидуалним бунарима.

Чињеница је да су могућности на територији општине Зворник далеко веће било да се ради о подземним водама чији аквифери су у стијенским масама кречњака или у алувијону ријеке Дрине. Према томе, подземне воде као развојни потенцијал општине није ни издалека искориштен у капацитетима у којима би се могао користити.

Потребе становништва урбаних дијелова града су углавном задовољене. Међутим велики број секундарних центара није у систему водоснабдијевања. Посебно је тешка ситуација у руралним подручјима. Водозахвати у таквим подручјима су мањег капацитета те се у љетним мјесецима, када су највеће потребе за водом, појави проблем несташице воде што ствара незадовољство код становништва.

Стратешки циљеви развоја дефинисали су задатке по приоритету. Основни задатак је да се сва урбана подручја Зворника уведу у систем водоснабдијевања. Планове нижег реда развоја треба бити обезбјеђење довољних количина воде у руралним подручјима и увођење руралног подручја у водоводне системе. Алтернативни вид побољшања водоснабдијевања на селу за довођење воде до појединих домаћинстава која су удаљена од заједничких система водоснабдијевања, је појединачно каптирање извора питке воде.

Да би се реализовали наведени циљеви неопходно је све изворе који јесу или ће бити у функцији водоснабдијевања, увести у систем заштите. Општина Зворник је то урадила још давне 1977. године када је донијела Одлуку о заштити свих таквих извора. Одлуку је потребно обновити на основу катастра извора којег је потребно урадити и који би био стратешки документ у области водоснабдијевања. На територији Општине, општинском одлуком, заштићени су сви извори који јесу или би могли бити укључени у систем водоснабдијевања.

У оквиру Студије изводљивости за пројекат квалитета водних ресурса у општини Зворник (пројекат: Прекогранична сарадња кроз планирање и инвестирање у околину), највећи значај дат је изворишту Тилић Ада, као једином перспективном изворишту подземних вода за водоснабдијавање питком водом становника Зворника. Извориште је бунарског типа у алувијалним седиментима капацитета 90 l/s. Непосредна околина изворишта која је дефинисана као шира зона заштите те се као таква третира као водно земљиште, оптерећена је садржајима који су потенцијални загађивачи као што су: фарма, клаоница, привремена градска депонија, насеље без канализационог система и друго.

У наредном периоду требало би утврдити оправданост намјене изворишта на тако, у погледу могућности загађења, високо ризичној локацији.

Минерална вода

Минерална вода Кисељака и Витинке, као природни потенцијали имају велико значење у укупном развоју Општине. Експлоатација се врши у сврху флаширања. Квалитет и до сада утврђене количине су темељни основ за далеко већу примјену. Обзиром на љековите карактеристике Кисељака урађени су планови за развој бањског туризма. Туризам је и сада значајан али изградњом бањских и туристичких капацитета сигурно је да ће постати окосница развоја ширег подручја.

II.1.4. Рудно земљиште

Рудна земљишта на територији општине Зворник заузимају мале површине и односе се углавном на каменоломе. Активна експлоатација на каменолому Јошаница одвија се у границама експлоатационог поља. Даљњу експлоатацију потребно је базирати на утврђеним резервама што подразумева континуирана доистраживања у смислу кванитета и квалитета сировине. Потребне и захтјеве корисника сировине требају се задовољити али не под условом раубовања лежишта већ рационалног кориштења. То подразумева примјену модерне технологије прераде и оплемењивања сировине као и опреме чијом примјеном ће се смањити негативни утицаји на животни средину. Рекултивација експлоатисаних површина која се не ради на експлоатисаном дијелу лежишта, обавеза је према закону о рударству.

Експлоатацију шљунка и пијеска потребно је вршити у сврху регулације корита ријеке, у складу са смјерницама водопривреде којима се прописује ниво техничке документације за добијање сагласности за експлоатацију. Строге критерије водопривредних смјерница нарочито је битно проводити у дијелу тока Дрине, од Каракаја низводно гдје је већ нарушена морфологија корита услед неадекватне експлоатације шљунка.

Локације осталих минералних сировина првенствено кварцних минералних сировина потребно је заштитити од индивидуалног раубовања са циљем да се, у моменту потребе за таквом сировином, лежиште може привести експлоатацији за кратко вријеме и са мало финансијских улагања.

У наредном планском периоду потребно је да се на локацијама за које је познато да постоје појаве металичних минералних сировина изведу геолошка проспекторска истраживања на основу чијих резултата би се утврдиле зоне перспективне за детаљне истражне радове. На тај начин локације би биле спремне за заинтересоване концесионаре. Одобрена експлоатациона поља (и она која се одобре у планском периоду) користити према условима датим у рјешењима, важећим законским и подзаконским прописима.

II.1.6. Грађевинско земљиште

Грађевинско земљиште у планском периоду ће се, прије свега, интензивније користити него до сада. То се односи на град Зворник и његово урбано подручје, али и на сеоска грађевинска земљишта, као и на просторе ван насеља – поред магистралних и регионалних саобраћајница, као и у приобалном појасу ријеке Дрине гдје се планира уређивање обале и регулација корита у циљу заштите од плављења и оспособљавања ове ријеке за пловидбу.

Удио ових земљишта ће се до краја планског периода постепено, али не много, повећавати. Ово смо усвојили на основу пројекција становништва, домаћинства и развоја привредних, непривредних и инфраструктурних дјелатности и активности становништва.

На основу пројекција броја становника и домаћинства до краја планског периода није потребно битније мијењати удио грађевинских површина. Планирано је да број становника до краја планског периода достигне вриједности од 62.000 до 66.000 (три варијанте). Очекује се да ће се, у већој мјери, број становника повећавати у граду и урбаној зони Зворника, а у мањој мјери и у секундарним општинским и локалним центрима. У осталим сеоским насељима се очекује смањивање броја становника.

Планске промјене већег обима су на коридору будућег брзог пута Бијељина – Зворник – Соколац и у зонама секундарних општинских центара под условом да развој привредних дјелатности то буде захтијевао.

Планира се да се дио површина, које су у садашњим временима плављене, регулацијом ријеке Дрине и уређењем њеног приобаља могу користити и као грађевинско земљиште за развој одређених туристичких и других капацитета.

У цјелини посматрано садашња вриједност неплодних (грађевинских, водених и других) површина од 2.694 ha мијењаће се у правцу благог повећавања површина под инфраструктурним објектима и мрежама.

Неовисно од графичког дијела овог плана због изразитог потенцијала развијености дуж путних коридора, тамо гдје то просторне и техничке могућности то дозвољавају, а у складу са Одлуком о уређењу простора и грађевинском земљишту, детаљно омогућити и повећати грађевинско земљиште и то за изградњу дуж магистралних, регионалних и локалних путева у појасу дубине до: 50 метара (код магистралних путева), 45 метара (код регионалних путева) и 25 метара (код локалних путева). До израде и усвајања Одлуке о уређењу простора и грађевинском земљишту, на основу стручног мишљења/урбанистичко-техничких услова може се одобрити градња у дубину дуж магистралних, регионалних и локалних путева у вриједностима напријед поменутих (неовисно од графичког дијела плана).

Подстицати легализацију нелегално изграђених објеката у заштитном појасу ријеке Дрине (нпр. локација Језеро) и другим карактеристичним подручјима, а у складу са

важећом спроведбеном просторно-планском документацијом и другим прописима који регулишу ову област.

II.2. Антропогени ресурси

Да би се постигло очување и унапређење изграђеног потенцијала на територији општине Зворник, потребно је да се омогући провођење законима, подзаконским актима и одговарајућом просторно-планском документацијом, поштовање и спровођење услова за правилно и благовремено очување већ постојећих, изграђених (антропогених) ресурса као и поштовање свих урбанистичко-техничких параметара приликом изградње новопланираних, за којима постоји потреба, на подручју општине Зворник.

Изградња фондова и других потенцијала као и развој функција, у планском периоду ће се остваривати, у складу са планираним рјешењима која се детаљно наводе у поглављима овог плана која обрађују привреду, непривреду и инфраструктуру.

II.2.1. Изграђени фондови и функције

Код већ изграђених те планираних фондова и функција, у складу са потребама становника општине Зворник, прије свега је потребно законом и планском регулативом усмјерити провођење планских рјешења.

Предвиђене промјене у развоју привреде су основа за опредјелјивање о проширивању постојећих и изградњи нових индустријских и других привредних капацитета. Изградња тих капацитета ће се остваривати у постојећим и планираним подручјима индустријске зоне, као и на мањим локацијама у зонама секундарних општинских центара.

Потребно је повећање постојећих капацитета предшколских установа. Што се тиче основношколских установа потребна је оптимација мреже основних школа због смањења наталитета у наредном планском периоду. Такође, у наредном планском периоду потребно ће се континуирано смањивати број ученика седњих школа као директна посљедица смањивања ученика који похађају основне школе на територији општине Зворник. Ради наведеног, нема за сада потребе за изградњом нових средњошколских установа већ планске активности треба усмјерити на очување постојећег изграђеног фонда средњошколских установа.

Реконструкција, проширивање и модернизација Опште болнице у Зворнику као и очување већ постојећих здравствених објеката широм општинског подручја Зворника, је планом дефинисана обавеза а у складу са потребама и изградња нових здравствених објеката.

На цијелом подручју општине Зворник се морају остваривати услови за проширење постојећих објеката из области културе као и изградња нових објеката како на подручју града Зворника, тако и у појединим секундарним и локалним центрима, како би културни садржаји били доступни становништву на цијелом подручју општине Зворник.

Објекти из домена социјалног старања који егзистирају на подручју општине, се морају одржавати а у складу са потребама омогућити и проширење њихових капацитета а по потреби изградњом нових објеката омогућити и отварање објеката ове намјене на подручју секундарних центара.

У складу са потребама створити услове и локације за изградњу нових објеката намијењених за спорт и рекреацију (нпр. изградња спортско-рекреативног комплекса у МЗ Локањ, непосредно уз Локањску ријеку, на подручју/у непосредном окружењу постојећег игралишта и др.) а постојеће спортске објекте и садржаје одржавати и осавременјивати на примјерен начин.

У зависности од потреба, у секундарним центрима отворати испоставе из домена различитих услуга које се тичу јавне управе и у којима се могу задовољити различите потребе из области различитих функција.

II.2.2. Други потенцијали

У складу са потребама, на цијелом подручју општине Зворник, потребно је проширење и одржавање постојећих као и планска изградња нових инфраструктурних објеката и мрежа.

Планирана је изградња брзог пута Бијељина – Зворник – Соколац као и одржавање постојеће саобраћајне мреже на подручју општине Зворник. Такође, потребно је извршити реконструкцију и санацију тунела те електрификацију жељезничке пруге. Ради даљњег развоја туризма на локалитету Кула Град-а, планира се изградња савремене успињаче.

Регулацијом ријеке Дрине и изградњом хидротехничких објеката, ствараће се услови за поновно успостављање ријечног саобраћаја.

У складу са потребама, створити проширење постојећих водоводних мрежа као и канализационих мрежа за одвођење свих врста отпадних вода. Такође, је потребно стално одржавање постојећих водоизворишта као и евентуална изградња фабрике за пречишћавање вода за снабдијевање становништва.

Из домена енергетска инфраструктура је потребно спроводити планска рјешења која се тичу одржавања, проширења и реконструкције постојећих енергетских мрежа и објеката. У складу са потребама је и повезивање ових мрежа на електропривреду Републике Српске и шире.

У смислу овог планског документа потребно је и проширење гасоводне мреже и изградња нових гасоводних водова. Мрежа гасовода ће бити грађена у складу са потребама потрошача.

Телекомуникациона и друга инфраструктура ће се развијати у складу са потребама.

Законском утврђеном регулативом је потребно осигурати и усмјерити спровођење планских рјешења који ће омогућити изградњу свих планираних инфраструктурних и других објеката и мрежа, који постоје или за којима постоји потреба на простору општине Зворник, а такође и осталих потенцијала који постоје на простору општине Зворник или постоји потреба за њиховом изградњом.

III. ИЗГРАЂЕНОСТ И ФУНКЦИОНИСАЊЕ ПРОСТОРА

III.1. Становање

У складу са пројекцијама становништва становање ће се и у будућности остваривати у постојећој мрежи насеља. При томе, удио броја становника, а то значи и станова, постепено ће се повећавати у Зворнику као главној урбаној зони у Општини. Са повећавањем значаја група насеља, која припадају другој и трећој категорији насеља, повећаваће се и њихов удио у категорији становања. То се, прије свега, односи на секундарне општинске центре: Каракај, Козлук и Пилицу. У осталим сеоским насељима, у планском периоду се не очекује битнија промјена броја станова, јер према пројекцији становништва у тим насељима се очекује стагнација и постепено смањивање броја становника, односно домаћинства.

По расположивим подацима општина Зворник има око 60.000 становника, а по пројекцијама за период до 2031. године број становника ће се смањивати, а удио града Зворника ће се и даље повећавати. На основу претходног, дакле, у планском периоду је неопходно пратити промјене броја становника и правовремено предузимати мјере за повећавањем квалитета стамбеног фонда и становања, као основне активности становништва у простору Општине.

За просјечно планирану величину стамбене јединице у вишепородичној стамбеној изградњи се примјењује стандард становања од 21-25 м² по становнику а у секундарним центрима ће, као атрактивним зонама за насељавање, сигурно са порастом броја становника расти и потребе за проширивањем постојећих капацитета становања. У секундарним центрима ће и даље доминирати индивидуална стамбена градња. Развој становања мора бити у већој мјери плански контролисан, нарочито становање (породично и вишепородично становање) као основна градска функција у граду Зворнику, комбиновано са пословним и другим садржајима. У зонама које окружују град Зворник и другим мјестима подручја општине Зворник, доминира породично становање.

III.2. Привреда

III.2.1. Општи концепт развоја

Општина Зворник треба да тежи, да се развија у правцу заокружавања привредне структуре, гдје ће доминирати услужни сектор, али истовремено и развојем индустријске, саобраћајне и грађевинске дјелатности.

III.2.1.1. Концепт индустријског развоја

Овај концепт и даље се заснива на будућем развоју већ заступљених индустријских грана (металопрерађивачке, хемијске, индустрије хране (пољопривреда и прерада), обућарске, текстилне, и друге „лаке“ индустрије), без обзира што неки капацитети данас не раде или пак раде са знатно умањеним капацитетима. У основи оваквог

концепта су сировински извори, изграђени капацитети, традиција, радна снага, тржиште, инфраструктура. Истовремено ове гране, посебно металопрерађивачку и прехранбену, карактерише пропулзивност у смислу могућности диверзификације производње и запошљавања, сталног ширења тражње за овим производима, што је битно са становишта веће упослености радне снаге. Зато је неопходно, да се створе услови, да постојећа предузећа прођу кроз процес реструктурирања, да се подстакне развој малих и средњих предузећа, као и да се у свом пословању придржавају високих еколошких стандарда (посебно важно за пољопривреду и прехранбену индустрију). Сваки развој прате и нове технологије и иновације, па треба рачунати да ће се, и на овом подручју, појавити гране и нови програми који данас нису заступљени, а за чији развој постоје одговарајући простори. Посебно је потребно искористити потенцијале пословне зоне „Јадар“, те усмјерити ширење индустријске и опште пословне зоне ка правцу насеља Глумине и Ораовац.

III.2.1. 2. Пољопривредни развој

На основу индиректних показатеља, мора се имати у виду, да је око половине становништва у општини ангажовано у пољопривреди, те онда ови подаци добијају посебно значење.

Дакле, један од развојних и привредних проблема општине Зворник је пољопривреда. Недостатак у производњи хране је веома изражен на тржишту, што се компензује увозом и одливом финансијских средстава. Износу увезене хране, било би потребно, додати и не мали износ неевидентираних увезених вриједности хране из Републике Србије, на бази малограничног промета, посебно у Зворнику. Продуктивност у производњи хране је веома ниска, те не дозвољава било какво значајније економско напредовање. Када би се повећала продуктивност у пољопривреди и произвело више хране олакшања за платни биланс би била значајна. То би снажно убрзало привредни развој општине. Два су основна проблема развоја пољопривреде:

- ситан посјед и
- стара домаћинства.

Посјед је веома уситњен и не дозвољава остварење значајнијег производног резултата. Томе се придружују и стара домаћинства, са претежним, учешћем (старе) женске радне снаге што не пружа могућности потпунијег производног кориштења земље. Рјешење је свакако у масовнијем извлачењу становништва са села. То је пут укрупњавања посједа који би углавном прешли у руке младих пољопривредника, умјесто постојеће углавном натуралне производње кренуло би се према робној производњи, што је тежа и мање извјесна опција.

Друга опција, је примијенити такве мјере које ће повећати продуктивност чак и на малом посједу (пластеничка производња, избор култура, производња поврћа итд.)

Утицаји урбанизације су овдје веома високи, скоро незамјениви. Потребно је прибавити не мала олакшања расељавања у градове, како би попустио притисак на земљу. Потребно је превладати досадашње заостајање урбанизације за укупним оствареним социоекономским развојем. Ради се о потреби што потпуније

реализације присутног урбаног потенцијала. Неаграрно становништво би у што већем броју требало да се пресели и да живи у градовима. Метод да се то оствари односи се на:

- проширење урбане зоне града Зворника;
- планска подршка урбаном развоју насеља на потезу Шапак-Брањево, а треба напоменути да се тиме ствара позитиван основ за развој у будућем периоду.

У циљу јачања пољопривредног сектора општине Зворник, који треба бити у складу са стратешком орјентацијом аграрне производње Републике Српске (вертикална интеграција):

- повећање обима и прилагођавање структуре агроиндустријске производње која трајно обезбјеђује прехранбену сигурност (самодовољност, стратешке и оперативне резерве, континуирани раст извоза);
- оптимално коришћење аграрних ресурса (земљишта, вода, шума, генетских потенцијала и др.), повећање продуктивности и конкурентности уз пораст техничко-технолошког нивоа, заштиту животне средине – одрживи развој;
- уравнотежен интегрални развој, просторно избалансиран, дакле, јачање производности и економске заштите тржишно орјентисаних произвођача, заустављање депопулације и економско-социјална ревитализација сеоских, посебно брдско-планинских подручја;
- повећање извоза (извоза на територију других општина) и остваривање вишег нивоа покривености у спољнотрговинској размјени пољопривредно-прехранбених производа, а на бази продуктивности, квалитета, хармонизоване регулативе са (EU и STO) и еквивалентног нивоа интерних подстицаја и екстерне заштите произвођача.
- институционално, материјално, кадровско, техничко-технолошко оспособљавање пољопривреде за укључивање на тржиште РС и БиХ и друга извозна тржишта.

Имајући у виду потребу прерађивачке индустрије за воћем, као сировином за прераду, као и могућности пласмана ових производа, на домаћем тржишту, гдје постоји значајан дефицит, и коначно могућност извоза, то прерада воћа и поврћа по потенцијалу и извозним могућностима представља велику развојну шансу општине Зворник. Међутим, капацитети су доста уситњени, технолошки застарјели, неповезани и неусклађени. Ради повећања обима прераде, извоза и задовољавања свјетских стандарда и норматива у промету, потребна су, одговарајућа улагања у реконструкцију и модернизацију постојећих капацитета за прераду и припрему за извоз, као и улагања у производњу воћа и поврћа.

Поред тога неопходна је изградња хладњача и мањих прерађивачких капацитета за прераду, савремено опремљених и са врхунском технологијом, и то у подручјима општине у којима се производи довољно сировина по обиму и квалитету.

III.2.1.3. Грађевинарство

Грађевинарство, такође, мора проћи процес организационог реструктурирања, како би се прилагодило новим захтјевима, који ће се временом формирати, а значиће потребу за пружањем специфичних услуга, јер ће умјесто масовне изградње све актуелнија бити урбана обнова, реконструкција, модернизација и послови одржавања, и сл. У том смислу ће се све више испољавати потреба за специјализацијом грађевинских предузећа, а што за собом повлачи формирање мањих капацитета или чак могућности изградње јаких конзорцијума.

III.2.1.4. Саобраћај

Положај Зворника треба искористити, да се ојача саобраћајна привреда, развојем и ширењем саобраћајних, дистрибутивних и прометних функција. Наиме, Зворник је још увијек најближа веза Тузланског кантона са Републиком Србијом.

III.2.1.5. Услужни сектор

Тежећи да повећа своје учешће и значај, треба не само да прати потребе привреде и становништва, већ да се јавља као битан фактор формирања привлачног пословног окружења. Зато је неопходно подстицати развој финансијских, информатичких, банкарских, различитих интелектуалних и сличних услуга. Занатске услуге, традиционалне за ово подручје, свој интерес ће налазити у ширењу нових технологија, које су неминовост будућег развоја, али и у подмирењу различитих потреба становништва и привреде. Неопходно је подстицати привредну кооперацију и формирање малих, флексибилних производних капацитета који ће моћи опслужити веће капацитете и на тај начин замијенити увоз.

III.2.1.6. Трговински сектор

Данас је трговински сектор у налету, посебно због све већег броја страних ланаца. Овај сектор временом ће се диференцирати, подмирујући потребе становништва и привреде, али и са улогом „интеграционог фактора“ Зворника са ужим и ширим окружењем.

III.2.1.7. Угоститељско-туристички сектор

Угоститељско-туристички сектор треба посебно подстицати, како би се створила понуда (смјештајна и друга), која ће одговарати концепту будућег развоја Зворника, као модерног пословног и административног центра, чији ће бројни утицаји бити регионалног карактера.

Реализација овог економског концепта дијелом има своје упориште у већ обезбијеђеним просторима за привредни развој (индустријска зона у сјевероисточном дијелу Зворника, и зоне за развој мале привреде у оквиру ње) које треба кроз овај план евентуално преиспитати (индустријска зона) и доградити у смислу планског резервисања нових простора (за малу привреду, промет и дистрибуцију, пружање саобраћајних, као и услуга за кориснике саобраћаја).

Поред тога, просторним планирањем и нпр. проширењем подручја градског центра и промијењених параметара његовог коришћења, стварају се услови за прихватање бројних садржаја из домена услужног сектора. Истовремено, планираним промјенама намјена стварају се услови за развој подцентра, који ће омогућити не само равномјерније пружање различитих услуга (комерцијалних, сервисних и других), већ кроз бољу опскрбљеност и подизање нивоа живљења и отварање радних мјеста. Понуда нових простора и локација треба да усмјери као што може и да подстакне економски развој **посебно у предвиђеним центрима развоја општине**, али само уколико се строго поштују еколошки стандарди и захтјеви.

III.2.2. Основни параметри пројекције развоја

Отворена међународна конкуренција најтеже погађа највиталнији дио привреде-индустрију. Под тим ударом већ је увелико разорена претходна индустријска структура, а нова ће се веома тешко обнављати, уколико то уопште буде могуће. Посебно је тешко очекивати изградњу крупнијих индустријских капацитета који једини могу да повуку развој напријед. Једино су крупни индустријски капацитети у стању да на основи дегресије трошкова остваре растуће приносе и тиме допринесу убрзању богаћења.

Нова привредна структура, која се гради, углавном се односи на мала и средња предузећа са веома скромним учешћем производних дјелатности. Доминантно је учешће предузећа услужног карактера, посебно на подручју трговине и угоститељства. Ради се о крајње уситњеној структури са просјеком од тек нешто преко четири запослена. Неки прерађивачки капацитети су више индустријско занатство, него што се ради о индустријским предузећима.

У структури активних³ предузећа, 98% припада сектору малих и средњих предузећа, гдје су у већини - 52% микро предузећа (до 5 запослених). Највећи број регистрованих предузећа је у области трговине (34 %), затим слиједи прерађивачка индустрија са 22 %, грађевинарство -10%, транспорт, складиштење и комуникације са 8 %.

У „малој привреди“ општине Зворник, послује 885 самосталних радњи, занатских, угоститељских, трговинских, самосталних превозника и осталих дјелатности. Највећи број радњи су трговачке - 36%, затим слиједи занатске – 28 % и угоститељске радње са учешћем од 22 %. Највећи изазов са којим се општина Зворник суочава је побољшање неповољне привредне структуре, која узрокује малу запосленост.

Привредна структура општине, заснива се, на малим и средњим предузећима, која стварају мало додатне вриједности (трговина је најзаступљенија). Најједноставнији и најкраћи пут за побољшање ове структуре је стварање повољних услова за инвестирање и добро осмишљен и проактиван приступ, у привлачењу значајних инвестиција на подручје општине из других дијелова РС и БиХ и из иностранства, уз могуће коришћење дијаспоре и за инвестирање и за повезивање са предузећима из развијених земаља.

³Стратегија интегралног развоја општине Зворник 2012-2017.

Други, неопходан правац је подршка локалној привреди. Успостављање успјешног сектора домаћих микро, малих и средњих предузећа је нешто дужи пут и, поред повољне пословне климе и физичке инфраструктуре, захтијева и одговарајућу савјетодавну и финансијску подршку, али и усклађивање образовања са потребама привреде. Зато би Зворник, узимајући у обзир ова оба правца, морао створити, по атрактивности, јединствену понуду физичке и пословне инфраструктуре тако да постане препознатљив као пословна средина погодна за инвестирање и пословање.

Према новом начину размишљања, гдје се људски капитал третира као најважнији ресурс, степен концентрације знања и идеја, и стварање нове вриједности на основу њих, је најважнија предност развијених градова. Социо-економска анализа општине Зворник показује, да, у Зворнику, има премало оних који имају одређене потребне квалификације, док, с друге стране, постоји и превише оних са квалификацијама које су неискористиве. Поред неповољне привредне структуре, ово је један од најважнијих узрока високог нивоа незапослености на подручју општине. То указује да је у Зворнику потребно започети са изградњом савременог система управљања људским капиталом, усмјереног тако да становницима обезбиједи стицање конкурентних квалификација и унапређење знања и вјештина током цијелог живота, али и да профиле у стручним школама прилагоди потребама привреде. Под овим циљем подразумијевамо стварање недостајуће физичке и пословне инфраструктуре и привлачење инвеститора, како би се битно побољшала привредна структура Зворника.

Ово значи успостављање пословних зона (урбанистичко и инфраструктурно уређење), пословних или научних области (**кампус Технолошког факултета у Зворнику**), како би се могле реализовати инвестиционе активности за које постоје одређена интересовања. Овај циљ подразумијева и стварање подстицајног пословног окружења које ће привући нове инвеститоре, али и које ће стимулисати локалну привреду, (подршка за започињање бизниса, подршка развоју постојећих предузећа, итд). Под тим се подразумијева обезбјеђење услова за добијање савјетодавних услуга, обука, финансијских услуга, услуга стандардизације под повољнијим условима. Важну улогу има и добро осмишљено и интензивно промовисање повољних услова који се стварају на подручју општине, како би потенцијални инвеститори били довољно информисани о могућностима које стоје на располагању у општини Зворник. Такође, под овим циљем се подразумијева и прилагођавање квалификација и вјештина локалне радне снаге потребама нове привредне структуре која се ствара у Зворнику. Остварење овог циља претпоставља и стварање таквог локалног пословног окружења у којем ће бити **отклоњене све административне и регулаторне баријере и створен веома конкурентан систем локалних подстицаја** за предузетнике и привреду у цјелини.

Концепција развоја општине Зворник, заснива се на расположивим ресурсима, као и искуственим сазнањима кроз које су пролазиле земље у транзицији, а које се морају прихватити и искористити за усмјеравање будућег развоја.

Посебна тешкоћа је са недостатком финансијских средстава за инвестиције. Банкарска кредитна средства су веома скупа. Камате су код нас веће у односу на западно-европске земље што снажно оптерећује привредни развој.

На нивоу шире друштвене заједнице не располаже се одређеним средствима из којих би било могуће пружити одређену подршку инвеститорима (снижење каматне стопе, грејс период и слично). Умјесто садашњег доминантног и скупог банкарског финансирања инвестиција, општина би у будућности, требала да приступи развијању акционарства дијелом и у форми јавно-приватног партнерства. Ту су и могућности емисије обвезница за одређене инвестиционе подухвате општине што би могло значајно да подстакне развој.

У цјелини посматрано, како сада ствари стоје, глобализација одузима могућност индустријског бављења мање развијеним подручјима и упућује их у правцу примарног сектора привреде. То је подручје опадајућих приноса гдје су могућности богаћења крајње ограничене.

Одатле и толики значај штедне природних ресурса у будућности као јединог поузданог ослоњаца развоју. Потребно је до краја настојати да се реализује принцип одрживости, посебно у дијелу очувања пољопривредног земљишта од загађења и нерационалне употребе (претварање у грађевинско). Јавља се потреба да се у будућности конципира развој без значајнијег учешћа индустрије. То је изузетно искушење са не малим неизвјесностима за успјех. Али то су објективно дате глобалистичке околности будућег привредног развоја које се не могу избјећи, и којима је потребно максимално прилагодити се.

Може се очекивати да ће у постојећој уситњеној привредној структури окренутој прије свега према услужним дјелатностима (трговина и угоститељство) доћи до одређених помјерања у будућности и то у два правца:

- у правцу раста учешћа производних дјелатности и
- раста величинске структуре.

Предузетници се требају, све више окретати, према производним, посебно индустријским дјелатностима. Једним дијелом, то ће се односити на кооперантску сарадњу са крупним предузећима, а у другом, формирањем гроздова (кластери) малих и средњих предузећа са међусобном подјелом рада у производњи одређених производа. За очекивати је да ће се развијати и кооперантски односи са крупним предузећима у иностранству. Умјесто досадашње крупне привредне и посебно индустријске структуре, коју је карактерисала слика предратног Зворника, на помолу је нова уситњена структура, са израженом потребом за потпунија регионална и међународна интегрисања.

На тим основама, могуће је очекивати одређене позитивне помаке у расту реалног друштвеног производа и запослености у времену овог планског документа.

За очекивати је, да би друштвени производ са садашњих око 150 милиона КМ могао да порасте на крају планског периода на око 200-300 милиона КМ, односно да се доходак по становнику повећа на нешто више од 5.000 КМ. Док би број запослених могао да порасте са садашњих нешто мање од 9.000 на 12.000 радника.

Процес приватизације, од којег се очекивало да ће убрзати структуралне промјене и довести до прилива новог капитала, се одвијао далеко спорије од предвиђеног, тако да, још увијек, овај процес није завршен, чак ни у предузећима, гдје је много раније започет. Поред тога, примијењени метод приватизације, (ваучерски) није дао очекиване резултате, прије свега у погледу прилива свјежег капитала, јер су уложени ваучери били од грађана и Приватизациони инвестициони фонд. Изостао је очекивани прилив страних инвестиција, а самим тим и нових технологија. Већина предузећа, која раде, карактерише врло низак степен искоришћености капацитета, који се често креће између 20-50% док је у том погледу најбоље стање у трговини која је углавном приватизована у цјелини. Недостатак капитала, у условима када не постоји домаћа акумулација, а није дошло ни до прилива страног капитала, није омогућио реструктурирање (финансијско, организационо и производно) привреде, нарочито некадашњих покретача индустријског и привредног развоја. Раст услужног сектора је, прије свега, заснован на развоју прометног сектора, што није случај са осталим услужним дјелатностима.

Када је ријеч о ресурсима, ту прије свега, треба поћи од становништва које се јавља у двоструком својству - фактор развоја (кроз запосленост и стварање материјалне основе) и фактор потрошње (коришћењем различитих добара и услуга).

Други комплекс ресурса, битан за оцјену кретања запослености и њене структуре, је сировинска база, изграђени капацитети, усвојени правци развоја, укључујући стандарде и нормативе у погледу запошљавања и одрживог развоја.

Терцијарни сектор ће имати убрзан раст, јер се очекује и диверзификација различитих услуга, од класичних привредних (трговинских, занатских, угоститељских) и непривредних (здравство, образовање, управа и сл.) до модерних привредних (финансијских, банкарских, информатичких и других).

Трећи ресурс се односи на простор који је потребно обезбиједити за запослене у појединим секторима односно дјелатностима, на основу прихваћених стандарда и норматива коришћења простора и изграђених површина, а који омогућују несметано обављање производне, услужне и друге пратеће функције (инфраструктурне, заштитне и др.), као и еколошких стандарда.

Због оскудности простора није било могуће остварити селективност у просторном распореду привредних (индустријских) активности. Неке индустријске активности масовне запослености (текстилна, обућарска и слична индустрија) из разлога оскудности простора, нису могле да буду смјештене у град, иако би то њихово смјештање веома допринијело снижењу трошкова функционисања града. То су активности које су пријатељске са својим непосредним урбаним окружењем, нема буке, не загађује, а доприноси рационалности града, због масовне запослености и смањена трошкова путовања.

Досадашња крупна привредна, прије свега индустријска структура, имала је своје потребе, и своје захтјеве за простором. Масован теретни саобраћај, огромне потребе за простором, бука, загађење и слично утицали су да је њихово смјештање у

пространу и инфраструктурно опреmljenu индустријску зону представљало најбоље (оптимално) рјешење. Битне промјене привредне структуре из темеља мијењају захтјеве и потребе привреде за простором.

Постојећа, крајње уситњена привредна структура концентрисана на услужни сектор, која ће, по свему судећи, таквом остати и у планском периоду овог планског документа има своје захтјеве и потребе за простором које су битно различите од предратних. Умјесто раније просторне дистанце од града, што је представљало оптимално рјешење, сада је оптималност смјештања на сасвим другој страни.

Мала производна, а посебно услужна предузећа, умјесто просторне дистанце имају сасвим обрнут захтјев. Мала предузећа имају потребу за својим смјештањем у ткиву града. У највећем броју, ту је оптималност њиховог смјештања, посебно услужних дјелатности. Она би тешко могла да поднесу просторну дистанцу. Масовније њихово смјештање у просторну удаљену индустријску зону увелико би оптеретило њихов скроман привредни рачун. Њима је потребно смјештање у уже ткиво града, чак и када се ради о производним предузећима, прије свега због близине тржишта. То се посебно односи на раширени услужни сектор. Њихово смјештање у уже урбано ткиво један је од одлучујућих фактора њиховог економског успјеха.

У оваквој уситњеној привредној структури, постојећу индустријску зону могуће је искористити само за ограничена смјештања. Само мањи број средњих предузећа производног карактера (грађевинска и слично), као и дијелови трговачких предузећа, (складишта и слично), могу у постојећој индустријској зони, да нађу своје оптимално смјештање. Имајући, међутим, у виду, нарастање града у будућности, као и вјероватноћу укрупњавања привредне структуре у догледној будућности, посебно у њеном индустријском дијелу, постојећу индустријску зону, би било потребно увелико сачувати у тој намјени. Ниска цијена и лако смјештање, због распрострањености зоне, могли би да буду значајан (просторни) стимуланс привредном развоју.

Окренутост постојеће уситњене структуре према граду односно изразита потреба овог масовног смјештања у уже урбано ткиво града, на једној и не мала оскудност простора (грађевинског земљишта) у граду на другој страни, чини ово питање крајње деликатним. Просторни лимит добија свој изразити економски садржај. Простора за масовније привредне намјене скоро да нема.

На другој страни, уколико би се кренуло у правцу потпунијег задовољења привреде за простором у граду, то би одузело простор стамбеној изградњи, што би ограничавало темпо демографског раста. Изналажење оптималног односа у распореду оскудног простора на пословне и стамбене намјене једно је од не малих искушења овог планског документа, односно развоја града у цјелини.

Рјешење је свакако у изградњи и доследном поштовању критерија селективности. Простор у граду, би могле да добију само привредне дјелатности највишег нивоа ефикасности, односно, оне које су у стању да по m^2 добијене површине могу

остварити највећи ниво дохотка. То су заправо предузећа, која су у стању да плате значајне износе градске ренте.

За смјештање мање рентабилних предузећа рјешење је нужно потражити у урбаном проширењу града.

Имајући у виду, да ће се, у планском периоду број запослених повећати за нешто више од 3.000 радника, те да ће се то углавном (80%) односити на привреду, поштујући оскудност простора у граду, могуће је оцијенити да је за само око 300 ових радника могуће обезбиједити потребан простор, за смјештање њихових предузећа. Ово су свакако минималне површине потребне за развој привреде које би и у околностима изузетне оскудности грађевинског земљишта, било потребно обезбиједити како би се остварила и минимална урбана динамика.

Ако посматрамо урбани дио, тј. град Зворник, се видљиво налази под просторним лимитом који битно ограничава његов раст. Како се скоро стигло до крајњих граница у овом плану је потребно определијелити се за одлучнија рјешења у погледу будућег урбаног раста и развоја. Рјешење би могло да иде у три правца:

- јачање квалитативних фактора урбаног раста у старом градском ткиву,
- одлучније проширење урбаног подручја како би се омогућило потпуније искориштење урбаног потенцијала на општини, односно како би се омогућило квантитативно нарастање и настајање града (настанак новог урбаног центра у дијелу Каракај и околине),
- јачање преосталих привредних центара општине (Козлук и околина, Шепак-Брањево-Пилица, Дрињача и околина).

Квалитативно нарастање у досадашњем градском ткиву, односи се, на изградњу и доследније поштовање критерија селекције смјештања у град. Када су у питању привредне дјелатности, онда је цијена градског грађевинског земљишта, основни критериј селекције. Мјера рационалности смјештања је у могућностима да се поднесе та врста трошка.

Наравно да се то не односи на културне и друштвене дјелатности државне управе. Економија смјештања ових дјелатности не може се мјерити цијеном грађевинског земљишта него обрнуто. Економија града је у могућностима масовног кориштења и лакој доступности грађана овој врсти услуга, што се показује у ниским трошковима комуницирања. Ово су углавном јавна добра (култура, управа) која не подлијежу критеријима профитабилности у свом раду, што се онда односи и на њихово смјештање у град. По својој природи то су дјелатности које припадају централном градском подручју што је основа укупне градске (комуникационе) рационалности.

Да би се превладао просторни лимит и омогућило нарастање града Зворника, односно да би се што потпуније искористио урбани потенцијал општине, нужно је одлучније ширење урбаног подручја града.

Посебна вриједност је у могућности интерполације значајног дијела постојеће индустријске зоне у урбано ткиво овог насеља. Ово је у високој сагласности са уситњеношћу привредне структуре. Мала, и дијелом средња предузећа, изражавају

потребу свог смјештања у непосредној близини зонама становања у граду. Непосредност овог контакта олакшава и најјефтинија је комуникација што увећава економске ефекте. Непосредан контакт стамбене и индустријске зоне омогућио би бројна смјештања малих и средњих предузећа у значајнијем дијелу постојеће индустријске зоне.

Како би привредне дјелатности овдје имале повећано учешће индустријских дјелатности норматив потребног земљишта по запосленом овдје би био око 60m² бруто грађевинске површине, док би за услужне дјелатности остао норматив од 20m². На тој основи потребе за земљиштем у овом урбаном центру би биле:

- за услужне дјелатности 9.100m²,
- за производне дјелатности 50.700m².

Битне пропозиције за изградњу привредних објеката и начин коришћења и уређења земљишта су сљедеће:

- парцела или комплекс за изградњу индустријских објеката не смије да буде у колизији са сусједима у погледу еколошких утицаја. За сваки појединачни пројекат радиће се анализа утицаја на животну средину према одредбама регулативе о заштити животне средине;
- сваки привредни погон мора да има обезбијеђен економски прилаз и простор, као и простор за саобраћајно функционисање (паркинзи, окретнице и сл.);
- сваки привредни погон и комплекс ће да обезбиједи заштитни зелени појас према рјешењу из спроведбеног плана;
- сваки привредни објекат или комплекс мора да буде повезан на мреже инфраструктуре према условима надлежних институција;
- парцела за изградњу привредног објекта мора бити ослоњена на одговарајућу саобраћајницу према утврђеним условима;
- степен искориштености парцеле не може бити већи од 70%, односно према правилима из спроведбеног плана;
- обезбјеђења од евентуалних хаварија ће бити планирана у складу са регулативом о заштити ППЗ, а депоновање индустријског отпада у складу са регулативом о заштити животне средине.

Генерално, умјесто закључка, општина Зворник мора развити прилагодљиву и флексибилну привредну структуру. Наиме, данашња привреда Зворника у значајној мјери зависи од једног предузећа, тј. стање у Зворнику у многоме зависи од стања Фабрике „Бирач“ и њеног утицаја на запошљавање и укупан друштвени производ. Због великог броја предузећа овдје се и развила одговарајућа индустријска радна снага, без нових идеја и склоност за развијање сопственог бизниса. Из овога разлога општина Зворник мора развијати сектор малих и средњих предузећа без намјере да она буду алтернатива постојећим „гигантима“, већ напротив да се искористе постојеће фабрике које би повукле МСП као потенцијалне подуговараче и тиме развијала предузетнички дух у Зворнику. Један од начина је нпр. привлачење инвестиција.

Промоција директних страних/унутрашњих инвестиција значи привлачење привредних субјеката у подручје из других дијелова земље и из других земаља. Привлачење великих послодаваца из сектора производње и услуга у заједницу је једна од најтежих и најризицијних стратегија привредног развоја. Ово је дијелом зато што постоји мање инвеститора него заједница које теже да их привуку и спремне су да понуде снажне подстицаје за унутрашње инвестиције.

Директни страни улагачи преферирају чисте локације, на крају градова за почетак од нуле (greenfield). Из овог разлога, општина Зворник мора пронаћи начина да удовољи очекивањима потенцијалних инвеститора

Ш.3. Непривреда

Ш.3.1. Образовање

Табела бр. 5: Планирани капацитети предшколских установа до 2032.г.

Установа	Површина m ²	Обухват дјече	Број запослених
Дјечији вртић „Наша радост“	610	200	25
Дјечије радионице – у руралним центрима	890	200	10

Потребе за дјецу предшколског узраста превазилазе постојеће капацитете, те је неопходно планирати веће капацитете, као и обухват дјече предшколским васпитањем и образовањем за стопостотни износ.

Тренд кретања основношколске популације у наредном планском периоду, захтијева оптимализацију мреже школа на подручју општине Зворник, као што је неминовно и за цијели простор Републике Српске.

Број рођених од 2007. године у општини Зворник, који се од ове године уписују у први разред основне школе, директно ће утицати на бројно кретање школске популације.

Табела бр. 6: Рођени у општини Зворник од 2007.године

Година	Број рођених	Школска година	Планирани упис у I разред
2007.	546	2013/2014	510
2008.	533	2014/2015	500
2009.	484	2015/2016	450
2010.	484	2016/2017	450
2011.	436	2017/2018	400
2012.		2018/2019	

Извор података: РЗС – Демографска статистика бр.15, Бања Лука

Графикон бр. 2 : Приказ броја рођених становника у општини Зворник од 2007. године

Према плану уписа ученика у прве разреде основне школе на подручју општине Зворник, евидентно је да смањени капацитети рађања условљавају и смањени број уписаних ученика. То ће у укупном скору утицати на даље постепено смањивање укупног броја основношколске популације у општини Зворник. У наредних шест година уписаће се око 2.700 ученика у основне школе на подручју општине, а истовремено основну школу завршиће близу 4.000 ученика. Дакле, у планском периоду треба рачунати на минимално 1.000 ученика мање у свим основним школама, што ће захтијевати редистрибуцију постојеће мреже школа.

Табела бр. 7: Планирани капацитети средњих школа у Зворнику за наредно петогодиште

Средња школа	Број ученика	Број запослених
Гимназија и средња стручна школа „Петар Кочић“	800	
Технички школски центар	600	
УКУПНО:	1 400	150

У наредном планском периоду континуирано ће се смањивати укупан број ученика средњих школа, као посљедица смањивања броја ученика у основним школама.

С обзиром на експанзију високошколских установа у Републици Српској, како у приватном тако и у јавном сектору, није реално очекивати отварање нових високошколских установа у општини Зворник, нити повећани упис броја студената.

Постојећи број студената може се сачувати, или евентуално повећати уколико дође до увођења нових студијских програма на постојећем факултету, који би били атрактивни за привреду и саме потенцијалне кандидате за студирање.

Ш.3.2. Здравство

Здравствена дјелатност и даље ће се обављати у граду у Општој болници и у Дому здравља, са дисперзијом ка руралним срединама.

Општа болница у Зворнику ће и даље пружати услуге за цијелу регију Биач (општине: Братунац, Сребреница, Власеница, Милићи, Шековићи, Осмаци) са око 140.000 становника. Објекти нису у стању ефективног задовољавања потреба становништва, као ни њихова инфраструктурна опремљеност, што ће неминовно захтијевати њихову реконструкцију и проширивање и модернизовање.

Дом здравља пружа услуге примарне здравствене заштите и располаже ограниченим капацитетима за комплексније услуге, нарочито у погледу примјене породичне медицине.

Објекти здравствене заштите смјештени су у централној урбаној зони са потребама проширивања својих капацитета и савременог опремања.

Укупно посматрано, здравствена дјелатност имала је интензивнији развој и достигла је квантитативан и квалитативан успон, али у условима савремених медицинских услуга неминовно је модернизовање свих врста услуга.

Међутим, и поред повољног односа броја становника и здравствених радника у примарној здравственој заштити, доступност овог нивоа, није потпуно задовољавајућа због лошије дисперзије јединица ове заштите на простору општине, те је неопходно извршити дисперзију ка значајнијим руралним центрима у погледу примарне здравствене заштите.

Ш.3.3. Култура

Објекти културе у граду налазе се у његовој централној зони, гдје и могу остварити најфункционалније ефекте. То су: Народна библиотека, и музејска збирка, Дом омладине, Архив Републике Српске (регионално сједиште Зворник), Завод за уџбенике и наставна средства (Одјељење у Зворнику), КУД, Просвјета, и др.

Наведени објекти пружају скромне услуге за потребе становништва и проширивање њихових капацитета је неминовност.

Сви објекти су смјештени у ужој урбаној зони и њихова локација представља најбоље рјешење, уз неопходност појачавања њихових капацитета.

Развој културе у планском периоду зависиће од општег степена развијености општине Зворник. План је да се развој интензивира и дисперизује ка руралним центрима, гдје би корисници били широки слојеви становништва.

Дом омладине – повећати буџет сопственом продајом производа, већа обухватност свих слојева становништва културним догађајима.

Народна библиотека – унапређивање бројних манифестација које ће окупљати различите узрасте становништва (књижевне вечери, промоције, предавања, изложбе, радионице...).

Музејска (завичајна) збирка – заштита постојећих експоната и прикупљање нових. Организација тематских изложби, конзервација и заштита нових експоната.

КУД Просвјета – радити и даље на масовнијем укључивању млађе популације у рад Друштва у циљу његовања обичаја и традиција.

III.3.4. Наука

Научна дјелатност има свој центар и у Зворнику, у саставу Универзитета у Источном Сарајеву. Високошколска установа постоји од 1993. године, када је основан Технолошки факултет.

Технолошки факултет ће и даље бити носилац свих научно-стручних и пројектних истраживања. Поред тога, значајан допринос науци могу дати у својим истраживањима и: Републички Завод за геолошка истраживања, те неке од невладиних организација које су регистроване и за пројектна истраживања (Центар за популациона и друштвена истраживања).

У наредном планском периоду, са научног становишта неопходно је урадити више истраживања на овом простору, а у циљу њихове примјене у пракси (развоју општине Зворник).

III.3.5. Социјално старање

Носилац социјалне заштите на локалном нивоу је Центар за социјални рад, чији је оснивач општина Зворник.

Дјелатност Центра је област социјалне и дјечије заштите на подручју општине Зворник.

Дом за стара лица у Кисељаку – даље прилагођавање објекта повећаном обухвату старих лица, запошљавање медицинског кадра.

Остали објекти социјалне заштите (смјештај дјецe без родитељског старања, школе и установе за ретардирана лица) нису лоцирани на територији града.

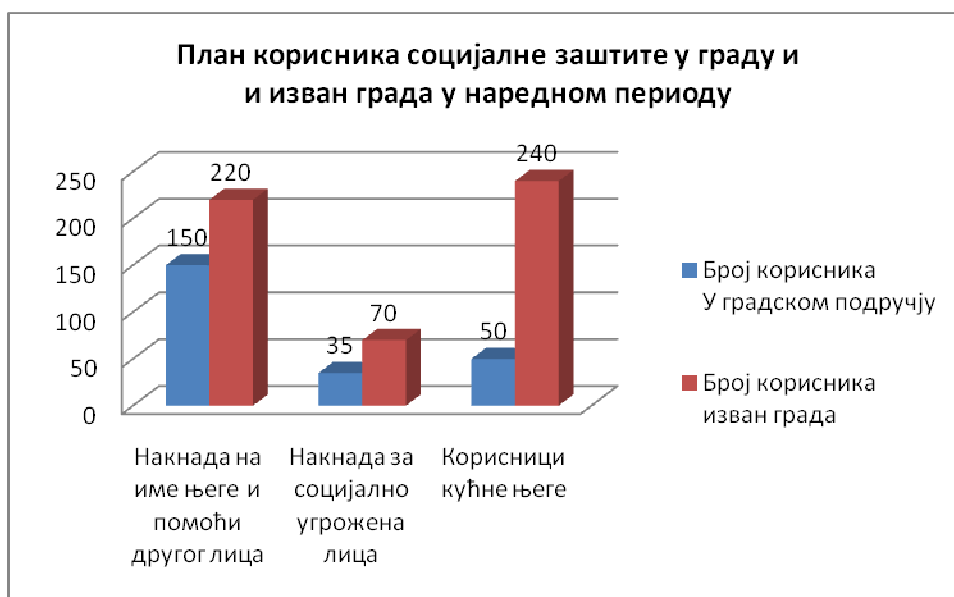
На основу података и извјештаја из Центра за социјални рад евидентно је да његови садашњи капацитети не задовољавају реалне потребе становништва.

Сви корисници социјалне заштите у циљу сагледавања њихових проблема и пружања адекватне помоћи, сврстани су у групације малољетних и пунољетних лица.

Табела бр. 8: План корисника социјалне заштите у граду и изван града у наредном периоду

Врста социјалне заштите	Број корисника у градском подручју	Број корисника изван града	Укупан број корисника
Накнада на име његе и помоћи другог лица	150	220	370
Накнада за социјално угрожена лица	35	70	105
Корисници кућне његе	50	240	290
УКУПНО:	235	530	765

Извор: Сопствена обрада

Графикон бр. 3 : Приказ плана корисника социјалне заштите у граду и изван града у наредном периоду

Несумњиво је да потребе становништва за социјалном заштитом превазилазе постојеће капацитете Центра за социјални рад, те је неопходно да се планирају повећани капацитети за већи обухват корисника социјалне заштите.

Табела бр. 9: План корисника социјалне заштите у општини Зворник у планском периоду – малољетна и пунољетна лица

Малољетна лица		Пунољетна лица		Свега
Врста соц.заштите	Број	Врста соц.заштите	Број	
Дјеца без родитеља	20	Матер. необез. и неспособна за рад	140	
Дјеца напуштена од родитеља	10	Корисници права на туђу његу и помоћ	420	
Дјеца родит. спријече. да врше род. дуж.	20	Стара лица без породичног стар.	90	
Дјеца из пор. са порем. породичним односима	50	Смјештај у дому	25	
Дјеца родит. у бракоразв.	130	У породичном смјештају	10	
Дјеца у домском смјештају	10	Ометени у психофизич. разв.	55	
Дјеца са смјештајем у специј. установама	5	Алкохоличари	20	
Дјеца на породичном смјештају	20	Одрасла лица са асоцијалним пон.	240	
Дјеца из соц.угрожених породица	150	Одрасла лица под старатељством	35	
Дјеца под старатељством	25	Одрасла лица под привр. старатељст.	120	
Дјеца под привременим старатељством	55	Душевни болесници	25	
Малољетна лица са поремећ. у понашању	40			
Малољетна лица ометена у психоз.разв.	170			
УКУПНО:	705		1180	1885

Извор података: Сопствена обрада

Ш.3.6. Спорт и рекреација

На територији града постоје два репрезентативнија спортска објекта: Спортска дворана и Соколски дом. Оба су лоцирана у најужој градској зони, што може у догледно вријеме ограничити ширење њихових капацитета усљед нараслих потреба становништва.

У истој зони су и два отворена спортска терена: Фудбалски стадион „Дрина“ и игралиште за мале спортове у склопу објекта Соколског дома.

У руралним срединама углавном су објекти отвореног типа, а у већим срединама и спортске сале, изграђене намјенски за школску популацију.

У планском периоду развој физичке културе треба усмјерити ка томе да се експонира као садржај одмора, опоравка, рехабилитације људи, односно као битна компонента других привредних грана.

Неопходно је поред спортских објеката у граду, исте отворати и у секундарним и другим центрима, са циљем даљег развоја масовног спорта најширих слојева становништва (свих узраста). Као примјер наводимо потребу и план за изградњу спортско-рекреативног комплекса у МЗ Локањ, непосредно уз Локањску ријеку, на подручју/у непосредном окружењу постојећег игралишта.

III.3.7. Управа

Јавне функције обухватају установе у којима се обезбјеђује остваривање права, односно задовољавање потреба и интереса грађана и организација (као што су: Општинска административна служба, правосуђе, удружења, фондови, банке и др.).

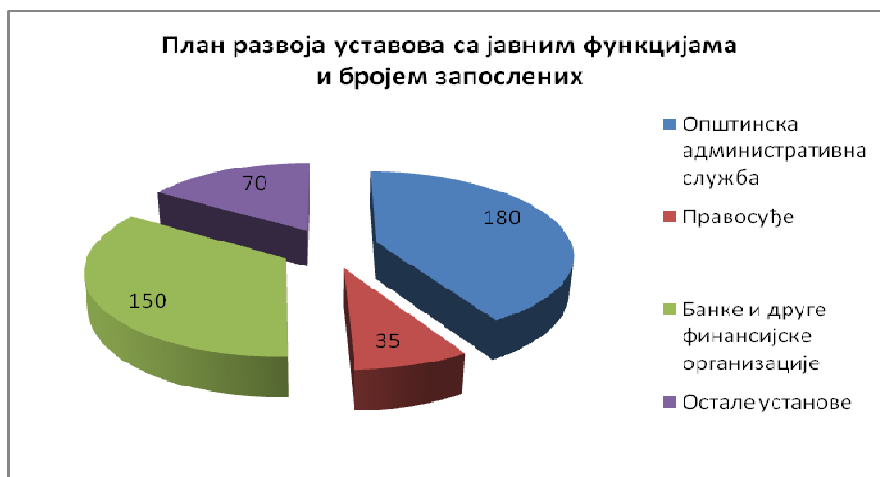
Концентрација објеката овог типа је углавном у централној зони града, што омогућава ефикаснију доступност грађанима.

У планском периоду неопходно је даље јачање управе у циљу ефикаснијег задовољавања потреба грађана. Своје деташмане ове установе могу отворати и у секундарним центрима, што ће зависити од обима потреба грађана.

Табела бр. 10: План развоја установа са јавним функцијама и бројем запослених

Р. бр.	НАЗИВ УСТАНОВЕ – ОРГАНИЗАЦИЈЕ	Број Запослених
1.	Општинска административна служба	180
2.	Правосуђе	35
3.	Банке и друге финансијске организације	150
4.	Остале установе	70
	УКУПНО:	435

Извор: Одјељење за привредне и друштвене дјелатности општине Зворник

Графикон бр. 4 : Приказ развоја установа са јавним функцијама и бројем запослених

Друштвене дјелатности и развијеност њихове мреже објеката битна је претпоставка за укупну организацију и уређење простора, као и за укупан друштвени развој.

Ш.3.8. Финансије

Финансије обухватају установе у којима се обезбеђује остваривање права, односно задовољавање потреба и интереса грађана и организација (посебно се то односи на банкарски систем и др.).

Концентрација објеката овог типа је углавном у централној зони града, што омогућава ефикаснију доступност грађанима, али и даје могућност ширења ових институција ка секундарним центрима у општини.

Ш.3.9. Интелектуалне услуге

У планском периоду афирмисати интелектуалне услуге у свим сегментима развоја. Подстицати институционални развој интелектуалних услуга и њихову интеракцију са свим другим дјелатностима на подручју општине.

Ш.4. Инфраструктура

Ш.4.1. Саобраћајна инфраструктура

Опште карактеристике

Саобраћајни потенцијали (путеви, жељезнички и ријечни саобраћај) имају за циљ повећање нивоа услуга становницима на подручју општине и у оквиру ширег подручја. Својим постојањем и функционисањем ангажују велики број запослених људи у услужним дјелатностима, изградњи и одржавању поменуте инфраструктуре.

Основни задатак овог просторно-планског документа јесте остваривање добре саобраћајне повезаности свих дијелова територије општине међусобно, као и са сусједним територијама, а тиме и са ширим окружењем. Брзи пут Бијељина-Зворник-Соколац планиран Просторним планом Републике Српске до 2015., се није почео градити до 2013. године, нити је израђена студијска, просторно-планска и пројектно-техничка документација за планирани брзи пут, без које је незамисливо спровести његову изградњу.

Такође, и у области жељезничког саобраћаја нема битних видљивих помака предвиђених Просторним планом Републике Српске до 2015., а која се односе на изградњу жељезничке пруге Зворник-Вишеград (нису извршена технокономска истраживања за утврђивање оправданости градње, нити су вршени било какви радови на изради просторно-планске и пројектно-техничке документације).

Сва планска рјешења предвиђена Просторним планом Републике Српске до 2015. године у области саобраћаја овим просторно-планским документом се одгађају за десет година, што значи да се продужавају до 2025. године. Претходна констатација проистекла је из чињенице да планска рјешења до 2015. године нису проведена те да се Просторним планом општине Зворник даје императив њиховом провођењу до 2025. године.

а) Друмски саобраћај

Просторним планом општине Зворник планира се израда студијске, просторно-планске и техничке документације, као и изградња брзог пута Бијељина-Зворник-Соколац. Планирана траса и коридор брзог пута су приказани у графичком дијелу Просторног плана Општине Зворник, а иста ће се детаљно утврдити израдом планова нижег реда, просторно-планском документацијом пута, идејним и главним/изведбеним пројектом. Предности које ће овај путни правац пружити становницима Републике Српске, БиХ, и шире, су вишеструке, од којих ћемо навести само неке: боља територијална повезаност, већа брзина кретања, већа проходност и остварени капацитети, повећан комфор, већа поузданост, безбједност и економичност, убрзани развој и напредак источног дијела РС-а итд.

Код путне саобраћајне инфраструктуре, један од циљева се односи на обезбјеђење услова за добро повезивање града са окружењем – путеви који повезују општину са ширим подручјем (магистрални и регионални) и путеви који повезују општински центар са осталим центрима у оквиру општине (локални путеви).

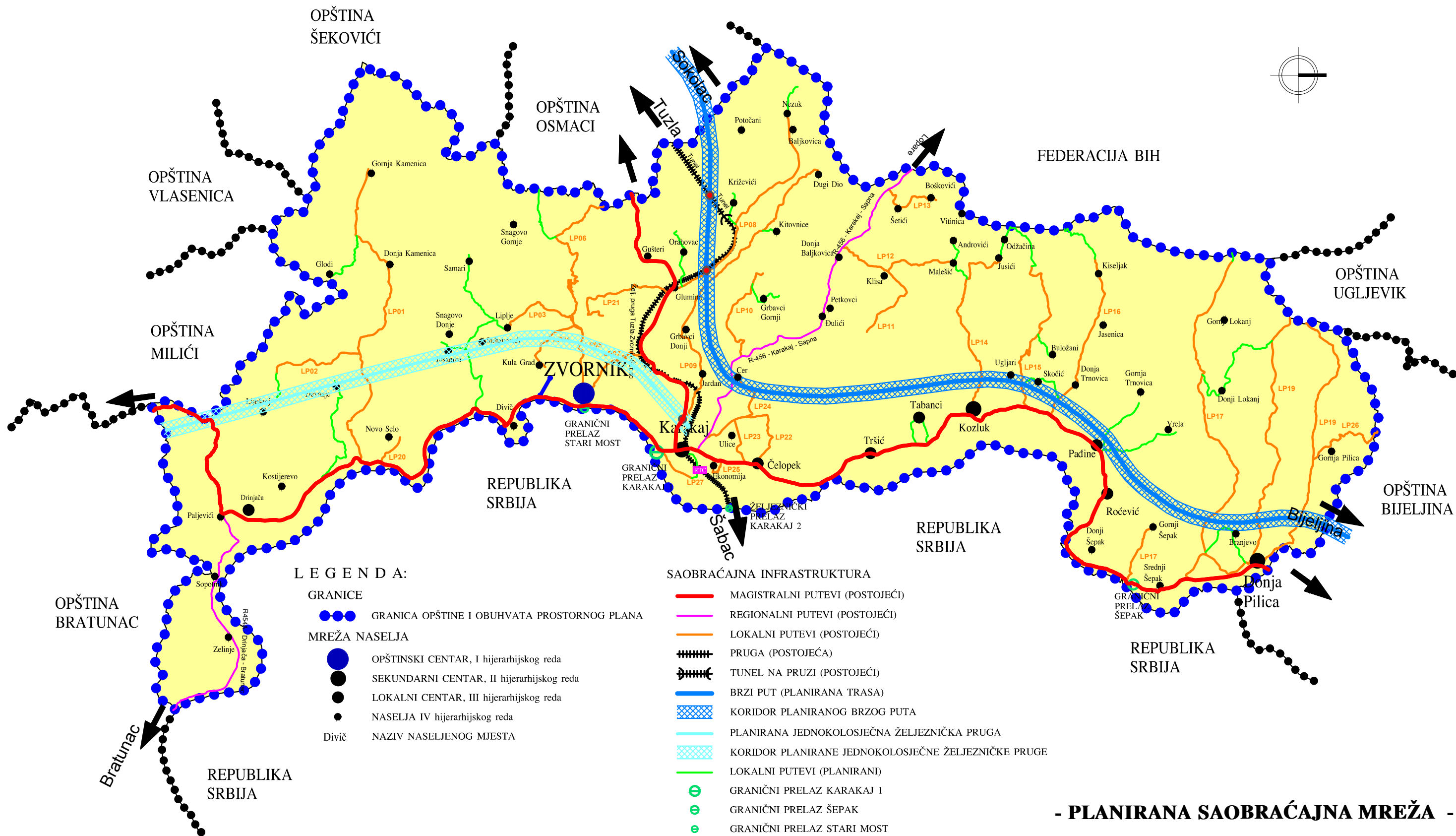
У друмском саобраћају дефинисани су сљедећи задаци: раздвајање локалног и транзитног саобраћаја, развој уличне мреже у складу са развојем активности на подручју, повећање безбједности саобраћаја, повећање нивоа услуге у саобраћајном систему.

На подручју Општине Зворник посљедњих година нису рађена саобраћајна истраживања на основу којих би се формирала адекватна информациона основа о карактеристикама транспортног система града, која би послужила за потребе планирања саобраћаја. Стога је израда Саобраћајне студије града неопходан предуслов за квалитетно рјешавање проблема у транспортном систему Зворника у будућности. Сходно напријед наведеном, саобраћајне прогнозе у овом просторно-планском документу ће се радити на основу историјских података из постојеће планске документације, експертске анализе и процјене.

Подаци о мобилности за претходни временски период (послератни период) не постоје, али с обзиром на социо-економске карактеристике Зворника, намјену површина и географске карактеристике, мобилност у постојећем стању је одређена на основу искустава у градовима у окружењу сличних саобраћајно-географских и социо-економских карактеристика.

За градове ове величине мобилност се креће у распону од 2,1 до 2,4 кретања по становнику на дан. С обзиром на планирани пораст броја становника процјена мобилности од 2,6 кретања на дан по становнику биће релевантна за процјену

PROSTORNI PLAN OPŠTINE ZVORNİK

LEGENDA:

- GRANICE**
- GRANICA OPŠTINE I OBUHVATA PROSTORNOG PLANA
- MREŽA NASELJA**
- OPŠTINSKI CENTAR, I hijerarhijskog reda
 - SEKUNDARNI CENTAR, II hijerarhijskog reda
 - LOKALNI CENTAR, III hijerarhijskog reda
 - NASELJA IV hijerarhijskog reda
 - Divič NAZIV NASELJENOG MJESTA

- SAOBRAĆAJNA INFRASTRUKTURA**
- MAGISTRALNI PUTEVI (POSTOJEĆI)
 - REGIONALNI PUTEVI (POSTOJEĆI)
 - LOKALNI PUTEVI (POSTOJEĆI)
 - PRUGA (POSTOJEĆA)
 - TUNEL NA PRUZI (POSTOJEĆI)
 - BRZI PUT (PLANIRANA TRASA)
 - KORIDOR PLANIRANOG BRZOG PUTA
 - PLANIRANA JEDNOKOLOSJEČNA ŽELJEZNIČKA PRUGA
 - KORIDOR PLANIRANE JEDNOKOLOSJEČNE ŽELJEZNIČKE PRUGE
 - LOKALNI PUTEVI (PLANIRANI)
 - ⊖ GRANIČNI PRELAZ KARAKAJ 1
 - ⊖ GRANIČNI PRELAZ ŠEPAK
 - ⊖ GRANIČNI PRELAZ STARI MOST
 - ⊖ ŽELJEZNIČKI PRELAZ KARAKAJ 2
 - DENIVELISANA URKŠTANJA U DVA ILI VIŠE NIVOVA (IZGRADNJA NADVOŽNJAKA/PODVOŽNJAKA)
 - RTC ROBNO-TRANSPORTNI CENTAR
 - USPINJAČA

- PLANIRANA SAOBRAĆAJNA MREŽA -

R 1:120 000

LIST BR. 2.

транспортних захтјева на подручју обухвата Просторног плана Општине Зворник, до 2032. године. Урбанистичким планом града Зворника из 1989. године прогнозирана је сљедећа начинска распоdjела кретања за 2000. годину:

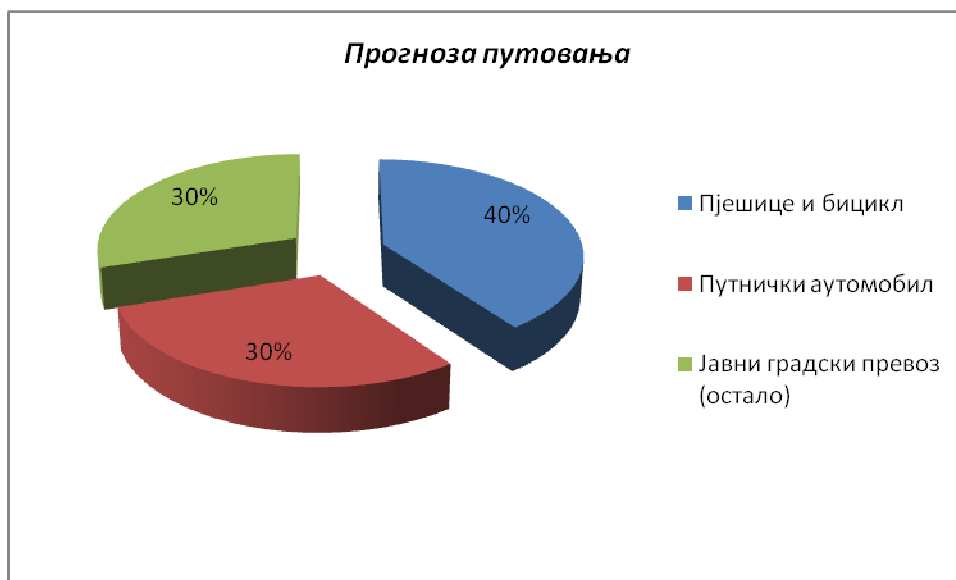
- око 60% пjешице и бицикл;
- око 17% путнички аутомобил и
- око 23% jавни градски превоз.

Прогнозирана начинска распоdjела кретања треба да се промјени у наредном периоду (краjњи плански период – 2032. година), односно треба да тежи ка сљедећем распореду:

- учешће пjешачко-бициклическог саобраћаја – процjена на 40 % ;
- учешће кретања путничким аутомобилима – процjена на 30 % и
- учешће кретања jавним градским превозом – процjена на 30%

Табела бр. 12: Прогноза путовања

Начин путовања	2032. година	
	Број путовања	Учешће (%)
Пjешице и бицикл	22.880	40,0
Путнички аутомобил	17.160	30,0
Јавни градски превоз (остало)	17.160	30,0
Укупно	57.200	100,0

Графикон бр. 5 : Приказ прогнозе путовања

Напријед наведене вриједности директно су зависне од учешћа јавног градског превоза у реализацији укупних превозних захтјева и подразумевају да ће систем јавног градског превоза бити на знатно вишем нивоу од постојећег.

Како пројектним задатком нису била предвиђена посебна саобраћајна истраживања, нити формирање информационе основе о карактеристикама транспортног система, тако нису рађене специфичне прогнозе транспортних захтјева. Елементи плана саобраћајног система су рађени на основу експертског мишљења и претходне просторно-планске документације.

Очекивани раст транспортних захтјева у граду подразумијева интервенције у развоју саобраћајне инфраструктуре у друмском саобраћају.

Просторни модел града Зворника је настао и развијао се историјски. Планирање саобраћајних система и њихових мрежа у тијесној је корелацији са планирањем намјена површина, са кључним проблемом одређивања улоге система за јавни и индивидуални превоз путника, као и одређивање програмских параметара за планирање њихових физичких мрежа.

Укупна саобраћајна основа града подразумијева системе и њихове физичке мреже више видова саобраћаја, усклађене са захтјевима самог система, урбаним садржајима, просторним и другим ограничењима.

Што се тиче ванградске путне мреже, треба истаћи да се Зворник одликује радијалном-лонгитудиналном мрежом улица од којих свака тежи ка центру, са чврстим коридорима и заснованом сопственом и физичком структуром других/пратећих структура и рељефа. Историјско настајање града, његов географски положај и конкретно стање у региону условили су развој моноцентричног модела града Зворника.

Са најзначајнијих ванградских путева транзитни саобраћај је спроведен мимо градске мреже саобраћајница унутрашњим ободним прстеном и главном магистралом М-19, док се циљни саобраћај прихвата и усмјерава ка одредиштима са најкраћим вођењем градском мрежом. На овај начин је ријешен један од најзначајних проблема у сфери односа пут-град, на успјешан, савремен и ефикасан начин.

Главна магистрална саобраћајница преузима улогу обилазнице са улогом да спроводи даљинске транзитне токове на подручју града, дистрибуира циљне токове са ванградских путева у поједине градске зоне, а прима и градске токове из зона у зону, ослобађајући градску саобраћајну мрежу од неприпадајућег саобраћаја. Да би се ова функција обезбиједила потребно је дио градске мреже доградити, реконструисати и рехабилитовати, тако да може да привуче и прихвати изворно-циљне и локалне токове, а да транзитни токови буду вођени главном магистралном саобраћајницом (до изградње брзог пута када ће се велики дио транзитних токова преусмјерити на брзи пут).

Мрежу магистралних и регионалних путева треба побољшати у смислу проширења попречних профила, тако да одређени појас око њих треба задржати и заштитити од градње за наредни плански период.

У формирању будуће градске уличне мреже основу чини постојећа улична мрежа, док је за формирање нових веза неопходно оптимално поштовање парцелације и

одговарајућих регулација. Повећање нивоа квалитета транспортне услуге и безбједности саобраћаја подразумијева обнављање и реконструкцију постојеће уличне мреже (техничко-експлоатационих карактеристика саобраћајнице) као и новелацију свјетлосне саобраћајне сигнализације.

Редовним и квалитетним одржавањем магистралних и регионалних путева, као и локалних и некатегорисаних путева, уз изградњу брзог пута преко територије општине Зворник, очекује се знатно бржи развој општине, чиме би се успорила миграција становништва из села према граду и даље према гравитационом центру Бијељина, знатно би се побољшали услови живљења локалног становништва, те би се омогућио бржи привредни развој.

У случају потребе, дозвољава се градња нових локалних и некатегорисаних путева на територији општине Зворник, а искључиво уз претходно израђену пројектно-техничку документацију, и у складу са важећим законским и подзаконским прописима и упутама општине Зворник.

Израда програма и пројеката за путеве мора бити усаглашена са: програмима развоја привредних активности, програмима развоја садржаја друштвеног стандарда и програмима развоја јавног превоза.

Пјешачко-бициклички саобраћај је потребно стимулисати разним конкретним мјерама као што су: изградња и одржавање тротоара дуж саобраћајница гдје постоје просторне могућности (ширине 1,8m – уколико је то изводљиво, а ако не и мање ширине се дозвољавају према датим могућностима за сваки конкретан случај – према важећим прописима). Повећан степен моторизације, смањена пропусна моћ саобраћајница и неповољна конфигурација терена (велики успони) отежавају и пјешачки и бициклички саобраћај. Планирање овог вида саобраћаја детаљно вршити просторно-планском документацијом нижег реда.

Повезивање града Зворника са насељима у општини потребно је вршити линијама локалног јавног превоза путника, и то тако што ће се исте интензивирати, те на тај начин омогућити обављање око 18.000 путовања на дан, односно око 30% од укупног предвиђеног броја путовања у 2032. години. Број полазака и капацитети линија треба да се одреде на бази гравитирајућег становништва, према центрима (према критеријумима мобилности становништва). Да би се то спровело потребно је:

- обезбиједити ефикаснији и поузданији систем јавног превоза који подразумијева поуздан и стриктан ред вожње;
- обезбиједити довољан број возила која ће моћи остварити потребне интервале у вршном часу (одлазак и повратак са рада), а у осталим периодима да буду само дјелимично искоришћена;
- сагледати потребе надокнаде за трошкове носиоца јавног превоза које он има, обављајући значајну општедруштвену функцију;
- обезбиједити унапређење и развој свих елемената система који омогућавају комфор и ниво услуге јавног превоза (аутобуских станица, покривена стајалишта и др.) и сл.

Носилац јавног превоза треба да буде аутобус, а тип возила и капацитете треба прилагодити потребама за превозом као и ограничењима која намеће улична мрежа

којом се јавни превоз креће (минибус, линијски такси и сл.). Од капацитета и квалитета функционисања јавног превоза у великој мјери зависи планирана организација коришћења простора Општине Зворник. Сходно томе, јавни превоз мора бити једна од основних стратешких компоненти просторног уређења. Такси превоз треба укључити активно у градски и приградски превоз (линијски такси), изградњом такси станица у новоизграђеним насељима.

За потребе међуградског јавног превоза путника није планирано измјештање постојеће аутобуске станице, јер иста са локацијског аспекта задовољава потребе корисника. У техничко-технолошком смислу потребно је модернизовати постојећи терминал, кроз одређена побољшања повезивања терминала са уличном мрежом.

За потребе локалног превоза предвиђено је да се постојећи терминал у старом центру града задржи, а планира се и нови терминал у новом градском центру у Каракају.

У области безбједности саобраћаја даје се подстрек локалним властима да наставе са досадашњим радњама у смислу спровођења предвиђених мјера датих у Стратегији безбједности саобраћаја на територији Општине Зворник, чиме би се наставио досадашњи тренд смањења броја саобраћајних незгода са материјалном штетом, саобраћајних незгода са тјелесним повредама (лаким и тешким) и посебно треба истаћи да се настави тренд смањења броја саобраћајних незгода са смртним исходом (јер људски живот нема цијену).

Неопходне мјере везане за саобраћајну инфраструктуру се односе, између осталог, и на доношење прописа о безбједности саобраћаја на путевима на подручју општине Зворник, изградњу и уређење паркиралишта, изградњу раскрсница са кружним током саобраћаја, изградњу мини аутобуске станице у Каракају, у зони ТШЦ, пословна зона Јадар и сл.

Развој пјешачког и бицикличког саобраћаја усмјерити на израду просторно-планске и пројектно-техничке документације за континуирану изградњу, одржавање и обиљежавање мреже бицикличких и пјешачких стаза, постављање држача за бицикле испред свих јавних установа и школа, подстицање бициклизма (школе, секције, клубови, јавне манифестације и сл.), садњу дрвореда уз бицикличке и пјешачке стазе и др. Циљ ових мјера јесте смањење употребе аутомобила као превозног средства на краћим релацијама, промоција здравог начина кретања и превоза, као и смањење емисије штетних гасова.

Станице за снабдијевање горивом (ССГ) лоциране су на излазним и улазним правцима у град и на главним саобраћајницама. Уколико се укаже потреба за новим станицама, њихове локације ће се одредити детаљним анализама на нивоу планова нижег реда, односно урбанистичко-техничким условима, а уз задовољење просторних, саобраћајних, еколошких и свих осталих законски предвиђених услова, као и у складу са дефинисаном намјеном површина. При изградњи станица за снабдијевање горивом обавезно се придржавати свих важећих законских и подзаконских прописа који регулишу ову област, а нарочито Правилника о изградњи станица за снабдијевање горивом моторних возила и о складиштењу и претакању горива („Службени гласник Републике Српске“, бр. 26/12).

Одржавање, дневна нега и поправке возила ће се вршити у сервисима и радионицама о чијој локацији нема доступне документације.

Мирујући саобраћај

Потребе мирујућег саобраћаја (паркирања) се рјешавају у склопу Урбанистичког плана, Зонинг плана и планова нижег реда. При дефинисању препорука за димензионисање броја паркинг мјеста у појединим зонама у односу на намјену површина, према планерским нормативима придржавати се да ће очекивани степен моторизације износити 1,1 ПА/домаћинству. Нарочито обратити пажњу на проблеме паркирања у централној градској зони, а паркирање ријешити: паркирањем дуж саобраћајница најнижег ранга, паркирањем у јавним паркинг гаражама и паркирањем на издвојеним паркинг површинама.

У централној градској зони највеће су потребе за паркирањем. Разлог за то јесте велики број различитих активности лоцираних управо у овом дијелу града. У нашој средини постоји релативно висок проценат паркирања због становања у центру града, што је, иначе, специфичност наших градова, те се овом проблему поклања посебна пажња.

Табела бр. 13: Препоручени планерски нормативи потребног броја паркинг мјеста у граду

ВРСТА САДРЖАЈА	Паркинг мјеста (степен моторизације 1:3.5 воз/становник)
Једнопородичне зграде (на 100 зграда)	200
Вишепородичне зграде (на 100 станова)	120
Управне зграде, банке и сл. (на 1.000 m ² нето етажне површине)	20
Трговине, робне куће и сл. (на 1.000 m ² пословног простора)	17
Индустријски објекти (на 100 радника)	40
Ресторани, кафане (на 100 сједишта)	
• у центру	8
• ван центра	15
Хотели (на 100 соба)	
• у центру	60
• ван центра	70
Биоскопи (на 100 сједишта)	11
Спортски објекти (на 100 гледалаца)	15

Према стандардима земаља са развијеним степеном моторизације („Parking in the City Center“, Wilbur Smith and associates, 1965. год.), за град величине Зворника,

чија централна зона заузима простор од око 30 ha, потребно је обезбиједити око 1.500 паркинг мјеста.

Од овог броја, само 20% паркирања предвиђено је као тзв. ивично паркирање, и то као паркирање дуж саобраћајница најнижег ранга. Око 15% паркирања у централној зони треба да буде обезбијеђено у јавним паркинг гаражама, а осталих 65% на издвојеним паркинг површинама, које треба равномјерно лоцирати на рубу централне зоне, са приступом преко локалних приступних улица. Препоручује се изградња засебних вишеспратних паркинг гаража у централног градском језгру.

Оптималан капацитет јавних гаража, за потребе града као што је Зворник, креће се између 200 и 300 паркинг мјеста, а њихова локација се одређује плановима нижег реда и Саобраћајном студијом.

- *Заштита и одржавање јавних путева*

Заштиту јавних путева потребно је вршити редовно и стручно. Јавне путеве је потребно перманентно излагати сљедећим радњама:

- подвргнути их адекватној заштити и спријечити оштећење тупа пута;
- спријечити оштећења путних, грађевинских објеката и опреме јавног пута;
- штитити саобраћајну сигнализацију;
- штитити опрему пута и друге објекте који служе путу;
- стручно одлучивати о коришћењу путног земљишта и
- спречавати бесправну изградњу у трупу, путном појасу и заштитном појасу јавног пута.

Мрежу магистралних и регионалних путева је потребно редовно одржавати, односно неопходно је вршити сљедеће законски одређене радње:

- планирање одржавања и мјере заштите јавних путева, објеката и саобраћаја на њима;
- редовно, ванредно и зимско одржавање јавних путева и објеката;
- планирање, стручни надзор и контрола извођења радова одржавања јавних путева и објеката;
- осигурање уклањања оштећених и напуштених возила и других ствари са јавног пута;
- обавјештавање јавности о стању проходности јавних путева, ванредним догађајима и метеоролошким условима значајним за одвијање саобраћаја;
- вођење евиденције о јавним путевима и
- вршити све остале послове који омогућавају неометан и безбједан саобраћај на јавним путевима.

За нормално и безбједно одвијање саобраћаја на свим локалним и некатегорисаним путевима потребно је системски и плански стећи услове кроз извођење сљедећих радњи:

- извршити ископе и прочишћавање ободних канала поред путева;
- извршити прочишћавање пропуста и изградити нове гдје је то неопходно;

- извршити санацију ударних рупа на макадамским путевима;
- санирати ударне рупе на асфалтним путевима;
- извршити насипање и профилисање банкина на асфалтним путевима;
- извршити асфалтирање макадамских дионица пута (узети у анализи податак да је одржавање макадамских путева јако скупо – око 300.000,00 КМ годишње).

На јавном путу и у заштитном појасу јавног пута забрањено је извођење радњи и радова којима би се могао оштетити пут, објекти и опрема пута, повећати трошкови одржавања јавног пута, односно угрозити безбједност саобраћаја на путу.

б) Жељезнички саобраћај

На постојећем пружном правцу Цапарде-Зворник Нови планирају се сљедеће активности:

1. Санација и реконструкција тунела Крижевићи од КМ 29+265 до 34+182;
2. Електрификација пруге Цапарде-Зворник Нови, са припремом за реализовање и
3. Осигурање службених мјеста на дионици пруге Цапарде-Зворник Нови што укључује:
 - Осигурање службених мјеста Цапарде, Ораовац и Зворник Нови;
 - Међустанична зависност;
 - Напајање СС уређаја са КМ и ДМ;
 - Станични систем телекомуникација и
 - Изградња станичних зграда и колосјека.

У складу са планом вишег реда предвиђају се техноекономска истраживања за утврђивање оправданости градње пруге за повезивање Зворника са Вишеградом и Требињем. Ако се покаже за оправдано планира се израда студијске, просторно-планске и техничке документација, као и градња планиране једноколосјечне пруге Зворник-Вишеград. Поред напријед наведеног, планира се и изградња робно-транспортног центра у Зворнику.

Жељезничка станица треба да добије статус важнијих жељезничких терминала у Републици Српској тиме што се планира изградња РТЦ-а на тој локацији. За изградњу РТЦ-а одговарајућом спроведбеном просторно-планском документацијом/студијском и другом документацијом детаљније ријешити питања која се односе на начин финансирања изградње и експлоатације РТЦ-а, као и рјешавање имовинско-правних односа између Општине Зворник и Жељезница РС а.д. Добој. С обзиром да се ова локација налази у зони заштите изворишта „Тилић Ада“ предвиђа се заштита изворишта уградњом сепаратора према важећим прописима који регулишу ову област.

Посебан објекат саобраћајне инфраструктуре – Успињача

Дио града „Кула Град“ има велики потенцијал у смислу отварања овог историјског објекта у туристичке и културно-рекреативне сврхе. Први предуслов за остварење овог концепта је побољшање приступачности овом дијелу града. С обзиром на његову позицију, надморску висину и неповољну конфигурацију терена, постојећи прилазни путеви (два пута) неће задовољити потребе потенцијалих корисника. У том смислу, по узору на савремена техничко-технолошка рјешења свјетских и европских градова, овдје се планира увођење успињаче као алтернативне и атрактивне допуне систему јавног превоза са јужне стране куле. Овиме би овај садржај добио на атрактивности, а и у многоме би се побољшала приступачност насељу које се налази у непосредној близини Куле.

Слика бр. 1

Слика бр. 2

Слика бр. 3

Слика бр. 1 до бр. 3: Примјери изгледа „успињаче“

У том смислу потребно је израдити главни (изведбени) пројекат, предстудију оправданости и идејни пројекат, који ће пружити неопходне податке о самом концепту кабловског система, о оптималном коридору, локацији станица, као и о финансијским параметрима и будућој исплативости жичаре/успињаче. Главни/изведбени пројекат треба да буде резултат мултидисциплинарних истраживања:

- детаљних саобраћајних анализа;
- анкетирања будућих корисника жичаре/успињаче;
- анализе климатских и еколошких параметара;
- урбанистичке и геолошке анализе потенцијалне трасе;
- хидротехничких и сеизмичких истраживања терена;
- инфраструктурне анализе.

У складу са чланом 152. Закона о жељезницама Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“, бр. 58/01, 110/03, 59/08 и 24/12), успињаче спадају у жичаре. Жичаре су постројења састављена од више компоненти, које су пројектоване, произведене, склопљене и користе се за превоз лица.

Успињачу је потребно пројектовати и изградити на начин који омогућава безбједно руковање, узимајући у обзир врсту постројења и техничке особине терена, околину, атмосферске и метеоролошке услове, као и објекте и препреке смјештене у близини трасе успињаче, водећи рачуна да се не загађује околина и да се не угрожава сигурност током рада и одржавања.

Успињачу је потребно пројектовати, користити и одржавати у складу са сљедећим правилима: уклонити или (уколико то није могуће) смањити ризике приликом пројектовања и изградње, утврдити и спровести неопходне мјере за заштиту од опасности које није могуће отклонити приликом пројектовања и изградње, те утврдити и навести превентивне мјере да би се отклонили сви могући ризици и опасности.

Приступ мјестима намијењеним за улаз и излаз корисника успињаче организује се тако да се води рачуна о кретању и заустављању возила и да се гарантује сигурност лица, посебно на мјестима гдје постоји опасност од пада, а ако је успињача пројектована за превоз дјете или лица са посебним потребама, коришћење постројења мора се прилагодити њиховим специфичним потребама.

За планирану успињачу неопходно је израдити сигурносну анализу, која ће омогућити да се при пројектовању и изради успињаче обухвати локално окружење и најнеповољније могуће ситуације, те да се утврде ризици који се могу појавити у току рада.

Поступак за одобравање израде и пуштања у употребу успињаче прописује Министар саобраћаја и веза уз сагласност Министра за просторно уређење, грађевинарство и екологију – члан 153. Закона о жељезницама Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“, бр. 58/01, 110/03, 59/08 и 24/12).

в) Водни саобраћај

Радове на ријеци Дрини треба организовати у оквиру привредне активности на експлоатацији шљунка и пијеска, ради одржавања корита водотока по дубини и траси тока. Потребно је утврдити услове пловидбе и могућности развоја ријечног саобраћаја на ријеци Дрини, те одредити приоритете и радове за претварање њеног водотока у пловни пут.

Неопходно је започети радове на прочишћавању и продубљивању корита ријеке Дрине и Зворничког језера ради оспособљавање и успостављања ријечног (водног) саобраћаја.

Успостављање ријечног саобраћаја треба да прати изградња хидротехничких објеката за пловидбу. Пловидба на унутрашњим водама може се обављати бродовима, чамцима, јахтама, скелама, и техничким пловним објектима унутрашње пловидбе на начин и под условима прописаним Законом о унутрашњој пловидби („Службени гласник Републике Српске“, бр. 58/01, 33/06, 01/08 и 100/11).

Пловни пут, према члану 17. став (1) и став (2) Закона о унутрашњој пловидби („Службени гласник Републике Српске“, бр. 58/01, 33/06, 01/08 и 100/11), је појас на унутрашњим водама одређене дубине, ширине и прописаних габарита који је уређен, обиљежен и отворен за безбједну пловидбу. Пловни пут на унутрашњим водама се користи слободно, под условима и на начин одређен важећим законима и подзаконским прописима. Пловни путеви морају да испуњавају услове за безбједну пловидбу у складу са прописаним режимима пловидбе, односно категоријама пловних путева. Према плану вишег реда планира се изградња пристаништа у Зворнику, а што се задржава и поштује и у Просторном плану Општине Зворник, уз констатацију да се детаљна локација одређује плановима нижег реда.

Посебан објекат саобраћајне инфраструктуре – Марина

У циљу развијања спортско-рекреативних садржаја на подручју града Зворника, као и развоја ријечног и језерског саобраћаја у рекреативне сврхе, планира се изградња марине на Зворничком језеру уз постојећи рафтинг клуб са пратећим садржајима на потезу од моста преко потока Јошаница до првог тунела, са детаљном локацијом према просторно-планској документацији нижег реда, односно према урбанистичко-техничким условима. По типу марина би требало да има функцију и пристаништа и зимовника и сљедеће карактеристике:

Табела бр.14: Карактеристике „марине“

Привез	на понтоне
Обала	лијева
Заклоњено од вјетрова	да
Дубина у зони пристајања	min 2,5 m
Снабдијевање струјом по стандарду ЕУ	да
Снабдијевање питком водом	да
Чуварска служба	да
Снабдијевање горивом и мазивом	да

Према одредбама Закона о унутрашњој пловидби („Службени гласник Републике Српске“, бр. 58/01, 33/06, 01/08 и 100/11) – члану 27., пристаниште је водени и са водом непосредно повезани копнени простор са објектима намијењеним за пристајање, сидрење и заштиту пловних објеката, као и укрцавање и искрцавање путника и робе. Пристаниште мора да испуњава прописане услове о безбједности пловидбе и да се у њој врше дјелатности одређене важећим законским и подзаконским прописима који регулишу ову област. Водени простор пристаништа се при ниском водостају не смије проширивати на пловни пут.

г) **Ваздушни саобраћај**

Када се говори о ваздушном саобраћају на територији Општине Зворник, треба истаћи да исти није развијен, нити постоје детаљнији плански и економски основи и потребе за његово развијање у периоду од наредних двадесет година. Изузетно, у складу са просторно-планском документацијом вишег реда, у свему према важећим законским прописима, у случају потребе и оправдане студије изводљивости (у техничком, економском и др. смислу), оставља се могућност за планирање мањег објекта намијењеног ваздушном саобраћају, који ће се користити искључиво за прихват и отпрему мањих летилица за пословна путовања (потребе хитне помоћи, посјете високих и других делегација и др.), туристичке потребе и слично. Локацију и врсту истог је потребно одредити према детаљној документацији која регулише област ваздушног саобраћаја и према спроведбеној просторно-планској документацији.

III.4.2. Водна инфраструктура

Снабдијевање Зворника и ужег подручја водом кроз пројектно рјешење дато је кроз четири фазе:

I фаза – (изведена) предвиђа каптирање изворишта Сопотник и Ђевање, предвиђа се реконструкција.

II фаза – (радови у току) изградња бунара и црпне станице на локалитету Тилић Ада те спајање на главни дистрибутивни цјевовод и одвајање од водоводног система Зворника на главном дистрибутивном цјевоводу код објекта Технолошког факултета и резервоара Каракај. Овим начином добијамо два независна водоводна система који се могу међусобно допуњавати.

III фаза (предстојећи радови) реконструкција на водоводном систему у граду Зворнику која се односи на раздвајању транспортног и дистрибутивног система, реконструкција потиса, реконструкција дистрибутивне мреже I висинске зоне и реконструкција дистрибутивне мреже II висинске зоне.

IV фаза (предстојећи радови) предвиђа водоснабдијевање водом насеља Економија, Улице, Јарадан, Цер и Челопек израдом цјевовода, црпних бустер станица и изградња новог резервоарског простора запремине $V=300 \text{ m}^3$ на локацији Челопек за потребе ових насеља.

Реконструкције водоводног система у смислу побољшања његове функционалности треба обавити у што краћем року како би се функционалност водоводног система подигла на одговарајући ниво.

Да би се постигла побољшања у раду водоводног система Зворник неопходно је урадити следеће активности:

1. извршити санирање пронађених губитака,
2. успоставити мониторинг потрошње за све категорије потрошње,
3. увести додатне количине воде са изворишта „Тилић ада“,
4. извршити предложене реконструкције на водоводном систему унутар градске мреже,
5. извршити предложене реконструкције на извориштима,
6. извршити увођење мониторинга на дистрибутивној мрежи,
7. организовати и опремити екипу у оквиру водовода која ће се искључиво бавити проналажењем и отклањањем губитака.

Развој водоводног система насеља Козлук:

Капацитет изворишта у насљу Козлук је био недовољан, тако да је у протеклом времену вршено отварање новог изворишта. Избушена су два нова бунара капацитета по **16 l/s**, који су опремљени потисним цјевовод DN 250 mm укупне дужине 1.450,00 m до постојећег резервоара. Са овим бунарима, дугорочно се рјешава питање водоснабдијевања насеља Козлук.

Значи, остаје да се прошири резервоар - у овом тренутку дефицит резервоарског простора је око 150 m³. За крај планског периода, потребан је још један резервоар запремине 500 m³.

С обзиром на недостатак планова, процијењено је да је за крај планског периода 2032. године потребно изградити још око 10 km цјевовода пречника DN 250 mm, DN 200 mm, DN 150 mm i DN 100 mm.

Развој водоводног система насеља Брањево:

Водоводни систем Брањево је у потпуности завршен, могућа је будућа изградња кућних прикључака у зависности од изградње објеката. Водоводни систем Брањево покрива још и насеља Средњи Шепак и насеље Вишње.

Због већег капацитета водоводног система Брањево исти је могуће проширивати на остала насеља и МЗ које граниче са МЗ Брањево. Будуће планирање је и проширење је могуће извести према насељима Пилица и Локањ. Ово проширење је условљено провјером количине пумпане воде са бунара. Са изворишта „Ада“ је могуће повећати капацитет воде са изградњом још једног бунара.

Развој водоводног система „Зворник сјевер“:

Тренутно Општина Зворник планира ширење и изградњу квалитетног водоснабдијевања на сјеверном дијелу. За потребе водоснабдијевања више мјесних зајеница покренут је пројекат изградње водоводног система „Зворник сјевер“. Овом изградњом рјешава се питање водоснабдијевања 7 мјесних заједница: Доњи Шепак, Рођевић, Пађине, Трновица, Скочић, Јасеница и Кисељак. Прогнозирани број становника за ова насеља износи 8.400 становника. Максималне дневне количине воде којима се димензионише систем износи сса 20 l/s. У алувиону ријеке Дрине у пађинском пољу изграђена су два бунара капацитета по 9-10 l/s. Цијели систем ради на принципу спрегнутог рада Пумпних станица и резервоара.

Развој водоводног система Пилица - Локањ:

Водоводни систем „Пилица - Локањ“ обухвата једне од највећих мјесних заједница на подручју општине Зворник: Локањ и Пилицу. У овим мјесним заједницама постоје изграђени заједнички и индивидуални водоводи играђени од стране групе грађана и појединаца. Индивидуално снабдијевање водом преко каптираних изворишта мањег капацитета, копаних и јавних бунара данас карактерише неурбанизована насеља и указује на низак животни стандард становништва. Код ових водовада најчешће не постоји системски ријешена дезинфекција водовада. Код оваквих водоводних система јавља се проблем санитарног обезбјеђења бунара, проблем одговарајуће дезинфекције воде, дискутабилна је економска оправданост оваквог система и безбједносни аспект, а ограничен је и технички ниво. Овакав вид водоснабдијевања тренутно је дјелимично присутан у овим мјесним заједницама, док нека домаћинства немају воду уопште.

Урбанизацијом и развојем насеља појављују се централни водоводи којима се водом снабдијева цијело насеље и који омогућавају далеко сигурније и квалитетније снабдијевање водом. У насељима овог типа, једина алтернатива водоснабдијевања је централни водовод. Код централног водовада посебна пажња се посвећује санитарној, функционално-техничкој и безбједносној заштити система. Обезбједити квалитетно водоснабдијевање значи створити услове за допремање довољних количина хигијенски исправне воде под одговарајућим притиском до сваког коисника у насељу.

За будуће и квалитетно рјешење водоснабдијевања општина Зворник планира развој и изградњу водоводног система „Пилица-Локањ“. МЗ Пилица има сса 670 домаћинстава односно 2.700 становника док МЗ Локањ броји сса 610 домаћинстава односно 2.450 становника.

Потребна количина воде би се објезбедила са постојећег изворишта у насељу Пилица и са постојећих водоводних система „Зворник сјевер“ и водоводног система „Браћево“. Мјерењем у љетнем периоду извориште у Пилици може обезбједити сса 10 l/s воде док би се остатак потребне воде надомјестио из наведених система „Зворник сјевер“ и „Браћево“.

Због топографије терена водоводни систем Локањ-Пилица имаће више висинских зона што има за потребну изградњу више пумпних станица на терену.

Развој водоводног система Тршић:

Тршић је мјесна заједница Зворника удаљен од града Зворника око 10 km. У овој мјесној заједници цијени се да има око 550 кућа-домаћинстава, а отприлике 2.200 становника. Насеље се распростире од 130 до 320 mnn. У овој мјесној заједници постоје изграђени заједнички и индивидуални водоводи играђени од стране групе грађана и појединаца.

Водозахват за предметни водоводни систем планирати на водозахвату на дијелу „Тршићког и Козлучког поља“ у алувијону ријеке Дрине.

На локацији Козлучког водозавата постоје три изграђена бунара, од тога два су у функцији потреба воде за насеље Козлук док је трећи слободан и није у функцији, овај бунар има капацитет сса 17,0 l/s. Због близине насеља Тршић предлажемо као могућност стављање овог бунара у функцију. На локацији водозавата постоји изграђена Графо сатница и остала инфраструктура, пут и ријешени имовински односи.

Остали планови за проширење контролисаног водоснабдијевања:

На територији општине Зворник у будућности планирати квалитетно водоснабдијевање у свим мјесним заједницама јер од квалитета воде важи и квалитет живота људи.

Наведним развојем система водоснабдијевања на територији општине Зворник обухваћено је сса 70% општине.

Организовати и опремити екипу у оквиру водовода која ће се искључиво бавити проналажењем и отклањањем губитака

Сва изворишта на подручју територије општине Зворник ставити под посебну заштиту (урадити неопходне елаборате заштите изворишта, одредити зоне санитарне заштите као и мјере и режиме заштите).

III.4.3. Енергетска инфраструктура

Да би електроенергетски систем пратио укупан развој Општине па и самог градског подручја просторним планом је предвиђено низ мјера, од којих су неке реализоване, а неке је потребно реализовати до 2032. године.

Овим планским документом планира се модернизација постојећих и изградња нових електро-енергетских капацитета у циљу обезбјеђења и сигурности снабдијевања постојећих и нових потрошача на подручју општине Зворник.

Поред постојеће ХЕ Зворник и планираних ХЕ Козлук (33,6 MW) и Дрињача (20 MW) планира се и изградња МХЕ. Према подацима добијеним од стране Министарства индустрије, енергетике и рударства Републике Српске, Влада Републике Српске је потписала уговоре о концесији за изградњу и кориштење МХЕ „Парни Луг“, МХЕ „Барски поток“, МХЕ „Медашевац“, МХЕ „Чајкуша“, и МХЕ испод „Кушлата“ на ријеци Дрињачи. У току је поступак утврђивања јавног интереса за додјелу концесије за изградњу мале хидроелектране „Медош“ на ријеци Дрињачи, инсталисане снаге 3975 kW. Поред поменутих МХЕ, оставља се могућност и за изградњу и кориштење других МХЕ. Напријед поменути подаци (МХЕ) се у потпуности задржавају/планирају овим просторно-планским документом.

Поред изградње планираних МХЕ (напријед наведених), оставља се могућност за изградњу и других МХЕ које се не наводе у овом плану и чија ће се изградња рјешавати плановима нижег реда или локацијским условима а на мјестима која задовољавају услове који ће се навести у Студијама изводљивости за сваку МХЕ посебно.

Уколико дође до основане потребе инвеститора, а у свему према детаљним анализама – студијама изводљивости, могу се користити и обновљиви извори енергије.

Ако се напријед поменуте студије изводљивости, покажу оправданим, оставља се могућност за изградњу и ових врста електрана (соларних и електрана на вјетар), чија ће се изградња рјешавати у складу са важећим законским и подзаконским

прописима, општим и посебним правилима изградње, а искључиво, на мјестима која задовољавају услове који ће се навести у студијама изводљивости.

У току је реконструкција 400 kV далековода Зворник – Вишеград који би у почетку радио на напонском нивоу 110 kV. Пуштањем у погон тог далековода значајно би се побољшала поузданост у напајању овог подручја.

Резервисати простор уз постојећу ТС Зворник (мјесто гдје су сведени далеководи 400 kV Вишеград – Зворник и Зворник – Тузла гдје би се градила трафо станица 400/110 kV уз ТС Зворник, подручје општине Зворник би добило моћан извор који би омогућио сигурно напајање ел. енергијом за наредни период.

Планира се реконструкција далековода Зворник – Тузла који је у току ратних дејстава у потпуности девастиран на подручју општине Зворник и опремање припадајућег далеководног поља у ТС Зворник. У том смислу потребно је трасу овог далековода заштитити од изградње објеката у зони далековода. Траса овог далековода уцртана је на подлогама.

Сагледавајући тренутно стање изграђености електроенергетских објеката, а у циљу побољшања квалитета и поузданости у снабдјевању требало би урадити сљедеће:

- Реконструкција трафо станице ТС 110/35 kV и уградња другог трансформатора 110/35 kV снаге 40 MVA чиме ће се повећати поузданост напајања општине Зворник и сусједних општина, те смањити зависност од напајања по СН мрежи из ХЕ Зворник.
- Замјена опреме на далеководима 110 kV Зворник – Сребреница, Зворник – ХЕ Зворник, Зворник – Глиница/И и Зворник – Глиница/П
- Доградња електровучне подстанице „Зворник“ 110/35 kV, 2x7.5 MVA за потребе ЖРС.
- Реконструисати 35 kV далековод Каракај – Козлук – Брањево (око 20 km) у циљу повећања преносне моћи
- Изградити 35 kV далековод Брањево - Јања како би се обезбиједило двострано напајање подручја.
- У ТС 35/10 kV Зворник повећати инсталисану снагу трансформације 35/10 kV умјесто 4+8 MVA на 8+8 MVA,
- Реконструисати дио 10 kV далековода Каракај - Козлук у циљу повећања преносне моћи, дужине око 10 km,
- Реконструисати дио 10 kV далековода Каракај – Шетићи у циљу повећања преносне моћи, дужине око 12 km. Дио реконструкције је нарочито неопходан због насеља Улице.
- Реконструисати 10 kV далековод Зворник – Расклопиште (Каракај) у циљу омогућавања нужног напајања града из Каракаја, дужине око 4 km.
- Изградити 10 kV далековод: Каракај – Грбавци у дужини од по 5 km да би се побољшало снабдијевање електричном енергијом Грбаваца.
- Изградити 10 kV далековод Зворник – Свети Стефан (Дивич), садашње радијално напајање из Малог Зворника је непоуздано.

- Реконструисати дио градске кабловске мреже у циљу повећања преносне моћи појединих кабловских водова, а нарочито: Гробнице – Фетија – Замлаз и Гробнице – Бегсуја. Дужина водова је око 10 km.
- Изградити нове ТС 10/0,4 kV нарочито у рубним дијеловима града: Фетија, Српска варош и Видакова њива.
- Реконструисати дио 10 kV мреже у Каракају: Пекара – ТШЦ – Фагум – Раскљопиште, Каракај – Метално. Дужина вода 1 km
- Проширење капацитета трафо станице Жељезничка станица за потребе Робнотранспортног центра и сигналносигурносних постројења ЖРС.
- Изградити 10 kV кабловски вод Жељезничка станица – Инжињеринг ради комплетирања кабловске мреже у Каракају. Дужина вода је 1 kV.
- Довршити реконструкцију нисконапонске мреже у граду и приградским подручјима на мјестима гдје већ дужи период није било значајнијих реконструкција.
- Прикључење хидроелектрана у средњем току ријеке Дрине и Дрињаче које су предвиђене овим планом вршиће се у складу са Правилником о прикључку. У том смислу у садашњем тренутку није могуће дефинисати начин њиховог прикључења на мрежу с обзиром на неизвјесност њихове микро локације, инсталисане снаге и подјеле инсталисаних капацитета између Републике Српске (БиХ) и Републике Србије.
Трасе далековода за пренос електричне енергије са ових хидроелектрана и напонски нивои ће се накнадно дефинисати посебним елаборатима.

- **Трафо станице 10/0.4 kv**

Трафо станице су типске, атестиране и истовјетне са трафо станицама које се монтирају у свим државама у окружењу и Европи.

- Блиндиране или монтажне трафо станице (бетонске или металне кућице) су по својој конструкцији намијењене за прикључак на средњенапонску кабловску мрежу у густо насељеним градским подручјима. За монтажу је потребна минимална слободна површина која треба да буде већа од површине саме трафо станице само за потребе манипулације, и то по један метар са свих страна. Приступ са стране за монтажу трансформатора треба да буде тврда површина, односно градска улица. У непосредној близини трафо станице (даље од један метар) могу се градити објекти, пошто сама трафо станица не угрожава безбједност људи или објеката. Око саме трафо станице није потребно изводити никакву ограду, пошто приступ дијеловима под напоном није могућ осим у случају насилне провале.
- Стубне трафо станице изграђене на челично-решеткастом, бетонском или дрвеном стубу монтирају се на приградским и сеоским подручјима у надземној средњенапонској мрежи. Висина трафо станице је 8 m. Темељи свих трафо станица су димензија 2 x 2 m. Сви дијелови трафо станица који се налазе под напоном 10 kv су ван дохвата са тла. Дијелови који су под напоном 0.4 kv смјештени су у затворен и закључан ормар и доступни су само овлашћеним лицима, осим у случају насилне провале. На трафо станици се налазе видна упозорења о опасности и забрани пењања на стуб тако да је свако неовлаштено

пењање и интервенција на сопствену одговорност. Трафо станице су типске и атестиране. Потребан слободни простор за манипулацију је 1 m од темеља стуба са свих страна и приступ од тврдог терена (улица или пут), због кориштења ауто дизалице за монтажу и демонтажу трансформатора.

Топлификација и гасификација

Недостатак централизоване топлификације су доста висока улагања у изградњу топлана на гасни погон као и извођење вреловодне и топловодне мреже до потрошача

Из наведених разлога треба планирати израду новог гасовода који би пошао од главне мјерно регулационе гасне станице и кретао се десном страном пута Зворник-Сапна. На одређеној удаљености од пута Бијељина-Зворник планирани гасовод прелази на лијеву страну пута Зворник-Сапна и завршава на одређеној локацији гдје би се израдила нова мјерна станица. Из исте би се рачвали постојећи гасоводи за индустријску зону и насеље Економија.

Наведени планирани гасовод би се радио уколико постоје економски интерес и општа друштвена потреба.

У циљу омогућавања шире употребе гаса за остали дио града планирано је довођење гаса до свих преосталих изграђених објеката.

У наредном периоду је планирана изградња магистралног гасовода Шепак – Бијељина који ће дијелом пролазити преко територије општине Зворник како је и приказано на графичком прилогу.

Прикључак поменутог гасовода би се извршио у мјесту Шепак испред постојеће блок станице.

У наредном периоду развоја града Зворника планирано је извођење гасоводне мреже Зворник-Козлук пречника Ø 280, са притиском 3 бара за што су већ урађени пројекти.

Сви ови планови гасификације биће оправдани уколико се предвиди нова градња привредних објеката, установа, вишепородичних и индивидуалних стамбених објеката због планираног повећања броја становништва.

У складу са важећим законским и подзаконским прописима регулисати и контролисати будућу градњу и привредне активности у заштитном појасу/коридору гасовода и гасних објеката.

Што се тиче могућих пројеката коришћења природног гаса у будућности, навешћемо само неке технолошке могућности, које захтијевају напајање природним гасом из гасовода високог притиска. Постоје планови за изградњу компресорске станице у Каракају, за подизање транспортног капацитета постојећег гасовода за Сарајево. Такође, постоје и планови за изградњу мини компресорске станице и постројења за производњу компримираног и/или утечњеног гаса. Локације за ове објекте морају испунити строге безбједносне услове и растојања, а детаљни локалитети ће се одредити плановима нижег реда/стручним мишљењем и урбанистичко-техничким условима/важећим прописима који регулишу ову област. Такође, овим документом планирају се и пуниоце за возила на природни гас (ова

технологија је већ у безбједној примјени широм Европе). То су, такође, објекти чији су безбједносни захтјеви већи него за бензинске станице, а детаљну локацију је потребно одредити плановима нижег реда/стручним мишљењем и урбанистичко-техничким условима/важећим прописима који регулишу ову област.

III.4.4. Телекомуникациона и информациона инфраструктура

Оно што је извјесно у овом периоду је да се у погледу приступних мрежа и комутационих система мора урадити сљедеће

- Скраћивање претплатничке петље на 1.000m па и ближе. На тај начин би омогућили већем броју претплатника услуге које су лимитиране слабљењем на бакарним кабловима, у погледу квалитета и брзине преноса широко појасних услуга;
- Замјена ваздушних приступних мрежа (Пилица, Локањ, Бошковићи, Шетићи, Ђулићи, Клиса, Г. Табанци, Г. Шепак, Крижевићи, Баљковица, Дрињача, Зелиње, Снагово...) подземним приступним мрежама (кабловска канализација);
- Уводити постепено оптичке каблове у приступну мрежу (кабловска канализација);
- Замјена EWSD система са MSAN системима који имају интегрисане сервисе говора и преноса података. На тај начин се ослобађамо и EWSD система са DSLAM-ова;
- Инсталирање нових 3G и LTI базних станица, за што већу покривеност и повећање протока за пренос података;
- Изградња нових базних станица (БС Зворник ТКЦ, БС Зворник Варош (брдо Змајевац), БС Зворник МУП, БС Зворник Рибарска, БС Зворник сјевер (улаз у град), БС Зворник гранични прелаз Каракај, БС Брањево и БС Каменица);
- Изградња објеката (контејнера) за смјештај MSAN-ова (MSAN Снагово, MSAN Локањ,...)

Све ове промјене пратити одговарајућим системима преноса, сталним повећањем брзина и капацитета преноса.

Све ово није могуће остварити и у исто вријеме пратити технологију напретка телекомуникација без људских ресурса, тј. сталног подизања нивоа стручности, обукама и усавршавањем кадрова у протеклом периоду дошло је до значајнијих промјена у самој организацији предузећа, а посебно у техничко технолошком развоју. Предузеће је реорганизовано тако да су настала два нова предузећа: Пошта и Телеком РС. Свако од предузећа је и у области телекомуникација и информационих технологија.

III.4.5. Комунална инфраструктура

Планирана је изградња главног колектора кроз Зворник и постројења за пречишћавање отпадних вода је у Каракају којом би се ријешило проблем третмана отпадних вода у урбаном подручју Зворника.

Плановима нижег реда ријешити третман отпадних вода у осталом дијелу општине у коме је изграђена или се планира градити канализациона мрежа

Остала насеља која ће бити на овом систему и чије ће се отпадне воде транспортовати и пречишћавати у планираном постројењу за пречишћавање отпадних вода ће имати сепаратни канализациони систем гдје у овим насељима канализациона мрежа или не постоји или је изграђена у врло малим дионицама. Дужина потребне канализационе мреже је процијењена на основу броја становника.

За одвођење атмосферских и отпадних вода у горе наведним насељима мјеродавни су следећи подаци:

- специфична потрошња по становнику 180 l/st/dan,
- проценат воде која одлази у систем 85%,
- на постројење за пречишћавање – крајњи реципијент ријека Дрина,
- количина атмосферске воде се множи са коефицијентом $k=2$ x употребљене воде.

Студијом изводљивости за пројекат квалитета водних ресурса у општини Зворник а за наведена насеља, након анализа могућих рјешења (мјешовити или сепаратни) усвојен је мјешовити систем.

При изградњи уређаја за пречишћавање отпадних вода водити рачуна о сливним подручјима, могућности изградње колектора и обједињавању мрежа у јединствену цјелину како би сами пречистачи били низводно од насеља и на најпогоднијем мјесту.

IV ПОСЕБНА ПОДРУЧЈА

Увод – општи подаци историјат

Данашња територија општине Зворник, након Дејтонског споразума има површину од 371,95 km² и припада ентитету Републике Српске. Граничи се на западу са општином Шековићи и Осмаци (Република Српска) и са Сапном и Калесијом и Теочаком (Ф. БиХ), као и Угљевиком и Бијељином на сјеверу, док се на југу граничи са Братунцем, Милићима и Власеницом (такође у Републици Српској). Источна граница општине Зворник је ријека Дрина, а граничи се са општинама Љубовијом, Малим Зворником и Лозницом у Републици Србији.

Подручје општине Зворник је брдско-планинско са просјечном надморском висином од 325 метара. Равничарски и брежуљкасти терени до надморске висине од 200 m чине 26,7% територије општине, док планински дио општине изнад 500 m надморске висине чини 12,2 % територије општине, док остали простор између 200-500 m надморске висине представља највећи дио општине. Највиша кота је врх Мајевице Столице са 916 m надморске висине, а 39% општине представљају шуме. Најнижа кота ријеке Дрине у граду Зворнику је 144 m надморске висине. По свом географском положају Зворник представља „капију средњег Подриња“ односно границу Средњег и Доњег Подриња, и као такав има привилегован природни положај и подједнако је удаљен од Сарајева и Београда. Територија општине је веома издужена и обухвата зворничко Подриње, приближно између ријека Дрињаче

и Тавне, просјечне дужине 31 km и ширине 16 km, а јужна и сјеверна граница на Дрини удаљене су 56 km.

Културно-историјско и природно наслеђе у општини Зворник спада у ред најбогатијих на простору РС и БиХ. По евиденцији и валоризацији ових добара 1991. године уписано је 37 археолошких локалитета и 57 некропола стећака, као и 21 споменик и меморијално гробље. Евидентирано је 25 етнографских објеката (18 кућа и 7 воденица) који се воде на листи споменика културе. Најзначајнији објекат архитектуре је свакако Зворничка тврђава, а евидентирана су још 22 грађевинска објекта под заштитом, као и 13 добара природног наслеђа.

По евиденцији Републичког завода за заштиту културно-историјског и природног наслеђа РС из 1998. г. евидентирано је 23 археолошка локалитета општине Зворник (на територији РС) као и 17 етнолошких и 18 архитектонских цјелина, те 27 објеката везаних за Други свјетски рат.

IV.1.Заштићени простори (природни, антропогени)

Просторним планом општине Зворник стављају се под пуну заштиту природна добра и културно-историјске вриједности која су дата у поглављу А.П.3 и А.П.4. овог плана. Сви заштићени простори (природна и културно-историјска добра) на простору општине Зворник, захтијевају примјену посебних мјера заштите и обнове те могуће ревитализације појединих објеката и локација од посебног значаја (погледати прилог у поглављу овог плана, А.П.3 - природна добра од великог и изузетног и А.П.4 – непокретна културно историјска добра).

Да би се постигло спровођење мјера заштите и обнове ових простора, потребно је предузети активности, којима ће се омогућити спровођење свих видова заштите, а и могуће ревитализације ових заштићених простора.

Након евиденције и прикупљања свих података о природним и културним добрима на подручју општине Зворник, потребно је предузети неопходне мјере техничке и физичке заштите, те посебне ревитализације ових простора. Све мјере се морају спроводити у складу са важећом прописаном законском регулативом и прописима који се односе на заштиту културно-историјских и природних вриједности.

Путем пројеката, планова и публикација, потребно је културно-историјско и природно наслеђе Зворника интегрисати у шире регионалне и европске токове.

Заштита културно-историјских и природних вриједности је, уско везана и зависна, од других области које обрађује просторно планирање. Потребно је заштиту културно-историјских и природних вриједности, кроз јасне принципе, довести у међузависност са свим гранама привредних и научних дјелатности, било да оне свој развитак граде директно на искоришћавању природних добара (електропривреда, водопривреда, шумарство и др.) или су на непосредан начин заинтересоване за заштиту културно историјских и природних вриједности (туризам, угоститељство и сл.) или су пак заинтересовани за уређење и очување посебних заштићених простора из културних, научних и других потреба. Ради свега наведеног, заштита природних и културно-историјских вриједности је у примарном оквиру просторног уређења.

У будућем планском периоду, културно-историјске вриједности и природна добра се морају фаворизовати, те омогућити њихова боља презентација, а тиме и могућа искоришћеност свих потенцијала у туристичке сврхе (нарочито Зворничка тврђава и римски рудник камена Дардагани).

Путем доношења програма, утврдити најбоље начине за промоцију и искоришћавање ових културно-историјских и природних вриједности у манифестационе и туристичке сврхе.

Природне вриједности општине Зворник су, свакако ријека Дрина са Зворничким језером, ријека Дрињача и др.

На организовани плански начин, мора се приступати одређеним интервенцијама на уређењу и ревитализацији ових природних амбијената, а тек онда плански градити потребне туристичко-рекреативне садржаје у том природном окружењу.

Потребно је урадити детаљну просторно планску документацију за Кула Град, а и за друге просторе културно-историјских и природних добара, гдје год је то могуће.

IV.1.1. Заштита природних простора

Природни простори се третирају као потенцијали за развој. Све природно вриједне територије се морају контролисано развијати уз право локалног становништва на одржив развој. Треба тежити сљедећем:

- појединачне споменике природе очувати у изворном стању заједно са својим окружењем,
- подручја посебних природних љепота и карактеристичних регионалних пејзажа треба сачувати у изворном облику,
- подручја у којима постоји карактеристична флора и фауна, затим подручја са изразитим биодиверзитетом треба да буду сачувана у затеченом стању или унапријеђена,
- спроводити адекватно планирање, развој и управљање којима ће се спријечити деградација и неконтролисана градња у зони природних добара.

Овим просторно-планским документом се предвиђа категоризација IUCN, која је прописана Законом о заштити природе („Службени гласник Републике Српске“, бр. 113/08). На подручју општине Зворник, према Евиденцији Републичког завода за заштиту културно-историјског и природног наслеђа Републике Српске, постоји више природних добара, као што су: Кушлат, Мајевица, ријека Дрињача, ријека Јадар, ријека Дрина са акумулацијом Зворничко језеро итд. погледати прилог у поглављу овог плана, А.П.3. - природна добра од великог и изузетног значаја и А.П.4 – непокретна културно-историјска добра, а размотрити и уврштавање некатегорисаних природних цјелина као пећински извор у Дрињачи или мала језера „Горске очи“ на Мајевици.

Просторним планом општине Зворник, стављају се под пуну заштиту природна добра према Евиденцији Републичког завода за заштиту културно-историјског и природног наслеђа Републике Српске.

Основна концепција заштита природних добара на подручју општине Зворник, заснива се на:

- изради спроведбене планске документације нижег реда за заштиту истих,

- забрана градње којом се угрожавају природне вриједности,
- пружање стручне помоћи општинским службама у чувању и одржавању природних добара,
- афирмисање природних добара општине Зворник, кроз издавање публикација,
- дјелимична забрана експлоатације шљунка и пијеска у кориту ријеке Дрине и Зворничког језера (Експлоатација се мора радити на стручан и плански начин).

За планиране пројекте и активности који нису обухваћени процјеном утицаја на животну средину, а који сами или с другим пројектима или активностима могу имати битан утицај на еколошки значајно подручје или заштићену природну вриједност, утврђује се њихова прихватљивост за природу, а Завод за заштиту културног-историјског и природног наслеђа РС, доноси стручно мишљење о прихватљивости конкретног пројекта, у складу са Законом о заштити природе и посебним законима (члан 21. Закона о заштити природе, Сл. гласник РС бр 113/08).

IV.1.2. Заштита културно-историјских добара

Културно-историјско наслеђе општине Зворник је изузетно богато и захвата период од неолита до данашњих дана, са заступљеним свим археолошким епохама (погледати списак археолошких локалитета у прилогу поглавља А.П.4.- непокретна културно-историјска добра).

Зворник се први пут у новијим историјским изворима помиње 1410. године, али су најновија археолошка ископавања 1998. и 2008. потврдила да је Зворничка тврђава постојала и у периоду 6-10. вијека, а вјероватно и у римском периоду. Највећи број докумената је сачуван у Дубровачком архиву између 1415-1432. године када је овдје живјело 640 дубровачких трговаца. Зворничку тврђаву је знатно утврдио деспот Ђурађ Бранковић, на темељима браће Златоносовића, а народна легенда ове радове везује за „проклету Јерину“ супругу деспота Ђурђа. Сматра се да је Отоманска империја Зворник заузела 1460. или 1461. године, а од 1519. године град се први пут спомиње под данашњим именом Зворник (до тада Звоник). Вијековима овдје се налазио центар Зворничког санцака, а након 1851. године Зворник губи тај статус, али се на простору Зворничке тврђаве војска задржава све до 1934. године.

Од културно-историјских споменика на простору општине Зворник, поред Зворничке тврђаве, најзначајнији је римски каменолом и највећи рудник камена у Европи у Дардаганима код Каракаја, који се може експлоатисати у туристичке сврхе. Такође ту је и низ некропола стећака, старих каменолома, остатака праисторијских утврђења и других споменика културно-историјског наслеђа.

Што се тиче заштите културно-историјског и природног наслеђа, за израду пописа евидентираних добара општине Зворник користили смо документацију Завода, Просторни план РС до 2015. године, податке из евиденције Завода за заштиту културно-историјског и природног наслеђа РС (документ Културно-историјско и природно наслеђе општине Зворник, који је урадио Завод за заштиту и коришћење културно-историјског и природног наслеђа Тузла 1991.) као и теренске биљешке Музеја Семберије и Музејске збирке при библиотеци у Зворнику. Уколико се предвиђају интервенције на културним добрима или у њиховој тангентној зони, односно у зонама заштите, а које могу утицати на изглед и својства добра, прије

предузимања радова потребно је у складу са одредбама Закона о културном добрима, обратити се Заводу за заштиту културно-историјског и природног наслеђа РС, посебним захтјевима ради прописивања детаљних мјера заштите, издавања сагласности на пројектну документацију и увида у изведене радове.

Уколико се приликом грађевинских и других радова на простору и обухвату плана пронађу археолошки остаци, неопходно је одмах обуставити радове и обавијестити службу заштите, ради преузимања одговарајућих мјера.

Уколико се приликом извођења грађевинских и других радова пронађе природно добро које је геолошко-палеонтолошко или минералошко-петрографског поријекла, а за које се претпоставља да има својство споменика природе, неопходно је одмах обавијестити Завод за заштиту културно-историјског и природног наслеђа РС, у Бања Луци и предузети све мјере како се природно добро не би оштетило до доласка овлаштеног лица (члан 47. Закона о заштити природе).

Према важећим законским и подзаконским прописима који регулишу ову област, општим и посебним правилима струке, представници локалне управе уз сарадњу и стручну помоћ Републичког завода за заштиту културно-историјског и природног наслеђа и других релевантних органа/организација, периодично (према потреби) требају вршити ревидовање списка културно-историјског и природног наслеђа.

а) Општа дјелатност заштите културно-историјских добара подразумијева:

- вођење регистра и документације о културно-историјским добрима у општини Зворник,
- пружање стручне помоћи у чувању и одржавању културно-историјских добара,
- утврђивање мјера заштите културних добара,
- издавање публикација о културним добрима и резултатима рада на њиховој заштити у актима о утврђивању сваког појединог добра,
- детаљне услове чувања, одржавања и коришћења културног добра,
- правила доступности културног добра јавности,
- техничка заштита културног добра од оштећења,
- израда пројекта мјера од објекта чије постојање нарушава или угрожава заштиту културног добра.

б) Непосредне мјере заштите културно-историјских добара, су:

- радови на реконструкцији, конзервирању и ревитализацији објеката,
- прикупљање неопходних сагласности на пројектну документацију за извођење ових радова, од надлежних институција.

в) Непосредне мјере заштите археолошких локалитета су:

- израда спроведбене планске документације за археолошке локалитете,
- ископавања се могу вршити само уз сагласности надлежних институција и у складу са Законом,
- Републички завод за заштиту културно-историјског и природног наслеђа вршиће непосредни надзор над ископавањем, предузимањем мјера заштите простора око налазишта,
- непосредна заштита од уништења и оштећења артефакта.

г) Заштита споменика културе:

- очување првобитног изгледа објекта,
- очување хоризонталних и вертикалних габарита,
- очување декоративних елемената објекта,
- сачувати оригиналну материјализацију објекта,
- очување статичке стабилности објекта,
- не дозвољава се изградња никаквих подземних и надземних инсталација преко споменика културе,
- стално и непрекидно праћење од овлаштене установе у складу са законима од ове области,

д) Заштита ширег локалитета споменика:

- спроведбеним планом забранити градњу у широј локацији споменика културе (и дефинисати прву, другу и трећу зону заштите).
- недозвољавање израде било какве инфраструктуре, подземне и надземне, у зони шире локације споменика,
- очување првобитног изгледа терена непосредног окружења објекта,
- забрана депоновања било каквог отпада у непосредној близини локације споменика,

е) Мјере техничке заштите за спомен обиљежја:

- формирати комисију, на нивоу општине, за трајно чување, одржавање и изградњу нових спомен обиљежја ослободилачких ратова у складу са Законом о споменицима и спомен обиљежјима ослободилачких ратова („Службени гласник Републике Српске“, бр. 28/12),
- чување и одржавање културних добара споменичког и меморијалног карактера,
- спомен биста, споменици и спомен обиљежја, морају се адекватно одржавати обновом оштећених натписа, чишћењем споменичких подлога и површина,
- одржавање зелених површина око споменика, спомен обиљежја и спомен биста,
- оштећене и избледјеле натписе на спомен плочама на објектима могу изводити само стручна лица, квалитетним материјалом и квалификованом радном снагом уз одговарајући надзор.

У смјерницама за спровођење овог плана је наведено које студије треба да се ураде за заштиту и валоризацију културно-историјског и природног наслеђа општине Зворник, а то су:

- Студија развоја туризма општине Зворник,
- Општински план заштите природе,
- План заштите ријечног слива ријеке Дрине,
- Валоризациона студија културно-историјског и природног наслеђа општине Зворник,
- Услови очувања, одржавања и кориштења културних и природних добара и утврђивање мјера заштите за подручје општине Зворник.

PROSTORNI PLAN OPŠTINE ZVORNİK

LEGENDA:

- GRANICA OPŠTINE I OBUHVATA PROSTORNOG PLANA
- Ročević NAZIV NASELJENOG MJESTA
- MAGISTRALNI PUTEVI
- REGIONALNI PUTEVI
- ŽELJEZNIČKA PRUGA
- VODOTOČI
- KULTURNO-ISTORIJSKA DOBRA**
- STARI GRAD ZVORNİK (NACIONALNI SPOMENIK)
- HADŽIBEGOVA KUĆA (NACIONALNI SPOMENIK)
- PRAISTORIJSKI TUMULUS, Ročević
Zaštićeni JEZERO (NACIONALNI SPOMENIK)
- NEKROPOLA S TUMULIMA JEZERO ROČEVIĆ
JEZERO ROČEVIĆ (NA PRIVREMENOJ LISTI
NACIONALNIH SPOMENIKA)
- PRAISTORIJSKI TUMULUS
- PRAISTORIJSKO NASELJE
- PRAISTORIJSKA NEKROPOLA
/Praisit. nekropola sa humkama/sa tumulima
- RIMSKO NASELJE I GRADOVA I UTVRĐENJA
- RIMSKA VILA RUSTIKA
- ANTIČKA GROBNICA
- OSTACI ZIDOVA I ULOMAKA
- ANTIČKI KAMENOLOM
- SREDNOJVJEKOVNI GRAD / UTVRĐENJE
- SREDNOJVJEKOVNA CRKVA
CRKVA ROĐENJA SV. JOVANA PRETEČE
(NA PRIVREMENOJ LISTI NAC. SPOMENIKA)
- SREDNOJVJEKOVNA NEKROPOLA
- OBJEKTI NAMJENJENI ZA STAMBENE I
STAMBENO - POSLOVNE DJELATNOSTI
- GROBLJA
- CRKVA
- SPOMEN KOSTURNICE/
KOSTURNICE SA SPOMEN-OBELISKOM
- VODENICA
- UDŽERA I KAČARA
- STARA BOLNICA
- KULA
- ZGRADA OPŠTINE
- MUZEJSKA ZBIRKA
- MITROPOLJA
- AMBIJENTALNA CJELINA

PRIRODNE VRIJEDNOSTI

- ▲ ZAŠTIĆENI PEJZAŽ-PARK PRIRODE KUŠLAT
- ZAŠTIĆENI PEJZAŽ - PARK PRIRODE MAJEVICA
- PARK PRIRODE DRINJAČA
- ZAŠTIĆENI PRIRODNI PEJZAŽ
ZVORNİČKO JEZERO - DRINJAČA - JADAR
- ZAŠTIĆENI PRIRODNI PEJZAŽ "ZVORNİČKO JEZERO"
- ŠUME VISOKE ZAŠTITNE VRIJEDNOSTI
- ▲ ZAŠTIĆENO PODRUČJE ZA UPRAVLJANJE RESURSIMA
- ▲ ZAŠTIĆENI KULTURNI PEJZAŽ KULA GRAD
- ZAŠTIĆENI PRIRODNI PEJZAŽ
- SPOMENIK PRIRODE
- ▲ ZAŠTIĆENA PRIRODNA PODRUČJA
- POSEBNI REZERVAT

- ZAŠTIĆENI PROSTORI - KULTURNO-ISTORIJSKA DOBRA I PRIRODNE VRIJEDNOSTI

R 1:120 000

LIST BR. 3.

IV.2. Угрожена подручја

На терену општине Зворник регистрована су угрожена подручја. Детаљно су анализирана у дијелу текста у којем је описано стање. Издвојена су поплавна, нестабилна у природном стању и девастирана подручја експлоатацијом чврстих минералних сировина. У подручјима са високим нагибима падина развијени су процеси планарне и линијске ерозије, али због нивоа детаљности овог документа нису издвајана. Из истог разлога нису издвајане ни локације нестабилних подручја него су оконтурена као терени подложни развоју нестабилности.

IV.2.1. Поплавна подручја

Поплавна подручја регистрована су у долини ријеке Дрине и у долинама свих већих водотока који су њене лијеве притоке.

Ријека Дрина поплави углавном пољопривредне површине а поплаве су најчешће у зонама сужених попречних профила минор корита на којима је смањен проток те се, у вријеме високих вода, воде излију и поплаве већи дио пољопривредних површина. Служба цивилне заштите општине Зворник, у сарадњи са Заводом за воде Бијељина регистрала је такве локације и утврдила потребу њихове санације односно регулације минор корита, а на неким локацијама, и уређење мајор корита. Такве локације су:

- Подручје црпне станице у Каракају,
- Подручје старе обалоутврде у Каракају,
- Шљункара водопривреде,
- Табанци,
- Козлук,
- Рочевих,
- Викенд насеље у средњем Шепку,
- Каналска мрежа у МЗ Челопек, Тршић и Улице.

Сви Програми и Пројекти уређења корита и санације његове непосредне околине морају бити у складу са Смјерницама Водопривреде.

Ријеке Хоча, Сапна и Локањска ријека поплаве пољопривредно земљиште у доњем току, као и мањи број стамбених и привредних објеката. Највеће штете изазивају Хоча и Сапна. Хоча поплави дио индустријске зоне у Каракају и причини велике материјалне штете.

У мањој мјери, своје долине поплаве и ријеке Пилићка и Јасеничка, ријека Златица, те Јошаничка и Каменичка ријека. Велике воде потока Златице такође носе са собом знатне проблеме из разлога што се излију у градску зону гдје су објекти друштвеног становања, стамбени и стамбено – пословни.

Регулација корита наведених водотока је неопходна. У претходном периоду вршене су регулације али само на дијелу корита појединих водотока. Стање је увелико побољшано али још није задовољавајуће те је потребно наставити са таквим радовима.

У циљу трајне заштите од плављења потребно је:

- регулисати водене токове у складу са смјерницама водопривреде,
- регулацију изводити у складу са потребама становништва за одређеним активностима,

- не би се смјело радовима санације онемогућити прилаз до ријеке а исто тако обале би се требале уредити материјалима који неће пореметити екосистем потока.

Реализацијом санационих мјера регулације водотока штете од поплава би се елиминисале а умјесто њих остварила би се добит пољопривредних површина. Уређење водених токова је дио водпривредних планова развоја те је у процесу урбанистичког планирања неопходно ускладити планска рјешења са рјешењима водопривреде.

Водотоци на којима је дјелимично извршена регулација корита и на којима је неопходно наставити са радовима санације и регулације су следећи:

- ријека Сапна – регулација урађена у подручју Творнице глинице. Изграђено је ново корито ријеке и одбрамбени насип поред обале. Потребно је наставити са радовима регулације а нарочито у дијелу ушћа гдје би се ришио успор у вријеме високих вода ријеке Дрине;
- ријека Хоча – уређено корито у подручју Челопек у дужини од 240 m. Постоји техничка документација за сакупљање и заустављање наноса те је неопходно наставити даље радове на уређењу корита;
- поток Златица – већим дијелом покривено корито (у градској зони) и дјелимично урађени обложни зидови и неколико брана. Потребно је наставити са радовима уређења притока у смислу брана за регулисање наноса и наглих дотока воде;
- Козлучка ријека – регулисано корито у дијелу Козлука. Даље регулацију наставити у смислу уређења корита према ријеци Дрини а узводно од постојеће регулације потребно је уредити бране за сакупљање наноса како на самој ријеци тако и на њеним притокама.

Водотоци на којима нису вршене регулације корита а који поплаве пољопривредно земљиште и газдинске објекте те су радови на санацији од поплава неопходни, су следећи:

- Локањска ријека – плави пољопривредне површине и газдинске објекте. Регулација корита је неопходна а такође и мање бране за сакупљање наноса;
- Табанацка ријека – плави пољопривредне површине. Потребно уређење корита нарочито у дијелу од Табанаца до ушћа у ријеку Дрину.

Горњи и средњи токови напријед наведених ријека имају на појединим мјестима сужене долине које би се могле искористити за мале акумулације. На тај начин би се спријечиле поплаве у доњем току а осигурале би се одређене количине воде у периоду малих вода које би се могле искористити за наводњавање пољопривредних површина.

IV.2.2. Нестабилна подручја

Савремени процеси у виду активних клизишта и лабилне падине те подручја са активним одронима регистрирани су на терену који је у границама простора обухвата Просторног плана Зворника. Дobar дио таквих подручја развио се на терену који није захваћен антропогеним дјеловањем што значи да су природни услови условили нестабилности. Међутим, у подручјима у којима су вршени грађевински радови (ниско градње или високо градње), процеси нестабилности су

се проширили и на оне дијелове терена на којима, у природним условима, нису биле развијене нестабилности или су биле таквог опсега да су се контролисаном изградњом могле санирати. Обзиром да су подручја атрактивна за изградњу потребно је одређеним мјерама да се заштити. Градња се не би смјела дозволити без претходног извршења истражних геотехничких радова. Радове би требало урадити на локацији планираног садржаја ако је површина објекта већа од 400 m² што је најчешћи случај у урбаним зонама града. У руралним подручјима, да би се заштитила имовина и животи људи, неопходно је истраживања извести за читаву зону или више зона на којима су планирани стамбени објекти. Докуменат о истражним радовима треба дефинисати подобност терена за изградњу, у односу на природне и већ изграђене садржаје, као и услове градње.

Чињеница је да су на читавој територији општине, на већим и мањим површинама, регистровани савремени процеси у виду активних клизања који угрожавају постојеће објекте, било високоградње или нискоградње. Санација оштећених објеката финансијски оптерећују буџет општине. У сврху елиминисања и/или смањења издвајања за такве радове, неопходно је урадити катастар клизишта за све просторе намјењене урбанизацији, у границама општинске територије. Такав докуменат био би полазни стратешки докуменат у којем би се утврдила оцјена подобности терена за изградњу планираних садржаја у смислу подобних, условно подобних и неподобних терена за изградњу а са аспекта стабилности терена.

Активности око израде наведеног документа су у току. Наиме, Служба Цивилне заштите и Одјељење за стамбено-комуналне послове и послове саобраћаја општине Зворник у сарадњи са Геозаводом Зворник рјешавају ту проблематику. Према информацијама наведених служби, у току је израда карте клизишта која, када буде финализована, треба бити саставни дио овог плана.

IV.2.3. Девастирана подручја

Девастирана подручја регистрирана су у подручјима активне експлоатације каменолома, напуштених каменолома или позајмишта материјала. На активним каменоломима не проводи се рекултивација падина на којима је завршена експлоатација како је прописано Законом о рударству. Такав каменолом је у долини Јошаничке ријеке којим газдује предузеће Каменолом. Експлоатација се врши на основу рјешења од ресорног Министарства.

V. ЗАШТИТА ПРОСТОРА

У условима повећане потражње за простором повећава се и потреба за заштитом тог простора од нерационалног кориштења. У том смислу неопходно је:

- само плански користити простор и то на основу усвојених урбанистичких планова и општинских одлука о регулацији стамбене, привредне, инфраструктурне и изградње других објеката;

- да Општина има развијен систем за контролу извршења својих одлука и планских рјешења као и систем за санкционисање оних корисника који не поштују те одлуке и планска рјешења;
- да Општина прати процесе на свом простору и да правовремено спречава или усмјерава своје активности.

Наведене циљеве посебно треба поштовати дуж магистралних и регионалних коридора као и дуж коридора водених токова при чему се посебно истиче коридор ријеке Дрине, послје њеног регулисања и уређења обале.

Заштита природних и културних добара оствариваће се кроз заштиту њихових амбијенталних вриједности.

У сврху очувања животне средине Општина Зворник је урадила неколико планских докумената, а то су:

- Рјешавање проблема комуналног чврстог отпада у општинама сјеверо-источне Босне и Херцеговине, Пројекат суфинансиран од стране European Commission, Delegation of the European Commission to Bosnia and Herzegovina,
- План заштите од пожара општине Зворник,
- Стратегије развоја општине Зворник за период 2012 до 2017,
- Акциони план енергетски одрживог развоја општине Зворник,
- Стратегија безбједности саобраћаја општине Зворник за период 2013. – 2023.

V.1. Заштита животне средине

Заштите вода, тла и ваздуха могуће је у цјелости спроводити тек након утврђених потенцијалних загађивача и врсте материја којом се врши загађење односно због којих је вода у зони високог ризика. Заштита је процес који се планира а за то су потребни базни документи и подаци. Базни докуменат је катастар клизишта а базни подаци су подаци о квалитету елемената животне средине на тачно утврђеним локацијама. Мјере санације са којима се елиминишу и/или доводе у прихватљиво стање негативни утицаја на животну средину могу се примијенити тек на основу измјерених података. Катастар би се требао допуњавати са сваким новим објектом за којег је Општина односно Министарство издало еколошку дозволу.

V.1.1. Заштита тла

Заштиту тла потребно је проводити у више праваца из разлога што су загађења везана за тло узрочно-посљедично везана за воду и ваздух. Тло у правилу треба штитити као:

- грађевински медиј од деградације непланираним садржајима,
- заштитни слој подземних вода од загађења са површине терена,
- пољопривредног земљишта,
- заштита тла од ерозије и др.

На простору општине Зворник више је узрока загађења и девастације тла. Неки од њих су следећи:

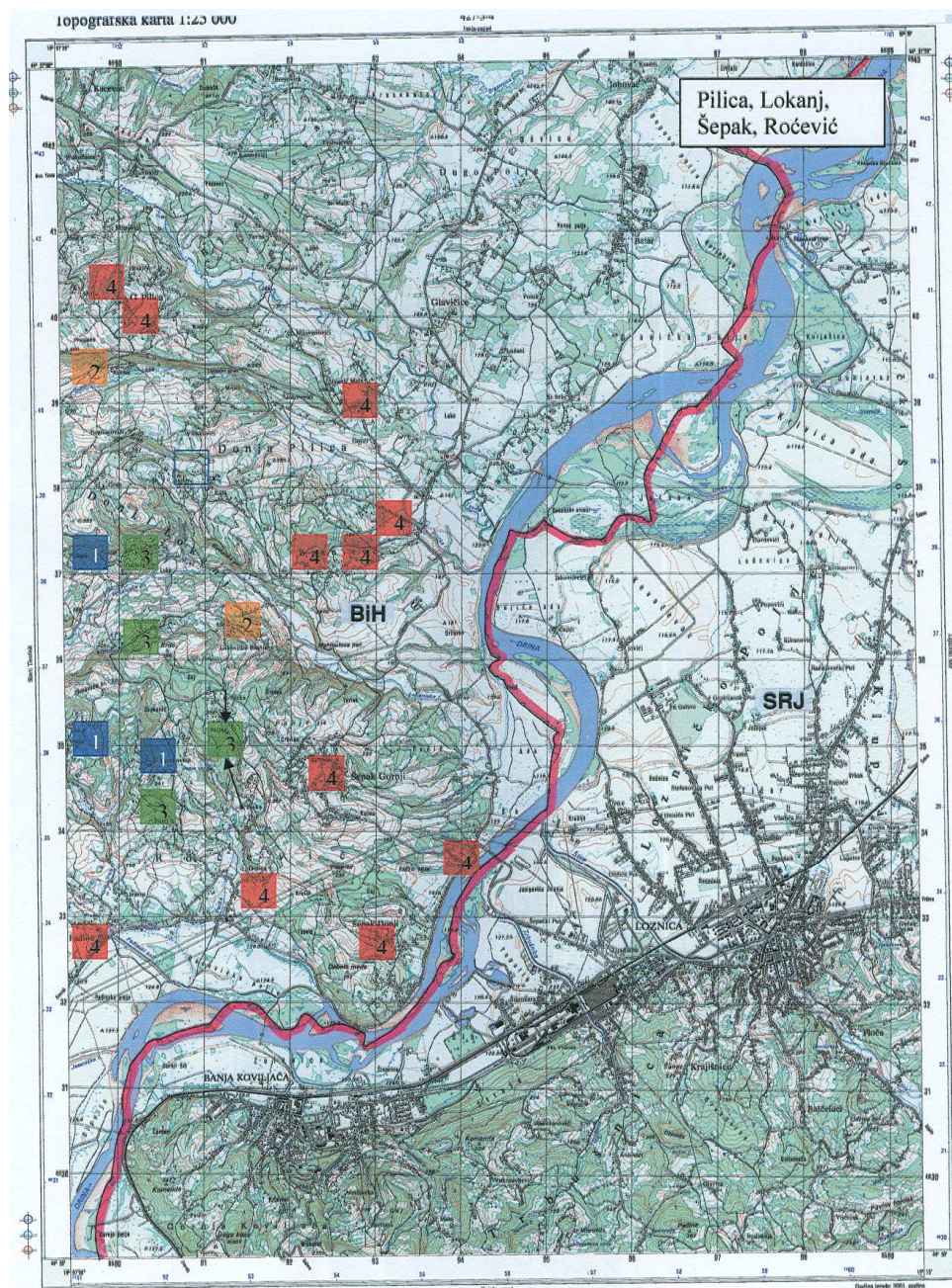
- непотпуно изграђена канализациона мрежа објеката становања и индустрије,
- неадекватно одлагање комуналног и осталог отпада,
- недовољно изграђен систем одбране од поплава,
- подложност терена плављењу,
- недовољна опремљеност саобраћајница каналима површинске одводње и друго.

У сврху рјешавања проблематике чврстог отпада, општина Зворник је ушла у састав општина које су обухваћене Пројектом рјешавања проблема комуналног чврстог отпада у општинама сјеверо-источне Босне и Херцеговине, Пројекат суфинансиран од стране European Commission, Delegation of the European Commission to Bosnia and Herzegovina. Пројектом је предложена локација Регионалне санитарне депоније за читаву општину и трансфер станице за рурална подручја (слика. 4, 5, 6, 7, 8), што је најбољи и најефикаснији начин да се земљиште заштити од загађења. Рјешавањем комуналног отпада заштитило би се и извориште Тилић Ада и површински токови од даљњег загађења.

Планирана регионална депонија је на граничном дијелу терена према Осмацима, на локацији Црни врх – сјевер. Грађевински радови на локацији су у току.

Као превентивне мјере и веома ургентне потребно је:

- забранити сваку врсту ископа, или градње на површини тла, која није у складу са планираним садржајем,
- за планиране садржаје ископе и градњу вршити према прописаним условима, у границама зацртаним планом,
- власницима срушених објеката прописати обавезу чишћења терена и одвоз отпадног материјала на за то одобрену локацију,
- санирати дивље депоније смећа,
- површине деградираних експлоатацијом шљунка технички и биолошки рекултивисати,
- повећати употребу органских ђубрива, а средства за заштиту биља и минерална ђубрива примјењивати стручно и контролисано.

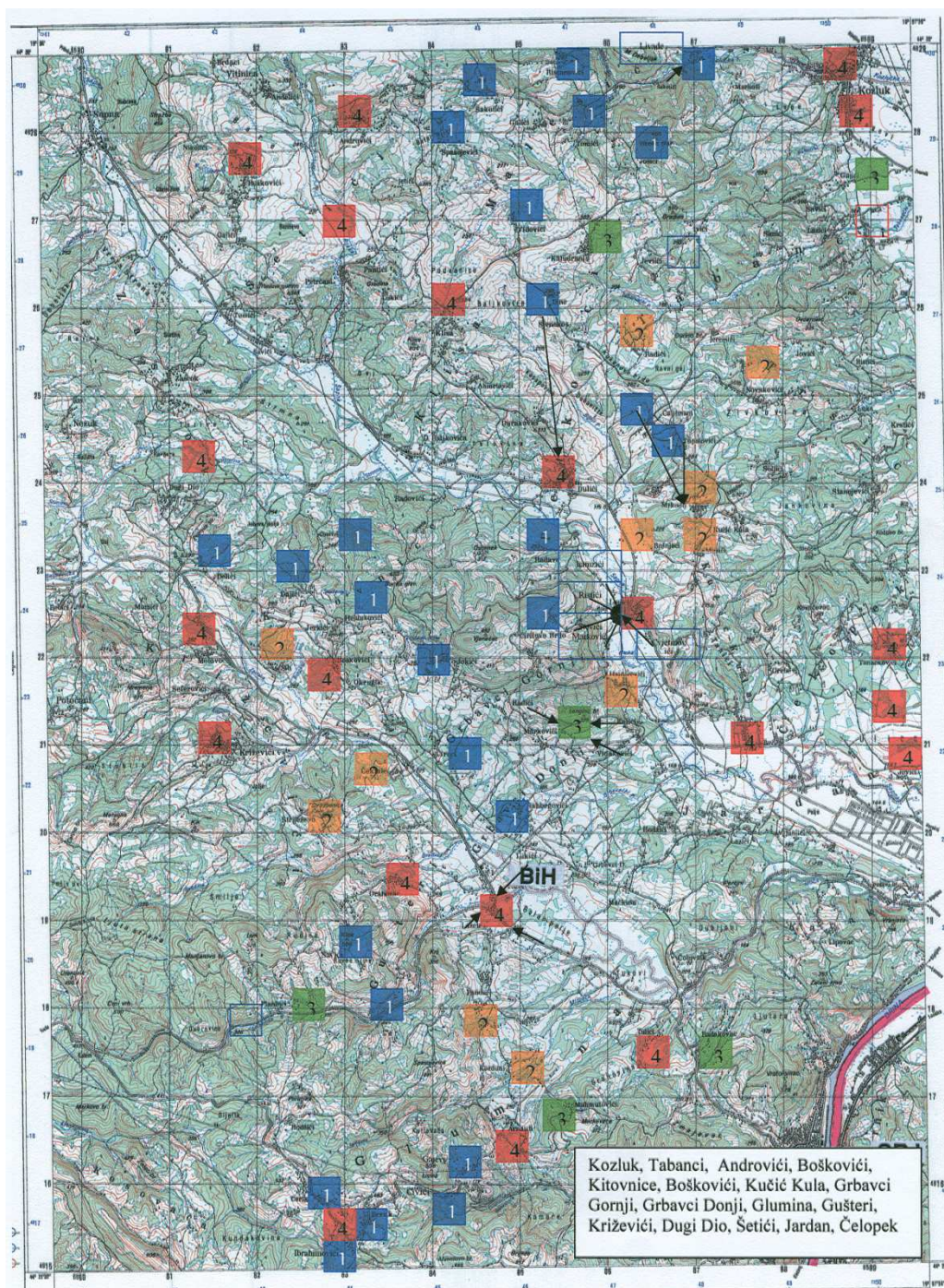
Слика бр. 4: Распоред трансфер станица у општини Зворник, мјесне заједнице Пилица, Локањ, Шепак и Рочевић

Тип 1 – један контејнер капацитета $3,2 \text{ m}^3$ - плава боја

Тип 2 - један контејнер капацитета $3,2 \text{ m}^3$ и два конт. капацитета $1,8 \text{ m}^3$ - наранџаста боја

Тип 3 - један контејнер капацитета $3,2 \text{ m}^3$ и два контејнера капацитета $2,4 \text{ m}^3$ - зелена боја

Тип 4 – подразумијевао би контејнере за све врсте разматраног отпада - црвена боја.

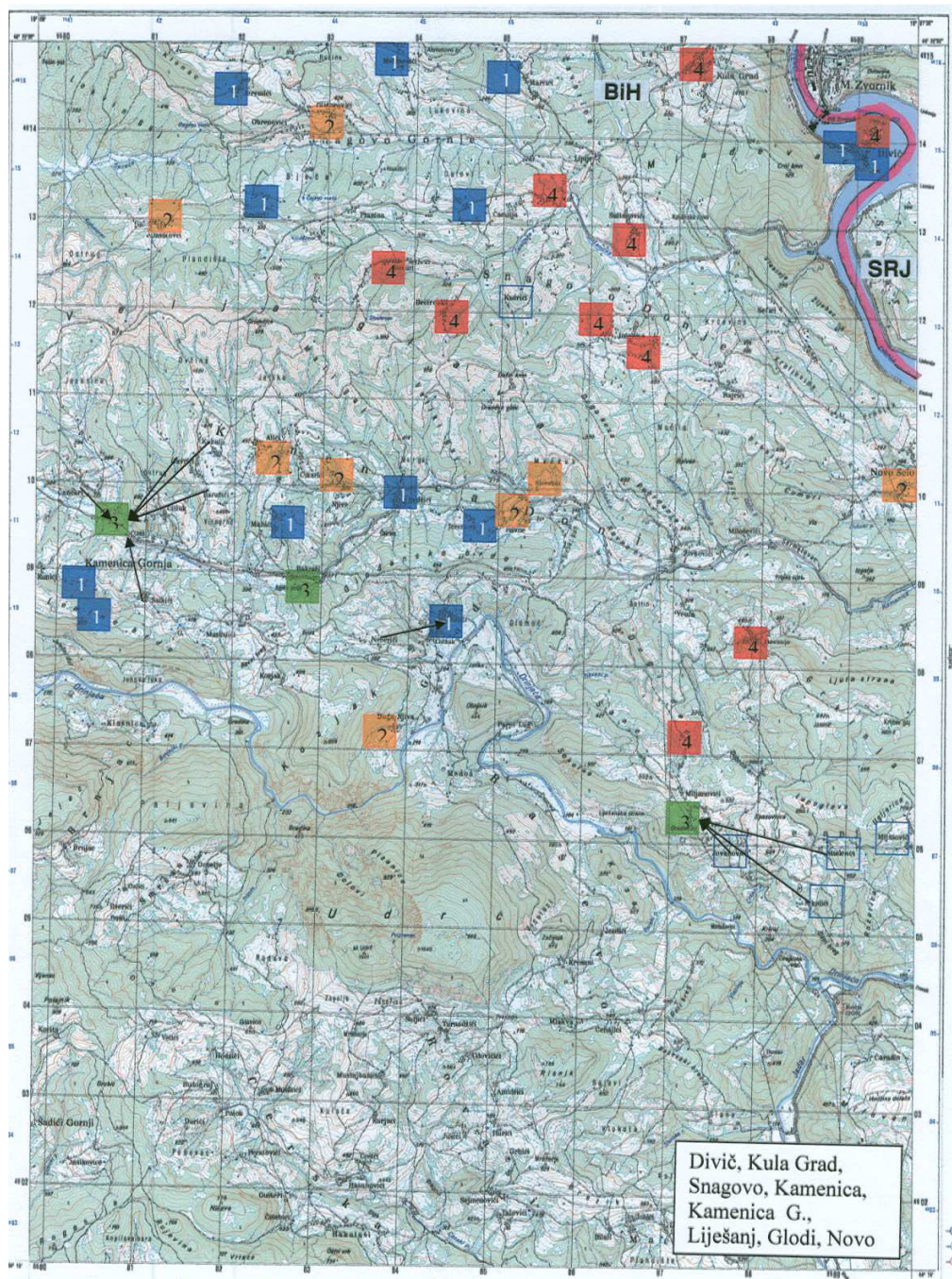
Слика бр. 5: Распоред трансфер станица у општини Зворник, мјесне заједнице наведене на мапи

Тип 1 – један контејнер капацитета $3,2\text{m}^3$ - плава боја

Тип 2 - један контејнер капацитета $3,2\text{m}^3$ и два конт. капацитета $1,8\text{m}^3$ - наранџаста боја

Тип 3 - један контејнер капацитета $3,2\text{m}^3$ и два контејнера капацитета $2,4\text{m}^3$ - зелена боја

Тип 4 – подразумевао би контејнере за све врсте разматраног отпада - црвена боја.

Слика бр. 6: Распоред трансфер станица у општини Зворник, мјесне заједнице наведене на мапи

- Тип 1 – један контејнер капацитета $3,2\text{m}^3$ - плава боја
- Тип 2 – један контејнер капацитета $3,2\text{m}^3$ и два конт. капацитета $1,8\text{m}^3$ - наранџаста боја
- Тип 3 – један контејнер капацитета $3,2\text{m}^3$ и два контејнера капацитета $2,4\text{m}^3$ - зелена боја
- Тип 4 – подразумијевао би контејнере за све врсте разматраног отпада - црвена боја.

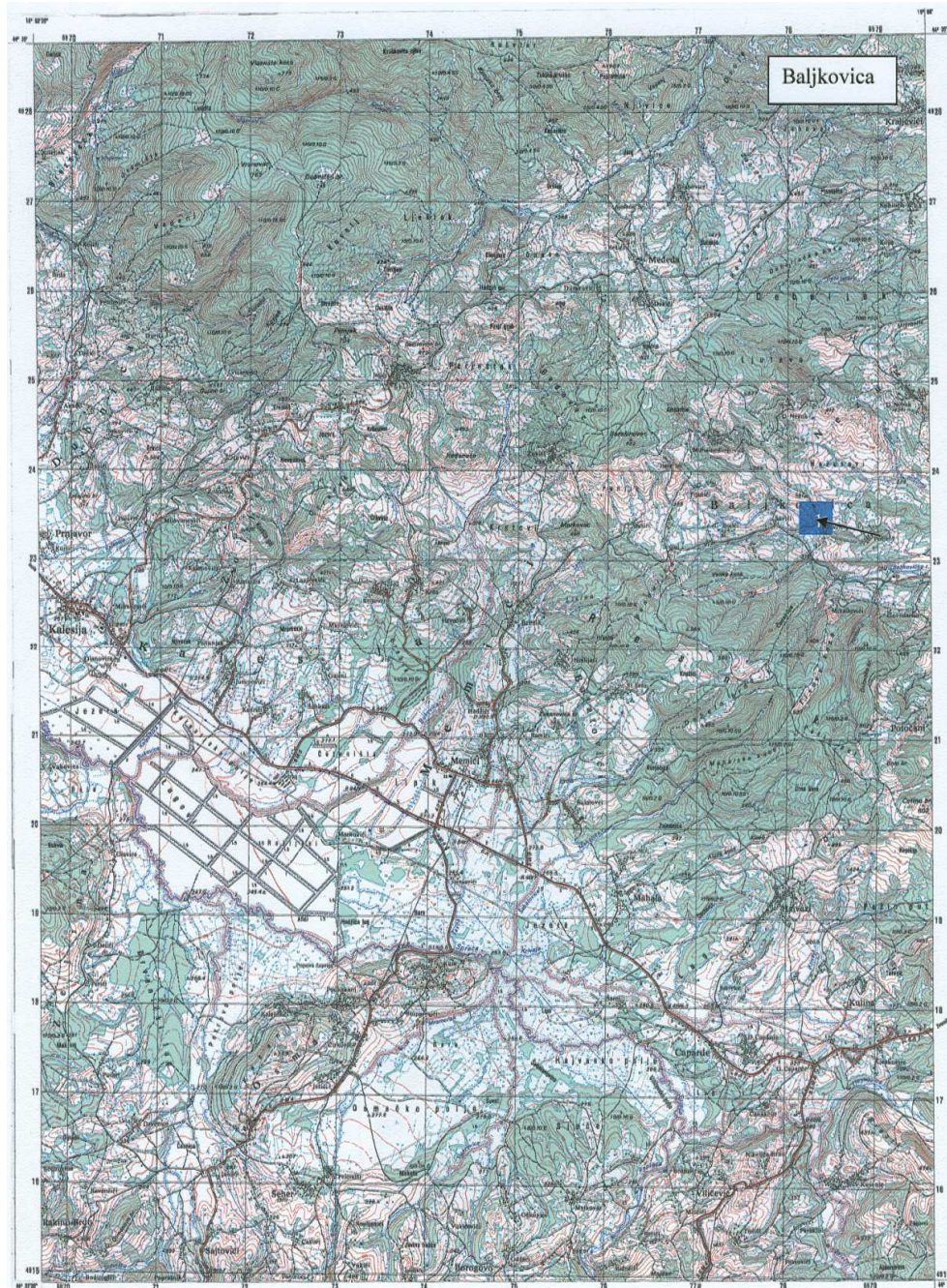
Слика бр. 7: Распоред трансфер станица у Општини Зворник, мјесне заједница Каменица Горња

Тип 1 – један контејнер капацитета $3,2\text{m}^3$ - плава боја

Тип 2 - један контејнер капацитета $3,2\text{m}^3$ и два конт. капацитета $1,8\text{m}^3$ - наранџаста боја

Тип 3 - један контејнер капацитета $3,2\text{m}^3$ и два контејнера капацитета $2,4\text{m}^3$ - зелена боја

Тип 4 – подразумијевао би контејнере за све врсте разматраног отпада - црвена боја.

Слика бр. 8: Распоред трансфер станица у Општини Зворник, мјесна заједница Баљковица

- Тип 1 – један контејнер капацитета $3,2\text{m}^3$ - плава боја
- Тип 2 - један контејнер капацитета $3,2\text{m}^3$ и два конт. капацитета $1,8\text{m}^3$ - наранџаста боја
- Тип 3 - један контејнер капацитета $3,2\text{m}^3$ и два контејнера капацитета $2,4\text{m}^3$ - зелена боја
- Тип 4 – подразумијевао би контејнере за све врсте разматраног отпада - црвена боја.

V.1.2. Заштита воде

Највећи и директан негативан утицај на квалитет воде површинских вода, а посредно, и подземних вода, у општини Зворник имају отпадне индустријске воде, санитарне отпадне воде из домаћинстава и процједне воде санитарних дивљих депонија.

У градском подручју и неким мјесним заједницама приградских дијелова постоје канализациони системи. Овим системом вода се, без икаквог третмана и пречистача, одводи директно у ријеку Дрину.

Испуштање нетретиране отпадне воде у ријеку Дрину води знатном загађивању ријечног еко-система, што прекорачује капацитет самопречишћавања ријека, нарочито при ниском водостају током љета.

Исти проблем је и у зонама индустрије као што је Каракај. Једино Творница глинице Бирач има самостално ријешен систем за пречишћавање воде и третиране воде, затвореним системом, одводи у Дрину.

Одређени број објеката у урбаним подручјима није спојен са системом канализације те отпадне воде испушта у септике. Техничке карактеристике септика, у погледу непропусности нису утврђене.

Отпадне воде свих руралних подручја директно се испуштају у водотоке или у тло.

Квалитет воде ријеке Дрине мора задовољити услове II класе водотока. Да би се то остварило и очувало, основни и приоритетан задатак је:

- изградња канализационе мреже,
- повезивање свих објеката на систем канализације,
- изградња пречистачких постројења и третман воде прије упуштања у водоток .

Воде које се уводе у систем канализације требају задовољити критерије Правилника о условима испуштања отпадних вода у јавну канализацију („Службени гласник Републике Српске“, број 44/01). За дијелове урбаних подручја која немају изграђен систем канализације неопходно је изградити мрежу да би се спријечио директан излив отпадних вода у површинске токове.

Објекти индивидуалног становања који немају могућности да се вежу на канализациону мрежу требају отпадне воде уводити у септике изграђене по прописаним нормама и у складу са Правилником о третману и одводњи отпадних вода за подручја градова и насеља гдје нема јавне канализације („Службени гласник Републике Српске“, број 68/01).

Индустријски објекти који немају успостављен систем третмана и одвођења отпадних вода до реципијента, морају изградити сопствени систем.

Објекти мале привреде који користе уља, мазива и горива, потребно је да имају

сепараторе.

Уз саобраћајнице је неопходно изградити канале површинске одводње како би се загађене воде са коловоза контролисано одвеле до пречистача.

Мјере заштите које се предлажу у оквиру овог документа имају плански карактер при чему је заштита вода као и организовано и еколошки прихватљиво збрињавање чврстог отпада, приоритетан задатак.

За сва изворишта питке воде било да се ради о слатким или минералним водама за пиће, потребно је примјенити најстрожије мјере заштите које су у складу са Правилником о мјерама заштите, начину одређивања и одржавања зона и појасева санитарне заштите, подручја на којима се налазе изворишта, као и водних објеката и вода намјењених људској употреби („Службени гласник Републике Српске“, број 7/03).

Такође, потребно је да се на свим извориштима која су захваћена са бунарима или каптажом одржавају зоне санитарне заштите на начин прописан Одлуком.

Праћење квалитета воде за пиће је неопходна у складу за законским прописима о квалитету воде за пиће. Закон о заштити животне средине („Службени гласник Републике Српске“, број 71/12), Закон о заштити вода („Службени гласник Републике Српске“, број 53/02), Закон о заштити ваздуха („Службени гласник Републике Српске“, број 124/11), као и остали законски и подзаконски акти везани за ову област.

V.1.3. Заштита ваздуха

На подручју општине Зворник, потенцијални загађивачи ваздуха могу бити:

- погони индустрије,
- издувни гасови саобраћаја,
- ложишта пећи на круто и течно гориво у зимским мјесецима,
- прашина услијед претовара боксита у погоне за прераду,
- димне честице у случају самозапаљења депоније отпада.

Наведени потенцијални загађивачи сконцентрисани су углавном на подручју Каракаја. Творница глинице Бирач има успостављен мониторинг квалитета ваздуха и досадашња мјерења су показала да су оптерећења ваздуха у границама прихватљивог.

Успоставити мониторинг праћења ваздуха, посебно у дијелу градског подручја гдје је највећа фреквенција. Паралелно са осматрањем загађености ваздуха мјерити интензитет буке.

На основу тога дефинисати:

- степен загађивања појединих индустријских постројења и индивидуалних загађивача, сходно важећим законским прописима,
- озелењавање коридора свих саобраћајница, ако ширине њихових попречних профила то дозвољавају. Озелењавање извршити комбинацијом високих и ниских, аутохтоних биљних врста,
- извршити топлфикацију простора фаворизацијом геотермалних извора топлине или природног гаса,
- забранити спаљивање смећа на депонијама,
- употребу пестицида усагласити са важећим законским прописима.

Што се тиче смањења аерозагађивања из појединачних ложишта потребно их је везивати на прије свега, соларне а затим и водене системе. Примјеном оваквих енергија смањује се оптерећеност ваздуха са CO₂ што је у складу са преузетим обавезама из „Споразума градоначелника европских градова“.

V.2. Евакуација отпада (индустријског, технолошког, санитарног и осталог)

Један од стратешких циљева којим ће се заштитити животна средина, првенствено вода, тло и ваздух је правилна евакуација и збрињавање отпада.

У постојећем стању не врши се селекција отпада него се сав отпад одвози на привремену депонију у Тилић Аду. Једино Творница Глинице Бирач свој отпад рјешава на начин да се врши рециклажа а отпад који се не рециклира творница одвози на депонију Тилић Ада.

Отпад Творнице глинице Бирач, познат као црвени муљ пумпама се, кроз затворени систем и одводи на депонију црвеног муља која је изграђена у те сврхе. На локацији бране црвеног муља (БИЈЕЛИ ПОТОК), према затхјеву ФГ „Алумина“ д.о.о. Зворник, предлаже се проширење акумулације на коту пуњења од +240,00 метара.

Квалитет животне средине у окружењу локације као и у окружењу читавог комплекса творнице прати се редовито односно творница има организиран мониторинг квалитета животне средине.

Изградњом санитарне депоније на локацији Црни врх-сјевер ријешит ће се многи проблеми који сада оптерећују животну средину. Успоставит ће се рециклажа, изградња трансфер станице за селекцију отпада на мјесту настанка и, што је најбитније, вршит ће се подизање свијести грађана о заштити животне средине кроз програм примарне селекције отпада.

V.3. Природне непогоде

Најизраженије природне непогоде на територији општине Зворник су поплаве. Израда планова одбране од поплава и провођење мјера заштите у домену је Општине Зворник – Општински штаб цивилне заштите.

V.4. Техничке опасности

Планови заштите од техничких опасности такође су урађени на нивоу Општине. За њихово провођење задужен је Штаб/Служба цивилне заштите.

V.5. Ратна дејства

У циљу заштите објеката и становништва од ратних дејстава, у општинском центру, у оквиру изградње стамбених, стамбено-пословних и пословних објеката предвидјети у подрумским етажа склоништа за заштиту становништва, станара и запослених. У градском центру, спроведбеним плановима нижег реда предвидјети засебна склоништа за становништва.

У осталом дијелу обухвата просторног плана, руралним подручјима, секундарним и локалним центрима, кроз локацијске услове надлежни општински орган, условит ће инвеститоре да у оквиру породичних објеката, у подрумској етажи, изгради склоништа за заштиту становништва од ратних дејстава.

Планови евакуације за збрињавање становништва у случају ратних дејстава и већих природних непогода – потреси, реализоват ће се преко општинског штаба цивилне заштите и то посебним планом за сваки вид непогоде.

V.5.1. Минска поља

Посебан проблем загађености терена су минска поља која су наглашено присутна на рубним дијеловима општинског територија, према Федерацији БиХ. Потребно је да Служба цивилне заштите на нивоу Општине, располаже са подацима о просторном распореду локација минске загађености. Такве карте су саставни дио не само овог Плана него и свих осталих планова нижег реда. У сарадњи са ВН МАС – Регионалном канцеларијом на Палама, обавеза је Службе да врши стално новелирање података у смислу:

- званична минска поља,
- сумњиве површине,
- локације са урађеном трајном минском оградом ,
- локације на којима треба урадити сталну минску ограду.

У процесу реализације овог Плана као и планова нижег реда обавеза је свих инвеститора да од (преко) Службе цивилне заштите прибаве податке о наведеним категоријама минске загађености за одређену локацију.

V.6. Насељски стандард

Планска изградња простора је основни корак за увођење реда у насељу у смислу организације простора како би се све активности одвијале несметано и у складу са основним принципима планирања, организације и уређења простора. Проведбеним плановима нижег реда потребно је предвидјети садржаје који су прихватљиви за њихове кориснике.

У оквиру насељског стандарда потребно је:

- простор планирати тако да се постигне равномјерна изграђеност и густоћа насељености,
- комуналним објектима покрити сва насељена мјеста,
- настојати развити комунални систем и у руралним подручјима,
- стварање услова да што већи териториј општине буде покривен развијеном саобраћајном инфраструктуром довољних попречних пресека,
- у урбаном дијелу осигурати простор за тротоаре и бициклизтичке стазе,
- постићи равномјерну заступљеност објеката друштвеног стандарда и рекреације,
- осигурати организовани начин снабдијевања водом,
- осигурати адекватно збрињавање отпада уз селекцију,
- осигурати простор за елементе пејсажа, дрвореде и зеленило.

**Д. ПРАВИЛА УРЕЂЕЊА, КОРИШЋЕЊА
И ГРАЂЕЊА**

САДРЖАЈ ТЕКСТУАЛНОГ ДИЈЕЛА ПЛАНА

(Д. ПРАВИЛА УРЕЂЕЊА, КОРИШЋЕЊА И ГРАЂЕЊА)

Д. ПРАВИЛА УРЕЂЕЊА, КОРИШЋЕЊА И ГРАЂЕЊА	1
I. Уводне одредбе	1
II. Основне одредбе	1
II.1. Значај Просторног плана	1
II.2. Обавезност Просторног плана	1
III. Грађење и коришћење простора	1
III.1. Основне одредбе	1
III.2 Правила грађења	4
III.3 Грађевинско подручје	5
III.4 Општа правила	5
IV Грађење	6
IV.1 Грађење грађевина	6
IV.2 Услови за грађење	9
IV.2.1 Услови у односу на намјену грађевине	9
IV.2.2 Услови у односу на грађевинску парцелу	10
IV.2.3 Услови у односу на поставку и габарите грађевине	11
IV.2.4 Услови у односу на сусједне грађевине	14
IV.2.5 Услови у односу на коефицијент изграђености	14
IV.2.6 Услови у односу на уређење грађевинског земљишта	15
IV.2.7 Услови у односу на заштиту становништва	15
IV.2.8 Услови у односу на заштиту средине	16
IV.2.9 Услови у односу на обликовање	17
IV.2.10 Посебни услови за одређене грађевине	17
IV.2.10.1 Зграде за одмор	18
IV.2.10.2 Грађење на нестабилним подручјима	18
IV.2.10.3 Помоћне зграде	18
IV.2.10.4 Економске зграде	18
IV.2.10.5 Грађевине за локално снабдијевање водом и одвођење употребљених вода	19
IV.2.10.6 Прикључци на јавне путеве	20
IV.2.10.7 Депоније, гробља и сточне пијаце	21
IV.2.10.8. Склоништа и други заштитни објекти	21
IV.2.10.9. Привремене грађевине	22
IV. 2.10.10. Грађење на пољопривредном земљишту	23
IV.2.10.11. Заштитни појасеви путева жељезничких пруга и далековода	24
IV.2.10.12. Изградња у заштитном појасу путева и пруга и њихова заштита	30
IV.2.10.13. Активности чија се реализација очекује у наредних десет година	33
IV.2.10.14. Далеководи	34
IV.2.10.15. Изградња у заштитном појасу гасовода и	34

гасних објеката	
IV.2.10.16 Изградња на водном земљишту	34
IV.2.10.17. Изградња кишне канализације	35
IV.2.10.18. Изградња водоводних инсталација	35
IV.2.10.19. Изградња телекомуникационе инфраструктуре	35
IV.2.10.20. Изградња фекалне канализације	35
V. Однос према постојећим грађевинама	35
V.1 Легално изграђене грађевине	35
V.2 Бесправно изграђене грађевине	36
VI. Ограде	36
VII. Завршна правила	37

Д. ПРАВИЛА УРЕЂЕЊА, КОРИШЋЕЊА И ГРАЂЕЊА

I. Уводне одредбе

Ради обезбјеђивања успјешног провођења Просторног плана општине Зворник, у коришћењу, уређењу, заштити простора и добара, овим правилима се утврђује начин, услови, поступак и друга питања од значаја за провођење Просторног плана.

II. Основне одредбе

II.1. Значај Просторног плана

Просторни план је основни стратешки развојни плански документ за цијелу територију општине Зворник.

Просторни план представља основу за израду других просторно-планских аката нижег нивоа било да су стратешки или спроведбени.

II.2. Обавезност Просторног плана

Просторни план је обавезан за све субјекте. Обавезности Просторног плана односе се на све активности којима се планирају или непосредно одобравају интервенције у простору општине. Просторно-плански документи нижих нивоа планирања морају бити у сагласности са Просторним планом.

Сматра се да су плански документи нижег нивоа у сагласности са Просторним планом ако су испуњени следећи услови:

- да намјена простора одговара намјени које је утврђена Просторним планом,
- да инфраструктурна рјешења одговарају основној концепцији инфраструктуре која је утврђења Просторним планом,
- да обим и степен заштите средине нису мањи од оних коју су утврђени Просторним планом.

III. Грађење и коришћење простора

III.1. Основне одредбе

У планском периоду, а то значи у периоду од наредних 20 година, коришћење и уређење простора је неопходно да буде у сагласности са укупним потребама за одрживим развојем домаћинства и насеља, као и привредних и непривредних активности у општини Зворник.

Да би се то и остваривало неопходно је стално праћење потреба становништва за даљим одрживим животом и радом у овим просторима, као и за потребама

привредних и непривредних дјелатности за развојем у корист локалног, као и становништва на ширим просторима Републике Српске.

Такав приступ, кад се ради о коришћењу и уређењу простора у наредних 20 година, подразумеива слједеће планске активности на територији општине Зворник:

- дефинисање простора који се плански намјењује за развој Зворника – урбаног центра општине,
- дефинисање простора и праваца развоја сеоских насеља са интензивирањем улагања у конверзију мање квалитетних у квалитетнија земљишта за потребе пољопривредне производње,
- дефинисање простора који се плански намјењује за развој привредних дјелатности,
- дефинисање простора за развој туристичких активности дуж обале ријеке Дрине, на подручју са изворима минералних вода, у зони средњевјековног Ђурђев града итд.,
- дефинисање траса инфраструктурних објеката – саобраћајнице, жељезнице, водоводна и канализациона мрежа, електро мрежа итд.
- дефинисање простора које треба трајно заштитити, као природно вриједне локалитете и зоне и локалитете са вриједним културним добрима.

а) Кад је ријеч о будућем развоју урбаног центра Општине полази се од чињенице да је град Зворник један од главних економских центара на источној развојној осовини Републике Српске, **субрегионални центар према Просторном плану Републике Српске** и да је овај град један од градова на ријеци Дрини, у дијелу гдје је ова ријека гранична према Србији. Достицањем величине од 15.000 до 20.000 становника град Зворник постаје развојни фактор и за околно подручје са тенденцијом да у будућности прерасте до града величине око 50.000 становника. Услов за то је стабилизација његовог привредног развоја, повећавање размјене роба и радне снаге Српске са Србијом и стално инфраструктурно опремање простора у оквиру, раније усвојеног, урбанистичког плана града, као и на другим локалитетима изван урбане зоне Зворника.

Посебну вриједност има чињеница да се град Зворник у будућности може, са Малим Зворником у Србији, развијати као двојни пригранични центар, који у функционалном смислу може бити од посебног значаја не само за Српску, већ и за Србију. Ово ће утицати на стално повећавање промета роба и путника и бржи развој туризма на Дрини и околним просторима. У томе, постојање технолошког факултета у Зворнику, овом граду даје посебан регионални значај, како за студенте из овог града и других крајева Српске, тако и за студенте из западног дијела Србије.

б) Развој сеоских насеља у Општини мора бити у складу са усвојеним политикама Републике Српске о развоју руралних простора са нагласком на њиховом инфраструктурном опремању и подстицању развоја пољопривреде и других привредних дјелатности у складу са расположивим природним и другим потенцијалима и квалификационом структуром становништва. При томе, посебно је потребно плански улагати у побољшавање квалитета земљишних класа, с обзиром на то да у Општини нема више од 16,28% земљишта која припадају квалитетнијим катастарским класама – другој, трећој и четвртој.

Нека од сеоских насеља у планском периоду ће постајати све значајнији секундарни центри у Општини – Каракај, Козлук, и Пилица.

- в) Развој Општине у будућности, све више, ће се базирати на развоју енергетике, рударства и индустрије. За те потребе планира се резервисање потребних површина, како оних које су дефинисане Урбанистичким планом града Зворника, тако и оних изван ове урбане зоне. Овдје се мисли на локалитете са повољним природним условима за експлоатацију техничког камена и других геолошких ресурса, као и на локације погодне за енергетско искоришћавање Дрине и појединих притока Дрине (Дрињача, на примјер). Изградњом нових брана на ријеци Дрини дугорочно се стварају и услови за оспособљавање ове ријеке за пловидбу (са везом на пловну Саву и Дунав).
- г) Туристички потенцијали Општине су веома значајни и то не само на локалном већ и на ширем нивоу. Ријека Дрина, са 56 km дугом обалом у оквиру Општине Зворник и Зворничко језеро, јесте природна вриједност која ће у планском периоду бити интензивније коришћена. То се односи и на минералне изворе у зони Кисељака.

Непосредно поред града Зворника је средњовијековни Ђурђев град чијом ће се реконструкцијом постепено стварати све повољнији услови за његово туристичко искоришћавање. Изградњом потребне туристичке инфраструктуре (успињача, константно одржавање квалитета прилазних путева и томе слично) постепено ће се стварати услови за лакши, бржи и чешћи излазак не само туриста, већ и становника Зворника и других насеља у Општини. Ово је локалитет од посебног културно-историјског значаја за Републику Српску. Посебну вриједност овај локалитет има и као видиковац са кога је могуће уживати у погледу на околна шумска подручја, на град Зворник, али и на подручје Малог Зворника и његовог окружења у оквиру Србије, као и на ријеку Дрину и њено Зворничко језеро.

- д) Одржавање и обнављање (побољшавање квалитета) постојећих и изградња нових инфраструктурних мрежа ће утицати и на бржи економски развој Општине. Изградња водоводних и система за одвођење отпадних вода, као и побољшавање квалитета саобраћајница до сваког насеља у Општини су један од основних локалних услова за квалитетнији одрживи развој и живот становника, како урбаног тако и руралног подручја Општине.

Изградњом обилазне саобраћајнице око Зворника (брзог пута) и модернизацијом регионалних и магистралних саобраћајница (путева и пруге) постепено ће се стварати још повољнији услови за транспортно и туристичко повезивање Општине са околним подручјима у оквиру Републике Српске (правци према Бијељини и Сарајеву), као и према Тузли (у оквиру ФБиХ) и, посебно, према западној Србији. У том смислу, са повећавањем робне производње и повећавањем интереса превозника за транспортом роба и преко територије општине Зворник, стварају се услови и за активирање идеје о формирању робно-транспортног центра (терминала) уз железничку пругу у приграничном појасу према Србији.

h) У културолошком и туристичком смислу у планском периоду ће се интензивирати активности на заштити, републичким одлукама заштићених, природних и културних споменика на подручју општине Зворник. Подручје природно вриједног локалитета Зворничко језеро-Дрињача (са 55 km² површине) и Ђурђев град, са културно-историјског становишта, су два најзначајнија добра Републичког значаја у оквиру општине Зворник. Ови локалитети, као и сви други законом заштићени споменици, биће плански одржавани и штићени у складу са законима (Републике Српске) утврђеним обавезама.

Све што је, претходно наведено, у просторном смислу на крају планског периода ће од садашњих 7,20% површина, које су у категорији грађевинског и другог (за пољопривредну и шумску намјену) непродуктивног земљишта, планским мјерама бити повећано на не више од око 10,0% до 12,0% од укупне површине општине Зворник. Највећим дијелом повећање ових површина се односи на проширивање урбане зоне града Зворника, развој индустрије (и рударства), туризма и других дјелатности и изградњу саобраћајне инфраструктуре.

Дакле, пољопривредно и шумско продуктивно земљиште ће бити за око 3-5% смањено, али ће у планском периоду укупна пољопривредна и шумска производња моћи бити и повећана интензивирањем те производње и примјеном бројних агротехничких мера. Примјеном тих мјера земљишта која су по квалитету слабије (катастарске) класе могу бити и квалитетнија.

Истовремено, треба имати у виду да планирамо да се активност становништва постепено усмјерава ка индустрији, рударству, туризму, трговини и другим привредним делатностима - што ће компензирати негативне ефекте благог смањивања удјела продуктивних у односу на (за биљну производњу) непродуктивна (грађевинска) земљишта у општини Зворник.

III.2 Правила грађења

Намјена простора у обухвату Просторног плана, заснована је на дугорочној пројекцији демографског и друштвено-економског развоја, могућностима које пружају природни и створени чиниоци простора и потребама насеља, а у складу са постављеним циљевима.

При планирању глобалних односа потребног земљишта за појединачне основне функције, примјењени су познати нормативи и критеријуми, уз њихово прилагођавање специфичностима насеља. Правила уређења обухватају услове који се односе на уређење земљишта по специфичностима и потребама за све објекте, као и елементе инфраструктуре у дијелу предметног обухвата.

Општи услови уређења представљају скуп правила урбане структуре, грађевинске парцеле, локације, дефинисање односа у простору и окружењу. Правила се примјењују за насеља, цјелине у оквиру обухвата плана, а спровођење се дефинише директно кроз правила, кроз даљу планску разраду.

Правила грађења представљају скуп међусобно зависних правила и услова неопходних за директно спровођење Плана. Правила се односе на намјене у оквиру грађевинског подручја, пољопривредног, шумског и водног земљишта.

Општа правила грађења намијењена су:

- регулисању грађења и уређења пољопривредног, водног и шумског земљишта,
- регулисању грађења у урбаним подручјима изван обухвата Урбанистичког плана града Зворника за које се не предвиђа израда урбанистичких, зонинг и регулационих планова за дио или цјелину урбаног подручја,
- потребама грађења за дијелове територије за које није предвиђена израда спроведбених докумената просторног уређења.

Принципи и правила грађења биће основ за израду и издавање услова за пројектовање и грађење објеката.

III.3 Грађевинско подручје

Карактеристика ових зона је претежно отворена структура са слободностојећим објектима у оквиру насеља. Домаћинства су претежно дефинисана у три зоне као стамбени дио, економски дио и окућница. У складу са подјелом дефинисаће се услови изградње.

III.4 Општа правила

Постојеће и планирано грађевинско подручје насеља се уређује и гради:

- са мјешовитом пословно-стамбеном намјеном уз магистрални и регионални пут,
- са претежно стамбеном намјеном уз локалне категорисане и некатегорисане путеве,
- са вишепородичним стамбеним/стамбено-пословним објектима,
- са економским објектима пољопривредних и мјешовитих домаћинстава.

У оквиру зона становања предвиђена је претежно индивидуална стамбена изградња са могућим економским и производним дијелом, која највише егзистира и која је дефинисана као сеоско домаћинство на парцелама са слободностојећим објектима ван регулације.

Претежна стамбена намјена на постојећем и планираном грађевинском подручју насеља може да се постепено трансформише, пренамјењује за компатибилну мјешовиту и пословну намјену.

Пословање у оквиру основне намјене подразумјева: услуге, привређивање, јавне намјене, објекте комуналне и друге инфраструктуре. Врста и капацитет намјене дефинише се према карактеру зоне, ранга пута.

Јавне намјене у оквиру основне намјене осталог грађевинског земљишта, могу се градити (у јавном или приватном власништву) и објекти јавне намене: образовање, дјечија и социјална заштита, здравство, култура, информисање, спорт и рекреација, али само под условом да задовоље све нормативе и критеријуме за одговарајућу

дјелатност и услове непосредног окружења. Изградња објеката у свему подлијеже правилима грађења за изградњу јавних објеката.

Компатибилне намјене као пратеће, мјешовите и основне на парцели могу се градити под условом да парцела својом величином, обликом, конфигурацијом терена и условима за прикључак на саобраћајну и комуналну инфраструктуру пружа те могућности, уз услов обезбјеђења свих функција објекта у оквиру основне парцеле као и намјена у окружењу. Компатибилне намјене дате су у посебним правилима.

Није дозвољено намјена објеката који могу да угрозе основну намјену са било ког аспекта. Забрањене су све дјелатности које би угрозиле изворишта водоснабјивања и животну средину буком, вибрацијама, гасовима, мирисима, отпадним водама, и другим штетним дејствима, као и објекти који по архитектонско-грађевинском склопу не одговарају карактеру захвата.

IV Грађење

IV.1 Грађење грађевина

Као грађевине у смислу овог плана сматрају се:

- Изградња нових грађевина,
- Доградња постојећих грађевина,
- Надзиђивање постојећих грађевина,
- Реконструкција постојећих грађевина,
- Санација постојећих грађевина,
- Сва инфраструктура, надземна и подземна (Комунална, саобраћајна, електроенергетска, ПТТ и др.)

а) Под доградњом грађевине сматра се проширење постојеће грађевине којим се заузима ново земљиште или простор, а дограђени дио представља грађевинску и функционалну цјелину са постојећом грађевином.

Под надзиђивањем постојеће зграде подразумјева се изградња једне или више надземних етажа на постојећој згради, као и преуређење кровишта, односно поткровља којим се добија нови стамбени или пословни простор.

Под реконструкцијом постојеће грађевине подразумјевају се радови којима се врши:

- Измјена конструктивних елемената грађевине који могу утицати на стабилност грађевине или њених дијелова,
- Увођење нових инсталација или уграђивање нове опреме који нису били предвиђени одобрењем за изградњу,
- Промјена вањског изгледа грађевине,
- Промјена намјене грађевине,
- Промјена других битних услова под којима је, на основу одобрења за грађење, грађевина изграђена,

Замјена инсталација или опреме новим, у оквирима ранијег одобрења за грађење, не сматра се реконструкцијом.

Под промјеном намјене грађевине подразумијева се:

- Претварање стамбеног у пословни или пословног у стамбени простор, као и претварање помоћних или господарских зграда и просторија у пословне или стамбене,
- Промјена пословне дјелатности у грађевини, ако је за њу потребно извођење радова који представљају реконструкцију пословног простора.

Под санацијом постојеће грађевине подразумијевају се поправке грађевине којима се дотрајали или оштећени дијелови грађевине доводе у раније стање у оквиру услова који су били утврђени одобрењем за њено грађење (идентичност габарита, конструктивног система, основних грађевинских материјала, вањског изгледа и намјене, истоврсност инсталација и опреме и сл.).

б) Као грађевине сматрају се грађевине из члана 3. Закона о уређењу простора и грађењу („Службени гласник Републике Српске“, бр. 55 / 10), а нарочито:

1. Зграде (стамбене, пословне, господарске и помоћне),
2. Саобраћајне грађевине (саобраћајнице, мостови, тунели, пропусти, подвожњаци, надвожњаци, надпутњаци, пасареле, насипи, подзиди, паркиралишта и сл.),
3. Хидротехничке грађевине (бране, канали, бунари, чесме, каптирани извори, таложници, пречистачи, резервоари, водоводи и други уређаји за транспорт воде, канали и други уређаји за транспорт употријебљених и оборинских вода, шахтови, септичке јаме и сл.),
4. Електроенергетске грађевине (трафостанице, водови и уређаји за производњу и пренос електричне енергије и сл.),
5. Термоенергетске грађевине (котловнице, водови и уређаји за производњу и пренос топлотне енергије и сл.),
6. Транспортне грађевине за пренос текућих и плинвитих агрегата (нафтоводи и сл.),
7. Грађевине за пренос сигнала (водови и уређаји за телефонију, телеграфију, радиодифузију и сл.),
8. Грађевине за обављање производних и других привредних или непривредних дјелатности,
9. Грађевине комуналне инфраструктуре (уређене зелене површине, игралишта, склоништа, пијаце, тржнице, купалишта, уређене депоније отпадака, гробља и сл.),
10. Остале грађевине (ограде, надстрешнице и др.).

в) С обзиром на функцију, зграде могу бити:

- Главне,
- Споредне.

Главне зграде су стамбене, стамбено-пословне и пословне.

г) Стамбена зграда је зграда намијењена за трајно или повремено становање (зграда за одмор и опоравак, викендица).

Пословна зграда је зграда намијењена за обављање пословне (привредне или непривредне) дјелатности у друштвеном или приватном сектору.

Стамбено-пословна зграда је зграда у којој су одређени дијелови намјењени за становање, а други за обављање пословне дјелатности.

д) Споредне зграде су помоћне и економске.

Помоћне зграде су споредне зграде намијењене за садржаје који су потребни за нормално (редовно, уобичајено) коришћење главних зграда.

Помоћне зграде уз стамбене зграде су нарочито:

- Гараже за путничке аутомобиле,
- Оставе (за огрев, алат, кабасте предмете, намирнице и друге кућне потребштине),
- Зграде за смјештај уређаја као што су котлови за гријање, хидрофори, електрични агрегати и сл.),
- Склоништа.

Помоћне зграде уз пословне зграде су споредне зграде у којима се непосредно не обавља пословна дјелатност, а које су потребне за њено обављање (складишта, гараже, котловнице, трафостанице, склоништа и сл.).

Економске зграде су споредне зграде намијењене за држање домаћих и других корисних животиња (стаје, свињци, перадарници, кунџарници, пчелињаци и сл.), за смјештај пољопривредне механизације и за држање пољопривредних производа, сјемена, вјештачких ђубрива и других материјала, за узгој биљака које се могу узгајати у зградама (цвијеће, гљиве и сл.) и друге сличне садржаје и активности пољопривредних произвођача и других лица који се баве пољопривредом, као и пољопривредних организација.

ђ) С обзиром на начин градње, а посебно на начин и чврстоћу везе између грађевине и тла на коме је подигнута, грађевина може бити:

- Чврста,
- Монтажно-демонтажна.

Чврстом се сматра грађевина која је изграђена на такав начин да се без већих промјена, односно оштећења, не може одвојити од тла, пренијети и поставити на друго мјесто (нпр. зидана грађевина или грађевина од компактног бетона).

Монтажно-демонтажном грађевином сматра се грађевина израђена на такав начин да се без већих промјена и оштећења, или са мањим промјенама и оштећењима, може одвојити од тла и поставити на друго мјесто.

е) С обзиром на трајност локације грађевина може бити:

- Стална,
- Привремена.

Сталном грађевином сматра се грађевина подигнута на основу одобрења за грађење на земљишту које је било трајно намјењено за такву врсту грађевине, у складу са одговарајућим просторно-планским документом који је био на снази у то вријеме.

Привременом грађевином сматра се грађевина подигнута на основу локацијских услова и одобрења за грађење у којима је изричито одређено да се ради о привременој грађевини, односно о привременој локацији, или је била одређена обавеза власника, односно корисника грађевине (инвеститора) да грађевину по

истеку одређеног рока или по настанку одређених околности, уклони без права на накнаду.

ж) Стална грађевина може се (у складу са тачком ђ овог поглавља) градити као чврста или као монтажно-демонтажна, о чему одлучује будући власник, односно корисник (инвеститор) у складу са намјеном, врстом и технологијом дјелатности за коју је грађевина намјењена, техничким и технолошким нормативима и сл.

Из разлога сигурности грађевине, одбране и заштите, заштите средине, техничко-технолошких и других друштвено оправданих разлога, локацијским условима и одобрењем за грађење може се одредити обавеза будућег власника, односно корисника да грађевину гради као чврсту или монтажно-демонтажну.

Привремена грађевина мора се градити као монтажно-демонтажна, што се одређује у локацијским условима и одобрењу за грађење као обавеза будућег власника, односно корисника.

Изузетно, из разлога наведених у (ставу 2 ове тачке), локацијским условима и одобрењем за грађење може се одредити обавеза будућег власника, односно корисника да грађевину гради као чврсту.

IV.2 Услови за грађење

а) Услови за грађење прописују се законом, подзаконским актима, одговарајућим просторно-планским документима и одлукама о њиховом провођењу, а утврђују се локацијским условима и одобрењем за грађење.

б) Према садржају, сврси и околностима на које се односе, услови за грађење могу се односити на:

- Намјену грађевине или њених дијелова,
- Грађевинску парцелу,
- Поставку или габарите грађевине,
- Сусједне грађевине,
- Коефицијент заузетости и коеф. изграђености,
- Уређење грађевинског земљишта,
- Одбрану и заштиту,
- Заштиту средине,
- Одликовање и
- Друге околности.

IV.2.1 Услови у односу на намјену грађевине

а) Условима из претходног става утврђује се намјена цијеле грађевине, а по потреби, и поближе, и намјена појединих дијелова, посебно кад се ради о дијеловима зграде (етаже, стамбене, пословне или друге јединице диференциране по вертикали, посебне просторије и сл.). Овим условима може се одредити обавеза будућег власника, односно корисника да одређене садржаје изгради у одређеном дијелу зграде (нпр. котловницу, гаражу, оставу и сл. у подземној, сутеренској или

приземној етажи), као и забрана да се одређени садржаји зграде граде у одређеном дијелу зграде.

Ако се ради о споредној згради (економској згради), овим условима се одређују врсте дјелатности које се не смију обављати у згради.

При одређивању дјелатности користе се називи и дефиниције из прописа о класификацији (номенклатуре) дјелатности и из прописа којима су регулисане поједине дјелатности.

Ако се ради о споредној згради (економској или помоћној), овим условима се одређује њена ближа намјена, а могу се одредити и друге намјене за које се зграда може користити, а по потреби и намјене за које се зграда не смије користити.

IV.2.2 Услови у односу на грађевинску парцелу

а) Условима се одређује облик, величина и положај грађевинске парцеле.

Грађевинска парцела мора да има површину, облик и положај који су потребни за:

- Изградњу грађевине у складу са урбанистичким и техничким прописима и стручним правилима и са технолошким захтјевима,
- Редовну употребу грађевине у складу са њеном намјеном и технолошким захтјевима.
- Границе грађевинске парцеле утврђују се регулационим линијама.

б) Грађевинска парцела може бити посебна и заједничка.

Посебна грађевинска парцела је она која је намијењена за изградњу и редовну употребу само једне грађевине за основну намјену, а заједничка она која је намијењена за више таквих грађевина.

Посебна грађевинска парцела утврђује се обавезно за стамбене и стамбено-пословне зграде индивидуалног типа становања.

За стамбене и стамбено-пословне зграде колективног типа становања и за пословне зграде може се, зависно од околности, утврдити посебна или заједничка грађевинска парцела.

За пословне зграде и друге грађевине у друштвеном сектору, које се налазе на истој локацији и припадају истом кориснику (производни и други привредни и непривредни комплекси) у правилу се утврђује заједничка грађевинска парцела.

Посебна грађевинска парцела у правилу се утврђује и за следеће грађевине:

- Брзе, магистралне, регионалне и локалне путеве,
- Жељезничке пруге,
- Водне акумулације, регулисане водотоке, канале и сличне значајније хидротехничке објекте,
- Јавне паркове, јавна игралишта, јавна купатила, пијаце, депоније, гробља и сличне јавне површине за које је потребно разграничење према сусједним површинама из технолошких разлога, разлога уређења, одржавања и управљања, имовинско-правних и других оправданих разлога,
- Друге грађевине, ако постоје разлози из претходне тачке.

За водове линијске инфраструктуре, као што су водовод, канализација, топловод, електровод, телефонско-телеграфски водови, нафтоводи, гасоводи и сл. у правилу се не утврђује посебна грађевинска парцела, него у саставу грађевинске парцеле саобраћајница или других сусједних грађевина.

в) На посебној грађевинској парцели стамбене и стамбено-пословне зграде индивидуалног типа становања може се лоцирати само једна главна зграда и неопходне споредне зграде (господарске и помоћне).

Ако је за пословну зграду индивидуалног типа коришћења утврђена посебна грађевинска парцела, одредба претходног става сходно важи и за тај случај.

г) Посебна грађевинска парцела за стамбене или стамбено-пословне зграде индивидуалног типа становања не може бити мања од 150 m², ни већа од 500 m² (на градском подручју), односно од 2.000 m (на цијелом подручју просторног плана).

Из посебно оправданих урбанистичких разлога може се одступити од минималних и максималних величина из претходног става, али највише за 25%.

д) Најмања ширина грађевинске парцеле у зони индивидуалне стамбене изградње под:

а) слободностојећи објекти износи минимално 12 m,

б) двојних објеката износи 18 m,

ц) објеката у непрекинутом низу износи 6 m,

Мјешовита зона:

а) за два или више типова нестамбене изградње најмања ширина грађевинске парцеле за вишеспратне стамбене објекте и пословне објекте у непрекинутом низу износи 12 m, а за слободностојеће вишепородичне стамбене, пословне и производне објекте износи 16m.

Привредне индустријске зоне:

Најмања ширина парцеле привредних, пословних, производних и индустријских објеката износи 16 m, а најмања површина парцеле за нову изградњу износи 800 m².

Изузетно од одредби из ове тачке (д) у зонама изграђених објеката вриједности утврђене овом тачком одређују се на основу вриједности већине формираних грађевинских парцела (преко 50%).

IV.2.3 Услови у односу на поставку и габарите грађевине

а) Поставка грађевине на грађевинској парцели одређује се грађевинским линијама, односно грађевинским линијама и габаритима грађевине.

б) Грађевинским линијама утврђују се граничне линије грађевине у односу на садржаје на сусједним грађевинским парцелама или другим сусједним површинама.

С обзиром на функцију грађевинске линије зграде могу бити:

- Примарне,
- Секундарне и
- Терцијарне.

Примарне грађевинске линије су граничне линије зграде у односу на постојеће или планиране саобраћајнице, водотоке, уређене јавне површине, јавне објекте и сл.

Секундарне грађевинске линије су граничне линије зграде у односу на њен дворишни простор.

Терцијарне грађевинске линије су граничне линије зграде у односу на постојеће или планиране садржаје бочно (лијево или десно) од зграде, гледајући са примарне грађевинске линије.

в) Грађевинске линије грађевине не могу се планирати ван регулационих линија којима је одређена грађевинска парцела грађевине.

г) За више зграда у блоку, низу или сличној линеарној групацији одређује се заједничка примарна грађевинска линија.

Примарна грађевинска линија појединих зграда не може се планирати ван заједничке грађевинске линије из претходног става.

д) С обзиром на обавезност грађевинске линије могу бити:

- Фиксне и
- Граничне.

Фиксне грађевинске линије означавају линије по којима се грађевина обавезно лоцира. Граничне грађевинске линије означавају линије унутар којих се грађевина може лоцирати и које не смије прећи.

Локацијским условима и одобрењем за грађење мора се утврдити да ли су грађевинске линије фиксне или граничне. Ако то није утвђено, сматраће се да су граничне.

Најистуренији дио грађевине не смије прећи грађевинску линију.

ђ) Поставка грађевине на грађевинској парцели одређује се тако да се обезбједи:

- Изградња грађевине у складу са техничким и технолошким захтјевима и условима,
- Могућност редовног коришћења грађевине у складу са намјеном, функцијом и технолошким захтјевима,
- Одстојања од границе грађевинске парцеле и од сусједних постојећих или планираних грађевина,
- Оптимална орјентација грађевине у складу са намјеном и технолошким захтјевима, а посебно оптимална орјентација стамбених, стамбено-пословних и одређених пословних зграда ради обезбјеђења осунчаности, видика, провјетравања, заштите од падавина и вјетра и сл.,
- Усклађеност поставке грађевине са поставком сусједних постојећих или планираних грађевина, уколико је таква усклађеност значајна из естетских, функционалних и сличних разлога,
- Могућност поставке неопходних других грађевина (споредних зграда, прикључака на комуналне инсталације, паркиралишта, ограда, приступних стаза и сл.),
- Могућност приступа грађевини у циљу коришћења, одржавања и сл.,
- Могућност рационалног уређења и коришћења преосталих дијелова грађевинске парцеле.

е) Удаљеност између зграда и границе грађевинске парцеле не смије бити мања од 3,0 метра, а кад постоје објекти на парцели на мањем одстојању од 3 метра од границе сусједне грађевинске парцеле, доградња и реконструкција истих се може дозволити у линији постојећег објекта који се дограђује и реконструише, или на мањој удаљености од 3 метра, уз сагласност власника сусједне парцеле.

Одстојање се рачуна од најистуренијег конструктивног дијела објекта, односно конструктивног зида.

Уколико на сусједној парцели постоји објекат на мањој удаљености од прописане удаљености од границе парцеле (мање од 3 метра), на предметној грађевинској парцели се може градити објекат на истој удаљености као и објекат на сусједној парцели, без сагласности власника сусједне парцеле.

Ако су испуњени услови минималног растојања између зграда на сусједним грађевинским парцелама (2 пута по 3 метра што укупно износи 6 метара), а не

постоје услови да се помијерањем границе између тих парцела обезбиједи растојање минимум 3 метра од границе грађевинске парцеле, у оправданим случајевима може се одобрити мање растојање од границе грађевинске парцеле.

Приликом изградње нових објеката исти се, уз сагласност власника сусједне парцеле, могу градити на растојању мањем од три метра, као и на самој граници грађевинске парцеле уз услов да се не смију дозволити отвори на тој фасади већи од 0,60m x 0,80m који се према техничким нормативима постављају на помоћне просторије (оставе, тоалет, купатила, гардеробе, кухиње и сл.), са минималном висином парапета 1,60m, или да на том дијелу објекта фасада буде слијепа. Урбанистичко-техничким условима и локацијским условима утврђују се детаљни услови за провођење ове пропозиције.

Одступања у одстојањима могућа су до 25% под условом да то просторне могућности дозвољавају, према стручном мишљењу и урбанистичко-техничким условима за сваки конкретан случај.

У зонама изграђених објеката растојања из ове тачке се утврђују на основу позиције већ изграђених објеката (преко 50%).

Урбанистичко-техничким условима, Локацијским условима и одобрењем за изградњу утврђују се детаљни услови за провођење напријед наведених одредби.

ж) Габарити грађевине су хоризонтални и вертикални.

Хоризонтални габарити грађевине представљају ортогоналну пројекцију грађевине на хоризонталну раван, а вертикални-на вертикалну раван.

Габарити грађевине обухватају грађевину у њеном дијелу који има највеће линеарне димензије.

з) Габарити грађевине могу бити:

- Фиксни
- Максимални,
- Минимални.

Фиксни габарити означавају да се грађевина мора пројектовати и градити без одступања од утврђених габарита.

Максимални габарити означавају да се грађевина мора пројектовати и градити по тим габаритима или унутар њих.

Минимални габарити означавају да габарити грађевине не смију бити мањи од утврђених.

Ако су утврђени максимални габарити, пројектовани габарити могу бити мањи у мјери која обезбјеђује да се не наруши концепција цјелине, јединственост урбанистичког и архитектонског третмана, функција грађевине и сл.

Минимални габарити утврђују се по потреби, и то само заједно са максималним.

Локацијским условима и одобрењем за грађење мора се утврдити да ли су габарити фиксни или максимални. Ако то није утврђено, сматраће се да су максимални.

и) Хоризонтални габарити зграде исказују се графички и нумерички, у метрима. Вертикални габарити стамбених и стамбено-пословних, као и одређених пословних зграда, могу се исказивати нумерички или одређивањем броја и врсте типичних етажа (подземних и надземних).

Вертикални габарити пословних зграда за које је исказивање путем етажа непогодно због нетипичности или других разлога, исказују се нумерички.

Хоризонтални и вертикални габарити осталих грађевина (које се не сматрају зградама) исказују се нумерички.

IV.2.4 Услови у односу на сусједне грађевине

а) Грађењем објекта мора се обезбједити да међусобни положај грађевина буде такав да постојање и функционисање грађевине не онемогућава или битно не отежава функцију сусједних грађевина, у складу са техничким прописима, технолошким захтјевима и уобичајеним начином коришћења тих грађевина.

б) Грађевине које се граде у заштитним појасевима и зонама или у близини њих морају у погледу намјене и одстојања одговарати прописима којима су ти заштитни појасеви и зоне утврђени.

в) Удаљеност зграде од легално изграђене или планиране зграде на сусједној грађевинској парцели не може бити мања од:

- 5 метара, ако ни једна од њих по висини не прелази двије надземне типичне етаже,
- 12 метара, ако једна или обје зграде по висини прелазе двије надземне типичне етаже.

г) Одстојање између зграда на истој грађевинској парцели (главна и споредне зграде) не може бити мања од 2,5 метара.

д) Одступања у одстојањима могућа су до 25% под условом да то просторне могућности дозвољавају, према стручном мишљењу и урбанистичко-техничким условима за сваки конкретан случај. У зонама изграђених објеката растојања из претходних пропозиција се утврђују на основу позиције већ изграђених објеката (преко 50%).

IV.2.5 Услови у односу на коефицијент изграђености

а) Максимални коефицијент изграђености је:

- За грађевинску парцелу намијењену за стамбену или стамбено-пословну зграду индивидуалног типа становања, коефицијент изграђености биће одређен спроведбеним планским актом/урбанистичко-техничким условима;
- За грађевинску парцелу (посебну или заједничку) намијењену за стамбену или стамбено-пословну зграду колективног типа становања, или за више таквих зграда (блок), коефицијент изграђености биће одређен спроведбеним планским актом/урбанистичко-техничким условима;

IV.2.6 Услови у односу на уређење грађевинског земљишта

а) Уређењем грађевинске парцеле морају се утврдити начини прикључивања грађевина на јавни пут и на мрежу комуналних инсталација (водовод, канализација, електровод, топловод, гасовод, телефонска линија), начин уређења слободних површина грађевинске парцеле и сл.

Ако комуналне инсталације нису изграђене, овим условима утврђује се начин задовољавања одређених потреба до изградње тих инсталација.

б) Условима из претходног члана утврђују се обавезе власника, односно корисника грађевинске парцеле у погледу изградње саобраћајних површина и комуналних инсталација које служе за потребе зграде, као и накнада за уређење грађевинског земљишта (у складу са важећим Законом о уређењу простора и грађења),

в) За грађевинску парцелу намјењену за стамбену, стамбено-пословну или одређене врсте пословних зграда, или за више таквих зграда (блок), утврђује се обавеза власника, односно корисника, да дио грађевинске парцеле уреди као зелену површину, тако да у погледу заузетости грађевинске парцеле зелена површина заузима минимално 20% грађевинске парцеле. Овим условима утврђује се и обавеза власника, односно корисника, да дуж границе грађевинске парцеле и на другим погодним мјестима засади зеленило или друго одговарајуће дрвеће.

Условима из претходног става може се утврдити обавеза власника, односно корисника грађевинске парцеле, намијењене за стамбену или стамбено-пословну зграду индивидуалног типа становања, да на дијелу грађевинске парцеле засади воће, винову лозу и сл.

IV.2.7 Услови у односу на заштиту становништва

а) Изградњом објеката свих врста и намјена утврђује се, у складу са посебним прописима, обавеза власника, односно корисника грађевинске парцеле у погледу изградње склоништа, грађења грађевине у складу са прописима који се односе на заштиту од ратних дејстава, дејстава сеизмичких сила, противпожарну заштиту, заштиту од поплава, клизања тла, јаких вјетрова, грома и других електричних удара, јонизирајућих зрачења, техничких катастрофа и других непогода које производи човјек као и природних непогода.

Условима из претходног става за одређене јавне или друге грађевине од општег значаја може се, у складу са посебним прописима, намјеном грађевине и специфичностима локације, технологије и експлоатације, утврдити обавеза подизања одговарајуће ограде, контроле улаза, излаза и кретања и предузимања других мјера за обезбјеђење сигурности грађевине (заштитне зоне, системи за осматрање, обавјештавање и алармирање, чуварска служба, дежурства и др.), а што ће све бити детаљније ријешено у спроведбеним плановима, као и законским прописима који регулишу горе наведене области.

IV.2.8 Услови у односу на заштиту средине

а) Пројектовањем свих врста објеката утврђује се обавеза власника, односно корисника грађевинске парцеле да пројектовањем, начином грађења и начином експлоатације грађевине обезбједи заштиту човјекове средине, радне и природне средине од недозвољених негативних утицаја грађења, постојања и експлоатације грађевине (отпадне воде или друге штетне текућине, штетни гасови, прашина, чађ, дим, топлота, непријатни мириси, бука, вибрације, јонизирајућа зрачења, крути отпаци и др.).

Условима из става 1. у складу са посебним прописима, утврђује се обавеза власника, односно корисника, за пројектовање, изградњу, уградњу, редовно одржавање, контролу и употребу уређаја за пречишћавање отпадних и других штетних твари које емитује у водотоке, ваздух или тло, или које депонује на тло или у тло, уређаја за прераду и корисну употребу отпадних твари и твари добијених пречишћавањем, грађевина и простора за безбједно одлагање отпадних твари и сл.

Условима из става 1. утврђују се обавезе власника, односно корисника у погледу:

- Редовне контроле одговарајућих хемијских, биолошких и физичких карактеристика твари које се емитују у воду, ваздух и тло, контроле интензитета буке, вибрација, јонизирајућих зрачења и сл.,
- Врсте карактеристика горива која се могу користити,
- Успостављања и одржавања заштитних зона (у складу са важећим законским прописима),
- Обавезне регистрације погона и постројења (у складу са важећим законским прописима),

б) У заштитној зони водотока, изворишта и других водних површина (акумулације, вјештачка језера и др.) могу се лоцирати само грађевине и уређаји који служе сврси због које је заштитна зона успостављена, као и грађевине од општег друштвеног интереса за које се може утврдити да неће угрожавати квалитет воде.

Заштита водотока у урбаним и ванурбаним подручјима вршиће се у складу са водопривредним смјерницама и спроведбеним плановима нижег реда.

Регулационим планом за приобална подручја ван урбаних подручја може се ширина заштитне зоне из претходног става, зависно од конкретних услова, повећати или смањити.

Ширина заштитних зона водотока у урбаним подручјима дефинише се урбанистичким планом, и може, зависно од конкретних услова, бити већа или мања од ширине ових зона ван урбаних подручја.

Регулационим планом за поједина приобална подручја може се дефинисати ширина заштите зоне водотока, у смислу претходног става, и прије доношења урбанистичког плана.

Заштитне зоне изворишта воде за пиће дефинишу се одлуком Скупштине општине, на основу одговарајућих хидролошких испитивања сваког изворишта.

Код изворишта код којих се може утврдити правац дотока и одтока воде – полукруг полупречника 50 метара у правцу дотока и полукруг полупречника 10 метара у правцу одтока воде. Код изворишта код којих се не може утврдити правац дотока и одтока воде – круг полупречника 50 метара од изворишта.

Заштитне зоне водоизворишта на обухвату Просторном плану општине Зворник вршиће се у складу са одлукама Скупштине општине Зворник.

IV.2.9 Услови у односу на обликовање

а) Општинским актима и локацијским условима утврђују се обавезе власника, односно корисника, у погледу пројектовања, изградње и одржавања грађевине и уређење грађевинске парцеле, којим се обезбјеђује усклађеност одређених карактеристика грађевине, њених дијелова и грађевинске парцеле (облик, волумени, грађевински материјали, обрада, боје, биљни и други материјали за уређење зелених површина и др.) са природним и створеним карактеристикама амбијента, намјеном и функцијом грађевине и њених дијелова и сл.

Условима из става 1. може се утврдити обавеза власника, односно корисника, да поднесе идејно рјешење или идејни пројекат грађевине на увид, у циљу претходне провере усклађености са овим условима.

IV.2.10 Посебни услови за одређене грађевине

IV.2.10.1 Зграде за одмор

Зградом за одмор сматра се стамбена зграда намјењена за повремено коришћење у сврху одмора и рекреације.

Зграде за одмор лоцирају се, у правилу, ван урбаних подручја или у мање изграђеним дијеловима урбаних подручја, на мјестима гдје су природни услови погодни за одмор и рекреацију, а нису погодни за другу приоритетнију намјену.

Зграде за одмор не могу се лоцирати на пољопривредном земљишту које је намјењено искључиво за пољопривредну производњу (I степен заштите), нити на пољопривредном земљишту које је намјењено за пољопривредну производњу, а само изузетно за друге намјене (II степен заштите).

Сprovedбеном просторно-планском документацијом, уз сагласност надлежног органа, зграде за одмор се могу градити/легализовати према одредбама важећих законских прописа.

Изузетно према одредбама важећег Закона о пољопривредном земљишту, неовисно од графичког дијела овог плана, одобрена је градња/легализација зграда за одмор на пољопривредном земљишту на основу стручног мишљења и локацијских услова.

Зграда за одмор не може имати више од двије надземне етаже, ни корисни стамбену површину већу од 60 m².

Одстојање зграде за одмор од постојећих или планираних зграда на сусједним грађевинским парцелама не може бити мање од 10 m (у изузетно оправданим разлозима може бити и мања – према стручном мишљењу и урбанистичко-техничким условима за сваки конкретан случај).

На грађевинској парцели зграде за одмор не могу се градити помоћне, господарске и пословне зграде, ни друге грађевине које нису у складу са намјеном главне зграде.

Сматра се да су у складу са намјеном главне зграде нарочито: уређене зелене површине, игралишта, купалишта, прилазне стазе, оgrade, носачи винове лозе, грађевине за снабдијевање водом, одвођење употребљених вода или за уређење

водотока, сјенице, пчелињаци и сличне грађевине потребне или корисне за одмор и рекреацију, као и за бављење вртларством, воћарством, пчеларством и сличним дјелатностима у рекреативне сврхе.

IV.2.10.2 Грађење на нестабилним подручјима

С обзиром да општина Зворник има доста нестабилних подручја у природним условима, те ће се градити на истим по следећим условима:

- За сва нестабилна подручја прије изградње извршити геомеханичка и геотехничка испитивања земљишта,
- У склопу локацијских услова, за све објекте који се граде на нестабилним подручјима, прописати обавезно геомеханичко испитивање тла које је саставни дио пројектне документације и грађевинске дозволе.

IV.2.10.3 Помоћне зграде

Помоћни простори граде се, у правилу, у саставу главне зграде (стамбене, стамбено-пословне или пословне), у приземној или подземној/сутеренској етажи.

Ако се у саставу главне зграде не могу смјестити неопходне помоћне просторије (због димензија габарита, разлога сигурности, обликовних и других урбанистичких, техничких, технолошких и сличних разлога), ове просторије граде се у саставу засебне помоћне зграде.

Помоћна зграда може се лоцирати само на грађевинској парцели главне зграде.

Уз стамбену и стамбено-пословну зграду може се градити само једна помоћна зграда.

Уз пословну зграду може се градити више помоћних зграда, ако то захтијевају технолошки услови, услови сигурности и други оправдани разлози.

Уз стамбену или стамбено-пословну зграду индивидуалног типа становања може се градити једна помоћна зграда са по једном гаражом и оставом за сваки стан и максималном бруто грађевинском површином од 50 m² за сваки стан. Уколико то просторне могућности дозвољавају, а на основу стручног мишљења, омогућава се изградња помоћних објеката и веће површине.

Помоћне зграде уз стамбене и стамбено-пословне зграде могу имати само једну надземну етажу.

IV.2.10.4 Економске зграде

Економска зграда може се лоцирати само на грађевинској парцели главне зграде и окућнице.

Изузетно од претходног става, на посебној грађевинској парцели могу се лоцирати економске зграде пољопривредних организација, економске зграде пољопривредних произвођача намјењене за робну производњу (ратарске, сточарске, перадарске и др, фарме) и економске зграде технолошки везане за пољопривредне површине (стакленици, оставе за алат и слично).

Економска зграда гради се, у правилу, као јединствена зграда за све садржаје, али ако технолошки разлози, разлози сигурности, разлози заштите средине или други оправдани разлози не захтијевају грађење двију или више зграда.

Економска зграда може бити спратности максимално П+Пк (П+1). Поткровни (спратни) простор економске зграде може се намијенити искључиво за садржаје који су у складу са намјеном зграде.

IV.2.10.5 Грађевине за локално снабдијевање водом и одвођење употребљених вода

а) Као грађевине за локално снабдијевање водом сматрају се сеоски водоводи, бунари и чесме.

Сеоски водоводи су водоводи који се граде и функционишу као посебне техничке цјелине.

Сеоски водоводи могу се градити за снабдијевање водом насеља, њихових дијелова, групација зграда или појединачних зграда који се из техничких, економских или других оправданих разлога не могу снабдијевати из водоводног система Зворника.

Услови за грађење сеоских водовода су:

- Постојање изворишта са издашношћу (капацитетом) која је довољна за планирано подручје снабдијевања,
- Хигијенска исправност воде из изворишта (хемијска и бактериолошка),
- Постојање могућности адекватне заштите изворишта.

Елементи сеоског водовода (извориште, каптажа, резервоар и разводна мрежа) пројектују се и граде у складу са одговарајућим техничким и другим прописима, нормативима и стандардима.

Бунари су грађевине за локално снабдијевање водом путем уређаја за захватање или црпљење подземне воде.

Чесме су грађевине за локално снабдијевање водом путем регулисаног изљева подземне воде која природно, непосредно или преко водоводног система, избија на површину.

Бунари и чесме лоцирају се на мјестима која су што је могуће више удаљена од господарских зграда, септичких јама, ђубришта, површина на којима се употребљавају вјештачка и природна ђубрива, хербициди, инсектициди и слично, или на којима се излевају или одлажу отпадне воде или друге отпадне твари из домаћинства, привредних погона и сл.

Изворишта, каптаже, бунари и чесме пројектују се и граде тако да се техничким мјерама и начином градње обезбиједи од случајног или намјерног загађивања воде.

б) У циљу обезбјеђења стручне основе за плански приступ лоцирању и грађењу сеоских водовода, хидролошком студијом за цијело подручје општине утврдиће се изворишта, њихове карактеристике, могућа подручја снабдијевања, диспозиција елемената сеоских водовода и потребне заштитне мјере.

Грађевине за локалну евакуацију отпадних вода су сеоске канализације и септичке јама.

Сеоске канализације граде се као посебни технички системи, одвојени од канализационог система Зворника.

Сеоске канализације могу се градити у насељима која се из техничких или економских разлога не могу повезати са канализационим системом Зворника.

Услов за грађење сеоске канализације постојање одговарајућег реципијента – водотока у који се могу упутити пречишћене отпадне воде.

Сеоске канализације које служе за потребе више од 50 становника, морају имати заједнички систем прикупљања и пречишћавања отпадних вода.

Као уређаји за пречишћавање могу се користити индустријски произведени типски пречистачи одговарајућег капацитета.

Отпадне воде морају бити пречишћене до нивоа који обезбјеђује чување прописане категорије водотока – реципијента (I или II категорија).

Систем прикупљања и пречишћавања отпадних вода мора бити раздвојен од система прикупљања и евентуалног пречишћавања оборинских вода, а систем за транспорт и упуштање пречишћених вода може бити заједнички.

Пречишћене воде могу се упуштати само у одговарајући водоток као реципијент.

На подручјима на којима из техничких или економских разлога није могуће прикључење на канализациони систем Зворника, или на сеоску канализацију, обавезно је грађење септичких јама.

Септичка јама мора имати три коморе (за примарно таложење, за секундарно таложење и за филтрацију и дезинфекцију). Коморе се граде од водонепропусног бетона. Као средства за филтрацију могу се користити камен туцаник, кокс, угаљ или специјалне пластичне масе, а као средство за дезинфекцију-креч.

Из коморе за филтрацију и дезинфекцију отпадне воде одводе се у реципијент – водоток. Талог из комора депонује се на ђубришта или се користи за прераду (компост и др.).

г) Ђубришта за стајско ђубре морају се градити од водонепропусног бетона, са нагибом дна за одвод осоке и комором за прикупљање осоке.

IV.2.10.6 Прикључци на јавне путеве

а) Земљишта и грађевине прикључују се на јавне категорисане путеве (магистралне, регионалне и локалне) и на јавне некатегорисане путеве преко прилазних путева.

Прилазни путеви прикључују се на јавне путеве првенствено преко других прилазних путева који су већ прикључени на јавни пут.

Ако се прилазни пут из техничких, технолошких, економских или других оправданих разлога не може прикључити на постојећи прилазни пут, прикључује се непосредно на јавни пут.

Ако се, у случају из претходног става, прилазни пут може прикључити на више јавних путева различитог ранга, прикључиће се на пут нижег ранга.

Код лоцирања прилазног пута потребно је, ако то дозвољавају услови, обезбједити одговарајућу прегледност при изласку на други прилазни или на јавни пут, дефинисањем неопходног троугла прегледности.

Прилазни пут се мора пројектовати и градити тако да димензијама и техничким карактеристикама задовољава намјену.

Ако се прилазни пут прикључује на други прилазни пут или јавни пут са савременим коловозом, он мора имати савремени коловоз најмање у дијелу у којем пролази кроз јавне површине.

IV.2.10.7 Депоније, гробља и сточне пијаце

а) Депоније су грађевине или земљишта намијењена за привремено или трајно одлагање отпадних материја.

Према карактеристикама отпадних материја које се депонују, могу бити:

- За кућно и слично смеће,
- За опасне материје,
- За земљу и отпадне грађевинске материјале,
- За кабасте предмете.

Депоније за смеће и депоније за опасне материје лоцирају се првенствено на вододјелницама и другим теренима изолованим од контакта са подземним водама, удаљеним од насеља, рекреационих површина, заштићених природних вриједности, школских, здравствених, туристичких, угоститељских и других грађевина и простора на којима људи трајније бораве. Ове депоније морају имати водонепропусно дно од бетона, глине или пластичних материја, контролисане дренаже за прикупљане процјеђених вода и уређаје за пречишћавање тих вода прије њихове коначне диспозиције. Код пројектовања, грађења и коришћења ових депонија, а посебно депонија за опасне материје, мора се обезбједити адекватан режим контроле утицаја депоније на подземне и површинске воде.

Земља из ископа и отпадни грађевински материјали могу се депоновати у природне депресије, напуштена експлоатациона поља, земљане бране и насипе и на друга мјеста гдје се могу корисно употријебити.

Отпадни кабасте предмети депонују се у посебне депоније у близини насеља.

Депоније се лоцирају тако да могу служити за што већи број насеља.

б) Гробља се лоцирају првенствено на вододјелницама и другим теренима изолованим од контакта с подземним водама, и то на прозачним растреситим земљиштима која обезбјеђују одвијање процеса биолошке разградње. Гробља се лоцирају тако да могу служити за што већи број насеља. Независно од графичког приказа гробља у просторном плану, на подручју ван обухвата Урбанистичког плана дозвољава се лоцирање/проширивање гробља и мимо приказа датих у графичком дијелу просторног плана (према спроведбеном документу/стручном мишљењу и урбанистичко-техничким условима, важећим законским и подзаконским прописима којиј регулишу ову област), док се у границама УП-а омогућава лоцирање/проширивање гробља према УП-у (без обзира на приказе дате у графичком дијелу овог просторног плана). Напријед поменуто проистиче из чињенице да није могуће на површини од 371,95 km², у размјери 1:25 000 детаљно и тачно предвидјети локацију и потребну површину гробља за наредних двадесет година (плански период).

в) Сточне пијаце се лоцирају тако да могу служити за што већи број насеља.

IV.2.10.8. Склоништа и други заштитни објекти

а) Склониште је двоамјенска или посебна грађевина за заштиту људи и материјалних добара, која пружа прописану заштиту од ваздушног натпритиска, пожара, контаминације и зрачења која проузрокују савремена нападна средства.

Други заштитни објекти су: подрумске и друге просторије у зградама прилагођене за склањање, напуштени тунели и рудничке јаме, пећине и други природни објекти погодни за склањање као и рововска склоништа и заклони.

Спроведбеним плановима може се утврдити обавеза грађења јавних склоништа и у другим већим насељима – центрима зоналних подручја.

Грађење склоништа и других заштитних објеката обавезно је за стамбене, пословне и јавне зграде одређено републичким и општинским прописима.

Склоништа и други одговарајући заштитни објекти граде се, по правилу, као двонамјенски објекти.

За склоништа се могу користити и подрумски простори у породичним објектима на подручју цијелог плана.

IV.2.10.9. Привремене грађевине

а) Привремене грађевине (монтажно-демонтажног типа) граде се на локацијама за које је општинском одлуком одређена привремена намјена.

На подручјима за која важи режим грађења IV степена привремена намјена локације одређује се одобрењем за грађење .

б) Привремена намјена локације може се одредити ако су испуњени следећи услови:

- Да трајна намјена локације није ближе одређена или
- Да је трајна намјена локације ближе одређена, али је извјесно или врло вјероватно да теренски радови на привођењу те локације тој трајној намјени, које би привремена грађевина онемогућавала или знатно отежавала, неће почети у року од најмање:

- три године, ако се ради о монтажно-демонтажној грађевини која се као цјелина или растављена на мањи број дијелова (елемената) и без оштећења и знатнијих трошкова може уклонити (преносни киосци, преносне гараже и сл.),

- пет година, ако се ради о монтажно-демонтажној грађевини која се не може уклонити на начин из претходног става,

- десет година, ако се ради о чврстој грађевини, или

- Да је трајна намјена локације ближе одређена и локација приведена тој намјени, али је друштвено и економски оправдано да се иста локација користи привремено и за другу намјену која није неспојива са трајном намјеном (нпр. привремена намјена дијелова јавних саобраћајних, зелених и сличних површина за преносне киоске. дијелова грађевинских парцела стамбених, стамбено-пословних и пословних зграда за привремене помоћне грађевине и слично),
- Да привремена грађевина не онемогућава или знатно не омета кориштење сусједних легално грађених сталних или привремених грађевина или намјенско коришћење сусједних површина,
- Да привремена грађевина својом поставком, габаритима и обликовним елементима не нарушава постојеће амбијенталне, пејзажне и сличне вриједности и односе.

в) Код одређивања привремене локације за зграде за обављање привредних дјелатности као што су угоститељство, трговина, занатство, привредне и

непривредне услуге и сл. одрђује се што је могуће прецизније дјелатност која се може обављати у привременој згради.

г) У циљу обезбјеђења друштвене и економски оптималне политике лоцирања привремених зграда за одређене дјелатности, а посебно за дјелатности, Скупштина општине може одлучити да се у појединим дијеловима ужег урбаног подручја Зворника, одредити дјелатности које се могу лоцирати.

д) За привремену грађевину одређује се привремена грађевинска парцела.

На основу одређивања привремене грађевинске парцеле не може се вршити парцелација земљишта.

Ако је привремена зграда лоцирана на јавној саобраћајници, зеленој или другој јавној површини, за њу се може одредити простор који је власник, односно корисник зграде, обавезан уредити и одржавати. Овај простор не сматра се грађевинском парцелом.

ђ) Удаљеност привремене зграде од границе грађевинске парцеле, односно од сусједне привремене или сталне зграде, одредиће се локацијским условима.

При одређивању коефицијента заузетости и изграђености привремене зграде се не узимају у обзир.

е) Вријеме важења привремене намјене локације одређује се као вријеме до привођења локације трајној намјени.

Датум до којег је власник, односно корисник, обавезан да уклони привремену грађевину одређује се рјешењем општинског органа управе надлежног за послове просторног уређења, које се доноси након почетка активности за привођење локације трајној намјени, а доставља власнику, односно кориснику привремене грађевине најмање 30 дана прије датума одређеног за уклањање грађевине.

IV. 2.10.10. Грађење на пољопривредном земљишту

а) На пољопривредном земљишту које је Просторним планом намијењено искључиво за пољопривредну производњу (I степен заштите пољопривредног земљишта – I група), могу се лоцирати само грађевине, инсталације и уређаји намјењени за пољопривредну производњу, а само изузетно, када је то неопходно због значајнијих друштвених интереса и инфраструктурне и друге грађевине које не смањују или незнатно смањују обрадиве површине тог земљишта, односно могућност његовог рационалног коришћења.

На пољопривредном земљишту које је Просторним планом намијењено за пољопривредну производњу, а само изузетно за друге намјене (II степен заштите пољопривредног земљишта – II група), поред грађевина, инсталација и уређаја из претходног става, могу се лоцирати и други објекти, кад је то неопходно због значајнијих друштвених интереса.

Неопходност и значај друштвеног интереса за лоцирање објеката на пољопривредним земљиштима из ст. 1. и 2. утврђују се само у поступку израде, јавне расправе и доношења регулационог плана, односно другог плана на основу

којег се објекат лоцира, уз претходно прибављено мишљење пољопривредне институције која се бави истраживањем земљишта.

На пољопривредном земљишту које је Просторним планом намијењено за пољопривредну производњу и за друге облике коришћења (III степен заштите пољопривредног земљишта – III група), поред објеката који служе за пољопривредну производњу, могу се лоцирати и стамбене, економске и помоћне зграде лица којима је пољопривреда искључиви, претежни или допунски извор прихода, као и други објекти који не служе пољопривредној производњи, ако је њихово лоцирање ван пољопривредног земљишта немогуће или нерационално.

б) Изузетно од одредаба претходног става на пољопривредном земљишту могу се, у складу са одговарајућим режимом грађења, лоцирати стамбене зграде индивидуалних пољопривредних произвођача којима је пољопривреда основно занимање и искључиви или претежни извор прихода, а који на свом пољопривредном посједу немају постојећу стамбену зграду довољну за потребе њиховог домаћинства.

Одредбе претходног става важе и за помоћне и економске зграде које служе стамбеној згради.

в) Код лоцирања објеката на пољопривредном земљишту, када је оно по претходним ставовима дозвољено, мора се обезбједити да се, зависно од конкретних услова (положај, величина и квалитет земљишта, његова повезаност и погодност за интензивну обраду, техничке и технолошке карактеристике објеката који се лоцирају и сл.), што више очувају вреднија земљишта, њихови производни потенцијали, цјеловитост и повезаност комплекса тих земљишта и сл. У том циљу објекти који нису намијењени пољопривредној производњи лоцирају се првенствено на необрадивим земљиштима, а ако таквих нема – на обрадивим земљиштима почев од VIII до VI категорије/класе према нижим катастарским класама.

IV.2.10.11. Заштитни појасеви путева жељезничких пруга и далековода

У оквиру планског саобраћајног рјешења дефинисано је пет рангова саобраћајница:

а) Брзи пут је јавни пут резервисан за саобраћај моторних возила који својим саобраћајно-техничким карактеристикама и грађевинским елементима омогућава брзо одвијање саобраћаја у смислу достизања већих брзина кретања и остварене веће пропусне моћи пута и који се надовезује на аутопутеве у Републици Српској и Босни и Херцеговини као и на одговарајућу мрежу путева сусједних земаља. **Брзи пут** је јавни пут намијењен за саобраћај искључиво моторних возила, с једном или двије раздвојене коловозне траке, који има све раскрснице у два или више нивоа с попречним путевима и другим саобраћајницама (жељезничким или трамвајским пругама), у правилу, нема зауставних трака и који је као такав означен прописаним саобраћајним знаком (члан 7. став (1) тачка 2. Закон о јавним путевима-пречишћен текст („Службени гласник Републике Српске“, бр. 16/10) и члан 9. став (1) тачка 8. Закон о основима безбједности саобраћаја на путевима у Босни и Херцеговини („Службени гласник Босне и Херцеговине“, бр. 06/06, 75/06, 44/07, 84/09 и 48/10));

б) Магистрални пут је јавни пут који повезује цјелокупну или већи дио територије Републике Српске и који се увезује на мрежу европских путева или одговарајућих путева у Федерацији БиХ и сусједним државама (члан 7. став (1) тачка 6. Закона о јавним путевима-пречишћен текст („Сл. Гласник РС“ бр. 16/10));

в) Регионални пут је јавни пут који обезбјеђује функционалност и рационалност мреже јавних путева на територији Републике Српске или који повезује важнија привредна подручја Републике Српске или обезбјеђује најрационалнију везу између више општина и повезује се са одговарајућим путевима у Федерацији БиХ и сусједним државама (члан 7. став (1) тачка 13. Закона о јавним путевима-пречишћен текст („Службени гласник Републике Српске“, бр. 16/10));

в) Локални пут је јавни пут који повезује територије двије или више општина или насељена мјеста на подручју општине или који је од значаја за саобраћај на територији општине (члан 7. став (1) тачка 5. Закона о јавним путевима-пречишћен текст („Службени гласник Републике Српске“, бр. 16/10));

г) Некатегорисани пут је површина која се користи за саобраћај по ма ком основу и која је доступна већем броју разних корисника (сеоски, пољски, шумски и индустријски путеви; путеви на насипима за одбрану од поплава; прилази на пут; бицикличке стазе; простори око: бензинских станица, ауто-сервиса, путних база, ауто-база Службе „Помоћ-информације“, као и уређене саобраћајне површине намијењене за кретање пјешака, те заустављање и паркирање возила ради одмора и рекреације) – члан 2. став (4) Закона о јавним путевима-пречишћен текст („Службени гласник Републике Српске“, бр. 16/10).

У заштитном појасу пута не могу да се граде зграде, постављају постројења и уређаји и граде други објекти на одређеној удаљености од тих путева (члан 51. Закона о јавним путевима-пречишћен текст („Службени гласник Републике Српске“, бр. 16/10), и то:

- Ширина заштитног појаса у коме не могу да се отварају рудници, каменоломи, граде кречане и циглане, подижу индустријске зграде, постројења и депоније отпада и смећа, као и слични објекти износи поред брзог пута шездесет метара, магистралног и регионалног пута четрдесет метара и локалног пута двадесет метара;
- Ширина заштитног појаса у коме не могу да се подижу далеководи и стубне трафо-станице износи од укрштања далековода са јавним путем висину стуба далековода, односно стубне трафо-станице, а код паралелног вођења најмање четрдесет метара од брзог пута, двадесет метара од магистралног и регионалног пута и десет метара од локалног пута;
- Ширина заштитног појаса у коме не могу да се постављају индустријски колосјечи и подижу непокретна културна добра износи најмање четрдесет метара од брзог и магистралног пута, двадесет метара од регионалног пута и десет метара од локалног пута;
- Ширина заштитног појаса у коме не могу да се граде стамбене зграде, пословне, помоћне и сличне зграде, копају бунари, резервоари, септичке јаме

и слично износи поред брзог и магистралног пута двадесет метара, регионалног пута десет метара и локалног пута пет метара.

- Изузетно, уз сагласност надлежног органа који управља путевима, може се дозволити изградња/постављање/лоцирање објеката и на удаљености мањој од удаљености дефинисане у члану 51. Закона о јавним путевима-пречишћен текст („Службени гласник Републике Српске“, бр. 16/10).

Заштитни појас се мјери од спољне ивице путног појаса, а примјењује се и у насељеном мјесту, осим када је регулационим планом, урбаниситчким пројектом или планом парцелације друкчије одређено – **члан 51. став (2) Закона о јавним путевима-пречишћен текст** („Службени гласник Републике Српске“, бр. 16/10).

Затечено стање грађевина у заштитном појасу путева и заштитним путним коридорима се привремено задржава до привођења трајној намјени у складу са просторно-планском документацијом пута – **члан 53. став (4) Закона о јавним путевима-пречишћен текст** („Службени гласник Републике Српске“, бр. 16/10).

С обзиром на планска рјешења дата планом вишег реда, успорену динамику изградње нових путних и пружних траса у источном дијелу Републике Српске (планираног брзог пута и жељезничке пруге), приоритете у изградњи, као и лошу економску ситуацију у цијелој Републици, у циљу омогућавања основних људских права на својину и кориштење исте, оставља се могућност изградње објеката у планираном коридору брзог пута (Бијељина-Зворник-Соколац) и планираном коридору једноколосјечне пруге Зворник –Вишеград, а све до израде студијске и просторно-планске документације брзог пута (Бијељина-Зворник-Соколац), студијске и просторно-планске документације планиране жељезничке пруге (Зворник-Вишеград). Дакле до израде студијске и просторно-планске документације напријед наведеног планираног брзог пута и планиране жељезничке пруге, њихови уплањени коридори неће представљати забрану за градњу објеката било којег вида и типа.

Сходно напријед наведеном тексту, дозвољава се изградња, реконструкција, санација, адаптација објеката и извођење других радова до израде студијске и просторно-планске документације напријед наведеног планираног брзог пута и планиране жељезничке пруге, којом ће се одредити заштитни путни/пужни појас у коме ће бити забрањен/ограничен режим градње.

На правац магистралног и регионалног пута може се прикључити локални пут, улица или некатегорисани пут на основу рјешења којим се даје сагласност, те одређују услови и начин прикључења, које доноси Јавно предузеће „Путеви Републике Српске“ – **члан 44. став (1) Закона о јавним путевима-пречишћен текст** („Службени гласник Републике Српске“, бр. 16/10).

Прикључивање локалног или некатегорисаног пута на магистрални или регионални пут врши се првенствено његовим повезивањем са другим већ прикљученим локалним или некатегорисаним путем или усмјеравањем два или више путева на исто мјесто прикључивања, односно њиховим међусобним повезивањем прије

прикључивања – **члан 44. став (2) Закона о јавним путевима-пречишћен текст** („Службени гласник Републике Српске“, бр. 16/10).

Ако се прилазни пут из техничких, технолошких, економских или других оправданих разлога не може прикључити на постојећи прилазни пут, прикључује се непосредно на јавни пут.

Ако се, у случају из претходног става, прилазни пут може прикључити на више јавних путева различитог ранга, прикључиће се на пут нижег ранга.

Локални или некатегорисани пут који се прикључује на магистрални или регионални пут мора се изградити са савременим коловозним застором у дужини од најмање 50 метара, мјерено од мјеста прикључења, а на терет инвеститора изградње или реконструкције пута – **члан 44. став (3) Закона о јавним путевима-пречишћен текст** („Службени гласник Републике Српске“, бр. 16/10).

Код лоцирања прилазног пута потребно је, ако то дозвољавају услови, обезбједити одговарајућу прегледност при изласку на други прилазни или на јавни пут, дефинисањем неопходног троугла прегледности. Прилазни пут мора се пројектовати и градити тако да димензијама и техничким карактеристикама задовољава намјену.

Прикључење на магистралне и регионалне путеве може се одобрити искључиво уз прибављену путну сагласност издату од стране надлежног органа који управља путевима.

Приликом пројектовања и изградње планираног брзог пута мора се обезбједити да тај пут поднесе осовинско оптерећење од најмање 11,5 тона по осовини – **члан 6. став (3) Закона о јавним путевима-пречишћен текст** („Службени гласник Републике Српске“, бр. 16/10).

Постојећи јавни путеви морају бити оспособљени да поднесу осовинско оптерећење од најмање десет тона по осовини. Изузетно, локални пут и улице у насељу морају бити оспособљени да поднесу осовинско оптерећење од најмање шест тона – **члан 6. став (1) и став (2) Закона о јавним путевима-пречишћен текст** („Службени гласник Републике Српске“, бр. 16/10).

У случају потребе, дозвољава се градња и нових локалних и некатегорисаних путева на територији општине Зворник, а искључиво уз претходно израђену пројектно-техничку документацију, и у складу са важећим законским и подзаконским прописима и упутама општине Зворник. Прије свега морају се испунити законски услови у области геомеханике, подужни и попречни профили пута морају бити задовољавајући, одводњавање квалитетно, и обавезно се мора испланирати и поставити адекватна саобраћајна сигнализација и опрема пута.

Надлежни орган за путеве дужан је, у складу са важећим законским прописима, постојеће путеве подвргнути систему провјере безбједности (RSI), а пројектовање нових путева подвргнути систему ревизије безбједности (RSA), ради испуњавања

захтјева безбједности саобраћаја. Обавезној провјери подлијежу брзи, магистрални и регионални путеви, а у случају потребе и остали јавни путеви и улице у насељу. При изради спроведбене просторно-планске и пројектно-техничке документације, изградње и каснијег коришћења планираног брзог пута и планиране једноколосјечне жељезничке пруге, обавезно се придржавати свих законских и подзаконских прописа који регулишу ову област. На тај начин потребно је, између осталог, квалитетно ријешити и прикључења/искључења на брзи пут, законски предвиђене обавезе укрштања са планираним брзим путем и планираном жељезничком пругом, као и све друго предвиђено позитивним правилима струке. У складу са одредбама **Правилника о условима за планирање и пројектовање објеката за несметано кретање дјете и особа са умањеним тјелесним способностима** („Службени гласник Републике Српске“, бр. 44/11) вршити планирање и пројектовање простора јавних саобраћајних и пјешачких површина, прилаза грађевинским објектима и сл.

Пружни појас је простор између жељезничког колосјека, као и поред крајњих колосјека, на одстојању од најмање осам метара, а ако жељезничка пруга пролази кроз насељено мјесто на одстојању од најмање шест метара, рачунајући од осе крајњег колосјека – **члан 10. став (1) тачка 11. Закона о жељезницама Републике Српске** („Службени гласник Републике Српске“, бр. 58/01, 110/03, 59/08 и 24/12).

Заштитни пружни појас је земљишни појас са обје стране пруге, ширине двјеста метара, рачунајући од осе крајњих колосјека – **члан 10. став (1) тачка 12. Закона о жељезницама Републике Српске** („Службени гласник Републике Српске“, бр. 58/01, 110/03, 59/08 и 24/12).

У заштитном појасу **поред жељезничке пруге**, у насељеним мјестима, брдовитом и мочварном терену и другим мјестима гдје услови терена то захтијевају, може се дати сагласност за: отварање рудника, каменолома, грађење циглана и кречана, подизање индустријских зграда и постројења и сличних објеката, ако се земљиште на коме се ови објекти и постројења изграђују, налази у оквиру подручја које је општина својом одлуком одредила за изградњу таквих објеката и постројења, али не ближе од 50 метара, рачунајући од осе крајњег колосјека – **члан 52. став (2) Закона о жељезницама Републике Српске** („Службени гласник Републике Српске“, бр. 58/01, 110/03, 59/08 и 24/12).

У насељеним мјестима и на земљишту из предходног пасуса може се дати сагласност за грађење стамбених, пословних, помоћних и сличних зграда, копање бунара, резервоара, септичких јама и слично, подизање далековода у заштитном појасу поред жељезничке пруге, али не ближе од 8 метара од осе крајњег колосјека – **члан 52. став (3) Закона о жељезницама Републике Српске** („Службени гласник Републике Српске“, бр. 58/01, 110/03, 59/08 и 24/12).

Изузетно, **уз сагласност Жељезница Републике Српске**, може се дозволити изградња/постављање/лоцирање објеката и на удаљености мањој од удаљености дефинисане **чланом 54. Закона о жељезницама Републике Српске** („Службени гласник Републике Српске“, бр. 58/01, 110/03, 59/08 и 24/12).

Каблови, електрични водови ниског напона за освјетљавање мјеста укрштања жељезничке пруге са јавним путем и слични објекти и постројења, осим телеграфских ваздушних линија и водовода, могу се постављати у заштитном појасу поред жељезничке пруге само уз сагласност Жељезнице Републике Српске или имаоца жељезнице – **члан 52. став (4) Закона о жељезницама Републике Српске** („Службени гласник Републике Српске“, бр. 58/01, 110/03, 59/08 и 24/12).

Напријед наведене сагласности издају Жељезнице Републике Српске или имаоца жељезнице – **члан 53. став (1) Закона о жељезницама Републике Српске** („Службени гласник Републике Српске“, бр. 58/01, 110/03, 59/08 и 24/12).

У што бржем временском периоду (а најкасније у периоду од пет година) потребно је израдити Саобраћајну студију Зворника. Иста треба дати одговоре на реалне потребе и могућности развоја и одржавања путне мреже и капацитета мирујућег саобраћаја, развоја коридора пјешачког и бицикличког саобраћаја, те одговоре на питања која се односе на приоритет инвестирања у одржавање постојеће путне мреже.

Изградња и реконструкција саобраћајне инфраструктуре се дефинише стратешком и спроведбеном просторно-планском документацијом, у складу са законским прописима и према утврђеној пројектно-техничкој документацији, док се динамика имплементације одговарајућих интервенција на путној мрежи дефинише Саобраћајном студијом.

Пројектовањем брзог пута, једноколосјечне жељезничке пруге и локалних путева потребно је поштовати законом дефинисане услове неопходне за одвијање безбједног саобраћаја. За улице у насељу удаљеност објеката од улица одређује се спроведбеном просторно-планском документацијом, док се удаљеност објеката од брзих, магистралних, регионалних и локалних путева одређује у складу са **Законом о јавним путевима-пречишћен текст** („Службени гласник Републике Српске“, бр. 16/10) – члан 51.

Потребни капацитети свих путних и уличних укрштања (тип и габарит раскрснице, потребу за диференцијацијом саобраћајних токова на прилазима раскрсницама итд.) дефинисаће Саобраћајна студија Зворника, у складу са постојећим и прогнозираним саобраћајним оптерећењем, временском и просторном расподјелом токова и свим осталим социо-економским показатељима. Чворишта треба предвидјети у складу са захтјевима за функционално и безбједно одвијање саобраћаја, што подразумијева процјену потребе за израду додатних трака, обезбјеђење потребне прегледности (троугла прегледности), хоризонталну и вертикалну саобраћајну сигнализацију у складу са Законом о безбједности саобраћаја на путевима.

Ширина пјешачких површина је промјенљива у зависности од рубне изграђености, интензитета пјешачких токова и расположивог слободног профила. Пјешачки саобраћај, у усвојеном концепту саобраћајница, треба бити одвојен од моторног. Бициклички саобраћај водити раздвојено од моторног саобраћаја, тамо гдје то услови дозвољавају (имати у виду да нагиб нивелете саобраћајнице условљава могућност вођења бицикличких токова).

Мирујући саобраћај рјешавати у склопу важећих законских и подзаконских прописа, општинских одлука, општих и посебних правила струке. За урбани дио општине Зворник, прецизни нормативи паркирања утврдиће се на нивоу елабората Саобраћајне студије.

Према Закону о основима безбједности саобраћаја на путевима у Босни и Херцеговини („Службени гласник Босне и Херцеговине“, бр. 06/06, 75/06, 44/07, 84/09 и 48/10), другим важећим законским и подзаконским прописима, изводи аутобуска стајалишта на подручју општине Зворник.

У свим случајевима, гдје је то могуће, обједињавати акције на пројектовању и грађењу путева, инсталација техничке инфраструктуре, регулација водотока и жељезничке мреже.

IV.2.10.12. Изградња у заштитном појасу путева и пруга и њихова заштита

- У циљу заштите јавних путева и путног појаса, у складу са одредбама **Закона о јавним путевима-пречишћен текст** („Службени гласник Републике Српске“, бр. 16/10) – члан 51. регулишу се режими градње у путном и заштитном путном појасу.
- Путни појас је земљишни појас са обје стране пута ширине најмање један метар мјерено од линије која спаја крајње тачке попречног профила пута – члан 4. став (1) тачка 8. **Закона о јавним путевима-пречишћен текст** („Службени гласник Републике Српске“, бр. 16/10).
- У путном појасу не могу да се граде објекти као што су стамбене, пословне, помоћне и сличне зграде, бунари, резервоари, септичке јаме и слично, осим објеката који служе саобраћају – члан 49. **Закона о јавним путевима-пречишћен текст** („Службени гласник Републике Српске“, бр. 16/10).
- Изузетно, уз сагласност надлежног органа који управља путевима, може се дозволити изградња/постављање/лоцирање објеката и на удаљености мањој од удаљености дефинисане у члану 51. Закона о јавним путевима-пречишћен текст („Службени гласник Републике Српске“, бр. 16/10).
- **Заштитни путни појас** се мјери од спољне ивице путног појаса, а примјењује се и у насељеном мјесту, осим када је регулационим планом, урбанистичким пројектом или планом парцелације друкчије одређено – члан 51. став (2) **Закона о јавним путевима-пречишћен текст** („Службени гласник Републике Српске“, бр. 16/10).
- Затечено стање грађевина у заштитном појасу се привремено задржава до привођења трајној намјени у складу са просторно-планском документацијом пута – члан 53. став (4) **Закона о јавним путевима-пречишћен текст** („Службени гласник Републике Српске“, бр. 16/10).

- Одобрење за изградњу објеката који служе саобраћају у заштитном појасу јавних путева издаје министарство надлежно за просторно уређење и грађевинарство, уз претходно прибављену сагласност јавног предузећа, концесионара, односно органа којем је повјерено управљање јавним путевима. Изузетно од напријед наведеног, одобрење за грађење у заштитном појасу локалних путева и улица у насељу издаје надлежни општински орган – члан 53. став (1) и став (2) **Закона о јавним путевима-пречишћен текст** („Службени гласник Републике Српске“, бр. 16/10).
- Одобрења за постављање рекламних табли, ознака и других натписа у заштитном појасу јавних путева издају надлежна јавна предузећа, концесионар или надлежни орган општине – члан 54. став (1) **Закона о јавним путевима-пречишћен текст** („Службени гласник Републике Српске“, бр. 16/10), а поштујући одредбе члана 19. став (3) **Закона о основима безбједности саобраћаја на путевима у Босни и Херцеговини** („Службени гласник Босне и Херцеговине“, бр. 06/06, 75/06, 44/07, 84/09 и 48/10) и одредбе **Правилника о постављању натписа у заштитном појасу јавних путева** („Службени гласник Републике Српске“, бр. 29/09 и 47/12).
- На јавним путевима забрањено је подизати објекте, уређаје или постројења садити саднице или постављати предмете којима се умањује прегледност путева и жељезничке пруге с којом се пут укршта у истом нивоу, као и прегледност на раскрсници, или обављати било какве радње које би могле да угрожавају или ометају саобраћај на јавном путу или оштећују јавни пут и објекте на њему – члан 19. став (1) **Закона о основима безбједности саобраћаја на путевима у Босни и Херцеговини** („Службени гласник Босне и Херцеговине“, бр. 06/06, 75/06, 44/07, 84/09 и 48/10).
- На јавном путу и његовом заштитном појасу забрањено је подизати споменике и постављати друга спомен обиљежја, продавати производе и сл. – члан 19. став (2) **Закона о основима безбједности саобраћаја на путевима у Босни и Херцеговини** („Службени гласник Босне и Херцеговине“, бр. 06/06, 75/06, 44/07, 84/09 и 48/10).
- Ради испуњавања захтјева безбједности саобраћаја орган надлежан за путеве дужан је постојеће магистралне и регионалне путеве (а у случају потребе и остале јавне путеве и улице у насељу) подвргнути систему провјере безбједности (RSI) а планирани брзи пут систему ревизије безбједности (RSA), у складу са чланом 11. став (2) **Закона о основима безбједности саобраћаја на путевима у Босни и Херцеговини** („Службени гласник Босне и Херцеговине“, бр. 06/06, 75/06, 44/07, 84/09 и 48/10), чланом 30. **Закона о безбједности саобраћаја на путевима Републике Српске** („Службени гласник Републике Српске“, бр. 63/11) и одредбама **Правилника о ревизији и провјери, условима и начину лиценцирања** („Службени гласник Републике Српске“, бр. 72/12).

- Прикључење на магистралне и регионалне путеве може се одобрити искључиво уз прибављену путну сагласност издату од стране надлежног органа који управља путевима.
- У циљу заштите жељезничких колосјека и заштитног појаса поред жељезничке пруге, у складу са одредбама **Закона о жељезницама Републике Српске** („Службени гласник Републике Српске“, бр. 58/01, 110/03, 59/08 и 24/12) – члан 52. регулишу се режими градње у заштитном појасу поред жељезничке пруге.
- **Пружни појас** је простор између жељезничког колосјека, као и поред крајњих колосјека, на одстојању од најмање осам метара, а ако жељезничка пруга пролази кроз насељено мјесто на одстојању од најмање шест метара, рачунајући од осе крајњег колосјека – члан 10. став (1) тачка 11. **Закона о жељезницама Републике Српске** („Службени гласник Републике Српске“, бр. 58/01, 110/03, 59/08 и 24/12).
- У пружном појасу забрањено је извођење радова и складиштење материјала на којима би се могли оштетити пруга и пружни објекти, умањити стабилност терена или ометати, односно угрожавати жељезнички саобраћај, садити дрвеће, постављати знакове, ознаке, изворе који дају обојену свјетлост, који отежавају уочавање жељезничких сигнала, или који могу довести у заблуду жељезничке раднике у погледу значења жељезничких сигнала – члан 54. **Закона о жељезницама Републике Српске** („Службени гласник Републике Српске“, бр. 58/01, 110/03, 59/08 и 24/12).
- Изузетно, уз сагласност **Жељезница Републике Српске**, може се **дозволити** изградња/постављање/лоцирање објеката и на удаљености мањој од удаљености дефинисане чланом 54. Закона о жељезницама Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“, бр. 58/01, 110/03, 59/08 и 24/12), а што ће се посебно утврдити детаљним смјерницама издатим од стране Жељезница Републике Српске.
- С обзиром на планска рјешења дата планом вишег реда, успорену динамику изградње нових путних и пружних траса у источном дијелу Републике Српске (планираног брзог пута и жељезничке пруге), приоритете у изградњи, као и лошу економску ситуацију у цијелој Републици, у циљу омогућавања основних људских права на својину и кориштење исте, оставља се могућност изградње објеката у планираном коридору брзог пута (Бијељина-Зворник-Соколац) и планираном коридору једноколосјечне пруге Зворник – Вишеград, а све до израде студијске и просторно-планске документације брзог пута (Бијељина-Зворник-Соколац), студијске и просторно-планске документације планиране жељезничке пруге (Зворник-Вишеград). Дакле до израде студијске и просторно-планске документације напријед наведеног планираног брзог пута и планиране жељезничке пруге, њихови уплаћени коридори неће представљати забрану за градњу објеката било којег вида и типа.

- Сходно напријед наведеном тексту, дозвољава се изградња, реконструкција, санација, адаптација објеката и извођење других радова до израде студијске и просторно-планске документације напријед наведеног планираног брзог пута и планиране жељезничке пруге, којом ће се одредити заштитни путни/пружни појас у коме ће бити забрањен/ограничен режим градње.

IV.2.10.13. Активности чија се реализација очекује у наредних десет година

Организационе мјере

Ради спровођења различитих активности у области планирања и управљања развојем саобраћајног система требало би да град Зворник оформи одговарајућу службу за саобраћај. Очекивани послови ове службе се могу сврстати у пет цјелина:

Саобраћај и саобраћајна мрежа и објекти

а) Саобраћајно-урбанистичке и развојне активности:

- паркирање (локације, услови и сл.);
- мишљење (овјера) о новим урбанистичким пројектима;
- праћење и иновација информационе базе о саобраћају и транспорту;
- краткорочне мјере побољшања услова саобраћаја и
- пројектовање типских рјешења елемената саобраћајне инфраструктуре.

б) Активности у регулисању саобраћаја:

- праћење стања вертикалне и хоризонталне сигнализације и рада свјетлосних сигнала;
- контрола јавних површина (стубићи, киосци итд);
- режимске мјере;
- евентуално формирање центра за управљање на раскрсницама и
- разматрање приједлога грађана.

в) Активности везане за путну (општинску) мрежу:

- одржавање саобраћајница;
- контрола стања коловоза и путне опреме и
- издавање дозвола за рекламне паное.

г) Активности везане за такси превоз:

- дефинисање и праћење одлуке о такси превозу;
- дозволе за рад;
- полагање испита за дозволу за рад и
- естетска контрола возила итд.

д) Активности везане за јавни градски и приградски превоз путника:

- дефинисање критеријума за увођење линија;

- организација линија и стајалишта и
- дозволе за приватнике.

Планске мјере

У оквиру сваког транспортног подсистема, прије свега у систему јавног превоза, и паркирања, потребно је сачинити детаљну планску и пројектну документацију у смислу израде посебних студија и на основу њих дефинисања техничко-технолошких решења.

IV.2.10.14. Далеководи

Уз надземне електроенергетске водове успоставља се заштитни електроводни појас. Земљиште у заштитном електроводном појасу може се користити за пољопривредну обраду, ливаде, пашњаке, ниске расаднике и сл. У овом појасу не могу се градити стамбене и пословне зграде ни други објекти који би својим постојањем или функционисањем могли штетно утицати на сигурност електровода, као ни изводити други радови који би могли имати такав утицај.

За изградњу објеката ван заштитног електроводног појаса или у његовој близини, важе одговарајуће одредбе о сигурносној удаљености, сигурносној висини, хоризонталној сигурносној удаљености и другим сигурносним мјерама у складу са Правилником о техничким нормативима за изградњу надземних електроенергетских водова називног напона од 1 – 400 kV, („Службени гласник Републике Српске“, бр 07/12) и Правилником о зонама сигурности надземних електроенергетских водова називног напона 110 kV до 400 kV („Службени Гласник Републике Српске“, бр. 32/08).

IV.2.10.15. Изградња у заштитном појасу гасовода и гасних објеката

Заштитни појас гасовода је један појас земљишта, дуж трасе гасовода, искориштен или планиран за ту врсту инфраструктуре, са ограниченом употребом тог простора. Заштитни појас гасовода и гасних објеката је дио простора у коме је градња забрањена или строго ограничена и контролисана, у складу са важећим законским одредбама.

У складу са важећим законским и подзаконским прописима регулисати и контролисати будућу градњу и привредне активности у заштитном појасу/коридору гасовода и гасних објеката.

IV.2.10.16. Изградња на водном земљишту

Под водним земљиштем подразумијевају се површине земљишта које су стално или повремено под водом, као и појасеви уз то земљиште дефинисани Законом о водама („Службени гласник Републике Српске“, бр. 50/06,92/09 и 121/12).

На овом земљишту дозвољена је изградња хидротехничких објеката (обалотврда, устава, прелива, пропуста, слапишта, мостова итд.).

За изградњу ових, као и свих других објеката наведених у одредбама Закона о водама („Службени гласник Републике Српске“, бр. 50/06, 92/09 и 121/12) водопривредне услове издаје Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске. Истим законом јасно су дефинисани објекти за које водопривредне услове издаје општински Орган управе надлежан за послове водопривреде.

На водном земљишту изузетно се може дозволити изградња објеката који служе за рекреацију (кејови) или туристичко-угоститељски објекти (објекти на сплавовима, галерије, воденице итд.) уз претходно прибављену сагласност и водопривредне услове од надлежног органа Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске.

IV.2.10.17. Изградња кишне канализације

Трасе кишних колектора из сабирне канализационе мреже градити у складу са важећим законским прописима, урбанистичко-техничким условима, пројектима и правилима струке.

IV.2.10.18. Изградња водоводних инсталација

Трасе и објекте магистралних цјевовода и водоводних линија градити у складу са важећим законским прописима, урбанистичко-техничким условима, пројектима и правилима струке.

IV.2.10.19. Изградња телекомуникационе инфраструктуре

Трасе и објекте телекомуникационе инфраструктуре градити у складу са важећим законским прописима, урбанистичко-техничким условима, пројектима и правилима струке.

IV.2.10.20. Изградња фекалне канализације

Трасе и објекте фекалних колектора и сабирне канализационе мреже градити у складу са важећим законским прописима, урбанистичко-техничким условима, пројектима и правилима струке.

V. Однос према постојећим грађевинама

V.1 Легално изграђене грађевине

а) Као легално изграђене постојеће грађевине сматрају се грађевине изграђене до дана ступања на снагу овог Плана, за које је издато одобрење или је њихова изградња накнадно легализована.

б) За све грађевине из члана за легално изграђене грађевине, без обзира на подручје на којим се налазе и на намјену локације на којој су изграђене по одобрењу надлежног органа, дозвољени су следећи радови:

1. Текуће одржавање,
2. Санација,
3. Доградња у сврху обезбјеђења основних хигијенских услова,
4. Преградња (реконструкција) која нема карактер нове градње,
5. Конзервација,
6. Изградња инсталација за снабдијевање електричном енергијом и инсталација и уређаја за снабдијевање водом и за евакуацију и пречишћавање отпадних вода и других инсталација,
7. Изградња неопходних помоћних и економских зграда као привремених грађевина,
8. Одређивање грађевинске парцеле,
9. Промјена намјене објекта,
10. Промјена отвора на објектима.

в) У погледу других радова (доградња, надзиђивање, изградња помоћних и економских објеката као трајних грађевина), за легално изграђене грађевине важе претходно наведена правила и режими грађења.

V.2 Бесправно изграђене грађевине

а) Као бесправно изграђене постојеће грађевине сматрају се грађевине изграђене или започете без одобрења за грађење, или је одступљено од издате грађевинске дозволе, као и оне грађевине чија изградња није накнадно легализована.

Као бесправно изграђена грађевина сматра се и бесправно дограђени или надзидани дио легално изграђене грађевине, као и радови бесправно извршени у циљу реконструкције или у циљу промјене намјене грађевине.

б) Судбина бесправно изграђених грађевина рјешаваће се у складу са важећим законским прописима који регулишу ову област.

VI. Ограде

а) Ограда уз улицу мора се поставити на регулационој линији коју одреди надлежни орган за издавање одобрења за грађење.

У погледу материјала, боје и начина израде, ограде уз улице се морају прилагодити изгледу мјеста, улице и околине.

Висина ограде према улици не смије прећи 1,5m рачунајући од нивелете тротоара.

б) У урбаним подручјима општине Зворник забрањено је на регулационој линији и дуж саобраћајница постављање ограде од бодљикаве жице.

VII. Завршна правила

а) На земљиштима која нису утврђена као грађевинска могу се градити и објекти, односно идивидуалне породичне стамбене зграде, економски и други помоћни објекти **искључиво** на старим кућиштима под условом да се као инвеститор јавља старосједилац или чланови његовог породичног домаћинства, коме је пољопривреда основно или допунско занимање и да се ради о земљишту III-IV класе, односно да је могуће формирати грађевинску парцелу са сталним приступним путем од најмање 3m, а да се нови објекат налази највише 15m удаљен од последњег старог објекта тог кућишта.

**Ђ. СМЈЕРНИЦЕ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ
ПРОСТОРНОГ ПЛАНА**

САДРЖАЈ ТЕКСТУАЛНОГ ДИЈЕЛА ПЛАНА

(Ђ. СМЈЕРНИЦЕ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА)

Ђ. СМЈЕРНИЦЕ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА	1
I. УВОД	1
II. ПЛАНИРАЊЕ НА НИЖИМ НИВОИМА	2
А) СТРАТЕШКИ ПЛАНОВИ	2
Б) СПРОВЕДБЕНИ ПЛАНОВИ	2
III. ПЛАНИРАЊЕ ПО ПРИОРИТЕТУ	2
IV. ЗЕМЉИШНА ПОЛИТИКА (ОЧУВАЊЕ, ЗАШТИТА И КОРИШЋЕЊЕ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ЗЕМЉИШТА, УПРАВЉАЊЕ ГРАЂЕВИНСКИМ ЗЕМЉИШТЕМ И ДР.)	3
V. ИЗРАДА ВИШЕГОДИШЊИХ ПРОГРАМА ПРОСТОРНОГ УРЕЂЕЊА ПРОСТОРНИХ ЈЕДИНИЦА И ИЗРАДА СЕКТОРСКИХ СТУДИЈА, АНАЛИЗА, ПРОГРАМА И ПРОЈЕКТА	6
ЕТАПНОСТ ИЗРАДЕ	7
VI. РАЗВОЈ ИНФОРМАЦИОНОГ СИСТЕМА О ПРОСТОРУ	8
VII. ОСТАЛИ ИНСТРУМЕНТИ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ ПЛАНА	9
ЕКОНОМСКО - ФИНАНСИЈСКИ ИНСТРУМЕНТИ	9
ПОРЕСКИ ИНСТРУМЕНТИ	10
ОРГАНИЗАЦИОНИ ИНСТРУМЕНТИ	10
VIII. ЗАВРШНА РАЗМАТРАЊА	11

Ђ. СМЈЕРНИЦЕ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА

I. УВОД

Под одредбама и смјерницама за провођење плана подразумјевају се различити инструменти за реализацију и провођење плана. У ранијем периоду, највећи недостатак просторних планова представљао је недостатак инструмената за реализацију планских рјешења, тако да су просторни планови остајали "мртво слово на папиру".

Основна теоријска подјела инструмената за провођење планова јесте сљедећа:

1. Просторно – плански инструменти (просторно – планска документација),
2. Политике - инструменти (стратегије, планови, политике, студије, програми и остала развојна документација),
3. Економски инструменти (у оквиру њих финансијски инструменти, фискални инструменти),
4. Организациони инструменти,
5. Правни инструменти (различите врсте правних прописа у надлежности органа који усваја план, законодавне иницијативе).
6. Технички инструменти.

У овом документу обрађена су сљедећа поглавља:

- Планирање на нижим нивоима (у ствари просторно-плански документи),
- Планирање по приоритету (у ствари просторно-плански документи),
- Земљишна политика (очување, заштита и коришћење пољопривредног земљишта, управљање грађевинским земљиштем и др.),
- Израда вишегодишњих програма просторног уређења просторних јединица и израда секторских студија, анализа, програма и пројеката (у ствари политике – инструменти),
- Развој информативног система о простору (у ствари један од најзначајнијих техничких инструмената),
- Остали инструменти за спровођење плана и
- Завршна разматрања.

У Правилнику је присутна ставка "Земљишна политика", чиме се ова специфична политика квалификује као једна од одредби и смјерница за провођење плана. На тај начин се наглашава њен значај у склопу осталих политика које требају да доведу до успјешне реализације плана. Међутим, Правилник уопште не помиње као обавезни садржај изузетно значајне врсте инструмената, као што су економски и организациони инструменти за провођење плана, а то је један велики пропуст. Из тих разлога у овом Плану, тачније у оквиру «Одредби и смјерница за провођење плана» је придодат дио који носи назив «Остали инструменти за реализацију плана»

и ту су обрађени конкретни економски и организациони инструменти по основним планским рјешењима.

II. ПЛАНИРАЊЕ НА НИЖИМ НИВОИМА

Израда планова нижег реда подразумијева израду стратешких и спроведбених планова.

A) СТРАТЕШКИ ПЛАНОВИ које треба донијети:

- **Просторни план подручја посебне намјене - Инфраструктурног коридора – Брзи пут који пролази кроз територију општине Зворник, у складу и на основу Закона о уређењу простора и грађењу, чл. 21. став (2) („Службени гласник Републике Српске“, бр. 55/10),**
- **Просторни план подручја посебне намјене - Инфраструктурног коридора – једноколосјечна пруга Зворник-Вишеград, која пролази преко територије општине Зворник, у складу и на основу Закона о уређењу простора и грађењу, чл. 21. став (2) („Службени гласник Републике Српске“, 55/10),**
- **Просторни план подручја посебне намјене – Обалног појаса ријеке Дрине на подручју општине Зворник, у складу и на основу Закона о уређењу простора и грађењу, чл. 21. став (2) („Службени гласник Републике Српске“, 55/10),**
- **Ревизију/измјена Урбанистичког плана града Зворника.**

B) СПРОВЕДБЕНИ ПЛАНОВИ које треба донијети:

- **Зонинг план у дијелу обухвата Урбанистичког плана, а у складу са Одлукама о приступању израде,**
- **Зонинг план подручја у обухвату граничног прелаза Шепак (Средњи Шепак) – Брањево – Доња Пилица (који ће у себи садржати и План парцелације насеља Брањево),**
- **Израда Зонинг и/или Регулационог плана града Зворника,**
- **Зонинг планове за секундарне центре који су дефинисани овим планом,**
- **Израда Зонинг плана подручја посебне намјене – Кисељака као бањско-туристичког мјеста општине Зворник,**
- **План парцелације насеља Језеро у Зворнику – приоритет у провођењу,**
- **Регулационе планове и Планове парцелације за град Зворник, секундарне и локалне центре дефинисане овим планом.**

III. ПЛАНИРАЊЕ ПО ПРИОРИТЕТУ

- **Ревизија/измјена Урбанистичког плана града Зворника,**

- **Израда Зонинг плана подручја у обухвату граничног прелаза Шепак (Средњи Шепак) – Брањево – Доња Пилица (који ће у себи садржати и План парцелације насеља Брањево),**
- **Израда Зонинг плана у дијелу обухвата Урбанистичког плана Зворника,**
- **Израда Зонинг и/или Регулационог плана града Зворника,**
- **План парцелације насеља Језеро у Зворнику – приоритет у провођењу,**
- **Израда Зонинг планова секундарних центара,**
- **Израда Просторних планова подручја посебне намјене:**
- **Просторни план подручја посебне намјене - Инфраструктурног коридора – Брзи пут који пролази кроз територију општине Зворник**
- **Просторни план подручја посебне намјене - Инфраструктурног коридора – једноколосјечна пруга Зворник-Вишеград, која пролази преко територије општине Зворник,**
- **Просторни план подручја посебне намјене – Обалног појаса ријеке Дрине на подручју општине Зворник,**
- **Израда регулационих планова и планова парцелације за подручја обухваћена Просторним планом општине Зворник по приоритету јединице локалне самоуправе и ресорног одјељења,**
- **Израда Зонинг плана подручја посебне намјене – Кисељака као бањско-туристичког мјеста општине Зворник.**

Детаљне површине обухвата за све наведене просторно-планске документе (тачка II и III) утврдити Одлукама о приступању изради (односно измјени, допуни или ревизији) за сваки засебан документ.

IV. ЗЕМЉИШНА ПОЛИТИКА (ОЧУВАЊЕ, ЗАШТИТА И КОРИШЋЕЊЕ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ЗЕМЉИШТА, УПРАВЉАЊЕ ГРАЂЕВИНСКИМ ЗЕМЉИШТЕМ И ДР.)

Земљишна политика представља политику чија је сврха управљање земљиштем као ресурсем од интереса за државу и локалну самоуправу. Има изразито мултидисциплинарни карактер (садржи економску, социјалну, административно - правну, еколошку димензију).

Земљишна политика може значајно допринијети квалитетном просторном развоју. У развијеним државама значајни приходи локалне самоуправе долазе од управљања земљиштем, нарочито од грађевинског земљишта (продаја, опремање, давање у закуп, кориштење). Грађевинско земљиште представља један од најзначајних ресурса локалне самоуправе, а који у претходном периоду није био квалитетно искоришћен. Урбана земљишна политика представља сегмент земљишне политике који се бави градским грађевинским земљиштем као најпрофитабилнијом врстом земљишта. Пољопривредна земљишна политика је усмјерена на заштиту пољопривредног земљишта, прије свега најквалитетнијег пољопривредног земљишта.

У Републици Српској два закона регулишу проблематику земљишта, и на тај начин земљишне политике: Закон о грађевинском земљишту и Закон о пољопривредном земљишту.

Веома је значајно да је по Закону о грађевинском земљишту Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“, бр. 112/06), градско грађевинско земљиште више није само у државној својини, већ може бити и приватно. Нажалост, у Закону није усвојено аутоматско преношење парцела градског грађевинског земљишта која користе приватна лица у приватно власништво.

Закон о пољопривредном земљишту („Службени гласник Републике Српске“, бр. 93/06, 86/07, 14/10 и 05/12) забрањује промјену намјене обрадивог пољопривредног земљишта I, II, III, IV и V катастарске, односно бонитетне класе у непољопривредне сврхе, осим у одређеним случајевима (већи број изузетака). Овим законом се промовише заштита квалитетног пољопривредног земљишта, али проблем је што за класификацију пољопривредног земљишта користи два различита система мјера (бонитетне и катастарске класе).

Основни циљеви земљишне политике на подручју општине Зворник су:

- рационално коришћење грађевинског земљишта,
- подстицање урбане обнове и погушћавања насеља,
- заштита квалитетног пољопривредног земљишта,
- промовисање инвестирања кроз ефикасно прибављање локација и
- обнова ратом девастираних подручја.

Инструменти земљишне политике (нарочито урбане земљишне политике) у временском хоризонту плана требају бити сљедећи:

- планерски – урбанистичка и грађевинска регулатива (урбанистички и регулациони планови, планови парцелације, прописи о грађењу), забрана или рестрикција изградње на одређеној локацији;
- порески (фискални) – поред класичних пореза потребно је увести и друге порезе или општинске таксе, као што је порез или такса на повећану вриједност земљишта, на неизграђено земљиште, на промјену намјене земљишта, на комерцијално земљиште (за пословање и станове за издавање и продају). Могућа су и посебна изузећа од плаћања пореза или таксе;
- тржишни – слободно тржиште промета земљиштем, продаја земљишта, постојање приватних, јавних и мјешовитих предузимачких компанија, могућност прединвестирања у земљиште, укључујући и приватни капитал кроз конкретне програме и пројекте;
- финансијски – постојање различитих банкарских и других финансијских институција, као што су кредитне задруге, штедионице, инвестициони фондови, институционални инвеститори и могућност кредитирања производње грађевинског земљишта и изградње, као и развијено секундарно тржиште капитала и хартија од вриједности и плаћање помоћу дионица и
- административни – експропријација, ограничавање права држања празног земљишта, обавеза уређења земљишта тј. парцелација, заштита природних и културних објеката.

Ово захтјева дефинисање и доношење одговарајуће правне регулативе за спровођење планова која се односи на следеће инструменте:

- аквизиција земљишта, коју јавне власти спроводе не само за имплементацију стамбених пројеката, већ и за развој економских активности и имплементацију развојних пројеката;
- експропријација (само за обезбјеђење јавног интереса);
- право прече куповине;
- (ре)парцелација земљишта (спречавање парцелације – цијепања катастарских парцела у рубним зонама грађевинског земљишта које нису покривене плановима); и
- развој локалне инфраструктуре, као и, евентуално, могућност склапања уговора између локалне управе и власника земљишта о обавезној имплементацији плана.

Кључна ствар за ефикасно функционисање земљишне политике представља одређивање својине на земљишту. Локалне власти морају да имају следеће одговорности:

- стицање и располагање јавном својином – земљиштем, управљање земљиштем у локалној својини (куповање, продавање, издавање у закуп и др.);
- детаљније регулисање локалним прописима појединих законских рјешења, како би била прилагођена локалним условима;
- прикупљање јавних прихода (пореза и др.), у циљу финансијског оспособљавања за куповину земљишта, инвестирање у опремање земљишта, грађење и на тај начин капитализацију локалне имовине;
- комплетирање надлежности и одговорности за регулисање коришћења земљишта, "производњу" (уређење и опремање) грађевинског земљишта / локација, организовање и развијање јавних услуга, производњу станова и одговорност за општи привредни и социјални развој. Локална агенција за производњу земљишта – локација (Дирекција за грађевинско земљиште општине Зворник) треба да буде надлежна за координацију свих послова.

Велики значај за земљишну политику имају процеси који се односе на имовинска права и то:

- повраћај земљишта бившим власницима (реституција);
- реформа права закупа;
- комасација и репарцелација земљишта.

У БиХ још није усвојен Закон о реституцији земљишта, иако је прошло дванаест година од утврђивања нацрта овог закона.

Код реформе права закупа потребно је регулисати различите аспекте закупа, концесионарства због инфраструктурног развоја и различитих видова лизинга у зависности од функција (становање, комерцијалне дјелатности, индустријске и друге).

Генерално, земљишна политика мора располагати одређеним инструментима као што су:

- економски инструменти (пореска и кредитна политика, формирање финансијских институција као што су развојне банке, хипотекарне банке, приватни фондови, развој тржишта хартија од вриједности и капитала итд.);
- организациони инструменти (формирање агенције за производњу земљишта – локација, промовисање партнерства јавног и приватног сектора);
- правни инструменти (доношење локалних прописа за прилагођавање законских рјешења локалним условима).

V. ИЗРАДА ВИШЕГОДИШЊИХ ПРОГРАМА ПРОСТОРНОГ УРЕЂЕЊА ПРОСТОРНИХ ЈЕДИНИЦА И ИЗРАДА СЕКТОРСКИХ СТУДИЈА, АНАЛИЗА, ПРОГРАМА И ПРОЈЕКТА

Просторни план општине Зворник као општински просторни план због свог карактера и нивоа обраде не може давати одредбе и смјернице за израду вишегодишњих програма просторног уређења просторних јединица на подручју општине, ако се под тим подразумјевају програми уређења грађевинског земљишта. Израда вишегодишњих програма просторног уређења може се дефинисати тек у урбанистичким плановима, пошто се у овој врсти планова јасно одређује планирано проширење грађевинског земљишта, тако да је могуће дефинисати смјернице за израду средњерочних програма уређења грађевинског земљишта.

Што се тиче осталих врста планских докумената (стратегије, секторске студије, анализе, програми и пројекти), овим Планом се утврђује обавеза доношења сљедећих докумената до краја временског хоризонта плана:

1. Плански документи из области друштвено – економског развоја:
 - Стратегија развоја неразвијених подручја општине Зворник;
 - Стратегија развоја руралних подручја општине Зворник.
2. Плански документи из области становништва:
 - Популациона политика општине Зворник.
3. Плански документи из области становања:
 - Стамбена политика општине Зворник.
4. Плански документи из области природних ресурса и енергетике:
 - Студија енергетских потенцијала општине Зворник;
 - Студија гасификације општине Зворник.
5. Плански документи из области привреде:

- Стратегија развоја шумарства општине Зворник;
 - Стратегија развоја индустрије и рударства општине Зворник;
 - Стратегија развоја туризма општине Зворник.
6. Плански документи из области животне средине и природног и културног наслеђа:
- Општински план заштите природе;
 - Општински програм заштите ваздуха;
 - План заштите ријечног слива ријеке Дрина;
 - Валоризациона студија природног и културно – историјског наслеђа општине Зворник;
 - Услови очувања, одржавања и коришћења културних и природних добара и утврђивање мјера заштите за подручје општине Зворник.
7. Урадити катастар подземних инсталација на подручју цијеле општине Зворник, као и њихово редовно ажурирање;

ЕТАПНОСТ ИЗРАДЕ

У периоду до 2017. године потребно је донијети следеће документе:

- Стратегија развоја неразвијених подручја општине Зворник;
- Стратегија развоја руралних подручја општине Зворник;
- Популациона политика општине Зворник;
- Стамбена политика општине Зворник;
- Студија гасификације општине Зворник;
- Стратегија развоја индустрије и рударства општине Зворник;
- Стратегија развоја туризма општине Зворник;
- Општински план заштите природе;
- План заштите ријечног слива ријеке Дрина;
- Валоризациона студија природног и културно – историјског наслеђа општине Зворник;
- Услови очувања, одржавања и коришћења културних и природних добара и утврђивање мјера заштите за подручје општине Зворник.

У периоду до 2022. године потребно је донијети следеће документе:

- Студија енергетских потенцијала општине Зворник;
- Стратегија развоја шумарства општине Зворник;
- Општински програм заштите ваздуха.

На нивоу РС-а је у претходних неколико година усвојено низ значајних секторских развојних докумената из области пољопривреде, енергетике и индустрије. Међутим, још увијек није урађена Стратегија развоја Републике Српске, као ни Стратегија заштите животне средине РС (Републички стратешки план заштите животне

средине). Веома је значајно да се на нивоу РС крене са усвајањем недостајућих секторских стратегија, нарочито у области животне средине (Стратегија интегралног управљања водама и Стратегија управљања чврстим отпадом).

Године 2005. је донесена Политика развоја становништва РС. Овај документ треба да омогући демографски опоравак читаве РС, односно постепено повећање наталитета, чиме ће читав простор РС, а тиме и простор општине Зворник прећи на позитивне вриједности природног прираштаја.

VI. РАЗВОЈ ИНФОРМАЦИОНОГ СИСТЕМА О ПРОСТОРУ

Закон о уређењу простора и грађењу („Службени гласник Републике Српске“, 55/10) детаљно разрађује област информационог система о простору. Ријеч је о поглављу закона "Документи за праћење стања у простору" (чланови 44 - 46). У члану 44. се предвиђа успостављање јединственог просторно-информационог система на нивоу Републике Српске који ће водити ресорно Министарство.

Члан 45. прописује садржај јединственог просторно-информационог система:

- а) подаци о документима просторног уређења Републике,
- б) подаци о документима просторног уређења градова и општина,
- в) сателитски снимци подручја Републике и аерофотограметријске снимке,
- г) статистички, картографски, аналитички и плански подаци,
- д) подаци о инфраструктури,
- ђ) подаци о привредним ресурсима,
- е) подаци о грађевинском земљишту,
- ж) подаци о градитељском и природном наслеђу,
- з) подаци о бесправној градњи,
- и) подаци о угроженим подручјима (клизишта, плавна подручја),
- ј) подаци о угрожавању животне средине,
- к) подаци о кадровима и установама из области просторног планирања,
- л) други подаци који су од значаја за просторно уређење Републике и за вођење и одржавање јединственог просторно-информацијског система.

Наредни члан (члан 46.) прописује обавезу органа надлежног за послове урбанизма јединице локалне самоуправе да води јединствену евиденцију о стању простора на прописаним обрасцима и да податке и документацију редовно доставља одговарајућој служби за документацију. Ово практично значи да и на нивоу јединице локалне самоуправе (општине) мора постојати одређени облик просторно-информационог система који води општинско одјељење задужено за послове урбанизма.

Оваква законска одредба је резултат развоја географских (просторних) информационих система (ГИС) у свијету и њихове примјене у раду локалне администрације, првенствено у раду органа управе задужених за просторно

уређење. Примјена ГИС-а у области просторног и урбанистичког планирања вишеструко је повећала продуктивност и квалитет рада, а такође смањила вријеме потребно за обављање различитих активности из домена рада органа управе задужених за просторно уређење.

Због свега тога потребно је да општина Зворник организује успостављање информационог система о простору општине, чији ће главни дио бити Просторни план општине Зворник, као највиши општински просторно - плански документ, који је надређен осталим планским актима на нивоу општине. Све то захтјева набавку одговарајућег хардвера (рачунара), као и софтвера (ГИС програм).

VII. ОСТАЛИ ИНСТРУМЕНТИ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ ПЛАНА

Као остали инструменти за реализацију овог просторног плана односно његових планских рјешења могу се издвојити економско-финансијски и организациони инструменти. У овом дијелу текста који, иначе, није прописан Правилником биће обрађени економско – финансијски и организациони инструменти за њихову реализацију.

ЕКОНОМСКО - ФИНАНСИЈСКИ ИНСТРУМЕНТИ

Основни економско-финансијски инструменти за реализацију Плана односно извори финансирања планских рјешења биће општински буџет, буџети Републике Српске и Босне и Херцеговине, концесије, страни кредити, приватни капитал, нови претприступни инструмент Европске уније под називом "IPA (Instrument for Pre – Accession Assistance)", као и структурни фондови Европске уније (након уласка у Унију). Овај инструмент је основан са намјером олакшавања уласка у ЕУ државама кандидатима, као и потенцијалним државама кандидатима (међу њима и Босни и Херцеговини). Он замјењује раније претприступне фондове ЕУ и то:

- PHARE (техничка помоћ за процес реформи),
- ISPA (капиталне инвестиције у подручјима заштите животне средине и транспорта),
- SAPARD (подршка и подстицаји у подручјима пољопривреде и руралног развоја),
- CARDS (развој и стабилизација земаља Западног Балкана).

IPA је уграђена у нови буџет Европске уније за период 2007 – 2013. година. Иначе, састоји се од 5 компоненти:

- Помоћ у транзицији и изградњи институција;
- Регионална и трансгранична сарадња;
- Регионални развој;
- Развој људских ресурса;
- Рурални развој.

Прве двије компоненте примјењиваће се и на државе кандидате и потенцијалне државе кандидате, док се компоненте – регионални развој, развој људских ресурса и

рурални развој односе само на државе кандидате. Босна и Херцеговина, Република Српска и општина Зворник, као њен дио, вјероватно ће бити у могућности да рачунају на финансијска средства везана за помоћ у транзицији и изградњи институција, као и регионалну и трансграничну сарадњу до 2013. године (претпоставка је била да би 2014. године БиХ требала постати држава кандидат за чланство у ЕУ), а у периоду 2014 - 2018. година (оптимистични сценарио уласка у ЕУ - 2018. година) на финансијска средства везана за свих 5 компоненти IPA. У периоду када постане чланица ЕУ (послије 2018. године) БиХ би на располагању требала имати структурне фондове чија је намјена економска и социјална кохезија простора Уније (уколико не дође до промјена у регионалној политици ЕУ).

Оквирна процјена средстава које Босна и Херцеговина (а тиме и Република Српска) може повући из «супер фонда» IPA и европских структурних фондова у сљедећих 20 година (почевши од 2011. године) износи око 16 милијарди евра (око 850 милиона евра до 2018. године). Један дио тих средстава би могао доћи на подручје општине Зворник кроз кандидовање различитих пројеката дефинисаних и овим просторним планом. У прво вријеме ови пројекти би били везани за трансграничну сарадњу (до 2014. године), а у периоду 2014 - 2018. године за све области које су везане за простор. У овом периоду нагласак треба ставити на пројекте из области саобраћаја, индустријске инфраструктуре и социјалног становања (компонента "регионални развој" у оквиру IPA).

ПОРЕСКИ ИНСТРУМЕНТИ

У планском периоду потребно је извршити значајне промјене у пореској политици Републике Српске, која ће ићи према увођењу једног броја нових пореза (нпр. порез на некоришћење станова и остале имовине), диференцирању одређених пореза, и нарочито према другачијој расподјели средстава добијених прикупљањем постојећих и нових (претежно диференцираних) пореза између ентитета и локалне самоуправе. У том смислу локална самоуправа мора добити сва средства добијена од прикупљања одређеног броја постојећих и нових диференцираних пореза. Значајна мјеста у будућој пореској политици морале би имати пореске олакшице, као и диференцирање пореза према просторној (географској) припадности (нпр. неразвијена подручја – мања стопа пореза).

Локалне таксе везане за грађевинско земљиште морају се трансформисати у локалне порезе (на грађевинско земљиште, на повећану вриједност земљишта, на неизграђено земљиште, на промјену намјене земљишта, на комерцијално земљиште). Пореске олакшице на порезе у надлежности општине мораће бити првенствено усмјерене према изразито неразвијеним подручјима општине Зворник.

ОРГАНИЗАЦИОНИ ИНСТРУМЕНТИ

Основне организационе инструменте за реализацију Плана представљаће у периоду до 2032. године разне врсте општинских институција у функцији реализације Плана и то:

- Дирекција за грађевинско земљиште општине Зворник,

- Фонд за развој општине Зворник (у склопу се треба налазити подфонд за развој изразито неразвијених подручја),
- Стамбена агенција општине Зворник,
- Комисија за популациону политику општине Зворник.

Остали организациони инструменти су:

- Одређивање професионалног лица у административној служби општине Зворник које ће се бавити пословима везаним за локалну популациону политику;
- Оснивање фондације или клуба донатора за ванбуџетско финансирање мјера популационе политике;
- Формирање регистра домаћинстава са имовинским подацима (стање имовине, приходи од имовине).

У провођењу Плана значајну улогу ће имати и трансформација односно реформа појединих постојећих институција на ентитетском нивоу. Нужно је у периоду до 2016. године Фонд за становање Републике Српске трансформисати, односно претворити у Фонд за јавну стамбену изградњу Републике Српске, као и основати Агенцију за осигурање стамбених кредита Републике Српске.

Значајне ентитетске институције које би требало основати у најкраће вријеме су и:

- Фонд за развој изразито неразвијених подручја Републике Српске,
- Агенција за развој изразито неразвијених подручја РС.

Средства за финансирање нових општинских институција биће:

- Општински буџет (потпуним пребацивањем надлежности за одређене постојеће и нове диференциране порезе на општину, и другачијом расподјелом средстава добијених прикупљањем постојећих и нових диференцираних пореза између ентитета и локалне самоуправе),
- Кредити;
- Донације;
- Нови претприступни инструмент Европске уније "IPA (Instrument for Pre – Accession Assistance)";
- Структурни фондови Европске уније (након уласка у Унију).

VIII. ЗАВРШНА РАЗМАТРАЊА

Изради Просторног плана општине Зворник приступило се на основу Одлуке о приступању изради Просторног плана општине Зворник број 01-022-14/2012. од 28.02.2012. године донешене од стране Скупштине општине Зворник.

Имајући у виду да су у току измјене и допуне Просторног плана Републике Српске, планска рјешења која буду усвојена Просторним планом Републике Српске а буду неусаглашена са рјешењима из Просторног плана општине

Зворник, у складу са важећим законским прописима, примјениће се рјешења из плана вишег реда.

Ступањем на снагу нових законских и подзаконских прописа који су у супротности са одредбама из овог плана, примјењивати важеће законске и подзаконске прописе.

Уколико се у планском периоду буду доносиле нове одлуке којима ће се одређивати уже и шире зоне заштите водоизворишта, одредбе тих одлука биће важеће а уже и шире зоне заштите водоизворишта предвиђене овим планом престаће да важе доношењем нових одлука којима се регулише та материја.

Просторни план општине Зворник је на одређени начин нови плански документ, стратешки и развојни документ, чијој изради се приступило ради рјешавања проблема који су се појавили и успостављања одређеног реда у простору, али је истовремено и наставак континуираног процеса израде планске документације на подручју општине Зворник.

У контексту са тим основним предметом израде овог планског документа први задатак био је да се јасно издвоје сви важећи релевантни елементи из базе планске документације који су остали неизмијењени и као такви имају могућност даље имплементације до краја планског периода, а уз то да се сви проблеми из данашњег временског пресека сагледају и реално дефинишу. Резултат тога јесте квалитетна идентификација, санација стања, ревитализација најугроженијих зона, а потом израда планова нижег реда и рационално управљање природним и антропогеним вриједностима у правцу одрживог развоја.

Предмет и задатак овог плана јесте и утврђивање циљева будућег просторног развоја по појединим областима, а на основу реалних улазних информација и објективне валоризације простора унутар граница обухвата плана, објективно валоризујући сопствене потенцијале и правилно усклађујући планска рјешења и препоруке из Просторног плана Републике Српске.

Проблеми имплементације, односно адекватне примјене и провођења планских рјешења у глобалном смислу произилазе из значајних промјена које су се десиле на друштвеном и политичком пољу са једне стране, а потом и незадовољавајућег нивоа степена ангажованости (објективне природе) надлежних за имплементацију плана.

Проблеми:

- Непостојање података о демографској структури на територији општине (тренутно су обезбјеђени прелиминарни резултати пописа из 2013. год.),
- Недостатак неопходног простора за развој општинског центра Зворника (са истока ријека Дрина, са запада и југа планински вијенци, са сјевера водоизвориште Тилић Ада),
- Нагло повећање броја становника у оквиру општинског центра директно везано са претходном тачком,
- Недостатак потребне просторно-планске документације и њена застарјелост и неспроводивост,

- Неразвијеност инфраструктурних система у оквиру општинског центра,
- Преструктурирање привреде и промјена власништва,
- Угрожавање екосистема и природних вриједности,
- Угрожавање важних ресурса и потенцијала простора (пољопривредног и шумског земљишта у првом реду).

Предности:

- Геостратешки положај општине Зворник,
- Дрина као привредни, еколошки и потенцијални туристичко-рекреативни ресурс,
- Добра саобраћајна повезаност са значајним путним правцима у републици и окружењу и пруга која повезује два привредна региона у двије различите државе,
- Планирани коридор брзог пута преко територије општине Зворник,
- Планирана једноколосјечна пруга Зворник-Вишеград,
- Могућност развоја пољопривреде, нарочито воћарства и сточарства,
- Могућност ревитализације постојећих и застарјелих привредних система и давање им нових привредних потенцијала,
- Могућност развоја туризма,
- Изузетно богато, добро и очувано историјско наслеђе,
- Очувани екосистеми.

Овај план је рађен у мултидисциплинарном саставу радног тима који је приступио анализи и синтези држећи се напријед наведених предности и проблема.

Контролу и усмјеравање рада на изради Просторног плана општине Зворник вршио је Савјет одређен од стране СО и носилац припреме плана оличен у Одјељењу за просторно уређење општине Зворник. Током рада је остварена интензивна сарадња са стручним институцијама и надлежним органима и организацијама општине Зворник као и надлежним органима Републике Српске.

Израду просторног плана пратило је ажурно прикупљање и обрађивање података од стране носиоца израде просторног плана као и њихово уграђивање у овај документ.